

איינלייטונג.

לזער טראקטאט **עֲרֻכִין** ש ע ט צ ו נ ג ע ן , (פֿען דעס זינגולאר **עֲרֻךְ** ש ע ט צ ו נ ג) פֿיהרט לזען נאמען דעסוועגען , ווייל עס הייפוטעכליך פֿען דער נאבע האנדעלט , דיא מאן אן דאז הייליגטהום צוגעבען האט , ווען מאן דיא ש ע ט צ ו נ ג איינער פֿרעמרען פֿערדער זיינער אייגענען פֿערזאן צו צאהלען אויף זיך גענאָממען . וועלכעס זיך אויף דיא שטעללען אין (ויקדא כ"ז ז' וכו') גרינדעט . אויסער דזעס געזעטצע זינד אללע ארשען פֿען גרד (געליבע , חרם (פֿערבאנגונג) , פֿען מענשען , פֿיה אונד ערבבעוויטצ-ליך פֿערד , וועלכע לאזעלבסט אין דער תורה פֿערקאָממען וויא אויך דיא איינלעוונגסרעכטע פֿען וועלכעס אין דער תורה (ויקדא כ"ס) געלעהרט ווירד , היר אויסאיינאנדער געזעטצעט . דער ערשטע אב שניטט אלזאָ צייגט אן , וועלכע פֿערזאָנען זאָלכע אנלאָבונגען מאכען , אונד ווער דערען געגענשטאנד ויין קאן . דער צווייטע אב שניטט שטעללעט דיא העכ-סטע אונד גרדיגסטע שטעצונג אויף , ביא וועלכער געלעגענהייט , דאז מ'נימוס אונד מאקסימוס מעהרערער ריינגונגסגעזעטצע אונד טעמפעל-געברייכע ערוועהנט ווירד . אונד מאן זיך בעזאָנדערס איבער דיא מוזיק דער לעוויטען דייטליך ערקלעהרט . דער דריטטע אב שניטט לעהרט : וויא דיא ש ע ט צ ו נ ג ביא איינערלייא רעכט אין איינעם לייכט אונד אין אנדערעם בעשווערליך פֿאללען קאן ; וואָ אבערמאלס דיא לייכטען אונד שווערען פֿעללע מאנכער אנדערן דינגע אויפֿנעפֿיהרט ווערדען . דער פֿיער-

מִסְכֵּת עֲרֵכִין

פרק א

(א) חבל מעריכין, ונערך כין, נודרין ונדרין, כהנים, ולוים, וישראלים, נשים, ועבדים

פרק א (א) הכל. לליתוי' צו"ג שנים ויום א' ולא הביא שתי עשרות שכול מעריך והכל קלאי אנכרי' לליתוי' מכול

פרק א (א) יעדערן קאן דיא סעטלונג אנדערער חוץ זיך נעהט, און 1, אונד פֿון אנדערן דיא סעטלונג חוץ איהן גענאָממען ווערדען 2, דען ווערט אונדערער לו' למהלען אנגעלעבט בען 3, אונד קאן דערלייז אנגעלעבט בען פֿון אנדערן חוץ איהן שטאטט פֿירטן 4, עס מעגטן פֿריסטער, (עוויסטען קדער ישראלים וויי-

- (1) דים געסיהט חידעקט ער זאגט: דיא סעטלונג פֿון ל' כ' זאלן חוץ זיך זיין! דיא לחלונג דיער סעטלונג געסיהט נאך פֿעדהעלטנים דער יאה-דע וועלכע כ' כ' חוט איזט, (זיקלא כ'?). מיט הכל ווידד חוץ זיין קנאכע פֿון דרייאלעהן יאהרען חונד זיינעקט טאגע געזיינט.
- (2) דים זייכט זאן דיא פֿערזין, פֿון דער זיין אנדערער דיא סעטלונג חוץ זיך גענאָממען. חוץ קאן דער סעטלונדע זיך זעלבסט לונד געגענטסטאכי דע זייכער סעטלונג זאכען, חידעקט ער זאגט: זיינע חייגענע סעט-לונג זיך זיך חב! מיט הכל ווילן זאן חוץ זיינע זיסגעשטאלטעטע קדער מיט בעזעק גרינד בעהחפֿטעטע פֿערזין פֿעדסטחודען האבען: דאס זיך געסעטלט ווערדען קאן.
- (3) דים געסיהט חידעקט דער אנגעלעבט זאגט: דער ווערט פֿון ל' כ' זיך און חוץ זיך! ווף חלונג ל' כ' חבגעשטעלט ווידד, וויא פֿיל ער געלטען ווירדע, ווען זאן איהן אלס סקאלאצין פֿערקויפֿטע. חביגע סעטלונג ריכטעט זיך נאך דער בעסטיממען זאח, וועלכע דיא תורה פֿון יעדעס חלסער פֿעסטעטעלט; דייגעסעלונג ריכטעט זיך נאך דעק פֿריי זע חוץ דעק סקאלאציענאחיקט.
- (4) מיט דעק ווקרט הכל דריקקט זאן דיא זייכונג חוים: דאס חוץ זיין זייאגעבןדעלעט קינד וועלכעס קיינען זאחחטה חוט איזט. חבונתהו עס

טע ציינט אן וויא מאן בייא שטצונגען אויף יאהרע, צייט אונד פֿער-מענען צו זעהען האבע; דער פֿינפֿטע האנדעלט לאפֿען, ווען מאן זיין קדער איינעם פֿעדמעדען געוויכט, קדער איין איינצעלנעס גליד איינעס מענשען אים געוויכטע געהייליגט; ווען דער שאמצמייסטער דעס הייליג-טהומס אויספֿענדען זאלל. דער זעכסטע לעהרט פֿון פֿערקייניגונג עפענטליכער פֿילביעהונגען, אונד וואס מאן בייא איינער הייליגען אויס-פֿענדונג דעס ארמען אלס פֿערוועגליכע נאָטהורפֿט אלס אייגענטהום לעסט. דער זיבענטע האנדעלט פֿון ערבאייגענעס אונד פֿון ערקויפֿ-טעס אקקער, וואס מאן אלס פֿעלד בעטראכטען קאן, פֿון דען איינלע-זונגסטהיילען נאך דען יאהרען, פֿון דען פֿעללען ווף דער זאָהן דאס פֿאָם פֿאָטער געהייליגטע פֿעלד לעזען קאן. דער אכטע שפריכט פֿון פֿעל-לען, ווף מעהרערע קויפֿלוסטגע פֿון יאהרעס אנבאָטע צוריק שטעי-הען; ווען מאן דיא אייגענטהימער צווינגט מעהר צו געבען אלס זיאגע-באָטען; דאן פֿון פֿערבאנגונגען ענדליך דער ניינטע אבשניטט האנדעלט פֿון פֿערקויפֿטען פֿעלדערן, ווען מאן זאלכע איינלעזען דארף; פֿון איי-לעזונג איינעם פֿערקויפֿטען היזעס אין אוממויערטען שטערטען אונד וואס דיא היזער אונד שטערטע דער לעוויטען דיספֿאללס פֿיר פֿאָררעכטע הא-בען (זייע ויקלא כ"כ כ"טוכו') אונד דא בייזער פֿון געהייליגטען דינגען גע-לעהרט וואָרדען, זאָ פֿאלגט דיער טראקטאט נאך דעס טראקטאט פֿון דען ערשטגעבורטען, וויל אויך דיא שטצונגען אונד איינלעזונגען אלס גע-הייליגטעס אנגעזעהען ווערדען.

וְעֵבְרִים. וְטוֹמְטוֹם, וְאֶנְדְרוֹגִינוֹם, גְּזֵרִין
וְגֵדְרִין וּמְעָרִיכִין, אֲבָל לֹא גְעָרִין, שְׂאֵינוֹ
גְעָרָה אֶלָּא זָכָר וְדָאִי, וַיִּנְקְבָהּ וְדָאִית.
חֲרֵשׁ, שׁוֹמֵה, וְקָטָן, גְּזֵרִין וְגְעָרִין, אֲבָל
לֹא גְזֵרִין וְלֹא מְעָרִיכִין, מִפְּנֵי שְׂאִין בְּהֵם
דַּעַת

ומוכה שחין שאין שוין דמיס והכל דקאי על נדרים משום חידוי נקט לי וידידי
בופי אלטריך לאלתוי פחות מכן חודש שהוא יודר אע"פ שאינו נעדר: מעריכי
אם אמר על א' ערך פלוני עלי ותוך ערך אותו פלוני כפי שמו כמו שקלצו צפ'
ערכין: נערכין. אם אחד אמר עליו ערך פלוני עלי או הוא עצמו אמר ערכי
עלי: נודרים. אמר דמי פלוני עלי. לדין שיתן כמו שהוא יפה למכור צדוק:
כהמים ולויס. כהמים אלטריך לי' דסד' והעמיד אותו הבכר כתיב ושלאל לפני
כהן ולא כהן לפני כהן קמ"ל ואידי דתנא כהמים נקט לויס וישראלים: נסיס.

בער מדער סקלפען זיין 5; אין טומטום 6) געטעלעטאזער
מדער אנדרוגינוס (לויטער 7) קעננען דען ווערטע אנדערער און
געלעבטן, אונד עס קעננען זיך דערליי אבאקובונגען פֿען אנדערן אויף זיין
געטעהען, אויך קעננען דיא סעטלונג אנדערער אויף זיך נעהמען, אבער
עס קאן זיכט פֿען אנדערן דיא סעטלונג פֿען זייהען אויף זיך געקאממען ווערן
דען. ווייל נאמאנד געטעלט ווערדען קאן, אויסער דער געוויס פֿעקס אענע
זיכען מדער פֿעקס ווייבליכען געטעלעט איזט, (ווייל אין ויקרא כ"ג ג' ה')
אויסדריקליך נור פֿעקס בעטטיאטען געטעלעטע געטפֿרעכען ווירד).
אין טויבסטאטוער, אין בלעדזייניגער אונד אין אינדעריעהריגער,
קעננען פֿען אנדערן אנגעלעבט מדער געטעלט ווערדען, אבער דען
ווערטע אנדערער קעננען זיך זיכט זעלבסט אנגעלעבטען מדער טעטלען,
ווייל זיך קיינען פֿערטאנד האבען. איזט אין קינד אונטער דעם אלטער
פֿען איינעם אפֿגאטהע, קאן עס וועהן לונג געגענטאמאנד דער אנגעלעבט

עם לונג געגענטאמאנד דער סעטלונג זיכט געמאכט ווערדען, אבער דאך
דער געגענטאמאנד דער אנגעלעבט זיין קאן.
5) דיא ווייבער בעלזעהען דיא סעטלונג, ווען זיך וויסווען מדער פֿערטעטאז
סען ווערדען, פֿען זייהער אפֿרגעגאבע; דיא סקלפען בעלזעהען
זאלע, ווען זיך פֿריי ווערדען, אונד זיך פֿעראגען ערווערבען.
6) ווייל ווען זיך זעבען דיא געטעלעטליכען זיכט גענויז מערקען קאן,
אונד ווען ערשט נאך דעסטען טודע בייען זעקלירען דיס ערקעננט.
7) זייע עריך סאגווערט אנדרוגינוס.

דַּעַת. פְּחוּת מִבְּזוּחַדֵּשׁ, גֵּדֵר, אֲבָל לֹא גְעָרָה:
(3) הַנְּכָרִי, ר' מֵאִיר אֹמֵר, גְּעָרָה, אֲבָל לֹא
מְעָרִיף, ר' יְהוּדָה אֹמֵר, מְעָרִיף, אֲבָל לֹא
גְעָרָה. זֶה וְזֶה מוֹדִים, שְׁנֹדְרִין וְגֵדְרִין:
(4) הַגּוֹסֵס, וְתוֹצֵא לְהַרְגוֹ, לֹא גֵדֵר וְלֹא

נערך

ומשלמת כשתתאלמן או תפגוש והעצד כשישתחרר א"כ כגון שנתנו להם ע"מ
שחין לצעל או לרצ רשות צהו ונערך העצד לפי ערך זכר אע"ג דבזי מלות דין
אשה יש לו: לא נערך. שלא נאמר צפרסה אלא מנן חדש ומעלה: (2) ד"מ.
דתי קדאי כתיבי צפ' ערכין חד דבזי לכרי וחד מעוט ל"מ סדר לרצות הכרי
לנערך סין ריצה הכתוב צנערכי' יותד מצמערכי' שח"ו נערכי' ולא מערכי'
וד' סדר נכדי מעריך סין טומעוס ואמדוגינוס מערכי' ולא נערכי': (3) הגוסס.
לשון מניסה צקיד' שהליחה מתהפך צדונו צשעת המיתה כמו המגיס צקדידה
שמתהפך מה שצקדה: לא נודר. דלמיתה הוא עומד ולאו צד דמיס הוא ולא
נערך דלאו צד העמדה והערכה הוא: והיולא ליהרג. שנקמד דינו 33' של
ישלאל אצל ע"פ מלכות צין מלכי ישראל צין מלכי אומות ד"ה מעריך ונערך
שלפעמיים חחד המלך צדונו ולע"ג דלמעין צנסהדין רפ"ו א' עומד על פתח

בזוג אבער זיכט לור סעטלונג געמאכט ווערדען, (דא זאלע איהאמט
(ויקרא כ"ג ו') ערשט ווען עס אין אפגאטה אלט איזט, אנפגעגוט).
(2) אין היידע זאגט רבי מאיר: קאן וועהן אנגעטעלט ווערדען,
אבער קיינע סעטלונג אנדערער אויף זיך נעהמען, רבי יהודה אבער
זאגט: ער קאן איינע סעטלונג אויף זיך נעהמען, אבער זיכט געטעלט
ווערדען 8), ביידע זעהער זיך איינטיאזיג, דאז (דער היידע) דען
ווערטע אנדערער אנגעלעבטן, אונד דערליי אנגעלעבטען אויף זיין
געטעהען קעננען. (3) אין טעערכענדער (בייא דעם טעהן דיא זיי
זען דער אפגעייע אייגעטעטען 9), מדער דער, דער אויסגעפיהרט
ווירד הינגעריכטעט לז ווערדען 10), קאן וועדער אנגעלעבט נאך גע.

8) זיבער דען גרוג יעדעס זעהרעם זענע ווען דיא נמרא.
9) גוסס אין ראבביניטעם ווערט נאך דמב"ם בעדייטעט עס: דאז רעזעלן
דעם אין אפגעייע זיגענדען קראנקען זייע תוי"ט.
10) נעמוך פֿען איינעם יידישען געריכטע פֿערזורטהייט, אבער זיכט אויף
בעפעהן איינעם יידישען קעינס, דא עס טאן אפֿט דער פֿאוול וואר,
דאס דער קעיניף זייעט גנאדע ערגעהען זיעס, אונד זייע דאז זעבען
סעקסע.

גַּעְרָה. ר חנינא בן עקיבא אומר, גַּעְרָה, מִפְּנֵי שְׂדֵמֵי קְצוּבִין, (אבל אינו גָּדַר, מִפְּנֵי שְׂאֵין דָּמִי קְצוּבִין). ר יוסי אומר, גוֹדֵר, וּמַעְרִיף, וּמְקַדֵּשׁ. וְגַם הַזֵּיק, תָּיִב בַּתְּשֻׁלוּמִין: (ד) הָאִשָּׁה שֶׁהִיא יוֹצֵאתָ לְהַרְגַּ, אֵין מִמֶּתִינִין לָהּ עַד שֶׁתֵּלֵד. יִשְׁבְּרָה עַל הַמִּשְׁבֵּר, מִמֶּתִינִין לָהּ עַד שֶׁתֵּלֵד. הָאִשָּׁה שֶׁנִּהְרְגָה

ב'ד והסוד' בידו ולא אמר א' וט ל' ללמד עליו זכות מחידוין אותו מ' מ' לל סביה: ר'א. לא פליגי ת"ק ור"י בנודד ומעריך ומקדים כי פליגי בלם הזיק פק"ם מלוח הכתובים כתובה ללו בכתוב' צטער דמיא ואין הכיזק גוצה מן היודעים ור"ם מלוח הכתובים כתובה צטער דמיא וגוצה מן היודעים; (ד) אין מתנין. דמ"ד ולדות ממנוא דצעל בן ולא נפסידוכו קמ"ל: משדר. נקלה פקוס מושב האל' בשילדת. מתניני. דכין סענקל הולד ללאת גופא

סעטנט ווערדען 11), רבי חנינא זקן עקיבא'ס זאגט: דאס איין זקל'ער וזקל'ער געטעלט ווערדען קאן, ווייל דער בעטראג (זיינער סעט' לונג) (נאך דען יאהרען) בעטטיאמט מיט, (ער קאן אבער ניכט זאגען אקט ווערדען, ווייל דזען ווערטה ניכט אין דער תורה פֿעסט גע' זעטלט מיט. רבי יוסי זאגט: איין זקל'ער קענעט זאגען אקטען, סעט' מוג אויף זיך געהאטן, מוג עטוואס הייליגען; אונד ווען ער יאמארטן טארטן לופיגט, איזט ער לור בעלאהונג פֿערפֿליכטעט, (פֿאן אלעטע רעס טפריכט זיהס דער ת"ק פֿרייא). (ד) איין (טוואנגערעס) ווייב דאז לור הינריכטונג אויסגעפֿיהרט ווערדען זאל, ווארטעט זאן ניכט (איט דער פֿאלזיהונג) ביי זיא געבאקערען האט 12), זאס יזא אבער סחיה אויף רעס קרייטיטוהן, ווארטעט זאן ביי נאך דער געבורט.

11) ער קאן קיין געגענטאנד איינער זאגען אונד זיין, ווייל ער קיינע ווערטה האט, דא זיין זעבען פֿערוויקט איזט: דער ערסטער קאן קיין געגענטאנד דער סעטלונג זיין, ווייל ער פֿאך דען פֿריסטער לור סעטלונג ניכט געסטעלט ווערדען קאן, דער לוייטע קאן עס זעבען ניכט זיין, ווייל אלעס פֿאן זענשען פֿערבאננט געטערעט ווירד, אונד ניכט גע' זעטעט ווערדען קאן.

12) דזעט ווירד אין דער גמרא חוים דען ווארטען גם (דנדיס כ' כ' כ')

שְׁנֵהֲרַגְתָּ, נִחְנִין בְּשַׁעֲרָה, בְּהֵמָה שְׁנֵהֲרַגְתָּ, אֲסוּרָה בְּהֵנִיָּה:

פרק ב

(ב) אֵין בְּעַרְכִּין פְּחוּת מִסְּלַע, וְלֹא יִתָּר עַל חֲמִשִּׁים סְלַע. בִּיצֵד? נֶרְזֵן סְלַע, וְהַעֲשִׂיר, אֵינוֹ נוֹתֵן בְּלוֹם. פְּחוּת מִסְּלַע, וְהַעֲשִׂיר, נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סְלַע. הָיוּ בִּידֵי חֲמִשׁ סְלַעִים

אחריכא הוא: צטעה. ללו סערה זמט קאמד אלל פאה שהיתה לה משער אשה אחרת קטורה לשערה ודוקא כשאלמה תנו אותה לצתי או לפלונית דכטולה מחיים דמיא אלל צענין אחד אסור שני המט אסורים: פרק ב (א) פחות. אפי' עני שהעריך ואין ידו ממשת אינו נדון צפחות מסלע: נתן. צן ב' שערכו כ' והי' עני ונדון צהשגט

פֿאן איינעס הינגערעטעטן ווייבע, דארף זאן איהרע האמארע בענו' צען 13). פֿאן איינעס (געריכטיק) געטערטען פֿיה איזט אויך דזען גענוס (דער האמארע) פֿערבאקטען.

פרק ב (א) עס גיבט קיינע סעטלונג אונטער איינעם סלע (איין האלטס ויקל' כ"ז ב"ה) אונד קיינע מיבער פֿינפֿינג

סלעים (וועלכעס אויט ויקל' כ"ז ב"ה) דאז היקסטע מיט. נעהאויך ווען יאמארד אלס אראער מיט לואלינגטען יאהרע) איינען געגעבען, אונד ער ווירד הערנאך רייך, ברויכט ער ניכטס אעהר לז געבען, האט ער אבער וועיגער אלס איינען סלע געגעבען, אונד איזט דאן רייך גע' ווארדען, זק אומס ער פֿינפֿינג געבען; (ווייל ער לוערטט זיינער פֿלויכט זיך ניכט ערעדיגט האט), ווען ער (אלס לואלינג יעהריגער אראער

13) ניכט איהר אייגענעס האמר זאנדערן פֿרעמדע האמארקקען, דאז יזא חין איהר האמר געפֿלעכטען; אונד נור בלוקס ווען יזא זאגט: געבעט זאל'ע זיינער טאכטער אדער זיינער פֿריינדן לונד אנדענקען, דאז יזא דאמיט חלליגעט, דאס יזא ניכט ווייזע, דאס דזעט איהר פֿרעמדעס האמר וויז איהר לייב בעטרוכטעט ווערדע, דא זאגסט דער טווק דער טקדטען לונד געברויכט פֿערבאקטען מיט.

סלעים, ר' מאיר אומר, אינו נותן אלא אחת. וחקמים אומרים, נותן את כלם. אין בערכין פחות מפלע, ולא יותר על חמשים סלע. ואין פתח בפועה, פתור משבעה

וד נתן סלע והעמיד פטורו האם. לפי זה סהעריך: אלא ה'. דסגד או נותן כל' או אינו נותן אלא ה'. כולם. דע"פ אשר תשיג כתיב: אין פתח. דרין דנה לדוריימא אם התחילה ולתת היום מוכה ו' והוא ולאחר ו' לערב אמי לתת כל' ופסקה לערב עובל ומשמש' ומיום הו' וליך היוין י"א יום ימי זיבה שאלם לתת זבן יום ה' או שנים שומרת יום כנגד יום ועובלת ואם דלתה זבן ג' לרופין הוי זבה גדולה וטעונה ז' נקיים וקדצן ואם משכה ימי זיבה אפי' שנה אינה מותרת לתחלת נדות עד שתשז ז' נקיים ואם דלת' אז הוי' תחלת נדה ומוכה ו' והוא ככל המעורש ואם לא דלתה זבנות י"א יום שאחר ז' ימי נדות ג' לרופי' אינה זבה ובסתמא את ה"א יום צין צסמוך צין סהדומיקה דליתיה עומד' ולריכה למנות ו' והוא אם זבנות י"א יום של ימי זיבה עומדת וא"ל' לממוד אלא יוש' ה' פתחה י"ז שאם לא דלתה עד אחר י"ז צד מיום זה מותרת לפתח נדותה דלס יום זה שרלחה חחלת ימי זיבה הוא כיון שכלו י"א יום שלמו ימי זיבה והדומיקה דלית' שלא דלתה עד לאחר י"ז יום ותחלת נדה היא ואפי' א"ת שיום זה שקדס י"ז תחלת נדה הוא א"ב אחר ז' עס היום שרלחה שלמו ימי נדה ומיום ח' מתחילי' ימי זיבה עד יום י"ח א"ב אם כל ה"ז ימים שצין דלתי' דלשונה דלתי' שני' נקיים ילתה עימי הוזה אצל אם תדלחה ציום י"ז לא ילתה מן הספק ד"ל שמהל יום זה שרלחה זבנותיה

ואין פיקי' סלעים בעיטלט, וי' ואגט רבי מאיר: ער ברויכט מור איינען לז געבעטן, (ווייל ער דאפיר העלט דאס ווען אמן ניכט דאז אהק שייאוס געבעטן קאן, אמן דאז איינאוס גיבט), דיא אנדערן געלעהרע טען זאגען: ער אום מאלע געבעטן (אינרעטן ער דאך זיפיל אין פערמעג גען בעיילט); עס גיבט קיינע טעטלען אונטער איינעם סלע, אונד קיינע נע איבער פינפליג סלעים (14), עס גיבט קיינען אפאנג (15) (לזר אקאנטהילען אונרייניגונג, נדרה) ביא איינעם (מיס געהאטן איהרער

14) דיע וידערהאונג דער זונדריטען אויפלעהונג דער איינלעגען געגעני-
טענדע חיים איין געברויך דער משנח דער אפֿט פֿאָרקאמט. דיע
נמדה גיבט נעכסט דיענע נאָך איינען בענאָדערן גרונד דאלו און.
15) 16) 17) דאז נעהערע הייריכער ווירד דורך דען טראקטאט נרה קארד
וועלעט דיא קאָווענטורע היר לזר בעססען פֿערטענדרייס וויילטיא-
פֿי אנהערטן.

משבעה, ולא יותר על שבעה עשר. ואין בננעים פחות משבוע אחר, ולא יותר על שלשה שבועות: (3) אין פותחין מארבעה חרשים המעבירים בשנת, ולא גראה יותר על

הוא יום אחרון מימי הזב ואם תראה עוד ז' ימים דהיינו ו' ח' ו' תהיה זבה גדולה ולריכה ז' נקיים וקדצן או שמהל יום דלסון שרלחה דלסון עימי הזב הוא וכשכלו י"א ילתה עימי הזב ויום י"ז שרלחה ח' תחלת נדה הוא וכו' שרלחה צספיקא זו מקולקלת היא ולעולם נחמוד עליה אם תראה יום ה' גלמוד תחלת נדה היא ולריכא ו' והוא ואם תראה ג' לרופי' נאמר ימי הזב הן ולריכה ז' נקיים וקדצן ואפשר לומר שז' מהם עימי הזב וא' מתחלת ימי נדה ופתחה י"ז ואם תראה ד' נאמר שג' מהם סוף ימי זיבה והדי היא ספק זבה גדולה וא"ל שז' מהם סוף ימי זיבה וז' מהם תחלת נדה וזבה הספק פתחה י"ז שאם נאמר שז' הימים מהל' תחלת נדה הם א"כ תמנה ה' והס ואח"כ י"א של ימי הזיבה הם י"ז שלא דלתה וילתה מן הספק ואם תראה ה' נאמר ג' דלסונים הן סוף ימי זיבה וז' תחלת נדה ופתחה ע"ו והוא ג"כ ספק זבה לקדצן על דרך זה עד י"ז ואם תראה י"ז ימים פתחה ח' והיא זבה דלית שיש לומר שז' ימים דלסונים תאלו הי"ז סוף זיבה הו"ו ימי נדה הדי ע"ו ו' האחרונים תחלת ימי זיבה ופתחה ח' שאם תראה ציום הח' שמהל הוא סוף ימי הזב ואם תראה י"ב היא זבה דלית ופתחה ז' עד ז': צנגעים. דיש צנגען ארס סנצנדיס צצצוע א' אם לעהר אם להחליט: ולא יותר. צנגעני צתים: (ב) אין פתחיו. לפי שדקשה של לזנה כ"ע יום י"ז שעות תש"ג חלקי' משעה ה' כשתחלק השעה לתת"ף חלקי' הדי לז' חדשים כ"ע יום ושעה ה' תק"ו חלקים וצדיק ה' סיחי' כל חדשי השנה א' מלא של ל' יום וא' חסר של כ"ע יום הדי כ"ע יום

אונרייניקייטס טאגע) זיך איררענדען ווייבע (16), אונטער זיעבען טאג גע מונד קיינע איבער זיעבעלעהן טאגע (17). עס גיבט ביים אויסזאן (דער מענטשן) קיינע (אבסאיוסונג) אונטער איינער וואָכע, (זיעבען טאג גע) מונד ניכט איבער דרייאַ וואָכע, (בייא דעם אויסזאטן דער הייזער). (ב) עס זינד איס יאהרע ניכט וועיגער מ'ט פיער טאגט אקאנטהע, פֿין (דרייסיג טאגען), אונד עס ווארדען יא אעהר בעסטאיווט מ'ט אכט (18), דיא ביידען ערמטליקס ברקֿדע (אס וואָכענעפטעט),

18) דער אָקנד וועלנט זיך אונד דיא ערדע, אונד ניאמט זיינע פֿאָריגע טעטל-
אָנג געגען דיא זאָנע אין איינען לייטרויגן פֿאָן 29 טאָגען אונד
735/1200 סטונדען. ווערען דיע טהיילע איינער טטונדע ניכט, זאָ קענני-
טע תיאזער איין אקאנטה 29 טאָגע אונד איינער 30 טאָגע הוי-
בין

על שמונה. שתי הלחם גאבלות אין פחות
בשנים, ולא יותר על שלשה. לחם הפנים
גאכל אין פחות מהשעה, ולא יותר על אחד
עשר. קמן גמול אין פחות משמונה, ולא
יתר על שנים עשר: (ג) אין פוחתין מעשרים
ואחת תקיעות במקדש, ולא מוסיפין על
ארבעים ושמונה. אין פוחתין משני גבלין,
ולא

אלא מפני השעה ותקו חלקי הגמול חבל ב' חקים לדיני פעמים לעשות
ח' מלאין וד' חקים ולפעמים ח' חסרי וד' מלאין והטעם שחלקו השעה
לפתח' לפי צמתי' זה יש צד חזי והוא תק"ו ושליש הוא ש"ס ורביע הוא ר"ע
וחומש הוא ר"י וששת הוא ק"פ ותשיעית הוא ק"ך ועשור הוא ק"ח וכל חלן
המניני' וכל לשמה לכל מנין מהם: ב' הלחם. עיי' ס"פ י"א ומנחות: (ג) תקיעו'
עיי' פ"ה מ"ה דסוכה: ב' נבלין. לשני לויס: חלילי'. מין כלי זמר שקולו
בשמע למרחוק ולפי ששמו נקב' ומכאן צאלצנו על הנקצים להנעים הקול
כופל צו לשון מכה: וצ"ב יוס. שאלו הימים גומדין את הכלל: הפסח. צ"ד

ווערדען ניכט פריהער אלס לוויה טאגע, (נאך מוהרעם באקקען) אונד
ניכט ספעטער אלס דריי טאגע געגעסטען (19), דיא טויה ברקדע
ווערדען ניכט פריהער אלס דען יינטען טאג, אונד ניכט ספעטער אלס
דען איילפטען געגעסטען (20), מיין קנאבע ווירד ניכט פריהער אלס
אין אכטען טאגע (זייט דער געבורט), אונד ניכט ספעטער אלס און
ליוועלפטען בעשטיטען (21). (ג) און זעלטע (אין לויביטענעלעסט)
דיא תקיעות (מיניפאכע פקויענטאנהע) ניכט אונטער מיין אונד לואג
ליג העראב, אונד ניכט איבער אכט אונד פיערליג הונויס, (זיהע סוכה
פ"ה מ"ה וכן יזא אין דער בושנה אויפגעלעהלט ווערדען), און האט
טע (בייא דער אוויק דער לעוויטען) ניכט וועניגער אלס לוויה לויטען

בין; וועגען דיער טהיילע חבער ווס וואן בארד אכט אוןאכטא חין
יאהרע לז דרייסיג טאגען, אונד בארד אכט חין יאהרע לז 29 טאגען
פעסטעלען. יאזואוס חבער ווערדען מעהר אלס אכט אונד וועניגער
אלס פיער אוןאכטע לז דרייסיג טאגען פעסטעלען.
זיהע טראקטאט מנחות (אבטייט ז"א, משנה ט').
(19) זיהע עבערדאוועלבסט.
(20) זיהע טראקטאט שבת, (אבטייט י"ט, משנה ה').

ולא מוסיפין על שלשה. אין פוחתין משני
חלילין, ולא מוסיפין על שנים עשר.
ובשנים עשר יום בשנה, החליל מכה
לפני המזבח, בשחיטה פסח ראשון,
ובשחיטת פסח שני. וביום טוב ראשון של
פסח, וביום טוב של עצרת, ובשמונת
ימי החג. ולא תהי מכה באבוב של נחשת,
אלא

במים שהיו קודם הכלל צעורה: ימי החג. לפי שחולקין בקדושתיהם מש"כ
ימי הפסח צערת לא חקרי מועד ור"ח דאקרי מועד לא חקדיש צעשיית מלאכה
דכל שאין מקודש לחג אינו עוק שיה ור"ה וי"ב דאקרי מועד וחקדיש צעשיית
מלאכה לא אפשר מלך יוסע על כסא דין וספדי חייס וספדי מתיס פתוחיס

אונד ניכט מעהר אלס זעכט (22) און האטטע ניכט וועניגער אלס לוויה
אונד ניכט מעהר אלס ליוועלף פפייפען (23), אן ליוועלף טאגען דעס יאהר
דעס ספיעלטע און אויף דער פפייפע פאר דעם אונטערע, נעאויך בייס
טאכטען דעם ערטען פסח (מפפערלאזאמעט); אונד בייב טאכט
טען דעם לוויעטען פסח (מפפערלאזאמעט) (אין פיערלעהנטען אייר)
(24), אין ערטען פיערטאג דעם פסח פעטטעם אונד אין פעטטע
טאגע דער וואכען, אונד אן דען אכט לויביטענעלעסט טאגען (25),
און ספיעלטע ניכט אויף מיינעם עהערנען אבוב (26), זינדערן אויף

זיבער דיא בעסאפענהייט דיעס אינטענאגענטס זיהע דין פאררעדע
לז דען מענדעלסאנהעטען פסחאזען.
(22) דער ברטורה ריבט עס מיט לע אונד לז, סאל מיי א, אונד ראהר
פפייפע פון קאלואוס, זיהע ערוועהנטע פאררעדע.
(24) ווייל און איזאער בייס טאכטען דעם פסח = (אזאמעט דאז גאנלע, אדער
גראפע הלל פון דען לעוויטען אבייגען ייס. וועלכעס אויך אן אלטען
דען בעגאנגטען ליוועלף טאגען דעם יאהרס געטאה.
(25) אלע אכט טאגע דעם לויבערהיטענעלעסט ווארען דורך איהרע אפפער
אויסגעלייכעט דאס וואן אן יעדען טאגע זיינע אנדערע לאהל פענעט
ליכע מפפער דארבראכטע. וועלכעס אין דען זיעבען טאגען דעם פסח=
פעטטעם דער פאלז ניכט וואר; דאהער ווארד אן דען ערטערן דאז גאנל
לע הלל אבגעוואגען, אן לעלטערן חבער ניכט.
(26) אבוב זין זייט עס אין דען תרגומים אלס זיבערעטלונג פון עובב

אֵלָא בְּאִבּוּב שְׁרָל קָנָה, מִפְּנֵי שְׁקוּלוֹ עָרַב, וְלֹא הָיָה מִחְלִיק אֵלָא בְּאִבּוּב יְחִידִי, מִפְּנֵי שְׁהוּא מִחְלִיק יָפָה: (ה) וְעָבְרֵי הַבְּתָנִים הָיוּ, דְּבָרֵי רַבֵּי מֵאִיר. ר' יוֹסִי אָמַר, מִשְׁפָּחוֹת בֵּית הַפְּגָרִים, וּבֵית צְפָרְיָא, וּמֵאֲמָאוֹס הָיוּ, מִשְׁיֵאִין

והשאל אומרים שדה וחוכים שאומרים משום כוסא ואין זו חליל שאין צו קרן מיוחד ופורים א"ד מכיון שזכרו להפידין וקדושת המגילה זו היא הוללה: אצור. הקנה רא"ד מכיון שגלו חזרו להפידין וקדושת המגילה זו היא הוללה: אצור. הקנה הדק שזלש החליל ור"א לחליל גופי קרוי אצור: עד. יותר כשהוא של קנה קהל נחשת ודוקא חליל שזכה על הקרן לפי המצוה הוא דוחה שנת וי"ט שזל חליל של צית הסודרה אזנו דוחה: מחליק. כשהיה מגיע לסיים הנעימה ולחלק בין נעימה לנעימה הו' א' מן החלילי' מאריך לאקר שסיימו האחרים שזה יפה יותר מאלו וסיימו שמהם כל' וצעת הקרן צלותן י"ג ימים היו הלויים משוררי' צפה את ההלל והחלילים היו מחלילי' שזל בשאר הימים הו' מהלילי' צללו וכוונת השיר שהיו הלויים אומרים צ"ה המק גדאשון הו' אומרים לה' הארץ ומלואה וכל הממוד צ"ה גדול ה' וכל הממוד וכן כולם: (ד) ועבדי. המכיס בחליל דס"ל לר"ת אין מעלי' מן הדוכן ליוחסין' ולמעשה: פגרי'. שם משפחות מיוחסת: פאמאוס. שם מקום וכהמ' היו נושאי' צנותיהן לנשים ור"ס דמעלי'

חזין חיינען אבוב פקן רקהר, ווייל זיין טעהן אנגענהאער חייט, האן אהעטע אויך דיא טום אבטיהיונג (לויטען יעדעס געוואקסטיק, פטרופהע), נור איט חיינען איינלעאנען זמאלען אבוב, ווייל דיעס דען אביאן סעהנער אהעט. (ד) דיא ספיענערען (אויף דיעס איינטראגענטע), ווארען דיא אונטערעגעבענען דער פריסטער, (זיא ברויך טען אויף ניכט פקן אונטערטאטענער הערקויפט לו זיין); זע זאגט רבי למאיר: זומעגען רבי יוסי זאגט: עס ווארען דיעזעניגען אויס דען פאמאיוען בית הפגרים אונד בית צפריא (פקן אגעניעהענען פא

אונד חליל פונקטיט הייסט אויך פקט אבובא איט פארזאגטען אל"ף. חין דען ווערטערביכערן דער קריסטליכען געוהרשטען זעקסקיפה גרופען חיס עם היט פראכונט אויך חין מתורגמן היט פרגעל געגע בען; עם סיינט אבער נאך דער איבערטרונג דער ווארטע עוגב אונד חליל לו סאמען, ניכט חיינע פרגעל, זאנדערן פערזענע דער ווארטע דיסטונג אונד דער סטעלונד היר חין דער מושנה, איין געווענערטעס איינטראגענט, נאך דעם פאמאיוען, דאס פאמאיוען לו זיין. נאך חייני גען

מִשְׁיֵאִין לְפָתְחָה. ר' הַנִּינְא בֶן אַנְטִיגְנוֹס אָמַר, לָוִים הָיוּ: (ה) אֵין פּוֹחֲחִין מִשְׁשָׁה מְלָאִים הַמְּבַקְרִין בְּלִשְׁבַת הַטְּלָאִים, כִּדִּי לִשְׁבַת וּלְשָׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. אֵין פּוֹחֲחִין מִשְׁתֵּי תְּצוּצְרוֹת. וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. (אֵין פּוֹחֲחִין) מִתְּשַׁעַה

מן הדוכן ליוחסין' ואין לא ליוחסין' הו' לא ה'חוס לנגן על הדוכן: ר"ח צ"א. ס"ל דמעלי' מן הדוכן למעשרות ול"פ חלא צמננים. צכלי זמר שזל שיר צפפה על הקרן כ"ע מודים דלויס דוקא: (ד) ו' עלאי'. דספר התמידי' ועולי' ציקור ממס ד' ימים קודם שיעתן הלכך קודם יום חנוך ד' ימים עזקדים ח' עלאים ונותני' צלשפת העללי' וציוס חנוך נוטלי' שנים לתמידין ונשאר שם פסה מצוקרי' ולאחר כן קודם הלילה מצקדים שנים ונותנים שם ומשום דהכך ליתנהו אכתי צצעת נטילת השנים לא חשי' להו וכן לעולם נוטלי' צ' ונותני' צ' ואלו שנים שנותנים נוטלי' אותן לחמישי של יום נתינתן: כד' צצפת. סימנא צעלמא נקט דכי היכי דאי מקלנו צצפת ושמי' ט' של ר' צ' שהיו הדדי הו' לריך להקדים ולצקד ההוא דב' צצפת מע' ש' רבו' לקיחה ד' ימים קודם שיעיה ה' ל' לעולם צעיקוד' ימים קודם

גער אלס לזוייא פראפאטעטען, (ווען און איט פראפאטעטען ביינו), ועהר אבער אימער (זע פיל און ווילן ביו הונדערט אונד לואלניג). וילייען; אומס אפמאום 27) וועלכע מיהרע טאכטער און אפריסטערן פעהרייראטהעטען. (בעווייז דאס זיא אויס גוטעס געטלעכטע געוונע זען). רבי הנניא יפהו אנטיגנוס אבער זאגט: עם ווארען (בעוויטען) 28). (ה) עם דירפען ניכט וועניגער אלס זעלס אונטער זוכטע, (פעהלער פרייע) אעמער אין דער אעמער קאמער איס טעמא פעל פאררעהיג זיין, דאמיט און געמוגהאבע אויף דען שבת, אונד (עטווח גלייך דארזיף פאגענדע) לזוייא טאגע דעם נייזאהרפעסטעס היילז טהון דרפעטע און אימער (זע פיל און ווילן), און נאהס ניכט וועניג

זען חיס היר נור דאז מונדשטיק געמיינט. חין מיינען אהערקונגע לוק מתורגמן קאמאט ועהר דאריבער פאר. 27) דאז סטעדטען עמוס Emaus נאהע יעדוואלעס חיס דער ביבס אבע-כאכנס. 28) מיהר סטייט בעטליכט נור דין איסטרווענטואלויק, דען חין בעה סרען דער וואקאל מוזיק ינד קלונע חייניג דאס דיא עטערע לעוויטען זיא חויפעהירען ווסטען.

מתשעה כנורות, ומוסיפין עד לעולם, והצלצל לבר: (ו) אין פותחין משנים עשר ליום העומדין עד הדוכן, ומוסיפין עד לעולם. אין קטן נכנס לעזרה לעבודה, אלא בשעה שהלויים עומדים בשיר, ולא היו אומרים בנגבל וכנור, אלא בפה, פרי לתן תבל בנעימה. ר' אליעזר בן יעקב אומר

לשחיטה: לעולם. היה שירא עליהן תזוקדים: לעולם. ובגמ' תפרש עד ק"כ ללל ללד. לללל א' היה שם שתי חתיכות רחבות של תפת שתיין זע"ז ומיהו חדא עבדיה עבד שאין א' מועיל בלא חדרו וחד גדול עבד: (ו) מ"ג לויס. ט' לט' כורת וז' לז' כנלי' וא' ללללל: דוכן. כמין אלטזא סהלוים עומדי' עליה: לעזרה. לשום עצודה כגון לכבד העזרה ולהביא הדלתות אלא בשעה שהלויים על הדוכן אז נכנסו לויס קטנים לשודר עמהם: ולא היו. אותם קטני': תכל:

אמן דארץ מויך ניכט וועניגער אום ייין הארפטן לור טעאפעלאוויק נעהא זען, אעהר דארץ און אימאער נעהאטן זיפיל און ווילן; אבער אימא זער לור איין זיינלענען ליובעל, (דיא זיינער נור טפילטע); און האט טע ניכט וועניגער אום לזענען מויך דעס דוכן (זינגהרה, קרסטע טער אין דער הנהע) טעעהנרען לעוויטען, און קאן אבער אימאער (זין אעהר האבען (זי פיל און ווילן); איין אינדעריעהריגער (דער לע זייטען) דורפטע ניכט מין דען פמרהקן קמאטען, לור אינדעסטען דינסט פעררייטונג, (דען פמרהקן מוסינלוקעהרען קדער דיא טעהרע לז סליא טען); מוסיער וועהרענר דער לייט ווען דיא לעוויטען מויך דעס קעהר טעעהטען, (איט לזוינגען) זיא דורפטען מויך ניכט איט ליטהער מונד הארפע בעגלייטען, זינדערן נור איט דעס אונדע (איט געוואנג, קדער איט ווקהא מיסטרווענטע) מוס דיא האראמייטע לז ווירלען, (זיא מנגע נעהט דאדורך לז אמאטען) 29, רבי אליעזר זקחן יעקב'ס זאגט:

29 תבל כחך רשי' חונד ברטנורא וויא תבלין. דער ערוך האט זיגאר דיא זענערט תבלין חונד ערקלעהרט עם זק וויא הייז דיא חיבערזעטלונג לייטעט.

רח אומר, אין עולין למנן, ואין עומדים על הדוכן, אלא בארץ היו עומדים, וראשיהן מבין רגלי הלויים, וצוערי הלויים רזו נקראין:

פרק ג

(א) יש בערבין להקל ולהחמיר, בשדה באחזה להקל ולהחמיר, בשור המועד שהמית את העבד, להקל ולהחמיר. באונס, ומפתה, ומוציא שם רע, להקל ולהחמיר. יש בערבין להקל ולהחמיר, כיצד

פוקל הקטנים דק וללול ומתכל את קול הגדולים: למנן. י"ג לויס הלויים לזוכן: וצוערי. שהיו מצעדי' את הלוי' הגדולים שאין יכול' לזכרם קולם כמותם:

זיא ווערדען ניכט לז דער זאהל (לזענען) איט גערעכנעט, זיא דערט גז מויך ניכט מויך דעס קעהרע מין דער הנהע טעעהטען, זינדערן מויך דער ערדע, זק דאו מיהרע קמפעע לזויטען דיא פייסע דער לעוויטען קמאטען, זיא ווארדען דיא קוועהער דער לעוויטען גענאנט, (ווייל מיהרע יונגע טטימאע ליבליכער קאנג אום דיא דער עלטערן לויס. עם סיינט מויך מויך איין ווקרטספיל; זיעירי יונגע איט זוערי פיי: זיגער לז זיענען).

פרק ג

(א) עם גיבט פעאלע ביא טעטלונגען, ביא (דורך ערבה סאפט, מיס בעיזן געמאמענען פעלדערן וועלכע און געהייליגעט), ביא איינען (אום סטאסיג) בעליגעטען קעסען דורך מיינען טקאלפען געטקדטעט, ביא איינער געוואלמאטען קדער דורך פערפיהרונג געטעהענער סוועכונג איינער יונגפרוים, מונד ביא איי נעם הערשקראנעבראכטען בעינען רוף (דעם ייגסט געהייראטעטען ווייבעס) ווק און לייכטער מונד פטרענגער פמרהעטען קאן. עם גיבט מיינען פאלז ביא טעטלונגען לז ערלייכטערן מונד לז ערשוועהרען! וויא זק? עם זיא

ביצד? אחד שהעריך את הנאה שבִּישְׂרָאֵל, וְאֵת הַכְּעוּר שֶׁבִּישְׂרָאֵל, נוֹתֵן חֲמִשִּׁים סָלַע. וְאִם אָמַר הָרִי דָמְיוֹ עָלַי, נוֹתֵן אֵת שְׁוִיו: (3) בְּשֵׁדָה אַחְזָה לְהַקֵּל וּלְתַחְמוֹר בִּיצַד? וְאֶחָד הַמְּקַדֵּשׁ בְּחֹלְתָה הַמְּחֹזֵז, וְאֶחָד הַמְּקַדֵּשׁ בְּפִרְדְּסוֹתָ סְבִסְטִי, נוֹתֵן בְּזוֹרַע הוֹמֵר שְׁעוּרִים חֲמִשִּׁים שְׁקָל כֶּסֶף, וּבְשֵׁדָה סָקָה

מִקְנָה נוֹתֵן אֵת שְׁוִיו. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֶחָד שְׂדֵה אַחְזָה, וְאֶחָד שְׂדֵה מִקְנָה. מֵה בֵּין שְׂדֵה אַחְזָה לְשְׂדֵה מִקְנָה, אֵלֶּא שְׁבִשְׂדָה אַחְזָה נוֹתֵן חוֹמֶשׁ, וּבְשֵׁדָה מִקְנָה אֵינוֹ נוֹתֵן חוֹמֶשׁ: (4) בְּשׂוֹר הַמוֹעֵד שֶׁהֵמִית אֵת הָעֶבֶד, לְהַקֵּל וּלְתַחְמוֹר, בִּיצַד? אֶחָד שֶׁהֵמִית אֵת הַנְּאִה שְׁבַעֲבָדִים, וְאֵת הַכְּעוּר שְׁבַעֲבָדִים, נוֹתֵן

ממקום זריעת כור חטים צמנשים כסף אם תחלת היוצל היא אם לאו מנרע השנים שעברו סלע ופודיון לשנה והמקדים שדה אחזה מלאה אלנו כשהוא פרוץ פודה האלנות צשוין וחדוד ופוד' את הקרקע צית זרע חומר שעור' כל שקל כסף: א' נותן בזרע חומר שעורים כ' שקל כסף: נותן חומש' וה"ה דבזה מני לחלק ששדה אחזה אם באלה אחד מתחלק לכהני' ציוצל השדה מקנה אם באלה אחד חוזרת לצעלים ציוצל אלא דלא נחית לפרוש' אלא חלוק

ערטטערעס טערענג, אונד דאז לוויעט געוירדע צויט 31. דא און פיר איין געקויפטעס פעלד, (אין דיעסם פאלט) דעסמען ווירק' אינען ווערטה לז געבען האט. רבי אליעזר זאגט: עס זייא ערבבעט זיטלויך קדער געקויפטעס פעלד (ביידעם האבען גלייכעם רעכט). (דאס און אימאער פיר איינען חומר גערטטענאויסזאמט פינפליג שקל געב בען אום). דער אונטערטיד לוויעטן איין ערבבעיטלויך פעלד, אונד איין געקויפטעס פעלד (בעסטעהט נאך איהן נור דארין), דאס און זייא ערטטערעס איין פינפטעל דאריבער געבען אום, וועלכעס און זייא לעלטערעס ניכט נעטהיג האט. דיא הלכה בלייבט ניכט נאך איהן). (1) עס גיבט זייא איינעס טאטסיג בעליגיטען קצמען דער איינען טקוא' פלען געטקדטעט, איין געוירדעס אונד איין טטרענגערעס רעכט, וויא זיך? ער אהן דען טענטען קדער דען העסליכסטען דער טקוא' פלען געב טקדטעט האבען, זיך גיבס (דער אייגענטימער) אימאער דרייסיג שקל. האט ער אבער איינען פרייען אענטען געטקדטעט זיך אום ער

31 דים ווירד נור פערטאנדען, ווען עס גלייך נאך דען ובל איינגעלענט ווירד; דען ווען עס זייניגע ווארע הערנאך זיינגעלענט ווירד, זיך ברייטט ער פון דיען פינפליג שקל פיר יעדעס פערלויפענע יאהר איין סלע אונד איין פונדיון אב.

פרק ג הכאה. היינו להקל לע"פ שדה מלאה ונהה והכעוד לע"פ שאינרשה חלא ה"ס היינו להחמיר: (2) צחולות המחח. סציות העיר שאינה משצת כ"כ מפני מדרס הרגלים מחולת לשון מחול הכרס פ"א מחוז סס מקום: פדסאות. מקום שיש בו הדבה אלנות נעוועים: סצסטי. סס מקום והאלנות דש מעולי' עאל: נותן. מי שפודה אותן מן ההקדש צין צעלים צין איש אחד: בזרע חומר שעורי'. מקום דאז לזריע' כור שלש' סאה שעורי' והוא גדול

זייא דאס יעמאנד פיר איינען טעהנען און אין ישראל, קדער פיר איינען נען העסליכען אין ישראל, דיא טעטלונג אויך זיך גענוקאמען, זיך גיבט ער ניכט אעהר אלס פינפליג סלעים, (מבומהל יענער אעהר אלס הונדערט מנה אונד דיער ניכט אעהר אלס פינף סלעים ווערטה אייט), האט און אבער געזאגט: איך נעהאע דיא טעטלונג אין זיינען ווערטה אויך איר, זיך אום ער דעסמען פערזינליכען ווערטה ענט' ריכטען. (2) זייא איינעס ערבבעיטלויכען פעלדע פינדעט איין געוירדעס אונד איין טטרענגערעס רעכט פלען געוירדעט ווייעט טאטט: עס אהן יעמאנד איינען טקדעט אין דער אונגענער דער טאדט (נאך אנדערן: אום דיא טאדט מרחוז ווי סלעכטע עקקער ווארען); קדער איין טקקער דער אין דען לוסטגערטען פלען סעבאסטע 30, וויך דיא פקדערע' איכטעט געגענד וואר) געהייליגט האבען; זיך אום און אימאער (זייא דער זיינגעלונג) פקדע זא פיל פעלד, דאס און איינען חומר גערטטע דאריין זינען טקוא', פינפליג שקל (אויך מיין זיבל) געבען. (וויך אלוף

30 וויך דיא זייאע אונד ווייניסטעקקע זיך זעהל בעלזבס ווארען. זייאע סטאדט זין ווארעיען פלען הערדעס ערבויעט אונד פלען חיהת לז הערען דעט פיינערס חירוסוס זיך גענאכט.

נותן שלשים סלע. המית בן חורין, נותן שויו.
חבל בזה ובוה משלם גזק שלם: (ד) באונס
ומפתה להקל ולהחמיר, ביצד? אחר שאנס
ופתה את הגדולה שבבהנה ואת הקטנה
שבִּישְׂרָאֵל, נותן חמשים סלע. (והבשרה
והפגם), הכל לפי המביש והמתביש:
(ה) במוציא שם רע להקל ולהחמיר, ביצד?
אחר שהוציא שם רע על גדולה שבבהנה,
ועל

דשייך כשהוא עלמו פתחו: (א) חבל. ולא המיתו: וכו'. צין צענדל צין צצ
חורין. (ד) עיין מ"א פ"ג דכתובות: (ה) האומר צפוי. שהאומר לא מלאמי

דבן פערזאליטען ווערט דעם מענטען בעלזאהלען; האט דער קנס מר
חייב פערזאליטען בייאגבראכט, עס אהן חייבן טקאלעטן קודער חייב
נען פרייען געטרעפֿעטן האבען, זיך בעלזאהלען ער איזאנער דען פעללי
גען טאדען ערוואטן. (ד) אויך פֿולגענדע ארט גיבט עס בייא חייבען
געוואלטיגאמער קודער אויבעררעדענדער ווייזע יוגפֿערשוועלער, איין
געלירעס אונד איין טערענגעס רעכט; עס אהן יעמאנד דיא פֿערנעהאג
סטע פריסטערטקֿעטער, קודער דיא יודריגסטע אייראעליטן געוואלט
יאמער קודער אויבעררעדענדער ווייזע געשוועלעט האבען, זיך גיבט ער
איזאמער פֿעלליג סלעעים. (שיאפֿעגאלד אונד ערוואן פֿיר בעטעדיגונג)
ריכטעט זיך נאך דעם טאזר דעםסטן דער דען טיאסן אנגעטהאן,
אונד דער איהן ערליטטען (32), (בייא טאדענערוואטן ווירד בערעכֿע
נעט, וויא פֿיל אייגע פערוזקה אעהר ווערט אונס פֿערקויפע אלס טקאל
פֿין, ווען זיא אונבעפֿאלקט אלס בעפֿאלקט אייט). (ה) עס גיבט בייא
דעם דער זיין יונגעס עהבווייב אין חייבן פֿאלטען איבאלן
רויך בראכטע, איין געלידערעס אונד איין טערענגערעס רעכט;
וויא זיך? עס אהן יעמאנד דען איבאלן רויך אויבער דיא פֿערנעהאסטע

(32) ווען איין פֿערעפֿטליכער זענעס חייבען בעטיגפֿעט, זיא חייט דיא בע
ליידרונג גרעסער; ווען איין פֿערנעהאער אהן בעטיגפֿעט ווירד, זיא
חייט עבענפֿאלס דיא בעליידרונג קרענקענדער.

רי

ועל קטנה שבִּישְׂרָאֵל, נותן מנחה סלע,
נמצא האומר בפיו יתר מן העושה מעשה.
שכן מצונו שלא נחתם גזר דין על אבותינו
במדבר, אלא על לשון הרע, שנאמר ויגפו
אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי:

(ה) השיג יד בגזר, והשנים בגזר, והערכים
בגזר, והערך בזמן הערך. השיג

יד

לצדק צתולים כותב ק' והאונס דמוליא צתולי ע"י מעשה כותב ל': מזד דין. סלע
יכסו לל': זה משמע על זה נחתם ג' ד:

פרק ד (א) הסג יד. תורת הסג יד שעמי נדון צערכין כפי הסג ידו צתד

פריסטערטקֿעטער קודער אויבער דיא געאייגסטע אייראעליטן געבראכט
האבען, זיך גיבט ער הונדערט סלעים. זימאך חייט דעריעניגע, וועל
כער באקס חייט דעם אונדע איבאלעס טפריכט: (ער האבע זיין עהגע
ווייביכט אלס יוגפֿער געפֿווען), ווייט אעהר געטרראכט, אלס דער
חייגע ווירקליכע טהאט געטהאן, (אונד חייגע יוגפֿער ענטעהרט האט),
זיך פֿירדען וויר אויך דאס דאז פֿערדאמאונגס אורטהייל אויבער אונזערע
פֿערפֿאהרען אין דער וויסטע, (דאס זיא דאז געלעבטע אונד ניכט זע
הען זיאלען), נור בעשאפטען ווערדען דער ביהאפטען לונגע וועגען,
דען עס ווירד געמאגט (צמדד י"ד כ"ג): זיא האבען די ע"ע אמהל
דאז געהנטעמאהל אויך פֿעראכטעט, אונד חיינער טטיאמע ניכט גע
הקֿרעט, (אלס כזשה דאז געלעבטע אונד מויסקונדאפטען זיס, אונד
דיא נאליקן זיך אונגעליעאנעדע רעדען ערלויבעט, וואורדע דיעס גע
זאגט, ווען אלע אויך דאז די ע"ע אמהל דער נאכדוק גע
לעגט ווירד, נעאליך יעלט חייט איהר אורטהייל וועגען איהרער
בייהאפטען רעדע געפֿעלט).

פרק ד (א) דאז ערלונגען דער האנד (דאס הייסט, דאס זיך

ריכטען נאך דעם פֿעראגענסטאנעדע, דאס נעא
ליך ווען דער מעלצער דיא אין דער תורה בעטטיאטען טעלונגען ניכט

יד בנודה, ביצד? עני שהעריך את העשיר,
נותן ערף עני, ועשיר שהעריך את העני,
נותן ערף עשיר: (3) אבל בקרבנות אינו
כן. הרי שאמר קרבנו של מצורע זה עלי,
אם היה מצורע עני, מביא קרבן עני.
עשיר, מביא קרבן עשיר. רבי אומר, אומר
אני

נודר אזלין ולא צתר נידר: (2) אף צערכי'. או מתדמי אף צערכין דומי דקדצנות
הוי' כקדצנות דהא לאמדת דעדכין חיון כקדצנות תסוס דלא דמו
אחדדי דמפני מה עמי שהעריך עשיר נותן לפי השב יד לפי שאין העשיר חייב
כלום וזה שאמר על העשיר לא תכוין אלף לפי מדת שנותיו של עשיר שפחותים
או יתירים על שנותיו ולא דמי למלודע אלל העשי' שאמ' כו' העמי ואמר כו'

לו לאהלן חיון סט אנדע חייט, דער פריטער זיך נאך דעם אינדערן פערט
אנגעטעפערעלטמיס ריכטען ווס), (ויקרא כ"ז ח'): וירד נור בייא
דעם אנגעווענדעט דער (דיא טעטלונג) אנגעלמבעט האט 33); וועגען
דער יאהרע אבער ריכטעט און זיך נאך דעמייעניגען דער געטעטלט ווקרא
דען. דיא טעטלונגען יעלבסט (וועלכע זיך נאך דער פערטידענהייט דעם
אטערס ריכטען), ריכטען זיך נאך דער פערזיקהן דיא געטעטלט ווקרא
דען, זיך ריכטעט זיך דיא טעטלונג אויך נאך דער לייט, (אום יוא אנגע
למבט ווקרדען) דאז עראנגען דער האנד, (בעאעסטונג נאך פערטע
גענסאואסטענדע) דעם אנגעלמבענדען, וויא פערטטעהט און דייעט?
ווען חיון אראער דיא טעטלונג איינעם רייכען אויף זיך גענוקאמען, זיך
בעלאהלט דייער אראע בלמס נאך דער קאמפע איינעם אראען; האט
אבער חיון רייכער איינען אראען לוס געגענטאנדע זיינער טעטלונג גע
אמלט, זיך בעלאהלט ער דיא טעטלונג איינעם רייכען, (זיך הקך חיון
רייכער געטעטלט ווירד). (ב) בייא תפסער אבער פערעהלט עס זיך
ניכט אומי: דען ווען יעאמנד געזאגט: איך נעהמע דאז תפסער דייעם
אויסגעלינגן אויף איך! וואר דער אויסגעלינג ארס, זיך ברויכט דער
אנגעלמבער נור דאז תפסער איינעם אראען (חיון פאנגעלמבער) לו ברייג
גען; וואר דער אויסגעלינג רייך, זיך בריינגט דער אנגעלמבער דאז
תפסער איינעם רייכען 34), (חיון לעאמער תפסער). רבי זאגט: איך

33) זיהע אומערקונג 14.

34) דאס ווען דער אנגעלמבער רייך חיוס, תבסאן דער אויסגעלינג ארס
חיוס

ר"א
אני, אף בערכים בן. וכי מפני מה עני
שהעריך את העשיר, נותן ערף עני?
שאין העשיר תיב כלום, אבל העשיר שאמר
ערפי עלי, ושמע העני ואמר, מה שאמר
זה עלי, נותן ערף עשיר. היה עני והעשיר,
או עשיר והעני, נותן ערף עשיר. ר' יהודה
אומר, אפילו עני והעשיר, וחסר והעני, נותן
ערף

דכו דומי' דמלודע עשיר ואמר קדצנו של מלודע זה עלי נותן ערף עשיר: הי'
עמי והעשיר. קודם שיערכנו הכהן הדי ידו משב' ולא העמי הדי צמעת הכל
היפה ידו משבת ולוקחי' מניה מה סידו משבת ושאל הערך ישאל עליו חוץ
עד שיעשיר: וחזר. דכתיב ולא מך הוא עד שיהי' צמכותו מתחלתו עד סופו:

בעהויפטע דאס עס אויך בייא טעטלונגען זיך זייא, (ווען נעאליך דער
פאלו זיך איינטייטט וויא בייא דען תפסערן); דען וועסוועגען גיבט מיין
אראער דער דיא טעטלונג איינעם רייכען אויף זיך גענוקאמען; בלמס נאך
דער טעטלונג איינעם אראען? ווייל דער רייכע הירכייא גאר
ניכטס טורדיג וואר; ווען אבער חיון רייכער זאגט: איך נעהמע איינע
אייגענע טעטלונג אויף איר! אונד מיין אראער הערט עס אונד זאגט:
וואס דייער איר אויסגעזאגט זיגעט איר קב לו לאהלן! זיך אום ער
עכנעפאלום נאך דער טעטלונג איינעם רייכען געבען, (אונד
נור לענטערעם חייט מיין עהליכער פאלו וויא בייא תפסער דעם אויס
זעלינגען 35). — חייט מיין אראער (אום ער דאז געליבדע טמן גע
טהלן, בעפסער אבער דער פריסטער זיינע טעטלונגלאהלונג בעסטיאמט
האט, (זיהע תוספת י"ט): רייך, קדער מיין רייכער ארס געווקרדען,
זיך אום ער איזאמער דיא טעטלונגען איינעם רייכען געבען; רבי יהודה
זאגט: יא זיך גאר ווען ער ארס וואר (אום ער אנגעלמבעט האט), דאן
רייך, דאן ווידער ארס געווקרדען, אום ער אויך נאך דער טעטלונג איי
נעם רייכען געבען, (ווייל ער דאפיר העלט, דאס און אום נאך דער

חיוס, זיך ווס ער עכנעפאלום חיון רייכעם תפסער בריינגען. זיהע
גמרא אונד תוי"ט.
35) קב ערסטערעד לעהער אונדערער זיינונג אום רבי חיוס קדער ניכט,
זיהע און דיא ערסט אנגעזויגענע טעטלונג חיון תוי"ט.

עַרְךָ עֲשִׂיר: (ג) אָבֵל בְּקִרְבָּנֹת אֵינֹו כֹּן, אֲפִילוּ אָבִיו מֵת, וְהַגִּיחַ לוֹ רְבֹוא, סְפִינֹורַת בָּיִם, וְכֹאוּ בְרְבֹואוֹת, אֵין לְהִקְדֵּשׁ בָּהֶן כְּלוּם: (ד) שָׁגִים בְּגֵדָר בִּיצָד? יֵלֵד שְׁהַעֲרִיף אֵת

(ג) מת. צעשה סנתחוייז זה צקדצן הי' אזיו גוסס ונטה למות ומת ויהט ממנו דבול קוד' שהבזיל קדבנו אינו מביא לא קדצן עמי כמו שהי' צעשה סנתחוייז צקדצן: ספיתו. לא שהיתה ספיתו טעונה סחורה של דבול דל"כ עשיר הוא אלל שהיתה ספיתו מוטבת לאחדוס צדבול סכר והוא איז צדור אלל אוחת ספינ' ומסוס סכרה לאו עשיר הוא דלמי תנא סכר כמ"ד לקמן מ"ג פ"ו אס הי' חמד ספינה עלמה לאו עשיר הוא דלמי תנא סכר כמ"ד לקמן מ"ג פ"ו אס הי' חמד כותן לו הכסן חמורו וה"כ מניח לו ספיתו: (ד) ילד. מנן כ' עד צן ס'.

טעטלונג איינעם אראפן לו לזאהען, פֿען אינפאנג דער אנגעלמבונג ביי לור געריכטאייג געטעהענער טעטלונג, אום ארסן געוועזען זיין. דיז הלכה בלייבט ניכט נאך איהק). (ג) אבער בייא פֿפֿעערן פֿערהעלט עם ניכט אונט: דען ווען אויך דער פֿאטער (איינעם לוסן פֿפֿעער פֿערהפֿליכטעטען) טעטערבענד אייז, דאס הייסט ער אייזט אין דער אגמניא וועהרענד זיין אראער זעהן פֿפֿעער אנגעלמבונג) אונד היינטערלעסט איהק לעהג טויענד גולדען, פֿדער ער האט טיפֿפע אויף דעסן אעטער (פֿערהייט: העט) דיא איהק (אן איהק) לעהנטויענדע זייטראגען, דער איהק אנהאן ווירד אבער עהער ניכט בעלזאהט, אלס ביי דיא זעעפֿאהרט ג'יקויך פֿען לענדעט אייזט), זיך האט דאז הייליגהאק דעס וועגען קיינען אנטפֿרוך דאראן, אונד דער אראע אנגעלמבונג בעלזאהט נאך דער בעאפטונג פֿיר זיינען אראוטסטמנד (ווייל דאז לו היקפֿענדע פֿערה אעגען נאך קיין ווירקליכעם פֿערהאגען הייסט): אונד ער ונג. אונד כע ערקלעהרער דער מושג איינען: דער ערטע זימל דער מושג פֿען אבער ביי א זיך בעליהט זיך אויף דען טלום דער פֿערויגען מושג, נעאויך: דאס עם זיך בייא פֿפֿעער דער אויסגעטייגען ניכט זיך פֿערהעלט אלס בייא טעטלונג, אונד און בייא פֿערהערונג דעם פֿערהאגענטאנדעם אייזער דאז אפֿפֿער נאך זיינעם פֿערהאגען לור זייט דעם דארברייגענס אייטען אום; אונד דער דארניף פֿערהאנדע זימל פֿען איינעם בעזונדערן פֿאל דער טעלונג ספֿריכט: וועלכעס צויך בייא פֿפֿעערן גיט; זיהע גמרא אונד מפרשים). (ד) און ריכטעט זיך אין בעטער דער יאהרע נאך דעאיינעגען, דער איין געגענטאנד דער אנגעלמבונג וואר, וויא זיך? ווען איין יינגערער (פֿען לזאהען ביי זע:

את הנקון, נותן ערד זקון, ונקן שהעריף את הילד, נותן ערד ילד. וערכים בנערה ביצד? איש שהעריף את האשה, נותן ערד אשה, ואשה שהעריכה את האיש, נותנת ערד איש. והערד בזמן הערד ביצד? העריכו פחות מבין חמש, ונעשה יותר על בן חמש, פחות מבין עשרים, ונעשה יותר על בן עשרים, נותן בזמן הערד. יום שלשים, כלמטה ממנו. שנת חמש ושנת עשרים, כלמטה ממנו, שנאמר ויאהם מבין שלשים שנה

כלמטה. אלס אמר ערך פלוני קטן עליו וסי' צמותו היום צן ל' הוי' כלמטה זעכסליג יאהרען) דיא טעטלונג איינעם אלטען אויף זיך גענעמזאען; גיבט ער דיא טעטלונג איינעם אלטען (פֿינפלעהן שקל), ניאטט זיין אלטער דיא טעטלונג איינעם יינגערן אויף זיך, גיבט ער דיא טעלונג איינעם יונגען (פֿינפליג שקל). דיא טעלונגען ריכטען זיך נאך דער אבגעטעטלעטען פֿערה זיין, וויא זיך? ווען איין און דיא טעטלונג איינעם ווייבעס אויף זיך ניאט, זיך גיבט ער דיא טעטלונג דעם ווייבעס (דרייסיג שקל) אונד ווען איין ווייב דיא טעלונג איינעם אונגעס אויף זיך ניאט, זיך גיבט זיח דיא טעלונג אונד איינעם אונגעס, דיא טעטלונג ריכטעט זיך נאך דער זייט, וויא זיך? האט יעמאנד דיא טעטלונג (פֿען איינעם קינדע) דאז נאך ניכט פֿינף יאהר אלט אייזט אויף זיך גענעמזאען, הערנאך אייזט עם עלטער אום פֿינף יאהר געווארדען, פֿדער (פֿען איינעם יינגלינג) דער נאך ניכט לזאהען יאהרע לעהט, אונד ער אייזט עלטער אלס לזאהען יאהר געווארדען, זיך גיבט ער נאך דער זייט דער איבערנאהמע דער טעטלונג. דער דריי טיגסטע טאג (דעם לעבענסאלטער) ווירד אלס דארונטער גערעכענט; אונד ברויכט און גאר ניכטס לו געבען, ווייל אונטער איינעם אלטער פֿען איין אונטער קיינע טעטלונגס פֿעהיגקייט אייזט. דאז פֿינפטע אונד דאז לזאהענטע גיטען אלס דארונטער (דען עם ווירד געאגט: ויקרא ל' ל' י'): ווען פֿען זעכסליג יאהרען אונד דאריבער, בייא

שְׁנָה וּמַעֲלָה, אִם זָכַר. הֲרֵי אָנוּ לְמִדִּים
בְּשִׁנַּת שָׁשִׁים, מֵה שְׁנַת שָׁשִׁים בְּלִמְטָה
מִמְּנָה, אִתּוֹ שְׁנַת חֲמִשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים
בְּלִמְטָה מִמְּנָה. הֵן, אִם עָשָׂה שְׁנַת שָׁשִׁים
בְּלִמְטָה מִמְּנָה לְהַחְמִיר, נַעֲשֶׂה שְׁנַת חֲמִשׁ
וּשְׁנַת עֶשְׂרִים בְּלִמְטָה מִמְּנָה לְהַקְלֵ? תִּלְמֹד
לֹאמֹר, שְׁנָה שְׁנָה, לְגִזְרָה שְׁוָה, מֵה שְׁנָה
הָאֲמֹרָה בְּשִׁנַּת שָׁשִׁים, בְּלִמְטָה מִמְּנָה, אִתּוֹ
שְׁנָה הָאֲמֹרָה בְּשִׁנַּת חֲמִשׁ וּשְׁנַת עֶשְׂרִים
בְּלִמְטָה מִמְּנָה, בֵּין לְהַקְלֵ בֵּין לְהַחְמִיר. ר'
אלעזר

ממנו ולא אמר כלו: ס' ומעלה. משמע ששלמה שנת ס' ואז נכון כששים: הן
כלומר וכי כן הוא: להחמיר. דעוך של פחות מששים כ' וערך יותר מששים
איוו חלף ט"ו: להקל. דעוך יותר על זן עשרים גדול הוא מפחות מצן כ'
סהול כ' שקלים וכן נפחות מצן ה' עדכו חמשה שקלים: זין להקל. צצן חמשה

בייא איינעס אענל יכען; היאפקן לייטען וויר אב, דאס עס בייא
זאלען וויא בייס זעכס לייגסטען יאהרע גיט, אונד זי וויא דאז
זעכסלינגסטע יאהרע אלס דארוטער אנגעזעהען ווירד, זי ווירד אויך
דאז פינטע אונד דאז לואולניגסטע יאהר אלס דארוטער אנגעזעהען, (ווייל
אזן דאגעגען זאגען): וויא? ווירד דאז זעכסלינגסטע יאהר אלס דארוט
טער אנגעזעהען, אוק דאז ענטריכטונג טרענגער, (הזעהער) לוואז
כען, וועט וועגען קענען וויר דאז פינטע אונד דאז לואולניגסטע יאהר אלס דאז
רוטער רעכען, אוק דאז ענטריכטונג ערליכטערער (נידריגער) לו
אזכען? עס בעלעהרט אונס אבער דאז תורה אינדעס זיא זאגט:
שְׁנָה שְׁנָה (אין לוייא סטעלען אין דיעס קאפיטעל), אוק אויס
דעס גלייכווערטלייט לו סייטען; זי וויא דאז שנה וועלכעס בייס זעכס
לינגסטען יאהר געזאגט ווירד: (מנדייטעט) דאס עס אלס דארוטער
(עקסקאוויטע) אנגענוואמען ווירד; זי ווירד דאז שנה בייס פיין אונד
בייס לואולניגסטען יאהרע גלייכאלס אלס דארוטער אנגענוואמען, עס זיא
אזיך לור ערלייטערונג קדער לור ערטווארוג, (לור אידערונג קדער
לור

אלעזר אומר, עד שיהיו יתרות על השנים,
חדש ויום אחד:

פרק ה

(א) האומר משקלי עלי, גותן משקלו. אם
בסך, בסך, זהב, זהב. מעשה
באמה של ירמטיה, שאמרה משקל בתי
עלי, ועלתה לירושלים, ושקלה, ונתנה
משקלה

זצן עשרים זין להחמיר צצן ס': ד' ח'ל'. לעולם שנת ה' ועשרים וס' כלמעה
ממנו עד טיה' כו':

פרק ה (א) אם כסף. אם פירש משקלי כסף כותב כסף והא קמ"ל דאס
אמר סתם משקלי עלי פטור נפשי' ככל דהוא אמי' זפת
וזללים אס רגילי' צלותו מקום למכרס צמשקל: מעשה. ח"מ וס"ק ואס אדס

לור ערהזהוג דעס בעטראגט), רבי אלעזר זאגט: (מאלע דרייז
אלטערס לייטען דאז פינטע, דאז לואולניגסטע אונד דאז זעכסלינגסטע
יאהר ווערדען אימאער אלס דארוטער אנגענוואמען) ביי איין אוקנאטה
אונד איין טאג איבער דיא אנגעזעבענען יאהרע זעהר זינד. (דיא הלכה
ריכטעט זיך נאך איהס).

פרק ה (א) ווען יעמאד זאגט: איין געוויכט זיגע איה קב (אינס
הייליגטהוק לו געבען!) האט ער עס אין זיבער
פערטפראכען, זיך אום ער זיך פיל ער וויגט אין זיבער געבען; פער
ספראך ער עס אין גאך, זיך אום ער זיין געוויכט אין גאך געבען (36)
(היר ווירד אין דער גמרא לוגעזעלט: איזט עס אבער איינע פקד
געהאע פערזין, זיך טעלט אלס זיא איהרעס קאטאגער געזעס, ווען
זיא אויך דאז אעטאל ניכט אויסדריקליך בעטויזאטע). אלס דאהער
איינסט דיא אוטטער דער ירמטיה זאגטע: דאז געוויכט איינער טמ"ב
טער זיגע איר קב (אינס הייליגטהוק לו געבען!) זיך זיך זיא היטוף נאך

(36) האט און גאר ניכטס בענענגט, זיך קאן און זיך זיינער סודדיקייט
ענטלעדיגען זיט דער גערינגעמעטלעסטען זאכע, כור אום דיעזאכע
אין דעם קרעט דעס אנגעקאכערט געווענליך איינען געוויכטע אונטער
ווקרען זיין.

משקלה זהב. משקל ידי עלי, ר' יהודה
אומר, ממלא חבית מים, ומכניסה עד
מרפקו, ושוקל בשר חמור וגידין ועצמות,
ונותן לתוכה עד שתמלא. אומר ר' יוסי,
וכי היא? אפשר לבן בשר פנגר בשר,
ועצמות פנגר עצמות? אלא שמין את היד,
במה היא ראויה לשקול: (3) דמי ידי עלי,

שמין

הטוב הוא אע"ג דלא פירש אמדין לי לפי כבודו ומעשה כמו: משקל ידי.
והאידך יכול לשקול ידו דאם רוחה מכבדו ואם רוחה עיקל: מרפיקו. שצלוהו
זמן הי' קורין יד לזרוע עד המרפק וכשמכניס היד עד המרפק לתוך המים
ישפכו מן המים שצחיית כפי מקום היד שסככים ותזד ומכניס צחיית צד
וגידין ועצמות של חמור כפי מה שיש צד ומשקל צד חמור טוב למשקל צד
עד שתמלא כמו שהיה וסוקל א"כ בצד חמור: וכי היא? ר' לר' יהודה אומדין

ירושלים וזו און דיח טעמטער געווען, אונד זיח גאב איהר געג
וויכט אין גאָרד (ווייל זיח זעהר רייך וואר), זאגט יעמאנד: דאז געוויכט
איינער האנד ליגע איר קוב! (זייח איד לוגעבען שווארץ) (וועלכע און ניכט
וועגן קאן אירעק און זיח, ווייל זיח אקגעוואכטען איזט, לייכטער אונד
אויך שווערער מאכטן קאן) זיך זאגט רבי יהודה און פילוט זיין פאם
איזט וואססער און, ווערין דערזעלבע זיינע האנד ביי אן דען עלגעבונגען
זיך ווייט זעטע און דאמאלס דעק אראפ דען נאמען האנד בייח) הייזן
טטעקט (דאס זיך פיל וואססער הערויס לויכע, אלס דיח האנד אן רויסן
איינזיגט) ; דערנאך ווייגט און זיך אונגע עוועלפלייט איזט זעהנען אונד
קנאכטן (וועלכעס דעק געוויכטע נאך, דעק מענטענפלייטע גלייך קענאט)
אונד גיבט עס זיין דאז פאם הייזן, ביי עס ווידער פאָלן ווירד (ווערורך
און מליץ דאז געוויכט דער האנד ערפאהרען ווירדע) (37). הירויף
ספראך רבי יוסי וויח זייט עס מעגליך, גענויף פלייט געגען פלייט אונד
קנאכטן געגען קנאכטן (דעס עוועלס געגען דער האנד) לוגעהאען?
(וויח לייכט גיבט עס אין דער האנד ניכט זעהר קנאכטן זעהר מעהר
פלייט) זענדרען און טעמלט דיח האנד, וויח פיל זיח וואהרטייליך זעג
גען ווירדע. (דיח הלכה בלייבט וויח רבי יוסי). (ב) זאגט

(37) דיוע זעטערע ווירד זיין דער אוןגעמינען וועלטגעמיכטע דעק זאטטהע-

שמין אותו במה היא שוה ביד. ובמה היא
שוה בלא יד: זה תומר בנדרים מבוערבין.
ותומר בערבין מבנדרים, ביצד? האומר,
ערבי עלי, ומת, יהנו היורשין. דמי עלי,
ומת, לא יהנו היורשין, שאין דמים למתים.

ערך

א"ל ר' יעד סלומדי' יאמדו את היד ור"ם כמה דאפשר עדיקין: (ב) כלל יד. אין שמין
ארתו כמה יפה כשנקטעה ידו שמו שנקטעה ידו אין שמין ארתו אלל צולתה
סאמד דמי ידו עלי הכי לא נקטעה ידו אלל כך שמין כגון אלס מכדו דכו כולו
חזן מירד ששייך לעלמו שמין כמה טוב יודת אלס מכדו ולא שייך לעלמו כלום
וכן הוא נותן להקדש: זה חומר. דצערכים אלל אמד ערך די וערך רגלי עלי
לא אמד כלום אל"כ אמד דצד דהשעה פלוי צו. יתנו היורשים. דערך דצד
קלוב הוא דוקא כשעמד דזין קודם שמת: דמי עלי. אע"פ שעמד דזין ומת
לא יתנו דלזינו אלל מה שיסמוכו צ"ד ובהי לא צל לזי כך שמחוסר אומדנא:

יעמאנד: דער ווערטע איינער האנד ליגע איר קוב (אינעם הייליגטאוס
לוגעבען!) זיך טעמלט און איהן וויא פיעל ער ווערטע זייח איזט דער האנד
אונד וויא פיל קהנע האנד (38) אין דיוער הייזיכט זינד געלידע טערענג
גערן רעכטס אלס טעטלונגען (דען ווען איינער זאגט: דיח טעטלונג
איינער האנד קדער איינעם פוסעם ליגע איר קוב! זיך הייטט זיך פיל
אלס האבע ער גאר ניכטס געזאגט, אונד גייט דיח טעטלונג ניכט עהער
אלס ביי ער איינען קערפערטהייל בענענטע דארטן דאז לעבען הענט).
וואס אבער ווידער בייח טעטלונגען טערענגער אלס בייח געלידען איזט
בעסטעהט אין פאָלגענדעס: ווען יעמאנד זאגט: איינע אייגענע טעט
לוג ליגע איר קוב! אונד ער סטירבט (נאכדעם ער דעסוועגן פאָר געג
ריכט געטטאנדען) זיך איסטן דיח ערבטן דיע טעטלונג געבען. זאגט
ער אבער: איין ווערטע ליגע איר קוב! אונד ער סטירבט זיך ברויכטן
דיח ערבטן ניכטס לוגעבען, דען דיח טאָרטען המבטן קיינען ווערטע.
(ווייל דער גענוס איינעם טאָרטען פערבאָטען זאגט. דיח קאנטסטן דער
טעטלונגען אבער זינד טאָן אין דער רלורה בעטטיאומט, אונד בעדרא
פען קיינע בעזונדערע בעמעסונג אין געלדע). זאגט יעמאנד: דיח

זאטיקער אר פיה עד עם לוגעטריבען. דיח געמיכטע וויט דעק ביי-
דע חזיט אוןגעמיין בעקאכט. (38) דיוער חוסלוג ווירד ניכט געזאכט נאך דעק, אלס קוב איהן דיח
האנד אבערהווען ווערן אירעק זאגט דען דערזעלבע אוןלעכט חזיט-
פאן-

עָרַךְ יָדָיו וְעָרַךְ רַגְלָיו עָלָי, לֹא אָמַר כָּלוּם.
עָרַךְ רֵאשֵׁי וְעָרַךְ כַּבְדֵי עָלָי, נוֹתֵן עָרַךְ כָּלוּ.
זֶה הַכֶּלֶל, דְּבַר שֶׁהַנְּשֻׁמָה תְּלוּיָהּ בּוֹ, נוֹתֵן עָרַךְ
כָּלוּ: (ג) חָצִי יָרְכִי עָלָי, נוֹתֵן חָצִי עָרְבוּ. עָרַךְ
חָצִי עָלָי, נוֹתֵן עָרַךְ כָּלוּ. חָצִי רָמִי עָלָי,
נוֹתֵן חָצִי רָמִי. רָמִי חָצִי עָלָי, נוֹתֵן רָמִי
כָּלוּ. זֶה הַכֶּלֶל, דְּבַר שֶׁהַנְּשֻׁמָה תְּלוּיָהּ בּוֹ,

נוֹתֵן

(ג) ערך חלי'. הוא כנעך לחסי: דהוי דבר שהנשמה תלויה בו: דמי חלי'.
לחלקו נדר לערך: הכלל. לחסוי' שחס אחד דמי חלי אחד עלי ואותו האחד

טעטלונג איינער האנד פֿדער איינעם פֿוסעם איגט איר קוב! זיך האטטע
ער ניכטס געזאגט; זאגט ער אבער: דיא טעטלונג איינעם קעפֿטעט
פֿדער איינער לעבער איגט איר קוב! זיך אום ער זיינע גאלנע טעטלונג
געבען. עס חייט איינער רעגעל ביא אלעס ווקראן דא; לעבען הענגט אום
און דיא טעטלונג דעם גאלנען אייבעם געבען. (אויך אויך ביא אלען אנדערן
גליעדראסטען, ווקראן דא; לעבען הענגט, אום און אויך דיא גאלנע טעטלונג בע
למהלען) 30. (ג) זאגט יעמאנד: איינע האבע טעטלונג איגעט איר קוב! זיך
גיבט ער דיא העלפטע איינער טעטלונג; זאגט ער אבער: דיא טעטלונג איינער
העלפטע איגעט איר קוב! זיך אום ער דיא גאלנע טעטלונג געבען. (ווייל
אן דעם האלבען אייבע דא; לעבען הענגט.) זיך אויך ווען ער זאגט: דיא
העלפטע איינעם ווערט העם איגעט איר קוב! זיך גיבט ער בלעם דיא העלפֿ
טע איינעם ווערט העם; זאגט ער אבער: דער ווערט איינער העלפֿ
טע איגעט איר קוב! זיך אום ער זיינען גאלנען ווערט געבען. דיא רעגעל
חייט: ביא יעדעס ווקראן דא; לעבען הענגט, אום און דיא טעטלונג
דעם גאלנען איינעם געבען. (דיס ווייל לעהרען, דאס און אויך דא דען
גאלנען ווערט דעם קערפערס למהלען אום, ווען און דען ווערט איי
נעם האלבען גיירעם אנגעקובט האט, אן וועלכעס גליעדריג דא; לעבען

פֿאלנען ווירדע: זיך אנדערן אום קוב חיינ הערר איהן אום איינען טקלחפֿען
פֿערקויפט, אונד זיך דיא איינע האנד פֿערבעהאלטען האט, וואס ער
אום דען ווירדע וועניגער ווערט זיין, אום קוב ער איהן גאנץ פֿעני
קויפט העטטע.
39) דיא נמרא זייטעט דיועם פֿון דעם איבערזוימיגען כח אין דען ווקרטע
בערעך

נוֹתֵן רָמִי כָּלוּ, (כ"א עָרַךְ כָּלוּ): (ד) הָאָמַר,
עָרְבוּ שֶׁל פְּלוֹנִי עָלָי, מֵת הַנּוֹדֵר וְהַנּוֹדֵר יִתְּנוּ
הַיּוֹרְשִׁין. רָמִי שֶׁל פְּלוֹנִי עָלָי, מֵת הַנּוֹדֵר,
יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין, מֵת הַנּוֹדֵר, לֹא יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין,
שֶׁאִין רָמִי לַמֹּתִים: (ה) שׂוֹר זֶה עוֹלָה, וּבֵית
זֶה קָרְבָן, מֵת הַשׂוֹר וְנִפְלַ תְּבוֹת, אֵינּוּ חַיֵּב
לְשֵׁלם

הוא שהנשמה תלויה בו נוֹתֵן דמי כלו: (ד) יתנו היורשי', והוא שעמד הכערך
צדין קודם שמת הכלל אם מת הכערך אע"פ שהכערך קיים ה"ז פטור שאין
ערך למת וסיפא אלטרדיך ל' דמי פלוני עלי ומת הנודר יתנו היורשים דמ'ך
אע"כ דעמד צדין הוואיל ומת הנודר קודם שיסומו הכיוד לא אשתעבד נכסי
קמ"ל אומדני' גלי' מילתא צעלמא הוא והואיל ומיד קיים אמדיק ל': (ה) וצית.
זה קרצן לצדק הצית: מת השור חיוב. ללא אמדיק אין דמים למתים אלא

הענגט, לנס ב. ט. דאז הערץ, דיא זונגע 40. (ד) זאגט יעמאנד:
דיא טעטלונג פֿון ל' ג' זיך אויך איר זיין! אונד ער טטירבט זיך ווקראן
דער אנגעקובער אום דער אנגעקובעט ווקראדען, זיך איסטען עס דיא
ערבען (דעם אנגעקובערט) געבען (ווען טפֿן דער געטעטלנע פֿער גע
ריכט געטטאנדען, בעפֿער ער געטטקרבטען); זאגט ער אבער: דער וו רטה
דעם ל' ג' זיך אויך איר! (זיך חייט פֿון גענדעם לזאערקען) פֿ ירבט
דער אנגעקובער זיך געבען עס דיא ערבען; טטירבט דער דער אנגע
קובט ווקראדען, געבען דיא ערבען ניכטס (דען דיא טקראטען האבען קיי
נען ווערטע). (ה) זאגט יעמאנד: דיוער פֿעם זיך חיינ גאלנעפֿער,
פֿדער: דיועם הויז זיך חיינ פֿעפֿער (געהייליגעט לזא אויסבעטערוג דע
טעאפעלס!) טטירבט דער פֿעם, פֿדער דא; הויז פֿעאלט חיינ, זיך חיי
און ניכט טורדיג לז בעלמהלען; זאגט און אבער דער ווערטע דיועם

בְּעָרְכָהּ הַעֲר, זיהע תוי"ט פֿערט היידיונג דער רשי' אין דער תורה
געבען דיא ריגע דעם מזרחי.
40) דיס ווירד געפֿונגערט, ווייל חיינ (ויקל' כ"ד') טעעהט: נדו בערעך
נפשות. זיך ווירד דא; רעכט פֿון טעטלונג (ערך) (וויך עס היפטוטע
זיך אויך חיינען טהיין דעם קערפערס דער לונק (עבען) נאָטהווענדיג
חייט, ווייל נפשות טעעהט), אויך אויך נדר (אנגעקובונגען) אויסגע
דעהט.

לְשֵׁלָם. דְּמֵי שׂוֹר זֶה עָלֶי עוֹלָה, או דְּמֵי בית זה עלי קרבן, מת השור ונפל הבית, חֵיב לְשֵׁלָם: (ו) חֵיבֵי עֲרֵבִין, מִמְשַׁבְּנִין אוֹתָן. חֵיבֵי חֲטָאוֹת וְאֲשָׁמוֹת, אֵין מִמְשַׁבְּנִין אוֹתָן. חֵיבֵי עוֹלוֹת וְשִׁלְמִים, מִמְשַׁבְּנִין אוֹתָן, אִם עַל פִּי שְׂאִין מִתְכַּפֵּר לוֹ עַד שְׂיִתְרַצָּה, שְׂנֵאֲמַר לְרִצּוֹנוֹ

באדם: נפל הבית. קודם שהחזיק בו הנוצר: (ו) ממשכנין. בזר כנגס לביתם וכו' צע"כ: אין ממשכנין. כיון דלכפרה אהו לא משהי להו וחסתה חזר הואיל ולאו לכפרה אחי ואינו מעבדתו מלכות יין ולהטמא למתים ומנין דמטע ומטהו ליה הלכך ממשכנין אותו על חטאתו: עולו. אע"ג דעולה מכפרת על עשה ולאו הכתק לעשה הואיל ולאו חובב הוין לא חשיב להו כפרה ואחי ללשהו' ויש מחייבי עולו' שאין ממשכני' אותן כגון עולת מלודע לפי שהיא מעבדת

מְכַסֵּם יֵישׁ אֲוִיף אִיר חַאס אִין גְּאֻלְמַפְעָר! מְדַעַר דַּעַר ווערטה דִּיעַט הוועט יֵישׁ אֲוִיף אִיר אִין מְפָעָר! טטירבט דַּעַר מְכַסֵּם, מְדַעַר דַּעַר הווי פֿעֻלֵט אִין. (בעפֿער דַּעַר טאטלאייסטער דַּעַס הייליגטוואס עט אִין עאפֿלאג געזאממען, יעהע תוספת י"ט) זיך מיינט ער טווייג און ערוועלטן. (ו) אלע דיאייניגע, וועלכע טעטלונגען טווייג יינד, פֿענעג דַּעַס און אִויס (דַּעַר טאטלאייסטער געהט אִויס הווי אונד נויאט דיא טווייגקייט עקסעקולֿיטאטיווע וועגן); דיאייניגע וועלכע יינד: מְדַעַר טווייג מְפָעָר טווייג יינד, פֿענעג דַּעַס און אִויס (ווייל דייע טטיקע לור פֿערוועהנוג בעטטאמט יינד, פֿערווייעט און יא ניכט אִויס) ווייל דייע טטיקע לור ניגע אבער וועלכע גאנץ מְדַעַר פֿירי מְפָעָר טווייג יינד, פֿענעג דַּעַס און וועהל אִויס (ווייל דיט קיינע פֿערוועהנוג מְפָעָר יינד, זיך פֿענע ווייעט און יא ניכט אונד לעבערט אים דַּעַר ערפֿילונג דַּעַס געליבעט). מְכַסֵּם אִיהֵן ניכט פֿערגעבען ווירד, ביז ער ועלבסט זיך וויליג דאלו פֿינדען לעסט, דַּעַן עט הייסט (ויקלח א' ג'): נאך זיינעט ווילא עג דַּעַס

(41) דאז יידענמפֿעָר חיינעט ענטהאלטנאמען (חטאת גויר) וועלכעס ניכט לור פֿערוועהנוג קעמט, אונד ער נאך פֿערווייג זיינער פֿאָרגעטויבעטן לייט, וויין טרינקען אונד זיך און טאָדע פֿערוואַרייניגען דאָרף, דאָהער פֿענעגט און אִיהֵן דַּעַס חַאסֵב.

(42) עס גיבט אבער אייניגע גאנלעכע, וועגען וועלכע און ניכט אִויס פֿענעגט, נעמויך דאז חיינעט אִויסגעטליגען, וועלכעס זיך אָנגע עט ניכט דאָגעבראכט ווירד, דיא פֿעלונגע רייניגען חויהעלט.

לְרִצּוֹנוֹ, כּוֹפִין אוֹתוֹ, עַד שְׂיֵאמַר רוֹצָה אָנִי. וְכֵן אֲתָה אוֹמֵר בְּגִמְי גְּשִׁים, כּוֹפִין אוֹתוֹ, עַד שְׂיֵאמַר רוֹצָה אָנִי:

פרק ו

(א) שוֹם הַיְתוּמִים, שְׁלִשִׁים יוֹם, וְשׁוֹם הַתְּקַדְּשׁ, שְׁשִׁים יוֹם, וּמְכַרְזִין כּבוֹקֵר

ועדתו לא אחי ללשהו': ללזנו. ונאמר ג"כ יקריז דמטע צע"כ הא כיז כופי' כו': כופין אותו. היכי דצ"ד ממשכני' אותו לריז שיאמר רוצה אני: צבתי נשים. כל מי שקיני שכופי' אותו ולא בגדש ולא רצה לבדש צ"ד של ישראל מנין אותו עד שיאמר רוצה אני ולא כני צבתינה כלל אמירה דלמא אסד מודעא וצבתינה צעלמא אין צטול הלכך לריז שיאמר:

פרק ו (א) שוֹם הַיְתוּמִים. צ"ד היורדים לנכסי יתומים להצות לצע"כ נכרי שהיה לזביה לזביה חייב והיתה רצית אוכלת צהן או להצות ללשה כתוצאה דלזכא דוחא ליתומים כשצבנה כתוצאה דכ"ז שלא צבנה כתוצאת' יש לה מזונות ואל"ג דלזין יורשים וכולין למדעה ושתפסיל מזונות וזינה מפסדת כתוצאה אל"ג כשאת לו תוצעת כתוצאה צ"ד ואל"ג כ"ד דוקא כשצבנה וכיון שצבנה הרי הפסידה ותו לא חזקה לה י"ל דאס אין אנו חוקיקי' לה להצות כתוצאה הרי היא כמנהג מתחלה לתצווע ומנאלת מפסדת מזונות או לשלם לצע"ה שהיה לזביהן צבעת מיתתו שהוא חייב או שקדוהו צ"ד על חוב זה ומת צדקו או שעדי' לא הביע זמן פדיע' החוב כשמת אי כמי שור של יתומים שהחזק נגזק שהחזק נגבה מנכסי היתומים צ"ד מעמידים להם אפטרופוס ומוכרים שצבנה שלשים יום לזופים כל הדולה ליקח יצא ויקח ולי צבי מכרזין ס' יום כל שמי וחמשי והכי עדין טפי כיון דמאכא מלתא טוצא קדעי ושמעו ואל"ג דכי חצבת כל צ' ור' שצ"ס יום מתחלת יום צ' לא משכחת להו אל"ג י"ח: ושום התקדש. המקדש שדה מקנה שהיא נקדת כמו שהיא שיה:

מְכַד לְוִיגַט אַאן אִיהֵן בִּיז עַר זָאָט: אִיך ווילונגע אִין! זיך מיינט עט אִויך בייז דַּעַן טיידעברייפֿען דַּעַר ווייבער, (וועט דאז געריכט לו ערקאנטע דאס ער זיך פֿלן זיינעט ווייבעטיידען זאפען אום) דאס און אִיהֵן (פֿלֿמֿן יידישען געריכטע וועגען) זיך אָנגע (איט טאָגען) דאלו לוינגט ביי ער זעלבסט זאָט: יא אִיך ווילא עט! —

פרק ו (ו) דיא אבטעטלונג (דַּעַס גרונדפֿעראָנגענט) דַּעַר וואַיען (ווען דַּעַר ערבאָסטער טווייג געבליבען אִויס, ווען דאז געריכט דַּעַסען זיגערע גרינדע אבטעטלונג לעסט און דיא גוי' ביי

בבוקר ובערב. המקדיש נכסיו, והיתה עליו
כתבת אשה, ר' אליעזר אומר, בשינוי שנה
ידיר הנאה. ר' יהושע אומר, אינו צריך. כיוצא

בו

צדקה. צעתי יולדת הפועלים לעבודתן דלי איכא דצעי למזון אמר לפועלים
לאו לי טדה פלונית אם היא יפה וצדקה צעתי הכנסת פועלים כשחזר
ההכרזה חזר והולך ושאלין וכשמכרין אומרים טדה פלונית כך וכך סימניה
וכך עושה תצוה וכן שמארה צ"ד ואם מוכרים לכתובת אשה אומרים לכתובת
אשה דאיכא דניחא ליה לפדוע לאשה דכסא פורתא פורתא ואם מוכרי' לצ"ח
אומרים לצ"ח דאיכא דניחא ליה לפדוע לצ"ח דכסינן זוזים חסדים שאין דרך

ביגער לו בעפרידיגטן) דויערט דרייסיג טאגע (יא ווערדען אונז דריי
סיג טאגע הינטראיינאדער עפענטליך פילן געבטשטען 43); דיא אב
טעטלונג. (דעם גרונדפערמאגנס) דעם הייליגטוואס (ווען יעמאנד מ'ין
ערקויפטעם פאר ד'הייגט, וועלכעם פיר דעססען מייגעטאיהיליגטען
ווערטען אונגעקויפט ווירד), דויערט זעכסליג טאגע. דיא עפענטליכע
פערקיידיגונג געטיהט אפגענס אונד אבענדס (ווען דיא ארבייטסמייטע
אויף דאז פאר געהט אונד דאפון ווירער הייטקאמאטן, ווען מ'יהעט
דער ארבייטספער דיא בעייטטיגונג דער פערטטייגערטען גרונדטיקקע
אויפטרגוט) 44. האט יעמאנד זיין פערמאגטן געהייליגט, אונד עס
האפטעט נאך דיא אפגעהנגאבע דעם עהעוויבעס דארין, זיך זאגט רבי
אליעזר: ווען ער דאז ווייב פערטשטען ווילן, זיך אום ער (פיער
איד) אגעהלעבטן קיינען גענום פון מ'יהר לו האבען (ווייל זייכט איינע זייט
דארונטער טטעקען קענטע, דאס ער זיך נור טיין פערטשטעט
דאזיט זיך מ'יהרע אפגעהנגאבע פון דעם געהייליגטן אבליהט, הער
נאך אבער זיך ווירער הייראטהען ווילן. דיא אגעהלעבטונג אום געטעהען
אין בייאזיין אעהרערער, נאך אייניגטן פון געהן אונד נאך אנדערן פון
דריי אענטען); רבי יהושע אבער זאגט: דער עהעמאן האט דיס זייכט

45) און קאן אבער וועהרעדן געבליג טאגען יעדען אפנאמא אונד דאננער
סטאג אויסרופען אסמען: ווער קויפלוסטג זייט, דער קויפאל! ווען
זעם דען פארלוג פון דעם דרייסיג טעגיקען אויסרופען האט; אפפון
זיין אונטען נור אפגעהן טאגע זיך, און וועלכען און אויסרופט, דען
ווייל עס דאן אפגע דויערט, זיך פירדען זיך אעהר קייפער אים.

44) דאז אויסרופען געטיהט פון אנדער אסמען: זיין חקקער דעם ל' כ'
דעסען אעהרשאלע רייע אונד רייע זיך, דעסען גרעללען רייע אונד דויע

זיך

דין

בו, אומר רבן שמעון בן גמליאל, אף הערב
לאשה בכתיבתה, והיה בעלה מגרשה, ידיר
הנאה, שפא יעשה קנוניא, על נכסיו של
זה, ויחזיר את אשתו: (3) המקדיש נכסיו,
והיתה עליו כתבת אשה ובעל חוב, אין

האשה

סוחקים להקפיד צדק: ידור. ע"ד דעיס שאין לו התלה סלח יחזירנה לשמא
צעלמה מרגש לה כדי שתצוה כתובתה מן ההקדש ויחזירנה: ר"י. צדקו מרגש
כ"ע מורו דלוינו עושה קנוניא על ההקדש דאין אדם חוטא ולא לו וצדקה כ"ע
מורו דעושה קנוניא כ"פ צאללה דא"ס אין נאלקין על ההקדש אמילי אם
אונד לא לדעת כן נדרתי והקדש טעות הוא אפ"ה אין החכם מתירו ולפי
זה אינו מולא חכם שיתירו לכך עושה קנוניא זו וד"ס הקדש טעות מתירין
לו וא"ל לעשות קנוניא דלי צעי מתשיל ליה וא"ל לגדסה: מגרשה. ואין לצעל
נכסים ולדין הערב לפדוע כתובתה: (2) והיתה עליו. שקדמו גרושין להקדש

נעטיהו 45) (דיא הלכה זייט נאך רבי יהושע.) זיך זאגט מ'ין
רבן שמעון בן גמליאל: ווען יעמאנד פיר דיא אפגעהנגאבע מ'ין
נעם אנדערן ווייבעס בירגט, אונד מ'יהר עהעמאן ווילן זיך פערטשטען
זיך אום אטעלערער אגעהלעבטן קיינען גענום פון מ'יהר לו האבען) ווען
נעמליך דויער קיין פערמאגטן בעזיט, דאפון זיין ווייב לו בעפרידיגטן
דען עס קענטע זיין דאס רייע ביידען עהעלייטע אהעמאטן זיינע פער
בינדונג געמאכט, אויף דיא גיטער דעם דריטען (מ'יהר דארום לו
פרעלען), אונד הערנאך זיין ווייב ווירער עהעליגט, (ויהע ענדע בבא
כתרא). (ב) ווען יעמאנד זיינע גיטער הייליגט, אונד עס האפטעט
דארין דיא אפגעהנגאבע זיינעם ווייבעס (וועלכע ער פערטשטעטן,

זיך, וועלכער יגהרליך זיך אונד זיך פיל פרושט טרעגט, דענוועלבען האט
דאז געריכט זיך אונד זיך חק אבגעטעלט. דער קייפער זאלן מ'יהר האט
בען, זייט דעם בעדינג, דיא אפגעהנגאבע דער פרוי, אונד דיא פון
דערויג יענעם גלייביגערס לו טויליגען! אטעלערעם געטיהט לוק פון
טהייל דעם קייפערס, ווייל דיא פרוי טריגאנווייע, אונד דער גלייבי
גער זייט טעלעכען גאלדע זיך נאהען אעסט.

45) דער טטרייט בעטריפט דיא פראגע: זיך און וועגען איינעם געלויבעט
עטוואס לו הייליגען איינען רעליגיעזע אהעמאטען בעפריגען, אונד זיך
דער דאפון ענטביידען קעננע? זיך אונט עטוואס, זיך חוים ווירטהוט
געהייליגט זיך, אונד געהייליגט באיבען אסמע? רבי אליעזר פערנייט

ער

האשה יכולה לגבות כתבתה מן ההקדש, ולא בעל חוב את חובו, אלא הפודה, פודה על מנת לתן לאשה כתבתה, ולבעל חוב את חובו. הקדיש תשעים מנה, והנה חובו מאה מנה, מוסיף עוד דינר, ופודה בו את הנכסים הללו, על מנת לתן לאשה כתבתה, ולבעל חוב את חובו: (ג) אף על פי

לכילא משום קנוייה: הפודה. צעלה פודה דצד מועט דודאי לא חייל עליוהו הקדש שהי חייב שלו והא דלדיך לפדות צדד מועט גודא שמא יאמרו הקדש יולא לחולין צלל פדיון: חוצו ענה. אע"ג דחוצו יותר על ההקדש לא אמרי' האי לאו מדעתיה דהני נכסי אחפי' אלא הימני ולא גבי' מההקדש אלא אמרי' מדעתיה דהני חופיה ואם הככס' שהקדיש חין שוין חלי החוצ לא גבי מנייהו דודאי לאו מדעתיה דהני נכסי אחפי' דחין אדם עשויו לקנות קרקע

בעמור ער דמי גיטער געהייליגט, ווף אלומ קיין קנויח טטאטט פידען (קאן), אונד דיא טולד זיינעס גלייביגערס, זף קמן וועדער דאז עהשווייב מיהרע אפרגענגאבע נאך דער גלייביגער זיינע טולד פאקס הייליגט הוס ערהעבען: זמדערן דעריעניגע, דער איינלענדער, אנטזיא מיט דעם בעדיגן איין, דעם ווייבע מיהרע אפרגענגאבע, אונד דעם גלייביגער זיינע טולד לז בעלמאהלען (46). האט יעמאנד דען ווערטת זיינעם פערט אטגענס פאן ניייליג מנה געהייליגט, זיינע טולד אבער בעטערעגט הונדערט מנה, זף טהוט ער (בייס מיינלעיען) באקסן איינען (ער בקורגעטן) דינר הינלו, אונד אנטזיא דאמיט דיא גיטער איין, אונד דעם ווייבע מיהרע פערטריבענע אפרגענגאבע אונד דעם גלייביגער זיינע טולד דאפאן לז בעלמאהלען (47). (ג) קבטאן זיא (יהע פ"ה מ"ו) פעסט געג

ערטערעס, אונד בעיההעט לעטלערעס; רבי יהושע זיט חווגע קעהרטער מיינונג.

(46) לעמולך דער זאן לעט זיא ווףאלעילי חוק איינער קלייניקייט חיון, ווייל חייגענטליך דיא הייליגונג ניכט טטאטט פידען קאן. חידענע עס ניכט זיין וואר אונד גאכן זעהנע איילעזונג קאן זאן זיא ניכט אסאסען, דאז זיא זאן ניכט זאגען זאג: געהייליגטעס ווערדע זעהנע לעזונג זאן געגעבען.

(47) קבטאן דיא טולד דאז געהייליגטע איבערשרייטעט, זף הייסט עס דעני

פי שאמרו חייבי ערכין ממשיפנין אותן, נותנין לו מזון שלשים יום, וכסות שנים עשר חדש, ומטה מצעת, וסנדליו, ותפלין, לו, אבל לא לאשתו, ולא לבניו. אם היה אומן, נותנין לו שני כלי אומנות, מכל מין ומין. חרש, נותנין לו שתי מעצדיו, ושתי מגרות. ר' אליעזר אומר, אם היה אפר, נותנין לו את

יתד מפי שנים מכלי שויה: (ג) נותנין. משיירס לו פעות לקנות: מכל

זעלט האבען, דאס זאן דיאיעניגע, וועלכע טעלונג טולדיג זינד; געג וואטזאמער וויינע אויספענדערעט, זף לעסט זאן דען טולדנערן דענאך נאהרונג אויף דרייסיג טאגע, געוואנד אויף לועול אקאטעהע, מיין געג ריכטעטעס בעטע, מאנדאלען (ריעמאטהע), אונד תפילין פיר זיך (48), אבער קיינעס (דינער דיגע) פיר זיין ווייב, אויך ניכט פיר זיינע קינדער. מיט ער איין האנדווערקער, זף לעסט זאן מיהם פאן יעדער ארט זיינער האנדווערקלייגע, לזוייא טטיקקע; איינעס לזיאמער אאנע לעסט זאן לזוייא העבעל אונד לזוייא זעגע (49). רבי אליעזר זאגט: ווען ער איין אקקערסאמן מיט, זף גיבט זאן מיהם זיין געג

נאך ניכט, דער גלייביגער האבע מיהם גאר ניכט אויף דיא פערזייערונג דינער גיטער געליהען, חונד דיא גיטער זאלען ריין הייליג בלייבען; זאזי דערן זיך זאגע: דער גלייביגער האט זיך ווףאלו אויף דיע גיטער געג טטיטלט, חונד ער קאן דאפאן זיינע טולד איינטרייבען. דיא גיטער זיא סען אבער וועניגסטענס דיא העלפטע דער טולד אנטרעפען. (48) זאן לעסט מיהם געלד דיע דיוגע זיך אילומאפען, ווען ער זיא ניכט האט.

(49) דער תנ"י זאגט: ענטוועדער דיע לזוייא ארטען ווערקלייגע ווערדען נור בייאספילווייע אהגעקאממען, חונד זאן לעסט דעם לזעמערמאנע דער סריינער חוץ חללע אנדערע לז זיינען געווערבע געהיגע ווערקלייגע; דער דיא משנה ספריכט פאן איינער פראפלין, ווף זאן מיט דען בעשערעטען לזוייא ארטען ווערקלייגע, חללע ארבייטען איינעס לזיאמערמאנע פערזייעטעט.

את צמדו. חמר, נותנין לו את חמורו:
 (ד) הנה (לו) מין אחד מרבה, ומין אחד
 מעט, אין אומרים לו למכור מן המרבה,
 ולקח לו מן המעט, אלא נותנים לו שני
 מינים מן המרבה, וכל שיש לו מן המעט.
 המקדיש את נכסיו, מעלין לו את הפליו:
 (ה) אחד המקדיש את נכסיו, ואחד המעריך
 את

מין. מכל אומנות: מעלדים. שמחלקים צם פני הלוח: למדו. למד צקר:
 (ד) מדוזה. ג' מעלדים ומגירה א': ולוקח. דמ"ד עד הסתא דה"ל מין א'
 מדוזה לאשולי לאחידוהו הון אשתי מושלי ליה הסתא שהוצד לקח המדוזה לא
 משכח מאן דמושל לי מצין לי' קמ"ל דכי היכי דעד הסתא סביא לי' צהכי נמי
 תסגי ליה: מעלין. ומסקין ממנו תפלו ונדיך לפדותן: (ה) אין לו. שאין

ספאן (מכסען), איש ער איין עובטרייבער, יז גיבט אאן איהס זיי
 נען ענעל. (דיא דהלכה בלייבט ניכט נאך איהס, זינדערן דיע טהיה
 רע ווערדען אאס גיטער אונד ניכט אאס ווערקלייגע בעטראכטעט).
 (ד) האט דער המנדווערקער פֿון איינער ארט פֿילע האנדווערקלייגע
 אונד פֿון דער אנדערן אבער וועניג, (נעאליך דרייא הקבעל אונד נור
 איינע זעגעט), יז זאגעט אאן ניכט לו איהס: דאס ער דאז איבערפֿליי
 סיגע דער איינען ארט פֿערקויפט, אונד דאפֿיר דאזייעניגע וואס איהס אאס
 געלט זיך ערקויפט; (ד. ה. אאן ברויכט איהס ניכט פֿון יענע, אעה
 רערע לו אטסטען, דאזיט ער זיך דורך פֿערקויף דערזעלבען דיא פֿעה
 זענדען אנטאפֿעט) זינדערן אאן לעסטט איהס פֿון דער גאטטונג וז
 ער פֿיל האט לווייא סטיקקע, אונד אויך אאז דאזייעניגע וואס ער פֿון
 דער אינדערן גאטטונג האט; (דען דא דים וועניגע לו זיינער פֿערייכ
 טונג הייגערייכט האט, יז אאג עם איהס אויך פֿערנער גענון זיין,
 קהנע דאס אאן דארויף אכטעט, עם ווערדען איהס זינט אנדערע קיי
 נעט דערגאלייטען אעהר לייטען, ווייל איהס דאז איבערפֿלייגע דער אג
 דערן גאטטונג געקוממען וזפֿרדען). ווען יעמאנד זיינע גיטער הייליגעט,
 בריינגט אאן אויך דיא תפֿילין אין רעכנונג דאבייא אויף. (אונד זיא
 זינד הייליג ביי ער זיא איינלעט; וועלכעס בייא טעלונגען ניכט אייט).
 (ה) ווען יזמאנד זיינע גיטער הייליגט קדער זיינע אייגענע טעלונג אויף

את עצמו, אין לו לא בכסות אשתו, ולא
 בכסות בנו, ולא בצבע שצבען לשמן, ולא
 בסנדלים חדשים שלקחן לשמן, אף על
 פי שאמרו, עבדים נמכרים בכסותן לשבח,
 שאם תלקח לו כסות בשלשים דינר, משביח
 הוא מנה, וכן פרה, אם ממתנינים אותה
 לאטלס, משבחת היא, וכן מרגלית, אם
 מעלין אותה לכרד, משבחת היא. אין
 להקדש, אלא מקומו ושעתו:

פרק ז

אלו נכסים שלו: חמשים. אפילו חמשים דעדיין לא נעלו אותן אפ"ה הן צחוקתן
 משעת לקיחה: שאלמו. כגון גזי נכסי יתומים: משזיח. על דמים שזיה
 עכשיו: לאטלס. ליום השוק: מקומו. צמרגלית ושעתו צעדד וטעמא דזמנן
 דלתי לאשהיינכו ואתו ליקי פסידא ונש"ע אין משתברים צשל הקדש:

יך ניאט, יז קאן (אין ביידען פֿעלאזען דיעס הייליגען); ניכט אויף דאז
 געוואנד זיינעס ווייבעס, קדער זיינער קינדער קדער אויף דיא געפֿערב
 טען טטפֿעט, וועלכע ער לו איהרעס געברויכע געפֿערבט, קדער
 אויף דיא נייען סאנדאזען (ריעאטוהע) וועלכע ער פֿיר זיא געקויפט, מויט
 געדעהנט ווערדען, קבטמן אאן פֿעסטגעזעלט האט: טקלאפֿען וועק
 דען אין איהרען געווענדערן, לו איהרעס בעסטען (ד. ה. איהרען
 פֿרייזען ערההעטען) פֿערקויפט, יז דאס ווען אאן איהס מיין געוואנד פֿיר
 דרייסיג דינר אנטאפֿט, (איהס דארין לו פֿערקויפטען) זיין ווערטע זיך
 אוק אין זיין מנה בעסטערט; יז וויא בייא איינער קוה, דאס אאן בייא
 איהרעס פֿערקויפטע ביי לונג מוטל (פֿיהאמרקט טאג) ווארטעט, ווק
 דורך זיא בעסטער (טהיייערער) פֿערקויפט ווירד, יז אויך זיא איינער
 פֿערל, ווען אאן זיא נאך איינער (פֿאקרייטען) טטאדט בריינגט; זיא
 בעסטער (טהיייערער) אבגעזעלט ווירד; יז האט דאז הייליגהאוס דאך
 נור איינען מנטפרוך אן קרט אונד לייט, (ד. ה. דיא געהייליגעטען זאפֿען
 ווערדען נאך דעס בעפֿונד דעס קרטעס אונד דער לייט געזעלט, וז
 אונד וויא זיא טטאדען, אאס זיא געהייליגט וזפֿרדען, דא עם אויך
 אעגליך זייט דאס זיא דורך איינע פֿערענדערונג דעס פֿאלעט קדער

(א) אין מקדישין לפני היובל פחות משתי שנים ולא גזאלין לאחר היובל פחות משנה. אין מחשבין חדשים להקדש, אבל ההקדש

פרק ז (א) אין מקדישין. שדה שירש ממורישיו שהיא שדה אחזה: פחות. לפי שהמקדש שדה אחזה דשנה וצדקה של יוצל וצדקה לבאלה מיד ונתן צדקה כור כ' סלע כמלא חובע וצדקה שלע ופוקדיון מ"ט סלעים ומ"ט פוקדיות למ"ט שנים וצדקה דהסלע חובה חלה מ"ה פוקדיון הפוקדיון היתר שנותן הוא הקצוץ סדריך ליתן לכל שקל הכדע צד"ע א"כ לפי שהנותן פוקדיונים ליקח סלע מן השלחמי ונתן מ"ט פוקדיון א"כ שאינו חלה להשוות השנים שהיה סלע ופוקדיון לכל שנה ואם הקדישה י' שנים או כ' שנים אחר היוכל מחשבין השנים הכותדו' עד יוצל הצד ונתן סלע ופוקדיון לכל שנה והמקדש פחות מצ' שנים לפני היוכל וצד לבאלה פחות כ' שלמים וקמ"לן מתמתן עלה עוצה שהיה אדם חס על נכסיו ולא יקדים פחות מצ' שנים לפני היוכל: לאחר היוכל. לאו לאחר היוכל ממש: חלה ה"ק. הצד לבאלה צדמלע היוכל ועומד

פערלעגערוג דער לייט איך פרייע פערליהרען, אונד דער פֿאָנד דעם הייליגטהאוס לונן פֿערלוסט קאָמאָנען קענטע, און דארף אַלזאָ אַיט געב הייליגטען: זאָכען ניכט טפּעקוואַיהרען).

פרק ז (א)

אין וועניגער אום לוייא יאהרע פֿאָר דעם יובל, (ווייל און, ווען און און גאַנצע פֿינפֿליג שקל פֿאָן איינעם חומר גערטטענאָמיזאָט איינלעב זונגסגערל געבען איסטע; ווי און און זאָכען פֿיר יעדעם נאָך פֿעהר לענדע יאהר לונן יובל, איינען סלע אונד איינען פֿונדיון לור איינלעב זונג לונן געבען ברויכט) 50; אונד און דארף עס נאָך דעם יובל (עס אַזאָ גלייך, פֿדער לונאָליג פֿדער דרייסיג יאהרע נאָך דעם יובל זיין); ניכט איינלעבן פֿיר וועניגער אום פֿיר זיין יאהר, (און דארף אַלזאָ ניכט זאָגען: ווען דיא איינלעבונג איטטען אין איינעם יאהרע געטיהט, דאס און פֿיר דיזעס האַלבע יאהר נור איינען האַלבען סלע אונד איינען האַלבען פֿונדיון געבען ווייל, זאָנדרען דיזעס האַלבע יאהר ווירד אויך פֿיר

50 דיא סריפֿטגעטעטן פֿינפֿליג שקל, ווערדען אויף דיא ניין אונד פֿירליג יאהרע וויזע פֿאָן איינעם יובל יאהרע ביז לונן אנדערן, זינד אין ניין אונד פֿירליג טהיילע געטהיילט. לונדער בעטרעגט זיין שקל באָסן אַזאָ ווירד

ההקדש מחשב חדשים. המקדיש את שדהו בשעת (ס"ח בשנת) היובל, נותן בזרע חומר שעורים, חמשים שקל בסף. היו שם נקעים עמקים עשרה מפחים, או סלעים גבוהים עשרה מפחים, אין נמדדים עמה.

פחות

צנים שהוא חמלע השנה לא יאמר חלי סלע וחלי פוקד' אני נתן משנה זו שהדי כזר יאל חלי שנה חלה נותן סלע ופוקדיון שלם לשנה זו והיינו דקלמ' פחות משנה ומה טעם קאמר לפי שאין מחשבין חדש' להקדש אצל ההקדש מחשב חדשים כגון אם צד לבאלה צדמלע דמ"ח שאם אין מחשבין ה' חדשים שיאלו משנת מ"ח ההקדש מפקד לפי שאינו נותן חלה ח' סלעים ו' פוקדיון וכשמחשבין ה' חדשים שיאלו יש ריוח להקדש דלל מפקד חלה צדמלע ההקדש מחשב חדשים שיאלו: צעת. צומן שהיוכל נובב אצל צומן שאין יוצל נובב פודה אותה צשווי' כשאל הקדשות: צזרע: צמקוס שיכולין לדודע חומר הוא כור שעור' כשזרעים צדמלות יד וצזרעה צינונית: נקעים. עמוקיס והוא

זיין גאַנלעס יאהר גערעכענט, וועלכעס ער איינלעבן אום; דען און רעכענט ביא געהייליגטעם ניכט נאך אַמאָנטהען, (זאָנדרען נאך יאהר רען); אבער דאז הייליגטהאוס (דער טאָנאָייסטער) רעכענט וואָהל נאך אַמאָנטהען, (ווען יעאמר זיינען אַקקער אַכט אונד פֿיערליג אונד זיין האַלבעס יאהר נאך דעם יובל הייליגט, זאָ ווירד עס ניכט אַנגעטיהען אום האַבע ער עס איך אַכט אונד פֿיערליגסטען יאהר נאך דעם יובל געהייליגט, ווי ער אַלזאָ לור איינלעבונג נור לוייא סלע אונד לוייא פֿונדיון ברויכט, זאָנדרען ער אום פֿאָלע פֿינפֿליג שקל געבען). ווען יעאמר זיין פֿעלד הייליגט לונן דער לייט ווי דאז יובל יאהר בעמבאָכע וואָרדע, זאָ אומטע ער פֿאָן איינעם טטיקקע פֿעלד, וואָרויף און זיין חומר (פֿדער כור) גערטטע אַמיזאָנען קאָנטע, (ווען און דען גער, טטען איט דער האַנד איטטעלעמיג הינטערייעטע, זאָ דאס און איינעם פֿרטע וועדער לונן פֿיל נאָך לונן וועניג וואָר), פֿינפֿליג שקל געלד געבען; וואָרען זיין דיזעס פֿעלדע ספּאַלטען (פֿאָלל וואַסטער, אונד אַלזאָ לונן בעמבאָנע אַונפֿעהיג). פֿאָן לעהן האַנדברייט טיעפֿע, פֿדער לעהן האַנדברייט האָהע פֿעלען, זאָ ווערדען זיא ניכט איט געאעסטען; וואָ

אונד פֿירליג פֿונדיון, אבער דיזער זיין אונד פֿינפֿליגסטע פֿונדיון קעטע אַזאָ אַונפֿעלד פֿדער חטיף.

פְּחֹרֵת מִבְּאֵן, גְּמֻדִים עִמָּה. הַקְּדִישָׁה שְׁתִּים, אוֹ שְׁלֹשׁ שָׁנִים לִפְנֵי הַיּוֹבֵל, נוֹתֵן סֵלַע וּפּוֹגְדִיוֹן לְשָׁנָה. אִם אָמַר הַרִינִי נוֹתֵן דָּבָר שָׁנָה בְּשָׁנָה, אִין שׁוֹמְעִין לוֹ, אֲלֵא נֹתֵן אֶת פְּלֹן בְּאֶחָד: (ג) אֶחָד תִּבְעֵלִים, וְאֶחָד פֶּל הָאָדָם. מַה בֵּין תִּבְעֵלִים לְבֵין פֶּל הָאָדָם. אֲלֵא שְׁתִּבְעֵלִים נוֹתְנִים חוֹמֶשׁ, וְכֵל אָדָם אִינוֹ נוֹתֵן חוֹמֶשׁ: (ד) הַקְּדִישָׁה וּגְאֻלָּה, אִינָה

שהיו מלאים מים שאין ראוי לזרע' אבל אם אינן מלאים מים מתחשבו כאלו כפשיהו קרקעית הנקעים ולא יעלה מדרון שבהן לחשבו ונפדים לפי חשבון כ' סלעים לזית כור א"כ יש להביא דגדדי הכז ונפיקו בשווי: פחות. פשיהו מלאים מים: כא'. אם רוצה לגאול כל הסדה אבל אם אינו רוצה לפדות כל הסדה רשאי לגאול לחלוין: (ב) ה' הצעלים. פודין זית כור כל שקל זין

רען אבער דייע ניכט זיך טיען קדער זיך הקך, (אויך ווען אין דען טפאלטען וואססער וואר), זיך ווערדען יא אים געמעסטען, (אונד אום פעלד אנגעזעהען). האט יעמאר זיין פעלד לוייא קדער דרייא יאהרע פֿער דעם יובל געהייליגט, זיך גיבט ער (בייס איילעזען) (פֿען איי געם פעלד פֿען איינעם כור גערטענאויסזאחט) איינען שקל אונד איין פונדיון; פיר יעדעם יאהר. ווען ער זאגט: איך וויל דאזייעניגע וואס (פֿען יעדעם יאהר קעמאט) יעהרליך אבטרעגן, זיך גיבט אמן זיהק קיין געהער, זינדערן ער אום אלעט אויף איינאחז געבען; (וועלכעט און אויס (ויקדל כ"ז, י"ח) ענטניאט). (ב) עס אייט איינערלייא קוב דיא געוועזענען אייגענטיאהער, קדער זאנטט יעמאר עס איינעזיט, (אימאער אום דער איינעזיט פיר איינען כור גערטענאויסזאחט, עס אהג טוינענד שקל קדער נור פינף שקל ווערטה זיין, פינפליג שקל געבען); (דער אונטערטיעד אייט באקט), דאס דיא אייגענטיאהער דען פינפטען טהייל לז אעגען אום, יעדער אנדערע אבער בייס איינעזיט זען קיינען דען פינפטען טהייל ניכט לז לז אעגען ברויכט. (דאס עס פֿען דען אייגענטיאהערן ווקהא געפֿערדערט ווירד, ערהעלט אום דער טטעל.

אִינָה יוֹצֵאָה מִיָּדוֹ בַּיּוֹבֵל. גְּאֻלָּה בְּנוֹ, יוֹצֵאָה לְאָבִיו בַּיּוֹבֵל. גְּאֻלָּה אֲחֵר, זֶנוֹ אֶחָד מִן הַקְּרוֹזִים, וּגְאֻלָּה מִיָּדוֹ אִינָה יוֹצֵאָה מִיָּדוֹ בַּיּוֹבֵל. גְּאֻלָּה אֶחָד מִן הַפְּתָנִים, וְהַרִי הִיא תַּחַת יָדוֹ, לֹא יֹאמֵר, הַזֶּאֱיִל וְהִיא יוֹצֵאָה לַפְּתָנִים בַּיּוֹבֵל, וְהַרִי הִיא תַּחַת יָדִי, הַרִי הִיא שְׁלִי, אֲלֵא יוֹצֵאָה לְכֹל אֲחָיו הַפְּתָנִים: (ד) הַגֵּיַע הַיּוֹבֵל וְלֹא נִגְאֻלָּה, הַפְּתָנִים נִכְנָסִים לַתּוֹבָה

שהוא שזה אלף שקלים זין שאינו שזה אלף ה' שקלים: (ג) אינה יוצאה להתחלק לכהנים כי היכי דלא פרוק לה אחר דהוה נפקא ומתחלקת: או א' וצא המקדש וגאלה מיד הקרוז אינו יוצא להתחלק לכהנים וי"ב יוצאה ומתחלקת לכהנים כי היכי דהוה נפקא מידו דהאי קרוז דאתא ממעמי: לא יאמר. וזין הוא צאל אחרים אינו זוכה שאם גאלה ישראל יוצאה מידו ואינו זוכה זה עם שאר אחיו צאל עממי לא כל שכן: (ד) לא בגאלה. שלא בגלות לא הצעלים ולא אחר: הכהנים. של משמר שהיוצא פוגע צו הן כנסו' לתובה

טעלע אין (ויקדל כ"ז, י"ח): (ג) האט יעמאר זיין ערבגורוד טטיק) געהייליגעט אונד ווידער איינגעזעט, זיך געהעט דאסעלבע מיט יובל יאהרע ניכט אויס זיינער האנד הערויס; (ווען עם אבער איין פֿערדער איינעזיט, זיך געהט עם אים יובל פֿען זיינעם בעזין הער רויט, אונד ווירד אן דיא פריסטער פֿערטהיילט). האט עם זיין זעהן איינגעזעט, זיך געהט עם אים יובל לז זיינעם פֿאטער לוריק; (עס פעלט נור בייא איינעם פֿערדערן דען פריסטערן לז, אבער ניכט בייא איינעם זעהנע). האט עם איין פֿערדער קדער איינער זיינער אה פֿערווארדעטן איינגעזעט, אונד דער פֿערקע אייגענטיאהער לעזט עם ווידער פֿען זיהק איין, זיך געהט עם אים יובל ניכט אויס זיינער האנד, (לז דען פריסטערן). האט עם זיינער דער פריסטער איינגעזעט, אונד האט עם (בייס העראננאהען דעם יובל יאהרעט) אין בעזין, זיך זאגע ער ניכט: דא עם דךך אים יובל לז דען פריסטערן איבערגעהט, אונד אויך עם טען בעזילע, זיך געהערט עם אים! זאג דערן עם געהעט אן אלע זיינע פריסטערליכע ברידער (אים בעזין) איבער. (ד) קמאט דא יובל יאהר אונד דאז פעלד ווירד ניכט איינגעזעט.

לתוכה, ונותנים את דמיה, דברי רבי יהודה. ר' שמעון אומר, גבנסין, אבל לא נותנין. ר' אליעזר אומר, לא גבנסין, ולא נותנין, אלא נקראת שדה רטושים עד היוכל השני. הגיע היוכל השני, ולא נגאלה, נקראת רטושי רטושין עד היוכל השלישי. לעולם אין תבתינים גבנסין לתוכה, עד שיגאלנה

והיא חלוטה להם ונותני' דמי' דגמד קדש קדש ממקדש בית דלא נפק לכהנים אלא נפדה דמיים אף שדה אחזה לא תלא מן הסקדש כלל דמיים: לא נותנין. דגמד קדש קדש מכשי עלת מיה התם זכום שאין הכהנים נותנים להקדש דמיים אף כלא זכום וניחא ליה דמילף מכשי עלת דתדווייהו מ"ד מתנות כהונה ור"י ניחא ליה דמילף ממקדש ביתו דתדווייהו קדשי זרק הבית: דעוסיין. שדה עזובה: אחר. וכשתלא מידו ציוכל יכנסו

געלעט, (וועדער פֿאָקס עהנאמליגען בעזילער נאָך פֿאָן יעמאנד אנדעם רעם) זיך טרעטען דיא פריסטער (דער וואַכעמבטהיילונג וועלכע לור פֿרדנונג דעם דיהנסטעם געלעגט, אום דאז יובל יאהר איינטריט), אין בעזיך דעססטן אונד געבען דאז געלד, (דיא פֿינפֿליג שקל לור איינלעונג). דיס אייט דיא איינאג רבי יהודה'ס, וואָגעגטן רבי שמעון זאגט: דיא פריסטער טרעטען אין בעזיך דעם פֿעלדעם, ברוי־כען אבער דאפיר קיין איינלעונגס געלד לור געבען. (דעם ערסטערן איינאג גרינדעט זיך אויך איינען סאום, דורך איינען וואָרט גלייבלייט פֿאָן הויז הייליגען; דעם לעלטערן איינאג גרינדעט זיך אויך איינען עהנליכען סאום פֿאָן דען לעאנעראָפֿפֿערן אום וואָכענעססטע, וועלכע עכענפֿאלס דען פריסטערן אונטערגעלדיך געהערען). רבי אליעזר זאגט: דיא פריסטער טרעטען ניכט אין בעזיך אונד געבען ניכטס, זינדערן (אין זאָלעם פֿעלד) הייסט: איין פֿעראַמסטענער אַקקער ביי לוס אום דערן יובל; ווירד עס אויך ניכט דא אייגעלעט, זיך הייסט עס איין לוויהפֿאָך פֿעראַמסטענער אַקקער, ביי לוס דריטטען יובל. ניאמאום טרעטען דיא פריסטער אונף אין בעזיך דעסעלבען, ביי יעמאנד אנדעם רער עס געלעט (פֿאָן דעם עס אונף לור איהנען איבערגעהט. דיא הלכה באַייבט נאָך רבי יהודה), — (ד) האט יעמאנד איין פֿעלד

שיגאלנה אחר: (ה) תלוקת שדה מאביו, מת אביו, ואחר כף הקדישה, הרי היא כשדה אחזה. הקדישה, ואחר כף מת אביו, הרי היא כשדה מקנה. דברי רבי מאיר. ור' יהודה ור' שמעון אומרים, כשדה אחזה, שגאמר ואם את שדה מקנתו ואשר לא משדה אחזתו, שדה שאינה ראויה להיות שדה אחזה, יוצאת זו, שהיא ראויה להיות שדה אחזה. שדה מקנה אינה יוצאה

זה כהנים: (ה) כשדה אחזה. שהי עד שלא הקדישה נפלה לו צדוקה ופודה כל שקלי' ואם לא גאלה הוא א"כ גאלה אחר יולאה כהנים ציוכל: כשדה מקנה. דשעת שהקדישה לא הי' בופה שלו דעמיקה היתה לחזור לאציו ציוכל כיון שדה מקנ' וזה יורש כח אציו: שדה מקנה. שלקחה לור שזכה זה היא נקלחת שדה מקנ' שהקדיש: אינה יולאת. דלוי

פֿאָן זיינעך פֿאָטער געקויפֿט, דער פֿאָטער טטירבט, אונד ער הייז זיגט עס הערנאָך, זיך ווירד עס אונגעזעהען אום זייט עס איין ערבפֿעלד, (דעססטן רעכט טאָן אויס דעם פֿאָרעגטן ערקלעהרט מיט); האט ער עס אבער לור ערסט געהייליגט, הערנאָך ערסט טטירבט זיין פֿאָטער, זיך ווירד עס אום איין געקויפֿטער אַקקער אונגעזעהען; (דעססטן רעכט קעבן טאָן געלעהרט וואָרדען). זיך זינד רבי מאיר'ס וואָרטע, וואָס זעגען רבי יהודה אונד רבי שמעון זאגטן: אויך זיך זייט עס אום איין ערבפֿעלד אונגעזעהען, דען עס ווירד געזאגט: (ויקלח כ"ז, כ"ג): זען ער זיין געקויפֿטעם פֿעלד, וועלכעם ניכט זיין ערב אייגענטהום אייזט, דעם עוויגען הייליגט א. א. ו. אינף באַקס איין פֿעלד וועלכעם ניכט פֿעהיג מיזט, זיין ערבאייגענטהום לור ווערדען; הרפֿאָן מיזט אבער קעניגעם פֿעלד אויסגעטאָקסטען וועלכעם פֿעהיג מיזט זיין ערבאייגענטהום לור ווערדען. (דיא הלכה געהט נאָך לעלטערען). איין געקויפֿטעם פֿעלד (וועלכעם יעמאנד געהייליגט, אונד איין אנדערער געלעט האט), געהט אום יובל ניכט לור דען פֿרי: סטערן איבער, דא דאָך ניאמאנד וואס הייליגען קאן, וואס איהן ניכט

יוצאה לפתגים ביובל. שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. פתגים ולוים מקדישין לעולם, וגואלין לעולם, בין לפני היובל, בין לאחר היובל:

(ב) המקדיש את שדהו בשעה שאינה יובל (כ"א שאין היובל), אומרים לו פתח אתה ראשון. שתבעלים נותנים חומש, וקל אדם אינו נותן חומש. מעשה באתר

אדם מקדיש דבר שאינו שלו וקדקע זו לא היתה שלו אלא עד היובל וחודת לצעלים: לעולם. ואפילו צמח היובל עלמו: וגואלין. לעולם ואפי' עזר עליה היובל ולא כפדית:

פרק ח (א) שאין יובל. לאח' שגלו שצד רחוק וגד דצטלו יוצלות: שהצעלים נותנים חומש: חדל ועוד קאמר חדל שהצעלים מוסיפין צפדיונה יותר משאר צ"א דרולה אדם צקצ שלו עוד שאלות גאולה צלוח ושליטת שהצעלים נותנים חומש: חומש. דמי שווי' ורזיע יותר וכן כל

לוגעהארט. (דיעם ערקויפטע פֿעלד געהארטע דעם אייגענטהיאער באַם לוס יובל). פריסטער אונד לעוויטען קעננען לו יעדער לייט היי' איגען, (אויך איין יובל יאהרע, וועלכעם ביים געהייליגעטען פֿעלדערן דעם ישראל ניכט הייליג אייזט), אונד אויך לו יעדער לייט איינלעזען, יאן וואָהן פֿאַר אַלס נאָך דעם יובל. (איין ישראל האן זיין געהייליג טעם פֿעלד, זאָבאָד דער יובל איבער דאס הייליגיינן פֿערפֿאַססטען, ניכט אעהר איינלעזען; פריסטער אונד לעוויטען קעננען איהר ערבאיי גענטהיאליכעם פֿעלד אייאער איינלעזען).

פרק ח (א) ווען יעמאנד זיינען אקקער הייליגעט לו מיינער לייט ווי קיין יובל איבליך אייזט, (ווי און עם אלס דאן און דען ווירקליכען ווערטה איינלעזט; (דייע לייט ווי קיין יובל איבליך אייזט, טראט לור לייט אן, אלס דיא טטעמאע ראובן אונד גד זיין דיא געפאנגענשאפט וואנדערן אוסטען, דא דער יובל נור דאן רעכטט קראפט האט, ווען אלע טטעמאע דער נאליקן אויף איהרעם פאטער איגען

באתר שהקדיש את שדהו, מפני רעתה, אמרו לו, פתח אתה ראשון, אמר הרי היא שלי באסר. אמר ר' יוסי, לא אמר זה אלא בכביצה. שתהקדש גפדה בכסף ובשואה

חומש שצמחה שהיא וחומשו חמשה: רעתה. שההולאה שזה יתירה על השצח: לא אמר זה. לא כך הי' מעשה שלא אמר צמח אלא צמחה ואמר לו המוצר כו' ופלוגתא דת"ק ור' דרבנן סברי אין פודין הקדש צמחות מד' פרוטות כדי

לענדיטען בקדען זינד. זיך ספריכט און לו איהס: ביטעט דאז לערטט דען איינלעזונגספרייז! דען דיא מייגענטהיאער איסטען (ווען זיך עם אייג לעזען) איינען פיינטען טהייל (איבער דען פֿעלדען ווערטה דעם לעזען) לו לעגען, איין יעדער אנדערער אבער ברויכט איהן ניכט לו לעגען 51). עם געטמה איינעט דאז יעמאנד זיינען אקקער געהייליגט, ווייל ער טועטט וואר; (זיך דאס דיא אכטויאונגספיינטען דען לוגעהארטען נולען איבערטייגען העטען), זיך זאגטען זיך לו איהס: ביטעט דאז לערטט דען איינלעזונגספרייז! וואָרויף ער זאגטע: איר אייזט ער און איין איסר אונטערדיג! (איין איסר ענטהעלט אכט פרוטות). זיך זאגט רבי יוסי: (דיא געטיכטע האט זיך ניכט זיך לעגטראגען, זינדערן) דער איי גענטהיאער האט באַם געזאגט: און איין איי! אינדעם דאז געהייג זיגטע און געלד אונד געדעסווערטה געלעזט ווערדען קאן 52); דער

51) דים פֿראַגען געטיהט נור, ווען קיין יובל אעהר געברייבליך אייזט; דען לור לייט דעם יובל ברויכט און ניכט לו פֿראַגען, דא דער איינלעזונגספרייז בעסטמישט וואר, דער אורזאכען דאס און דיא פֿאָריגען אייגענטיהייער לור איינלעזונג אויפֿפֿרדערט, זינד אויסער דער זיין דער משנה געגעבענען אורזאכען, נאָך לויא אנדערע. נעמליך: ערסטענס ווייל דיא איינלעזונג אעהר פֿעלכט אייזט אלס דאז קיינען; אונד לוייטענס, ווייל איינעק יעדען דאז זייגיגע ליעב אייזט, פֿאָרליך דען אייגענטיהייערן איהר פֿעלד, אויך ווען עם איהנען אעהער לו סטעהען קעמט, ערווינטער אייזט.

52) ערסטערער אהרער גלויבט, געהייליגעט מיטע און וועניגסטענס און איינער זיכעל, דערען פֿינפעלען וועניגסטענס איינע פרוטה ווערטה אייזט איינלעזען; דבי יוסי אייזט, און קאן געהייליגעט אויך און איין גערייג זייגעט איינלעזען. דיא הלכה געהט נאָך ערסטערען.

ובשנה בסף. אמרו לו, הגיעתה, גמצי
מפסיד אסר, ושרהו לפניו: (3) אמר אחד,
הרי הוא שלי בעשר סלעים, ואחד אומר
בעשרים, ואחד אומר בשלשים, ואחד
אומר בארבעים, ואחד אומר בחמישים,
חזר בו של חמישים, ממשכניו מנכסיו עד
עשר. חזר בו של ארבעים, ממשכניו
מנכסיו עד עשר. חזר בו של שלשים
ממשכניו מנכסיו עד עשר. חזר בו של
עשרים, ממשכניו מנכסיו עד עשר. חזר בו
של עשר, מוכרים אותה בשויה, ונפרעים
מישל עשר את המותר. הבבליים אומרים

בעשרים
סי' חומשו פרוטה ודי' פוזין הקדש כ"ט: (ב) עד עשר. וה"ל כחזרו
דער זמן זאגטע לט' אייגענטהימער: (אייגענטליך דער טאלנאייסטער),
דער אקקער געהערע דיין! דער אייגענטהימער ביסטע זויג נאך ער-
טערעסן אנהערע) איינטן איסר איין אונד האטטע זיין פערד וויא
פערדער ווידער. (כ) ווען (אונטער אעהרערן איילעוונטסאונטיגען)
איינער ספראך: עס זייא איין אונד זעהן! ווידער איינער: איס
לואלליג, ווידער איינער: אונד דרייסיג, ווידער איינער: אונד פערלליג אונד
דאן איינער: אונד פוינליג! ענדליך טטעהט דער לענטע פון קיין פיר
פוינליג אב, זי פפענדעט און זיך אן דעזאעלבען אונד זעהן סלעים;
טטעהט דער, וועלכער פירליג געבאטעהטן, פון קויפע אב, זי
פפענדעט און זיך אן דעזאעלבען אונד זעהן סלעים; טטעהט דער, וועל-
כער דרייסיג געבאטעהטן, פון קויפע אב, זי פפענדעט און זיך אן
דעזאעלבען אונד זעהן סלעים; טטעהט דער, וועלכער לואלליג גע-
באטעהטן, פון קויפע אב, זי פפענדעט און זיך אן דעזאעלבען אונד
זעהן סלעים; טטעהט ענדליך אונד דער פיר זעהן פון קויפע אב,
זי פערקויפט און עס אונד זייגען (רעעלען) ווערטה, אונד דער,
זי זעהן געבאטעהטן, אונד דאן נאך פעהלענדע ערוועלען, (דאמיט דאן

בעשרים, וכל אדם אומרים בעשרים,
הבבליים קודמים, מפני שהם מוסיפין
חומש: (ג) אמר אחד הרי היא שלי בעשרים
ואחרת, הבבליים נוהגים בעשרים ושש.
בעשרים

זה אחד זה אצל חזרו כולן כל' משלסין ציניסין כיך אמר הראשון הרי היא שלי
בעשר ואמר ה' כל' ואמר ה' כל' וחזרו צו ה' וזה כל' כותבין אותם לראשון
צ' ומתכני' מנכסי ה' צ' ומנכסי ה' צ' וכן אם חזרו שלשתן כל' ונמכד
שלש ומתכני' מכל ה' צ' סלעים: (ג) אמר ה'. לאחר שאמרו הצעלים כל':

הא'סטע געבאטעה, נעאליך פוינליג סלע ערגעלט ווערעט (53).
ביעטהען דיא פערריגען בעילער לואלליג אן, אונד יעדער אנדערע ביע-
טהעט אונד זיפלי אן, זיך האבען דיא פערריגען בעילער דען פערליג;
ווייל זיא לט' איילעוונטספריי איינטן פוינטען טהייל לואלליג. (ג) זאגט
יעאמאד אנדערער: דער אקקער זייא איין אונד אונד לואלליג סלעים
(דיא אייגענטהימער וואלטען באקס לואלליג דאפיר געבען), זיך איסטען
דיא אייגענטהימער זעכס אונד לואלליג דאפיר געבען, (נעאליך איין אונד
לואלליג אונד קאפיטאל, אונד פיקל דאל, אונד דאן פוינטען איהרער
אנגעבאטעהטען לואלליג) (54); באטעה איין אנדערער לוייא אונד לואל-

53) דיא גילט מור ווען איינער נאך דען אנדערן פון קויפע לוריק טריטט,
ווען חבער אונד אנדערע קייפער אויסער דען ערטען אונד איינמאל
פון קויפע אבטעהטען, זיך ווירד דיא פעהלענדע זאמאן און גלייכע
טהיילע אונד זיא ל' ערוועלטען אייגענטהיילט, אונד אונד זיא ל' גליי-
כען פעהלענטיסען געסטען ינד. נעאליך: דער ערטע פון באטעה לעהן
שקל. דער לוייטע לואלליג, אונד דער דריטע פיער אונד לואלליג און,
אונד דער לוייטע אונד דריטע טרעטען פון קויפע לואלליך לוריק;
זיך ווירד דאן פערד פון ערטען און לוייא גלייכען טהיילען געטהיילט, וואלפון
דער לוייטע זיעבען אונד דער דריטע זיעבען לואלליג אונד פיער אונד
לואלליג פון ל' אהען.

54) דער גרונד דאסען איז, ווייל זאן עס דען פערעדען ניכט ל' טאגטן
קאן, אינדען דיא אייגענטהימער ביא אנגעבאטעהטען לואלליג דענאך
זיא אינטלס דעם פוינטען פיקל אונד לואלליג דאפיר געבען; דאמיט
חבער דאן הייליגטען פון דען אנגעבאטעהטען איין אונד לואלליג און
פיטחל ניכטס איינביטען, זיך לויינט זאן דען אייגענטהימער דיאעס
איינע ל' געבען, דאך ברויכט אעטלעכער ל' דיעקן קיין פוינטען
ל' ל' געבען.

בְּעֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם, הַבְּעָלִים נֹתְנִים עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע. בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשׁ, הַבְּעָלִים נֹתְנִים עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה. בְּעֶשְׂרִים וָאַרְבַּע, הַבְּעָלִים נֹתְנִים תְּשַׁעַה וְעֶשְׂרִים. וְחֲמִשָּׁה בְּעֶשְׂרִים, הַבְּעָלִים נֹתְנִים שְׁלֹשִׁים, שְׁאִין מוֹסִיפִין חוֹמֵשׁ

כ"ז. צע"כ להחלי ל"ה יחזיקו ליה הוליל ואלמדו הצעלים צכ" וכלה החסרון עם החומש כ"ה וא"י יחזיקו להחיד ופסוק הקדש הלכך הצעלים נותנין צע"כ אותו הסלע שהוסוף ופ"ל להוסיף חומש על אותו הסלע: נותנין שלשים. ומיירי דאלמדו הצעלים תחלה פרוטה ויתר על עשרים סלעים דמטו חוסצנא דקרו וחומש לכ"ה ופרוטה והא דלא תנא הצעלים כ' ופרוטה דפרוטות לא דק דאל"ת שאלמדו הצעלים כ' ופרוט' אמאי כופין הצעלים הדי הקדן דלמד שאלמד כ"ה הוה כקדן וחומש דצעלים כ"ה ולימדו צעלים הדי צא אחד דמקומיניו שרובה ליתן כמותו: אם ל"ו. דמעקרא פתחו הצעלים ואלמדו צכ"א נמלא שניו הכל הקדן והחומש עולה לכ"ו ודינר שהדינר הוא רוצע סלע

ל"ג, זף איסטען דיא אייגענטהיאער יעבען אונד לזואנליג געבען; בןטעה איין אנדערער דרייא אונד לזואנליג, זף איסטען דיא אייגענטהיאער מ'כט אונד לזואנליג געבען; בןטעה איין אנדערער פ'יער אונד לזואנליג, זף איסטען דיא אייגענטהיאער ניין אונד לזואנליג געבען; בןטעה איין אנדערער פ'ינף אונד לזואנליג, זף איסטען דיא אייגענטהיאער דרייסיג געבען 55; דען און א'עגט דיא געביהר פ'ען פ'ינפטעל איבערסט, ניכט אויף דאז איבערבגעטהען דעם פ'רעאדען, (דיא אייגענטהיאער האבען נור יע' נעם קאפיטאל אונד זיהר אייגען פ'ינפטעל לז געבען); זאגט איין אנדע' רער: עס זי'ט איין אויס: זעכס אונד לזואנליג. (אונד דיא אייגענטהיאער בןטעהן לזערשט איין אונד לזואנליג סלעים דארויף, וזף אלזף זאואט

55) ווארום און דיא אייגענטהיאער לז דרייסיג לזוינגט, פ'בש'ען יזא זאגען קענ' טען: וויר גאבען לזואנליג זאפט פ'ינפטעל פ'ינף אונד לזואנליג: יעטלט גיבט איין אנדערער פ'ינף אונד לזואנליג קאפיטאל, זף טלעגט עס זיהרן לז, אונד דאס זונג לזפ'ירידען דא דורך דאז: געהייליגט ניכטס זייניכטיסט? זף זייט דיא אונטווערט, דאס דער פ'אלז היר זייט, וזף דיא אייגענ' טהיאער לזערשט איינע פרוטה זעהר אלס לזואנליג שקל אנגעבןטעהן האבען, וזף זונף זיהר קאפיטאל זאפט פ'ינפטעל זעהר אלס פ'ינף אונד לזואנליג סלע בעטרעגט. דיא משנה זיאפט עס אבער ניכט זף גענויא, חזק דער פרוטה עס בעזונדערס לז בערעכען.

רבה חומש על (עליו) של זה. אמר אחר הרי הוא שלי בעשרים ושש, אם רצו הבעלים לתן שלשים ואחר ודינר, הבעלים קודמים, ואם לאו, אומרים הגיעתה: (ד) מחרים אדם מצאנו ומבקרנו, מעבדיו ומשפחותיו הפנענים, ומשדה אהנתו. ואם החרים את ב'לו, אינו מחרמין. ודברי רבי אליעזר. אמר רבי

הלכך מהדרים הצעלים ע"כ יתנו ל"א ודינר ואם לא שלל פתחו תחלה שלל פתחו הצעלים אלל צעשים זה אומד צכ"ה אומדים לזה האחד הביעתך הדי היא שלך וה"ו שאין הצעלים מוסיפין חומש על העלויו של זה הוכח דלא שמוהו צ"א את הקדקע אלל אלס שמוהו כדדניו של זה הא"ח מוסיפו הצעלי' צע"כ חומש צעליו וכולה מתניתי' לא איירי אלל צדקה אחזה זומן שאין היוכל נובה: (ד) נחרים. אומד הדי הן חרם ונותן לכסן: כלן. שלל שיד לעלמו כלום:

פ'ינפטעל, זיהר אנכ'טעה זעכס אונד לזואנליג סלעים אונד איין דינר (בעטרוג), ווען אלזף דיא אייגענטהיאער איין אונד דרייסיג סלעים אונד איינע דינר געבען וזואנלען, זף האבען דיא זעלבע דען פ'ערלוג 56; וזף אבער ניכט (נעאויך ווען דיא אייגענטהיאער לזערשט ניכט זעהר געבןטעהן האבען, אלס לזואנליג אונד דער פ'רעאדע בןטעה פ'ינף אונד לזואנליג), זף זאגט און לז לעטערעס: דאז פ'עלד קאזאזע דיר לז 57). (ד) עס קאן דער זענט פ'ערבאנגען (פ'יר הייליגעס באנגוט ערקלעה' דען) עטוואס פ'ען זיינעס קליינען ק'דער גר'מעס פ'יה, אייניגע פ'ען זיינע קאזאזיטען טקאל'פען ק'דער טקאל'פיינען, איינע טהייל זיינעס ערבאיגענטהואס פ'עלדעס, (עס זייט אלזף פ'ערבאנגעס גוט, אונד ער אום עט דעס פריסטער געבען); האט ער אבער אלעס (אלע זיינע טאפע, רינדער, טקאל'פען, טקאל'פיינען ק'דער אלע זיינע פ'על' דער פ'ערבאנגעט), זף זייט ניכטס פ'ערבאנגט. זף זאגט רבי אליעזר:

56) דים ווירד פ'ערסטאנדען, ווען דיא אייגענטהיאער לז ערשט איין אונד לזואנליג אנגעבןטעהן האבען, וזף אלזף קאפיטאל זאפט פ'ינפטעל זעהר אלס זעכס אונד לזואנליג בעטרוג, זף ווערדען יזא געלזואנגען איין אונד דרייאסיג לז געבען.

57) דאס אבער היר טטעהט, דיא אייגענטהיאער בזויפען אויף דעם אנדערן לזאלא קיין פ'ינפטעל איבערש'אג לז געבען, דים זילס נור ווען אנדערע

ר' אליעזר בן עזריה, מה אם לגבוה, אין
אדם רשאי להחרים את כל נכסיו, על אחת
כמה וכמה שיהא אדם (תיב להיות) הם
על נכסיו: (ה) הפתרים בגו ובתו, עבדו
ושפתרו העבדים, ושדה מקנתו, אינו
מתרמין, שאין אדם מתרים דבר שאינו
שלו. בתינים ולוים, אינו מתרמין, דברי
רבי יהודה. ר' שמעון אומר, התינים אינו
מתרמין

חס. שלא יצוצס להדיוט: (ה) דבר שאינו שלו. ונתו ויהי דיכול למכרה

הירוחף ומגטב רבי אליעזר זקנה עזריה'ס: ווען שפן לוק בעסטען
דעם ה'ק'סטען (דעם היי'ג'טהווס) דעם אענטען ניכט געטמטטעט,
זינד אלע זינד גיטער אלס באנגוט לו וויהען, אום וויא פיל אעהר
מיס ער טורג אויף זיין פערמעגען געהעריג טעהגענדע ריקייט לו
נעהמען, (דאס ער עס ניכט לוק אירדיטען געברויכט פערגיידע, דיא
איינוג מיט דאס און זעלבסט בייא אירע גאבען ניכט מיבער זיינען
פערמעגענסטאנד טפענדע אונד זיך רואיירע, זיהע תוספת י"ט).
(ה) פערבאנט יעאונד זיינען זקנה, זיינע ט'ק'טער, זיינען העברע'
מיטען קעכט, זיינע העברע'מיטע אונד, זיין געקויפטעס פעלד; זיך
זינד זק'לע ניכט פערבאנט, דען מיין אענט קאן ניכט פערבאנטען, וואס
ניכט איהק לוגעהקרט 58). פריסטער אונד לעוויטען קענען ניכט
פערבאנטען, זיך זאגט רבי יהודה: וועגען רבי שמעון זאגט:
נור דיא פריסטער קענען ניכט פערבאנטען, ווייל דאז פערבאנטע

זייטע דאז פעלד ניכט זיך ה'ך אונגעטאנען האבען אלס דער אנדערע
געב'טעהען; האבען אבער דרייזן זייטע עס זיך ה'ך אונגעטאנען, זיך
מיטען דיא זייגענטהייט זיך אויך דעסען איבערבאטה דאז פיינפעל
לוטאג געבען. דאז גאלע טפריכט ב'א'ס פ'ון זיינען ערבפעלד דאז
אלס קיין יובל געברייכ'ך וואר.
(58) א'בט'ן זיינע ט'כ'טער זיך ווייט זיין מיט, דאס ער זיך אלס קינד פער-
קויפען קאן, זיך הערט ד'ך זא'לעס אויך, זיך באהד זיך זיינע ערווא-
סאגע יונגע (נעהר) מיט. זיין עקויפטער חקקער פעלד זיך יובל
ווארע דען ערבזייגענטהייטער הייט.

מתרמין, ש'החרמים שלחן, הלויים
מתרמין, שאין החרמים שלחן. רבי אומר,
גראים דברי ר' יהודה בקרקעות, שגאמר
כי אחות עולם היא להם. ודברי רבי שמעון
במטלטלים, שאין החרמים שלהם:
(ו) חרמי כתינים אין להם פדיון, אלא נתנים
לכתינים. ר' יהודה בן בתירא אומר, סתם
חרמים

צקנותה א"י למכרה צנעותה: שלהם. וכיון דדידיה הוא מה הנאה צדק
חס כי תחזים איהו גופיה זכי זיה ולא יהיז לצדן אחר: כדאין דל"י. לר"ס
צקקעות. דמורה לי ר"ס צקקעות ולא דבר ר"ס אלף צמטלעיס שאין
החמים של לויס וד"ס הוקשו מטלטלין לקרקעות ור"ס ל"ל הוא הקישא:
(ו) חרמי כתינים. שהחזינו לתתם לכתי' אין להם פדיון אלא חרמי צדק
הזית יס להן פדיון דאין דאין לצד"ה אלא מעות: לכתינים. והאמרי
מטלטלי' צו"ה וכן החמים קרקעות צו"ל שדינס כמטלטלין לענין זה נותנס
לכתינים והמקד' לצדק הזית צו"ה פורה אופן לכתח' צדד מועט ולא

(אנדערער אענטען) ד'ך איהנען געהערט; (אונד דער פריסטער אונד
זיך און זיינען אייגענען פערבאנטען גיטערן מיין בעזירעכט האט, ווען אונד
דיא גאלע האנדלונג אונג'ן זייט); דיא לעוויטען אבער קענען ווערן
פערבאנטען, ווייל דאז פערבאנטע ניכט איהנען געהערט. רבי זאגט:
איר אייטעט דיא איינונג רבי יהודה'ס, איין בייא גרונדטיקקען
ווייל גע'טאגט ווירד: (וקדל כ"ה, כ"ד): דען דיס זייא איהר
עוויגעס ער בא'יגענטהוס; רבי שמעון'ס ווערטע אבער
אייטען איר איין בייא בעוועגליכען גיטערן, ווען דאז פערבאנטע ניכט
איהנען (דען לעוויטען) געהערט. (דיא הלכה בלייבט נאך רבי יהודה.
זיהע תוספת י"ט). (ו) דיא פערבאנטען גיטער, וועלכע דען פרי-
סטערן בעטטיאט זינד, קענען ניכט אויסגעלעזט ווערדען; (יענע
פערבאנטען גיטער, וועלכע לור אויסבעסערונג דעס טעאפעלס בעג
סטיאט זינד, קענען ווערן אויסגעלעזט ווערדען, ווייל אירלו ב'א'ס
געלד פערווערבאר מיט); רבי יהודה זקנה בתירא זאגט: כאנג
גיטער ט'לעטהין (וואס זעהע פריסטער ק'דער טעאפעל פערבעסערונג
דאבייא לו ערוועהנען פערבאנט ווערדען), פעלד דען פ'נדע לור
פער' 29 *

חֲרָמִים לְבָדֵק תְּבִית, שֶׁנֶּאֱמַר כָּל חֶרֶם קָדֵשׁ
קָדָשִׁים הוּא לָהּ. וְחֲכָמִים אֹמְרִים, סֶתֶם
חֲרָמִים לְכַתְּנִים, שֶׁנֶּאֱמַר בְּשֹׁרֵה הַחֶרֶם
לִפְהֶן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ. אִם בֶּן לָמָּה גָּאֵמַר
כָּל חֶרֶם קָדֵשׁ קָדָשִׁים הוּא לָהּ? שֶׁהוּא חַל
עַל קָדָשֵׁי קָדָשִׁים, וְעַל קָדָשִׁים קָלִים:

(ז) מִחֲרִים אֲדָם אֶרֶץ קָדָשׁוֹ, בֵּין קָדָשֵׁי
קָדָשִׁים, וּבֵין קָדָשִׁים קָלִים. אִם גָּדַר גִּזְתָּן
אֵת

יפחות מד' זחיס או קרוב לזה לפדסווי מלתא: ק"ק. כדמפרש ואזיל
מחזיס אלס את קדשו: (ז) אלס נדר. אלס אמר הכי עלי עולה

פערבעסערונג דעס טעאפעלס אנהייב, דען עס ווירד געזאגט:
(ויקרא כז, כ"ח); אלס עס פערבאכנטע איזט דאז אלס ער
הייליגסטע דעם עוויגען! די אדערן געלעהרטען זאגען: אלס
לעס באנגוט טלעכטהין געהערע דעס פריסטער, דען עס ווירד גע
זאגט: (סס סס כ"א); וויא איין פעלד דער פערבאכנטונג
יזאל דעס פריסטער דיעס זיין אייגענטהום זיין.
ווקאלטע און פראגען? וואס אבער וויל דער פער: כל חרם
קדש קדשים הוא לה' זאגען? (יז מייס דיא אנטווערט): דאס
דער באן זקוועהל אויף דיא אללעהייליגסטען קפפער, אלס אויך אויף
דיא קפפער גערינגער הייליגקייט פעלאלט (59). (זיהע פעלגענדע כושנה)
פעלאלט. (ז) און קאן דיא געהייליגטען קפפער זקוועהל אללעהייליגסטעס
אלס אינדער הייליגע, פערבאכנען. (אונד לואר אויף פעלגענדע ארט):
האט ער (איין טטיק פיה, וועלכע ער הערנאך פערבאכנטע, אלס

59) דיא הלכה בייבט נאך דען אנדערן געלעהרטען. ווער אבער בעוועג
זיכע גיטער אין דער לייט, ווען קיין טעאפעל עקסיסטירט; הידיג גרונדטיק:
קע אויסער פאלעסטינא פערבאכנט; דער יבט עס דען פריסטערן. ווער
עטוואס לור פערבעסערונג דעם טעאפעלס אין יענער לייט הייליגט, לזון עס
אונק זיינער קלייניקייט אין, דאך ניכט וועניגער אלס אונגעפעער פיער
זוז.

רבו
אֶת הַדָּמִים. אִם גָּדְבָה גִזְתָּן אֶת טוֹכְתוֹ,
שׁוֹר זֶה עוֹלָה, אֹמְרִים בְּמָה אֲדָם רוֹצֶה
לִתֵּן בְּשׁוֹר זֶה, לְהַעֲלוֹתוֹ עוֹלָה שְׂאִינוֹ רִשְׁאֵי.
תִּבְכֹּר בֵּין תָּמִים בֵּין בַּעַל מוֹם, מִחֲרִימֵן
אוֹתוֹ. בִּיצַד פּוֹדִין אוֹתוֹ? תּפּוֹדִין אֹמְרִים,
כִּמָּה

והפדישה ואח"כ החדימה נותן כל דמי' לכהן הואיל וחייב באחדיותה ואת
הכמה יקריב אלס נדבה שאינו חייב באחדיותה לא חייל עלי' חרס אלס זכדי
עוצתה שיש לו זה יתן לכהן כילד שור זה עולה והחדימו אומדים כמה לקום
שאינו חייב עולה דולה ליתן אלס ימלא עולה צול כדי להקריב דוקן לקומו
ובאותן הדמים יתן זה שור הוא עוצת הכלה שיש לו זה שהדי אינו חייב
באחדיותה ומעתה אינו מפסיד אלס שלל הקריב דוקן לקומו שאינו רשאי. שאינו חייב:
כילד. דהזכור גופו אינו מוחרס שהדי לדיך ליתנו לכהן אלס אומדים כמה
אלס דולה ליתן לזכר' כז שיתן זכורו לזן זכור כהן ואותה עוצה יתן המחזיס

איין קפפער) אנגעלעבט; (אינדעס ער זאגט: עס זיז דיא טוויג
קייט אויף איר איין גאלן; קדער פרידענסקפפער לז ברינגען! אונד האט
דאן דאז פיה לז דיער קפפער גראטטונג, לז ערפילונג זיינער אנגעלע
בונג, בערייטס אכגעווענדערט, אונד עס הערנאך פערבאכנט), יז
גיבט ער דעססען ווערטה (דעס פריסטער, אינדעס עס אלס זיין איי
גען אנגעזעהען ווירד, וויל ער עס ערזעלען אום, ווען עס אבהאנדען
געקאממען; דאז פיה אבער קפפערט ער לז פעללבריקונג זיינעס גע
ליבעס); וואר עס איין פרייאווייליגעס קפפער, (אינדעס ער איט
דעס פינגער דאז פיה בעלייכענד, זאגט: דיעס זיז איין בראנד
קדער פרידענסקפפער! ווען ער אלס דאפיר ניכט טטעהען אום); יז
ברויכט ער (דעס פריסטער) בלזס דען נוטלען (דען ער פעל דער בע
פרידונג זיינעס וואונטעס האט), לז געבען; נעאליך, ווען ער זאגט:
דיער קזס זיז איין גאלנקפפער! (אונד פערבאכנט עס הערנאך),
יז טעלט און וזיא פיל יעמאנד, דער קיין גאלנקפפער לז ברינגען טוויג
איזט; פיר דיען קזסען געבען ווירדע, אום מיה אלס גאלנקפפער
דארלובריקען; (דיען בעטראג האט ער אלס פערבאכונג לז להלען).
דיא ערטטגעברט (זיינעס פיהעס) עס זיז פעהלערפרייא, קדער
פעהלהרהאפט, קאן און פערבאכנען. וזיא געטיהט אבער דעססען
איסלעוונג. (דא דאך דיע ערטטגעברט זעלבסט ניכט פערבאכנט איזט,
דען עס געהערט יז זעהעהין דעס פרוסטער, אונד ניכט דעס איי

כמה אדם רוצה לתן בכבוד זה, לתנו לכן בהו, או לכן אחותו. ר' ישמעאל אומר, פתוב אחר אומר תקדיש, וכתוב אחר אומר אל תקדיש, אי אפשר לומר תקדיש, שפבר נאמר אל תקדיש, ואי אפשר לומר אל תקדיש, שפבר נאמר תקדיש, אמור מעתה מקדישו אפרה תקדיש עליי, ואין אפרה מקדישו תקדיש מויתב:

פרק ט

אם הכבוד לכהן וקוקא נקט לכן צנו או צן אחותו דללו לעלמו או שיתנו לכהן אחר לא מלי למיתן עונה לב"ה דמחוי ככהן המסייע צצית הגדנות: תקדיש. בני צבור כתיב אטר וילך תקדיש וכתוב ה' אומר אך צבור לא יקדיש איתו: עלוי. שיתן עונת הכהונה כמה אדם כו' ליתנו לכן צנו או לכן אחותו:

גענטהיזער? און טעלט, וויא פליעוואנד (אין ישראל) פיר דיזע ערשטע געבורט (דעם חייגענטהיזער) געבען מענטש; און דיזע זיינער טאָטערע וקדוּע, קדער זיינער טוועטערע וקדוּע (דעסטען פאטער אין פריסטער אײט) לו געבען. (וועלען בעטראג ער אום פערבאנונג לו געהאטן האט) 60. רבי ישעיאל זאגט: איינע טריפטטעאלע זאגט: (דריס ט׳, יט): (אונע ערשטגעבורטען) זאלסט דוא הייליגען; אונד איינע אנדערע טריפטטעאלע זאגט: (וקדא כ׳, כ׳): (דוא ערשטגעבורט) זאלסטסט דוא ניכט הייליגען: (דיזע ווידערטרעבען זיך יא); און קאן, ניכט זאגן: דוא קאנטסט זיאט הייליגען, דא געזאגט ווירד: דוא זאלסט זיא ניכט הייליגען, און קאן ניכט זאגן: דוא זאלסט זיא ניכט הייליגען, דא געזאגט ווירד. דוא זאלסט זיא הייליגען; דא הער פאָגערע דארויס, דוא קענטסט פאָן איהן נאך דען אנטאג, (ד. ה. דען אעג זיכט אבווערפענען נוטלען) הייליגען, (וועלעט אין געלד בעלמאט ווירד, אבער דוא קענטסט עס ניכט אום אטארהייליגקייט (אום פאפער דארף לברייגען) הייליגען); דאס דער נאמע איינעס אנדערן פאפערס דארין קענטע געזעגט (ווערען) 61.

60 דער פריסטער זעלבסט דארף ניכטס דאפיר געבען קדער עטוואס דאפיר לו געפאלען טהון וויא טאן אין בכורות געזעהרט ווערען.
61 זיא אנדערן געזעהרטען ערקאהרען דיזע טעלען זאגן: עס זיא חיי

(6) המזכיר את שדהו בשעת היוכל, אינו מתיר לגאול פחות משתי שנים, שנאמר במספר שני תבואורת ימכר לך. היתה שנת שדפון, וירקון, או שביעית, אינה עולה לו מן המנין. גרה, או הובירה, עולה

פרק ט (א) צעטת היוכל. צעטה שהיוכל נוהג אלל צצנת היוכל עלמה אינו דשאי למכור דק"ו ומה מכורה ככל וילאף שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר: אינו מותר. ואפי' תדלה לוקח ואי מהדר לה מקמי הכי עוצד צעטה ומוכר ומי עוצד צעטה אלס גואלה קודם צ' שנים אלל אחר צ' שנים אלס דלה לפדותה פודה צעל כרחו של לוקח ופודה לפי מה שמכרה כגון אלס מכרה עשר שנים לפני היוכל צמנה נמלא שמכד פידות כל שנה צעטיות מנה שצטת מכירה אינה אלל עד היוכל ושהתה ציד הלוקח ה' שנים ואח"כ

פרק ט (א)

ווען יעמאר זיינען אקקער פערקויפטע לו דער לייט, אום דער יוכל נאך מיכיל וואר, זי וואר עס ניכט ערוויכט דעגעלבען איינלעזען, עהע לוייט יאהרע אום ווארען; (אויך ווען דער קייפער לופרידען וואר), ווייל געזאגט ווירד: (וקדא כ"ב, ע"ו) נאך מנלמהו דער פרוכטיאהרע זאל ער עס דיר פערע קויפען 62. וואר עס איין יאהר, ווי דא געטריידע בראנדיכט קדער פערגעלכט, קדער איין עראסיאהר מיט, זי ווירד דיזעס דעם קייפער ניכט מיטגערעכענט, (ווייל עס איין פרוכטיאהר זיין אום). האט עס אבער דערזעלבע לואר בעטקערט, אבער בראך זיגען אסטען, (קדער גאר ניכט בעטקערט) זי ווירד עס איהס וועהל אויפגערעכענט, (ווייל דער קייפער זיך זעלבסט האט סארען לוגעלעך)

פערבאָט זיא לו הייליגען אונד חייב כאמען איינעס אנדערן פאפערס דארלוברייגען: איין געבאָטה אבער זיא עס: זיא לו הייליגען, אונד לו זאגען: דיזעס סטיק פיה חייט געהייליגט לור ערשטגעבורט פבלייך עס טאן פאָן זוטערע לויב אן הייליג איזט.

62 ווען דאן פגיד יא פריהער חייגעלענט ווירד, זי איבערטערטען זאָוועהן פערקייפער אלס קייפער איין טריפטליכעס גבאָטה. נאך לוייט יאהרען אבער קאן דער פגיד קייפער איהן חיינלעגען, אויך ווען דער קייפער ניכט לופרידען איזט.

עולה לו מן המנין. ר' אלעזר אומר, מכרה לו לפני ראש השנה, והיא מלאה פירות, הרי זה אוכל ממנה שלש תבואות לשתי שנים: (3) מכרה לראשון במנה, ומכר הראשון לשני במאתים, אינו מחשב אלא עם הראשון, שנאמר לאיש אשר מכר לו. מכרה לראשון במאתים, ומכר הראשון לשני במנה, אינו מחשב אלא עם האחרון, שנאמר לאיש, לאיש אשר בתוכה. לא

ימכור

כל המוכר לגולה מנכה לו חלי מנה: אינה עולה: למיין 3' שנים דמי תצולות כתיב סנה הראוי לתצולות: ב' תצולות. תצולת העומדת צעפת קנייה וצ' תצולות 33' שנים ור"ל ל"פ חלל ד"ה היא: (ב) אינו מחשב המוכר כשצ"ל לגולה חלל עם הראשון ואותו השזון ניכה לו כל סנה ושנה: אשך מוכר לו. צבולל סדה ממכרו כתיב: לאיש. דה"ת למכרז לאשך מוכר לו חלל לאיש כל' האדון צעל הסדה שהוא עכשיו צתוכה ודדדסיין לקולל בני מוכר לימינו מע"ע וצע"ע כתיב: אש עוד דצות צשנים מכסף מקנתו לכתוב דצות שנים תלי צשנים חלל תצדצה כספו צשנים יחסזו לו מכסף מקנתו ולא כתמעט כספו צשני' יחסזו לו כפי שניו: לא ימכור. צדחוק כדי לגאול

גטן). רבי אליעזר זאגט: ווען ער עס איהט פֿאָר ניימיאהר פֿערֿ קויפֿט האט, אונד דער אַקקער טטעהט פֿאָל פֿריכטע, זיך געניעסט דער קייפֿער אין לוייא יאהרען דרייא ערנדטען. (ב) האט יעאונד זייגען אַקקער דעם ערסטען קייפֿער אום איינע מנה פֿערקויפֿט, אונד דיער פֿערקויפֿטע איהן אן אייגען אנדערן אום לוייא מנה, זיך בערענעט דער ערסטע אייגענטהיאער (בייא דער איינלונג) באָם איט דעם ערסטען קייפֿער, ווייל געזאָגט ווירד (ויקרא כ"ה, כ"ו): (ז) זאָל ער דיא יאהרע זייט דעם פֿערקויפֿטע אַברענען, דען איבערֿ דעסט אַבער ערסטאטטען), דעם אַונגע דעם ער עס פֿערֿ קויפֿט האט. האט ער עס אַבער דעם ערסטען אום לוייא מנה פֿערקויפֿט, אונד דיער האט עס אייגען אנדערן אום איינע מנה פֿערקויפֿט, זיך בערענעט דער אייגענטהיאער (בייא דער איינלונג) באָם ויט דעם לוייטען קייפֿער, דען עס ווירד געזאָגט (סס טס):

דעם

ימכור ברחוק, ויגאל בקרוב. ברע, ויגאל בפיפה. לא ילוח ויגאל, ולא יגאל לחצאים. ובהקדש מתר בכלן. זה חומר בהדיוט מבהקדש: (א) המוכר בית בבתי ערי חומה, הרי זה גואל מיד, ויגאל פֿר שנים עשר חדש, הרי זו כמין רבית, ואינו רבית. מת

המוכר

צקדוב וכן לל ימכור צדע ור"ה אפכל ללל חלל אורחא למלחא נקט: (א) מיד. ולא דינו כסדה אחתה: כמין דצית. כשמתחזיר לו מעותיו צתוך סנה ולאן מנכה לו כלום נמלא כשמתחזר צציתו צשכר המתפת מעותיו ואינו

דעם אַונגע; נעאליך דעם אַונגע דער זיך אין דעסטען בעזיך פֿינג דעט, (ל'איש, ווירד היר אין דער בעדייטונג אום יעליגער הערר אייג גענטהיאער גענעאטען 63). און דארף קייגען ווייט ענטלעגענען אַקק קער פֿערקויפֿטען, אום אייגען נעהגעלעגענען איינלונגען; אויך קיין סלעכטעם פֿעלד פֿערקויפֿטען אום איין גוטעם איינלונגען; און דארף דאו געלד לום איינלונגען ניכט ענטלעהנען פֿאָן אייגען אנדערן, אויך ניכט טהיילווייגע איהן איינלונגען, (אינט דיא העלפטע, אונד אין אייג נעם יאהרע ווידער דיא העלפטע) 64). בייא געהייליגטעם (ווען יעג אונד זייגען אַקקער געהייליגט האט), אייט דיס אַונגעס ערלויבט. זיך אייט דאו פֿרפֿאָנע (געזייגע, ניכט געהייליגטע) סטרענגערעם געזעטן אונג טערוואַרפֿען אום דאו געהייליגטע (בייא דער איינלונג). (ג) ווען יעאונד איין הויז אין איינער אומאויבערטען טאדט פֿערקויפֿט, זיך דארף ער זאָלעס זאָגלייך ווידער איינלונגען, (אַהנע וויא בייא אייגען אַקקער לוייא יאהרע ווארטען לו איסטען), ער קאן עס גאַנצע לונגען אַמאָנטהע איינלונגען; (אונד דארף ער דעם קייפֿער, ווען ער עס דעם לעלטערן וועהרענד איינעם יאהרס לוריק גיבט, ניכטס אַברענען, פֿאָסטען יענער עס אעהרערע אַמאָנטהע בעזעסטען האט). דיעס אייט איינע ארט איינעם וואווערס (פֿיר דען קייפֿער), אונד דאָך קיין רעכֿ

63) איאער ווירד דער פֿאָרטעהייל דעם ערסטען גרונדע: יטלערס בעאב- זיכטיגט. דאס אַבער דיס לרעכט ערקאנט ווירד, ווירד אין דער גמרא חוים איינעם וואָרט: גליאָוויט געטאָסטען פֿאָן איינען העברעאייטען סקאָלען.

64) אַונגעס דיעס ווירד ערווינען אויס דעם פֿערנע (ויקרא כ"ה כ"ו), יאהר ברטגורה.

המוכר, ויגאל בנו. מרת הלוקח, ויגאל מיד
בנו. אינו מוגה לו שנה, אלא משעה שמכר
לו, שניאמר עד מלאת לו שנה תמימה,
ובקשהו לאומר תמימה, להביא חדש
העבור. רבי אומר, יתן לו שנה ועבורה:
(ד) הגיע יום שנים עשר חדש ולא נגאל,

היה

דצית גמור דצית לא קניא אלל ע"י הלואה שדלי צאה לדי דצית ולא ע"י
מכר שהדי חס לא יגאלנה ותחלט לו חין כלן דצית: צנו. צתוך שהס חס וילא:
משעה. חס מכרה לא' צמסן ומכרה חס' לצ' צליד כיון שהגיע ניסן הוא
חלט: העצור. חודס הי"ג: ועצורה. צין צמס פשוטה צין צמסה מעוצרת
נותני לו שנת הלצנה שהוא סל"ד יום והימים שיתרים שנת חמה על שנת

טער וואכער (ווייל דער טרייט געמעט פֿערבן טענהער וואכער נור
מיין יאכער הייסט, דער דורך דארליהען אבער ניכט דורך קויף גע
טיהט). טטירבט דער פֿערקייטער, זיך דארף עס זיין זעהן לעטן, (מיג
נעהאלב איינער יאהרעס פֿריסט); טטירבט דער קייפער, זיך קאן
אמן עס פֿון זינען זעהען לעטן. אמן רעכענט אבער דאס יאהר (וועה
רענד וועלכען אמן עס לעטן קאן), פֿון דער טטונדע אן אלס עט
(דער ערטע פֿערקייטער) פֿערקויפט האט, (קעהע דארין לו זכעטען
אן ווען ער ווייטער פֿערקויפט ווקרדען), ווייל געזאגט ווירד: (סס סס
ל) (עס ווירד ניכט איינגעלעט), עד מלאות לו שנה תמימה
(ביי איהם מיין גאלעס יאהר פֿאלן מיט), (דאס ווקרט לו (איהם)
בעדייטעט דעם עס לו געהערט האט), דער נקד בייא געוועלע טייג
באר מיבערפֿרייסטיג מיסדרוק תמימה (מיין גאלעס דא סקן מלאות
טענהעט), זייגט אן; דאס אמן חוץ דען טאלט אקאטה (נור אויס
לעזאקסלייט) איט רעכענן קאן. רבי זאגט: אמן בערעכענט מיסדערה
דין (זיז עס מיין איינפֿלעכעס קדער מיין טאלימאהר), דאס אקנידיאהר
איט דער איינזאטונג (לנס זינענדיאהר); געליך אמן רעכענט מיסדערה
לו דען דרייז הונדערט פֿער חונד פֿינפֿליג טאגן דעם גע זעהן ליכען
יאהרט, (בייא דער יידישען קאנענדרעכענען נקד מילך טאג זיך דעם
ער מיין זינענדיאהר פֿון דרייז הונדערט פֿינף חונד זעכסיג טאגן נור
איינלעזונג געניסט) (ד) קאזאט דער לעטע טאג דער לעזן זאגן

נחמה

היה חלוט לו, אחד הלוקח, ואחד שנתן
לו מתנה, שניאמר לצמיתות. בראשונה
היה נטמן יום שנים עשר חדש, שיהיה
חלוט לו. התקין הלל הנגון, שיהא חולש
את מעותיו בלשכה, ויהא שובר את הדלת
ונכנס, אימתי שירצה הלה יבוא ויפזר
את מעותיו: (ס) כל שהיה לפניו מן
החומר, הרי הוא כבתי ערי חומה, חוץ
מן השדות. ר' מאיר אומר, אף השדות.

בית

הלצנה אחד עשר יום: חלוט. תרגום של לזמיתות: (ד) צמתנה. יכול לגאול
צתוך שנתו: נעמן. הלוקח: חולט. לשון מטיל: הדלת. של צית שמכר:
(ה) אף השדות. לא שדות ממש קאמך דהא צית כתיב אף קרקע של סלעים ומזולה

נאסה, אונד עס אייט ניכט איינגעלעט ווקרדען, זיך געהערט עס
איהם (דעם בעיטלער) ווירקויף (אייגענטהייט) לו. עס אייט זיינע
אב ער עס געקויפט, קדער עס איהם אלס געטעק געגעבען ווארדען,
דען עס ווירד געזאגט (סס סס): לצמיתות (אייגענטהייט), געלע:
ליך פֿיר איסדער); פֿעראאלס טראף עס זיך, דאס דער (נייע בעיטע
לער) זיך חס לעטלעטן טאגע דעם לנעלעטען אקאטהס פֿער
בארג, (דאס דער קייפער איהן ניכט פֿינדע דאס געלד ווידער לו גע
בען, זקאט) דאס גרונדטיק איהם אייגענטהייט בלייבע, דא האט
הלל דער עלטערע, דיא קרדונג איינגעפֿיהרט; דאס דער פֿערקיי
פֿער זיין געלד אין דער קאזאטער (לנס געהייליגטען חיס טעאפעל) ווער
פֿען (נידערלעטען); אונד (ווען עס ניכט אנדערס אייט) דיא טהיר
(דעם פֿערקויפטען הויזעס) ערברעכען אונד היימן געהען זאלן, אונד יענער
קענעט ווען ער וויל דערטהין געהען, אונד זיין געלד קאטן. (ה) חל
לעס, וואס איינעהאלב דער טטארטאויער אייט (אלס זעהרעסטען,
באדהייער, טהיראע, גרובען אונד ליסטערענען), ווירד אלס מיין הויז
איינער אואוואיערטען טטארט אגעעהען, פֿעלדער אויסגעזאמטען;
רבי מאיר זאגט: אייך פֿעלדער ווערדען אלץ אגעעהען. (ער איינט

נחמה

בית הפנוי בחומה, ר' יהודה אומר, אינו
כבתי ערי חומה, ר' שמעון אומר, כותל
החיצון היא חומתו: (ו) עיר שגגותיה
חומתה, ושאינה מקפת חומה מימות יהושע
בן נון, אינה כבתי ערי חומה. ואלו הן בתי
ערי חומה, שלש חצרות של שני שני בתים
מקפורת חומה מימות יהושע בן נון, כגון
קצרה הישנה של צפורים, וחקרה של גוש
חלב

שליש רהו חלב ליעול אצנים וחול לצנין: (ז) שגותיה. שלא הקיפה חומה
חלב תכופת הכתים זו לזו הן כחומה: מימות יהושע. שהיו לה אע"פ שאין
לה עכשיו: ב' חלרות. או יתר של צ' בתים או יתר: קלדה כו'. כל הכך
ידועים שהיו מוקפות חומה מימות יצ"ן וירושלים דחשיב הא ק"ל דלחן צית

ומלכע פלדער, דערען בקדען פלעוילט אונד זואפפילט, אונד אונזלונס
אכזיב ניכט געמיינגעט זינד; אבער טטיינע לונס הייזערבייא, אונד זאנד
לונס אירטעל ליפערן קאן. דיא הלכה בלייבט ניכט נאך זיהקן. מיין
הייז דאז מיין דער אויער זעלבסט געבעיעט איינט, דאז זאגט רבי יהודה:
עס ווירד ניכטס אלס מיין מיין איינער אומאויזערטען טטאדט געלעגענעס
הייז אנגעזעהען; רבי שמעון אבער זאגט: דיא אייטערע וואנד ווירד
אלס איינע טטאדטאויזער אנגעזעהען. (דיא הלכה בלייבט וויא רבי
יהודה). (ו) איינע טטאדט, דערען דעלכער זיהרע אומגעבונגס אויז
ער אויסמאלטען, (זיא האט אייגענטליך קיינע אויער זאנדערן אונס אונד
אונס הייזער אן איינאנדער טטעהען), קדער דיא ניכט אויס דען לייז
טען יהושע'ס זעהנס נון הער (אן איינער אויער אוארינגט איינט) 65;
ווירד ניכט (מיין הייזעל איהרער הייזער), אלס איינע אומאויזערטע
טטאדט בעטראכטעט. עס הייסען אבער אומאויזערטע טטעדטע, ווען
אויך נור דרייא האפע, אין דערען יעדעס איזאיער לוייא הייזער טטע
הען, וועלכע אין דען לייטען יהושע'ס זעהנס נון איט איינער אויער
אוארינגט ווארען. וויא לונס בייאטפיל: דאז אלטע קצרה, דיא בייא

65) ווען נור דאמאלס זיא איינע אויער אוארינגטע אכטונן יעטלט קיינע וויי-
ער אונט דיא טטאדט זיך בעפלינדעט.

חלב, ויודפת הישנה, וגמלא, וגרוד, וחדיד,
ואונו, וירושלים, וכן פיוצא בהן: (ז) בתי
החצרים נותנים להם פת תיפה שבבתי ערי
חומה, וכח תיפה שבשדות. נגאלין, ונגאלין
מיר, ונגאלין כל שנים עשר חדש כבתיים,
ויוצאים פיוכל ובגרעון כסף בשדות. ואלו
הן בתי חצרים, שתי חצרות של שני שני
בתים, אף על פי שמקפין חומה מימות
יהושע בן נון, הרי אלו כבתי חצרים:
(ח) ישראל שירש אבי אמו לוי, אינו גואל

כסדר

חלוט צירושלים הלכך איכא למד תרי ירושלים הוי א"נ וירושלים כירושלים
דמוקפת חומה מימות יצ"ן: (ז) החללים. שאין להם חומה כעבודת: ובגרעון
שמכנה לו הלוקח לפי שנים ששהו זידו כשדות: (ח) שירש. צתי ערי חומה:

צפורי; חקרה נעבען גוש חלב; דאז אלטע יודפת (ימטאפאט);
גמלא, גרוד, חרוד, אונו, ירושלים 66) אונד דערגלייכען.
(ז) הייזער דער געהעפטע (מיין מ'פענען טטעדטען קעהנע אויער),
לעסט און לז, דאז פ'רטעהייזאמפטע פ'טרעכט דער הייזער אומאויזער,
טער טטעדטע, אונד דאז דער פלדער, זיא קענען (דעאונד) אויסגע-
לעט ווערדען; אונד לואר זיך גלייך, אונד לועלן אוממאהע פ'רט וויא
דיא הייזער, זיא געהען אבער מיט יוכל לזריק; (אויס דעס קייפערס
בעיטל) לז דעס דעס פ'ערקייפערס), אונד ווערדען איט געלד אכטלאג
איינגעלויזט וויא דיא פלדער; וימלכע הייזער מ'פענענער טטעדטע הייז-
טען זאגאר לזוייא האפע מיט יע לזוייא הייזער, ווען זיא אויך אויס דען
לייטען יהושע זעהן נון'ס איט איינער אויער אוארינגט זינד; הייסען
זיא דמך הייזער דער מ'פענענען טטעדטע 67). (ח) האט מיין ישראל
(מיין הייזער אומאויזערטען טטאדט), פ'ען זיינעס איטטערייכען

66) כאך דער זיינונג דעס רב אשי האט עס לזוייא טטעדטע אין ארץ ישראל
אונטער דעם נאמען ירושלים געגעבען.

67) דיא קיינע אויער אונט זיך האבען; זיהע ברטנורה, רש"י אונד תוי"ט.
68

בסדר הזה, וכן לוי שירש את אבי אמו
ישראל, אינו גואל כסדר הזה, שנאמר כי
בתי ערי הלויים, עד שיהא לוי, ובתרי
הלויים, דברי רבי. ותבמים אומרים, אין
הדברים אמורים, אלא בערי הלויים. אין
עושין שדה מגרש, ולא מגרש שדה, ולא
מגרש עיר, ולא עיר מגרש. אמר רבי

אליעזר

כסדר הזה. ה"ק אינו גואל כלו גאולת עולם אלא כסדר הזה האומר זישראל
וכן לוי כו' אינו גואל אלא כסדר הזה: אלא בערי. ולא צניק עד שיהי לוי:

גרמס פחטער דער מיין לעוויט וואר געערבט, זיך קאן ער'ס ניכט אים
דעאנעלבען רעכטע מיילאזען, (וועלכעס דעם פערטערבענען לעוויט
סען גרמס פחטער לו געסטערען), זיך דערן ער געניסט דאז רעכט איי-
נעם ישראל'ס; דאס עס נאך פערלויף איינעם יאהרעס דעם געהערט
דער עס געקויפט, אונד פירעט קיינע אויסלאזונג סטאטט), זיך אויך
איין לעוויט דער מיין זיך'כעס הייז פון איינעם איטטערליכען גרמס פחט-
טער, דער מיין ישראל געוועזען, געערבט, קאן נאך דיעס רעכט
טע (איינעם לעוויטען) ניכט איינלאזען; דען עס ווירד געזאגט: (ויקרא
כ"ה. ל"ג): דען דיא הייזער דער סטעדטע דער לעוויטען
(זינד איהר מיין גענטהוס). אזוי אום ער זעלבסט איין לעוויטע,
אונד דאז הייז מיין דען סטעדטען דער לעוויטען זיין 68). דיס זינד דיא
ווקרטע דעם רבי, ווקרטען דיא אדערן געלעהרטען זאגען: דיע
ווקרטע (איינעם עוונגען איינלאזונגס רעכטעס) זינד באקס געזאגט ווקרט
דען: ביא דען סטעדטען דער לעוויטען, (זבער ניכט דאז דער בעג
זיטלער יוסט איין לעוויטע זיין אום. דיא הלבכה בלייבט נאך דען אז
דערן געלעהרטען). און דארף מיין פעלד ניכט לו איינער סטאטטפלוהר,
אונד איינע סטאטטפלוהר ניכט לו איינעם פעלדע אוואסאפען. (וויין
איינס זיך נעטהיג אייז ווי דאז אנדערע, אונד דיא פעראינדערונג דעם איי-
נען מיין זוכברוך פיר דיא לייוואליטליכן ווערדע). הירויף זאגע רבי

68) עס ווירד אין דער גמרא אויס (ויקרא כ"ה ל"ג) געפלאגערט, דאס עס
קיין לעוויטע זיין דארף, דער פון איינער נתינה פדער מומדת אבי
סטאטטע

אלעזר, במה דברים אמורים? בערי הלויים,
אבל בערי ישראל עושין שדה מגרש, ולא
מגרש שדה. מגרש עיר, ולא עיר מגרש,
כדי שלא יחריבו את ערי ישראל. הכהנים
ותלויים מוכרים לעולם, וגואלים לעולם,
שנאמר גאלת עולם תהיה ללויים:

מגדש. מקום פנוי מכלום וכו' הוא לעיר: עושין שדה. דכמיס נוי לעיר הכנה
קופלים לדוד בתוכה ומתיישבת: תהי ללוים. וכמיס נמי בני לוי הס:

אליעזר: דיע ווקרטע זינד באקס געלעטער, היינטיגליך דער לעוויטענע
סטעדטע; וואס אבער דיא מיירמעליטענטעדטע בעטריפט, דארף
און ווקהאז אויס איינעם פעלדע איינע סטאטטפלוהר, אבער אויס
איינער סטאטטפלוהר קיין פעלד אכען; אויך אויס דער סטאטטפלוהר
דארף און ווקהאז איינע סטאטט, אבער אויס איינער סטאטט (ווקרט
אזוי ווקהאז דירעטן זינד); דארף און קיינע סטאטטפלוהר אכען. פריסטער
אונד לעוויטען דירעטן זינד אכען קיינע סטאטטפלוהר אכען. (אויך בינגען דער לויט איה-
רען פער דעם יוברל), אונד לו יעדערלייט איינלאזען; (האבען זיא הייז
יער מיין איינער און איינערטען סטאטט פערקויפט, פערבלייבען זיא
דענגעך נאך פערלויף איינעם יאהרעס, אין וועלכעס זיא ניכט ווידער
איינעלאזען ווקרטען, ניכט דעם קייפער; אונד איהרע פערקויפטען
פעלדער אייסטען ניכט לויט איהרע בייס פערקייפער פערבלייבען), דען
עס הייסט (ויקרא כ"ה ל"ג): דיא לעוויטען זיך לען איין עוויי-
געט איינלאזען זינגס רעכט האבען.

סטאטטע, פון וועניגער איין ישראל דער זייער ווטטער פחטער איי-
נען לעוויטען בעערבט, דאס אזע דיע ניחאום דיס פעלד ווידער איי-
נען קענען.

ס ל י ק

מסכת תמורה

פרק א

(ב) הכל מְמִירִים, אֶחָד אֲנָשִׁים וְאֶחָד נָשִׁים.
לֹא שְׂאֵרָם רִשְׁאֵי קְהָמִיר, אֶלָּא שְׂאֵם
הַמִּיר מְמָר, וְסוּפְג אֶת הָאֲרָבָעִים. הַבְּהֵנִים

ממירים

פרק א (א) ממירים. כל האומר על בהמת חולין זו תחת זו של הקדש
מתפסין בקדושת תמור והכל לאתווי' יורש שאם המלך בקרבן
הקדש מולדיו בחייו: כשיש' אע"ב דתקן מ"ז פ"ק דקדושי' כל מלות ל"ה
כו' ה' חכמים וא' כשים חייבים הא' תו' ל"ל חזקתיה דמ"ד עונש הסוה בין זיחיה
בין זכור לכל הכא חין בעונש סוה לזכור וסותפי' חין עושין תמורה ה"ה
חכה נמי לא לקיא קמ"ל: וסופג. דשבע לשקר ומימר ומקלל חזירו כסס
לוקח אע"פ שלא שאין זו מעשה הוא ולאו הכתק לעשה נמי לא הוא סהלאו

פרק א (א) ביא יעדעראמן (1) פידעט דאז אואטוישען (איינעס

געהייליגטען פיהעס פיר חין ניכט געהייליגטעס,
ווקדורך דיא הייליגקייט דעט ערשטערן פיהעס, קהגע דאז פיה פֿון
דייער הייליגקייט לו ענטבינדען, אויף דאז אואגעטוישטע איבערגעהט)
טטאט, זקווקהלו ביא אעגערן אלס ביא וויבערן (אויך ווען חין ווייב
ווינדליך חיינע זקלכע אואטוישונג אמכט, זק גילט עס). ניכט דאס עט
פֿמק אנפאנג מיהנען ערלויבט ווערע אואלוטוישען; זקנדערן (דיא איי
נוג חייט), ווען אמן בערייטס אואגעטוישט האט, זק גילט זקלכע אוא
פויסונג (אונד ביידע טטיקע זקווקהלו דאז לו פֿערטוישענדע אלס דאז
חייגעטוישטע, זינד הייליג); אונד דער טהעטער בעקעאט פֿיערליג
גייסעלהיבע (ווייל ער דאז פֿערבכטטה (ויקדל כ"ז י): ער דארף עס

(1) דיעס הכל טויעט אויך דען ערבסנהענער חין, דאס ווען ער חין
פֿתק ערבאססער אביענדערטעס הייליגעס פיה חייט חיינען חולין =
פיה אואטוישט, זק גילט עס.

דייער טראקטאט הייסט דעסהאלב תמורה (פֿערטוישונג, אומטוי'
שונג, פֿערוועכלונג), ווייל ער פֿון דען געזעטצען האנדעלט, וועלכע דאז
אבואלטען, ווען מאן אויף געמיינעס ניכט הייליגעס פיה דיא הייליגקייט
אנד דען נאמען פֿון געהייליגטעס פיהע דורך פֿערטוישונג איבערטרא-
גען ווילל, וועלכעס אויף (ויקדל כד י"ד אונד לב) זיך גרינדעט. נאך
דער הייליגען שריפט פֿינדעט דים געזעטץ שטאטט, ווען דאז געמיינע
פיה דאז דעכט דעס הייליגען פיהעס אן זיך ציהעט, קהגע דאס לעטצי'
טערעס פֿון זיינער הייליגקייט וואס פֿערליהרט. דייער טראקטאט פֿאלגט
אויף דעס פֿאריגען, ווייל אויך אין דער תורה (ויקדל כ"ז) דייע קדונג
בעקבאכטעט ווירד, אונד נאך דער שעטצונגסלעהרע דיא פֿערקדונג
פֿארידער פֿערטוישונג שטעטט. אים ער שטען אבשניטט ווירד געלעהרט
ביא וועלכען פֿערוואַנען קדער זאכען דייע פֿערטוישונג שטאטט פֿינדעט
קדער ניכט; אים צווייטען אבשניטטע ווירד הירביא געלעגענטליך
פֿאס אונטערשייערע דער פֿריפֿאטפֿער אונד דער אפֿער דער גאנצען
יידישען געמיינדע געהאנדעלט. דער דריטע קעממט אויף דאז יונגע
איינעס געהייליגטען פיהעס אונד דעסען פֿערטוישטעס, וויא מאן דאמיט
צו פֿערפֿאהרען האבע. דער פֿיערטע האנדעלט פֿון זינדפֿערן,
וועלכע מאן הונגערס שטערבען לעסט; פֿון זאלכען דיא פֿערלעהרען גע-
גאנען אונד ווירדע געפֿונדען וואַרדען. דער פֿינפטע לעהרט דיא ליסט,
וויא מאן דיא פֿריסטער אום דיא ערשטגעבורט ברינגט, אונד וויא מאן
מוטטער זאממט יונגעס צוגלייך קדער בעואַנדערס הייליגען קעננע; אונד
וועלכע פֿאקמעל ביא דער פֿערטוישונג אייגענטליך געברייכליך איזט. דער
זעכסטע שוויפט אב, אונד לעהרט אללעס וואס צום אלטאר פֿער-
באָטען איזט; אונד וויא עס מייט דערען יונגען צו האלטען זייא. דער
זיבענטע אבשניטט ענדליך צייגט דען אונטערשיד צווישען דען גע-
הייליגטען צום אלטארע, אונד דען געהייליגטען צו אוםבעסערונג דעס
טעמפלעס; אויך ווירד געהאנדעלט פֿון דען דינגען וועלכע בעגראבען
אונד וועלכע פֿערברענגט ווערדען; וואַמיט דייער טראקטאט זיך שליסט.

ממירים את שלהם, וישראל ממירים את שלהם. אין תבניתים ממירים לא בחטאת, ולא באשם, ולא בכבוד. אמר ר' יוחנן בן נורי, וכי מפני מה אין ממירים בכבוד? אמר לו ר' עקיבא, חטאת ואשם מתנה לכהן, ותכבוד מתנה לכהן, מה חטאת ואשם

כולל יותר מן העשה שזו שכל תימד לוקה ואין כל תימד עושה תמורה כגון צדור וסותפי' וכיון דאין העשה טוב ללאו לא מקרי לאו הכתק לעשה: מ' ולא לקי פ' דהא כתוב לא יחליפו ולא ימיר ו'ל' דלא נחיש לענין מלקות ע"ל

ניכט פערטויטען: איבערטראט (2). ביא פריטטערן גילט דאז פערטויטען איט איהרעס אייגענטן פיהע (וועלכעס זיט אז איהרען קאפפערן אכגעזענדערט האבען); ביא ישראלים גילט דאז פערטויטען איט איהרעס אייגענטן פיהע. עס פיעדעט אבער ביא פריטטערן ניכט טטאטט, וועדער איט איינעס זינדען: נאך איט איינעס סולדאמפער (3), נאך איט איינעס פיהע (וועלכעס איין ישראל איהס געגעבען). ר' יוחנן זעהן נור'ים פראגטע: ווארום פיעדעט איט איינער ערסטגעבורט קיינע פערטויטונג טטאטט (דא זיט דאך גאנץ דעך פריטטער געהערט, איהס אבערנדיג געגעבען ווירד, אונד דער ישראל דאדורך קיינע פערטויעהונג ערהעלט)? ר' עקיבא ערקלעהרטע איהס: דא זינדעט אונד סולדאמפער גאבען פיר דען פריטטער זינד, אונד דאז ערסטגעבורט אויך איינע גאבע פיר דען פריטטער זינט, (זיט ווירד געטאמפטן)

2) חסמין ער ביא איבערטערטונג דיעס פערבאטהעס קיינע טהאט אזויס געהיבט, (לאז שאין בו מעשה) ווף זאקסט אויף זאקע איבערטערטע טונגען קיינע גייסעלונג טעעהט, זי אהאט דיעס פערבאטה, אונד נאך לוויה אנדערע, נעהליך פאזט טוועהרען, אונד דען כעס טען איט דעך גאטטליכען נאמען פאזען, אויסנאמען פאך דיער רעגעל, זיך דאס אללערדיגעס דיא גייסעלונג דארטיל קעעט. 3) דער פריטטער האט אן דיען קאפפערטטיקקען קיינע חנטהייל ביו דיא סטיקקע אכגעלינדעט ווארדען, ווף זיין רעכט אן דעססען פאזיס זיך ערסט אכגעגעט; אלזא ווירד עס אלס ניכט איהגען געהערט בעטרחה טעט, אונד קיין זעעס קאן דאסיעניגע, וואס ניכט זיין זינט, אזוי טויטען.

ואשם אין ממירים בו, אף תכבוד לא ימירנו בו. אמר לו ר' יוחנן בן נורי, מה לי אינו ממיר בחטאת ובאשם, שאין זכין בהן בחייהו, האמר בכבוד שזכין בו בחייו? אמר לו ר' עקיבא, והלא כבר נאמר והיה הוא ותמורתו יהיה קדש, היכן קדשה חלה עליו, בבית התעללים, אף תמורה בבית התעללים:

ממירין

דלעולם לא לקי חלף מ' ומדי לאוי נדיכי ח' קדצן סלו וא' זאל חצרו כגון שאמד כל הדול' להמיר יצא וימיר: שלהס. קדצנות סהפריש הכסן להקריב לעלמו: זחטאת. שנתן לו ישראל להקריב שאין לו חלק צו חלף זע מעטת הקטרת אהודי' ואליוך ואין אדם מתפיש דצד שאינו סלו: צצכור. שנתן לו ישראל: מפני עה. והלא כלו של כהן ואין ישראל מתכפר צו: מה לי. כלומר דין הוא שאין כהנים תמידים זחטאת ואשם: ותמורתו. מקיש תמורה לקדש: חלה.

דאס זיך וויא איט ערסטערן קיינע פערטויטונג טטאטט פיעדעט, אויך ביא לעלטערעס קיינע טטאטט פיעדעט. יענער ערווידערטע: (דיא פאראנערונג איט אונריכטיג! דען) ווען ביא זינדעט אונד סולדאמפערן קיינע פערטויטונג גילטיג איט, זיך איזט דיס, ווייל דיא פריטטער ביא איהרעס לעבען קיין בעיטלונגסרעכט דארטן האבען, וויא קאן אמן אבער דיעס ביים דער ערסטגעבורט בעהויפטען, דא דאך דיך פריי טטער טאן ביא זיינעס לעבען (דעס פיהעס) בעיטלונגסרעכט דארטן האבען? הירויף זאגט רבי עקיבא: עס ווארדע דאך געזאגט (ויקרא כ"ז י'): „זעלבסט דאז פארהיין געהייליגטע פיה אונד זיין אואגעטויטע טעס זאל הייליג זיין!“ (ווף ביידעסטיקקע איט איינאנדער פערגלייכען ווערדען) ווף האפטעט דיא הייליגונג (אויף דאז געהייליגטע קאפפער)? דאך ווףאל מיס הויזע דער אייגענטיהער (וועלכע עס לוס קאפפער אכגעזענדערט האבען)! אלזא האן אויך באקס מיס הויזע דער אייגענטיהער איינע פערטויטונג געטעהען (דאהער קאן נור ביא איינע ישראל דיא אואטויטונג דעס געהייליגטען פיהעס איט זיינעס ערסטגעבורט פיה טטאטט פיעדען, ניכט אבער ביים פריטטער איט דעך איהס פאקס איז דאעליטען געגעבענע ערסטגעבורט; איט דער ערסטגעבורט פאן זיך זעסן אייגענען פיה קאן זיך ווףאל טטאטט פיעדען. דיא הלכה בלייבט

(3) ממירין מן הנבקר על הצאן, ומן הצאן על הנבקר, מן הנבששים על העזים, ומן העזים על הנבששים, מן הזכרים על הנקבות, ומן הנקבות על הזכרים, מן התמימים על בעלי מומין, ומבעלי מומין על התמימים, שנאמר לא יחליפנו ולא ימיר אותנו, טוב ברע, או רע בטוב. איזהו טוב ברע? בעלי מומין שקדם הקדשן את מומם. ממירים אחר בשנים, ושנים באחד, אחר במאה,

ומאה

על הקדש: צעלים. אבל ציית ככן לא חילל לגמרי ושלל סהמיד את הצבור נתפס בקדושה דרשותו חלה הקדושה על הצבור: (ב) טוב ברע: טוב של חולין לא ימיר ברע של הקדש ואם המיר חללם צעלי מומין עבדי תמורה וחילל עליהן תמורה דהא כתיב או רע צעור: איזה, כלו' איזה רע של קודש דעבד תמורה כל שקדם בו' אבל אם מומו קדוש לא עבד תמורה: ה' צ' ס' אמר על ה' חולין ה' תחת אלו שהם צ' קדש:

נאך רבי עקיבא. (ב) דיא אואטויטונ קאן געטעהען פֿון גרמטען אויף קלייעען פיה, אונד אויך אואגעקעהרט; פֿון סאחפען אויף לייע גען, אונד אויך אואגעקעהרט; פֿון אענליכעען אויף וויבליכעען פיה אונד אויך אואגעקעהרט, פֿון פעהלערפרייעען אויף פעהלעהרהאפטען פיה אונד אויך אואגעקעהרט; דען עס ווירד געזאגט: (ויקרא כ"ז) 'ואן וְאִלֹּלִיכֶם פֶּערוועכטען אונד ניכט פֿערוויטען, גוטעס פֿיר טעלע טעם אונד טעלעטעס פֿיר גוטעס': וועלכעס הייסט גוטעס פֿיר טעלע טעם? וויבייא דיא הייליגונג דען פֿעהלערן פֿערמאניג (ראבייא פֿייע דעט דיא אואטויטונג טטאטט אבער ווָ דיא פֿעהלער פֿריהער ווארען אלס דיא הייליגונג, פֿינדעט דיא אואטויטונג ניכט טטאטט). פֿערווער גילט דיא אואטויטונג ווען און אייעס (געהייליגטעס) און לוייא (חולין) אונד לוייא און אייעס (חולין) אייעס פֿיר הונדערט אונד הונדערט פֿיר

(4) ית ויח חין ספן פעהלעהרהאפטעס פיה בעפאר עס געהייליגט ווארע דען, חין פיליגן טיקקען ניכט רעכט געהייליגט הייסט, (יזהע דען לוייא

ומאה באחד. ר' שמעון אומר, אין ממירים אלא אחד באחד, שנאמר והיה הוא ותמורתו, מה הוא מיוחד, אף תמורתו מיוחדת: (ג) אין ממירים אברים בעזברים, ולא עזברים באברים, ולא אברים ועזברים בשלמים, ולא שלמים בהן. ר' יוסי אומר, ממירים אברים בשלמים, ולא שלמים באברים. אמר ר' יוסי, והלא במקדשין,

האומר

(ג) אצדים, אלס אמר תהא רגל צהמה זו תמורת עבד הקדש שנמעי צהמה זו חין הקדוש' חלה על האצר: ממירים אצדים. אלס אמר תהא רגל צהמת חולין זו תחת צהמת קדש זו חלה התמורה על האצר ופשוט' לה צכל צהמה והוי' תמורה וקדושה ולא שלמים צהן דאין כח צאצר ה' של צהמת קדש לעשות

אייעס אואגעטויטע חמט (5), רבי שמעון זאגט: נור איזאער אייעס געגען אייעס; דען עס ווירד געזאגט: ער זעלבסט מוגר זיינע א ו א ט ו י ט ו ג ד א יענעס נור איין איילענעס אייט' חין אויך דיעס נור איין איילענעס. (דיא הליכה אייט נאך פיהר). (ג) דיא אואטויטונג סוג פֿינדעט ניכט טטאטט: בייא גלידערן (פֿון חולין) פֿיר עאברייגטען (דעס געהייליגטען ווען און זאגען ווקאלטע, דער גוט אייעס פֿיהעס זייא טטאטט דעס יונגען חין דעס זייבע דעס פֿיהעט ווָ ווירד דער פֿוס דאך דורך ניכט הייליג). אונד ניכט עאברייגטע פֿיר גלידער אונד ניכט גלידער פֿעדער עאברייגטע פֿיר גאלע פֿעדער גאלע פֿיר אייעס פֿון יענען. ר' יוסי זאגט: פֿון גלידער פֿיר גאלעס פֿיה קאן עס טטאטט פֿינדען (6) אבער ניכט אואטויטעקעהרט. ער זאגט געהאליך: עס אייט יא ווָ בייא געהייליגטען:

לוייטען אבטייטט חין דער לוייטען משנה חוץ טראקטאט בכורות), ית קין ויהודי חוץ קיינע אואטויטונג געמאכט ווערדען. (5) ערשטערעס הייסט, ווען חין זאגט: דיעס אייבע געהייליגטע זייא חוץ געטויטט חוץ דיע הונדערט חולין! דאז לוייטע הייסט, ווען חין זאגט: דיע הונדערט געהייליגטע פֿסיקקע זייען אואגעטויטט חוץ די זען אייען חולין.

(6) ווען זעמאנד זאגט: דער פֿוס דיעס חולין = פֿיה זייא פֿיר דיעס געי הייליגט פֿיה! ווָ פֿעללט דאז רעכט דער אואטויטונג חוץ דען פֿוס, אונד דעהנט זיך זייבער דאז גאלע פֿיה חוץ, וואנדורך עס דורכאויס חוץ אואטויט ווירד, אונד ווירד דארטעבראכט.

האומר רגלה של זו עולה, בלח עולה,
אף בשיאמר רגלה של זו תחת זו, תהיה
בלח תמורה תחתיה. (ד) אין המדמע
מדמע, אלא לפי חשבון. אין המחמץ
מחמץ, אלא לפי חשבון. ואין המים
שאובים פוסלים את המקוה אלא לפי
חשבון

תמורה: בתוקדס'. בתחלת ההקדש כשאומו רגלה כו': (ד) המדומע. עיי'
ווען יעאמר זאגט: דער פוס ריועס פיהעס זייא מיין גאלטפפער! דא
זייט דאז גאלטע פיה גאלטפפער, אונץ אויך ווען און זאגט דער פוס
דיעס טהירעט (חולין) זייא פיר יענעס געהייליגט, זיך גילט דאז גאלט
לע דאפיר אלס אוטוויסונג. (ד) מדומע (דאז פערמענטע, העבע
אין חולין) אהכט אנדערעס געטריידע לו עכטן איינער זאלען פערט
מענונג נור נאך פערעהעלטניס: בערעכנונג (7); עכטן זיך ווירד דער געט
זייערטע טייג. (פון תרומה דער אים חולין געויערט פערמיטט ווקר
דען) נור נאך פערעהעלטניס (דער דארין) ענטהאלטענען (תרומה) געט
רעכעט (8) גלייכפאלט אהכען געטעפפטע וואססער נור דאז טויבאד

(7) ווען איינע סאה העבע אונטער וועניגער אלס הונדערט סאה פון חילין
פעלט, זיך איז אלעס אלס העבע לו בעטראכטען, אונד דארף פון
קיינעם ניכט פריסטער געגעסען ווערען; ווירד אבער איינע סאה
פון דיעק פערמיטטען געטריידע אונטער אנדערעס געגענט, זיך
ברויכט ניכט געגן דיער סאה דאז לעטלערע הונדערטאל אעהר
געווען לו זיין, חזק עם אויפלווינגען, זאנדערן, ווען דאז ניכט - הע
בע פון דעק ערסטען אונד פון דעק לויטען געטריידע פון דער
פערמיטטען הונדערט סאה בעטרוג, זיך ווירד דאז העבע אלס פער
טוואנדען בעטראכטעט, דאז דאז מדומע קיינע ווירקליכע העבע איזט.
ווען טייג פון חרין דורך זייערטיג פון העבע אין רעכטער זייערונג
איבערגאנגען, זיך ווירד דער גאלטע טייג מדומע אונד דען ניכט - פרי-
סטערן פערבאכטהען. פעלט אבער פון דיעק נון פערטיגען טייגע אין
זיינען אנדערן טייג פון חולין אונד זייערט איהן אויך, זיך אהכט עם
דאסעלבע ניכט פערבאכטהען, איסער ווען לעטלערער זאמט דעק
ערסטערן חולין - טייגע לונאמען ניכט אעהר בעטרוגען, אלס פון
ערסטען סטיקען זייערטיגע דורכגעויערט לו ווערען. (זיהע טראק
טוט ערלה חכמיסט 2. משנה 4. אונד 5).

חשבון: (ה) אין מי חטאת נעשים מי
חטאת, אלא עם מתן אפר. אין בית
הפרס עושה בית הפרס, ולא תרומה אחר
תרומה

פ"ה דתומה מ"ו פ"ח פוסליו את המקוה שאין ג' לוגין מים שאובים פוסלים
את המקוה אל"כ גמלו מ"ב בל"ו לו פחות מכל אם נעלו מ"כ כלים או יותר
אין פוסלי' ח"כ לפי חשבון הלוגי' דהיינו ג' לוגי': (ה) מתן אפר. זשעת
מנות את האפר נעשי' מי חטאת הלכך צעיק שיהיו מים תחלה. זכלו ואח"כ

אונטוויגליך, נאך פערעהעלטניס: בערעכנונג (9). (ח) דאז ענטזינדונגס
וואססער ווירד זיך לעס ניכט אנדערס אלס דורך די זיינען דער חטע
(דער רמטען קוה 10) זיין בית הפרס (בין אונד קאכענהויז,
דער פקרהפון דעס בעגרעכניספארטעט, דאז אונגעבונג זיינעס אונגע
אקקערטען בעגרעכניספאלטעס) אהכט דאז (אונגענדען פלוהרען)
גיכט לו זיינעק בית הפרס (ווען זיך דאזיט אונגעאקקערט ווקרדען
דאס און זאגען זיך לעטע עם ווערען דורך דאז אונגעאקקערט טפדענגע
ביינע דיניין געקאממען אונד זיך אונרין) 11. העבע נאך בערייטט געט
קאממענער העבע זייט אונגיטונג 12. טאוטוויסונג קאן ניכט ווירער

(9) זיין טויבאד ווקרין זיין אונד לונאמליג סאה געזאמעלטעס רעגענוואס-
סער זייט, קאן זאן זיינלעהן סאה געטעפפטעם קוועל - דער בחכ-
וואססער זינדענד אויף דער טולטער לונאמענטראגען, אונד זיך פון
דקרט חוים, זייטעלטס איינער רינגע דער איינעס טריכטערס, אינס
טויבאד ליהען אהמען, ווקרדוך לעטלערעס זיינע פיערליג סאה העלט,
זאן פעהיג לו זיין אונריינעס דורך דאס איינטיגען אין דאס-לבע
ריין לו זאכטען. (זיהע רש"י אונד הוי"ט).
(10) דאזער זאס זיך גערעטהע לוערעס וואססער זיין, ווקרין דער זאן דאן
חטע היינטיגסטעט, אונד זיט דעק פרינגער הערוואירערט, דאזיט דאז
וואססער איבערחלן דורכרינגע, זאמט זייט עם פערוערליך.
(11) זאנדערן איינע פורכע זאגן ווירד אויף דען לויזן זייטען דעם פעלדעם
חויםווערעס, נעמליך זיאמער נאך דער לענגע זיך עם געפליגט ווקר
דע, (זיך פון חטטען נאך וועסטען, זיך פון זידען נאך נאדערען) -
אלס זיין בית הפרס בעטראכטעט; זיין זיך ווייט זיך קאכענשפליט
טער זעלען אהמען, ווען זאן דאז פעלד פפליגט. - זיינע זאלע
פורכענאנגע בעטרגעט הונדערט עלען.
(12) ווען לויזא געמיכטפליטע בעטולנד פון זיהרען געטריידע, איינער
נאך דעק אנדערן, דאז העבע אונגעווערערט האט, זיך גילט נור דעם
ערסטערן אבער ניכט דעם לעטלערען העבע. (זיהע הוי"ט).

תְּרוּמָה, וְלֹא תְמוּרָה עוֹשֶׂה תְמוּרָה, וְלֹא
הַגִּלְד עוֹשֶׂה תְמוּרָה. ר' יְהוּדָה אָמַר, הַגִּלְד
עוֹשֶׂה תְמוּרָה. אָמְרוּ לוֹ, הֶקְדַּשׁ עוֹשֶׂה
תְמוּרָה. לֹא הַגִּלְד (וְלֹא תְמוּרָה) עוֹשֶׂה
תְמוּרָה

אמר וקרא דכתב ונתן עליו מים חיים לא שיתן המים על האפר דהא כתיב
מים חיים אל כלי דמטע המים נתונים אל כלי ולא אל העפר אלא ונתן עליו
לבושיו שיערסם באלעזר ויחזיר המים שחתמו עליו והא דמוקי' סיפא דקרא
דוקא דנותן מים תחלה דלמא דישא דקרא דוקא ונתן עליו מים חיים משמע
דאפר קח' למים ואל בלי להכי אתא שיהא חיותו בכלי שלא ימלאם בכלי אחד
ויערס בכלי זה לפי שמתנו בכל מקום שהמסיד למעלה כנח צסוטה עפר שהוא
המסיד למעלה: אין צית הפרס. שדה שחשך זה קצר עוש' צית הפרס תלל
מענה מלה אמה לכאן ומלה מענה לכאן לאתו דרך שדגילי' צמי הצקעה לחדוש
פדותיהן אל למזרח ומערב או לנפון ודרום ואם חזר וחדש צית הפרס ססציות
אותו השדה לא מחזיקין לשדות ססציותיה צית הפרס: ולא תדומה. הסותפי'
שדמו זה אחר זה תרומ' הראשון אינה תרומ' דכיון שחזר השמי ותרם גלי
דעתו' דלא יוחא לי' בתרומ' הראשון וה' לאשון תורם שלא מדעת חזרו וכן
השמי וי"מ שתומת הראשון תרומ' ולא ה': תמור'. דא"ק ותמורתו ולא
תמור' תמורתו: הולך. דא"ק והי' הוא ולא ולך: ודיל'. דא"ק יהי' לרצות
את הולך ורצן סצדי יהי' לרצות שוגג כמזיד סלס סכור להמיר שחור והמיר

אזוטויסוג. אהלען (ראם עם הייניג יי"א 13); פיר דהו יונגע פיה דעט
קפפערט (איך הוטטערלייבע) פֿינדעט קיינע אזוטויסוג. טטאטט (אוס
דאו אזוטטויסטע הייניג לואאכען) 14. רבי יהודה זאגט: עם פֿינע
דעט טטאטט בייז אזינעס יונגען; וואָרויף דיז אנדערן געוועהרטען
זאגטען: נור דהז געהייליגטע זעלבסט בעוירקט אזוטויסוג, אבער ניכט
דעסמען יונגעס 15 (מָדער אזוטויסוג) (דָךְ קאן און אין טטיק געז
היייליגטעס פֿיה אעהראמלען פֿערטויטען, יך וואָהוּ אויף איינמאל אלס נאָך

13 ווייל עם אין דער תורה הייסט: אונד זיין געטויסטעם זיין
הייניג; אבער ניכט דהז געטויסטע זיינעם געטויסטע
טען.

14 ווייל דיז טריפט זאגט: והיה הוא: אונף נור עם זעלבסט, אבער
ניכט זיין אבערזואויגעס געטויסטעס.

15 ביידע פֿאָנגערן חיהרע זיינונגען אויס דער תורה. (דיז הלכה בוייבט
נאָך דען אנדערן געוועהרטען).

תְּמוּרָה: (ו) הָעוֹפוֹת וְהַמִּנְחוֹת אֵינָן עוֹשִׂין
תְּמוּרָה, שְׂלֵא גֵאָמַר אֶלֶּא בְּבַהֲמָה. הַצֶּבֶר,
וְהַשְּׂתֵפִים אֵינָן עוֹשִׂין תְּמוּרָה, שְׂנֵאָמַר לֹא
יִמִּיר אוֹתוֹ. יָחִיד עוֹשֶׂה תְמוּרָה, לֹא הַצֶּבֶר
וְלֹא הַשְּׂתֵפִים עוֹשִׂים תְמוּרָה. קָרְבָּנוֹת בְּדֶק
הַבַּיִת אֵינָן עוֹשִׂין תְמוּרָה. אָמַר ר' שְׁמַעוֹן,
וְהֲלֹא הַמַּעֲשֵׂר בְּכֹלֵל הִיָּה, וְלִמָּה יָצָא?
לְהַקִּישׁ אֵלָיו, מִהַ מַּעֲשֵׂר קָרְבָּן יָחִיד, יָצָאוּ
קָרְבָּנוֹת

לכן דגזי קדשים לא קדש דהוי הקדש טעות ונתמורה קדש: (ו) צדק הבית.
לא אקרי קרצן: אל"ס. ר"ש ס"ל דקדשי צדק הבית אקרו קרצן הלכך לא נפקא
לן דלא עבדי תמורה אלא מהכא: בכלל. בכלל כל הקדשים דעבדי תמורה

אונד נאך). (ו) בייז פֿעגוען אונד טפייזענעפֿעערן פֿינדעט קיינע אזוט
טויסוג. טטאטט, דען דיז געוועטן איזט נור בייס פֿיהע געזאגט וואָר
דען. אויך פֿינדעט בייז דער גאלענען געזאיינדע (אזיראעלס), אונד בייז
איינער געזעלשעפט (דיס געזעטן) דער אזוטויסוג. ניכט טטאטט, דען
עם ווירד געזאגט: (סס סס) ער זאָל עם ניכט פֿערטויסטען:
אונף נור אין איינלעזער קאן אזוטויסוג. אהלען, אבער ניכט דיז געז
איינדע מָדער איינע געזעלשעפט. דיז קפפער נור אזויבערזאפערונג דעט
טעאפעלס קענען אויך קיינע אזוטויסוג. אהלען (איינדען עם אין דער
תורה ניכט קרבן הייסט). רבי שמעון זאגטען היירויף (ווייל ער
וועהנטער בעווייז איהס ניכט זעניגט, אינדעם ער אויך דיס קרבן
הייסט): איזט יא דער פֿיהלענער אויך אזוטער דען אזוגעאיינען אזוט
טויסוג. סגועטען בעגריפֿען (דא עם דָךְ אויך הייניג איזט) וואָרויך
איזט עם דאָפֿן געטרעונט? (ד. הי. דער אזוטויסוג. דאבייז בעיקר
דערס געדאכט) אזוט דיז פֿערגלייכונג דאמיט לו אהלען, דאס יך
ויז דער פֿיהלענר, אין פֿריפֿאָטפֿעער איזט 16), אונד געזאיינדע

16 דהו לעהנדען פֿינדעט בייז געזיינשעפטליכען בעזיטלעך פֿאָנגוך אויך
בייז דער געזאגטעזאיינדע ניכט טטאטט, אינדען דיז הורה דאבייז
זאגט: יהיה לך: אונף וואָס נור איינען איינלעזען אבער ניכט וואָס
אעהערן געהערט.

קרבנות צבור, מה מעשר קרבן מנחה, וצאו קרבנות בדרך הבית:

פרק ב

(א) יש בקרבנות היחיד מה שאין בקרבנות הצבור, ויש בקרבנות הצבור מה שאין בקרבנות היחיד. ושקרבנות היחיד עושים תמורה, וקרבנות הצבור אינם עושים תמורה. קרבנות היחיד נוהגין בזכרים ובנקבות, וקרבנות הצבור אין נוהגין

ולמה ילא דכתיב דקדי' עושה תמורה דמעט כתיב ולא ימירו: ילאו ק"ג. דמעט לית' ג' עופו': קדשות דל"ה. אע"ג דלקרו קדש אינו קדש מנחה: פרק ב (א) עושים תמורה. צעיקר זביחה הקטן ראשון קתני דלא תמורה דקדש יחיד ולאו עושה תמורה וולד דקדש יחיד ולאו עושה

תפסער דאפקן אויסגענומען זינד; אונד זך וויא דער פיהלעהנה אוין אלסארקפפער אייט, זך ווערדען פקן דער אוואטיואונג דיא לור טעאפאלפערבעסערונג געווייהטען תפפער אויסגעטאקסטען.

פרק ב (א) עס גיבט פעררונגען בייא פריפאטקפפערן וועלכע בייא געאיינדעקפערן זיכט זינד; ווידער גיבט עס אייניגע בייא געאיינדעקפפערן וועלכע בייא פריפאטקפפערן זינד. בייא פריפאטקפפערן פיינדעט אוואטיואונג טאקט, בייא געאיינדעקפפערן אבער ניכט; ערשטערע זינד בייא טהירען וקוואהל אענליי צען אלס וויבליצען געטאלעטס געבריייליך, אעטלערע באקס בייא אענליי זיכען 17); פריפאטקפפערן (וועלכע איינע בעטאיהאטע זייט האבען, אלס דאז גאלקפפער איינער קינדעטערין, דיא תפפער איינעס פקס אויסוואלטע געוויילטען) אייט און (ווען אויך איהרע בעטאיהאטע תפפער

17) ווייל דיא הייסטען טסיקען גאלקפפער זינד, וועלכע פאקט מענליכען פיה קהאטען הייסטען; אויך דיא געהער דעס וועלכענעטעס, וועלכע צע לווה פריידענסתפפער זינד, הייסטען פאון וויגילי: עס פיהע קהאי זען, אונד דאז זינדענאפפער דעס וועלכע פאקטעס וואס אויך פאקט מענליכען זיין.

נוהגין אלא בזכרים. קרבנות היחיד היבין באחריותן ובאחריות נספיהם, וקרבנות הצבור אינן היבין (לא) באחריותן ולא באחריות נספיהן, אבל היבין באחריות נספיהן משקרב הנבחה. יש בקרבנות הצבור מה שאין בקרבנות היחיד, שקרבנות הצבור דוחין את השבת ואת השמאה, וקרבנות היחיד אינן דוחים לא את השבת ולא את השמאה. אמר ר' מאיר, והלא חביתי כהן גדול ופר יום הפורים קרבן יחיד, ודוחין.

תמורה: צלחיותן. וס מלותן שקצוב להן זמן כהן עולם וילדת וקדשות מלודע אל עזר שמיני שלו יכול להקריב לחדש זמן אל קדשות הנזכר שיש להם זמן אל עזר זמן צעל קדשן: משקד הזבח. טאס קדש הזבח צומנו ולא קדשו

זייט טקן פערטטריצען אייט) דקך סודיג דיע תפפער זאמט איהרען טראנקתפפער לו ערועטלען, בייא געאיינדעקפפערן איס איהרען טראנקתפפערן אייט און דען דיטפעלליגען ערוואטן ניכט סודיג לו זייסטען (דען זקבאלד בייא איהגען דיא זייט פקראיבער אייט, זך ברזיכט און ניכטס נאלזובריגען); דקך אייט און בייא אעטלערן סודיג דיא (ספיינ). אונד טראנקתפפער נאלזובריגען, ווען מר דאז תפפער דארגעבראלכט אייט (ווען עס אויך לעהן טאגע טפעטער געטעהען זקאלטע). היגעג גען גיבט עס פארטריפטען בייא געאיינדעקפפערן, וועלכע בייא פריא פאטקפפערן ניכט זינד: געאיינדעקפפער פערדרעגען דאז געזעטן פקן שבת, אונד פקן אונרייניקייט (אינדעק זיא אויך אק שבת אונד אין אלל געאיינער פריסטעריילער אונרייניקייט דארגעבראלכט ווערדען. זיהע טראקטאט פסחים אכטייטט 7, משנה 4); פריפאטקפפער אבער פערדרעגען וועדער דאז געזעטן פקן שבת נאך דיא פקן אונרייניקייט. הירויך זיאגט רבי באיר: זינד דקך דיא פאלאנגעקווען דעס קההענפרא טטערס אונד דער טטיער אק פערזעהנונגסטאגע פריפאטקפפער, אונד דענקך פערדרעגען זיא דען שבת אונד דיא אונרייניקייט אלזף אייט

וְדוּחִין אֵת הַשֶּׁבֶת וְאֵת הַטְּמֵאָה? אֵלֶּיךָ
שׁוֹמְרֵי קְבוּעַ: (ג) * חֲטָאוֹת הַיְחִיד שֶׁכָּפְרוּ
הַבְּעָלִים (כ"א בְּעָלָיו) מֵתוֹת, וְשָׁל צְבוּר אֵינֶן
מֵתוֹת. ר' יְהוּדָה אֹמֵר, יָמוּתוּ. אָמַר ר'
שְׁמַעוֹן, מֵה מְצִינוּ בְּגֵלַד חֲטָאֵת, וּבִתְמוּרַת
חֲטָאֵת

נסכיו עמו חיזיו' להקדינן חמילו מנאן עד עשרה ימים: שומקן. כלומר אין
הטעם תלוי אלא בקצויות הזמן לכל קדנן שזמנו קצוב ולא עבד הזמן אין
לו תשלומי דוחה שבת ועומה: (ב) שפירו. שאצרה ונתפטר באחרת ולא כ'
נמלאת הדמיונה: לצור. שפירו באחרת: עם מלינו. דק"ל ה' חטאות מתות

דיא מורואכע היפמן נור ווייל דיא זייט דערזעלבטן בעסטמאסט איזט (אונד
ניכט אעהר ערזעלטט ווערדען קאן, דאהער עס שבת אונד אונרייז
ניגקייט פערדרענגט. דעטוועגן איזט באלס דיס דאז היפטגעניגטן
אונד געאיינדעפפער אונד פריטאטפפער זינד הירון ניכט פערטערדען.
זק בלייבט אויך דיא הלכה). (ב) דיא פריפאט, זינדענ: קפפער דעז
רען אייגענטהיאער (דאדורך דאס דיא קפפער פערקוהרען געמאנגען,
אונד זיא אנדערע דארבראכטען) טקן פערזעהנט וואורדען, איסטען
(ווען מאן זיא ווידער פינדעט) הינטערבען (קעהע געפפערט לו ווער
רען); דיא זינדענקפפער דער געאיינדע אבער איסטען דיעס ניכט.
רבי יהודה זאגט: אויך דיעז איסטען הין טעערבען. רבי שמעון
זאגטע הירוף: זק זיא וויר פינדען (בייא דיעטן דרייא טטיקען) דאס
דאז זינדענקפפער הינטערבען זוס, נעאויך): בייא דעס יונגען איינעס
זינדענקפפערס, בייא דער אואגעטויסונג פמן איינעס זינדענקפפער,
אונד בייא איינעס זינדענקפפער דעסמען אייגענטהיאער געטטקרבען
זינד, דאס דיעז פארטריפט מר ביים זינדענקפפער איינעס פריפאטען
אוווענדאר איזט, אבער ניכט בייא דעס דער געאיינדע (18): זק אויך

* דא מיהות חין חולטן קערקעטען אויסגאבען חין פאורחלע סטעהעט זק
זוס אויך חטאיה חין פאורחלע סטעהען. זעגויך, דאס עס חטאיה
נאך דען פאורחלע דעס ארחהיעטען גענעטיץ הייסען זקאן.

(18) חולע רייה טטיקע פינדען בייא דער געאיינדע ניכט טמאטט. דא
קיי זינדענקפפער דער געאיינדע פמן ווייבליכען פיהג קהמען קין,
זק קין אויך קיי יונגעס דאפמן זעגויך זין; אויך זאכט קיי געאיינדע
דעז

חֲטָאֵת, וּבְחֲטָאֵת שְׁמָתוֹ בְּעָלֶיהָ, בְּיַחֲד
דְּבָרִים אֲמוּרִים, אֲבָל לֹא בְצִבוּר, אֵת שֶׁכָּפְרוּ
הַבְּעָלִים וְשֶׁעֲבָרָה שְׁנָתוֹ, בְּיַחֲד דְּבָרִים
אֲמוּרִים, אֲבָר לֹא בְצִבוּר: (ג) חוֹמֵר
בְּקָדְשִׁים מִבֵּית מוֹדָה, וּבִתְמוּרַת מִבְּקָדְשִׁים.
שְׁקָדְשִׁים עוֹשִׂים תְּמוּרָה, וְאִין תְּמוּרָה עוֹשֶׂה
תְּמוּרָה. הַצְּבוּר וְהַשְׁתַּפִּין מִקְדִּישִׁים, אֲבָל
לֹא מִמִּירִים. וּמִקְדִּישִׁים אֲבָרִים וְעוֹבְרִים,
אֲבָל

שמתי זעליה וסכפרו זעליה באחרת וזעברה שנתה וכל חטאת ותמורת חטאת
וכי הכי דב' מנייהו לא משתכח להו זקדנות לצור ולך חטאת לא משכחת דאין
חטאת נקצה לצור ותמורת חטאת ממי אין קדנן לצור עושה תמורה ושמתי
זעליה אין לצור מתים אף שפירו אע"ג דלפטר דמשתכחי לצור לא נמיני

(בייא דען איבריגען לווייא טטיקען, וזק דאז זינדענקפפער הינטערבען
זוס נעאויך) בייא דעאיינגען, דערען אייגענטהיאער (דורך זיין אנדעז
רעס) פערזעהנט וואורדען, אונד בייא דעאיינגען, דעטען יאהרעס
זאטער טקן פארריבער (אונד ניכט אעהר קפפערפעהיג) איזט, גילט
אויך באלס דיעז פערקערדונג ביים זינדענקפפער איינעס פריפאטען אבער
ניכט בייא דעס דער געאיינדע (דיא הלכה בלייבט נאך רבי שמעון).
(ג) אמלכעס איזט טערענגער בייא געהייליגען (קפפערן) זאט ר' י
אומטויסונג, וואס איז געהייליגעט פערוועכטעלט וואורדען); אונד זאגט
לעס איזט בייא זעלטערעס טערענגער; בייא ערטערען געהייליגעט
זאכט אואגעטויסטעס, אבער אואגעטויסטעס קאן ניכט אעהר אוא
געטויסטעס זאכען, (וואס פמן חולין זיא געהייליגעט אואגעטויסונג
ווירד, ווירד הייליג; וואס אבער זיא דיעסן אואגעטויסטען אבער זאט
פערטויסט ווירד, ווירד ניכט הייליג.) דיא געאיינדע אונד געזעאלאכע
טען קענען ווקהא חין פיה הייליגען; דאז רעכט דער פערטויסונג פין
דעט בייא איהנען ניכט טמאטט. און קאן איינעלענע גוידער אונד די
עאבריקען הייליגען אבער ניכט לור פערטויסונג פערווענדען. (וועלכע ז

דענקפפער איינע אומטויסונג; אונד דאז זעלטערע קאן ניכט זעגויך
זין, דא איינע גאלנע געאיינדע ניכט אויף איינזאלן אויסטויבט.
(19)

אבל לא ממורים. חומר בתמורה, שהקדשה חלה על בעלה מום קבוע, ואינה יוצאה לחולין להגזו ולהעבד. ר' יוסי בר ר' יהודה אומר עשה שוגג כמזיד בתמורה, ולא עשה שוגג כמזיד במקדשים.

רבי

דמתות: אמרוס. דמתות: (ג) קצוע. שאם המזל צהמת חולין צעלת מוס צהמה תמית' של הקדש חלה עליה קדושה כ"כ תמורה שאם יפדוה לא תגלג לחולין ליגזו וליעבד כדן קדשים שקדס הקדישן את מוצן מה שא"כ בקדשים שאם קדס מוס קצוע להקדישן יוצאי לחולי ע"י פדיו' ליגזו להעבד: כמזיד. שאם סבור לומר שזר שילא מציתי תחלה יהא תמורה תחת זו וילא לזן גזי תמור' קדוש ולוקה וגזי קדשים צכ"הג אס צעל מוס הוא למזבח קדיל

אולעט טפן בערייטס ערקלעהרט ווערדען) אבער ביז דער אומטויטונג איזט טטרענגער: דיז הייליגקייט דער פערטויטונג האפטעט אויך אויף איין מיט איינעם בלייבענדען פעהלער בעהאפטעטעס פיה, זיך דאס (ווען און עם אויך אויסלעט ניכט עם אין חולין איבערגעהט, אום געשטרען קדער לור ארבייט געברויכט לו ווערדען 19). רבי יוסי דער זאן רבי יהודה'ס זאגט: אויך ביז דער פערטויטונג ווירד איין אירע טהוק וויא דאז פערזעטליכע גלייך בעהאנדעלט (ווען יעמאנד לוק ב. ט. דען פערזאטן געהאבט, דען ערטען אויס זיינען הויזע הערויס געג הענדען טווארלען קלעטן לור פערטויטונג לו געברויכען, אונד ער פערע טפריכט זיך אונד זאגט: דער ווייטע! זיך גילט עם, אונד ער ווירד געג גייסעלט); ביז געהייליגטען ווירד דער אירטהוק ניכט גלייך דען פערזאטן בעהאנדעלט. (ווען דיער פאלו נעאויך דאביי זיך טריכט, אונד דאז הערויסגעקומענע פיה איזט פעהלערהאפט, זיך מיט עם ווערער געהייליגט נאך ווירד דער אנגעקומבער געגייסעלט; ווייל איינע הייליגקייטסווידאוונג מוים אירטהוק אונגילטיג איזט.) ענהויך זאגט רבי

19 עם ווירד ניכט דאזויס געהאלטען, וויא מיט איינעם פיה, וועלכעס פאר דעסען הייליגונג איינען פעהלער בעקומען, זיך דערן וויא מיט איינעם פיה, דעסען הייליגונג פריעהר אלס דעסען פעהלער אייני געטרעטען, וויך אויך נאך דעסען אויסלעונג עם לו ניכטס אלס לונג עסען ערלויבט איזט.

ר' אלעזר אומר, הכלאים, והתפרה, ויוצא דופן, טומטום, ואנדרוגינוס, לא קדשים ולא מקדשים:

פרק ג

(א) אלו קדשים שולדותיהן ותמורותיהן פיוצא בהן, ולד שלמים ותמורתן, ולדן, וולד ולדן ער סוף העולם, והרי אלו בשלמים, ומעונים סמיכה, ונסכים, ותנופה

צמתיון לוקה וצטעות לא קדוש ואינו לוקה: לא קדשים. צתמורה אע"ג דתמורה חלה קדושה על צע"מ קצוע אינה חלה על אלו ולא מקדשים אחרים צתמורה אס קדשים הס טרפה משכחת לה שהיא קדושה כגון שהקדיש צהמה ואח"כ נטרפה וכלאים וטומטום ואנדרוגינוס מי אתה מוצא צהן קדושה אלא צולדי קדשי' שקדשה אום קודס שנתעבדה דייך אום הן ואליצא דר' דאמר צטאל ולד קדשים עושה תמורה ולא דמו לצע"מ דיש צמיק קדצן אלל הכן איך צמיק קדצן וחצי צהמה עמאה:

פרק ג (א) עד סוף. משום דשמעי' תנא דייך לר"א דאמר לקמן ולד שלמים לא יקרב שלמים וא"ל לא מצעיא צולדן דלא מוציק

אליעזר: מיין פיה, וועלכעס כלאים קדער טרפה מיט, קדער וועלכעס אויס דער אומטער זייטע געטייטען ווערדען, מיין פיה וועלכעס געטעלעטפארן קדער מיין לויטטער איזט, זינד (רוך דיז אומטויטונג טונג) ניכט געהייליגט, אונד ווען עם געהייליגט געוועזען (ווען דאז פיה נאך דער הייליגקייטסווידאוונג טרפה ווערדען; כלאים, טומטום אונד אנדרוגינוס אבער, ווען דיז אומטער טפן געהייליגט ווערדען, ווערדך אלזיך דיש יונגע מיט געהייליגט איזט) זיך קאן (רוך אומטויטונג) ווערער הייליגקייט דארטן האפטען נאך הייליג אכען (דאז פיר יז אומג עטויסטע).

פרק ג (א) פערזענדע זינד זמלכע געהייליגטע, דערען יונגע אונד דערען אומטויטונגען (זיך הייליג) וויא זיא זעלבסט זינד. דאז יונגע טפן איינעם פרידענסקפער אונד דעסען אומגעטויטעס; דירפטן זינד דערען יונגע, אונד זיך פערנער טפן דיען דיז יונגע ביס אלס ענדע דער וועלט, אלזעאקט זיך וויא דאז פרידענסקפער זעלבסט, אונד

ותגופרה, וקחה ושוק. ר' אליעזר אומר, וילך שלמים לא יקרב שלמים. וחקמים אומרים, יקרב. אומר ר' שמעון, לא נחלקו על וילך וילך שלמים ועל וילך וילך תמורה, שלא יקרב. ועל מה נחלקו? על הולך שר' אליעזר אומר, לא יקרב. וחקמים אומרים, יקרב. העיר ר' יהושע ור' פפייס על

לך חלא חפי' עד סוף העולם לא מודיק לך: לא יקרב. חלא כוסמי' לביטה

אונד ערפֿרדערן הענדע אויפֿאָנגען, טראַנקאָפֿער, ווטנדונג אונד דיא אַבגאַבע דער ברוטט אונד דעס טאָטערטסיקקעס. רבי אליעזר זאָגט: אויך יונגעס פֿען פֿרידענספֿענער דארף ניכט דאָרגעבראַכט ווערדען (זאָגט דערן עס ווירד אין אויך הירלו בעטטיאָוטעס געוועלבע איינגעטפֿערט ביי עס אַואַקענט); דיא אַנדערן געלעהרטען אַבער זאָגען: עס ווירד דאָרגעבראַכט. (דיא הילכה בלייבט נאָך מיהענען.) רבי שמעון זאָגט: מיהר טטרייט בעטרייט ניכט דאָ זונגע פֿעקס יונגען איינעס פֿרידענס קאָפֿער אויך ניכט דאָ זונגע פֿעקס יונגען איינעס דאָרין אַואַגעטויטען פֿיהעס, (אינדעס אויך דיא געגענער דעס רבי אליעזר מיהס הירן איינגעטטעהען), דאס און עס ניכט דאָרבריינגען דאָרף; מיהר טטרייט בעטרייט באַקס דאָ זונגע זעלבסט, פֿען וועלכעס רבי אליעזר זאָגט: און בריינגט עס ניכט דאָר, אונד דיא אַנדערן געלעהרטען זאָגען און בריינגט עס דאָר 20). רבי יהושע אונד רבי פפייס בעליגען אַבער

* הוֹלֵךְ וְחָיִיב לְיָדוּעַ פּוֹקֵדוֹת נֶאֱמָר דַּרְשָׁנִים (זלשית י"א, ל') חייב נחמיאסטי, דחה היר חייב עברעאטיע פֿאָרן פֿעקס קרי חוֹלֵע פֿאָרען פֿען פֿען, ווען היר דיא עברעאטיע פֿאָרן פֿעקס קרי (ש"ו י"ב חייב סגול) אַנגענאָמען ווירדע, ויסטע עס פֿען חייב גענעטיל וְלֹךְ וְלֹךְ הייסען, פֿדע היר נאָך (זלשית י"א ל') וְלֹךְ. 20) ווען און, גלויבט רבי אליעזר, דאָ זונגע פֿענער פֿעהיג האַלטען וואָלן טע, זאָ וועכטע און זייכט, זאָלע פֿרידענספֿענער אויפֿבעהאַלטען, אונד גאַנצע העערדען דאָפֿען ערליהען, ווען און זייכט דער יונגען לונג בעי

רמא על וילך שלמים, שיקרב שלמים. אומר ר' פפייס, אהני מעיד שהיתה לנו פרה זכתי שלמים, ואכלנוה בפסח, ואכלנו וילך שלמים בחג: (3) וילך תורה ותמורתו, וילך וילך עד סוף העולם, הרי אלו בתורה, ובלבד שאינו טעונים לחם. תמורת עולה, וילך

ומת דאי אמרת וילך שלמים יש לו תקנה אחי לשהוי' לאס עד שתלך ותבדל עדדים ואחי זהו לוי גיזה ועוד' ועוד נמי על כל תאחד: וילך וילך. שמהשצתו נכלת מתוך מעשיו לנגל עדדים צעוי: צהג. הסצועות שאס היה ממתין ומלפני לחג הסוכות נחלא עז' צעשה והצאת שמה מיהו צלל תאחד אינו עוצד עד שיעצרו עליו ב' רגלים: (ב) בתורה. אמודיהן קרצים על

דאס און דאָ זונגע איינעס פֿרידענספֿענער וואָהל אַס פֿרידענספֿענער דאָרבריינגט (וואָדורך דעס רבי אליעזר ווירדערטפֿענען ווירד.) רבי פפייס זאָגט (בייז דיוער געלעגענהייט) אויך בעליגע, דאס וויר זעלבסט מיינע קוה לונג פֿרידענספֿענער בעטטיאָוט האַבען, דאס וויר אויך אַס פֿסח, פֿעסטע געגעטען האַבען, אונד מיהר יונגעס האָט בען וויר אַס פֿעסטע. (דער וואָכען 21) אַס אויך פֿרידענספֿענער געגעטען. (ב) דאָ זונגע פֿען איינעס דאָנקאָפֿער אונד דעטען אַואַ געטויטעטע, דאָן ווירדער דאָ זונגע דאָפֿען, אונד פֿען דיועקס ווירדער דאָ זונגע ביי אַנס ענדע דער וועלט ינד עבענפֿאַלס וויר דאָנקאָפֿער, (דאָס און דיא אַטאַרטיקקע דאָפֿען אויך דען אַטאַר אין רויך אויפֿגעג הען זעסט, אונד און דעטען פֿלייט איינערהאַל איינעס טאַגעס אונד איינער נאַכט אייסעט); נור ניכט דאָ בראָדפֿענער דאָביי ערפֿענער דערט ווירד, (וויא זאָגט בייז איינעס דאָנקאָפֿער) (ווייל דיא תורה זיא דאָפֿען אויסטויסט זיהע ברטנורה). דאָ אַואַגעטויסטע

בעטערען אונד לור ארבייט בעדיהנען קענטע, וועלעס דיא אַנדערן געלעהרטען אַבער ניכט בענאָרען. בייז דעק יונגען דעס יונגען בעי בענאָרען עס וואָהל אויך דיא אַנדערן געלעהרטען, ווייל זיך הייביא דיא אַבייט דייטליך פֿענעבאָרע. 21) און קאַניטע עס דעסוועגען ניכט אויך דיא זויבערהייטענפֿעסטאָנגע אויפֿבעהאַרטען, אינדעקס און דאָדורך דאָ געבֿעטע, זיין געלידע אַס ערסטע פֿעסטע דאָרלובֿריינגען ווירדע אַיבערטעטען האַבען.

וּוְלָד תְּמוּרָתָהּ (כ"א תְּמוּרָתָהּ), וְלָדָן, וְוָלָד וְלָדָן
עַד סוֹף הָעוֹלָם, הָרִי אֵלָיו כְּעוֹלָה, וּטְעוּנֵין
הַפְּשֵׁט, וְנִתּוּת, וְכִלְיֵי לְאִשִּׁים: (ג) הַמְּפָרִישׁ
נִקְבָּה לְעוֹלָה, וְיָלְדָה זָכָר, יִרְעָה עַד
שְׂסֻמָּתָאב, וְיִמָּכֵר, וְיָבִיא בְדָמָיו עוֹלָה. ר'
אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, הוּא עֲצָמוֹ יִקְרַב עוֹלָה.
הַמְּפָרִישׁ נִקְבָּה לְאִשָּׁם, תִּרְעָה עַד שְׂסֻמָּתָאב
וְתִמָּכֵר, וְיָבִיא בְדָמֶיהָ אִשָּׁם. אִם קָרַב
אִשְׁמוֹ

ג'זי המצח והצד נאכל ליום ולילה: (ג) ומצוא. ורישא דקתמי ולד תמורת
עולה הדי חלו כעולה משו' דהקדש דאשון טבל חלו בלוי כחלו זכר הוא וקדש
אלל הכא טבלס צאי' מכח נקבה שאינה קריצה: לאשם. ואין אשם צא מן
הקצרות: שסתאז ותמכר. וצלא מוס לא תמכר אע"ג דלא חזיא למלתיא

חיינעם גאנלענפפערט 22), דאז יונגע דינעס אווגעטוישטען (ווען עס
וויבליך מיט) אונד פֿען דינעס אבעראמאס דאז יונגע, אונד זיך ביט
אונס ענדע דער וועלט, זינד אלס מיין גאנלענפפערט לז בעטראכטען, אונד
ערפֿערדערן, הויטאבליהונג לערטיקונג אונד גענליכע פֿייערעלענע
דונג. (ג) ווען יעמאנד מיין וויבליכעס פֿיה לז חיינעס גאנלענפפערט אבז
גענענדערט, אונד עס גטבעהרט מיין אענליכעס, זיך אום אמן עס ווייז
דען אלסטען, ביז עס אונזירדיג ווירד (נעמליך חיינען איבעספענהאער בעז
קעמט), דאן ווירד עס פֿערקויפט, אונד אום דען גענל ערלעג מיין
גאנלענפפערט געבראכט. רבי אלעזר 23) זאגט: ער זעלבסט ווירד
אום גאנלענפפערט דארגעבראכט. זינדערט יעמאנד מיין וויבליכעס פֿיה
לז חיינעס טולדפפערט אב, (דא אבער מיין טולדפפערט קיין וויבליכעס
פֿיה זיין דארף) אום עס ווירדען ביז עס (דורך חיינען איבעספענהאער)
אונזירדיג ווירד. דאן ווירד עס פֿערקויפט אונד פֿיר זיינען גענעלענע
ברייגט אמן מיין (אנדערעס) טולדפפערט. האט אמן ינעס טולדפפערט

22) נעמליך ווען ער מיין אענליכעס פֿיה חוילן מיין גאנלענפפערט אווגעטוישט;
דאז יונגע דאפֿען קאן נור זיין, (ווען אמן פֿיר מיין גאנלענפפערט, וועל
זעס נור אענליך זיין קאן), מיין וויבליכעס פֿיה אווגעטוישט האט,
וועלכע אווטויסונג וואָהל זיין דארף, אונד דאז יונגע דינעס וויבליכעס
פֿיהעס מיט מיין אענליכעס פֿיה.

23) אלעזר פֿהעג י', חיינעטליך רבי אלעזר בן שמוע.

אִשְׁמוֹ, יִפְלוּ דָמֶיהָ לְנִדְבָהּ. ר' שְׁמַעוֹן אֹמֵר,
תִּמָּכֵר שְׂלֵא בְמוֹם. הַתְּמוּרָת אִשָּׁם, (וְוָלָד
תְּמוּרָתָהּ, וְוָלָדָן, וְוָלָד עַד סוֹף הָעוֹלָם,
יִרְעוּ עַד שְׂסֻמָּתָאב וְיִמָּכְרוּ, וְיִפְלוּ דָמֶיהֶן)
לְנִדְבָהּ. ר' אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, יָמוּתוּ. וְר' אֱלִיעֶזֶר
אֹמֵר, יָבִיא בְדָמֶיהָ עוֹלוֹת. אִשָּׁם (שְׂמִתוֹ

בגלוי
מוס גמור הוא זה ולא קדשה אלל לדמי' משו' דהואיל ונחת לה קדושת דמי'
נחתה לה נמי קדושת הבגד להא מלתא דזעיקן מוס: אס קדש. ותו לא לדיך
לאשם: לנדבה. לשופרות שצמקדש לנדבת צב': טלא צמוס. דאין לך מוס גדול
מזה וזע"ג דגזי מפרזי נקצ' לעולה לא עליג ד"ס התס ממוס דאשכחן סס עולה
צוקצה צעולת העוף: ירעו. דהלכת' היא כל שצחטאת מתה צאשס רועה
ותמורת חטאת מתה: ימותו. דאית לי' לר"א כחטאת כאשס מה צחטאת
מתה אף אשס מתה: עולות. דמותרות לנדבת יחיד חזלי ולא לנדבת צבור.

בערייטס דארגעבראכט, זיך פֿעלט דאז ערלענע גענל (אין דיא טעמא
פעלקאסטע) לז חיינעטליך פֿרייאווייליגער קפפערט. רבי שמעון זאגט:
עס ווירד אויך פֿהגעג איבעספענהאער פֿערקויפט (ווייל דינעס דאס עס
מיין וויבליכעס מיט טען אן אונד פֿיר זיך מיין ערהעבליכער פֿעהאער
אין אנטעהונג חיינעס טולדפפערט מיט, דאס עס לז חיינעס ניעט
געברויכט ווערדען קאן) אונד דינעס פֿיה מיט יאמאס אייבליך זינדערן
נור מיט גענלענערהע הייליג געווענען 24) דיא אווטויסונג חיינעס
טולדפפערט, דאז יונגע דאפֿען, דאן זיין יונגעס אונד זיך פֿערט ביז
אונס ענדע דער וועלט, איססטען ווירדען ביז זיא (דורך חיינען איבעס
פענהאער) אונזירדיג ווערדען, זינדען ווערדען זיך פֿערקויפט, אונד
דאז געלענעטע גענל פֿעלט (מיין דיא טעמאפעלקאסטע) לז חיינעטליך פֿרייז
ווייליגער קפפערט. רבי אליעזר זאגט: זיא איססטען הינטערבען אונד
רבי אלעזר זאגט פֿיר דאז גענל ברייגט אמן גאנלענפפערט 25).

24) פֿכטמן ווען אמן מיין וויבליכעס פֿיה לז חיינעס גאנלענפפערט ווירדעט,
זאגט רבי שמעון: ניעט דאס עס קיין פֿעהאער לז האכען ברויכט, אום
פֿערקויפט לז ווערדען, זיך מיט דאבייז דער גרונד ווייל עס דרף מיין
וויבליכעס גאנלענפפערט זיבט, אבער מיין וויבליכעס טולדפפערט זיבט
עס חוילן קיינען פֿאלן.

25) דיא הלכה מיט, וואס בייען זינדענפפערט טעבערען מוס, אום בייע
טולדפפערט ביז נור אונזירדיקייט ווירדען.

בְּעָלָיו, וְשִׁכְפְּרוּ בְּעָלָיו, יִרְעָה עַד שִׁישִׁיתָאב
וַיִּמְכַר, וּפָלְאוּ דְמָיו לְגַדְבָּה. ר' אֱלִיעֶזֶר
אָמַר, יָמוּתוּ, וְר' אֱלִיעֶזֶר אָמַר, יָבִיֵא
בְּדַמְיָהוּן עוֹלוֹת: (ד) וְהִלָּא אַף הַגְּדָבָה עוֹלָה
הִיא, מַה בֵּין דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְדְבָרֵי
חֲכָמִים? אֵלֶּא בְּזִמְנָן שְׁהוּי בָּאָה הוֹבָה, הוּא
סוּמְךָ עָלֶיךָ, וּמָבִיֵא עָלֶיךָ נֶסְכִּין, וְנִסְכֵּיךָ
מִשְׁלוֹ. וְאִם הָיָה כְּהֵן, עֲבוּדְתָהּ וְעוֹרָה שְׁלוֹ.
ובזמן

שמתו בעליו. דכחטאת תמות ולזכא דל"ח אשם שפירו בעליו זהא קאמר ר"ח
ימותו ממוס דגזיר אחר שכתב דלשון אטו לפני כפרה טיזא. עולה ועבד
אסור דכ"ז שלא נתכפר קיימי דמי' ללשם שלל בתמורת אשם ללא להקדשה
קיימו אימא מודה לזכאן וא"ל התם זהא קאמרי דזכא שלל בנתכפרו אימא מודו
לר"ח לזכא: (ד) והלא. פרושי קאפרט מלי צימיהו: חובה. שמוטלת על
היחיד להקדימה: ואם הי' אותו שהפדו אשם ונתכפר בלאח ונתקו ללשון
צדעיי עבודתה ועודה של עולה הקבוי' מדמי האשם שלו אע"פ שאינו מהמשמר

סולדתפער (דעסטען אייגענטהיאער געסטערבטן קדער בערייטט אה
דערוערטיג פערזעהנט יניד) אום וויידען ביי עם (דורך איינען זיי
בעסטעהלער) אומוירדיג ווירד, דמן ווירד עם פערקויפט אונד דאו געלד
פעלנט (אין דיא טעאפולאקאסטע) לוק איינקויפע פרייוויליגער פפער.
רבי אליעזר זאגט: זיא איסטען היסטערבטן, רבי אלעזר זאגט:
און ברייגט פיר דאו געלד גאלנלפפער. (ד) אייז דקך אויך איין פרייז:
וויליגעט פפער, איין בראנדפפער? וואס אייז דען אונז דער אונד
טערטיד לויסטען דער הייזונג אלעזר'ס אונד דער אונדערן גע-
לעהרטען? דיער: ווען (איין בראנדפפער) אלס סולדיקייט דארגע-
בראכט ווירד, זיך אום דער אייגענטהיאער דיא הענדע דארזיך זעגען,
אונד דיא טראנקפפער ברייגען; אונד לואר' אויס זיינעם אייגענען פער-
אעגען; אייז עם איין פריסטער (דער איין סולדפפער אבגעקוירערט
האטטע, אונד אייז דורך איין אנדערעם פערזעהנט ווקרדען, זיך דאס
דאו ערסטע האטטע ביי לור אומוירדיקייט וויידען איסטען) זיך געהערט
דער דיענטט, (דער דארברייגונג) אונד דיא הויט (פון דעם אום דאו
געזעטע געלד דעם ערסטערן ערקויפטע גאלנלפפער) זיין, קבסטן דיא
קוב:

וּבְזִמְנָן שְׁהוּי בָּאָה גַדְבָּה, אִינוּ סוּמְךָ עָלֶיךָ,
וְאִינוּ מָבִיֵא עָלֶיךָ נֶסְכִּין, וְנִסְכֵּיךָ מִשְׁלוֹ
צָבוּר. אַף עַל פִּי שְׁהוּי כְּהֵן, עֲבוּדְתָהּ
וְעוֹרָה שְׁלֵ אַנְשֵׁי מִשְׁמֵר: (ה) תְּמוּדַת הַבְּכוֹר,
וְתַמְעֶשֶׂר, וְנִלְדָן, וְנִלְדָן עַד סוּף הָעוֹלָם,
הָרִי אֵלָיו בְּבָכוֹר וּבְמַעֲשֶׂר, וַיֵּאָכְלוּ בְּמוֹמָם
לְבַעֲלִים. מַה בֵּין תְּבָכוֹר וְתַמְעֶשֶׂר לְבִין כָּל
תְּקָדָשִׁים? שְׂכָל תְּקָדָשִׁים נִמְכָּרִים בְּאַטְלָם,
וְנִשְׁחָטִין בְּאַטְלָם, וְנִשְׁקָלִין בְּלִיטְרָא, הוּיךְ

מז
של אותו הכסף: אינו סומך. דנדפת לצוד לין זה סמיכה: (ה) כצכור.
כקדושת צכור שלין שחטין צאלעם אפילו אחר שנפל צהן מוס: מה צין כו.
שנפלו צהם מוס לצין פסולי המוקדשו: לצעלים. צכור לכהן ומעשר לישדלל:

קבואט דיער ווקעב ניכט דיא זייניגע מיט; קעאזט עם פריימוויליג,
זיך זעגט און קיינע הענדע אויך, און ברייגט קיינע טראנקפפער
דאלו, זיך דערן זעלבע ווערדען פון דער געאיינדע געלייסטעט, אונד
ווען גלייך דער אייגענטהיאער איין פריסטער מיט, זיך געהערט דער
דיהנטט (דער דארברייגונג) אונד דיא הויט דען קבואט מעננערן.
(ווייל עם אלס דער געאיינדע געהערט געאזעעהען ווירד. דיא הלכה
בלייבט נאך דען אנדערן געלעהרטען). (ה) דאו אומגעטויסטע איינער
ערסטגעבורט קדער איינעם לעהענטפיהעם, דעסטען יונגעם, אונד
ווידער דעסטען יונגעם ביי אום ענדע דער וועלט, ינד זיך וויא דאו ערסטע
געבורט קדער לעהנט פיהעם זעלבסט, זיא ווערדען פון מיהרעם
אייגענטהיאער ווען זיא זייבעסטעהלער בעקאזמען געגעסטען. וואס
אייז דער אונטערטייד לויסטען ערסטגעבורט אונד לעהנדפיה אונד אונד
דערן געהייליגטען (פפערן), (ווען זיא פעהלער בעקאזמען)? דאס
אלע געהייליגטע אויך דעם פיהאארקט פערקויפט, אונד געטלאכטעט,
אונד פפנדווייזע אויסגעוואקען ווערדען; ניכט אבער ערסטגעבורט אונד
לעהנדפיה 26), ערסטערע זקוואהל בייא מיהנען זעלבסט אלס בייא מיה:

26) פון דיעט האט דאו הייליגהות ק יעטן גענוס, ערסטגעבורטפיה זע
הערט

מן הבכור, ומן המעשר. ויש להן פדיון, ולתמורותיהן פדיון, חוץ מן הבכור ומן המעשר. ובאים מחוץ לארץ (לארץ), חוץ מן הבכור ומן המעשר. אם באו תמימים יקרבו, ואם בעלי מומין, יאכלו כמומן לבעלים. אמר ר' שמעון, מה הטעם? שתבכור ותמעשר יש להם פרנסה במקומן

כ"ט. שצבור ומעשר חוץ נאים חס"ל בשאר קדשים: פרכסה. יש להן תקנה

רער אוטויוסונג פֿינדעט דיא אויסלֿאָונג טטאטט, ניכט אבער ביא ערסטגעבורט אונד פֿיהלעהנד, ערסטערע קענען פֿאָס אויסלֿאנדע נאך דעם אונדע ישראל קאָאטען, ניכט אבער ערסטגעבורט אונד פֿיהלעהנד (27) ביא וועלכער עס גוין אנפֿאנגס ערלויבט מיט, דאָך קאָאטען יא פֿאָן דאָרטער, ווערדען יא ווען יא פֿעהלעהרפֿרייא ינד דארענע בעבראכט; ווען יא אבער פֿעהלעהרפֿאכט ינד, יא ווערדען יא מין איהרען פֿעהלערן פֿאָן דען אייגענטהייערן געגעסטען. רבי שמעון זאגט: וואס מיט הירפֿאָן דער גרונד? (דאס יא ניכט פֿאָס אויסלֿאנדע דע געבראכט ווערדען. ווייל ערסטגעבורטען אונד פֿיהלעהנטען דאָרט אן אָרט אונד טטעלע וויידע*) האָבען, (דאס און יא ביי לור זייט דאס יא אייבעספֿעהלער בעקאָאטען, וויידען אַעסט אונד יא דאן געגעסטען פֿאָן ווערדען), אלעס אנדערע געהייליגע אבער, ווען אויך מין איי

הערט דעם פֿריסטער, אונד לעהנדפֿיה געהערט דעם בעיטלער; אונד דעם אייגענטען גענוסטעס וועגען ערנידריגט און הייליגעס פֿיה ניכט ון געהר, אונד עס אָפֿ עהנליכען פֿיהאורקטע פֿייל לוי ביטהען.

27) נעוויך דיא ערסטגעבורט פֿאָס פֿריסטער, אונד דאן לעהנדפֿיה פֿאָסן אייגענטהייער.

פֿרנסה הייסט חייב אראשעמישען דאן (וויידען) אונד מרעה וויד פֿרנסה הרגומירט עס הייסט היר זאפֿיל אום ווען היר טינדע שיש להם מרעה במקומן לרעות עד שיסתאבו ויפלו במ מומין.

במקומן, ושאר כל הקדשים, אף על פי שצולד להן מום, הרי אלו בקדשתן:

פרק ד

(א) ולד חטאת, ותמורת חטאת, וחטאת שמתו בעליה, ימותו, שעברה שנתה, ושעברה ונמצאת בעלת מום, אם משכפרו

צמקין טיעו עד סיסתאצו ויאכלו צמוצן לצעלים: צקדושתן. וליך לפדותן ולהעלות דמיהן ולהקריצן והואיל וסופן להעלות דמיהן יעלו הן עלצן ויקרבו:

פרק ד (א) שעברה. לא חזי להקריצה חטאת דצת שנתה פתיז ומשום

האי פסולא לחדתי אינה מתה אלא תרעה עד שתסתאצ עד לאיכא תדתי לרעותא: ושאזרה. האי ושאזרה קדמי עולה לכאן ולכאן וה"ק עזרה שנתה וצד' ושאזרה ונמצאת צה מום; אס משכפרו. אס לאחר שנמצאת זאת כפרו הצעלים צאחדת תמות ואפי' לרצן צה' דפליגי עליה דרבי ואמרי דאין חטאת מתה אלא שנמצאת אחד שתכפרו הצעלים צהא מודו והואיל דאיכא תדתי לרעות' דעזרה שנתה ושאזרה או אצדה ונמצאת

בעספֿעהלער דארטן ענטטעקט, זא פֿערבאייבען יא דאָך מין איהרער הייליגקייט (ביי און יא אויסלֿאנדע אונד פֿאָס ערלֿאָוטען מין פֿפֿער בריגט) 28.

פרק ד (א) דאן יונגע פֿאָן אייגעס ינדענאָפֿער, אונד דאן אונד

געטוישטע אייגעס ינדענאָפֿערס, וויא אויך מין ינדענאָפֿער, דעססען אייגענטהייער אונדעקאָאטען ינד, דיע אַלע איסטען (פֿהנע אויסגעלעזט לוי ווערדען); הינטערבען, (מינדעס און עס איינטפֿערט ביי עס פֿאָר הונקער אונדקאָאטען). מין זאָכעס, דעססען יאהרעסאלטער טאָן פֿאָראיבער מיט, (וועלכעס און אַלע ניכט אעהר קאָפֿערן דארף), אונד עס מיט פֿעראַמֿהרען געגאנגען; (דער פֿעראַמֿהרען געגאנגען וואר), אונד הערנאָך אום פֿעהלעהרהאפֿט געלֿאנדען וואָרדען: זא אום עס ווען אונטערדעס דער אייגענטהייער

28) דער טאום דער הלכה בלייבט, דאס און ערסטגעבורטען אונד לעהנדפֿיה, פֿאָן אויסער אנדערס נאך דעם געלֿאָכטען אַנדע געבראכט, אויך פֿעהלעהרפֿרייא, ניכט דארברייגען דארף.

משפּרוּ הַבְּעָלִים, תְּמוּרָה, וְאִינָה עוֹשֶׂה
תְּמוּרָה, לֹא נִהְיֶין וְלֹא מוֹעֲלִין. אִם עַד שְׁלֹא
כִּפְרוּ הַבְּעָלִים, תִּרְעָה עַד שֶׁתִּסְתַּאֵב
וְהַמָּכָר, וְיָבִיֵא בְדַמְיָה אַחֲרָה, וְעוֹשֶׂה
תְּמוּרָה, וּמוֹעֲלִין בָּהּ: (3) הַמְּפָרִישׁ חֲטָאתוֹ
וְאֶבְרָה, וְהַקָּרִיב אַחֲרָה תַּחֲתֶיהָ, וְאַחַר כֵּן
נִמְצְאת הָרֵאשׁוֹנָה, תְּמוּת. הַמְּפָרִישׁ מְעוֹת
לְחֲטָאת וְאֶבְרוּ, וְהַקָּרִיב חֲטָאת תַּחֲתֶיהָ,
וְאָחַר

צנל מוס: לא נהמן. מדדנן: ועשה. הואיל דמני' עומדי' ליקד: (ב) יס

דורך חין אנדערעס וינדענאפפער פערזעהנט וואָרדען, הינטערע
בען 29; עס קאן אבער קיינע אומטויטונג אפמאכן; און דאָרף דאָס
(נאך מיינעם ראַבבֿינשטען פֿערבאָטטע) קיינען גענוס האַבען, אונד און
פֿערגרייפֿט ידך ניכט דאָראָן, (דאָס און ווען און דאָס און גענאָסען,
חין פֿפֿער טוויג ווערע). געטאָה עס בעפֿער דער מייגענטהיאַער
פֿערזעהנט וואָרדען, ידך אום און עס ווידען אָססען ביי עס פֿערזעהנט
ווירדיגט ווירד, דאָן ווירד עס פֿערקויפֿט, אונד און בריינגט אום דאָן גע
אָפֿטע געלד חין אנדערעס וינדענאפפֿער דאָר; עס קאן אונז מיינע אומ
טויטונג אפמאכן, אונד און פֿערגרייפֿט ידך ניכט דאָראָן, (ווען און דאָס און גע
ניסעט). (ב) האָט יעאנאד חין וינדענאפפֿער אַבגעוואָנדערט, עס
חייט אבער פֿערלואָהרען געגאָנגען, אונד ער האָט אָן דעססען טעללע
חין אנדערעס דאָרגעבראַכט, הערנאָך אבער חייט דאָן ערשטע געבונ
דען וואָרדען, ידך אום עס הינטערבען, (אויך ווען עס זאָנסט זעהנע
פֿעהלער ווערע, דען עס חייט חין וינדענאפפֿער, דעססען מייגענטהיאַ
אער בערייטט דורך חין אנדערעס פֿערזעהנט וואָרדען). ווען יעאנאד
און מיינעם וינדענאפפֿער געלד אַבגעוואָנדערט האָט, וועלכעס געלד הער
נאָך פֿערלואָהרען געגאָנגען, אונד ער האָט מינדעס חין אנדערעס אָן
זיינער טעללע דאָרגעבראַכט; דאָן חייט דאָן געלד געפֿונדען וואָרדען,

29) עס ווירד היר אונז חיינע דאָספֿעלטע אונטערטויטיקייט געפֿאָרדערט,
נעמדיך: עטווערער דאָן יאהרעסאָרטער חייט פֿאָרלויבער אונד עס חייט
חייך

ואַחַר כֵּן נִמְצְאוּ הַמְּעוֹת, וְיָלְכוּ לַיּוֹם הַמִּלְחָה:
(2) הַמְּפָרִישׁ מְעוֹת לְחֲטָאתוֹ וְאֶבְרוּ, וְהַפְּרִישׁ
מְעוֹת אַחֲרִים תַּחֲתֶיהָ, לֹא הִסְפִּיק לְקַח בָּהֶן
חֲטָאת, עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הַמְּעוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת,
וְיָבִיֵא בְּאֵלוֹ וּבְאֵלוֹ חֲטָאת, וְהִשָּׂאָר וּפְלוֹ
לְנִדְבָה. הַמְּפָרִישׁ מְעוֹת לְחֲטָאתוֹ וְאֶבְרוּ,
וְהַפְּרִישׁ חֲטָאת תַּחֲתֶיהָ, לֹא הִסְפִּיק
לְהַקְרִיבָהּ. עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הַמְּעוֹת, וְהָרִי
חֲטָאת

המלח. דכל היכא דאי הוי חטאת הוי מפה מעות נמי זלי לים המלח:
(2) ומאלו. יעדנס ואי הוה מיייתי מחד מנייהו מדחי אחרניצל דהווי דמי חטאת
סנפרו צעליה: צעלת מוס. אלל אס היא תמימה תיקדז היא והמעות ילכו
ליס המלח וכל הכך אליצא דדצי דאמד אצודה צטעת הפרסה כגון הכך מעות

ידך פֿיהרט און דאָן געלד חין דיא זאלנעט חין. (א) אונטערמאָבען וואָרדען
וידענאפפֿער אומהאָטען אום, ידך קעאט דאָן געלד חין דיא זאלנעט.
(ג) ווען יעאנאד געלד אָן מיינעם וינדענאפפֿער אַבגעוואָנדערט האָט,
וועלכעס פֿערלואָהרען געגאָנגען, אונד ער האָט אנדערעס געלד אָן דעס
סען טעללע אַבגעוואָנדערט, ער האָט אבער נאָך ניכט ייט געהאָבט
חין אנדערעס וינדענאפפֿער דאָפֿיר אָן קויפֿען, ביי דאָן ערשטע געלד
געפֿונדען וואָרדען, ידך אום ער פֿיר ביידע געלדער חין וינדענאפפֿער
ברינגען; (מינדעס ער עס אונטער מיינאָדער אַנגען, אונד וויל עס
פֿאָן ביידעס געלדע געבראַכט ווירד, דאָן הייסט עס ניכט חין וינדענ
אפפֿער דעססען מייגענטהיאַער פֿערזעהנט וואָרדען); וואָס מיברייג
בלייבט, פֿעללט אָן דעססען דער פֿריימוויליגן אָפפֿער. ווען יעאנאד
אָן מיינעם וינדענאפפֿער געלד אַבגעוואָנדערט, אונד ער האָט עס פֿערלואָה
רען; ער זעהנערט טעללע דעססען חין אנדערעס אָן, אונד האָט
עס נאָך ניכט דאָרגעבראַכט, ידך חייט סאָן דאָן געלד געפֿונדען וואָרדען

חייך פֿערלואָהרען געגאָנגען; אָדער עס חייט פֿערלואָהרען געגאָנגען אונד
הערנאָך אום פֿעהלערהאַפט בעפֿונדען וואָרדען. זאָנסט אבער אָפֿט
חין עס ניכט אומהאָטען, זאָנערן ביי אָן אַבגעוואָנדיקייט ווירדען.
(30)

חטאת בעלת מום, תפטר, ויביא מאלו
ומאלו חטאת, והשאר יפלו לגדבה.
המפריש חטאתו ואברה, והפריש מעות
תחתיה, לא הספיק לקח בהן חטאת, עד
שנמצאת חטאתו, והרי היא בעלת מום,
תפטר ויביא מאלו ומאלו חטאת, והשאר
יפלו לגדבה. המפריש חטאתו ואברה,
והפריש אחרת תחתיה, לא הספיק להקריבה,
עד שנמצאת הראשונה, והרי שתיהן
בעלת מום, יפטר, ויביא מאלו ומאלו

חטאת

דען; דא זינדענאָפּפּער ווירד אום פּעהלערהאַפּט בעפּונדען (30), זי
אום עס פּערקויפּט ווערדען, אונד פּאָן ביידעראַייא פּעראַנעגטען געלד
דע ברייגט ער מיין זינדענאָפּפּער דאר, דאז איבריגע געלד פּעלל לור
קאסע דער פּריימוויליגען טפּפּער; זי אַויך ווען יעמאנד זיין זינדענאָ
טפּפּער אַבגעזונדערט אונד עס פּעראַקאָהרען האט; ער זינדערטע אַז
דערעס געלד אן דעסען טטאטע אב, אונד בעפּאָר ער מיין זינדענאָ
טפּפּער דארום געקויפּט, פּינדעט און דאז ערטטע זינדענאָפּפּער,
וועלכעס אבער פּעהלערהאַפּט בעפּונדען ווירד; זי אום עס עבענפּאָלס
פּערקויפּט ווערדען, אונד פּאָן ביידעראַייא פּעראַנעגטען געלדען קויפּט
און מיין זינדענאָפּפּער; דאז איבריגע געלד אבער פּעלל לור קאסע
דער פּריימוויליגען טפּפּער. עבען זי ווען יעמאנד זיין זינדענאָפּפּער
אַבזונדערט, אונד עס געהט פּעראַקאָהרען; ער זינדערט אַויך מיין
אנדערעס דאפּיר אב, אבער עהע ער דאז אנדערע דארברייגט, ווירד
דאז ערטטע געפּונדען; אונד ביידע ווערדען פּעהלערהאַפּט בעפּונדען,
זי איםען ביידע פּערקויפּט ווערדען, אונד פּאָן ביידען פּעראַנעגטען

(30) דים בעליה זיך אויף דאזיעניגע, דעסען יאהרעסאָלטר טאָן פּאָר
זיבער מיט; דען דאזיעניגע וועלכעס פּעראַקאָהרען געזאָגען, דאן אום
פּעהלערהאַפּט געפּונדען ווירדען, ווירד גויך פּערקויפּט אונד אַויך דאז
געלדעטע געלד מיין אנדערעס געקויפּט.

רמו
חטאת, והשאר יפלו לגדבה. המפריש
חטאתו ואברה, והפריש אחרת תחתיה,
לא הספיק להקריבה, עד שנמצאת
חטאתו, והרי שתיהן תמימות, אחת
מהן יקרב חטאת, והשניה תמות, דברי
רבי. ובחבמים אומרים, אין חטאת מתה,
אלא שנמצאת מאחר שפפרו הבעלים,
אין המעות הולכות לים המלח, אלא
שנמצאו מאחר שפפרו הבעלים:

המפריש

ונמלכו קודם כמה אזלי לים המלח: וכו'. הכל מודים צמתכר בשאינה
צודה שצודה מתה לא נחלקו אלא צמתכר בצודה דכי צד המפריש
תחת קצוד דיוו כצוד וכי היכי דלם כתכר בשאינו צוד כצוד כשאל
כשנמלך דיוו שיות ה"כ כי נתכר אפי' בצוד ילכו שאינו צוד לים המלח ודנן

טען געלדע קויפּט און מיין זינדענאָפּפּער; דאז איבריגע געלד אבער
פּעלל לור קאסע דער פּריימוויליגען טפּפּער. האט אבער יעמאנד
מיין זינדענאָפּפּער אַבגעזונדערט, אונד עס געהט פּעראַקאָהרען, ווען ער
אַויך אן דעסען טטאטע מיין אנדערעס אַבגעזונדערט, אונד בעפּאָר
ער עס דארנעבראָכט, ווירד דאז ערטטע געפּונדען, אונד ביידע זינד
פּעהלערהאַפּט; זי ווירד מייעס אום זינדענאָפּפּער דארנעבראָכט,
אונד דאז אנדערע אום הינטערבען. זי זאָגט רבי: דאז אנדערן געט
אָהרעטען זאָגען: קיין זינדענאָפּפּער אום הינטערבען, אויסער עס
ווירד נאָדעס דער מייענטהיאער פּעריעהנט ווירדען, געפּונדען;
אַויך ווירד קיין געלד (מייענט; זינדענאָפּפּערס) מינס וואָלמעט אַבגעט
פּיהרט, אויסער עס איז געפּונדען ווירדען, נאָדעס דער מייענט
טהיאער פּעריעהנט ווירדען (31). (ד) ווען יעמאנד זיין זינדענאָפּפּער

(31) אַזע זינד אייניג, ווען און דורך דאז טוט פּעראַקאָהרענעווענע פּער
זעהנט געוואָרדען, און דאז פּעראַקאָהרענעווענע הינטערבען אַסעס;
זיזר טערייט בעטריפּט בלחם, ווען דער אייגענטהיאער דורך דאז פּעראַקאָה
רענעווענע פּעריעהנט ווירדען, ווען רבי וויל, דאס און דאז אַבגע
זאָדערטע אַנטטאטע דעס פּעראַקאָהרען וויר דאז פּעראַקאָהרענע בע
טראַכטע

(ד) המפריש חטאתו, והרי היא בעלת מום, מוכרה, ויביא ברמיה אחרת. ר' אלעזר ברבי שמעון אומר, אם קרבה השניה עד שלא נשחטה הראשונה, תמות, שקבר בפרי הבעלים:

פרק ה

(ה) ביצד מערימים על הנכור, מבקרת שהיתה מעברה, אומר, מה שבמיעה

סדרי לא אמרין המפריש לאצור כלצור דמי' ואין חטאת מתה כו': (ד) מוכרה. וכי' שהיה תחת זעלה זשעה שנתכפר זלחרת תמות וזלזש' ס כ'ז שהיה זעולם חפי' זיד אחר זשעה שנתכפרו זשעלים תמות:

פרק ה (א) מערימין. תחזולת שהינד זלשון חמלי' תקדל ערמה ושאינו להטיר תקדל ערמה: על הזכור.

אביזנדערט, אונד עס ווירד פעהאלערהאפט בעלונדען, זיך אום ער עס פערקויפטן, אונד אום דעססען געלויבטעם געאר מיין אנדערעם קויפטן, (מינדעסן עס, ווען עס פערקויפט ווקרדען, בעפער דער מינגענטהייט אער מיין אנדערעם אבגעזונדערט, אנגעזעהען ווירד, אלס ווערע עס ניכט אעהר מיין דער וועלט; זיך אונגע עס נאך זיין מיט, אונד ער זיך דורך מיין אנדערעם פערזעהענען לעסט; זיך אום און עס הינטערבען אמסען). רבי אליעזר דער זקן דעם רבי שמעון זאגט: זיך גאר, ווען דאז לוייטע דארגעבראכט ווקרדען, בעפער דאז ערשטע געטאלכטעט מיט, זיך אום און דאז ערשטע אוקקעהענען אמסען, (קבסטן עס זיך מיין דער האנד דעם קויפערס בעפירעט), ווייל דער מינגענטהאער פערזעהנט ווקרדען. (דיו הלכה בלייבט ניכט נאך מיחס).

פרק ה (א) וועלכע מרט קווגהייט ווענדעט און בייא דער ערשטע געבורט און? (עס העק פריסטער לוי ענטליהען,

טראכטע, דעם אבער דיו אנדערן געלעהרטען וינדערטרעכטען, אונד דאז ניכט פעהאלערהענע באקם לור אונדוירדיקייט ווירדען אמסען. דיו הלכה בלייבט וויא דיו אנדערן געלעהרטען.

רמז
שבמיעה של זו, אם זכר, עולה. יקרה זכר, יקרב עולה. ואם נקבה, זכחי שלמים. יקרה נקבה, תקרב שלמים. אם זכר עולה, אם נקבה, זכחי שלמים. יקרה זכר ונקבה, הזכר יקרב עולה, והנקבה תקרב שלמים: ילדה

להפקיעו מכהן ולהקריבו לחזנתו: עולה. דוקא עולה דלא נחתי' מקדושת' אזל שלמים ללא נחתי' מקדושת': יקריב. זכור לא קדוש אלא זרחס וכיון דמעקדא לתפסי' זקדושה אחרייתא תו לא חייילא עליה קדושה זכורה: ולא נקזה. לאו זמזכרת מיידי דלון הנקזה קדושה זכורה זשעני לעדומי עלה אלא

אונד דענגנאך ויינע סולדיגקייט געלייסטעט לוי האבען? ווען מיין פיה לוק ערשטעטעאלע טרעכטיג מיט, זיך זאגט דער מינגענטהאער: וואס דיענעט פיה מיין אייבע האט, זאל, ווען עס מיין אענליכעם מיט, מיין גאלנאפפער זיין! זיך ברינגט ער עס, ווען עס מיין אענליכעם מיט, אלס גאלנאפפער דאר (32). זאגט ער: (בייא מינגעסן וויבלי' זען זינדענאפפער), ווען דאז פיה מיין וויבליכעם האבען ווירד, זיך זאל עס מיין פרידענאפפער זיין! זיך ווירד עס, ווען עס מיין וויבלי' כעס לור וועלט ברינגט, אלס פרידענאפפער דארגעבראכט; האט ער אבער געזאגט: ווירד עס מיין אענליכעם זיין, זיך זייא עס מיין גאלנאפפער, ווירד עס אבער מיין וויבליכעם זיין, זיך זייא עס מיין פרידענאפפער! אונד זיך ברינגט מיין אענליכעם אונד מיין וויבליכעם לור וועלט, זיך מיט דאז אענליכעם מיין גאלנאפפער, אונד דאז וויבליכעם מיין פרידענאפפער (33). (ב) ווירפט מיין זאלכעם פיה (וועלכעם חולין

32) בייא מינער ערשטגעבורט פעהנט דיו הייליגקייט ערשט פון ווסטער-לייב, זיך באלד עס לור וועלט קאמט און; ווען אבער מינע אנדערע הייליגקייט פריהער, נעאלך פון דער ענטסטעהונג דיענעט עהרדיך, דאז רויף האפטעט, זיך קאן דיו הייליגקייט דער ערשטגעבורט ניכט זעהר דארניף האפטען.

33) דאז מינע וויבליכע ערשטגעבורט ניכט הייליג מיט, זיך בעטריפט דער פאל; ווירד עס מיין וויבליכעם זיין! בלאקס געהייליגטעם פיה, נעאלך ווען מיין וינדענאפפער טרעכטיג מיט, אונד און ווייל פעהרטיען, דאס דאז יונגע ניכט אוקקעהענען אום, זיך לעגט און חיי-נע אנדערע הייליגקייט דארניף, דען דאז יונגע מיט אלס יונגע מינעס געהייליגטען ניכט עהער חוק הייליג, ביז עס לור וועלט קאמט.

(ג) ילדה שני זכרים, אחד מהן יקרב עולה, והשני ימכר לחיבי עולה, ודמיו חולין. וילדה שתי נקבות, אחת מהם תקרב שלמים, והשניה תמכר לחיבי שלמים, ודמיה חולין. וילדה טומטום ואנדרוגינוס, ר' שמעון בן גמליאל אומר, אין קדשה חלה

צבהמת קדשים שהקדישה ואח"כ נתעברה ולא חטאת היא ונתעברה ורובה להערי' שלא ילך למיתה דולד חטאת למיתה אלא וקמ"ל דולדות קדשים צהווייתן קדושי' ולא צמעי אמר: (ב) ודמיו חולין. צבהמת חולין אידין דלוי צבהמת קדשי' האידן דאקדישה עולה להוי עולה אידך קאי צקדושתה דלמה ומיכו על שמיס חלה קדושת עולה דהא אמר חס זכר עולה ומסוס דלא נדל אלא חלה יתבר ה"ז ללריכו עולה: ילדה טומטום. צבהמת קדשי' חוד: חין. דולדות קדשי' צהווייתן הן קדושי' ולא צמעי אמר וכיון דצליחתן מן הלחם חין דלוי

איזט, וויפפון האן דיא געבורט איז אויבע לוס גאלנפפער הייליגטע; לוייא מענליכע, זיך ברינגט און איינעס דאפפון אלס גאלנפפער דאר, דאז אנדערע אבער ווירד און יענע פערקויפט, דיא חין גאלנפפער לז ברינגטן סולדיג ינד; דאז דאפיר געלויפט געלד איזט דולין, (ווייל ער נור איינעס ווידעטעט). ווירפט עס אבער לוייא ווייבליכע, (אין דפס פאלע ווי און איינעס לוס פרידענספפער בעטטיאאטע), זיך ווירד עבענפאלס איינעס דאפפון אלס פרידענספפער דארגעבראכט; דאז אנדערע אבער און איינעס פערקויפט, דער חין פרידענספפער לז ברינגטן סולדיג איזט, וועלכעס ערלויפט געלד אלס דאן דולין איזט. ווירפט (חין) געהייליגטעט פיה) חין געטלעכטלויפטעס, קדער לויטטער, יונגעס, זיך זאגט רבי שמעון זיהן גמליאל'ס: עס האפטעט גאר קיינע הייליגקייט דארין. (זיינע אייטונג איזט דאס אלע יונגע פפון געהייליגטעט פיה ערסט דאן הייליג ווערדען, ווען זיך דאז ניכט דער וועלט ערבייקקטן, אבער ניכט טפן חין אוטטערייב, אונד דא דיע לעטטערע ביז דער געבורט ניכט אעהר פפעררעהיג ינד; דא זינד זיך ניכט אעהר הייליג. דיא אנדערן געוועהרטען גלויבען אבער, דאס זיך טפן חין אוטטערייבע הייליג ינד. וויא אויך דיא הלכה נאך

חיה

חלה עליהן: (א) האומר, וילדה של זו עולה, והיא שלמים, דבריו קיימים. היא שלמים, וילדה עולה, הרי זו וילד שלמים, דבריו רבי מאיר. אומר רבי יוסי, אם לבד נתבונן מתחלה, הואיל ואי אפשר לקרורת שני שמות באחת, דבריו קיימים. ואם משאמר הרי זו שלמים, גמלך ואמר, וילדה עולה, הרי

להקדשה לא קדשי: (ג) האומר. על וילד של צהמה מעוברת: קיימים. דקדושת הולד קדמה אזל חס אמר צדישא הוא שלמים אקדשה ולכל דלית צה הוי צמקדיש צ' צהמות לשלמים ולא מהני כי הדר אמר וילדה עולה והכא לא שייך צהווייתן דכי אמדיקן צהווייתן צההקדישה ולצסוף כמעבד דמקדושת חפי' קא קדיש אזל צמקדיש מעוברת חשיב עוצר לקצולי קדושה ור"מ חיה לוי תפוס ל' דלשון: מתחלה. כשאמר היא שלמים לא נתכוין לולדה: א"ל. שאין הפה יכול לדבר צ' דברים כא': קיימי'. דאף בגמד דצרוי חס נתפס: נמלך. נתייגע חפי' צתוך כדי דיבור חוד ואמר וילד עולה ה"ז וילך שלמים חע"ב דנכ"מ תוך כ"ד כדיוצר דמי' צמקדיש ומימד ומבדק ועוצר ע"ז ומקדש ומגדש

מיהנען בלייבט). (ג) זאגט יעאמר (פפון ויינעס טרעכטיגען פיהע): דאז יונגע דיעט פיהעט זייא חין גאלנפפער, דיא אוטטער זקלן אבער חין פרידענספפער זיין! זיך גילטען זיינע וויקרטע, (ווייל ער דאז יונג גע לז ערסט געהייליגט); (זאגט ער אבער): דיעטע פיה זייא חין פרידענספפער, אונד דעסמען יונגעס חין גאלנפפער! זיך חייט אויך דאז יונגע חין פרידענספפער, (ווייל ער דיא טרעכטיגע אוטטער לערסט געהייליגט, זיך האט ער דיא אוטטער זאאט יונגעס געהייליגט, אונד חייט עס זיך פיל, אלס העטטע ער לוייא סטיק פיה חויף מיינאל לז פרידענספפער געהייליגט). זיך חייט רבי מאיר'ס איינגוג; וויקרויף דבי יוסי' זאגט: חייט גלייך אנפאנגט זיינע מבייכט דיעטע, (דאז יונגע לוס גאלנפפער לז הייליגען) געווענטען, זיך ינד, ווייל און ניכט לוייא ען נאהאטן חויף מיינאל אויסטפרעכען קמן, זיינע וויקרטע גילטיג, האט ער אבער ערסט נאכדעסן ער געזאגט: דיעער זייא חין פרידענספפער, זיך בעטונעטן, אונד געזאגט: דאז יונגע זייא חין גאלנפפער!

זיך

הרי זו ולד שלמים: (ד) הרי זו תמורה
עולה, ותמורת שלמים. הרי זו תמורה
עולה. דברי רבי מאיר. אומר ר' יוסי, אם
לבד נתכונן מתחלה. הואיל ואי אפשר
לקרות שני שמות באחת, דבריו קיימים.
ואם משאמר תמורת עולה, נמלך ואמר
תמורה

לאו כדזר דמי: (ד) תמורת שלמים. ולא גרסי' ותמורת שלמים: ה"ז
תמורת עולה. לתפוס לשון דלשון: קיימים. וחזי' תמורת עולה וחזי' תמורת

הך חייט עם חזין יונגסם טמן פרידענטקפער (34)! (ד) ווען יעמאר
זאגט: דיעס זייא אוטויסונג איינעס גאלנקפערס, אונד איינעס פרי
דענטקפערס! זך חייט עם דיא אוטויסונג איינעס גאלנקפערס, זך
זינד דיא ווקרטע רבי מאיר'ס, רבי יוסי זאגט: ווען ער גלייך אן
פאנגס דיעס אבייט געהאבט, (דאס עם לור העלפטע דיא פערטוי
טונג איינעס גאלנקפערס אונד לור העלפטע איינעס טורקפערס זייא),
זך זינד, ווייל דער אענס ניכט לוייא נהאענן אויף איינמאל אויסטפרע
כען קאן, זיינע ווקרטע גלייך, (עס חייט אלץ האלב דיא פערטויסונג
איינעס גאנץ: האלב דיא איינעס טורקפערס 35); האט ער אבער
נאכדעקן ער טמן געהאגט: דיס זייא דיא פערטויסונג איינעס גאלנקפ
פערס! זיך בעזענען אונד געהאגט: (עס זייא) אוטויסונג
איינעס פרידענטקפערס! זך בלייבט עם אוטויסונג איינעס

34 רבי מאיר'ס זיינוק חייט, ווען מאן זיך אויף לוייאפאכע חרס אויס
דריקט, זך גילט דער ערסטע אויסדרוק; רבי יוסי אבער גלויבט, אויך
רעד טונס דער רעדע זאגט פערבינדליך. אנדערס בעזונען דארף מאן
זיך אבער ניכט; דען דא גילט געוויס דער ערסטע געהייסערטע
וויילע.

35 דער גרונד דעס סטרייטעס דער פאריגען משנה חייט היר דערגעלבע,
עס זונס אלץ נאך רבי יוסי ביו לור אונזרדיקייט ווידען, וזך זי
דען מאן עם פערקויפט, אונד חונק דער איינען העלפטע דעס ערלויף
טען געלדעס קויפט מאן חזין גאלנקפער, אונד חונק דער אנדערן
העלפטע חזין פרידענטקפער; עם זונס אבער ביא דער אוטויסונג
ביידערויא חפפער, פאך דען אוטויסער געגענווערטיג געסטאנדען
האכען.

דמט
תמורת שלמים, הרי זו תמורת עולה:
(ה) הרי זו תחת זו, תמורת זו, תליפת זו,
הרי זו תמורה. זו מחוללת ער זו, אינו
תמורה. ואם היה הקדש בעל מום, יוצא
לחולין, וצריף לעשותו דמים: (ו) הרי זו
תחת תפאת, ותחת עולה, לא אומר פלוס.

תחת

שלמים וזאי דלא אמר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורה אכל ה' דטעה
וסדר חי' אמינא תמורת עולה ושלמי' חזי' קדושה ולא קדישה כדן האומל
חזי' עולה וחזי' שלמים שהיא קדושה ואינה קדישה וסדר אמינא תמורה אכל
ה' הלכך זע"ב דאמר בני האי לשנא לתדוויבו' סמוך ותדעה כו' ויפיל מדמי חזי'
עולה וחזי' שלמים כדן שהיו לפניו עולה ושלמים כשהעיר את זו כהן:
(ה) ה"ו תמורה. דכלן לשון תמורה הן: מחוללת. לשון חילול הוא ואין
צדמה של הקדש תמימי' וזלזל לחולין: וזלזל. זע"פ שאינו שום כבוד ההקדש
זע"ב דד"ת חזי' הקדש שזה מלאה מכה שחללו על שום פדושה מחוללת: לעשות
דמי'. זע"פ שמן התורה וזלזל לחולין מדדבן גרין לעשות כלומר להשלים

גאלנקפערס. (דיא הלכה בלייבט אין דיער אונד אין דער איבריגען
בושנה נאך רבי יוסי). (ה) זאגט יעמאר: דיס זייא פיר דיס!
פדער אוטויסונג פיר דיס! פדער דיא פערדענטקפערס זינעס! זך חייט
עס אוטויסונג. (ווייל אלץ דרייא אויסדריקע איינע אוטויסונג בע
דייטען), זאגט ער אבער: דיעס געהייליגטע פיה זייא דורך דיעס
פיה געאין (חולין) געהאכט! זך חייט לעטלערעס קיינע אוטוי
סונג (ווייל חזין פעהערפרייעס געהייליגטעס פיה ניכט דורף ווערען
קאן); האט אבער דאז געהייליגטע איינען לייבעספעהלער, זך חייט עם
דורך דאז אנדערע חולין געהאכט, (זאלטע אויך דאז געהייליגטע
הנדערט מנה אונד דאז געאיינע פיה איינע פרוטה ווערטה זיין),
לעטלערעס אום אבער לו געדע געהאכט ווערען, (דאס מאן נאך
הייליגטען קאן, זונס דאז אנדערע אעהר ווערטה זונס, אונד זך דמי
הייליגטהוק ניכט לו קארן קאזאע). (ו) זאגט יעמאר: דיס זייא
סטאטט איינעס זינדענטקפערס פדער סטאטט איינעס גאלנקפערס!
זך האט מאן דאמיט ניכטס געהאגט 36); זאגט מאן אבער: סטאטט

36 ווייל ער טעלעטונג זאגטע: סטאטט איינעס זינדענטקפערס! אדער
גאלנקפערס! אונד דיא תורה זאגט: ארום! דאז לו פערטויסערטע
געהייליגטע זונס אויסגעלייכעט אונד בעסטעוונט זיין.

תחת חטאת זו, ותחת עולת זו, תחת חטאת ותחת עולה שיש לי בתוך הבית, היה לו, דבריו קיימין. אם אמר על בהמה טמאה, ועל בעלת מום, הרי אלו עולה, לא אמר כלום. הרי אלו לעולה, ומכרו, וביא ברמייהו עולה:

פרק ו

(ס) כל האסורין על גבי המזבח, אוסרים בכל שנה. הרובע, והגרבוע, והמקצה, והנעבר

הדמים שלא יתאוו להקדש דמן התורה אין אונסה להקדש: (ו) ותחת עולה. לזו תחת עולה סתם שלא חזר תחת חטאת זו או עולה זו: לא כו'. דכתיב ולא ימוד אותו עד שיבי' ההקדש ידוע ומיוחד כשמיירד זו. והיתה עומדת לפמיו: לעולה. תשמע לדמו עולה דלי אכילו גופייהו צניי ללקדונו קום. אמר הכי אלו עולה:

פרק ו (א) האסורין. הכן דקאסיז ואזיל הכן אסורי' אם אינו נכר וטרופה חפי' ח' צלף כלן אסורי' אם אינו נכר וטרופה

דיעס זינדענאפפערס! טטאטט דייעס גאלנאפפערס! (ראו פער איינע טע אפפער טטעהט נעאויך פאר איהם); קדער אויך: טטאטט דייעס זינדענאפפערס, קדער: טטאטט דייעס גאלנאפפערס, וועלכעס איך איך הויזע האבע! אונד ער האטטע ווירקליך איין זאלכעס איך הויזע, זי געלטען זיינע ווקרטע. זאגט יעמאנד: אויך איינעס אונרייגען, קדער אויך איין פעהלעהרעהפטעס פיה: דייעס זאל איין גאלנאפפער זיין! זי האט ער דאזיט ניכטס געזאגט; זאגט ער אבער: עס זייז לונג גאלנאפפער! זי ווירד עס פערקויפט, אונד אום דאז עראקוטע גענד איין גאלנאפפער געקויפט 37.

פרק ו (א) אלעס וואס (אז פער ווערפליך לור דארברייגונג) פער: בנטהען אייט, אויך דען אומאר לור ברייגען; אאלט

37) וואלנטע ער עס זעלבסט לונג גאלנאפפער בעטטייאונטן, זי ווירדע ער געקענט האבען: דייעס זייז חיי'ן גאלנאפפער! אונד ניכט לור חיי'ן נע ער גאלנאפפער! 38

רנ והנעבר, ואתגן, ומחיר, והבלאים, והמקצה, ויוצא, דופן. איזה הוא מקצה? המקצה לעבודת הורה, הוא אסור, ומה שעליו מתר. איזה הוא נעבר? כל שעובדין אותו, הוא ומה

משכחת לה לאיזה כלרת כגון שנתערב' דרוסת האדי והאז' צנקוב' הקח: ח' צולך טרפה ואליצה דר' ח' צס' דאמר לא יקדש: הרובע והנעבר. כגון דדעט או נדעט ע"פ עד ח' או ע"פ הצעלים דפסולי' להקדשה ואינה נסקלת: מוקצה. סקלורו לע"ז ואינה פסולה להקדשה עד שיעשו צה מעשה לשם ע"ז כגון סעבדו צו הכומרי' אם הוא שור או מזוזהו אם הוא סה: ועצד.

אלעס אנדערע (ווקרוטער עס געאענט ווקרדען), ווען עס זעלבסט קדך זי וועניג אייט, פערבנטהען; (זי וואגען און עס ניכט ערקענען זען אונד הימונגעוואען קאן 38), ווען עס אויך איינע אונטער טוינענד זיין זאלטען). דייע זינד עס: איין פיה וואיט איין וויבליכעס קדער איין ווענליכעס פיהטאנדע געטריבען, (וועלכעס נור איין זיינלענער זייגע, קדער דער זייגענטיאער אויסגעזאגט, ווי עס אלזי ניכט לור טטייג' וונג פערדאמט, ווקדערן בלום לור דארברייגונג פער ווערפליך ווירד); זיין מוקצה (לור פערעהרוג איינעס אבגאטטעס בעטטייאונטעס) פיה, (איט וועלכעס דיז גאטלענעריטער טאן אירגענד איינע האנד' אונד בעניגען, לונג בייאשפיל: זי האבען איט איינעס קאסטען געפאליגט, קדער איין טאך בעטקאהרען); זיין פיה וועלכעס זעלבסט אבגאטטיט אגעבעטעהט ווקרדען, (דאס אבער דאדורך ניכט לונג גענוסע, זיג' דערן לור דארברייגונג פער ווערפליך ווקרדען); הורעלמאך; געטויטעס פיר איינען הונד, בלאים (פערבנטהענעס איסונגס) פיה; מרפה פיה; אונד וועלכעס אויס דעק ווטטערלייב געטייטען ווקרדען אייט. וואס הייפט מוקצה? וואס לור פערעהרוג איינעס אבגאטטעס בעט טטייאט אייט. דייעס פיה זעלבסט אייט פערבנטהען, (פיר דען מ'ז טאר) אבער וואס דארזיך אייט, (דאז זייג) אייט ערוויכט. וואס הייפט זיין אגעבעטעהטעס פיה? ווען און עס זעלבסט אבגאטטיט אכעטע העט. דייעס פיה אייט וואאט אלעס וואס דארזיך אייט (דעק זייגע)

38) ביח אלען ארטען דעס פערבנטהעס אייט זעגליך, דאס און עס ניכט ערקענען קאן, אויסער ביח איינען טרפה בעפולדענען פיה, וועלכעס דיז פערלעטעטע סטעאלע קענעמליך וואלט. דאך גיבט עס אויך זי חיי'ן פאלו. יחיע תוספות הרש"ם.

ומח שעליו אסור, זה זה מתרין באבילה:
(3) איזהו אתגן? האומר לזונה, הא לך טקה
זה בשקר, אפילו מאה, בלן אסורין. וכן
האומר לחברו, הא לך טלה זה, ותלן
שפחתך אצל עבדי, רבי אומר, אינו אתגן,
וחכמים

אינו אסור בהנאה א"ע ששדוהו שאין שעלי חיי' נאסרו' אבל בפסולי' לזנות:
שעליו. תכשיתי' שעליו אסור' בהנאה שהרי נעזרו ויש בהן תפיסת ידו אלס:
(ב) לזונה. א' נכרית וא' ישראלית והוא שיהי' מחייבי' לחזן וא"ל' מחייבי'
כריתות ומיתות ז"ל' אבל אתגן של פנוי' ישראלית שלא נפסלה צניא'ה זו לכהונה
אין זה אתגן זונה של אתגן של פנוי' ישראלית שלא נפסלה צניא'ה זו לכהונה
אפי' מאה. שהתנה עמה לתת לה טלה א' צאתנה ושלח לה אפי' מאה לא
חמדי' הא' הוא אתגן שהתנה עמה והכך אחרונה מתנה נכר: אלא עבדי.
צ"ע שאין לו אשה וצני' מיירי שאין רשות ציד דכו למסור לו שפחה כנענית
הלכך אתגנה אסור דצני' חכמים ודני' סדר דא"ע שאין לו אשה וצני' דני'
מוסר לו שפחה א"י הואיל וע"ע הותר מכללו צפחה כנענית כמיס לו אשה

פערבטטהען, (ועלמסט איזט עם פיר דען מוטאר פערבטטהען, אבער
לום עסגענום ערלויבט; דיז דארין בעפידנליכען זאכען זינד לוי יעדעס
גענוסטע פערבטטהען), ביידערלייז פיה זינד לום עסגענום ערלויבט.
(ב) וואס הייסט הורענלעהן? ווען יעמאנד לוי מייער הורע (יז זיז
היידן קדער יידן) זאגט: היר האמט דוז דיעט לאס פיר דיינע זעהן!
ווען עם אויך (טאטטט איין איינלען פערטרעכענעם טטיק) הורענעט
ווערן (דיז ער געטיקט), זיך זינד מאלע לום מוטאר פערבטטהען (39).
זיך אויך, ווען מייער לוי דעם אנדערן זאגט: היר האמט דוז דיעט
לאס, לאס זיינע היידניטע מאגד ביז איינעס העברעאישען קנעכטע
איבערנאכטען! זיך מיט זאכעס נאך רבי'ס איינוג קיין הורענלעהן;

(39) איינע הורע הייסט היר איינע זאכע פערנעהן דיז לוי היירטעהען, אונק
דער פערנעהנדטאכט ווילען סאכטעהן פערבטטהען זיזט, פילזעהר
וויך דארין אויסרעטונג קדער טרעדעסטראכע סטעהעט. אונטער
הורענלעך פערטטעהט און חלונ קיינעסוועגס וואס און אייער לעדי-
גען גיבט דיז חין קיינע דער פערבטטהענע פערנעהנדטאכטס גרודע מיט
הירק סטעהט. זיך זיזט אויך דער הורענלעהן דען איין ווייב איינעס מאנע
גיבט, ניכט פערבטטהען, ווען אבער דער זעהן דען איין און איי-
נעם מאנע גיבט, מיט זיהק טאנדע לוי טרייבען.

ונחכמים אומרים, אתגן: (ג) איזה הוא מחיר
בלב? האומר, הא לך טלה זה תחת בלב
זה, וכן שני שתפים שחלקו, אחד נטר
עשרה, ואחד נטל תשעה ובלב, שפנגד
הבלב אסורין, שעם הבלב מתרים. (אתגן
בלב, ומחיר זונה, קרי אלו מתרים,
שנאמר

וצניס לא חשיז אתגן: (ג) עשרה, עלאום: ט' וכלז. נגד העשרה עלאום
אסורים כל העשרה שכנגד הכלז משום מחיר כלז וכגון שהעשרה עלאום שכנגד
הכלז כ"א שיה דינד והע' שעם הכלז שיה כ"א דינד פחו' מעה והכלז שיה
דינד וע' מעין נמאל צאותן עשרה שכנגד הכלז יש בהן ט' שכלל א' מהן יש צו
מעה מחיר כלז והעשירי כולו מחיר כלז: מחיר זונה. שהחליק טלה צזונה:
שנים כו' הן כו'. שיהם דכתז קלס פלגונא לי' כאלו כתוז שנים הן שנים ולא

דיז אנדערן געלעהרטען האלטען עם פיר הורענלעהן (40). (ג) וואס
הייסט געטויסטעם פיר מיינען הונד? ווען יעמאנד לום אנדערן זאגט:
היר האמט דוז דיעט לאס פיר דיינען הונד! אויך ווען זיך לוייז דיז
אין מייער געווענלעכעם סטאנדען מיט איינמאנדער מבגעהענלייט האבען;
דער איינע ימאט לעהן טאכע, דער אנדערע דאגעבען קיין טאכע
אונד איינען הונד, זיך זינד דיז (לעהן טטיק) געגען דען טהייל וואכבייז
דער הונד וואר, לום מוטאר פערבטטהען; דיז גיין טטיק אבער ווייך
בייז דער הונד וואר, זינד דאלו ערלויבט. (יענע הייסען געטויסט פיר
איינען הונד, דיעט אבער זינד געגען טאכע אויסגעטויסט; דאך גיזט
יענעם נור ווען אונטער דען לעהן טאכען קיין אייליגעס טטיק וואר,
ווייך ניכט דער הונד ימאנער זעהר ווערטה מיט, ווייך אמן אונז קיין
איייליגעס דאפיר אויסטאטען קאן) הורענלעהן (ווען יעמאנד זאגט:
היר האמט דוז מיין לאס, לאס דאפיר דיינע היידן ביז איז מיבער-
נאכטען!) אונד געטויסטעם פיר איינע הורע (ווען יעמאנד דעם אנדערן
איינע הורע געגען איין לאס אויסגעטויסט, אונד דיז הורע דאדורך אלס
טקאלפין ערקויפט) זינד לום אלטארע ניכט ערלויבט, דען עם טטעהט
אין דער טריפט נור לוייז: אבער ניכט פיערערלייז פערבטטהען. (נעא-
זיך נור הורענלעהן אונד פיר הונד געטויסטעם אבער ניכט הורענלעהן אונד

(40) און איינע היר איינע זאכען קנעכט, דער נאך קיין ווייב איינד קייז
דער האט, דעם חלונ דער הערד קיינע קאנחניטיטע שקאלפין לום וויי-
בע

שְׁנֵי אָמָר) שְׁנֵיהֶם, וְלֹא אַרְבַּעָה, וְלֹדוֹתֵיהֶן
מִתְרִין, שְׁנֵי אָמָר הֵן, וְלֹא וְלֹדוֹתֵיהֶן: (ד) גָּתוּן
לָהּ בְּסָפִים, הָרִי אֵלּוּ מִזְרִין. יַיִנוֹת, שְׁמָנִים,
וְסָלְתוֹת, וְכָל דָּבָר שְׁפִיזָא בּוֹ קָרַב עַל גְּבֵי
מִזְבֵּחַ, אָסוּר. גָּתוּן לָהּ מִקְדָּשֵׁינוּ, הָרִי אֵלּוּ
מִתְרִין. עוֹפוֹת, הָרִי אֵלּוּ אָסוּרִין. שְׁתִּיחַ
בְּדִין

ד' אמת כלל ומחזק זוכה כן ולא ולדותיהם: (ד) מותרין. לקרות מהן לקדשן;
יכות כו'. אכל ענבים ועשאו יין חטים ועשאו סלת מותרין: מוקדשי'. כגון
ספרים פסחו ולאח' זמן אחד לזוכה הצעילי לי על פסחי צלתנך סד' א' הוליל
ואדם דשאי לפנות אחרים על פסחו מכוני' הוא וליחול עלי' אתנן קמ' ל': שאין

געטויסטעס פיר איינע הורע. (ד) דיא יונגען פֿען זקלענען פֿיהע זינד ער,
לויבט, דען עס ווירד געזאגט: דן יזא זע א ב ס ט, אבער ניכט דערען
יוגע (41). (ד) האט אמן (דער הורע) זילבער זיילע געגעבען, זק
זינד זקלען ערלויבט (דאפיר טאמכט זאונד טפייזענפעער לוקיפען). גאב
אמן מיהר אבער וויינע, 'עהעל, פיינע געהאגטסטונגען קדער וואס
אמן דערזאיינען מויף דען אטאר דארבריינגט, זק מייט עס פערבקטהען
(דן דייט וויילען, קויפען אונד ווייבערען זעלען אמן דער הורע
געגעבען ערלויבט, אויס דעק ערסטען אעהל, אויס דעק לווייטען
זעהל, אונד אויס דעק דריטען וויין פיר דען אטאר לו אמלען) 42;
גאב אמן מיהר געהויליגטעס פיה, (לונק בייאמפיל איין אבגעזונדערט
טעט אמק), זק בלייבט זקלעס פיר דען אטאר ערלויבט. (דיס ווירד
אויס דער טריפט געפלאגערט). גאב אמן מיהר פאָגעל (פֿען דוילין),
זק זינד זיט פערבקטהען. אמן קענטע לומר זק זיט דעכט פֿאָגעלן;

בע זעבען דארן, זיט זיהק קינדער לו לייגען; דאזינר דיא רבנן זק
זיינען זאָהן פיר הורעלזאָהן אכטען, דער רבי ווידערספריכט, דיא
הלכה ריזטעט זיק נאך ערטערן.
(41) ווייל דיא תורה זאגט: שניהם, דח ווירד נאך געוועהנליכער חוסלות;
זונסאמטס זאגענאזען, חוס טעגדע שנים הם, חאזק נור הם, אונד
ניכט זיח זעלבסט ולדותיהם.
(42) דחן קויבע שנים הם קלימט אויס זאָוּזאָהן שנויהם דערען פערענדערט
טעט, חוס חויך דערען יונגע.

רב
בדין, מה אם המקדשין, שהמום פוסל
בהם, אין אתנן ומחיר חל עליהן, (עופות),
שאין המום פוסל (בהן), אינו בדין שלא
יהא אתנן ומחיר חל (עליהן), תלמוד לומר
לכל גדר, להביא את העוף: (ה) כל האסורים
על גבי המזבח, ולדותיהם מותרים. ולד
טרפה, ר' אליעזר אומר, לא יקרב על גבי
המזבח, וחכמים אומרים, יקרב. ר' תנינא
בן

המום. דל"ק תמים זכר צנצנים תמות וזכרות צנצנים וזין תמות וזכרות
צנצנים: (ה) האסורים. כגון צנצנים סלדעט וזכ' כ נעצרה: מותרין. שהזכר
אל היתר סזא עליה והיא סמיהן גדמו לולד סזא זה זה גודס מותר אכל
נרצעת נסיהו מעוצדת הולד פסול לקדשן דהיא וולדה נרצעו וכן כלל האסורין:
ולד ערפה. למ'ד ערפה וולדה פלוגמיהו דל"ס זף זה גודס אסוד ורצקן

ווען סקן בייח געהויליגטעס פיהע, ווקראן דקך זיין לייבעטעהלער
פערזוערפליך אמלען קאן, דאז פערבקטה דעק הורעלמעהנס אונד הונג
דע געטויסטעס ניכט דארטן האמטעט, אונד זק וועניגער זקלעט דקך
בייח פאָגעלן, וזק דקך זיין לייבעטעהלער ניכט פערזוערפליך אמלעט,
דאז פערבקטה דעס הורעלמעהנס אונד הונדע געטויסטעס דארטן האמטעט
טען. עס בעלעהרט אבער דיא טריפטעטעלע מינדעקן זיח זאגט:
(דניס כ"ג. י"ט): לור מירגענד איינעס גע זיב דע: (דאז ווקרט,
כען לבל לייגט) דאס אויך פֿאָגעל זיט בעגריפֿעטען זינד. (ד) פֿען
אלעס וואס לונק אטאר פערבקטהען זיט, זינד דיא יונגען ערלויבט,
(בייח דער פיהטאנדע פערטטעהט זיק דיעט: ווען זקלעס הערנאך
ערטט טרעכטיג ווקרדען; וואר עס אבער דאמאלס בייח דער טאנדע
טהאט סקן טרעכטיג, זק זיט עט אונטויגליך, ווייל דאז יונגע סקן זין
זיהק געזועזען אונד דיא טענדונג אן זיהק זיט פערמיכט. ווקרדען);
דאז יונגע איינעט טרפה פיהעס, זאגט רבי אליעזר: דאס אמן עס
ניכט מויף דען אטאר בריינגט; דיא אנדערן געלעהרטען אבער ער
לויבען עס (פיר דען געאיינען געברויך זיינער פריפאמפערזאָהן זיט
עס מויך נאך ערטערעקן ערלויבט. דיא הלכה בלייבט ניכט נאך
רבי

בן אנטוניגנוס ואומר, פשרה שינקח מן
הטרפה, פסולה מעל גבי המזבח. פר
תקדשים שנעשו טרפה, אין פודים אותם,
שאין פודים את תקדשים להאכילן לפלבים:

פרק ז

(א) יש בקדשי מזבח, מה שאין בקדשי בדרק
הבית, יש בקדשי בדרק הבית מה
שאין בקדשי מזבח, שקדשי מזבח עושים
תמורה

סבדי זוז' ב מותר ולמ' טרפה אינה יולדת משכחה לה שנתעברה ואח"כ נטרפה
למ' ס עובד ידך אמו ודבנן סבדי לאו ידך אמו הוא: פסולה. כל אוחו כיוס
שינקח מעת לעת דלוינן מתאכל עד מעל"ע:

רבי אליעזר (43). רבי חנינא יקח אנטוניגנוס ואגט: וזמן חיון טויג
איכעס פיה פתן חיינעס טרפה פיה געוויגט, זמן חייט עם פיר דען
אטאר פערזענליך, (גאנצע פיער אונד גוואנליג טונדען הידורך,
ווייל דיא אילך זיך זיך אקגע אין איהרעס אאגען אונפערזיעט בעפידעט;
הערנאך חייט עם ערלויבט. דיא דולכרה בייבט ניכט נאך מיהס).
אזעס געהייליגטע, וועלכעס טרפה געווקרדען, ווירד ניכט אקגע
קויפט; ווייל און קיין געהייליגטעס אויאווען קאן, אונט עם דען הונ-
דען לו עססען לו געבען (44).

פרק ז (א) עם חייט אמלכעס בייא דען פיר דען אטאר געהייליג
טען טהירען, וואס בייא דענען פיר דיא טעאפעל חייט
בעססערונג געהייליגטען ניכט טטאטט פינדעט, אונד עם חייט אמלכעס וואס
בייא אעסלעטערן יא אונד בייא ערטטערן ניכט טטאטט פינדעט. דיא פיר דען
אטאר געהייליגטען וואלען אוואטויסונג, (אויסגעקומען בייא פקעגלן

(43) דער גרונד דיעס סטרייטעס ערקלערט זיך דורך דיא פערטידענע חייט
טויגען דער רבנן, חייט טראקטאט חולין זייטע 58. און בילעבע דא:
ריבער דען ברטנירא נחלונען.

(44) וועלכעס אויס דער טעלען חין דער תורה (דבדים ז' ט"ו) געפח'ע
געט ווירד דא עם דער הייט: דאז זאלסט עם סען: אבער
ניכט אונט עססען פיר דיינע הונדע געברויטען.

המורה, ותיבום עליהם משום פגול, נותר,
וטמא, ולדן וחלקן אסור לאחר פדיונם,
ובהשחטם בחוץ, חיב, ואין גותנים מהם
לאומנים בשכרו, מה שאין בו בקדשי בדרק
הבית: (3) יש בקדשי בדרק הבית מה שאין
בקדשי מזבח, שסתם הקדשות לבדרק הבית.
הקדש בדרק הבית חל על הכל, ומועלין
בגדליהן

פרק ז (א) עושים תמורה. חוקא צמות של קדשי מצח אצל עופות
ומנחות חין עושי' תמורה: ולדן. כגון דליעבד לפי
פדיון ואלויד לאחר פדיון דלהקריבן א"ל למכה קדוש' דחוי' קאפי לפדותן לא
דלא אלימא מלתא למתפס פדיון: לאומנים. שזוכין צמקס טוטלין סכר מקדשי
צדק הצית: (ב) הכל. אפי' על צממה טמאה וצע"ת וצאצאים: צדוליון.

אונד טפיינעקפערן, און ווירד דאבייא טורדיג וועגען פגול (אמוזיג
דיגעט) וועגען איבריגגעבליבענעס אונד וועגען אונרייטיגקייט, (און חייט
נער חין אונרייטיגקייט דאפפן מיסט. (ייהע טראקטאט זכחים אב
טיטט ד' משנה דה); דאז יונגע אונד דיא אילך דאפפן, זינד אויך נאך
דעס דיעס פיה אויסגעלויט ווקרדען, פערברטהען; ווער זיח אויסער-
האוב דעס טעאפעלפערהעפעס טאכטעט, ווירד דאדורך טורדיג (דעס
טקדעס); אונד און דארף דאפפן דען ארבייטטייען (איס טעאפעל)
פיר איהרען אקען ניכטס געבען. אזעס דיעס פינדעט בייא דענען ניכט
סטאטט, וועלכע לור אויסבעסערונג דעס טעאפעלס געהייליגט זינד.
(ב) עם חייט אמלכעס וואס בייא דען טעאפעל אויסבעסערונג געהייט
איגטען טטאטט פינדעט, אבער ניכט בייא דען פיר דען אטאר געהייט
איגטען, נעאליך: אזעס וואס און טאכטהין הייליגט, געהערט לור
טעאפעל אויסבעסערונג. דיא הייליגונג פיר דיא טעאפעל אויסבעסער-
ונג האפטעט אויף אזעס, (אויך אויף אונריינע טהירע אונד זקאר
אויף סטיינע) (45). און פערגרייפט זיך אן דעס וואס האפפן ענט-
טאנדען, (בייא חיינער זיך געהייליגטען עננע פערגרייפט און זיך אן
דעס חייט, אונד בייא חיינעס זיך געהייליגטען פיה, אן דער אילך,

(45) זיך נאך ברטנירא.

בגדליהו ואין בהם הנאה לפניהם: (א) אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדר הבית אין משנין אותן מקדשה לקדשה ומקדישין אותן הקדש עליו ומחרימין אותן ואם מתו יקברו ר' שמעון אומר קדשי בדר הבית

נחל צהמה וזית תנוולות משל"ב בקדשי מזבח שלא נהנים ולא מועלים: (ג) חין משנין קדשי מזבח לא יעשה שלמים עולה ולא עולה שלמים וכן הקדש לזדק הכיכל חין משנין לזדק המזבח ומקדישין. לקדשי מזבח קאי: עליו. דתתק ס"ח דערבין לענין חרמי כהן ה"ה נמי אם התפס קדשי מזבח אם החזים חותן כותן לכחן את בעליו כללעיל אבל קדשי ז"ב כז שהתפסו זין למזבח זין לחרמי כהני לא עשה ולא כלום שאינם שלו ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו: ואם מתו. זין קדש המזבח זין קדשי זדק הבית אפי' לאחד

וועלכעם ביח אטמרגעהייגטעס ניכט איינט; אונד דיע פריסטער האט בען קיינען גענום דארטן, (בייח אטמרגעהייגטעס גענימען דיע פרייטעטער פאן מיינגען דא: פלייס, פאן מיינגען דיע הייט). (ג) ביח ביידיערייז געהייגטען דארף און פאן מיינער הייגיקייט לור אנדערן, אום פאן פרידענסקפער לור אנלונקפער, קדער אונגעקעהרט; עבען זיך פאן מויסבעסטערונג דעם הייכל'ס, לור מויסבעסטערונג דעם אום טארם אונד דערגלייגען) ניכט פערעדערן, און קאן זיך אום אום סלאג מיט ווערטה היינגען (46); און קאן זיך פערבאנגען, (אום באנגען זיך ערקאהרען, נעאליך: אטמרגעהייגטעס, אבער ניכט לור טעא: פעלאויסבעסטערונג געהייגטעס) (47); ווען זיך (מיין טעאפעלאויס: בעסטערונג געהייגטעס, קדער מיין אטאר געהייגטעס אויך נאכ'ע דעם עס פעהערעהאפט, אבער נאך ניכט מויסגעאקט ווערדען) טעערי בען זיך ווערדען זיך בעגראבען. רבי שמעון זאגט: טעאפעלאויסבעסטע

(46) ווען יעאחד פאן איינעם גאנלעכפער זאגט: עס זיך לור טעאפעלאויס: בעסטערונג געהייגט! זיך טועגט און עס לור געדון. אונד גיבט עס דעם טאטלויסטיגער. און טועגט נעאליך און, ווייז פיל דער אייגענ: טהיער טהייל קדער גענום דארטן האט; דען בייח היינער פרייחוואל: זיגען ווידאונג בדויכט ער נור נאך בעליבען דען ווערטה לור ערועטלען, אונד בייח איינעם געליבעדע (נדר), ווען ווען דאז אפפער אבהאנדען געקאממען, ער עס ערועטלען מיסטע, ווען ער דען אפפער אבהאנדען דיעסם פיהעס לור טעאפעלאויסבעסטערונג ערליגען.

(47) דאס לור טעאפעלאויסבעסטערונג געהייגטע, ווען און עס אבערהאום פיר

הבית, אם מתו, יקברו: (ד) ואלו הן הנקברים, קדשים שהפילו, יקברו. הפילה שליח, תקבר. שור הנסקל, ועגלה ערופה, וצפורי מצורע, ושער נזיר, ופטר חמור, ובשר בחלב, וחולין שנשחטו בעזרה. ר' שמעון אומר, חולין שנשחטו בעזרה, ישרפו. וכן תיה שנשחטה בעזרה: (ה) ואלו הן

הנשרפים שהוממו אבל עדיין לא נפדו אפי' למ' פודין את הקדשים להאכילן ללכזים ה"ה כשטרפה דאפטר לה דפעמדה והערבה לכל משמתו לא: יפרו. דלא נאמר והעמיד והערך ללא בקדשי מזבח: (ד) הנקדרים. דאסודי הנאה נהכו: תקצר. דאין שלי' צלא ולד: חיד. עמא דשער חיד עבוד דשופה: ישרפו. מאס דמחלפי בקדשי שארע צהם פסול טופאה או פסול כותב סהם דשופה

סערונגט געהייגטע ווערדען, ווען זיך טעערכען מויסגעאקט. (ד) דיע הלכה כזיבט ניכט נאך מיהא). (ד) פאנגענדע מיסטען בעגראבען ווערדען, (ווייל זיך לזם גענום פערבאנגען זינד); געהייגטע דיע פריהלייטיג געווערדען (אום דיע פריהלייטיגע געבורט) בעגראם בען ווערדען, דיע נאכגעבורט דיע אבגעגאנגען ווירד בעגראם בען; (ווייל יעדערלייט מיין זיגעט דאבייח איינט), מיין געט מיטייגטער קאם, מיין ענטנאקטעס קאוב, דיע פאנגענעפער מינעם מויסזעלינגען, דאז האר איינעם ענטהאלטמאמען, (ווען ער עס בייח זיך זעם קפפער וועגען אונרייניגיקייט אבגעטעהרען; דען דאז האר איינעם נעם ריינען ענטהאלטמאמען, וועלכער זיין געליבעדע מויסגעהאלטען, ווירד פערברענגט). דיע ערסטגעבורט איינעם גענום, מיין אויך געקחטעס פלייס; אונד דיל'ן וועלכעס און מיין טעאפעלאפורהקפפע געטאלכ'ע טעט. רבי שמעון אבער זאגט: אעטלעערעסווירד פערברענגט, (ווייל און עס אייט פערמורקפפענעם געהייגטעם פערטויטע קענגטע, אונד קענגטע גלויבען אויך אעטלעערעס ווערדען בעגראבען), אויך ווען מיין וויל דעם טהיר מיין טעאפעלאפורהקפפע געטאלכטעט, ווירד פערברענגט (48).

פיר דען אטאר קדער אום באנגוט און דען פריסטערן הייגט, זיך זיגט דיע לויטע היינגונג ניכטם; ווייל און דאזיעניג וועם איינעם ניכט געהערט. ניכט היינגען קאן. (48) זיעה דיע ערקלעהונג הייבער מיין רש"י קידושין נ"ח אונד הוספת חולין פ"ה. (49)

הַנְּשָׂרְפִים, חָמֵץ בַּפֶּסַח, יִשְׂרָף. וְתַרְוִמָה
טְמֵאָה, וְהַעֲרָלָה, וְכֻלְּאֵי הַפֶּרֶם, אֵת שְׂדֵרְכּוֹ
לְיִשְׂרָף, יִשְׂרָף, וְאֵת שְׂדֵרְכּוֹ לְקַבֵּר, יִקְבֹּר.
וּמִדְּלִיקוֹן בַּפֶּתַח, וּבְשִׁמּוֹן שֶׁל תְּרוּמָה: (ו) כָּל
הַקֹּדְשִׁים שֶׁנִּשְׁחָטוּ חוּץ לְזִמְנוֹ וְחוּץ לְמִקְוָמוֹ,
הָרִי אֵלּוּ יִשְׂרָפוּ. אֲשֶׁם תְּלוּי יִשְׂרָף. ר' יְהוּדָה
אוֹמֵר

וטעו לחומר זהו נמי יקצרו: וכן חיה. אע"ג דליב' למז' דלמ' טעו: (ה) את שדרכו
אשרלה וכלאי הכרס קאי אכלאים של ערלה וכלאי הכרס שדרכן לישקף ישדפו
משקין שאין דרכן לישקף יקצרו: ומדליקין. אם נעמאו ומסוס דכלל תרומה
נעמאה עם חמץ צפסח וערלה וכלאי הכרס דאסורי הנאה נהבו שלא טעיה
שגס תרומה טעמיה אסורה בהנאה הדר תנא ומדליקין לישנות מפת וסמן של
פרוסה טעמ': (ו) שמשחו. ע"פ לאכלן חוץ לזמנן או חוץ למקומן גאסס תלוי. שדוע

(ה) פְּלוֹגְעֵנְדֵעַ ווערדען פֿערברענגט: געוויינערטעס און פֿסח = פֿעט
טע 49), וואס פֿערברענגט ווערדען, אונד העבע וועלכע אונרין געט
ווקרדען, ערלה געוועטס אונד וויינבערג כלאים (זיהע טראקטאט
ערלה אונד טראקטאט כלאים) ווערדען פֿערברענגט, (אונד לונאר
פֿון דיען ביידען לעטלעך) וואס און אזא פֿערברענגטן פֿאלעגט, ספיסי
יעגאטטונגען; וואס און אבער באַמס לז בערגרבען פֿאלעגט, (פֿאסיסי
גע דיגע) ווירד בערגרבען, איריגענט דארף און וויט ברקד אַהן פֿון
פֿערזונרייניגטער העבע פֿערברענגט, (זיהע טראקטאט תְּרוּמָה).
(ו) אונלעס געהייליגטע וועלכעס איט אויסערלייטליכען קֹדֶשׁ אויסער־טֵרֵי
כֵּן געדונקען געטאכטעט ווקרדען. איין טאדקפֿעכער וועגען לויפֿעלע
דאפֿטעס ינדעפֿאלע (וועלכעס געטאכטעט ווקרדען, אונד בעפֿער
און דעפֿסטן בלוט געטפרענגט, האט און ערפֿהרען, דאס און קיי
נע ינדע בעגאנגען), ווירד פֿערברענגט, (ווייל עם איין איט פֿער־הַקֵּץ
פֿע געטאכטעטע חולין = פֿיה הייסט): רבי יהודה אבער זאגט:

(49) נעוילך נאך רבי יהודה, נאך וועלכעס געוויינערטעס און פֿסח = פֿעסטע
דען איברייגעבליבענען הייליגען גלייט, נאך וועלכעס דיה הלכה
ניכט באייט.

אוֹמֵר, יִקְבֹּר. חֲטָאת הָעוֹף תִּפְּאֵה עַל סֶפֶק,
הַיִּשְׂרָף. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, יִטְוִלְנָה לְאַמָּה.
כָּל הַנְּשָׂרְפִין לֹא יִקְבְּרוּ, וְכָל הַנְּקֻבְּרִים לֹא
יִשְׂרָפוּ. ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם רָצָה לְהַחְמוֹר
עַל

לו קודם זליקת דמו שלא חטא דהשתא הוי חולין צעורה: על ספק. כגון אשה
שהפילה ספק ולד. ספק דוח וכוון דהשתא יולדת מן העוף הוא כדכתיב וכן
יונה או תור לחטאת וכולה להציאה על הספק דלא חכפת לן אי זרק דס על
הספק ואי' נאכלת תשדף: יטילנה לאמה. מנתחה אצל אצל וזרק' לאמת
המים העוצרת צעורה ואידי דעוף דך הוא מתמקק ויולא עם קלוח
המים ומתגבלת לנחל קדרון: לא יקצרו. ללמא חפר אינש ומשכח להו ואכיל
להו ואע"ג דאיכא נמי למיחש צנקדרי' להכי מ"ת א"א לשרוף הנקצדים
דאפון אסור בהנאה והנשדפי' אפון מותר ואתו למטעיי וא"א לומר שאמר אלו
יקצרו לפי שאין ציד כל אדם לחלק צין אפר לאפר איזה צדפי' ואיזה צקצורה
ואתו למטעיי: לא ישדפו. דהנקצדי' אפון אסור והנשדפי' אפון מותר כגון

עם וירד בעגראבען, איין פֿעגלוינדענאפֿעכער, (איניער קינדעטעטע
דין) וועלכעס זיינעס לזויפֿעלס וועגען, (קב דאסייעניגע וואס זיא אבֿמֿרָא
טירט, איין ווירקליכעס עאכריץ, קֹדֶשׁ באַמס איין ווירד געוועזען) געט
בראכט ווירד, וואס פֿערברענגט ווערדען; רבי יהודה זאגט: און
וירפט עם זין טעאפעל קאנאל, (וועלכער לזס באַך קדרון געהט,
דען איין למרטער קֹדֶשׁער ויא דער דעס פֿעגלעס לִמַּט זיך איט
וואססער מויל, אונד עם ווירד דאן וועגעטספֿיהוט) 50). אונלעס וואס
פֿערברענגט ווערדען זאָל, דארף ניכט בעגראבען ווערדען, (דאזיט
ניכט איין אענט עם לופֿעלויגער ווייזע אויפֿגרעכט אונד מיסטעט); אונד
וואס פֿערגראבען ווערדען זאָל, דארף ניכט פֿערברענגט ווערדען,
(ווייל דעספען טטויב לזס געברויכט פֿערבֿקטעהען זייט, דיא חטע פֿעקֿ
פֿערבראנגטען אייט אבער לז פֿערטידענען פֿערייכטונגען ערלויבט, נור
ניכט דיא אטאר חטע). רבי יהודה זאגט: ווען און סטרעניגער זיין

(50) דיא נמרא בייגט, און לערטיקעלט עם לערסט גלידערווייזע,
ווירפט עם דאן זין דען קאנאל, אונד דאן וועלט עם זיך לזס כאפֿע
קדרון הייזיס.

על עצמו, לשרוף את הנקברים, ראשי.
אמרו לו, אינו מתר לשנות:

מתן הגומה וכלאים וכן כל הכשרי' דקדש חוץ מתרומת הדשן: אינו מותר.
שאלו פ' שהוא מחמיר צמיתתו תקיל הוא כלפנין:

אמר דיא לנס בעגראבען סטעהענדע דיגע פערברענגען ווילן, זייא עט
ערוויבט; דיא אנדערן געוועהרטען זאגען לו זיהק: עט זייא
ניכט ערוויבט היראין זייגע פערענדערונג לו טרעפפען. (אין אונטען
וואס רבי יהודה אין דיער משנה בעהויפטעט בויבט דיא הלכה
ניכט נאך זיהק).

ס ל י ק

א י י נ ל י י ט ו נ ג

דוער טראקטאט הייסט דעס האלב פֿריתות (אויס רֿטֿט טוֿנגען)
וויל ער פֿאָן דעניעניגען פֿערֿרדנוגען האנדעלט אויף וועלכע דיא תורה
דיא שטראפֿע פֿרית דער אויסרֿט טוֿנג אלס שטראפֿע פֿעהענגט.
דאס אבער דוער טראקטאט אין דעם סדר קדשים פֿאָרקאָממט, גע
שיחט אויס דעם גרונדע, ווויל מאָן אויף אין פֿערברעכען, דעססען פֿאָר
זעמליכקייט דיא אויסרֿט טוֿנג נאך זיך זיהט, ביים אירטרומוע אין
זינדפֿאָער, אונד בייא צווייפֿעלהאפֿטען פֿעללען אין שולדפֿאָער דעם
צווייפֿעלם שולדיג ווירד. אויך האנדעלט דער גרעסטע טהייל דיעס טראק
טאטס פֿאָן זפֿאָערן. דיא אָרדנונג דער פֿאָלגע דיעס טראקטאטס נאך
דעם פֿאָרהערגעהענדען איזט אויס דעם היר ערוועהנטען עקלעהרבאר.
דיא אין דיעס טראקטאטע ענטהאלטענען לעהרזעטצע גרינדען זיך אויף
דיא אין דיעס געגענשטאנדע אין דער תורה אין פֿערשידענען אָרטען פֿאָר
קאָממענדען שטעללען, וועלכע אן איהרען פֿלעטצען אין דער משנה יע
דעסמאל בעצייכענט זינד. דער ערשטע אבשניטט האנדעלט זאָנאך
נאך דער אויפֿצעהלונג דער זעכס אונד דרייסיג קאפיטאל פֿערברעכען, וועל
כע דיא אויסרֿט טוֿנג אויף זיך לאדען, אינואָנדערס פֿאָן דען פֿערשידע
נען פֿעללען דער קינדעטטערינגען וועלכע אייגענטליך אין זינדפֿאָער
זאָהנע בעגאנגענע זינדע ברינגען. דיע זינד בלאָס פֿעללע דער פֿעהלגע
בורטען, וועלכע זעהר פֿערוויקקעלטע אומשטענדע הערבייא פֿיהרען.
דער צווייטע אבשניטט שפדיכט פֿאָן פֿעללען, וואָ זאָהנע בעגאנגענע
זינדע, אונד וואָ אויף פֿאָרזעמליכקייט, זאָ גוט וויא אויף אירטרומוע אין
זינדפֿאָער קעמט; הירבייא געהט מאָן אויף אנדערע געגענשטענדע
אויבער, אום פֿעללע אויפֿצורעכענען וואָ אויף פֿילע שולדיגקייטען נור אין

וְעַל אֶחָת אָבִיו, וְעַל אֶחָת אִמּוֹ, וְעַל אֶחָת אִשְׁתּוֹ, וְעַל אִשְׁתְּ אָחִיו, וְעַל אִשְׁתְּ אָחִי אָבִיו, (וְעַל אִשְׁתְּ אָחִי אִמּוֹ) וְעַל הַנְּדָה, הַמְגֵדָה, וְהַעֹזֵב עֲבוּדָה זָרָה וְהַנּוֹתֵן מְזֻרְעוֹ לְמוֹלָד, וְבַעַר אוֹב, הַמְחַלֵּל אֶת הַשֶּׁבֶת, וְטָמֵא שְׂאֵבֵל אֶת הַקּוֹדֵשׁ, וְהִבָּא לְמִקְדָּשׁ טָמֵא, הָאוֹכֵל חֶלֶב, וְדָם, גֹּתֵר, וּפְגוּל, הַשּׁוֹחֵט וְהַמְעֵלָה

חמות ואם חמיו: המגדף. מזבח הכסף: ע"ז. כלך עזותה או המזבח והמקדש והמנסך והמשתחה אפי' אין עזותה זכך: א"ז. ודעו כי כלל והעוון דהעלם א' לא מחייב שמים: המחלל. ז' מל' ט' מלאכות ותולדותיהן: והשוחט.

(7) יעאחד איינעם ווייבע אונד איהרער טאָכטער (וואָרונטער איהרעם זאָהנעם, זאָדער איהרער טאָכטער טאָכטער; זיינע אייגענע טאָכטער, זיינער טאָכטער זאָדער זיינעם זאָהנעם טאָכטער; זיינע סוויגער דיא אונטער זיינער סוויגער, אונד דיא אונטער זיינעם סוועהרעט אים בעגרייפֿען זינד) בייא וואָהנעט; זאָדער דער (8) איינעם זאָהנעם זאָהנעם ווייבע בייא וואָהנעט. ווער בייא וואָהנעט (9) זיינער סוועטער; (10) דער סוועטער זיינעם פֿאָטער; (11) דער סוועטער זיינער אונטער; אונד (12) דער סוועטער זיינעם ווייבעס; (13) דעם ווייבע זיינעם ברודערס, (14) דעם ווייבע זיינעם פֿאָטערס ברודערס (דעם ווייבע זיינעם אונטער ברודערס), זאָדער (15) איינער אין דער אָמנאָטליכען אונרייניגן בעפֿינדליכען (נדרה). ווען (16) יעאחד דען נאמען גאָטטעס אָמטערט. ווער (17) אָבגעטער ייא אָנהענגט (נאך דער פֿאָן זיינען פֿערעהערן איבליכען וויינע; זאָדער ווען אָן דעאזעלכען פֿאָטערט, ריי פֿערט, טראַנקפֿאָטער ברייגט, זאָדער פֿאָר דעאזעלכען יידערפֿעל, קאָסאָן עס זיינע געוועהנליכע אָבעטונג ניכט אַיט). ווער (18) פֿאָן זיי נען קינדערן לוס מולך היגיבט. (19) אין טאָדענעכעס וועהרער (בעל אוב) זאָדער זיינען דיטער ידעני). ווער (20) דען שבת ענט ווייט (דורך איינעם דער ניין אונד דרייסיג אַרבייטען זאָדער דערען אונד טערארטען). (21) אין אונריינער, דער געהייליגטעם געגענטען. ווען (22) אין אונריינער אינס הייליגטווק געהט. ווער (23) דא אַיסט אונטאָליט, (24) באַוט, (25) געהייליגטעם זאָ אַיבריג געבליבען, זאָדער (26)

וְהַמְעֵלָה בַחַיִּץ, הָאוֹכֵל חֶמֶץ בַּפֶּסַח, וְהָאוֹכֵל וְהַעוֹשֶׂה מְלֶאכֶה בַיּוֹם הַבְּפוּרִים, הַמְפַּטֵּם אֶת הַשֶּׁמֶן, וְהַמְפַּטֵּם אֶת הַקְטוֹרֶת, וְהַסֹּף בַּשֶּׁמֶן הַמְשֻׁחָה. הַפֶּסַח וְהַמִּילָה

אף שלא העלן ולא שחט והעלה צאוג חייב ז' חטאות: השמן. שמן המשחה צמסקל סממנים וצמדת השמן כמו שעשאו משה והוא שיעשו לסוד צו אע"פ שלל הסיכה שיוסוד צו פטור אזל המפעמו להתלמד או למסרו לצור אינו חייב וכן המפעס את הקטרת אם לקח מכל א' מסממני הקטרת כפי משקלו הקצוב ועדנס עד שיהא דלוי להקטיר איזה שיעור אע"פ שלא עשאו כולו: זשמן בהשחה.

(26) פגול (ווען דער פֿאָטער דע פריסטער בייא דער פֿאָטער פֿאָטער טונג דען געדאנקען הענטע דאז פֿאָטער אַויסער געהערטער לייט לז עספען זאָדער דאז אַנדערן פֿערריכטונגען לז אַכען). ווען יעאחד (געהייליגטעם) אַויסער דעם טעאפעל פֿאָטער (27) טאָכטעט, (28) זאָדער פֿאָטערט. ווער (29) אַס פֿאָטער פֿאָטערט געהייערטעם געהייערטען. ווער (30) אַס פֿאָטערט געהייערטעם אַויסערטעם, זאָדער (31) אַיז נע קונסטאָרבייט פֿערריכטעט. ווער (32) הייליגעם זאָהל, זאָדער (33) הייליגעם רייכער ווערק (גאָנן נאָך דער וויינע, וויא עס אין דער תורה בייס הייליגען פֿאָטערטען) נאָכאָמכט (נעאליך ווען ער דינעם פֿיר אַיז געגען מולען אונד אַיגענע זאָבונג געהאָן; טהאָט ער עס אַבער, אַס זיך דאָראָן לז אונטערריכטען אונד אַס דאז געזעטן גרינדליך לז פֿערט טעעהען, זאָדער עס דער געהאָטעטליכען לז אַיבערגעבען, זאָ אַיז ער קיינער אַויסערטען טורגיג): ווער (34) אַיז דעם אַינזיינליגעם זאָהל זאָהל 2). (דיזע אַויפֿגעלעגטען אַיבערטעטונגען זינד אין דער תורה דורך זיין פֿערבֿיט אונטערזאָגט, אונד דיא אַויסערטען אַויסערטען זיין אַינער ווערקטעטונגען פֿאָטערטען אַינזיינליגעם זאָהל געהייערטען אונד (36) דער בעסניידונג (אויף וועלכע אונטערזאָהל עס נור אַינע נעגאָטיפע האַנדלונג אַיזט אַויך דעסוועגען דיא אַויסערטען אַויסערטען פֿאָטערטען, ווייל דיזע ביי דען געבאָטע דיא וויכטיגעטען זינד. דא פֿאָטערט אַן דער ערלעג זיג אַויס דער טקאָפֿערייא אַויס געפיטען עראַינערט אונד מילח דיא

(2) נעאליך ווען אָן עס ניכט לוס געברויך דער פריסטערטעט אונד דינס קאָריגטעט טהוט.

והמילה במצות עשה: (3) על אלו חיבים על זדונם פרת, ועל שגגתם תפאת, ועל לא הודע שלקחן אשם תלווי, חויץ מן המטמא מקדש

עשה משה ומצא דוד משחו ממנו מלכי צית דוד ולא מלכי ישראל והא דאלישע משח ליהוא לא צמח המשחה משחו אלא צאפרסמון דכיון ואין מושח מלך צן מלך אס לא שהיה סס מחלוקתו כמו שמשחו שלמה מפני מחלוקתו של אדוניו ויולא מפני מחלוקתו של עתליהו ויהואו מפני יהויקים אחיו והמשיחה לכהנים היא שיקדים מן השמן על דאסו ומושחי צין בצות עניו כמין כ"י יומה ומשיחת המלכים כמין מר: עשה. יש צהן כרת ואין קרצן על סגבת: (2) סגבת הסוגג הוא שידע צקד האסור אלא שיעלס ממנו זה המעש' שעושה כהן הצא על העדוה וסדר שהיא אסור ו"ז סכר זכוח וקטור אסור ולא המסתמיה והמחלל צת כצוד חול הוא אכל חומר מותד חנוס הוא ופטור: לא הודע. כגון צ' זיתים לפניו א' של חלצ וא' של שומן ואכל א' מהם ולאו

ויהיה דעם יודעטמהווס אויסמאכט. (3) אולער דיוער איבערטערטונג גען האלבער (אויסער דער אונטערלאסטונג דעם פסח: אלאמעס, קרער דער בעטנייהונג) ווירד און ביים פארזעטלויכער איבערטערטונג דער אויסרטרטונג, אונד ביים איבערטערטונג אויס טיררטהוק (4) איין יורה

3 ביים דיוען אולין ווען און עס אויס איררטהוק אונטערלאסטען, אולוי דע און קיין אפפער סולדיג, וויל דיעס אולין אויף די איבערטערי טונג דעם פערבאקט העס (לא תעשה) אבער ניכט אויף אונטערי לאסטונג דעם געבאקט העס (עשה) געוועלט איז. (יהי ויקלל ד' כ"ה).

4 לוק ביאחספיל, ווען און איינער פרויח דער פערבאקטענען גראדען, אין דער טיינונג יא ייז אין עהעוויב ביאגעוואהנט; ווען און פאר אוינען אבאקטט יך יידעדוירט, אין דער טיינונג איינע זאלע פער עהרונג ייז ניכט פערבאקטען; ווען און דען שבת ענטווייהט אין דער טיינונג עס יווח אין געטיינער ווערקטאג, אונד זאכטס דערנאכט, ווען און היפט פערבאקטען בעקאנט, נור דיוע בעגארדערע ארט דעם פערבאקטעם איהן ניכט בעקאנט וואר. זאגט ער אבער: די זע גאנצע זאכע, לוק ביאחספיל, בלוטטאנדע, גאטלענדיהנט קרער דיא ענטווייהונג דעם שבת ייז ערלויבט, ווען ער דיא ווירקליקייט די זעם געוועטלט גאנץ פערניינעט אונד גלויבט, דאז דיא תורה פריט דערהיבער פערארדנעט האבע, זאך הייסט עס קיין פערזעהען, זאנדען ער איז דורך זיינע אונזיסענהייט אום געלואוונגען לו בערזאכטען, אונד אפפער פרייח.

מקדש וקדשו, מפני שהוא בעולה ויורד, דברו רבי מאיר. וחכמים אומרים, אף המגדף, שנאמר תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה, וצא מגדף, שאינו עושה מעשה

יודע איה אכל אשתו ואחותו עמו צמטה צא על א' מהן ואינו יודע על איה מהן צא: תלו. סתולה ומגין עליו מן היסודין ואינו מכפר שאס נודע עליו אה"כ שחטא מציא חטאת קצווע: מקדש כו'. סנכס למקדש כשהוא טמא או אכל קדשים צוממאה: בעולה ויורד. ואין אסס תלו צא אלא על דבר שזדונו כרת וסגבתו מטאת קצווע: המדף. אין סגבתו חטאת ולא הודע סלו כמי און

אפפער, אונד ביים אונגעוויסהייט מיינער איבערטערטונג (5) איין טולד אפפער וועגען לוויעפעהאפטער יונדע סולדיג (6), אויסגעקאמען איז דער דאז הייליגטהוק קרער דיא הייליגטהיטער פערלואווייגט. (ווען ער אין יינער אונזינהייט אין דאז הייליגטהוק געהט, קרער געהיט יאגעט איספעט), וויל דערזעלבע (דא עס אויס פערזעהען געטעהען) איין אויף קרער אבטייטונגענעם אפפער לו ברייגען האט (7), יא זאגט רבי באיר. דיא אנדערן געלעהרטען אבער זאגען: אונד דער גאט טעמלעטערער (ייז אויסגעקאמען), דען עס ווירד געזאגט: (צמדד ע"ו י"ט): איינער לויא פארטריפט זייא פיר מיך ביים איינעק דער אויס פערזעהען עטוואס אויס איבט: אונד איז דער גאטעלעטערער אירפקן אויסגעקאמען, וויל דיוער קיי

5 ער האט לוק ביאחספיל לוויהן קליען גרעם טיקקע פאר יך, איי נעם פון אונטליט, איינעם פון ערלויבעטן פעטטע, וועפקן ער איי געם געגעסטען אנהען לו וויסען וועלכעם; קרער עס ווארען עהי ווייב אונד סוועסטער אין ווייגען בעטאע, אונד ער וועקאנט איינער בייך, אהגען לו וויסען וועלכער.

6 עס הייסט אשם תלו (ווארטליך אין הענגענעם און אפפער), איז דען עס ניכט גענליך פערזעהען, זאנדערן בלוק דיא סטראפע פון איהן איינסטוויילען לוריקהעלט, זאך דאס ווען ער דיא געוויסהייט זיי נער ינדע איינע ווירד, ער דאן ערטט אין בעטטימאטעם יזרענקאפ פער ברייגען אום.

7 דער ריינע חיון טהיידעס, דער אראע איין גערינגעם אפפער. אין לוויעפעהאפטעם סולדאפפער ווירד נור אויף זאלע איבערטערטונג גע בראכט, ווען אויף פארזעטלויקייט דיא אויסרטרטונג, אונד אויף אירר טהוק חיון יזנדאפפער פעסטגעטלט איז; היר אבער, דא אויף חירר

מעשה: (ג) יש מביאות קרבן ונאכל, ויש מביאות ואינו נאכל, ויש שאינו מביאות, אלו מביאות קרבן ונאכל, המפלת כמין בהמה, חיה, ועוף, דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים, עד שיהא בו מצורת האדם. המפלת סנדל, או שליא, ושפיר מרקם

חייבים חסם תלוי: (ג) זהם. הואיל ונאמרו בהן ילרם כדאס: סנדל, מטורשת דפ"ח דכורות; וכן שפחה דסד"ח כי קאמרי' כל מלוא שאלה חייבת עד חייב זה ב"מ עלות הקורבן וזאתה חזל וולדת דכשמים ליתא חייב

נע וירקליט ט האט בעגעהעט (ומנדערן מיין פמאר ווקרטע טפריכט ער מיט אלע ביא פערזעהען קיין יונדענפפער, אונד ביא אונגע וויסטעם פאלע קיין טורדפפער דעם לוייפעס טורדיג, דיא הלבכה בלייבט נאך זיהנען). (ג) 8) אונלע ווייבספערזונען ברינגען מיין קפפער, וועלכעס געגעסטען ווירד; אנדערע ברינגען מיין קפפער וועלכעס ניכט געגעסטען ווירד; ווידער אנדערע ברינגען גאר קיין קפפער. פקלוגע דע ברינגען מיין קפפער וועלכעס געגעסטען ווירד; ווען מיין ווייב איינע געבורט לור וועלט ברינגט, דאס איינעם פיהע, ווילדעס טהירע קדער איינעם פקלוגע עהנליך מיט. ין זאגט רבי מאיר. (זיין גרונד אייט, ווייל ביא דער טעפפונג דיער טהירע אויך וויא בייס אענטען דער אויס דרוק וויצט ער ביא דע טעטהעט); דיא אנדערן געלעהרטען זיא גען, ויא אייט ניכט עהער מיין קפפער טורדיג ביו עטוואס פון איינער אענטליכען געטמאלט דארטן מיט. (יך בלייבט אויך דיא הלבכה). ברינגט מיין ווייב איינען סאנדל (מיין טטיקע אונגעפמארט פלייס, וועלכעס ין פלאטט וויא מיין סאנדל אויסזיהט), איינע נאכגעבורט (וועלכעס מיין בעטטיאטעס קעננלייכען אייט, דאס מיין קינד דא געוועזען זיין אום) קדער איינען געפמארטען שפיר (איינע הייט ווקראן מיין קינד אכגעבילדעט אייט, נעמליך און זיהט דארטן דיא פמקס קליינער גליעד אהמען) לור וועלט; געהט דאזיקינד טטיקע וויינע אויס דעס אונטערלייב;

אירטהונן מיין אויך: אונד אכטטייגענדעס טורדפפער קאמט, ין קאמט אויך דיא ניכט איינעווענדונג דער יונדע קיין טורדפפער דעם לוייפעס. (ח) זען ערקלעהרט מיטלט מיין זאלעס זינדענפפער, וועלכעס ניכט וויי גען חיינער זינדע קאמט. (9)

מרקם, ותיוצא מחסדו, וכן שפחה שהפילה, מביאה קרבן ונאכל: (ד) אלו מביאות ואינו נאכל, המפלת ואין ידוע מה הפילה, וכן שהי נשים שהפילו, אחרת כמין פטור, ואחת כמין חובה. אמר ר' יוסי, אימתי? בזמן שהלכו זו למזרח וזו למערב, אבר

אס

לא תחייב שפחה לכן תנא שפחה: (ד) ואין ידוע. אס ממין החיוב לור ממין הפטור מצד ז' תורי' ח' לעולה ומתכה ואומרת אס מין חוב הוא תהא לחובתי ואס לור תהא עולת נדב' ואינו נאכל דמא לור זת קרבן היא ומלקותה נכלה ומסוס חולין צעורה ליכא דכיון דאין למזבח אלל דמה לא חשיבא חבילה אלל אחטאת לא מלי לאתכווי דאין חטאת נדבה מייחל צסקק: סהפילו. צמחצול ח' ממין חיוב וא' ממין פטור ואין ידוע איזו כו': אימתי. אינו נאכל: שהלכו.

אויך איינע כעמטיטע טקלפין 9) וועלכע איינע פריהגעבורט לור וועלט געבראכט, ברינגט מיין קפפער (וען ייא אויס דען ווקלען געהט), וועלכעס געגעסטען ווירד. (ד) פקלוגעהע ווייבספערזונען ברינגען מיין קפפער, וועלכעס ניכט געגעסטען ווירד; ווען מיין ווייב איינע פריהגעבורט לור וועלט ברינגט, אונד ניכט ווייבס וואס עס וואר (קבאיינע נע אענטעגעטמאלט וועלכע דיא קפפערפלייכט נאך יך זיהט, קדער פייט אונד הייטערקעגעטמאלטען, וועלכע לור קיינעס קפפער פערפלייכט טען) 10); זך אויך ווען לוייא ווייבער זכארטירען, איינע האטטע איינע זאלעס זונלייטיגע פרוכט וועלכע לור קיינעס קפפער פערפלייכטע, אונד איינע האטטע איינע זאלעס פרוכט, דיא מיין קפפער ערפמארטען (ביידע קאממען מיין דער דוקעלהייט לור געבורט, ווען קיינע ווייב וועלכע פרוכט פון זיהר קאס). רבי יוסי זאגט הירויך, לעטטערעס זאלט נור, ווען איינע גען אוקראגן דיא אנדערע גען אכענד גערייטע

9) עם טעהט דים פון דער טקלפין אין דיער משנה, דאס זאן יא ניכט גלויבע, דאס איינע טקלפין נור לו זאלען פפלייטען אונגעהאלט טען ווערדע, דיא זאן זאן דען איזרחעליטען אום איזרחעליטען זכאי זיגען; זאלעס אכענד, דיא נור דען ווייבערן זכאיגען, וויא ביא געבורט טען זיהנען ניכטס אונגעהען. זך ווירד היימיט אונגעדייטעט דאס זיא לו זאלען פרייענפלייכטען פערחאטען זינד. (10) ייא ברינגט זאדן לוייא טורטעלויבען, איינע לור גאנל: אונד איינע לור

אם היו שתיהן עומדות כאחת, מביאות
קרבו ונאכל: (ה) אלו שאינן מביאות,
המפלת שפיר מלא מים, מלא דם, מלא
גנונים. המפלת במין דגים, וחגבים, שקצים,
ורמשים. המפלת יום ארבעים, ויוצא דופן.
ר' שמעון מחיב ביוצא דופן: (ו) המפלת

אור

סהצאו קנין לבסוף והלכו לדרכן: מציאות. חטאת א' ומתנות ציונים
אם חיי הסייגת כדי הוא עלי וחלקך מחול לו ואם חטת הסייגת כדי הו'
קלך וחלקי מחול לך ואותו חטאת נאכל דדוקא חטאת שזא על חטת
חין תנאי מועיל זו אכל הכא דכא לאסתרווי זכאילת קדשים מיימן
ומתניין: (ח) גוונים. גוונים א"כ במין תולעים: יום ט'. להריוה:

דא יזא חלוף אוטואמטען קיין קפפער בריגען קענגען; טטעהען אבער
ביידע לוגויך (פער דעם פריסטער), זיך בריגען יזא לוגואמטען איין
קפפער, וועלכעס געגעסטען ווירד (אינדעס יזא געאויך איין זינדקפפער
איז בעדינגונג בריגען, ווקבייט יעדע זאגט: בין אויך עם סולדיג, זיך
זיז עם פיר אויך; ביז דא עם סולדיג, זיך זיז עם פיר דיך!) (ה) פקול
גענדע וויבער בריגען גאר קיין קפפער: ווען איין ווייב איין שפיר לור
וועלט ברינגט, וועלכע פקול וואססער, פקול באוטס, פקול אנדערער
פגורען (נאך אנדערן: פקול וויראער) איזט, ווען איין ווייב איינע פעהאגע
בורט, אבארטירט די דען פיסטען, היימערעקען, אינטעקטען אונד
קריכטהירען גלייט; ווען איין ווייב אכ פיערלינגסטען טאגע (נאך דער
עאפפענגניס) אבארטירט; אונד ווען דא קינד אויס דעם לייבע לור זיז
טע (ניכט דורך דער אוטטערעפפונג) געקאמטען. רבי שבועון העלט
לעטלטערעם ווייב פיר קפפערפפליכטעט. (ו) ווען איין ווייב (דא
ערטט איין אגדען געבארען, ווק יזא חלוף אכ איין אונד אכלינגסטען

לוק זינדענקפפער. ביזא ערטטערען בעדינגט יזא אונד ספריפט: האבע אויך
זיינע קפפערפפליכטיגע געבורט געבארען, זיך זיז דיס קפפער לור
בעפרייאונג דינער קפפערפפליכטיג; האבע אויך אבער קיינע זאליכע גע-
בורט געהאבט, זיך זיז עם איין פרייאוויליגעם קפפער! דיס איזט
נור בייט זאנלענקפפער אנווענדבאר, דען איין זינדענקפפער קאן ניכט
אום פרייאוויליג קאמטען.

אור לשמונים ואחד, בית שמאי פוטרין
מן הקרבן. בית הלל מחיבים, אמרו בית
הלל לבית שמאי, מאי שנא אור לשמונים
ואחד, מיום שמונים ואחד? אם שנה לו
לשומאה, לא ישנה לו לקרבן? אמרו להם
בית שמאי, לא אם אמרתם המפלת יום
שמונים ואחד, שכן יצאה בשעה שהיא
ראויה להביא בה קרבן, תאמרו במפלת
אור לשמונים ואחד, שלא יצאה בשעה

שהיא

(ג) אור לפ"א. אחד שילדה נקבה ואור לפ"א שהיתה ראויה להצוא כפרתה
הפילה: הקרבן, יודת שמים: לטומאה. שהדי אתם מודים שנסקייעת העומה

טאג איהר קפפער בריגען זקול) אין דער נאכט פער דעם איין אונד
אכלינגסטען טאג (עהע עם אקרגען ווירד) דארין אבארטירט, זיך בע.
פרייעט יזא דיז טואע דעם שמואי פקן זיינעם קפפער (אין אנטעוונג
דער לוייטען געבורט, ווייל דיז לייט לוק ערטטען קפפער אינדעם עם
נאכט וואר, נאך ניכט דא וואר); דיז טואע דער ל' אבער האלטען יזא
פיר סולדיג. עם זאגטען דיז לעטלטערן לור דען ערטטערן: וואס זקול פיר
איין אונטערסיד זיין לויטען דער נאכט לוק איין אונד אכלינגסטען טאג,
אונד איין אונד אכלינגסטען טאג זעלבסט? ווען עם דעאזעלבען הייטכט
זיך דער אונדריינגקייט גלייך איזט (דאס ווען יזא אין דינער נאכט פקן
זיך באוט געטעהען, יזא חלוף, אלס דער רייניגונגסלייט פערריבער, אונד
ריין זיז, וועלכעס דרך דיז טואע זשמואי'ס זעלבסט איינגעטטהט),
ווארום זקולטע עם דעאזעלבען ניכט הייטכטיג דעם קפפערט גלייך זיין?
דיז טואע זשמואי'ס אנטווארטטע הירויף: ניכט דרך! ווען איהר עם
זאגטעט ביזא זיינעם ווייבע, וועלכעס אכ איין אונד אכלינגסטען טאגע
אבארטירט (דאס יזא איין פרידענסקפפער סולדיג זיז), זיך איזט דיס
ווייל דיז פעהאגעבורט לור וועלט קאכ לור איינער לייט, ווק יזא פעהיג
וואר איין קפפער לור בריגען: וויא קענטעט איהר דיס אבער אויך בייז
זיינעם ווייבע בעהויפטען וועלכעס אין דער נאכט לוק איין אונד אכלינג-
סטען טאג אבארטירט, דא דיז פעהאגעבורט ניכט אין איינער קפפער:

פגע

שְׁהִיָּא רֵאוּיָהּ לְהַבִּיא בְּהַ קְרָבָן. אָמְרוּ לְהָן
בֵּית הַלֵּל, וְחֲרֵי הַמַּפְלָת יוֹם שְׁמוֹנִים וְאַחַד.
שְׁחַל לְהָיוֹת בַּשַּׁבָּת, הַזִּכִּיחַ, שְׁלֵא יֵצֵא
בְּשַׁעַה שְׁהִיָּא רֵאוּיָהּ לְהַבִּיא בְּהַ קְרָבָן,
וְחִיבַת בְּקָרְבָן. אָמְרוּ לְהֵם בֵּית שְׁמַאי, לֹא
אִם אָמְרַתֶם בַּמַּפְלָת יוֹם שְׁמוֹנִים וְאַחַד
שְׁחַל לְהָיוֹת בַּשַּׁבָּת, שְׂאָף עַל פִּי שְׂאִינוּ רֵאוּיָהּ
לְקָרְבָן יָחִיד, רֵאוּיָהּ לְקָרְבָן צָבוּר, תֵּאמְרוּ
בַּמַּפְלָת אֹר לְשְׁמוֹנִים וְאַחַד, שְׂאִין הַלְּיֹלָה
רֵאוּיָהּ, לֹא לְקָרְבָן יָחִיד וְלֹא לְקָרְבָן צָבוּר,
הַדְּמִים אֵינָן מִזְכִּיחִין, שְׁתַּמְפְּלִית בַּחֹף
מְלֵאת דְּמִיָּה טְמֵאִין, וְפְטוּרָה מִן תְּקָרְבָן;
הָאִשָּׁה

של יום פ' כלו ימי טוהר סלה: הדמיש. סאתס אומדים אס טוה לו לטומאה
פעהיגען לייט לור וועלט קאס? הירויץ ערווידערט איהנען דיא טואג
הלל'ס: זיץ זקלא אונס איין ווייב וועלכעס אס איין אונד אלניגסטען טאג
גע, דער אן איינען ישבת געפאלטן, אבארטירטע, לוס געגענבע
ווייזע דיהנען, וויץ דיא פעהאגעבורט ניכט אן איינעסן לו איהרעסן קפפער
געאייגענעטען לייט הערעיס קאס, אונד דענקן זייט זיא איין לוויעטעס קפפער
טורניג. דיא טואג שמואי'ס זאגטע הירויץ: ניכט דקך! ווקאלט איהר
עס פקן איינער פעהאגעבעהרערין אס איין אונד אלניגסטען טאג דער
אס ישבת פעאלט, בעהויפטען, זיץ מיזט דיער טאג זבטקן לוס פריז
פאטקפפער ניכט געאייגעטע, דקך לוס געאיינדיעקפפער געאייגעטע: וויא
קענט איהר עס פקן איינער פעהאגעבעהרערין מיין דער נאכט לוס מיין
אונד אלניגסטען טאג בעהויפטען, וויץ דיא נאכט לו קיינעסן קפפער
ווערער לוס פריפאט נקך לוס געאיינדיעקפפער געאייגעטע מיזט? דאז
בלוט אבער בעווייזעט ניכטס; דען מיין ווייב, וועלכעס וועהרערע איהרער
ערפולונגסטאגע אבארטירט, דערען בלוט מיזט אונריין זבטקן זיא (וויג
גען דיער געבורט) קיין קפפער לו בריגען ברויכט (ווייל זיא אינגע

(ר) הָאִשָּׁה שֵׁשׁ עָלֶיהָ סָפֵק חֲמִשָּׁה זֵיבוֹרָה
וְסָפֵק חֲמִשָּׁה לֵידוֹת, (ס"א בְּהַפְדָּן), מְבִיאָה
קְרָבָן אַחַד, וְאוֹבְלָת בְּזָבָחִים, וְאִין הַשָּׂאָר
עָלֶיהָ חֻבָּה. חֲמִשׁ לֵידוֹת וְדָאוֹת, חֲמִשׁ
זֵיבוֹת וְדָאוֹת, מְבִיאָה קְרָבָן אַחַד, וְאוֹבְלָת
בְּזָבָחִים, וְהַשָּׂאָר עָלֶיהָ חֻבָּה. מַעֲשֵׂת
שְׁעָמְדוּ קָנִים בִּירוּשָׁלַם בְּדַגְרֵי זָהָב. אָמַר

רבי
בר' אינו דלי' סהדי המפלת תוך מלאת דמה טמא מפני הלוי' ואינם חייבת
קרנן שני סבל סבל צתוך מלאת נחשז באלו כל עם הולך הלאסן:
(1) ספק ה' זינות. טועה שרלטה ג' ימים לנפול' ואינה יודעת אס זימי
מדתה אס זימי זיזה הוי' ספק זיזה וספק לידה הוי' סהפלה ואינה יודעת
מה הפילה: קרנן א'. חטאת העוף סבל על ספק ואובלת סהדי קרנן זה כל
ועהען ווירד, חאס ווערע זיא נקך מיין איהרעסן ערסטען קינדבעטע.
וועלכעס דיא טואג הלל'ס איינגעטטעהטעט. (2) ווען מיין ווייב פינף
לוייפעלהסטע פלוסוואהרנעהאונגען (דא זיא געאויך פינף זאל לו פער
טידענען לייטען דרייא טאגע היטעראייננדער בלוט געעהען, אונד
ניכט וואוסטע, קב עם פקן דער אונגאטהאליכען אונרייגיגקייט, קדער
פקן דער פלוסוולט הערריהרטע), קדער פינף לוייפעלהסטע געבורט
פעאלע געאכט האט (דא זיא פינף זאל אבארטירט האט, אונד ניכט
ווייס וואס דיא פעהאגעבורט אייגענטויך וואר): זיץ בריגט זיא מר איין
איינליגעס קפפער (געאויך דען פקגען לוס זידענקפפער, וועלכער איז
אער בייא זקך איינעסן לוייפעל דארעבראכט ווירד); זיא דארף אלז
פקן דען קפפערן עסטען (אינדעסן דיס קפפער זיא רייניגט, אונד דעסן
טויכבאדע גלייכט, וויץ איינזאל אונטערטויכען פלאואליגע אונרייגיגקייט
וועגטפיהלט); אונד עם בלייבט איהר קיינע טורניגקייט (פיר דיא אג
דערן פעאלע) לו לייטען אעהר איבריג. האט זיא אבער פינף געוויסע
געבורטפעאלע קדער פינף געוויסע פלוסוואהרנעהאונגען אויף זיך, זיץ
בריגט זיא לואר איין מיילענעסן קפפער, אונד דארף פקן סאלט
קפפערן עסטען, דקך האט זיא פיר דיא איבריגען נקך איינע קבאגע
הייט אויף זיך. (דאס זיא פיר יעדען בעזונדערן פאלו קפפער בריגען
אוס.) איינסט סטאנדען מיין פאאר פקגענעסטער (געאויך פיער טואג
טעלטייבען, דען לוייז זקלע פעגען הייסען מיין נעסט) לו ירושלים
מס

רשב"ג, המעון תזה, לא אלון הלילה, ער
שיהיו בדרךין. נכנס לבית דין ולמד, האשה
שיש עליה חמש לירות ודאות, חמש זיבות
ודאות, מביאה קרבן אחד, ואוכלת בזבחים,
ואין השאר עליה חובה. ועמרו קנים בו
ביום ברבעתים;

פרק ב

(א) ארבעה מחסרי כפורים (כ"א בפרה).
וארבעה מביאין על הודון בשגגה. אלו

הן

גטורה הרי הוא כעולה שאם נעמלת כמה נעמלת טבילה א' עולה לכלס
אל קרבן זה כן: ואין השלד. שאם הא' זקושי היתרו חמאי' להקריב מזוס
ספק עליקת חולין למזבח אלל שלל"כ אין לה תקנה ליעבר בקדשים: קנים.
ז' קנים דהיינו ד' תורי': דינרי. שמי דנרי זהוים: המעון. שבעה הוא:
דינרי. של כסף דינרי של זה: וליהד. אע"פ שהקיל צלל תורה ולימד דכל
שאינו הכלכה מטוס עת לעשות לה' עשה כן שללמלא כן ימנעו העמות מלהזיל
אפי' א' ויאלכו קדשים צנומלת הנוף: דצנעפים. צ' דנעי דינר כסף ודינר
זהו הוא ב"ה דינרי כסף:

אוס דען פרייז פון לוייז גמארגולדען (אוס מיין גמארגולדען יעדעס פאאר),
זק ספרדך רבן שכי'עון זקחן בטליאל'ס: בייז דיער (הייליגען)
ווקהונע! (טוואר בייט טעאפעל) זיך ווילן דיעט נאכט ניכט עהער לור
רוהע געהען ביי דאס זיא ווידער לז דינר (לז זילבער דינר) זיין ווער
דען! ער זיגט אלזא אין דען געריכטסזאמל אונד אעהרטע פמאגענדעס (11):
ווען מיין ווייב זינק געוויקסע געבורטספעלע זענען פנין געוויסע פלום:
וואהרנעהאונגען און זיך האט, זק ברייגעט זיא נור מיין קפפער, דארף
פון טאלטמפפערן עססטן דאז אנדערע אבער זיגט זיאהר ניכט אעהר
קב. היירוף קאמען דיז פמאגענעפטער אן דענעוואכען טאגע אום יע
מיין פירטעל זילבער דינר לז טעעהען.

פרק ב (א) פיער פערזונען זינד איינער פערזעהונג בעדירפטין
(ד. ה. זיא איסטען ניכט איינער זינדע וועגען זקנרעין)

(11) זק ער גלייך היראין ווידער דיז הלכה געלעהרט. אונד איינע אין דער
תורה טעטהאלטענע זאטלונג לז געלינדע בעהאנדעלט, זק טהאט ער

הן מחסרי כפורים, תזב, ותזבחה, ותזולדת,
והמצורע. ר' אליעזר בן יעקב אומר, גר
מחסר בפרה, ער שיזרק עליו תדם. ונויר
ליינו

פרק ב (א) מחוסרי. שמיצוי' צללה ולא על חטא אלל לזכול בקדשים:
והמלודע. ולא חסיז מלודעת כי היכי דחסיז
זזה מטוס דזז וזה חלוקי' צנומלתן טזז מטמא דרזיות ואפילו דאה
ב' דרזיות זיוס א' הוי' זז גמול וזה היכה צעמאה עד שתרלה ג' ימים זזה
אחד זז אלל מלודע שיהאן מעמאי' צכגליס. גר: ותק'ס גר כיון שזלל וטבל
מועד לזכול בקדשים ואין קרבן מעכזו אלל מלזל צקלל הלכך לא חסיז לי'
צכלל מחוסרי כפרה: שידוק. אלס הציז קרבן צהלה וללס הציז עולת העוף
עד שיתמלה דמו על קיד המזבח: ומיר. הוא מחוסר כפרה שזע"פ שזלמו
ומי חזרו לינו מזהד לשתות זין ולהטמא למתים וצתבלחת עד שיציז קרבנו

אוס געהייליגטעס עסטען לז דירפען מיין פערזעהונגספפער ברייגען)
אונד פיער פערזונען איסטען וועגען פמאגענליכער איבערטערטונג זק
זוט וויא אויף יענען אויס פערזעהען קפפער ברייגען דיז דער פערזעה:
נונג בעדירפט'גען זינד. מיין פלוםזיכטיגער זאן, מיין פלוםזיכטיגעס
ווייב (12), איינע קינדבעטערין אונד מיין אויסעטליגער. ר' אליעזר
זקחן יעקב'ס זאגט: דאס אויך איינע פמאגענישען דיז פערזעהונג זאמג
געלט, ביי דאז באוט (זיינעס פיהמפפערט) וועגען זיינער געספרענגט
ווקרדען (ברייגט ער מיין פמאגעל קפפער, ביי דאז באוט דעטעוואכען אן
דיז וואנד דעס אטמרט אויסגעדריקקט ווקרדען); אונד מיין ענטהאלט:
זאמער, דאזיא ער דירפע וויין טרינקען, זיך בעטענערען אטשען,
אונד זיך אן טקדטען פערמאוריניגען (13).

דקך רעכט זיין פמאגע דעס אויסגעטעלזאטען גרונדזאטלעט, פון ר'
נתן עת משום לעשות לה' הפרו תורהך (יהע משנה ענדע ברכות).
דז זקסט דיז ארשען גאר קיין אפפער זעהר ווירדען געברויכט אונד
זק געהייליגטעס זיין אונרייניגקייט געגעסטען האבען.
(12) מיין פלוםזיכטיגער זאן זייט פון איינע פלוםזיכטיגען ווייבע דארף
פערטידען, דאס ער פלוםזיכטיג הייסט ווען ער דלייאמאלן זיין טאגע
זיינען פלום וואהלזיגט, זיא ניכט עהער ביי זיא דרייא טאגע היג
טעראיינאנדער זאזען זיהעט, הינגעגען היינזטיק דעס אויסזאטלעס
וויא זאן אונד ווייב גלייך דאס דער אויסזאטלן פון דער גראסע זיינער
לערהאלטען בקהנע פערמאוריניגט. דאהער ווערדען זיא בייזאזאמען
אונד בייט פלום וואהלזיגטען בעזאנדערס געקאמען.

(13) דאס אבער ערטערער אעהרער דען פראזעליטען ניכט זייט רעכענט,
ווייל דערוואגען נאך דער בעטנידונג אונד דער טויפע געהייליגטעס
עס:

לַיָּנוּ, וְתִגְלַחְתּוּ, וּמָמְאָתוֹ: (ז) אֵלּוּ מְבִיאִין
עַל הַזָּדוֹן בְּשִׁגְגָה, הֵבֵא עַל הַשְּׁפָחָה, וְגִזִּיר
שְׁנַטְמָא, וְעַל שְׁבוּעַת הַעֲדוּת, וְעַל שְׁבוּעַת
הַפְּקָדוֹן: (ג) חֲמִשָּׁה מְבִיאִין קָרְבָן אֶחָד עַל
עֲבִירוֹת הַרְבֵּה, וְחֲמִשָּׁה מְבִיאִים קָרְבָן
עוֹלָה וְיִזְרֵד. אֵלּוּ מְבִיאִין קָרְבָן אֶחָד עַל
עֲבִירוֹת הַרְבֵּה, הֵבֵא עַל הַשְּׁפָחָה בִּיאוֹת
הַרְבֵּה, וְגִזִּיר שְׁנַטְמָא טְמֵאוֹת הַרְבֵּה.

והמקנא
ות"ק לא חשיב מזיל דלא תני אלל הכך דלאשטרוי' צקדסיס וקדצן מזיל לאשטרוי
ציין דחולין הוא: (ב) שפחה. חרופה דכתיב ונסלח לו מחטתו אשד הטא
לדנות שובג כחזיק: וזויר. דכתיב וכי ימות מת עליו צפתע זה שובג פתאום
זה מזיד: העדות. קדצן עולה ויורד האמור שצבעת העדות דככלך כאמד
ונעלס וכאל לא נאמר ונעלס: הפקדון. דילוף תחטא תחטא לג"ש א"י דגצה
כתי לא כתיב ונעלס: (ג) ציאות הדצה. דוקא על שפחה ח' אפילו צבעלמו'

וועגען פֿערעטעטלעכער איבערטעטונג זיך גוט וויא אויף יענע אויס פֿערע
יעהטן איין קֿפֿפֿער ברייגען: דעריעניגע וועלכער איינער טקאלפֿין
(חרופה פֿערטאעהעטע) 14 ביאגעוועהנט; דער ענטהאלטאמט, דער
וועלכער אונריין געוועהרען; דעריעניגע וועלכער איין פֿאטעט לייגעס
געלייטעט. (אלע פֿיער פֿעאלע ווערדען הינזיכטיך געגענווערטענער
פֿערקדונג אויס דער רגורה הערגעלייטעט, זיהע ברטנורה).
(ג) פֿינף פֿעריגעטן ברייגען אויף אעהערערע איבערטעטונגען נור איין
אוייליגעס קֿפֿפֿער, אונד אנדערע פֿינף ברייגען איין אויפֿ אונד אבא
סטייגענדעס קֿפֿפֿער. פֿעלגענדע ברייגען אויף אעהערערע איבערטע
טונגען נור איין איייליגעס קֿפֿפֿער: דער יעניגע דער דער (פֿערטאעהע
טען) טקאלפֿין אעהראולען ביאגעוועהנט האט; איין ענטהאלטאמער,

עססען דארף, אונד זיין קֿפֿפֿער זיהען באָס כאַטהיג אייט, חוץ אין
דער געשיינדע ישראל'ס דורך דיא היירחה אויפֿגענומען לו ווערדען,
זיך הייסט ער ניכט פֿערזעהנונגס בעדירפֿטיג. דאס ער דען ענטהאלטאמט
ניכט מיט אויפֿרעכעט, ווייל זיין קֿפֿפֿער זיהען באָס לזק וויינטריקטיג
פֿעהיג מאַכט, וועלכעס באָס חולין אייט.
14 זיח הייסט חרופה פֿון נחרפת לאיש. זיהע באור אין וקלא 3.
15

וְהַמְקַנָּא לְאִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי אַנְשִׁים הַרְבֵּה,
וּמְצוּרַע שְׁנַתְנַגַּע נְגָעִים הַרְבֵּה. הַבֵּיִת
צְפוּרָיו וְנִתְנַגַּע, לֹא עָלוּ לוֹ עַד שְׁבִיֵּא אֶת
הַטָּאֵתוֹ. ר' יְהוּדָה אֹמֵר, עַד שְׁבִיֵּא אֶת
אִשְׁמוֹ. (ד) הָאִשָּׁה שִׁילְחָה וְלָדוֹת הַרְבֵּה,
הַפִּילָה

הרצה אלל זא על שפחות הרצה אפי' צהעלס ח' חייז אלל שפחה ושפחה;
שטענעל. ציוס הסציעי שהוא יוס תגלחתו דסדר האי תנא שמידות טהרה
חלה עליו צלותו היום וסד"ל כשנטמא תרי זמנא שציעי לאח' שגלח ועל
ה"ל טומאת הדצ' קמ"ל דלענין קדצן צעיקן טעה הדלוי לקדצן והוא יוס הח'
דלי טעמ' צתוך ז' ימי טומאתו לא זריכי למימר: גנעי' הרצה. שנתנגע ונתדפא
פעמי' הרצה אינו מציא אלל קדצן ח' אי לא אפני נמי לשעה הראוי' לקדצן:
לא עלו לך. אס הי' עני צטעת הצאת לפורים והעשיר קוד' שהציא חטאתו או
לפנא הכל הולך אחר החטאת שהוא מתקדמו דהיינו כפרתו: אסמו. דצטעדתו
אסמו תשמע שמכשירו לאכול צקדסי': (ד) ולדות הרצה. ומפנא ואזיל כולך
כגון שהפילה כו' שצלה אחר שצועיים דטומאה ושמטה ונתעצרה והפילה נקצה
ל' יוס ללידה הראשונה וחזרה ועצלה ונתעצרה והפילה לסוף ל' ללידה
שניה ולהכי נקט נקצה דצוכד אס הפילה צתוך מ' דוכר האי שני מיל צעלמא

דער זיך אעהראולען פֿערטאונרייגע האט (ניכט נור איינערהאלב זיינער
יעכטן אונרייגיגקייטטאגע, ווי עס באָס איינע אונרייגיגקייט
דייסט, זינדערן מויד אן דעסן זיעבענטען טאגע, ווי ער זיך סעבערען
לעסט; ווייל זיינע קֿפֿפֿערייט ערשט אפֿ אַכטען טאגע אייט); ווער
זיינע אייפֿערזעט געגען זיין ווייב אויס פֿערדאכט וועגען פֿילער אענגער
בעלייגעט; (זיא דעס אעהבראכס אוקאגט) אונד איין אויסעטליגער דער
איט דערויז פֿאמגען פֿילאמהל געשלאגען ווערדען (דער נעאליך אייאער
נאך דער היילונג פֿריטען אויסזאטן בעקאק) האט לעטלעכערע דיא ביי
דען פֿעגעל (וועלכע ער לו קֿפֿפֿערן האט) דארעבראכט, אונד האט
אבעראמס דען טאדענאויסזאטן בעקאממען, זיך הילפט זיהען דיעס
ניכט (אמס מרס געהאלטען לו ווערדען) ביי ער זיין זינדענפֿפֿער דארט
געבראכט זינדער, נאך רבי' יהודה, ביי ער זיין טולדקפֿפֿער דארגע
בראכט (אונד נאך דען פֿעראנגענסאומטענדען אין וועלכען ער זיך דאן
בעפֿינדעט, ברייגעט ער זיין קֿפֿפֿער. דיא הלכה באייבט ניכט נאך ר'
יהושע). (ד) (פֿערנער) איין ווייב דאז אעהערערע אהל (אויף אייג
אנדער פֿעלגענד) געבעהרט (נעאליך זיא אבקרטירט נאך דער געבורס
מיי

הפילה בתוך שמונים נקבה, וחזרה והפילה בתוך שמונים נקבה, והמפלה האומים, ר' יהודה אומר, מביאה על הראשון, ואינה מביאה על השני, מביאה על השלישי, ואינה מביאה על הרביעי. אלו מביאין קרבן עולה

איינער טעקטער) איינערהאלב אכציג טאגע (15) זיין אעדלעך אונד נאך דיעם אבארטירט זי אבערהאלב איינערהאלב אכציג טאגע זיין אעדלעך קערער זי א בריינט לויילינגע אלס פעהלגעבורט לור וועלט (16). ר' יהודה זיגט: זי א בריינט בלקס זיין עפעער וועגן דער ערטטען, אבער ניכט וועגן דער לוייטען געבורט, דאן בריינט זי א וועגן דער דריטטען, אבער ניכט וועגן דער פיערטען געבורט, (זיין ווידערספרוך געהעט זקווקהל אויך דען פאל), ווק זי א פיל געבורטען נאך איינאנדער, אלס אויך ווען זי א דרוילינגע אונד פיערלינגע געבירען (17). די א הלכה בלייבט ניכט נאך איהרן). פלוגענעדע בריינגען זיין מויע, אונד אפטטיי,

(15) ווען זי א פיעלען טאגע נאך איינער אעדלעכעבורט זיך אולטער טויכט אונד סוואנגער ווארדען, אונד נאך פיערליג ביהונקסטאגען איינע געבורט האטטע, נעמליך פיער אונד פיינליג ניכט, דען ווייל דא די א לוייטע נידערקונפט איינערהאלב דער פיערליג טאגע נאך איהר דער ערטטען נידערקונפט. די א געהט ביא זקוהען אבער טאגע דער עפעעניס פאללען ווירדע, זק ווירד עס אלס זיין עשריף, אלס בלקסעס וואססער אקענעהען.

(16) אויך ווען עס זקוהען דער דרוילינגע זינד, נעמליך ווען זי א זיט דרויען סוואנגער ווארדען, אונד איינעס נאך פיערליג טאגען האטטע, דאז לוייטע פעהילט זיך זיך לייבע אונד קאק זיין דען רייניגונסטאגען, דער ערטטען געבורט לור וועלט, אונד זקראן דאז דריטטע זיין דען רייניגונסטאגען דעס לוייטען קאק; וועגן אלע דיע מריכט געפאלגעט זיין איינלינגעס עפעער. דיעס ווירד אויס דער מריכט געפאלגעט ער העלט דאפיר, איינע געבורט די א זיין דען רייניגונסטאגען איינער פריהערן געבורט פאלט, ווירד זיין דיער היינליכט פיר ניכטס גערעכענישט. דאהער ווירד די א לוייטע געבורט ניכט עפעערפליכטיג; ווקהל אבער די א דריטטע, ווייל זי א זיין דען רייניגונסטאגען דער לוייטען, וועלכע קיינע עכטע געבורט וואר, געפאללען, פלוגליך ווירד עס אוי געעהען, אלס ווערע זי א זיין קיינען רייניגונסט טאגען איינער פריהערן געבורט געפאללען, א. ג. ו.

עולה וזרד, על שמיעת הקול, ועל פמיו שפתיים, ועל טמארת מקדש וקדשו, והיוולדת, והמצורע. ומה בין השפחה לבין כל

הוא: תלומי, אפי זכרים כגון נתעברה ב' והפילה א' אחד מ' יום והשמי נסתה וילא בתוך ימי טוהר דלשון ושלישי בתוך ימי טוהר הסמי כל אלו זין מציאות אלא קרבן א': ר' א. ר' פליב זין אולדות זין אמתומי ואומר מצוה על הולד דלשון ולא על הסמי שכולד בתוך מלאות של דלשון ומציאה על הב' דלא חשיבון מלאות לב' דכמאן לית' דמי' הוייל וכולד תוך מלאות של א' ושלישי הו' תחלת לידה דהא עברו ימי טומאת דלשון סאמו הית' טמאה לזקדס וקסיו וזני תלומים במי פליב ואע"ג דעברון כח' לא אמרו' חדא לידה לריכתא לא ואית לי' מלאות לב' ושלישי לאו זר קרבן הוא אלא אס כולד שלישי לאחד מלאות דלשון סר"י דמציאה על הב' ומלאות לב' כמאן דלית' דמי' ודוקא לעלין קרבן ולד שני כמאן דלית' אצל לענין טומאה מודה ר' דכל זמן שמפלת זר ונסת עליו ז' ימי הטומאה ול"ג דדס טוהר וכל זמן שמפלת נקבה ונסת עליה שצניעס לטומאה וס' דדס טוהר: עולה וזרד. עולה לעשיר שמציא פסגה או שפירה וזרד לעמי שמציא תורים וזני וזנה וזדלי ללות עשירות פסגה: החול. קול אלה: והיוולדת. צעשירות כצט לעולה וצן וזנה או תור לחטאת צדלות דהיינו פדידה דעוף תחת כצט ודלי ללות לא כאמר ציוולדת וכן מלודע צעשירות צ' כצסיס צדלות שתי תורים תחת צ' כצסיס ודלי ללות זין צ':

גענעדס עפעער (נעמליך דער רייכע זיין פיהעפעער, דער אראע זיין פקעולעפעער, דער גאון אראע בלקס זיין לעהנטעל איפה ועמאעל אעהו) 18): דער די א סטימאע (איינער בעאידונג) הערט (ראס ער דאז וויסענטיילע לייגניס אבעגען זקול, אונד עס דענקך ניכט אבעגעטע); (יהע ויקדס ה' א') דעם זיין טוואור צוים דען ליפען ענטפאהרען (עט אומס לו טהון קערער לו אונטערלאספען אונד דיען טוואור וויסענטייל געט ברקענען האט); (סס סס צ) דער (זין לייבעסאונד לייניקייט) דאז הייליג טהומ (דורך דאז הייניגעפען) קערער די א געהייליגען דינגע (דורך דאז לעסטען דערוועלבען) פעראונרייניגעטע; (סס סס צ ג) איינע קינדעטע טערין; (סס יצ ה') אונד זיין אויסעטלינגער (סס יד כ"א). וואס איינט דער אונטערטיד לויסען איינער (פערטאעהעטען טקאלפין (דנדיס י"ט ב') אונד זקנסט וועגען בלוטספערורומטאפט פערברקטהענען פערקווען,

18) ביא דער קינדעטערין, אונד ביין אויסעטלינגען ווירד אויך דען גאון אראען, קיינע ריקיכט געקומען, אינדעם אויך דערוועלכע פלוגעל עפעער בריינגען מוס. (דיעס ווירד אויס דער תורה הענעלייטערט). 19) 34 Mischnajoth Tom. V.

כל העריות, שלא שותה לחן, לא בעונש, ולא בקרבן, שכל העריות בחטאת, והשפחה באשם. (כל העריות, בנקבה ושפחה בזכר), כל העריות אחר האיש ואחד האשה, שוין במפות ובקרבן, ובשפחה לא השות את איש לאשה במפות, ולא את האשה לאיש בקרבן. כל העריות עשה בהן את המערה בגומר. וחיוב על כל ביאה וביאה. זה חומר החמיר בשפחה, שעשה

זעום. אם מזיד' הן שיהיו לוקי' וקדשן אם שוגגי' הן: לאשה זמנות. ודנה כתיב זמנות תהיה זמלקו' ולשון זמנות זמלקו' על הלוקה אם לא תשמור לעשות והכלל ה' ובר' ח' ל' לשון זמנות זמלקו' וזמלקו' את הלוקה כמה זמנות יכול לקבל והוא חייב קדשן חיל אשם: המערה. מכיון עתה לזכ' כגומר זיאתו וחייב על שלא נדרכה כמו נדרכה וזמנות חייב חייב חלל על גמד זיאה נדרכה זמנות זמלקו' זה שלחו להזדויע וכל העריות

דאם יא וועדער אין אונטערהונג דער טראכע אלס דעם דארלוברינגערען קפערס גלייך זינד? אלע עריות אכטען. לוי' חיינעס זינדענקפער, די טקאפין אבער לו חיינעס טראכפער פערפלייטעט; (בייא ער טטען אום און אין ווייבליעם, בייא לעטלערער אין אענלייטעם פיה קפערען); בייא ערסטערן חייט דיא אונטערערן אונד דיא ווייבספער זען חיינאנדער גלייך (ווען עס פארזעטליך געטעהען), היינלייך דער גייסעלונג; (אונד ווען עס חייט חירטהוס געטעהען) היינלייך דעם קפערעס (ווייל בייא ביידען, אויך פארזעטליך דיא אויסרעטטונג בעשטיאט חייט, אונד יעדע אויסרעטטונג חייט פארזעטליך פארדערט בייט חירטהוס אין זינדענקפער), בייא לעטלערער חייט דער און דעם ווייבע ניט גלייך, אין אנטעהונג דער גייסעלונג (וועלכע וועהער, זיא אבער ניט בע קעאט), אונד דא ווייב ניט דעם אונטערן זין אנטעהונג דעם קפערעס (וועלכעס נור ער אונד ניט זיא טורניג חייט); בייא דען חייט בוטום פערומזמאכט פערבמטהענען עהען האט און דיא באקסע פלייסלייט נאעהקאמאונג אלס דער פאלענרונג דעם ביימאלפעס גלייכע קמא

שעשה בה את המזיד פשווג: (א) איזו היא שפחה? כל שחציה שפחה, וחציה בת חורין, שנאמר והפרה לא נפדתה, דברי רבי עקיבא. ר' ישמעאל אומר, זו היא שפחה ודאית. ר' אליעזר בן עזריה אומר, כל

חייב על כל זיאה וזיאה וזמנות אחר' לעיל שמזיא קדשן ח' על זיאות הדנה: שוגגי. אם שיהיו מזיד' או הוא שוגג והוא מזידה היא זמלקו' והוא זקדשן חלל אם הוא שוגגת זין שהוא שוגג או מזיד שיהיו פטורי': (ה) חזיה שפחה. המאורסת לע' שהוא מותר בשפחה וזמנות חורין דקדושי' תופסי' זה קאת מלך חירות שזה גלין תופסי' זה לגמרי מלך עזרות שזה חלל לא זמאורסת נעדר כנעני שאסור זה מלך חירות שזה: והפדה. משמע פדויה קאת ואינה פדוי' לגמרי: וזליות. כלומר שפחה גמול' ומאורסת לע' והאי דמתיב והפדה

אכטע 19) אויך חייט אמן דעסוועגען אויף יעדען ביימאלחן בעומדערס טורניג, (בייא לעטלערער אבער ניט, ווייל אמן בייא מיהר ניט עהער אלס אויף פקאבראכטען ביימאלחן טורניג ווירד, נור לו חיינעס קפערע פערביידעט) דיעס האט אמן בייא דער (פערטעהענען פקאפין טרענגער געאכט: דעם און דא פארזעטלייטע דעם חייט פערזעהען געטעהענען גלייך געטעטעלט (דאס עס חיינערייט חייט קב בייא מיהר אונד מיהר עס חייט פארזעטלייך פער עס בייא מיהר פארזעטלייך אונד בייא מיהר חייט פערזעהען געטעהען חייט בייא מיהר אין חירטהוס געוועזען זי זינד ביידער פקן גייסעלונג אונד קפערע פרייט עס און בייא מיהר פארזעטלייך פארדער אונד פערזעהען זיין). (ה) וועלכע הייט חיינע זקלע טקאפין? דיא חיינע, וועלכע האלב זיבאייגען אונד האלב פרייט געלמסטען חייט ווייל געזאגט ווירד (ויקרא י"ט, ז'): והפרה לא נפדתה (זיא חייט אבער ניט און געקויפט. עס טעהט דער מקור (אינפייניף) איט דעם בעל (מידקאטיף) וועלכעס אנדרייטעט דאס זיא נור לוס טהייל אוןגעקויפט חייט), זי זאגט רבי עקיבא: רבי ישמעאל זאגט: אמן חייט חיינע גאלע זיבאייגענע (אונד דיעע לומאמעטעלונג חייט אין געוועהנע זיכער העברעאישער ספרמאגעברויך). רבי אליעזר זעהן עזריה'ס

(19) זייע ברטנורה.

כָּל הָעֲרִיּוֹת מְפֹרְשׁוֹת, וּמִה שִׁיּוֹר? אֵין
לָנוּ אֵלָּא שְׁחִיזָה וְחִצְיָה שְׂפָחָה וְחִצְיָה בֵּת חוֹרִין:
(ו) כָּל הָעֲרִיּוֹת, אֶחָד גְּדוֹל וְאֶחָד קָטָן,
הַקָּטָן פָּטוּר. אֶחָד עַר וְאֶחָד יָשָׁן, הַיָּשָׁן
פָּטוּר. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מְזִיד, הַשׁוֹגֵג
בְּחִטָּאת, וְהַמְזִיד בְּהִקְרָת:

פרק ג

לֹא נִפְדְּתָה ד'ת כְּלָשׁוֹן ז'א: אֵלָּא שְׁחִיזָה. וְזוּ וְדָאֵי מַשְׁנֵי. וְזוּ וְדָאֵי מַשְׁנֵי הִיא וְדָאֵי ע' ר'ע
ר'ע אֵלָּא ד'ל ל'ר' אֵלָּא צַעֲלָמָא כּוּוּתָךְ ס'ל ד'ת כְּלָשׁוֹן ז'א וְהַכֹּהֵן שֹׁמֵן מִדְּמַתִּין
כִּי לֹא חוֹפֵס' הַסֵּדָה לֹא נִפְדְּתָה ל'ל ש'ת לַחֲזִי שְׂפָחָה וְחִזִּי ז'ח: (ו) א' גְּדוֹל.
אִם א' גְּדוֹל הָאִישׁ אִם הָאִשָּׁה וּבִשְׂפָחָה אִישׁוֹ כִּן דְּאִם הָאֶחָד קָטָן הַגְּדוֹל כִּמְעוּד
דְּכִתְיָב צְקוּרָת תְּבִיב וְהַצִּיּוֹת אִתְּ אִשְׁמֵוּ צְמָן שְׂהִיָּא לִקְוָה הוּא מִצִּיָּא קִרְבָּן אִין
הָאִשָּׁה לִקְוָה אִין הָאִישׁ מִצִּיָּא קִרְבָּן: יָסָן פְּטוּר. וְעַד חִיזָּב וּבִשְׂפָחָה חֲדוּפ' עַד
נְפִי פְטוּר מִכַּח הָאִי הַקִּישָׁא: צְבִירָתָא. וּבִשְׂפָחָה חֲדוּפָה אִם הוּא מְזִיד וְהִיא
שׁוֹגֵגת שְׂמִיָּה פְטוּרָא:

ואגט: (ווען מיך מיך וינסט וגעבעט דאס זיך דיא תורה נאך דען
רעדענשאפטען דער אענטען ריכטעט, קאן מיך היר דער איינזג רבי
ישמעאל'ס ניכט בייאפליכטען; דען) בייא אלען באוטפערווארטע
שאפטענהען זינד פרייע געאיינט! וואס באייבט מונס איבריג היר?
(וויך נאך מיין אויסדרוק בי לא חפשה זיא וואר ניכט פרייא,
סטעהט) מאט דמיט איינע האלב פרייע, האלב לייבאייגענע לז בעלייב
גען. (זאך באייבט מיך דיא הלכה). (ו) בייא אלען פערבאטענהען
באוטפערווארטעשאפטענהען וויך איינע (פערוויקן) פאלייעריג, דיא אנדערע
אינדערעיהריג מיט, מיט דיא אינדערעיהריגע פרייא; (בייא דער טקאל:
פין אבער, מיט דאן דיא גראקטיעהריגע פרייא). וואכטע דיא
איינע אונד דיא אנדערע טיען, זאך מיט דיא טאכענדע פרייא;
(בייא דער טקאלפין זינד דאן ביידע פערווינען פרייא). וואר עס
בייא איינער מיין אירטהוק, בייא דער אנדערן מיין פארוואטן, זאך
מיט ערסטערע מיין זינדענאפטער אענטערע אבער דער אויסרעטי
טונג טאדיג; (בייא דער טקאלפין אבער טהאט ער עס אויס פארוואטן)
אונד זיא אין אירטהוק, זאך זינד ביידע פרייא. וואר עס אמואנקעהרט,
זאך ווירד זיא געגייסעלט, אונד ער ברייגט מיין טאדאפטער).

פרק ג

פרק ג

(ב) אָמְרוּ לוֹ, אֶכְלֶתָ חֶלֶב, מִבֵּיא חִטָּאת.
עַד אֹמֵר אָבֵל, וְעַד אֹמֵר לֹא
אָבֵל, אִשָּׁה אֹמֶרֶת אָבֵל, וְאִשָּׁה אֹמֶרֶת
לֹא אָבֵל, מִבֵּיא אֲשֶׁם תְּלוּי. עַד אֹמֵר אָבֵל,
וְהוּא אֹמֵר לֹא אָבֵלְתִי, פָּטוּר. שְׁנַיִם
אֹמְרִים אָבֵל, וְהוּא אֹמֵר לֹא אָבֵלְתִי, ר'
מְאִיר מְחִיב. אָמַר ר' מְאִיר, אִם הִבְיָאוּהוּ
שְׁנַיִם לְמִיתָה חֲמוּרָה, לֹא יִבְיָאוּהוּ לְקִרְבָּן
הַקֵּל

פרק ג (ג) אָמְרוּ לוֹ: אִשׁ' א' וְהוּא שׁוֹתֵף וְלִינוּ מְכִיחוֹ: וְעַד א' כו'.
ומיירי שבעירו שניהן צבצת א' דאי צבה אחד זה הא
כל מקו' שהלמינה תודה עד א' הכי הוא כשנ' וצוז אין דגדיו של הסמי שהוא
חד צמקו' שני: ז' אומרו'. ואפי' מלאש והוא מכחיש ואומר צדי לי שלא אכלתי

פרק ג (א) ואגט און, (מיך ווען עס גור איינע פערוויקן
ואגט) לז יעאונדען: דוא האפט אונטליטט געגעסע
פען! (ער אבער טווייגט, אונד ווידערספריכט מיהר ניכט), זאך אום
ער מיין זינדענאפטער ברייגען. ואגט מיין לייגעג דייער האבע אונד
טליטט געגעסעסען! מיין אנדערער לייגעג אבער ואגט: ער האבע קיי
געט געגעסעסען! קדער מיין ווייב ואגט: יענער האבע אונטליטט געט
געסעסען! אונד מיין אנדער ווייב ואגט: ער האבע ניכט געגעסעסען!
זאך אום ער מיין טאדאפטער דעט לזוייפעוהאפטען פאלעס ברייגען.
ואגט מיין לייגעג: ער האבע געגעסעסען! ער ועלבסט אבער ואגט:
מיך האבע קיינעס געגעסעסען! זאך מיט ער פרייא. זאגען לזוייב ליי
גען: דייער האט עס געגעסעסען! (מיך ווען עס הונדערט לייגען וועג
רען), ער אבער ואגט: (מיך ווייס עס געווייס) מיך האבע קיינעס
געגעסעסען! זאך ערקאעהרט מיהן רבי מאיר מאס קאפטער טאדיג, (איז
דעס ער ואגט): קעננען מיהן דאך לזוייב לז דעס טארפען אורטהיל
דעס טאדעס ברייגען; וויא זאגלען זיא מיהן ניכט לז דער גערייגען
טאד דעס קאפטערס ברייגען קעננען. הירויך זאגט און לז מיהם: וויא

תקל. אמרו לו, מה? אם ירצה לומר מזיד הייתי: (ג) אכל חלב וחלב בהעלם אחד, אינו תיב אלא חטאת אחת. אכל חלב ודם, ונותר ופגול בהעלם אחד, תיב על כל אחד ואחד. זה חומר במינין הרבה, ממין אחד, וחומר במין אחד במינין הרבה, שאם אכל כהצי

אינו מציא קדש על פיהם: אס ורש. אס ב'י' רוצה לפטור א"ע צדקה היה יכול לומר מזיד הייתי וחוד פטור מן הקדש ומה שאומר לא אכלתי ר"ל לא אכלתי שוגג אלא מזיד ורשע ור"ל משהו אינם נפשי רשעיה ה"מ לפסול נפשו לא מהימן אכל צדקה מזיד הייתי מהימן דמתפזר לטוב שאינו רוצה להציא חולי צעורה ור"ת ונשילי אס היך דעתו לכך לומר לא אכלתי שוגג אלא מזיד י"ל דאפי' הדד אמר הכי כיון שלא אמר צדקה שעה כך מחייב ר"ת: (ב) וחלל. צ' זיתים: וחוד ואכל. ולפ' היתפ' לו ודיעה צינתים דש' ודיעה לחצי שיעור: ממין א' חייב. ורשע

ווערע עס דען, ווען עס איהב בעלבע לו זאגען: איך וומר (בייא דעס טהאט) פקריעטלויך געוועטן; (ווערע ער ניכט פרייא? דא דאך אויף פקריאטן קיין פפער קאוואט; פקאגיד, ווען עס איהב אום איינע זיגע לו טהון ווערע, אום פרייא פקן פפער לו זיין, זיך טטינדע עס איהב יא לו געבאטהע; דאזער ער געוויס אויך איטלט ניכט זיגען זאגט: אייגענליך טטיטלען יא איהרע איינז אויף איינע טריפטפאלי גערוג. דא דהלכה בלייבט נאך איהנען). (דא איין מענטש זיך ניכט לום פקריעטלויך עברכעכער אכען וויל). (ב) האט יעאמר אביה רערע אהלו אונטלייט געגעסטען, אבער נאכאיינאדער אין דערייבאן אונטערענהייט, (ער וואסטע ניכט דאס עס אונטלייט זיי; דען ווען ער עס אינלויטען געוואהר ווארדע, זיך אייט ער אויף יעדעסארה בעיקרערס טאדיג); זיך אייט ער מור איין זינדענאפפער טאדיג. האט יעאמר אונטלייט, באוט, איברינגעליבענעס, אונד פגול אין איינער איינליגען אונטערענהייט געגעסטען, זיך ווירד ער אויף יעדעס בעיקרערס טאדיג. דיס אייט עס, וואס ביא אעהרערן ארטען סטרעג גער אייט אום מור ביא איינעראייא ארט, היגענען גיבט עס ווידער וואס ביא איינעראייא ארט סטרענגער אייט, אום ביא אעהרערן אר' טען, געאויך: ווען אמן איינע האלבע קליפע גרמס דאפקן לו ערסט, הערינאך אבעראמאס זקפלו (פקן לוייא פערטידענען טיסטען), אבער פקן

בכחי זיית, ויחזר ואכל בכחי זיית ממין יאחד, תיב, ומשני מינין פטור. (ג) וכמה ישהה האוכלן? כאלו אכלן קליות. דברי רבי מאיר. ובחכמים אומרים, עד שיששה מתחלה ועד סוף, כדי אכילת פרס. אבל אוכלין טמאין, ושטה משקין טמאין, שטה רביעית

טמינס מתבטיל א': (ג) האוכלן. לז' חלזי זיתים דאמרינן מלמדפי: קליות. כאלו נתפדרו למידורי' כקליות ואוכלי' א' ח' צסמוך זו אחר זו אס אכל חצי זית והפסיק ולאחד שעה אכל חצי זית אחר אס שבה מתחלה ועד סוף יומד כדי אכילת קליות צסמוך זו לזו אין מלמדפי' ואס לא הפסיק האכילה אלא שעה צלעיסתו וצליעתו אפי' כל היום בלו מלמדפי': ורמ"א, אפי' לא הפסיק פקן דער נעאלייטען ארט געגעסטען, זיך אייט אמן איין פפער טאדיג; (וויל דיעע לוייא האלבע קליפען לו איינער גאנלען קליפע גערעכעט ווער' דען); ווען אמן יא אבער פקן לויינעראייא ארטען אונט' אייסטעט, אייט אמן פרייא. (ג) ויא פלו לייטרויב קאן זיין פיר דען דער דערגלייטען לוייא האלבע קליפען פקן לויינעראייא ארט) קויסט, (דאס עס ניכט לז' וואסענערעכעטע ווערדע?) אמן טעטלע געס אום ווען ער עבען זיך פלו גלייך גערמסטעטע געטריידקארנער געגעסטען (וועלעס איינלען איינס נאך דעם אנדערן געגעסטען ווירד, אונד אייט דעם קויען אונד הינטערסאונגען איינען גאנלען טאג לו בריגט); זיך זאגט רבי מאיר: אנדערע געלעהרטען זאגען: (עס ווירד געטעטלט) אום ווען ער פקן אונטען (דער ערשטען האלבען קליפע) ביי לום ענדע (דער אנדערן האלבען קליפע), זיך זאגט געלעגערט דאס אמן וועהרענד דיער זייט איינען האלבען זייב ברקוד עסטען קאן, (נאך איינען דרייא נאך אנדערן פיער איינער גרמס, דיערט עס זענגער זיך ווערדען דיא לוייא קליי פקן ניכט לזאממען גערעכעט), האט ער אונריינע ספייזען געגעסט סען 20), קדער אונריינע געטרענקע געטרונקען קדער איין פירטעל לוג וויין געטרונקען 21), אונד איינס הייליגטהום געזאנגען אונד (בייס

20 פקן דער גרמסע איינעם האלבען פרס, נעאויך לוייא איינער, אונד נאך דעם רמב"ם אנדעהאלב איינער גרמס, וויך זאדחן זיין קארפער אונד סויליך געמאכט אייט, העבע לו עסטען.
21 חוין פירטעל לז' אונריינע געטרענקע אכט דען קארפערל אונטערויך, העבע עסטען לו קעננען.
(22)

רביעית יין ונכנס למקדש, ושקה כדי אכילת
פרס, ר' אלעזר אומר, אם הפסיק בזה, או
שנתן לתוכו מים כל שהוא, פטור: (ד) יש
אוכל אכילת אחת, וחייב עליה ארבע חטאות
ואשם אחר. טמא שאכל את החלב, ודחה
נותר

צין אכילתן כלום אלא ששה זלעיסתן מתחילת האכילה עד סוף זלעיסתן ציות'
מכדי אכילת פרס אין מלטרי': פרס. חזי ככר של עדוץ עיי' מ"ז פ"ח
דערוני: אכל כו'. שהאוכל אוכלו טמא' צחזי פרס או שמה משקי'
טמא' דצביעו' נפסלה בויתו מלאכול צתרות' עד שיעזול וסותה דביעית
יין אסור ליכנס למקדש והשתא קא שאס שמה יתוד משעור אכילת פרס
אין מלטרי': הפסיק. שלא שמה כל הרביעית צנת א' שאין זה דרך
סכרותו וכן אם נתן צו מים וה"מ צנותה דביעית ממש אבל צנתה
יתוד הרביעית אפילו לא שמה כל צנת א' מורה ד"א: (ד) ארבע
חטאות. והא דק"ל אין אסור חל על אסור ה"מ חסוד גרודא כגון האוכל
צנת צהמה עמלה אינו מחייב משום צבלה אבל הכא דליכא אסור כלל
דאסור מוסיק דאסר טהור אסור צחלצ ומותר צשאר צטר קדשים טמא
מנו דלאסר צשאר חתיכות צטר קדשים אסור נמי צחלצ נמי שיהיה
אסור מתחלה והיינו אסור כולל שהאסור האחרון דהיינו הטמא כולל
ואסור על האסר דנרי' שהיו מותר' לו מתחלה ומיהו אסור לא אסור
אסורא נעשה זה החלצ נותר ואסורא אסור' אסור' דמעקר' להדיוט הי' אסור
ולצורה שרי' כיון שנעשה מותר לצורה נמי אסור אסורא זה האסור לצבי הדיוט
להתחייב עליה משו' נותר אע"ג דלא"ה הית' אסור' להדיוט חלה עליו יו"ה
ואסורא אסור' לצבי בצדא לאסור צחולץ שהיה מותר' לו קודם יו"ה כולל
נמי להאי חלצ לחייבו נמי משום י"ה ולא חייב ה' חטאות כגון אם נצבע
שלא יאכלנה והפלה דמידי דלית' צשאלה לא קתני ומקדשי' דקתני אע"ג דהו
צשאלה מ"מ השתא דנחטו ונזרק דמן כהלכתן תו לית' צשאלה: ואשם. אשם

גענוס) נור וף אונג פערוויילט, אום און מיינען המולבען לייב ברקד עט'
סען קאן, זאגט רבי אלעזר: ווען ער אין טרינקען חבגעטעלט (דאס
ער דאז פירטעל לוג ניכט אויף מיינאול געטרונקען), קדער אן
ואססער היינן געגעבען, וף מייט ער פרייט; (ווייל ער מאלדן ניכט
בערויטט הייסט. ביים דען טפיינען אבער ווערדען לוייט העלפטע לו
מיינען גאלנען גערעכעטע. דיא הלכה בייבט נאך רבי אליעזר).
(ד) אונכאזאה געטיהעט דאס מיינער דורך מיינ עססען פיער זיג'
דענקפפער אחר זיין טולדפפער (וועגען פערגרייפונג אן געהייליגטען
אויס סירטרהוק) טולדיג ווירד; ווען מיינ מוגריינער מיסט: אונטרייט
וועג

נותר מן מקדשים, וביום תפפורים, ר'
מאיר אומר, אם היתה שבת, והוציאו
(בפיו), חייב. אמרו לו, אינו מן השם:
(ה) יש בזה ביאה אחת, וחייב עליה שש
חטאות, הבא על בתו, חייב עליה משום
בתו, ואחותו, ואשרת אחיו, ואשרת אחי
אבי

מעילות ואף זה אסור מוסיק קודם הקדשה הי' חלצ זה מותר צהנאה אקדשא
נאסרה אפי' צהנאה ומתוך שזאסר צהנאה חל עליו לחייב צאכילתו: צפיו.
דכיון שהניחו צפיו צד"הי לאכלו דהוה דרך הולאה והוליא צד"ה מחייב משום
הולאה דביעיתו היא הנחתו: חייב. ה"ק אם הי' יו"ה כ שהל צצנת והוליא
חייב שמים על ההנאה' משום צנת ומשום יו"ה כ דאסור חל על אסור צאסור
צת א': הסס. ותנא לא חייב אלא חטאת הצלות מחמת אכילה והאי מחמת
הולאה הוא: (ח) ואחותו. כגון צצא על אמו והוליד ממנה צת הדי היא

וועלפעס מיבריגנעבליבענעם פֿען הייליגטהוק, אונד אס פֿערזעהנונגס
טאגע 22). רבי מאיר זאגט: וומר עם אס שבת אונד ער האט
עס מיט אונדע (מיים מיינען פריפאט קרטע אין מיינען פֿעפֿענטיילען
קרט) געטראגען 23), וף מייט ער מויך דעטהאלב טולדיג; ווקר׳ן און
מיהס זאגטע: דיעעס געהערט ניכט לו דיעער בענענונג. דעס עססענס,
דיוע טולדיקייט ענטטטעהט פֿעס הינויטטראגען, אונד מייט מיינ אנה
דערער געגענטמירד. (ה) אונכעסן געטיהעט דאס מיינער דורך מיי
נען מיינען בייאטאלן זעכס זינענענפפער טולדיג ווירד; נעאליך: ווען
ער זיינער טפֿעטער בייאונגהנט, (דיא ער איט זיינער אונטער געג
לייגט) ווף ער דעסוועגען טולדיג ווירד, ווייל זיא זיינע (1) טפֿעטער,
אונד לוג׳ן זיינע טוועטער (2) מייט; זיא וואר אבער (3) לוג׳ן זיינע
זיינעס ברודערס ווייב, (ווייל זיא דען ברודער פֿריהער געהייראטהעט

22) וואס דער ברטנורה היד אן דיישר סטעלנע איבער אסור כולל (אזו-
פחמסענדעס פֿערבחה), אסור מוסיק (אידענטיטעס פֿערבחה),
לור בעסערן פֿערטענדנים דיענר מושנה ווייטליפֿיג ערקלעהרט, ווירד
לוק נחלביעטן עופפֿעהלען.
23) דיא נמרא ערקלעהרט דים, ווען עס אס פֿערזעהנונגס טאגע וואר, דער
חפ שבת געפֿאלען, אונד ער עס הינויסגעכחצט, זק טויט ער ווע-
נען

אביו, ואשת איש, ונדה. הבא על בת
בתו, חייב עליה משום ברה ביהו, וכלתו,
ואחות אשתו, ואשת אחיו, ואשת אחי
אביו, ואשת איש, ונדה. ר' יוסי אומר,
אם

צתו ואחותו מאמו ושאלת אותה הבת לאחיו וה"ה אשת אחיו וצתו או גירוש
כשאלת לאחיו אצלו ולע"פ שהיא ממזרת ואסורה לזא זקבל קדושי תופסין זה
קדושי תופסי' צחיזי' לארין ומיידי שיש כאן אח שהוא ממזר מהיתם מותרת
לו ועכשיו כששאלה זה נאסרה על האח הממזר משום אשת אח וצמבו נאסרה
ב"כ על אציה משום אשת אח שהוא אסור מוסף ואסור אשת איש חל צבת א'
עם אסור אשת אחי אציו: נדה. אגו דאתוסף אסורה לגזי צעלה אתוסף נמי
לגזי דידו; צת צתו. יעקב צל על צת דיקה שהיא צת צתו והיתה נשואה
לדאזן צן יעקב ה"ה כלתו ויעקב היה נשוי את צת צעל דיקה שהיתה לו מאסה
אחרת שהיא אחות צת צתו מן האח ה"ה אחות אשתו וכשמת צתו נשאה עשו
אחי יעקב ה"ה אשת אחיו וכשמת עשו נשאה אחי יצחק ה"ה אשת אחי אציו

האט, אונד דערזעלבע געסטערבען איזט; נאך דעססטען טערע היירא
טהעטע זיא דער ברודער זיינעם פאטערס, ווי זיא אלונץ (4) אויך (4)
דאז עהעווייב זיינעם פאטערס ברודערס, אונד אויך (5) דאז עהע
ווייב זיינעם אנדערן וואר, (ווען מן איהר פאטער זיא בעטלעפט אלס
זיא נדה וואר, זיך וואר זיא) (6) אויך זיינע נדה (24). דעסגליי
צען, ווען יעאאנד זיינער טאכטער טאכטער ביאוווהנט, זיך ווירד ער
וועגן איהרער טאדיג, ווייל זיא (1) זיינער טאכטער טאכטער; (דאן
ווען זיא זיינען זעהן פריהער געהייראטהעט האטטע) (2) זיינע סוור,
(ווען ער פארהער טאן דיא טאכטער זיינעם איידאמס פאן זיינעם אה
דערן עהעווייבע געהייראטהעט) (3). דיא טוועסטער זיינעם ווייבעס
(פאן פאטערמאכען; דאן ווען זיין ברודער זיא פארהער געהיירא
טהעט אונד געסטערבען וואר) (4); זיינעם ברודערס ווייב; (נאך דעס
ברודערס טערע האט זיא פאך דיוער טאנדהאט זיינעם פאטערס ברא;
דער געהייראטהעט (5), דאז עהעווייב זיינעם פאטער ברודערס;
(6) דאז עהעווייב זיינעם אנדערן מאנעס; דאן (7) זיינע נדה איזט

גען לוייח פערבאטע דעם הינטערקניגענס, וועגען שבת, אונד וועי
גען דעם פערזעהנוקסטאגעס, וויילע ביידע פערבאטע אויך איינאח
קאזשען, טאדיג. (אסור חל על אסור בבת אחת).
(24) ווער זיך הייראבער נעהערע בעלעהרונג פערסאפען וויל, אנוע ברטנורה,
חן דיוער טעעלונג נאך.

אם עבר הוקן ונשאה, חייב עליה משום
אשת אב. וכן הבא על בת אשתו, ועל בת
בת אשתו: (ו) הבא על חמותו, חייב עליה
משום

וא"ל ונדה הרי ז' חטאות ונ"ה מנינו ח': הזקן. יצחק אציו של זה שאל על
צת צתו וכשאלה ונ"ה כ צל עליו זה חייב אף על אשת אב ואע"ב דאשת אחיו
של יצחק היא שהרי מחייבין ל' ליעקב משום אשת אחי אציו וא"כ אין לו
ליתאק צה אסות הצ"ע שכלה לפניו לניו' מאחיו וצמה ועבד הזקן דתקן מאסו
שהיא לו צאסור שניה בצלד משום צת צתו וכלת צתו דשמיסס מדצרי סופדים
וא"ל נלתו היא שהרי מחייבי' ליעקב משו' אשת אח י"ל דאחיו של יעקב מאמז
נשאה שהיא מותרת ליתאק וא"ל ומאי אסור מוסף איכא צצת צתו כשעבד
אציו וכשאה קא' מחייבת ל' נמי משום אשת אב י"ל כגון דאיכא צדל לכצא
ואחיו של זה הוא דעבו דאתוסף אסורה לגזי' האו צדל משום אשת אב אתוסף
נמי גזי' דידו: וכן. חייב משום כל אלר שחייב צצתו וצצת צת אשתו חייב

רבי יוסי יעטלט נאך היילו, ווען דער אטער (פאטער דיועם בלוט
טענדערס) דאז געועטן איבערטערטען, אונד זיא פארהער געהיירא
טהעט האט (25), זיך איזט ער אויך טאדיג וועגען זיינעם פאטערס
ווייב. זיך אויך ווער דער טאכטער זיינעם ווייבעס ביאוווהנט, (קאן
אלעס טאדיג ווערדען, וואס אאן ביא זיינער אייגענען טאכטער טא
דיג ווערדען קאן), אונד ווער דער טאכטער זיינעם ווייבעס טאכטער
ביאוווהנט, (קאן אלעס וואס ביא זיינער אייגענען טאכטער טאדיג
ווערדען (26). — (ו) ווען יעאאנד זיינער טאדיגער ביאוווהנט, זיך

24) דאס אבער דעם פאטערס עהע זיט איהר גליטיג איזט, דא זיא דאך
זיינעם ברודערס ווייב וואר. איזט דער גרונד, דאס זיין ברודער קהנע
הינטערמאסענע קינדער געסטערבען, ווי ער זיא לור ברודערענהע גע
קאזשען. דיא איבערטערטען בעסטאנד חין חין רחבביניסעס, נעמ
אין לוויהגרדיגעס פערבאטה, וועגען דער טאכטער. טאכטער זיינעם
זעהנעם, אונד וועגען זיינעם זעהנעם סוואר. עס חוס אבער דעם זעה
געם ברודערס ווייב נור פאן מיטערליכער זייטע זיין. אויך חוס דער
חוטע פאטער נאך זיינען זעהן האבען, ווי אלונץ דורך דעם פאטערס
הייראטה חין פערבאטה דיען זעהן ערגריפט, זיך פערברייטעט עס
זיך אויך אויך דיען בלוטטענדער אויס.

26) דאס אבער זיינעם עהעווייבעס טאכטער זיינע טוועסטער זיא, איזט
זעגליך, ווען זיין פאטער זיינע פרויח געוואלטאזשער אדער איבערדע
דערדער זיינע געטענדעט, אונד פאן איהר חיינע טאכטער ליינעט; זאדען ער
זיינעם פאטערס ענטעהרטע געהייראטהעט, ווי אלונץ דיוער טאכטער,
זיי

משום חמותו, ובלתו, ואחות אשתו, ואשת אחיו, ואשת אחי אביו, ואשת איש, ונדה. וכן תבא על אם חמותו, ועל אם חמיו, ר' יוחנן בן גוריון אומר, תבא על חמותו, חיב עליה

משום כל אלו מחייב צדק צדק וצדק אשתו שהיא אחותו משכחת לה כגון שאינו חסד או פתה אשה והוליד ממנה צד ואח"כ נשא הוא לנכסות או מעותת אצלו שהיא מותרת לו כדי אותה הכת שחולק אצלו היא אחותו וצד אשתו וצד צד אשתו ואח' אשתו משכח' לה כגון שצד אצלו אשתו על צד אשתו והוליד ממנה צד אותה הצד היא צד צד אשתו ואח' אשתו: (1) חמותו ובלתו. הלא שצד על צדו והוליד ממנה צד נשא דאוצן זאת הצד כדי אמה אסורה על דאוצן משום חמותו ואחות אשתו נשאת זאת האם לצדו של דאוצן נוסף עליה משום כלתו מת צדו של דאוצן או גרסה ונשאת לאחיו של דאוצן נוסף עליה משום אשת אחיו מת אחיו או גרסה ונשאת לאחי אצלו נוסף עליה משום אשת אחי אצלו: אם חמותו, לכן צד על דניה צד לאה צדו והוליד ממנה צד ושמה סרה הנושא סרה נאסר' עליו לאה משום אם חמותו ומשום אחות אשתו שהרי סרה אשתו ולאה שתייהן צרות לכן הן נשאת לאה לכן צעלה של סרה נעשית בלתו ואח"כ כו': ואם חמיו, דאוצן צד על אשת לכן אקתו אם לאה אמו והוליד ממנה צד ושמה דניה הנושא את דניה נאסרה עליו לאה אמו של דאוצן משום אם חמיו ואחות אשתו שהרי דניה אשתו ולאה אם חמיו שתייהן צרות אשת לכן נעשית בלתו ואח"כ כו': הלא על חמותו. לאשת לכן צ' צרות לאה ורחל וצן א' ושמו אשד ושם צד אשד סרה

קאן אמן דעסוועגען סולדיג ווערדען, וקוואהל דאס יא ויינע סוויגער, אאס אויך אין וקאָטערן יא לונגלייך ויינע טור איזט, דיא סוועסטער זיינע נעס ווייבעס, זיינעס ברודערס ווייב, דאז ווייב זיינעס פאטערס ברוך דערס, איין עהעווייב זיינעס אנדערן, אונד זיינע נדה איזט 27), גוייכע בעסאפפעההייט האט עס זען יעאמנד דער אוטטער זיינער סוויגער 28), קאָדער דער אוטטער זיינעס סוועהרעס בייאווהקאנט.

זיינע סוועסטער אונד דיא טאָכטער זיינעס ווייבעס אונט. דיא טאָכטער טער זיינער פרויח טאָכטער וועלכע אויך זיינער פרויח סוויגסטער זיין, איזט פאָנגעדער וויינע וועגליך: ווען דער פאטער זיינעס ווייבעס, זיינעס ווייבעס טאָכטער בעסאחזען אונד פאָן חייה זיינע טאָכטער לייגעט, ווען דיא טאָכטער, זיינעס טאָכטער זיינעס ווייבעס איזט אונד דיא סוויגסטער זיינעס ווייבעס. איזט. 27) 28) 29) 30) דיא וועגליכע פֿעללע ווערדען אין דעם קאָמענטארע פֿוגעיהרט, ווער יא קענען ווילן בעליבע יא נאפולגען

עליה משום חמותו, ואם חמותו, ואם חמותו, ואם חמיו, אמרו לו, שלשתן שם אחד הם: (1) אמר ר' עקיבא, שאילתי את רבן גמליאל, ואת ר' יהושע, באטלים של אמאום, שהלכו לקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל, תבא על אחותו, ועל אחות אביו, ועל אחות אמו בהעלם אחר, מהו, חיב אחת על כלן, או אחת על כל אחת ואחת? ואמרו לי, לא שמענו, אבל שמענו

וצד א' מן השוק ונשא את רחל ואת יוכבד צד לאה ואת סרה צד אשד ואח"כ צד הנושא ג' נשים הללו על אשת לכן: סס א'. צד קדא כתיבי וצדל לאו הלכך איך חלוק חטאת צייניכן: (1) אמאום. סס העיר: ועל אחות נר'.

רבי יוחנן זקנה נור"ם זאגט: דער זיינער סוויגער בייאווהקאנט, קאן דעסוועגען סולדיג ווערדען וקוואהל וועגען זיינער סוויגער אאס וועגען דער אוטטער זיינער סוויגער, אונד וועגען דער אוטטער זיינעס סוועה, רעם 29). אאליין דיא אנדערן געוועהרטען פרוידערטען מיהס, דאס דייע דרייזבענענאנגען אונטער איינעס נאהאען בעגריפען זינד. (דיי מאלע דרייז איין איינעס פֿערזע טטעהען, אונד נור איינע פֿערבקטה האבען, דאהער בעדירפען יא לונאזאען נור איין זינדענקאפער). (2) עס טפראך רבי עקיבא: מיך פראגטע דען רבן גמליאל אונד רבי יהושע אויף דעם פֿיהאמרקט לו עאויס, אאס יא זיינען פֿיה מייליקוויפען לור הקללייט דעם זעהנס דעם רבן גמליאל, ווען יעאמנד זיינער סוועסטער בייאווהקאנט, וועלכע זיינעס פאטערס סוועסטער אונד זיינער אוטטער סוועסטער לונגלייך איזט 30), אונד דייעס געטיהט אין איינער מייליגען אונאויסענהייט, וויא איזט עס היר? איזט אמן וועגען אאז דייעס נור איין טפפער סולדיג, קאָדער איזט אמן וועגען יעדער בעזונדערס סולדיג? — יא גאבען איר לור אנטוואָרט: וויר האבען איבער דיען פאאל נאָך ניקטס פֿערנאמאען, אבער דיס האבען וויר (פֿאָן אונזערן אַהערערן אאס איבערליפֿערונג) געהאָרט, דאס ווען יעאמנד פֿינף זיינער ווייבער, דיא מאלע נדה זינד, אין איינער אונט וויס.

שְׁמַעְנוּ תָּבֵא עַל הַמֵּשׁ נִשְׂוֵי נְדוּת, בְּהַעֲלֵם
אֶחָד, שֶׁהוּא חָיֵב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְרוֹאֵין
אָנּוּ שֶׁהַדְּבָרִים קָל וְחוֹמֶר: (ס) וְעוֹד שֶׁאֵלָן
ר' עֲקִיבָא, אֲבָר הַמְדֻלְדָּל בְּבִהְמָה מֵהוּ?
אָמְרוּ לוֹ, לֹא שְׁמַעְנוּ, אֲבָל שְׁמַעְנוּ בְּאֶבֶר
הַמְדֻלְדָּל בְּאֶדָם, שֶׁהוּא מְהוּר. שֶׁכֵּן הָיוּ

מבי

כ"ק הצא על אחות שהיא אחות אמו ונזון לאוצן שזה על אמו
והוליד ממנה צ צנות וחזר וצא על א' מצותיו אלו והוליד ממנה צן וצא
על אחותו שהיא אחות אמו ונזון אמו ואחות אמו מאציו: ק' ומה הצא על
ה' נדות שהם שם אחד לנדה לא תקדו חייב על כל אחת ואחת הצא על
אחותו שהיא אחות אמו ונזון אמו שכן ג' לאוין מחולקי' אינו דין שהיא'
חייב על כל א' וא' והאי ק' פריכה הוא דמה לה' נשים נדות שכן גופים
מחולקי' אלא יעמא משום דל"ק ערות אחותו גלה וקדש יתירא הוא דזרישא
דקדא כתי' אשד יקח את אחותו אלא ללמד על אחותו שהיא אחות אציו כי
שחייב על כל א' וא': (ח) המדולדל. תלוש דבז ומעורה צמקלתו מהו שיטמא
משום אשד מן החי כאלו נתלש לגמדי וקי"ל דאשד מן החי מטמא כצלה ואשד

וויספונחייט בייאגעוואקנהט, זיך אייט ער וועגען יעדער בענדיגערעם
פולדיג. וויר האלטען דאפיר, דאס (דייע פראגליכען) געגענטענדע
הירויס איך דורך אייגען פאן אינערעוויכטיגעס אויף דעם וויכטיגען
זיך פאנגערן אמסטען 31). (ח) פערנער פראגטע זיא רבי עקיבא:
וויא אייט עס איט אייגעס אס לעבענדיגען פיה נור אקעזעהאנגענדעם גליי
דע? (קב עס וויא ווירקויך זיין אבגעריסענעם גליד אייגעס לעבעג
דיגען פיהעס וויא זיין מאס פערמאנורייגעט, קדער ניכט)? זיא אנטא
ווארטעטען: דיס האבען וויר ניכט געהאקרט, אבער וויר האקרטען,
דאס זיין גליד וועלכעס זאכערגעסטמאט בייא אייגעס מענטען אקע
הענגט, ריין וויא; דען דיא איט גרינד בעהאפטעטען אין ירושלים

31) דער סאום: ווען יעמאנד, דער זיינען פילן ווייבערן וועלכע נדה
זינד, (וועלכעס דאך נור איינער פערבאטהעס בענענונג: איינער
נדה ניכט בייח לו וואהלען; אונטערלויגט), דענאך וועגן
יעדער בענדיגערס טודיג מיט: זיך זאלטע דאך דער פראגליכע אלו.
ווא דרייאערלייא פערבאטהע בענענונגען, נעוואך: זיינע סוועסטער.
דיגס פאפערס פוועסטער, אונד דער וואטער סוועסטער, אבואולטען,
חונ

רעב

מִכִּי שָׁחִין שְׁבִירוּשָׁלַם עוֹשֵׂין, הוֹלֵךְ לוֹ עָרֵב
פְּסָח אֶצֶל הַרְּוֹפָא, וְחוֹתְכוּ, עַד שֶׁהוּא
מְנִיחַ בוֹ בְּשַׁעוֹרָה, וְתוֹחְבוֹ בְּסִירָה, וְהוּא
בְּמִשָּׁךְ מִמֶּנּוּ. וְהֵלָה עוֹשֶׂה פְּסָחוֹ, וְהַרְּוֹפָא
עוֹשֶׂה פְּסָחוֹ. וְרוֹאֵין אָנּוּ שֶׁהַדְּבָרִים קָל
וְרוֹמֵר

הכחש מן האדם לגמדי מעמא כמת: מוכח שחין. שאצריכן נופלי: וחוטאה.
לאו משום טהרה שקודם לכן כמי טהור אלא שלא יחי' מאוס צדקל: כשערה.
שלא יעמא את החותכו שנגע צו צעפת פריש: ותוחבה: לאשד צסירה צקן
המחזר לקרקע: והוא. החולה: נמשך. ונתלש האשד צצת א' צצח וליכא
ניעה צעפת פרישה: ק'. ומה אדם שמקבל טומאה מחיים אשד המדולדל

(וואפאן איהענען דיא גלידער אבפויטען), פאלעטען עס זיך לו אה
צטן 32). איין זאכער זינג אס טאגע פאר דעם פסח: פעסטע לו
זיינען ארנטע, אונד דער דאז גליד זיך ווייט אבשניטט, דאס עס ניכט
אעהר מאס זיפלין זיין גערטענקערן אויסמאכטיגך אס קארפער הינג;
(אס זיך ניכט, ווען עס גאנץ אבגעוואקנערט ווערע, דאמאן לו פער
אונרייגען), דאן טטעקטע (דער קראנקע) עס אן איינען (לו דיגעס
ענדע זין דער ערדע טטעקענדען) דאן אן, וואפאן זיך אסדאן דער
קראנקע זעלבסט אקזאמט, (דאז גליד רייט זיך אב, קהנע דאס עס
ווערער דער ארנט, נאך דער קראנקע בעריהרטע). און קאנטעג
דער ארנט אונד דער קראנקע יעדער זיין פסח: אס ברייגען. ווי
האלטען אונד דאפיר, דאס (דייער פראגליכע) געגענטמאנד, דורך איי
נען קל וואכער: סאום זיך ענטטיידען אססע, (ווען ביימ מענטען
וועלכער איס לעבען אונרייגקייט אונטאט, איין זיך וואקעלנרעם גליד
דיין זיא, אס וויא פיל אעהר אייט דיס בייס פיה, דאס איס לעבען

חונ זיפלין אעהר לור בענדיגערן סודיגקייט וועגען יעדער בענענונג
פיהרען. אייט זיין פעהלסאום, דען בייח דען פילן ווייבערן, זינד
דיז פערזאנען, חו דענען דאז פערברעכען געמחה, פערזאנליך חונ
טערטיידען: היר אבער געמחה אונטע אן איינער פערזאנ. דער גרונד
אבער, דאס זיין חונ היר חונל יעדען בענדיגערס סודיג זיא, ווי
חויס דער תורה געפאנגערט. חונ זיהע ברטורה.
32) ניכט פאן רייגקייט וועגען זעסען זיא דייע קפערזאליקן אן זיך פער
ריכטען, דא זיא חונל פארהער ריין ווארען; זאכערן חונ אס פעסטע
ניכט ווידערליך חויסנועהטען.

וחומר: (ט) ועוד שאלן ר' עקיבא, השוחט
המשה זכחים בחוץ, בהעלים אחד, מהו?
חייב אחת על כלם, או אחת על כל
אחת ואחת? אמרו לו, לא שמענו. אמר
ר' יהושע, שמעתי באוכל מזבח אחד
בחמשה תמחים, בהעלים אחד, שהיה
חייב על כל אחד ואחד, משום מעילה,
ורואה אני שהדברים קל וחומר. אמר
ר' שמעון, לא בד' שאלן ר' עקיבא, אלא
באוכל נותר מחמשה זכחים בהעלים אחד,

אחת

טוד זהה שליכה מקבלת טומאה מחיים אינו דין כו' (ט) תמחויין.
תשלין חלוקי זה מזה: מעילה. אם חלן קודם זדיקת דמן: ק"ו. מה מזבח
פ' שאין בורות מחולקים חייב על כל א' ז' זכחים דבופי מחולקי' לכ"ט: לא
כך: דאם שוחט חלן מה דאי' לו מאוכל הא אוכל לתפוך מה לאוכל

קיינע אורייניקייט טומאה דער פאלט. (ט) פערנער פראנטע
יז רבי עקיבא: ווען יעמאר פין' טטיק קפפערפיה אויסערהאב
דעז טעאפעלפעהרעט טאכטעט, אונד דים אין איינער זייליגען
אונזיספענהייט, וויא עס היר? מייט ער וועגען אלע בלקס אין
זינדענקפער טורדיג, קדער אוס ער פיר יעדע בעיקנדערס אין זיי
דענקפער ברינגען? ווקרויף און מיהס אנטווקרטעטע: דים האבען
וויא ניכט געהערט. רבי יהושע זאגט: איך האבע געהערט, ווען
יעמאר פון איינעם קפפער אויס פין' פערטידענען טיספען (פין' גע
ריכטען) געגעספען, אונד דים אלעס אין איינער זייליגען אונזיספע
הייס, דאס ער פיר יעדע בעיקנדערס וועגען פערגרייפונג אן הייליג
טהוק טורדיג זייא, (ווען זאכעט פער דאז באטפערענטען געטעהען);
עס טייט איר אונז, דאס זיין (פראגליער) אטגעטעטעדן הורך זייליג
קל וחומר: טאום זיך ענטטיידען אטמעט. (ווען אנטטאנד הורך זייליג
קפפער פין' אהאל טורדיג ווירד, געטווייגע ביא פין' קפפערן). ווקי
רויף רבי שמעון זאגטע: זיך וואר ניכט רבי עקיבא'ס פראגע ז
(דען זאנט ווערע דער טאום אין פעהאלטוס, דא און פקס עספען ז

וועג

מהו? חייב אחת על כלן, או אחת על כל
אחת ואחת? אמרו לו, לא שמענו.
אמר ר' יהושע, שמעתי באוכל מזבח
אחד בחמשה תמחים, בהעלים אחד,
שהיה חייב על כל אחת ואחת משום
מעילה. ורואה אני, שהדברים קל וחומר.
אמר ר' עקיבא, אם הלכה. נקבל. ואם
לדין, יש תשובה. אמר לו, השב. אמר
לו, לא אדם אמרת במעילה, שעשה בה
את

אם נכסה חלל באוכל נותר מה' זכחים והציאו לו דאי' נתי מאוכל: אם הלכה
אזק קבלת מדכך שחייב על כל א' מהזכחים: לדין. שאתה לומר עק'ו מעעילה

וועלעס זיינען גענום געוועהרט, ניכט אויפס טאכטען טויפען קאן);
זקדערן ווען יעמאר זיברייגעבליבענעס פקן פין' קפפערפיהע מין זיי
נער זייליגען אונזיספענהייט געגעספען, וויא זייט עס היר? קב ער
פיר אלע נור אין זינדענקפער, קדער פיר יעדעס בעיקנדערס אין
זינדענקפער טורדיג זייא? ווקרויף און מיהס דא אנטווקרט גאב: דאס
פקן האבען וויר ניכטס געהערט, אונד רבי יהושע זאגטע: איך האב
בע געהערט, דאס ווען יעמאר פון איינעם קפפערפיהע אויס פין' פער
טידענען טיספען אין איינער זייליגען אונזיספענהייט געגעספען, דער
זעלבע פיר יעדע בעיקנדערס וועגען פערגרייפונג אן הייליגטאוס טורדיג
זייא. אונד איר טייט, דיער געגעטטאנד לעסט זיך הורך זייליג קל
וחומר: טאום ענטטיידען, הירויף טפראך רבי עקיבא: זייט עס
זיינע (איבערזיערטע) הלכה, זיך ווקאלען וויר אויך עס אנטעהאטן;
זייט עס אבער בלקס טאוספקאגע, זיך האבען וויר איינע זייליגען זאג.
דא זאגטע רבי יהושע: זיך ווענדע אין! ווקרויף ערטערער זאג.
טע: ניכט דאך! ווען דאס אלעטמאלס דייע זייליגען ביא דער
פערגרייפונג אן הייליגטאוס בעהויפטען קאנטע, זיך זייט דים
וויא הירביא דערייעניגע זיך זיינען אנדערן דאפקן עספען מאכט, זיך

טאז

אֵת הַמֵּאכִיל כְּאוֹכֵל וְאֵת הַמְתַּנְּחַת כְּמַתְנַחֵת
צָרַף הַמְעִילָה לְזִמְן מְרֻבָּה, תֹּאמַר בְּנוֹחַר,
שֶׁאִין בּוֹ אֶחָד מִבְּל אֵלָיו: (י) אָמַר ר' עֲקִיבָא,
שֶׁאֵלֵתֵי אֵת ר' אֱלִיעֶזֶר, הַעוֹשֶׂה מְלָאכּוֹת
הַרְבֵּה בְּשִׁבְתוֹת הַרְבֵּה, מֵעַין מְלָאכָה אֶחָת
בְּהֶעֱלֵם אֶחָד, מַה הוּא? תִּיב אֶחָת עַל
כֵּלן

יש תשובה: המאכיל. שאם נתן לחצרו אוכל הקדש חייב כאלו אכלו הוא עצמו
דק"ל המולי' הקדש לחולין מעל ולא הכינת לו: המהמה. צמירי דלאו צד אכילה
כוא: לוק. כלומר ועוד חומד' אהבת יש צמיעלה שאם נהנה היום צמירי
פרוטה ומכאן עד סוף פרוטה מנעמפת: (י) מלאכות הדסה כו'. תתי

טורדיג ווירד, אום עסטע ער זעלבסט; אויך דער חיינען אנדערן גע
גיסען אכט, (דיא נעאליכע פערטורדוג זיך לולא), וויא דער זיך זעלבסט
געניסט; פערנער בייא דער פערגרייפונג און דיא חיינעלעטן טהיילע
אין לויטען לייטרייאען גענאקסטען לו חיינען לוימאזענערעכנעט. (ווען
און הייטע חיינע האובע פרוטה, אונד מיבערס יאהר חיינע האובע
פרוטה פערגרייפונג אס הייליגטהווע בעגעהעט, זיך ווירד עס אום
חיינע גאלע פרוטה בעטרמכטעט); וויא קאן און דיא אויך איבריג
געבליבענעס אמוענדען, וועלכעס קיינעס פאן דינען פערהעלטיסמען אן
זיך האט (33). (י) אויך זאגטע רבי עקיבא: איך האבע זען רבי
אליעזר געפראגט; ווען יעמאנד אעהרערע קונסטרייטען אן אעה
רערן שבת, טאגען פערריכטעט, וועלכע ארכייטען אלע לוימאזען
נור נעבעמארטען חיינער הויפטארכייט זינד, אונד דיא און חיינער חיי
גיגען אומויססענהייט (ער וואוסטע ניכט דאס דינע ארכייט אן שבת
פערבאטען זייא), וויא חייט עס? תיב און וועגען אלען נור חיינע,

33 עם חיות ניכט חויסגעמאכט, תיב רבי יהושע זיינע חיינווענדונג אנגע
קאזשען האבע קדער ניכט. דער טאום דער הלכה אבער חיות, ווען
יעמאנד איבריגעבליבענעס פאן פיינ' טאכטאפפערן און חיינער חיי
ליגען אומויססענהייט געגעסטען, זיך חיות דערגעלבע נור חוין זינדענ
תפפער טורדיג. אויך דיא טיסמען קענען ניכט יעדעס אום בעתא
דערס בעטראכטעט מאכען, עס זאגן דאז רעכט דאדורך געלינדערן קדער
טורעקער ווערדען.

כלן, או אחת על כל אחת ואחת? אמר
לי, תיב על כל אחת ואחת, מקל וחומר,
ומה אם הנדה, שאין בה תוצאות הרבה,
וחטאות הרבה, תיב על כל אחת ואחת,
שבת שיש בה תוצאות הרבה וחטאות
הרבה, אינו דין שיהא תיב על כל אחת
ואחת. אמרתיו לו, לא אם אמרת בנדה, שיש

צמי מימי' חדא העושה מלאכה ח' צצמות הדסה יודע שהוא שבת אלא שצד
שמלאכה זו מותר' להינין זדון שבת וסגבת מלאכה' מי אמרין כיון צצ' ימים
הם אע"ג דהעלם ח' הוא לגבי מלאכה' הויין הכן צצמות כגופי' מחולקי' של
מלאכה שאין דומי' זה לזה כגון זרע וקלד צהעלם אחד צדוק שבת וסגבת מלאכות
דחייב על כל ח' וח' או לא כגופי' מחולקי' דמי' והוא כאלו עשה י' פעמי'
מלאכה ח' צהעלם ח' דאינו חייב אלא ח' דליכא למימד ימיש צצתים הויין
קיינע לחלק אלא כ' יושב לפני דרו ועוד קמבעני לי' אס עשה תולדות הדסה
מלא ח' חייב ח' או על כל ח' וח': חייב כו'. פסט לי' תרוויחו לחומדא:
דה. צבג' אמרין תני קלות הדס על ה' נשים קלות חייב אכל ח' וח' דגופי'

קדער וועגען יעדער בעמאנדערס טורדיג זייא (34) ? ווקרויך ער איר
נור אנטווקרט גאב: ער זייא וועגען יעדער בעמאנדערס טורדיג, אונד
דיס פערמעגן חיינעס קל וחומר, טאוסטעס, זעאויך: ווען און בייא
חיינער נדה (חייגעטליך ווען און פיינ' נדה, ווייבער בייא ווקהנט),
ווק דקך ניכט פיל נעבעלנווייגע (הויפטארטען אונד נעבענארטען), פאקאג
זיך ניכט פיל זינדענאפפער טאטאט האכען, און וועגען יעדער בעג
אנדערס טורדיג ווירד; אום ווימפיל אעהר אס שבת, ווק דקך פיל
נעבעלנווייגע אונד פילע זינדענאפפער טאטאט האכען, דא חייט און
אלע דעסטאט עהער וועגען יעדער ארכייט בעמאנדערס טורדיג. איך
אבער, זאגט רבי עקיבא; ענטגעגענטע מיהם: ניכט דקך! ווען
דא עס אלעלעמאלס בייא נדה בעהויפטען קאנטט, זיך חייט עס

44 חין דער גמרא וויר עם פאן חיינער דאפפעלפראגע ערקלעהרט: 1 פאן
דען דער חיינע פערבאטעהלע ארכייט, וועלכע ער פיר ערלויבט היאט,
אן געהערען שבת טאגען געהאן און חיינער אומויססענהייט, 2 פאן
דען דער געהערענע ארכייטען ח. ג. ו. וויא עם היד חין דער משה
טעהט, געטהאן האט. (יהינ קאזענטורע).

בַּה שְׁתֵּי אֲזוּהָרוֹת, שֶׁהוּא מְזוּהָר עַל הַנְּגָה,
וְהַנְּגָה מְזוּהָרָת עָלָיו, הָאָמַר בַּשַּׁבָּת, שְׂאִין
בָּה אֵלָא אֲזוּהָרָה אַחַת. אָמַר לִי, הַבָּא עַל
הַקְּטָנוֹת יוֹכִיחַ, שְׂאִין בָּהּ אֵלָא אֲזוּהָרָה אַחַת
וְתִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַרְתִּי לוֹ, לֹא
אִם אֲמַרְתָּ בָּבֵא עַל הַקְּטָנוֹת, שְׂאִי עַל
פִּי שְׂאִין בָּהּ עַכְשָׁיו, יֵשׁ בָּהּ לְאַחַר זְמַן,
הָאָמַר בַּשַּׁבָּת, שְׂאִין בָּהּ לֹא עַכְשָׁיו, וְלֹא
לְאַחַר

מחולקי נכחו: תולדות הדעה. שאין זה חיוצא אלא ציאה: שיש זה. אצוח
ותולדות: הקטנות. ה' נשים נדות קטנות חייב אכל ה' וא' לע"פ שהקטנה

ווייל דמרט איינע לוייפפאכע ווארנונג טטעהט, נעאליך: ביידע טהיילע
דער אמן אונד דאז ווייב זינד וועגן נדה געווארנט; וויא קענטעסט
דאז דיס בייא שבת בעהויפטען, ווערן דער נור איינע איינליגע ווארנונג
זיך פינדעט? אונד דער חייט דיער פיר יעדעס בעקערערס סולדיג.
ער ערווידערטע איר: נון זאל דערייניגע, וועלכער פילן אונאינדיגן
נדה, וויבער בייאומהנט לוס געגעבעוויי דיהענן: ווען דער נור איי
נע ווארנונג טטאטט פינדעט, דאז בייא איינער אינדעריעהריגען קיינע וואר
נונג טטאטט פינדעט, דענעך אייט אמן וועגן יעדער בעקערערס
סולדיג. איך פערזעטע איהם: איך פמן דאז אייט קיין בעווייל! דען
זעהן קאן אמן דיס בייא דען אונאינדיגן פעסטועטלען, אינדעס יא,
קעסטן זא יעטלט קיינעם פערבקטהע אונטערליגען זינד, דער נאך איי
ליגעל לייט, (ווען זיא גרמטיעהריג ווערדען) דעם פערבקטהע אונ
טעריגען; וויא זעסט זיך אבער דיס פמן שבת בעהויפטען,
דא וועדער יעטלט, נאך נאך אייניגע לייט אעהר אלס איינע אייניגע
ווארנונג טטאטט פינדעט. ענדליך זאגט ער איר: נון זאל דעריי
ניגע, דער איין פיה בעטלעפט לוס געגעבעוויי דיהענן, (דער איין
מויך יעדע בייאומהן בעקערערס סולדיג ווירד). אבער איך ערווידער
טע איהם, איין לוייפעל אייט דער נעהאליכע וויא בייא שבת. (אז
זי נעהט רבי עקיבא דיא אייננג דעם רבי אלעזר ניכט אן, ווען
דער

לְאַחַר זְמַן. אָמַר לִי, הַבָּא עַל הַנְּגָה
יּוֹכִיחַ. אָמַרְתִּי לוֹ, בַּהֲמָה פְּשַׁבְתָּ:

פרק ד

(ב) סָפֵק אֲכַל חֵלֶב, סָפֵק לֹא אֲכַל, וְאִפְּלוּ
אֲכַל, סָפֵק יֵשׁ בּוֹ בְּשִׁיעוֹר, סָפֵק
שְׂאִין בּוֹ. חֵלֶב וְשׂוֹמֵן לְפָנָיו, אֲכַל אֶת
אַחַת מֵהֶן, וְאִין יָדוּעַ אִיזוֹ מֵהֶן אֲכַל,
אִשְׁתּוּ

אינה עוזהרת: זהמה יוכיח: שחייב אכל ציאה וציאה: בשבת. כי היכי למצעי
לי בשבת ה"כ מצעי לי בשבת:

פרק ד (א) סָפֵק. וה"ד כגון חלב ושומן לפניו דיש כאן אסוד קצוה
בדמיה סיפא ופרושי קמפרס אכל אם היתה חתיכה
א' ספק חלב ספק שומן דלא אקצוה אסודא פטור: ואפילו אכל. ודאי חלב
כגון ששעה שאכלו סגור שומן הוא ואח"כ נודע לו שהוא חלב וספק יש צו
כיות: א' מהן. וכסוד שומן הוא ואח"כ נודע שא' הי חלב זה אינו יודע
איזו אכל אכל אם בשעת אכילה היתה לו ספק והיזד ואכל מספק הוי' מייזד
ופטור: צא' מהן. כסוד זו אשתו ואח"כ כסתפק קיזו מהן היתה מציא אשם

דער היניכטליך איינער אונד דערזעלבטן ארבייט אן פילען שבת טאז
זען, נאך היניכטליך דער נעבענארטען איינער איינליגען הויפטאר
בייט. דיא דהלכה בלייבט ניכט נאך רבי אליעזר).

פרק ד (א) ווען יעאנד לוייפעלט, קב ער אונטליט גענעם
סען דער ניכט (אמן האטטע נעאליך איין טטיק
אונטליט אונד איין טטיק ערלויבעטס פעטט פער זיך, אונד האטטע איינס
דאפמן געגעסטען) אונד לוייפעלט קב עס זאל פיל וואר וויא דאזגעטעל
ליכע איהם (אם ער עס אבער געגעסטען האט ער עס פיר דאז ער
לויבעט פעטט געהאלטען נעאליך (דיס זאגט דיא מישנה לור ערקלעה
רויג דעם מביגען) ווען ער אונטליט אונד פעטט פער זיך האטטע, אונד
איינס דאפמן געגעסטען אונד ווייט ניכט וועלכעס ער געגעסטען (אם
ער עס אס גלויבעט ער געוויס עס זיא ערלויבעטס פעטט אונד אלס
עס הערנאך איהם קונד ווארד דאס איינס דאפמן אונטליט געוועזען,
ווארדע איהם לוייפעלעהאפט וועלכעס ער געגעסטען; (דען ווען ער גלייך
בייט

אֲשֶׁתוֹ וְאֶחָיו עִמּוֹ בְּבַיִת, שָׁגַג בְּאַחַת
מֵהֶן, וְאִין יָדוּעַ בְּאִיזוֹ מֵהֶן שָׁגַג, שֶׁבֶר
וְיָוִם חוֹר, וְעָשָׂה מְלָאכָה בְּאַחַת מֵהֶן,
וְאִין יָדוּעַ בְּאִיזוֹ מֵהֶן עָשָׂה, מְבִיא אִשֶׁם
תְּלוּי: (ג) בָּשֶׂם שָׂאֵם אֲכַל חֶלֶב וְחֶלֶב
בְּהַעֲלֵם אַחֵר, אִינוֹ חַיִּב אֱלֹא חֲטָאֵת אַחַת,
כִּדְ עַל לֹא הוֹדַע שְׁלָחַן, אִינוֹ מְבִיא אֱלֹא
אִשֶׁם אַחֵר. אִם הֵיחָה יְדִיעָה בְּנִתְיָם, בָּשֶׂם
שֶׁהוּא

תְּלוּי: (ב) כִּד. כַּחַ אֲכַל צ' חַמִּיתוֹת וְסֻצוֹד שֶׁמֵיחֵן שׁוֹמֵן וְחֹל' כֹּדֵעַ לוֹ
בִּיחַ עִסְסָן מֵינֵעַן לוֹוִיפְעַל גִּעְהַאכַט הַעֲטֻטַע, זַךְ וְוִירְדַע עִם אִלֵּם
פְּקֻרְעֶלְוִיךְ בְּעֶטְרֶאכְטֵעַט אֹנֶד עִם אֹנֵטֶרֶלִיגֶע קִינֶעֶר טְפֶּעֶרֶטוֹדִיקִיקִיט,
זַךְ אֹיךְ וְעַן אִין עֵהֶעוּוִיב אֹנֶד וִינֵעַ טוֹעֲסְטֶער אִוֵּט מֵהֵס אִין אִין
הוּי וְאֵר אֹנֶד עֵר אִוִּים פֶּעֶרְזֵהֶען מֵינֶעֶר דֹּאכְפֶּן בִּיאֶנְעוֹוֶהֶט (מִיג)
דַּעַס עֵר דִּיא וְעֹלְבַע פִּיר זִין וְיִיב הִילֵט) עֵר וִוִּים אַבְעֵר נִיכְט זׁוֹלֵא
כְּעֵר עֵר בִּיא וְוֶהֶהֶטַע, קְדַעֵר עֵר הֵאֵט מֵינֶעַר מְרִיבִיט פֶּעֶרֶרִיכְטֵעַט אֵן
מֵינֵעַן דַּעֵר בִּידֵעַן שֶׁבַת: אֹנֶד וּמְכֶעֱנֵט אָגֶען אֹנֶד וִוִּים נִיכְט אֵן וְעֹלְבַעֵן
זַךְ בְּרִיגֵט עֵר אִין טוֹדֶמְפֶּעֶר דַּעֵר לוֹוִיפְעַלֶה אַפְטֶען מִיבְעֶרֶטֶרֶטוֹנֶג.
(ב) זַךְ וִוִּים אִין וְעֵנֶען אַעְהֶרֶאֲלִיגֶעס אֹנֵטֶלִיט עִסְסָן אִין מֵינֶעֶר
מֵינֵלִיגֶען אֹמוּסֶמְעֶהִיט נֹר אִין יִנְדֶּמְפֶּעֶר טוֹדִיקִי אִוִּט, זַךְ וְעַן לוֹוִי
טַען דַּעַק וְוִירְעֶרֶהֶטֶטֶן עִסְסָן זְמָלְכֶעס נִיכְט בַּעֲקֶאֶנֶט וּמְרָדֵען 35)
אֹיךְ נֹר אִין מֵינֵלִיגֶעס טוֹדֶמְפֶּעֶר. וְאֵר אַבְעֵר מֵינֶעַר עֵרִאִנֶעֶרֶוֹנֶג דֹּא
לוֹוִיסֶען (ד. ה. עִם עֵנֶטֶטֶמֶד אִין לוֹוִיפְעַל בִּיא מֵהֵס קָב עֵר נִיכְט
אֹנֵטֶלִיט גֶעֶנְעֶסֶטֶען) זַךְ בְּרִיגֵט עֵר זַךְ וִוִּים (מִסַּכ פֶּאֲלֵעַ מֵינֶעֶר מִיג
לוֹוִיסֶען מֵיגֶעֶטֶרֶטֶעֶנֶען קֶאֶרֶען וִוִּיסֶעֶנֶטֶלִיקִיט דֹּאס עִם אֹנֵטֶלִיט

35) וְעַן עֵר נַעֲוִיךְ לוֹוִיט סִיקָקַע בִּיגֶעסֶטֶען. אִין דַּעֵר מֵינֶעַר עִם וְעֶרֶען
בִּידַע עֵרֹוִיבִיטִים פֶּעֶטַט; הַעֲרֹאךְ עֲרִיבִט יִכִּיס דֹּאס בִּידַע לוֹוִיפְעַל
הַפְּטַע סִיקָקַע יִנְד, זַךְ בְּרִיגֵט עֵר נֹר אִין טוֹדֶמְפֶּעֶר דַּעֵס לוֹוִיר
פֶּעֶלֶם, וְוִיל לוֹוִיסֶען מֵינֶעַר עִסְסָן אֹנֶד דַּעַק אֹנֶדֶען, עִם מֵהֵס
נִיכְט בַּעֲקֶאֶנֶט וְאֹוֹדַע, דֹּאס עֵר אִין לוֹוִיפְעַלֶה אַפְטֶעס סִיקָקַע גֵּי
גַעֲסֶען.

רעו
שֶׁהוּא מְבִיא חֲטָאֵת עַל כָּל אַחַת וְאַחַת,
כִּד הוּא מְבִיא אִשֶׁם תְּלוּי עַל כָּל אַחַת
וְאַחַת. בָּשֶׂם שָׂאֵם אֲכַל חֶלֶב וְדָם, נֹוֹתֵר
וְסַגְוִיר בְּהַעֲלֵם אַחֵר, חַיִּב עַל כָּל אַחַת
וְאַחַת, כִּד עַל לֹא הוֹדַע שְׁלָחַן, מְבִיא אִשֶׁם
תְּלוּי עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. חֶלֶב וְנֹוֹתֵר לְפָנָיו,
אֲכַל אַחֵר מֵהֵם וְאִין יָדוּעַ אִיזָה מֵהֵם אֲכַל,
אֲשֶׁתוֹ גָּדַח וְאֶחָיו עִמּוֹ בְּבַיִת, שָׁגַג בְּאַחַת
מֵהֶן, וְאִין יָדוּעַ בְּאִיזוֹ מֵהֶן שָׁגַג, שֶׁבַת וְיָוִם
חַפְּרִים, וְעָשָׂה מְלָאכָה בֵּין הַשְּׂמָשׁוֹת, וְאִין
יָדוּעַ

שָׁל כ' מֵהֶן סַפְק: אִשֶׁם. תְּלוּי: כֶּסֶס. אִלֵּם הִימַף וְדוּעַת וְדָלִי צִנְתִּים כִּד
הַלֵּל מֵצִוִּים אִלֵּם הִימַף לוֹ וְדוּעַת סַפְק צִנְתִּים: וְנֹוֹתֵר לְפָנָיו. וְסַזֵּר שֶׁמֵיחֵן

וְאֵר עֵר נֹר אִין יִנְדֶּעֶמְפֶּעֶר לוֹ בְּרִיגֶען בְּכֹיפֶט אֹיךְ (בִּיא אֹנֶגֶע
וִוִּיסֶעֶן פֶּעֶלְוֶען וִוִּים הִיר גִּעְדֶּמְלֵט וּמְרָדֵען) נֹר אִין מֵינֵלִיגֶער טוֹדֶמְפֶּעֶר
דַּעַס לוֹוִיפְעַלֶם, זַךְ אֹיךְ וִוִּים וְעֵר אֹנֵטֶלִיט, גֵּוֹט מֵיבְרִיגֶען גֵּעֵבֵלִיבְעֵנֶעס
אֹנֶד פְּגוֹל' אִין מֵינֶעֶר אֹנֵטֶסֶעֶהִיט גֶעֶנְעֶסֶטֶען פִּיר גֶּעֶדֶעס בַּעֲמֶדֶעֶרֶס
(אִין יִנְדֶּמְפֶּעֶר לוֹ בְּרִיגֶען טוֹדִיקִי אִוִּט), אִוִּט עֵר אֹיךְ אִין דַּעַק פֶּאֲלֵוֹוֶח
עִם מֵינֵלִיגֶען אֹנֶגֶעֶקֶאֶנֶט גֵּעֵבֵלִיבְעֵן אִין טוֹדֶמְפֶּעֶר דַּעַס לוֹוִיפְעַלֶם
פִּיר יַעֲדֶעס בַּעֲמֶדֶעֶרֶס לוֹ בְּרִיגֶען טוֹדִיקִי. הֵאֵט יַעֲמֶאֶד פֶּקֶר זַךְ פֶּעֶטַט
אֹנֶד מֵיבְרִיגֶען גֵּעֵבֵלִיבְעֵנֶעס, אֹנֶד עֵר אִיסֶסֶט (אִין דַּעֵר מֵינֶעַר בִּידַעַס
וִוִּים עֵרֹוִיבִיטֶעס פֶּעֶטַט) מֵינֶעַר פֶּקֶן בִּידֵעַן קָהַנַע לוֹ וִוִּיסֶעֶן וְעֹלְכֶעס עֵר
גֶּעֶמְסֶטֶען, קְדַעֵר וְעַן זִין וְיִיב דִּיא נְדָה וְאֵר, אֹנֶד וִינֵעַ טוֹעֲסְטֶער
בִּיא מֵהֵס אִין הוּי גֶעוֹעֶען, אֹנֶד עֵר אִוִּים מֵרֶטֶהֶס (אִין דַּעֵר מֵינֶעַר
בִּיא וִינֶעַס וְיִיבַע וְעֹלְכַע רִין מֵינֶעַר לוֹ וְיֵעַן) מֵינֶעֶר פֶּקֶן מֵהֵנֶען בִּיא
גֶּעוֹמְהֶט, אֹנֶד וִוִּים אַבְעֵר נִיכְט וְעֹלְכַע; קְדַעֵר שֶׁבַת אֹנֶד דַּעֵר
פֶּעֶרְזֵהֶען גֶּעֶנְעֶטֶמֶן פֶּאֲלֵוֹוֶען הִינְטֶעֶרֶאִינְדֶּער, אֹנֶד אַס אַבְעֵד לוֹוִיסֶען
בִּידֵעַן טֹאָגֶען, הֵאֵט עֵר אִין דַּעֵר אַבְעֵדֶעֶמֶרֶוֹג מֵינֶעַר מְרִיבִיט (אִוִּים
מֵרֶטֶהֶס וְוִיל עֵר נִיכְט וְאֹוֹטֶעַט, דֹּאס עִם מֵינֶעַר מְרִיבִיט פֶּעֶרְבֶּמְטֶהֶע
נַע לִיט וְאֵר) פֶּעֶרֶרִיכְטֵעַט, קָהַנַע לוֹ וִוִּיסֶעֶן קָב עִם אִין שֶׁבַת קְדַעֵר
אַס

ידוע באיזה מהם עשה, ר' אליעזר מחיב חטאת, ור' יהושע פוטר. אמר ר' יוסי. לא נחלקו על העושה מלאכה בין השמשות שהוא פטור, שאני אומר, מקצת מלאכה עשה מתוים ומקצתה למחר. ועל מה נחלקו? על העושה בתוך תוים, ואין ידוע אם בשבת עשה, ואם ביום הכפורים עשה, או על העושה, ואין ידוע מעין איזו מלאכה עשה, ר' אליעזר מחיב חטאת, ור' יהושע פוטר. אמר ר' יהודה, פוטרן

דיה

זמן של היתד: ז"סמ. כסודר חול הוא: מחיבו. ממ"כ. פוער. דגני חטאת כתוב אשר חטא זה עד שידע לו זמא חטא. ור"ל מצבו הכי אשר חטא פוט

חם פערזעהמונגספעסטע וואר: זף ערקלעהרט רבי אליעזר איהן איינעם זינדענקפערט סולדיג; (ווייל אוואער איינעם פקן ביידען איהן לו איינעם זינדענקפערט פערפליכטעט); רבי יהושע אבער ער קלעהרט איהן פיר פרייא, (ווייל אמן וויסטען אום, ווקראן אמן געזיג דיגט האבע). הירויף זאגט רבי יוסי: זיא סטרייטען מלכט, ווען ערס מין דער אבענדעאמערונג, לויסטען שבת אונד פערזעהמונגסמא גע איינע ארכייט פערריכטעט האט, דען זף זיא ער געוויס פרייא, אינדעקן זיך זאגט: ער האבע דיא העלפטע ארבייט (אס שבת) אונד דיא אנדערע העלפטע אקראנט, (אס פערזעהמונגסמאנט) פערז ריכטעט; זינדערן זיא סטרייטען, ווען ער אס העלפטן טאגט דיא ארז בייט געטהאן קהנע דאס ער ווייס, קב ער עס אס שבת, קהנע אס פערזעהמונגסמאנט געטהאן; קדער ער האט איינע ארכייט געט טהאן, אונד ווייס אבער ניכט, וועלכע ארכייט ער פערריכטעט, (קב ער געפליגעט קדער געזאגט), דעטעלבען ערקלעהרט רבי אליעזר פיר טולדיג, אונד רבי יהושע פיר פרייא, רבי יהודה זאגט: רבי יהושע האט איינע זקלכטן זקלכטן זקלכטן אקראנט פקן איינעם סולדקפער דעס

לויף

תהו ר' יהושע, אהי מאשם תלויו: (ג) ר' שמעון שזורי, ור' שמעון אומרים, לא נחלקו על דבר שהוא משום שם אחר, שהוא חיוב. ועל מה נחלקו? על דבר שהוא משום שני שמות, שר' אליעזר מחיב חטאת, ור' יהושע פוטר. אמר ר' יהודה, אפילו נתבונן ללקט האנים ולקט ענבים, ענבים ולקט האנים, שחורות ולקט לבנות, לבנות ולקט שחורות, ר' אליעזר מחיב חטאת, ור' יהושע

למתעסק לחתוך את התלוס וחתך את המחוצר ודוק: צמלכת שבת מתעסק פטור לכל מתעסק צמלכי וערוי: שלא צמתבין חייז לכ"ע שהדי רבה: מלכס תלויו. דני כתוב כי תחטא ולא ידע והכי ידע שחטא אלא סלון החטא מקוים וחטאת כמי לא מחייז אט"ג דחטא ממ"כ מ"ל לא הוצדל לו זמא חטא: (ג) ס"ס א' כגון ז' נסיס מרות עמו צצית וסגב צל' מקן: פאליס

לויפעלס פרייאונעספרקלעטן. (ג) רבי שמעון שזורי אונד רבי שמעון (יקהן ירחאים) זאגטן: זיא סטרייטען ניכט איבער דען געט געטסטאונד זוף דיא איבערטערעטונג, לו איינעם אונד דערזעלבען בענענט מוג געהקרט (געמאידן ווען לוייא ווייבער גדה זינד, אונד ער איינער, און דער איימוג זיא זיין ביידע ריין, בייאגעטווקהנט, קהנע לו וויסטען וועלכער), זף מייט ער אימאערהין סולדיג, (אינדעקס ער דקך ווייס ווקראן ער זיך פערזינדיגט האט), זיא סטרייטען נור זוף דיא זאלכע לו פערסידענטן בענעמונגען געהקרט, (ווען אמן ניכט ווייס קב אמן געט פפליגט קדער געמאעהלט), זוף רבי אליעזר איהן פיר טולדיג, אונד רבי יהושע פיר פרייא ערקלעהרט. רבי יהודה אבער זאגט: זיך ווען אמן ווילאענס געוועטען (לוערסט) פייגען (הערנאך) ווייבערע זע לו לעטען אונד טהוט עס אואגעקעהרט; קדער ער ווילא (לוערסט) טוואלדע פייגען לעטען, אונד (הערנאך) ווייסע לעטען, אונד טהוט עס אואגעקעהרט, זף ערקלעהרט איהן רבי אליעזר פיר טולדיג איינעם זינדענקפערט, אונד רבי יהושע פיר פרייא. (דעס רבי אליעזר'ס זיימוג מיט, דא ער זיך דקך זיך ביידען בעפליסטען, עס אונד גויילע

גיל

יהושע פוטר. אמר ר' יהודה, תמח אני, אם יפטור בה ר' יהושע, אם כן, למה נאמר אשר חטא בה? פרט למתעסק:

פרק ה

(א) דם שחיטה בבהמה, בחיה, ובעופות, בין טמאים ובין טהורים, דם גחירה, ודם

כו'. שמתכוין ללקט תמיה ואלו כ' ענזי והלכה ידו ולקטה ענזים תחלה וכן שחור' תחלה ולקט לזנות תחלה ר"ל תחייב כואיל ונתכוין לשוהם: א"כ. גלוטיג זייא ווקס ער לוערטט געטהאן; רבי יהושע גלויבט, ויין ער בייא יעדעס דיא געדאנקען ניכט אויף דאוועלבע זינדערן אויף דאו אנדערע האטטע, זיך הייסט עס אלס ווערע ער באקס בעטעפטיגט געוועזן, אונד אייז פרייא). דא וואגט רבי יהודה: (אין דער גמרא טענהט היר רבי שמעון) אויך זאל עס וואנדערן, וייל רבי יהושע מיהן דאזייא פרייאספרעכען קאן. אבער (פראגט דער פערפאסער דער משנה) ווען דעס זיך זייא (דאס רבי יהושע נעאויך, דיעסן ערשטויגען געמעס, הירבייא מיהן ניכט פרייא ער קאטהרטע), לו וועלעס ענדע ווירד געואגט: (ויקדל ד' כ"ג): ווען דמן ער געזינדיגט האט. (אלוף אום דרך ווקהו זיין, דאס דא זינדע געמיא איבעראיינטיאמענד, איט דען געדאנקען דייער טהאט געטעהען זייא! אללין הירויף קאן און אונטווערטען, דאס דייע טענה לו אעהרען ווילן), דעאייניגען אויסלויסען, דער נור געדאנקען אויך דאמיט בעטעפטיגעט; (עס וואר נעאויך זיינע אבויכט גאר ניכט קאסט לו אטען, קרער ער ווקאלטע באקס פייגען אטען, אונד אטעט וויינבעט רע, ווף אלוף זיינע געדאנקען אויף דא געטעהענע האנדלונג גאר ניכט געריכטעט ווארטען. דא הלכה בלייבט נאך רבי יהושע, וייל רבי יהודה מיהן ערקאטהרט האט).

פרק ה (א) וועגען באוט פאן טאכטען דעס פיהעס, (36) דעס וייל דעס דעס געפליגעלט, עס זייא ריינע קרער אונד

(36) דאז באוט ווקרען דאז אטען הענגט, אייט דאז זייסטלעדע באוט, נעמ זיך וועלעס ווייט הין סטרעאט. דען דאז ערטע באוט פלייסט כחה

ודם עקור, ודם הקזח שהנפיש יוצאה בו, תיכים עליו. דם הפחול, דם הלב, דם ביצים, דם דגים, דם חגבים, דם התמצית, אין חיבין עליהן. ר' יהודה מתיב בדם

התמצית

סתם מתני' קא מתתה על תמיהתו א"כ דלא פעד צוכ למה נאמר כו' ומשמ פרט למתעסק לאפוקי מי שלא נתכוין ללקוט כלל או שחי' מתכוין ללקוט תמיהם לנד ולקוט ענזי' לנד שלא נעשית עחשצמו כלל:

פרק ה (א) הקזה. של צע"ח טרמס אסור ולא של אדם דקס אדם כשפירט מד"ס הוא דאסור. כ"ו שהוא מקלח דהיינו האמלעי ולא דאשן פנתחלת בהקזה ואחרון לאחר שכלה דקס ונתמעט מינו מקלח שאין זה דם הנפש וה"ה דקס השחיטה ונחירה ועקור צעיק שהנפש יולדה זו: הלכ. הכזלע צנער הלכ אלל הנמלא צחלל הלכ מצית השחיטה הוא צל שהצורה שואצת צעת שחיטה לחלל הלכ: צלס: א"ד דס מצנינו וזר צנור ואיל וד"ד דס הנמלא צנינת תרנגוליס: פמלות, שמתמלה ונסחע

ריינע, באוט פאן אבטטעכען (אינדעס און דא האורקארהרען איט זייא געק מעסער דורך דאז נאזע דורכטעכען), באוט פאן דורכרייסען (דער האורקארהרען), באוט פאן אדערלומסטען ווקדורך דעס טהירע דאוועבען עטגעעהט (ווען און זיינע קליפע גרמט דאפאן געניסט) ווירד און (דער אויסרפאטטונג) טולדיג. וועגען באוטעס דער איין, דעס הערע לענס (37) דער זיינע (38) דער פיטע, דער הייסרעקקען קרער דעס אויסגעדריקטעס באוטעס ווירד און ניכט טולדיג, (ווייל עס קיין באוט דעס אטענעס אייט); רבי יהודה ערקאטהרט וועגען דעס אויטע

אן דער וואנדע, אונד דאז אטעלטע פלייסט גאנן אן דען זייטע הערעב.

(37) נעאויך דאז באוט וועלעס חייק הערלפלייסע טטעקט, דען דאז באוט חין דער הערלפאמער קאמאט פאן דער האנגענענד ווף עס געטאלט טעט ווירד, ווייל עס וועהרענד דעס סאזאטענס אטהעק טעפעט, אונד דאז באוט פאן דארטהער חין דער הערלפאמער זיך ערניסט. און ווירד אונד אויף אטעלטערעס דער אויסרפאטטונג טולדיג. זיך ער קאטהרט עט דער ברטנורה.

(38) חיינע ערקאטהרען עס פאן דעקן באוטע וועלעס חין דען טעסט קען חיינע מענליכען טהירעס, נעאויך חיינעס קאסטען ווידערט חונד באקקעס. חיינע ווקאלען דאז באוט חין חיינען היהנערווי דאז ונטער פערטעהען.

התמצית: (3) ר' עקיבא מחיב על ספק מעילות אשם תלוי. וחכמים פוטרין. ומודה ר' עקיבא שאין מביא את מעילתו עד שתתובע לו, ויביא עמה אשם ודאי. אמר ר' טרפון, מה לזה מביא שתי אשמות? אלא יביא מעילה וחומשה, ויביא אשם בשני סלעים, ויאמר, אם ודאי מעלתי, זו מעילתי.

וסתת כסיוולא: (ב) ספק מעילות. ספק נהנה מן ההקדש: פועלי. לכל סאין חייבי על סגנתו חטאת סאין חייבי על לא הודע שלו אשם תלוי: סאין מביא לו להציל הממון: 3 אשמות: סאס הודע לו שחטל אחד שהציל אשם תלוי נדיק להציל אשם ודאי: יציל מעילה. קדן הממון שנסתפק לו אש

גערדיקטען באומעם פיר טולדיג (39). (ב) רבי עקיבא ערקאעהרט דען יעניגען, וועלכער וועגן איינער פערגרייפונג לוייפעלאפט אייט, איינעם טורקעפערט דעם לוייפעלם טולדיג, וועפן איהו דיא אנדערן געלעהרטען פרייז טפרעכען (40). רבי עקיבא געטטעהט אבער דאס ער דען בעטראג דינער פערגרייפונג ניכט עהער לו ערועטלען ברויכט, אלס ביט ער דעססען געוויס וומרה, ווע ער זאדען דא טולדיג אפפער דער געוויסטען פערטולדיג איטבריינגט. אלויין רבי טרפון זאגט: לו וואס זאל ער דייע לוייט טורקעפער ברינגען? זאג דערן ער ברינגט דען בעטראג דינער פערגרייפונג זאמט דא פייפטעל דאריבער, וויא אויך איין טורקעפער פיר לוייט סלעים אונד טפריכט; האבע איך איד וויקליך פערגרייפען, זן זייט דיס דער ערזאטן דעם;

(39) דער טאום דער הלכה אייט; דאז בלוט דעם זילנעם, דעם הערלענס אונד דער יערען, זאדער אויסגעדריקטעם בלוט אייט נור דורך איין פערבוקטה אונטערזאגט, אויף דעססען זיבערטערטונג דיא גייטעלונג אבער קיינע אויסרטסטונג טעהט; זייערבלוט אייט רעכנירט פער-בוקטהען.

(40) איהר גרונד אייט, ווייל זאןאיהל בייען זינדענאפפער אלס בייען לוייט פאלהאפטען טורקעפער דער חומסדוק מצות טעהט, וועלכעם נוס פערגרייכטלוס געברויכט וויר, דאס ווען אויף דעססען איירטהוק איין זינדענאפפער קאמט, דא קאמט אויף דעססען אונגעוויסהייט איין לוייפעלאפטעם טורקעפער. בייען גענוסטע פאן געהילויגטען, זייט

מעילתתי וזה אשמי, ואם ספק, המעות נדבה, ואשם תלוי, שממין שהיא מביא על הודע, מביא על לא הודע: (ג) אמר לו ר' עקיבא, נראים דבריה, במעילה מעוטה. הרי שבא על ידו ספק מעילה במאה מנה, לא יפה לו שיביא אשם בשתי סלעים, ואל יביא ספק מעילה במאה מנה. הרי מודה ר' עקיבא לר' טרפון, במעילה מועטת

נהנה ממנו וחומשו: ולא ספק. ה"ק אס צספיקו עומד לעולם המעות נדבה ויהיה צלשם תלוי: טעמין. הלכך יכול להציל ולהתנות ולכי מתיעד לו לא צני לאתווי' אשם ודאי: (ג) חטאת העוף ספק. טילדה ספק מין חיוז ספק מין פטור מציאה כצט לעולה ומתכה אס מין חיוז הוא יחל לחוז' ול' יחל להציל והחטאת מציאה צספק ול' יחל כאלכט סמל חולין היא ועליקת חולין נלה: (ד) ר"ע. לטעמי' דמחייז אשם תלוי על ספק מעילות: שיהא

טען, אונד דיט איין טורקעפער היירוועגען; בלייבט עס אבער אין לוייט פאל זין זייט דאז געאר אלס פרייזאוייליגע גאבע, אונד דאז טורקעפער זייט וועגען איינעם לוייפעלאפטען פאלעט! דען אמן ברינגט דאך פאן דערזעלבטן ארט זאןאיהל פיר איינגעוועקדענטן אלס פיר ניכט איינגעגען ווקרדענטן לוס טורקעפער (איין ווידער, פאןאויך דארף ער עס פיר ביידע פאלעט איט דינער בעדינגונג אונטערטן). (ג) רבי עקיבא זאגט לו איהר: דייע ווקרטע לייכטען איר איין, ווען דיא פערגרייט פונג איינגען גערינגען ווערטה בעטרקפפען. ווען אבער דינער לוייפעל האפטע פאל איינע פערגרייפונג פאן הונדערט מנה אן ווערטה בע טרעפעע; אייט עס פיר איהן ניכט בעטסער איין טורקעפער (לוייט פעלם האבער) פאן לוייט סלעים לו ברינגען, אונד קיינען ערזאטן דער לוייפעלאפטען פערגרייפונג פאן הונדערט מנה לו ברינגען? דעאנאך געטטעהט רבי עקיבא דעם רבי טרפון זייע איינגע

אייט וואן אויף דעססען איירטהוק קיין זינדענאפפער, זאדערן איין טורקעפער דער געוויסהייט טולדיג; דאהער קאמט אויף דעססען אונגעוויסהייט קיין לוייפעלאפטעם טורקעפער.

מועצת. האשה שהביאה תפאה העורף ספק
אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי
תעשנה ודאי, שממין שהיא מביאה על לא
הודע, מביאה על הודע: (ד) חתיכה של
חולין, וחתיכה של קדש, אבל אחת מהן,
ואין ידוע איזו מהן אבל, פטור. ר' עקיבא
מחייב באשם תלוי. אבל את השננית, מביא
אשם ודאי. אבל את הראשונה, וקא אחר
ואכל

מין, וזמן היא פערגרייפונג נור גערינגעניג מיט. — וזמן איינע פרויא
מין פאנגען: ינדענקפער מינעס לוייפעלס האלבער (מביא איינע פפערע
פערפאליכטענדע געבורט געהאכט האבע קדער ניכט) בריינט (וזמן יז
מין אסן לוס גאלנפפער מיט דער בעדינגניס בריינט, דאס וזמן דיא
געבורט לוס פפער פערפאליכטעט, זי יז דיס אסן דא: טוויינע פפערע;
וזן ניכט, זי יז עס מין פרייאווייליגעס גאלנפפער. דא: ינדענקפער
אבער בריינט יז לוייפעלס האלבער, עס ווירד אבער ניכט געגעסעטן,
דען עס קענטע חולין זיין, וועלכעס דורך דאז מביקייפען מין אס
ווירד; זי מיט פאנגענדעס לוי מערקען) מיט מיהר בעפאר עס אבגעז
קייפט ווקרדען, קונד געווקרדען, דאס יז מינע ווירקליכע געבורט
געהאכט, זי ווירד עס אלס געוויסעס ינדענקפער פערריכטעט (אונד
ווירד וויא מין אנדערעס געוויסעס ינדענקפער פאן דען פרייסטערן געז
געסעטן), דא יז פאן דער נעאליכען מרט זאן ווקהאל פאן מינע געזארג
דענען אלס פאן ניכט איינע געווקרדענען דערבריינט, (ויהע פאנגענדען
אכטיגט מ"ה): (ד) וזמן יעאנעד מין טטיק חולין אונד מין טטיק
געווייליגעט פאר זיך האט, אונד האט מינעס דא פאן געגעסעטן,
מהע לוי וויסעטן וועלכעס? זי מיט ער פרייע, רבי עקיבא ערקאעהרט
מיהן (זיינער אייניג מנכה ז' געאעס), פיר טווייג מין טוויינע פפער
דעס לוייפעלס לוי בריינטן. האט ער דא: אנדערע טטיק מויך געגעסע
סען, זי בריינט ער מין טוויינע פפער דער געוויסהייט. האט ער דא
ערטע טטיק געגעסעטן, דאן קאסן מין אנדערער אונד מיסעט דא
לוייט

ואכל את השננית, זה מביא אשם תלוי, וזה
מביא אשם תלוי, דברי רבי עקיבא. ר'
שמעון אומר, שניהם מביאים אשם אחר.
ר' יוסי אומר, אין שנים מביאים אשם אחר:
(ה) חתיכה של חולין, וחתיכה של חלב,
אבל אחת מהן, ואין ידוע איזו מהן אבל,
מביא אשם תלוי. אבל את השננית, מביא
תפאה. אבל אחר את הראשונה, וקא
אחר

מזוהם. ויאמר זה לזה אם אלה אכלת החתיכה של קדש יהא חלקי מחול
לך ויהא אשם כלו עליו: אין ז'. דלית לי תנאי צקדנות הבא על חטא אלא
אם כדברי חכמים טיהס פטורי אי כד' כ' א' לציא אשם תלוי: (ה) חולין.

לוייטע טטיק, זי בריינט יעדער בעזנדערס מין טוויינע פפער דעס
לוייפעלס. זי יז רבי עקיבא'ס ווקרטע. רבי שמעון זאגט: ביי
דע בריינגען לויאמען נור מין טוויינע פפער (דער געוויסהייט) (41).
רבי יוסי זאגט: לוייט פערזאנען קענען ניכט מין איינליגעס געאיינע
טאפאליכעס טוויינע פפער בריינטן. (ער זעט בייא פפערן קיינע בעז
דינגן; דא הער ענטווערער ביידע יעדער בעזנדערס, קדער גאר
קיינער, מין טוויינע פפער לוי בריינגען האט. דיא הלכה געהט נאך
דען געזעהרטען מין מנכה ז', דאס זאל מויך לוייפעלס פערע
גרייפונג קיינעס טוויינע פפער טווייג ווירד). (ה) האט יעאנעד מין
טטיק חולין, אונד מין טטיק אונטליט פאר זיך; ער האט איינעס דא
פאן געגעסעטן, מהע לוי וויסעטן וועלכעס? זי בריינט ער מין טוויינע
פפער דעס לוייפעלס. האט ער מויך דא: לוייטע טטיק געגעסעטן, זי
בריינט ער מין ינדענקפער. האט ער דא: ערטע טטיק געגעסעטן, אונד

41) נענליך מיט בעדינגניס, וזן איינער לוס אנדערן זאגט: האסט דא
דאז געהייליגע טטיק געגעסעטן, זי יז מין טהיין חן פפער דיר
געענקט, אונד דאז טוויינע פפער גאנדיין.

אחר ואכל את השנית, זה מביא אשם תלוי, וזה מביא אשם תלוי, (דברי רבי עקיבא). ר' שמעון אומר, שניהם מביאים חטאת אחת. ר' יוסי אומר, אין שנים מביאין חטאת אחת: (ו) חתיכה של חלב, וחתיכה של קדש, אבל את אחת מהן, ואין ידוע איזו מהן אבל, מביא אשם תלוי. אבל את השניה, מביא חטאת ואשם ודאי. אבל אחר את הראשונה, וקא אחר ואכל את

השניה

שניה דמיחלף בחלב: חטאת ה'. ומתנה זה עם זה: אין שנים כו'. אבל אשם תלוי מייית כל חד וחד והיינו ת"ק וקמ"ל דת"ק ר"י הוא דל"ג דר"ע: (ו) מביא כו'. אפילו לזכנן לאמרו אין מביאין אשם תלוי על ספק מעילות ככל מודו דחייב משום חתיכה של חלב: חטאת. על החלב ואשם ודאי על

אין אנדערער מיז געקומען, אונד האט דאז אנדערע טטיק געגעסען, זיך בריינגט יעדער אין סודרפפער דעם נוייפעלט (זיך זאגט רבי עקיבא). רבי שמעון זאגט: ביידע בריינגען אין געז איינטאפטליכעם זינדפפער (42); רבי יוסי זאגט: נוייט פערזיקטען קעננען ניכט נואממען אין איינליגעם זינדפפער בריינגען. (דמך בריינגט יעדער אין סודרפפער דעם נוייפעלט, וועגן דעם נוייפעלהאפט געז געססענען אונטליטעט). (ו) האט יעאמר אין טטיק אונטליט אונד אין טטיק געהייליגטעם פמך זיך; ער האט איינעם דאסען געגעסען, מהגע לו וויסען וועלכעם? זיך בריינגט ער אין סודרפפער דעם נוייפעלט (43). האט ער אויך דאז אנדערע טטיק געגעסען, זיך בריינגט ער אין זינדפפער (דעם אונטליטעט וועגן) אונד אין סודרפפער (דער

(42) וזיך עפענשאַלס יעדער דאז בעדינגט אהבט אונד לונד אנדערן זאגט: האסט דאז דאז אונטליט טטיק געגעסען, זיך זיית אין פפערלי טהייל דיר געשעקט, אונד דאז זינדענפפער זאגן דיין. (43) היר געסטעהען עם אויך דאז אנדערן געהערטען, דא עם ניכט וויי גען געהייליגטען זאלין, זאנדערן וועגן אונטליט קוממען זום.

השניה, זה מביא אשם תלוי, וזה מביא אשם תלוי. ר' שמעון אומר, שניהם מביאים חטאת אחת. ר' יוסי אומר, אין שנים מביאים חטאת ואשם: (ו) חתיכה של חלב, וחתיכה של חלב קדש, אבל את אחת מהן, ואין ידוע איזו מהן אבל, מביא חטאת. ר' עקיבא אומר, מביא אשם תלוי. אבל את השניה, מביא שתי חטאות ואשם

ודאי

בשר קדש: חטאת ואשם. צדוקות ומתנה אם אני אכלתי חלב ואתה קדש יבא חלקי צדוקות מחול לך וחלקך צדוקות מחול לי ואם אני אכלתי קדש ואתה חלב יבא חלקי צדוקות מחול לך וחלקך צדוקות מחול לי: אין שנים. אלא ל"א מביא אשם תלוי והיינו ת"ק וקמ"ל דת"ק ר"י הוא: (ז) חטאת. דממ"כ אכל חלב: אשם תלוי. אף אשם תלוי כחטאת משום ספק מעילות: צ' חטאות.

געוויסהייט (דעם געהייליגטען וועגן); האט ער דאז פערטע טטיק געגעסען, דאז מיזט אין אנדערער געקומען, אונד האט דאז אונד יעדער טטיק געגעסען, זיך בריינגט יעדער אין סודרפפער דעם נוייפעלט. ר' שמעון זאגט: ביידע בריינגען נואממען אין זינדען: אונד אין סודרפפער פער (44). ר' יוסי זאגט: נוייט פערזיקטען קעננען ניכט נואממען אין זינדען, אונד אין סודרפפער בריינגען. (זיך ווייט ערשטערער אנהערער, העלט אענטערער אויך דאסער, דאז יעדער אין סודרפפער נוייפעלט האלבער לו בריינגען האבע, ווייט אויך זיך דאז הלכה בלייבט). (ז) האט יעאמר אין טטיק אונטליט (פמך חולין) אונד איינע פמך געהייליגטעם אונד טיטע פמך זיך אונד איססעט איינעם דאסען מהגע לו וויסען וועלכעם ער געגעסען? זיך בריינגט ער אין זינדפפער. רבי עקיבא זאגט: ער בריינגט אויך נאך אין סודרפפער דעם נוייפעלט (ערשטערער וועג זען אונטליט, וועלכעם ער געוויס געגעסען, נוייטעט וועגן נוייטע פעהאפט געהייליגטעט). האט ער אויך דאז נוייטע געגעסען,

(44) אונד יעדער בעדינגט: האבע זיך אונטליט אונד דאז געהייליגטעם געגעסען, זיך זיית אין אנטהייל חת סודרפפער דיר געשעקט, אונד דיין אנטהייל זינדענפפער זיך געשעקט; האבע זיך געהייליגטעם אונד דאז אונטליט געגעסען, זיך זיית אין אנטהייל זינדענפפער דיר געשעקט, אונד דיין אנטהייל סודרפפער זיך געשעקט!

וְדָאֵי. אֲכַל אֶחָד אֶת הָרֵאשׁוֹנָה, וְכָא אֶחָד
וְאֲכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, וְזֶה מְבִיא חֲטָאת, וְזֶה
מְבִיא חֲטָאת. ר' עֲקִיבָא אֹמֵר, זֶה מְבִיא
אֲשֶׁם תְּלוּי, וְזֶה מְבִיא אֲשֶׁם תְּלוּי. ר' שְׁמַעוֹן
אֹמֵר, זֶה חֲטָאת וְזֶה חֲטָאת, וְשְׁנֵיהֶם
מְבִיאִים אֲשֶׁם אֶחָד. ר' יוֹסִי אֹמֵר, אֵין
שְׁנַיִם מְבִיאִין אֲשֶׁם אֶחָד: (ח) חֲתִיכָה שֶׁל
חֶלֶב, וְחֲתִיכָה שֶׁל חֶלֶב נֹתֵר, אֲכַל אֶת
אֶחַת מֵהֶן, וְאֵין יָדוּעַ אֶת אִיזוֹ מֵהֶם אֲכַל.
מְבִיא חֲטָאת וְאֲשֶׁם תְּלוּי. אֲכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה,

מביא

והוא שאלכן צמתי העלמות: זה תביא כו'. מוסב על החטאת שנויך להביא
משום חובל חלב: אשם ח'. צמותפו ומתנין: ר'. היינו ת"ק: (ח) ולאש

זך בריגט ער לוויה זינדענאפפער (45) אונד מיין טויראפפער דער געג
וויסיהייט. האט ער דאז ערטטע טטיק געגעסטען, אונד מיין אנדער:
ער קעמט אונד היסטעט דאז לוויהטע, זך בריגט יעדער מיין זינדענ
פפער. רבי עקיבא זאגט: יעדער אום אויך מיין טויראפפער דעם
לויפעלם בריגטן (וועגן לויפעלהפטער פערגרייפונג). רבי שמעון
זאגט: יעדער בריגט מיין זינדענאפפער אונד ביידע לואממען בריגטן
מיין טויראפפער (אין געמיינטאפט אים בעדינגט). רבי יוסי אבער
זאגט: לוויה פערזענען קענען קיין געמיינטאפטליכעם טויראפפער בריג
גען. (וויא זעבן). (ח) האט יעמאנד מיין טטיק אונטליט אונד מיין
דערלויבען איבריג געבליבענעם געהייליגטעם פער זיך; ער איסטע איינעם
דאפון, קעהע לוויהטען וועלכעם; זך בריגט ער מיין זינדענאפפער (וועג
גען דעם אונטליטעם) אונד מיין טויראפפער דעם לויפעלם (וועגן
לויפעלהפטעם איבריג געבליבענעם וועלכעם זך וויא אונטליט דער
אויסרעטטונג אונטערליגט, אונד איינעם א'יסור מוסיף (אידענטיטעט
פערבאטהע אונטערליגט). האט ער אויך דאז לוויהטע געגעסטען, זך בריגט

(45) ער אום אבער אונטערדעסטען איינע וויסענטאפט דאפון געהאבט היי
בען, דען זקנסט ווערע ער נוד איינעם טויריג.

מְבִיא שְׁלֹשׁ חֲטָאוֹת. אֲכַל אֶחָד אֶת
הָרֵאשׁוֹנָה, וְכָא אֶחָד וְאֲכַל אֶת הַשְּׁנִיָּה, זֶה
מְבִיא חֲטָאת וְאֲשֶׁם תְּלוּי, וְזֶה מְבִיא חֲטָאת
וְאֲשֶׁם תְּלוּי. ר' שְׁמַעוֹן אֹמֵר, זֶה חֲטָאת
וְזֶה חֲטָאת, וְשְׁנֵיהֶם מְבִיאִים חֲטָאת אֶחַת.
ר' יוֹסִי אֹמֵר, כָּל חֲטָאת שֶׁהִיא בָּאָה עַל
חֲטָא, אֵין שְׁנַיִם מְבִיאִים אוֹתָהּ:

פרק

חלוי. משום כותף שהוא צדקת כחלז ואסור נותר חל על חלז לפי שהוא אסור
מוסיף: ב' חטאת. צ' משום חלז וא' משום כותף ואס לא היתה לו ידעיה
צנתים אינו תביא חלז צ' חטאת א' משום חלז וא' משום כותף והא' דלא
תני הכא ב' חטאת ואשם ודאי כדקתמי לעיל משום דרוב כותף אין צו ש"פ
דלא חי למדי. ואשם מעילות אינו צל על פחות תורה פדוטה: על חטא.
לאפקוי חטאת וילת שאיכה צאה על חטא סבר ר' ששתים מצילות אותה
צשותפות וצתנאי:

ער דרייט זינדענאפפער (ווען ער אינלויטען איינע געווען דען, דאס עס פער
באטהענעם זייא 46). האט ער דאז ערטטע טטיק געגעסטען, דא
קעמט מיין אנדערער אונד היסטעט דאז לוויהטע טטיק, זך בריגט
יעדער מיין זינדענאפפער אונד מיין טויראפפער דעם לויפעלם. רבי
שמעון זאגט: יעדער בריגט באסן מיין זינדענאפפער, אונד דאן בריג
גען ביידע געמיינטאפטליך מיין זינדענאפפער. רבי יוסי זאגט: יע
דעם זינדענאפפער, וועלכעם וועגן איינער בעגאנגענען ינדע קעמט,
דיס קאן ניכט פון לוויהטען געמיינטאפטליך געבראכט ווערען. (פון די
יער רעגעל זייט אונד דאז זינדענאפפער דער קינדענטערין, וועלכעם
באסן פערזעהונגסבעדירפטיג זייט, קעהע עטוואס בעגאנגען לו הא
בען, אויסגעקומען. דיא הלכה בלייבט; זך אויך מיין זינדענאפפער איי
נעם פערזעהונגסבעדירפטיגען קעהע בעגאנגענער זינדע קאן ניכט מיין
געמיינטאפט פון לוויהטען געבראכט ווערען).

(46) נעאליך לוויהט, וועגן אונטליטט, אונד איינעם, וועגן איבריגגעבלי
בענעם. דאס ער אבער ניכט מיין טויראפפער דער געוויסיהייט חוץ
בריגטען אום, הייט דיא אונזאכע, ווייל דאז היסטע איבריגגעבליבענע

(ב) הַמְבִיֵא אֶשֶׁם תְּלוּי, וְגוֹדֵעַ לוֹ שְׂלֵא חָטָא,
אִם עַד שְׂלֵא נִשְׁחַט, יֵצֵא וְיִרְעָה
בְּעֵדָה, דְּבָרֵי רַבֵּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים,
יִרְעָה עַד שִׁיִּסְתַּחֵב וְיִמְכַר, וְיִפְלוּ דָמָיו
לְגַדְבָּה. ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, יִקְרַב, שְׂאִם אֵינוֹ
בָּא עַל חָטָא זֶה, הִרִי הוּא בָּא עַל חָטָא
אַחֵר. אִם מִשְׁנִשְׁחַט גּוֹדֵעַ לוֹ, הֵדָם יִשְׁפָּךְ,
וְהַבֶּשֶׂר

פרק ו (א) בעדר. עס טאר לאכו כחולין גאנצ: ידעה. דמתוך
שלנו נוקפו זשענט הפדסה ומתולה מספק החטה

פרק ו (א) ווען יעאמיר מיין סולדקפער דעם לוייעלעם ברייגט,
אונד ווערענד דעסעסען ווירד ער זיינע, דאס ער
ניכט געווינדגט, זיך קאן דאז קפפער, ווען עס נאך ניכט געטאלט.
נטעט ווערדען, מיט, אין דיזע העערדע הינויס געהען אונד דא (מיט דעם
פיה פֿון חולין) וויידען. זיך ינד רבי עקיבא'ס ווערטע, דיז איז
דערין געוועהרטען זאגען: און אום עס וויידען אסעסען ביי עס אומויר:
דיז ווירד (זיינען לייכטפעהלער בעקעאט) דאן ווירד עס פֿערקויפט
אונד דאז געלעטע געלד פֿעללט מיין דיז קאסע פֿיר פֿרייוויליגע קפפער
(47) רבי אליעזר זאגט: און זאל עס נור קפפערן, דען ווען עס דיז
זער ינדע וועגען ניכט קאמאט, זיך קאן עס דאך זיינער אנדערן ינדע
וועגען קאמאט; מיט עס אבער דעסעסען ערטט נאך דעם עס געטאלט.
טעט וואר זיינע ווערדען, זיך ווירד דאז בלוט אויסגעקאסען (אין דען טעג
פעלקאנאל), און דאז פֿלייס ווירד מיין דאז פֿערברענהויז (דעם אונטויג
זיך געווערדענען געהייליגעטען) געבראלט (אינדעם מיין סולדקפפער דעם

קיינע פרוטה ווערטה האט, אינדעם עס לו ניכטס ניטן זייט, אונד
זיין סולדקפפער וועגען מעילה ניכט קאמאט, ווען עס זיינע זאכט
זייט דיז קיינע פרוטה ווערטה האטטע.
(47) דען ווייל איהק זיין הערן פֿאכט אום ער עס אבונדערט, אינדעם ער
זיך פֿאך דעם לוייעלען זיינער ינדע פֿירכטעט, זיך הייליגט ער עס מיין
חזין דען פֿאלן, ווען ער עס ניכט ברויכען זאלטע.

בריתות פרק ו
רפג
וְהַבֶּשֶׂר יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרָפָה. גִּזְרֵק הַדָּם,
הַבֶּשֶׂר יֵאָכֵל. ר' יוֹסִי אוֹמֵר, אֶפִּילוּ הֵדָם
בְּכּוֹס, יִזְרַק, וְהַבֶּשֶׂר יֵאָכֵל: (3) אִשֶׁם וְדָאֵי
אֵינוֹ בֵּן. אִם עַד שְׂלֵא נִשְׁחַט, יֵצֵא וְיִרְעָה
בְּעֵדָה

גמ' ומקדים לי: לזית השופה. ואע"כ דל"מ הוה חולין וחולין שנסחטו
זשורה טעון קדושה האז כיון דנשחט אפי' ל"מ ס' ל דגמד כלנו ומקדשו ולכן
טעון שרפה: חזק הדס. קודם שגודע לו וכו' גמ' כל כפרת סמיקו וה"ל
אסס תלוי כסד: זכום. דס' ל כלי שרת מקדשין את הכסול לוקרז וכל העומד
לזרק כזרק דמי' והוי כללו חזק הדס כזר קודם שהיתה לו ידיעה: (ב) ילא
וידעה. זשהיא לא פליגי רזקן דטעמאל דרזקן זאסס תלוי דאפרים ע"פ עלמו
מסוס לזנו נוקפו גמד ומקדס מספק אזל אסס ודאי כגון אמרו לו אכלת קדש
ומדע שלא חטא שהזמו העדו' א"כ כשזר קודם אכל ונמאל חולי' אגלאי מלתא

לוייעלעם איזאערהין געהייליגעט ווירד, און דעם פֿאלן ווען דיז ניכט
סולד אן טאג קאמאט, עס הייסט זאזיך מיין פֿערווערפענעם טאכטע
קפפער וועלכעס פֿערברענגט ווערדען אום) וואר אבער (בעפֿאך ער עס
זיינע געווערדען) דאן בלוט טאן געספרענגט, זיך ווירד דאז פֿלייס געגעסען
פען. רבי יוסי זאגט: און דאז בלוט נאך איז בעכער מיט, ווירד
עס געספרענגט אונד דאז פֿלייס ווירד געגעסען (48). (ב) בייז זייז
געק סולדקפפער דער געוויסהייט פֿערהעלט עס זיך ניכט זיך. (הירבייז
געטעהעטען און דאז געגענער דעם רבי מ'איר, דאס ווען און דיז
געוויסהייט בעקאמאטען, דאס קיינע ינדע געטעהען) בעפֿאך דאז סולד
קפפער געטאלכטעט ווערדען, דאז געהעט היר הינויס מיין דיז העערדע
אונד דא (מ'ס חולין טהיר וויידעט) (49) ווען ערטט נאך דעם סאלכטען

(48) דער גרונד אהרעם סטרייטס איז: ערסטערער זעהרער פֿאן גערט אויס
זיינער סטעלע חוים דער תורה דאס זאכאד וועהרנער דער פֿערועה
נונגסלייט, נעזליך בייקן בלוטספרענגען, זיהק פֿאן דער ניכטסולד קיי
נע קונדה געטעהען, זיך זייט ער טיכטיג; רבי יוסי אבער גויבט טאן
דאז הייליגע גערעטהע הייליגט דאז בלוט, אונד ווייל עס דארין לוק
קפפערנען בעסטימזט זייט, זיך הייסט ס טאן אום געספרענגט, דאז
הער זיינע ווארטע. דיז הלכה בלייבט ניכט נאך רבי יוסי.
(49) דען נור בייקן לוייעלעאחטען וועלכעס פֿער גויבטען דיז אנדערן גע
זעהרטען, דאס דער זענט חוים ענגסטליכקייט עס מיין חזין דעם פֿאלן
דער חונסוד הייליגעט. היר אבער, ווען ער גאר קיינען לוייעלען היגז
טע, נור לוייז זענען זיהק זאגטען: ער האבע אונטלייט געגעסען
סען

בְּעֶדְרָה מִשְׁנַשְׁחַט, הָרִיזָה יִקְבֵּר. גִּזְרָה הָדָם, הַבָּשָׂר יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. שׂוֹר הַנֶּסְקָל יֵאֱמָרוּ בְּכֹן, אִם עַד שְׂלֵא נִסְקָל, יֵצֵא וְיִרְעָה בְּעֶדְרָה. מִשְׁנַסְקָל, מִתֵּר בַּהֲנָאָה. עֲגֹלָה עֲרוּפָה אֵינוֹ בֶּן. אִם עַד שְׂלֵא נִסְקָל, תֵּצֵא

דהקטט טעות הי' יקצר. כחולין שנשחטו צעורה: לצית הסרפה. צגמ' מפסד מי שסכה לעיל הרי זה יקצר לה שכה כאלו הצטרף יאל לצית הסרפ' דכיון דסנד אשם ודאי חולין הוא לעולם אינו נסרק: הנסקל. אינו כאלם תלוי וכן עגלה עדופה אינה כאלם תלוי ודמ' פי' שור הנסקל אינו כאלם ודאי משנשחט יקצר וסוד הנסקל אם נודע אחר שנסקל מותר בהנאה וע"ע אינה כסוד

יף אום עם בעגראבטן ווערדען (ווייל עס וואהרעס דוולין מיט, איג דעם מיין סולדקפער דער געוויסהייט אויף דען פאלו דער ניכט סוד ניכט געהיייליגט ווירד, אונד דאו מיט טעאפעלאפֿהרעפֿע געטאלכטעטע דוילין איאזער בעגראבטן ווערדען אום) וואורדע טון דאו באט (פֿקר דעם מיננע ווערדען דער ניכט סולד געפֿרענגט), יף געהט דאו פֿלייט נאך דעם פֿערברענגהויט. (דיס מיט דיא איינזג איינעס מנדערן אעה רערס; דען נאך מבינגען פֿאלזע אום עם בעגראבטן ווערדען). אויך פֿעהרעלט עם יזך בייא דעם לזם פֿערסטייניגען פֿעראורטהיילטען מֿסען ניכט יף (וויא בייט סולדקפֿער דעם לזויפעלם, דען אויך הירבייט גע טעהען דיא געגנער דעם רבי מאיר, דאס) ווען און זיינע ניכטסולד (דאס ער ניאמנדען געטעמסען, נעאליך דיא לייגען ווערען דערפֿאלט הייט איבערפֿיהרט ווקרדען אייננע ווירד) בעפֿקר ער געטטייניגט ווקרדען, ער אלזף הינום געהעט אונד אונטער דער העערדע וויידעט; (מיט עם אבער ערסט) נאך דעסמען טטייניגונג (בעקאנגט ווקרדען) יף מיט ער לזר בעניטלונג ערלויבט. אויך בייא דעם לזם ענטנאקקען בעטטיאזטען קאלבע מיט עם ניכט יף, יףנדרען ווען און (דען אערד דער) ערקענגט, בעפֿקר און אייהר דען נאקקען אבגעטאלגען, יף דארף ייא היגעהען אונד אונטער דער העערדע וויידען; לזיט דיס אבער

טון, אונד אנדערע לייגען דיא ערסטערן דער אונזוהרהייס איבער פֿיהרען; קודער ווען ער גלויבט געהיייליגעט געגעסען לז האבטן. אונד עם פֿינדעט יזך. דאס עם דוילין וואר. יף ערניכט עם יזך דאס דאו הייגען גאנץ חין חירטהוק געטהען, אונד עם מיט וואהרעס דוילין.

תֵּצֵא וְחִרְעָה בְּעֶדְרָה. מִשְׁנַשְׁחַט, תִּקְבֵּר בְּמִקְוֵמָה, שְׂעַל סִפְק בָּאָה בְּתַחֲלָתָהּ, בְּפִרְתָּה סִפְקָה וְהִלְכָה לָהּ: (ג) ר' אֵלִיעֶזֶר אָמַר, מִתְּנִיב אָדָם אֲשֶׁם תְּלוּי בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה שְׂוִירָצָה, וְהָיָה נִקְרָאתָ אֲשֶׁם חֲסִידִים. אָמְרוּ עָלָיו עַל בְּבֵא בֶּן בּוּטִי, שֶׁתָּהָה מִתְּנִיב אֲשֶׁם תְּלוּי בְּכָל יוֹם, חוּץ מֵאַחַר יוֹם הַכְּפוּרִים יוֹם אַחַד, אָמַר, הַמָּעוֹן הַזֶּה, אֵלּוּ

הי' הנסקל דאס נודע הכורג משנערפ' העגלה תקצר צמקומה: כפרה ספיקה. פצטעט עדיפה עדיין ספק היה ולכך אסורה בהנאה: (ג) מתנדב. דכל עלמו של אשם תלוי נדבה הוא דאי ס"ד חובה הוא כי מתדע לי שחטא אמאי מייתי הטלת אלא ש"ע נדבה הוא הואיל ולא כפר שום טון: יוס א'.

ערסט נאך דער ענטנאקקען געטעהען, יף ווירד ייא אויף אייהרער טעאלע בעגראבטן (ווקרין ייא אלזף פֿקן לז פֿערסטייניגערען מֿסען אונטערטירען מיט). דען ווייל דייע נזר וועגען לזויפעל פֿקס אינפֿאנגע לזם ענטנאקקען קמאזט, יף האט ייא דורך דאו ענטנאקקען דען לזויפעל פֿערווענט, אונד מיט יף דאהין געגאנגען (דאהער אום ייא בעגראבטן ווערד דען) (ג) רבי אליעזר זאגט: דער אענט קאן מיין סולדקפֿער דעם לזויט פֿעלם אום פֿריימוויליגע גאבע ברינגען, אונד דיס און יעדעם טאגע אונד לז יעדער טגנדע 50; אונד דיס ווירד מיין סולדקפֿער דער חסידים (מיטגעלייכעט פֿרמאזען) גענאונט. און ערנעהאטע פֿקן בבא זמיה בוטי'ס, דאס ער (מיט גאולעטן יאהרע) טעגליך מיין סולדקפֿער דעם לזויפעלם אום פֿריימוויליגע גאבע דאר ברמכטע, מיטגעג גמאזען דען טאג נאך דעם פֿערוועהנוגסטאגע (ווייל דא קיין זינדעג לזויפעל עקסיטירען קאן, אינדעם דער פֿמרהעריגע פֿערוועהנוגסט טאג יעדע זינדע פֿערויהנעט). דערזעלבע ריעף וקמאר מיט: בייא

50) דען דאו גאלע וועטן דעם לזויפעלאהאטען סולדקפֿערס מיט מיין פֿריימוויליגעט געטענק, דען ווערע עם זיינע סולדקייט, ווארוק ווירד ער, ווען ער דיא געוויסהייט ערלונגט, אבערמאס מיין זיג דענאפֿער לז כרינגען סולדקיי זיין? דאהער קאן און יעדען טאג מיין נעם ברינגען.

היו מניחים לי, היותי מביא, אלא אומרים לי, המיתן עד שתבגס לספה. וחכמים אומרים, אין מביאים אשם תלוי, אלא על דבר שזדונו ברית, ושגגתו חטאת: (ד) חייבי חטאות ואשמות ודאין, שעבר עליהם יום הכפורים, חייבין להביא לאחר יום הכפורים, חייבי אשמות תלויין, פטורים. מי שבא על

יד

דליכא למיחש צסקפ סוס חטא דהא כפרי יו"כ: הכ: אין חזיחי'. דעמא דמייתא חסס תלוי להבין עליו מן היסודי' עד שידע לו ואין חסס תלוי זא כדכח: (ד) חייבי'. דא"ק מכל חטאתיכס לפני ה' תטהרו חטא שאין תכיר צו חלא פסקוי דחייבו שלא נודע לו י'כ מכפד חלא חטא דאיכא דידע חוז מן המקוש

דיער וקמוג! (איך שוועהרע בייס טעאפעל!) העטטע און אירס לוגעמאקט סען איך ווירדע אויך (א) דיעס טאגע דארגעבראכט האבען, אבער און האט לו איר געזאגט: ווארטע! ביי דוז אין איין לוויעלע קאמאטן ווירטט. דיא אנדערן געוועהרטען אבער זאגען, און דארף ניכט עהער איין טאדקאפער דעס לוויעפעלס דארברייגען, וויסער אין דעס פאלע וויך זעגען איינעס לוויעפעלס, דעססען ווירקליכקייט בייס פארזימלע דיא מוירקטאטונג, אונד בייס אירטהאזע איין יעדעקאפער נאך זיך ליהט. (דיא אביכט דאפאן זייא דיא ליכטיגונג דיא און עטווא פערדיהנט האבע דאדורך אבלווענערען, דאהער קיין טאדקאפער דעס לוויעפעלס פרייא ווילויג זיין וקלא). (ד) דיא יעניגען וואלצע וינדענקאפער אונד טאדקאפער דער געוויסהייט טאדיג געווארדען, אונד דער פערזעהנונגסטאג (קאטאן זיא טאן פארהער דיעס קאפער טאדיג ווארטען) מינדעס פאריבער גיג, קהנע דאס זיא איהרע קאפער געבראכט העטטען; זיאפאן וואלצע אויך נאך דעס פערזעהנונגסטאגע ברייגען 51). זיאלצע אבער, דיא נור טאדיג קאפער דעס לוויעפעלס טאדיג ווארטען (אונד מינדעססען גיג דער פערזעהנונגסטאג פאריבער), זיג דאפאן בעפרייעט. זעקס אס פערזעהנונג

51) חוים דעק פערזע חין (ויקרא ט"ז, ל'), עריבט זיך, דאס דער פערזעהנונגסטאג נור וואלצע זינדען פערזעהנט, וועלכע נור גאטט אולין ווייס; דיע זינדען אונט, וועלכע אויך דעק אענטען בעקאחנט זיג, פערזעהנט דער פערזעהנונגסטאג ניכט.

ידו ספק עברה ביום הכפורים, אפילו עם חשבה, פטור, שכל היום מכפר: (ה) האשח שיש עליה חטאת העוף ספק, שעבר עליה יום הכפורים, חייבת להביא לאחר יום הכפורים, מפני שמכשרתה לאכול בזבחים. חטאת העוף הבאה על ספק, אם משגמלקח נודע לה. הרי זו תקבר: (ו) המפריש שתי סלעים לאשם, ולקח בהן שני אילים לאשם, אם הנה אחד מהן יפה שתי סלעים, יקרב לאשמו

אין י'כ מכפר: (ה) שמכשרתה. דמחוסרה כפרה היא מספק ואינה יכולה לאכול בקדשי' עד שחזי' כפרתה: נודע לה. שלא ילדה: תקבר. גדין היא שמתחת זכאה דחולין גמור הוא דמסוס חולין' צעודה ליכא למימד דלא חסרה תורה חלא שמיטה אצל מליקה לא חלא דגמרו דנפן דאסורה זכאה שאל ולאמרו דכתיב מחטאת העוף ספק שאינה נאכלת שאל חולין היא ומלוקה צחולין נבלה ואסורה נמי זכאה שאל קודש היא וקדש שאינו נאכל אסור זכאה: (ו) צ' סלעים. שכן הוא דין אשם צ"ס: יפה. צעעת כפרה אע"פ מנגוסטאגע זייגע לוויעפעלע אפערטאטאג לוגעטאטען; אויך זען עס ביימאנהע טאן פיינסטער ווארדען, (אבענדעאערונג) זיך איזט ער דאך קאפערפרייא, דען דער גאנלע טאג פערזעהנט. (ד) האט אין עהעווייב דיא פערפאליכטונג זיינעס לוויעפעלעאפטען פאגעל' זינדענא קאפערס אויף זיך (זיא האטטע זיינע לוויעפעלעאפטע געבורט), אונד דער פערזעהנונגסטאג גיג מינדעס פאריבער; זיך איזט זיא טאדיג וקלא דעס נאך דעס פערזעהנונגסטאגע לו ברייגען, ווייל דיס קאפער זיא פאע דיא אכט פאן געהייליגעטען טאכטפיה לו עסטען. זען בייא איינעס פאגעלוינדענקאפער דעס לוויעפעלס. דיא ניכטטאד קונד געווארדען, גאדעק עס אבעקעניפט ווארדען, זיך אוס עס בעגראבען ווארדען. (ו) זאנדרט זעאונד לזוייא סלעים אויף איין טאדקאפער אב, (זענלעכע דיעטן בעטראג אויט פאגארוג אויט דער תורה ערפאק, דערט) אונד קויפט דארוס לזוייא ווירדער לוס טאדקאפער (זיך איזט פאגאנדרעס לו אערקען): איזט איין ווירדער דאפאן לזוייא סלעים ווערטה (קאטאן ער עס נור אוס איינען סלע געקויפט), זיך ווירד עס מאט

לאשמו והשני ירעה עד שישתאב, וימכה
ויפלו דמיו לנדבה. לקח בהו שני אילים
לתולין, אחד יפה שתי סלעים, ואחד יפה
עשרה זיו, היפה שתי סלעים יקרב לאשמו,
והשני למעילתו. אחד לאשם ואחד לתולין,
אם היה של אשם יפה שתי סלעים, ויקרב
לאשמו

שנעת הפרטה לא היה שזה חלל סלע דצמד שעת כפרה אזליק וכו' למי
שנקח במעות אשם ולשם אשם והור מותר אשם וק"ל מותר אשם לנדבה:
לתולין. לאכילה מעל במעות: י' זו. כדי צ"ס שמעל צדק וחומסן שהסלע
ד' זו: לאשמו. לשם אותו אשם שהפדוש עליו המעות: למעילתו. שיתקו

אשם זיין טולדקפפער דארגעבראכט, אונד דאז לוויעטע וויידעט ביי עס
אונגוירדיג ווירד, ווען עס זענדען פערקויפט אונד דאז געלעזטע געאר אין
דיא קאססע דער פרייאוויליגען קפפער פעלט. האט ער אבער פיר
דיזע אבגעזונדערטע לוויע סלעים לוויע ווידערע לוס חולין. (גע
ברויכט) געקויפט, (ווען ער אלעס און דיזעס געארע איינע פערגרייפונג
בעגאנגען), וועקען נון איינער לוויע סלע אונד איינער געהן ווען
ווערטה איזט; זע בריוגט ער דעויעניגען ווידער, דער לוויע סלע
ווערטה איזט, פיר זיין טולדקפפער, אונד דען אנדערן פיר זיין טולד
קפפער וועגען וויינער) פערגרייפונג; (אבער ניכט דאס ער איהן ווירק
אין אלס טולדקפפער דער פערגרייפונג דארברייגע, זענדערן ער גיכט
איהן דעם טאטלאייסטער פיר דיא אגעגרייפענען לוויע סלעים זאט
דערען פיינפעטל וועלכעס געהן ווען בעטרעגט, אונד בריוגט אויס זיי
געסן איינגעגען פערזאנגען אום לוויע סלעים דעסוועגען איין טולד
קפפער). האט ער (פיר דיא לוויע אבגעזונדערטען סלעים לוויע
ווידער געקויפט, אין דער מביכט) איינען לוס טולדקפפער אונד איין
נען פיר וויינען ניכטהיליגען געברויך, (ווען ער אלעס אום איינען סלע
איינע פערגרייפונג בעגאנגען; זע איזט פגעגענדעס ווערקען): ווער
דער לוס טולדקפפער בעשטיאמטע נון לוויע סלעים ווערטה, זע
זקל ער איהן אשם זיין טולדקפפער דארברייגען, דען אנדערן ווידער
אבער (ווען ער עבענפאלס נון לוויע סלע ווערטה איזט) פיר דאז
לור

לאשמו, והשני למעילתו, ויביא עמה סלע
וחומשה: (ז) המפריש חטאתו ומת, לא
יביאנה בנו אחריו, ולא יביאנה מחטא על
חטא, אפילו על חלב שאכל אמש לא יביאנה
על חלב שאכל היום, שנאמר קרבנו על
חטאתו, שיהיה קרבנו לשם חטאו:
(ח) מביאין מהקדש בשבה, שעירה. מהקדש
שעירה, בשבה. מהקדש בשבה ושעירה,
תורין

למוד צעזול צ' סלעים שהוליא לתולין ועם החומש שנתחייב צון הכל עשרה
זו ומזיא מציתו אשם צ' סלעים נקדצן מעילה: וא' לתולין כו' והצ'
למעילתו. וקריב לאשם מעילות ובגון דליהו כמי יפה צ' סלעים דלון אשם
מעילות פחות מצ"ס: סלע. שהוליא מן הקדש: (ז) צנו. לשם שגברו דאסי
לשגגת האז פשיטא דלא יציא דהא חטאת שמתו צעלי תמות: (ח) מהקדש
כשה. אשם הפדוש מעות ליקח כשה לחטאתו יכול ליקח צה שעורה אש

טולדקפפער וויינער פערגרייפונג, וועקייט ער (פען הווי אויז) איינען
סלע זאט פיינפעטל דארבער (אלס ערזאטן וויינער פערגרייפונג) זיט
לו בריוגען האט. (ז) האט יעמאנד זיין זינדענקפפער אבגעזונדערט
אונד איזט געטטערבען; זע דארף זיין זעהן (ווען דערזעלבע איינעם
אירטהוואס וועגען איינעם טולדיג וועקדען), דאסזעלבע ניכט פיר זיך
בריוגען, (זענדערן אמן אום עס הינטערבען אססען). אויך דארף
אמן קיין אויך דיזער זינדע אבגעזונדערטעס זינדענקפפער אויף איינער
אנדערן זינדע בריוגען; יא זעגאר ווען ער עס וועגען געטטערן געז
געספענעס אונטליט אבגעזונדערט, זע דארף ער עס וועגען הייטע
געגעספענעס אונטליט ניכט בריוגען. דען עס ווירד געזאגט: (ויקרא
ד' כ"ח): זיין קפפער וועגען וויינער זינדע: אלעס אום דאז
קפפער איס נאהאטן וויינער זינדע (אין וועלכער אמן עס אבגעזונדערט)
דארגעבראכט ווערדען. (ח) אמן דארף טאטט איינעם סאפעס וועק
לו אמן געאר געהיליגעט איינע ליגע, אונד טאטט וויינער פען דעם
דאלו געהיליגעטן געארע אין סאך בריוגען, זע אויך פעסן געהיליגעטעס
געארע לוס סאפע אונד לור ליגע טורטעל: קדער יונגע טויבען בריוגען;
פריי

תורין ובני יונה. מהקדש תורין ובני יונה
עשירית האיפה. כיצד? הפריש לכשבה או
לשעירה, העני, יביא עוף. והעני, יביא
עשירית האיפה, הפריש לעשירית האיפה,
העשיר, יביא עוף. העשיר, יביא כשבה
ושעירה. (הפריש כשבה או שעירה,
ונסתאבו, אם רצה יביא בדמיהן עוף,
הפריש עוף ונסתאב, לא יביא בדמיו
עשירית האיפה, שאין לעוף פדיון): (ט) ר'
שמעון אומר, כבשים קודמין לעוים בכל
מקום

ודלכ: הפריש. מעות: יצא עוף. והשאל חולון: ונסתאבו. הנמנו: אם
לכס. כנח אם פעני: (ט) קודמיו. ככל דונתא הקדים הכתוב ככסים לעוים

פיר לו טורטעל; קדער יונגע טויבען געהיליגטעס געאר, איינען לעהנטעל
איפה (פיינעס אעהל) ברינגען. נעמויך: ווען ער עס לו איינעס טא
פך; קדער לור לנגע אבגעקנדערט, אונד ער ווירד הערנאך ארס זי
ברינגט ער איין פאגעלפפער; ווירד ער אבער נאך עראער, זי
ברויכט ער גור איינען לעהנטעל איפה אעהל לו ברינגען. (דאז איז
ריגע געאר מיט חולין). האט ער אבער אויף איין לעהנטעל איפה
אעהל אבגעקנדערט, אונד ווירד פעראקענדער, זיך ברינגט ער אונד
טטאטט דעספען איין פאגעלפפער, ווארד ער נאך פעראקענדער,
זיך ברינגט ער איין טאך קדער איינע לנגע. האט ער איין טאך קדער
איינע לנגע אבגעקנדערט, אונד זיך ווערדען אונדוירדיג (בעקקומען
איין איבעספעהלעך), זיך קאן ער ווען ער וויל פיר דעספען ווערטה
איין פאגעלפפער ברינגען; ווען ער אבער איין פאגעלפפער אבגע
קנדערט, אונד עס ווירד אונדוירדיג, זיך דארף ער פיר דעספען ווערטה
קיין לעהנטעל איפה אעהל ברינגען, דען ביז איינעס פאגעל פירדעט
קינע אויסצונגע טטאטט. (ט) רבי שמעון זאגט: טאפע קומען
(אלענטהאלבען אין דער תורה) פריהער אלס דיך לנגען פאך, (דאס
זיך מיאער לו ערטט ערוועהנט ווערדען). און קאנטע אבער גאון

בטן

מקום, יכול מפני שהן מבחרין מהן, תלמוד
לומר ואם כבש יביא קרבנו לחטאת, תלמוד
ששניהן שקולין. תורין קודמין לבני יונה
בכל מקום, יכול מפני שהן מבחרין מהן,
תלמוד לומר, וכן יונה או תור לחטאת,
תלמוד ששניהן שקולין. האב קודם לאם
בכל מקום, יכול שכבוד האב עורף על
כבוד האם, תלמוד לומר איש אמו ואביו
תיראו, תלמוד ששניהן שקולין. אבל אמרו
חכמים, האב קודם לאם בכל מקום, מפני
שהוא ואמו חביבין בכבוד אביו. וכן בתלמוד

תורה

יכול כו' ואם אמר הדי עליו עולה ויש לו כנס ועל יצא כנס דוקא תל' אם
כנס ולעיל מני' כתיב והצא קדונו שערות עוים הקדו' עו לכנס ללמד

בטן דיס געטיהט ווייל דיס טאפע (לו פפערן), פארליגליכער זינד אלס
דיס ליגען, דאזער אעהרט אונט דיס טריפטטעלע אינדעס זיך זאגט:
(ויקרא ל' ז'): ברינגט ער אבער איין טאך לונג יונדעג
פפער: דאס ביידע אין גלייכען ווערטה האבען, זיך טענהען אויך
מיאער טורטעלטיבען פאך יונגע טויבען ערוועהנט; און קאנטע
אבער גלייבען דעסוועגען ווייל דיס לענטעלען לונג פפער פארלונדיגען
זינד, דאזער אעהרט דיס טריפטטעלע אינדעס זיך זאגט: (סס סס
סס): איינע יונגע טויבע קדער איינע טורטעלטייבע
לונג יונדענאפפער: דאס ביידע גלייך ווערטה זינד. עבען זיך מיט
דעס פאטערס אלענטהאלבען פאך דער אוטטער ערוועהנט, זיך און
גלייבען קאנטע דעסוועגען: ווייל דיס עהרערביעטונג זעגען דען פאך
טער דיס זעגען דיס אוטטער איבערטייגט, זיך אעהרט אונט איינע
טריפטטעלע אינדעס זיך זאגט: (סס יע, ג'): איין יעגליכער
יחאט מיהר זיינע אוטטער אונד זיינען פאטער עהר
פירטען, דאס ביידע גלייך ווייטגי זינד, דאך האבען דיס געלעהר
טען געזאגט: דער פאטער געהט דער אוטטער פאך, ווייל דער זעהן

אונד

הַזֹּרְחָה, אִם זָכָה הֵינּוּ לְפָנָי הַרְבֵּי, הַרְבֵּי קוֹדֶם,
אָרְחָה הָאֵב בְּכָל מְקוֹם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יְאָכְלוּ,
חֵיבִין בְּכָבוֹד רַבּוֹ:

הגמיהן שקוליה ויזיל חיה סיליה: לפני הכד. סרוב חכמתו למד ממנו:
קדום. עיי' ספ"ז 37 י"ג:

א י י נ ל י י ט ו נ ג

דיוער טראקטאט האט דען נאמען **מְעִילָה** (פֿערגרייפֿונג) פֿאַם צייט-
וואָרטע **מְעִיל** (זיך אן עטוואס פֿערגרייפֿען, עטוואס פֿעראונטרייען)
ווייל ער דורכאויס פֿאַן דעם פֿערגעהען האנדעלט וועלכעס נאך בענעהט,
ווען מאן פֿאַן געהייליגטען דינגען אירגענד איינעם גענוס האט, וואָדורך
מאן זיך אן דעמועלבען דא עס בלאָס גאַטט געווייהעט אייט, פֿערגרייפֿט
אונד אן דעם הערן טרייאַלפֿאַן האנדעלט. עס האט זיינען הויפטגורנד
אין דער תורה (צמדצל ה' ו' ז' ח'): אונד ווייל מאן פֿערמעג דיוער
פֿערדאָרנונג געבסט דעם ערואטין איין אָפֿפֿער שולדיג ווירד, ווירד היר
דאפֿאַן געהאנדעלט. ער פֿאַלגט אין דער אָרדנונג נאך דען פֿאַרהעריגען
טראקטאטען, ווייל דא איבערטעטונג, וועסוועגען מאן איין שולדפֿאַפֿער
דעם הייליגענדיבעס שולדיג אייט, ניכט זאָ שוועהר אייט, אלס דיאיעניגע
וואָריכער מאן איינעם זינדענאָפֿפֿערס שולדיג ווירד אונד צופֿעדערסט,
איס ער ש ט ע ן אבשניטע געציגט ווירד בייא וועלכען אָפֿפֿערארטען מאן זיך
איינער **מְעִילָה** (פֿערגרייפֿונג) שולדיג מאכען קאָן. דער צונויטע
אבשניטט צעהלט דא פֿערשידענען אָפֿפֿערארטען אויף, וואָ זיך פֿערשי-
דענטליך דא צייט דער פֿערגרייפֿונג אנהענגט, אונד ענדיגט. דער
ד ר י ט ט ע שפּריכט פֿאַן פֿערשידענען טהיילען דעם אָפֿפֿערס, אלס אויך
פֿאַן דער אשע דעם אלטארס, פֿאַן מילך אונד אייערן דער געהייליגטען
טהירען, פֿאַן דען צור טעמפעלאויסכעסערונג געווינדעטען דינגען, וויא
זאָלכע הינייכטליך דער פֿערגרייפֿונג רעכטענס זינד. דער פֿיערטע
צייגט, וויא פֿערן דאן צוואממענדעכנען פֿערשידענער דינגע הינייכטליך
דער פֿערגרייפֿונג שטאטט פֿינדע, וואָ מאן אויף דאן צוואממענדעכנען
דער פֿערשידענען דינגע אין הינייכט פֿערשידענען רעכטענס אבשווייפֿט.

אונד דא אונטער דעם פֿאַטער געהערבעטונג טולדיג זינד; זאָ אייט
עס אויך אין הינייכט דער געשעטלבעטהונג, ווען דער זאָהן (דען גרונד
טען טהייל זיינעם וויסענס דארין) פֿאַם אונטערריכט זיינעם אעהער
זיך ערוואָרבען, זאָ געהט דער אעהער דעם פֿאַטער מאלענטהאכטן
פֿאַר, (ער אייט טולדיג זיין פֿאַרזונגסווייזע זען דעם פֿאַטער פֿערהאַר-
רענע זאָלכע עהער ווידער זען ברייגען, זיין עהער זויס דער געפֿאַה-
גענטשאַפֿט זען בעפֿרייען, אונד זיינען געפֿאַלגען עטל דא אסט עהער
אבלונגעהאטן), ווייל דער זאָהן אונד דער פֿאַטער געגען דען אעהער
געהערבעטונג טולדיג זינד. (דאָך ווען דער פֿאַטער זעלכסט איין גע-
אעהרטער אייט, ווען ער אויך זיינעם אעהער אין דער געלטהייליג-
קייט ניכט גלייך קאָמאט, אונד ווען ער דיינעם אעהער אויך אלעס
וויסען זען פֿערדאָנקען האט, זאָ פֿערדייהט דער פֿאַטער דאָך דען
פֿאַרטן, ווייל בייא זיינעם געלטהייליגטען פֿאַטער פֿאַרזונגען אייט,
דאס ער זיינען זאָהן ניטזאָלכע אעהרען ערטהייליט, אונד פֿאַלגלייך ער אויך
דער אעהער זיינעם זאָהנעם זאָהן אייט).

ס ל י ק

מִסֵּכֶת מְעִילָה

פרק א

(א) קְדָשֵׁי קְדָשִׁים שֶׁשָּׁחְטוּ בְּדָרוֹם, מוֹעֵלִין בָּהֶן. שָׁחְטוּן בְּדָרוֹם, וְקָבַל דָּמָן בְּצִפּוֹן, וְקָבַל דָּמָן בְּדָרוֹם, שָׁחְטוּן בְּיוֹם

פרק א (א) ק"ק. כגון חטאת וחטאת ושלמי לזבד שיש צדן מעילה עד אחר זריקה דמן שאלו יש צדן שעת היתר לכהנים וצאמזוי' אף לאחר זריקה וצקל' קלוי' אין צדן מעילה עד לאחר זריקה: דרום. שדין להשחט בצפון ל' דכוז כמתו וילאו מידו מעילה קמ"ל דדרום

פרק א (א) ווען האן דיא אלערהייגסטען חפצער (1) (חטטאטט האן י"א מן דער איטטערנאכט טאמכטען זקל) מן דער איטטאגטויטע געטאלכטעט. פערגרעיפט האן זיך דארטן (2) (יך אויך ניכט מר) ווען האן י"א מן דער איטטאגטויטע געטאלכטעט אונד מיהר באט מן דער איטטערנאכטטויטע אויגעפאנגען (ווקחיי"א יא דמך דאו ערטטע הויפטגעשעפט דעס חפצערדיהנסטעס מן זיינעס געהעריגען

(1) נעמליך ינד-סוד - אונד געשינדפרידעס - חפצער, דיא הייסען: קדשי' ד'! ביז לוק בלוטספרענגען, ווף זארחן פריסטערדארטן טהייל האבען; דך קחו אחו זיך מן דען חפצערסטקקען, וועלכע לוק חטאחר בעי סמימאט ינד, אויך נאכהער דער פערגרעיפונג דארטן סודיג מחצטן. בי"ח חפצער גערינגערער הייליקייט פירדעט דיא פערגרעיפונג דארטן ערסט נאך דער בלוטספרענגונג סטאטט, נאדעק דער גאטטליכע אכי טהייל טון אויסגעזאנדעדט וחדען; דך פירדעט דיא פערגרעיפונג באקס מן דערען חטאחרסטקקען סטאטט. (2) חפצערטהירע וועלכע טאך ינד, קעננען איינעק דער פערגרעיפונג דא- לחן ניכט סודיג מחצטן, אינדעק י"א לו ניכטט טויגען. חפצערטהירע זחאכער

דער פֿינפֿטע ערקלעהרט: אין וויא פֿערן מאן בייא דער פֿערגרייפונג פֿעלען געהייליגטען אבניטצען מיססע אָדער ניכט, אום דויער איבערטערטונג שולדיג צו ווערדען. ענדליך אים לעמטצען אונד זעכסטען אבשניטטע ווירד דאפֿען געהאנדלט, אין וועלכען פֿעללען דער הויזער אָדער זיין אבגעאָרדנעטער, בייא דער אויפֿגעטראגענען זאכע זיך דער פֿערגרייפונג שולדיג מאכט, ווף דער טראקטאט דאמיט בעשלֿאָסטען ווירד, ווען מאן געהייליגטעס געלד אונטער זיין געמיינעס געלד האט פֿאללען לאססען.

אנמערקונג. מאן העמטע מעילה בעסער (דעם וואָרטזונגע נאך) מיט פֿערלעטצונג (דעם הייליגטהומס) איבערועטצען קעננען, איזט אבער היריפֿאלס דעם פֿאָרטעפֿליכען איבערועטצער דער משנה ראבע דעסוועגען געפֿאָלגט; ווייל פֿערגרייפֿונג דען שפעטציעלען זין דעם זיך צו אייגענעדען גענוססעס איינער אונד ניכט געהאָריגען זאכע אויסדריקט אונד דען שטעללען דער משנה איבעראלל אנפֿאסט:

והיה זהו חטא... (The text continues with a faint, mostly illegible transcription of the Mishnah's text, including phrases like 'והיה זהו חטא' and 'אם ידעו'.)

ביום וזרק בלילה, בלילה וזרק ביום, או
ששחטן חוץ לזמנו, וחוץ למקומו, מועלין
בהן. קלר אמר ר' יהושע, כל שתייה לה
שעת היתר לפניהם, אין מועלין בה, ושלא
היתה לה שעת היתר לפניהם, מועלין בה.
איזו היא שתייה לה שעת היתר לפניהם?
שלבנה, ושנטמאה, ושצאה. איזו היא שלא

דיח

כחי דמינו דלוי לק"ק דלוי הוא לקדשים קלים ואפי' שחטן זלפח וקבל דמן
זדרוס דעקר עבודה שהיא הקבלה שמקבלה וזליך מלות כהונה הוי' סלח
כדין אפי' מועלין וכו' אס שחטן זדרוס וקבל דמן זדרוס שמועלי' זכין:
דמן זיוס. האי כל שכן הוא דהא עקר עבודה סכוא הזדיקה, נעשה זיוס אללא
זו ואל לזו קתמי: חוץ כו'. שחטן זלפח ע"ע לאכלן חוץ כו': שעת היתר.
אע"ב דשז נפסלה ואין דשאי' לאכלן: סלנה כו'. אחד זדיקה. שנסחטה חוץ

קרט געטאה) (והערען חוץ) ווען אמן און דער איטערנאטייעט גע-
טאלטעט אונד און דער איטערנאטייעט דאז באוט מויפגעפאנגען, זיא
בייא טאג געטאלטעט אונד בייא נאלט דערען באוט געטפרענגט, בייא
נאלט געטאלטעט אונד בייא טאג דאז באוט געטפרענגט קדער אמן האט
זיא אויטערנייטיג (ווקודוך זיא פגול ווערען) קדער אויסערערטיג
(ווקודוך זיא פסול ווערען) געטאלטעט, פערגרייפט אמן זיך דארין
אום רעגעל גיבט רבי יהושע און: אואס וואס מיינע זייט האטטען ווק
עס דען פריטטערן ערלויבט וואר (דאפאן לו עסטען הערנאך אבער
לוק עסטען פיר זיא פערווערפליך ווקודען), פערגרייפט אמן זיך דארין
ווען אבער פיר דיא פריטטער קיינע ערלויבטלייט וואר, פערגרייפט אמן זיך
ניכט דארין. וועלכעס מייט דער פאלא ווק ערלויבטלייט וואר פיר דיא פרי-
סטער? ווען דאז קספערפלייט (נאך זיינער באוטטפרענגונג) מיבער נאלט
געלעגען, קדער פערמאנרייניגט קדער (אויס דעס טעאפעלפארהעפט)
הערניס געקאממען (קבטאן) עס לון דען פריטטערן לו עסטען אונטער:

אבער וועלכע און דער איטערנאטייעט געטאלטעט ווקודען, קבטאן זיא
לו אולערהייטסען קפערן ניכט טויגען, זיא טויגען זיא דאך לו קפערן
גערינגער הייליגקייט. דאהער וואס, ווער דען ווערטה מיינער פרוטה
דאפאן געקאממען, זיא סודרפער דער פערגרייפונג דארין ברייגען.

היה לה שעת היתר לפניהם? ששחטה חוץ
לזמנה, חוץ למקומה, ושקבלו פסולין וזרקו
את דמה: (3) בשר קדשי קדשים שיצא
לפני זריקת דמים, ר' אליעזר אומר,
מועלין בו, ואין תיבין עליו משום פגול,
גוהר, וטמא. ר' עקיבא אומר, אין מועלין
בו

כו'. וכו' שחטה זדרוס או זלילה: וקבלו פסולי'. וזרקו כשליס או שקבלו
כשליס וזרקו פסוליס וחס לאחר שקבלו פסולי' וזרקוהו חזרו כשלי' וקבלו
שאר דס הכפש וזרקוהו הוי זדיקת הכשרי מועלת ומתרת הכשר לכהני' ולין
זו מעלי' חוץ מעו' שקבל דס וזרקו חוץ קבלת זדיקת הכשק מועיל שזכ להתי'
כשר הואיל וטמא דלוי לעבודת זכור שקדנן זכור דוחה טעומאס: (ב) שילא
כו'. ואח"כ נכנס ואח"כ זק את הדס: דא"ל. דס"ל זדיק' לא מהני' ליואל

זאגט, מייט זיא וואר עס דאך פריהער נאך דער באוט טפרענגונג ערלויבט)
וועלכעס מייט דער פאלא ווק קיינע ערלויבטלייט פיר דיח פריטטער וואר?
ווען זאלכע אויסער דער זייט קדער אויסער דעס קרטע געטאלטעט
ווקודען, קדער עס האבען פערווערפליכע פערמאנען דאז באוט מויפגע-
פאנגען קדער געטפרענגט (3). און דעס פלייטע דער אולערהיי-
ט איגטען קדער וועלכע פאר דער באוטטפרענגונג (אויסער דעס טעא-
פעלהקפע) הערניס געקאממען (אונד אמן עט דען ווידער היינריכטעט
אונד דאז דאז באוט טפרענגטע) זאגט רבי אליעזר: אמן פערגרייפט
זיך דארין, אבער וועגען פגול מיברייג געבליבענעס אונד אונרייניקייט
ווירד אמן ניכט טאדיג (4), רבי עקיבא זאגט: אמן פערגרייפט זיך

דיס גילט נור פאן אנדערן פערווערפליכען פערמאנען דיא ניכט וועגען
זונריינהייט אונטרייניג זינד: האט אבער חוין זונריינער דאז באוט אויפ-
געפאנגען אונד געטפרענגט, קבטאן אנדערע טיכטיגע פערמאנען נאך
זיהק אבערהאוס באוט אויפגעפאנגען אונד געטפרענגט החבטן, זיא
האט דאז פלייט טאן קיינע ערלויבטלייט פיר דיח פריטטער אונד חוין
פערגרייפט זיך דארין. דיא אונזלכע הירפאן מייט, ווייל דער אונריי-
ניג לוק געמיינדיהנסט טיכטיג מייט, זיא האט ער דורך זיין באוטטפרע-
נגען, דאז חיבריגע דעס באוטעס לו מיבעררעסטען (שירוס) געמחלט,
וועלכע ניאמחוס דאז פלייט מיעה לו עסטען ערלויבט מחלטן.

ער העלט דאפיר: דאס דאז באוטטפרענגען ניכטס דחלו בייטערקע וואס
פאן דעס הייליגהאזע הערניס געקאממען, פאן מעילה פעהיגקייט זאס

בו, אבל חִיבין עָלָיו מִשּׁוּם פְּגוּל, נֹתֵר, וְטָמֵא. אָמַר ר' עֲקִיבָא, וְהָרִי הַמְּפָרֵשׁ חֲטָאתוֹ וְאֶבְרָה, וְהַפְּרִישׁ אַחֲרֵת מִחֲתוּיָהּ, וְאַחַר כֵּן נִמְצְאָת הָרֵאשׁוֹנָה, וְהָרִי שְׁתִּיתָן עֹמְדוֹת, (לא) כְּשֶׁם שְׂדֵמָה פּוֹטֵר אֶת בְּשָׂרָהּ, כֵּן הוּא פּוֹטֵר אֶת בְּשָׂר חֲבֵרְתָּהּ.

ואם

לאסוקי מידי מעילה ואין חייבי דזריקה פסולה חינה קוצע לפיגול: אבל לשון זרם כמו צלמת וכי אמר ר'ע דזריקה מהני ליואל כגון שילא מקלת הבעה מנו דמהני להבוא מקלת ספנים מהכיל נמי להבוא שחון אמר ר'ע שהח עייתו דאי דזריקה מועלת ליואל: עומדות. שחוטות וכתקבל דמן צ' כוסות וזרק דמה של חטת מוק: צברה. מן המעילה כך פוטר כו'. שלא זרק דמה הואיל וריה יכול לזרוק דמה של חינה שירצה ואם פטר כו' אע"ג דפסולה היא דמות חטאת היא דין הוא שיפטור צברה של עלמה אע"פ שפסלה ציואל ולא אר"ע כשם שדמה פוטר כו' אלל כשנשחטו צ' החטאת כל לפי ששם למה מזה זרק למה מזה זרק אלל צו חטת זו לא אר"ע:

ניכט דמראן; אבער אמן ווירד וועגען פגול חיבריג געבאירענעט אונד אונד רייניגקייט טאדיג (5) רבי עקיבא ערקלעהרט נעאלויך; ווען יעאמר זיין זינדענאפפער אבימנדערט, אונד עס איזט פערלעהרען געגאנגען, אונד ער האט זיין אנדערעס דאפיר אביגעמנדערט, הערנאך ווירד דאז ערשטערע געטוירען, אונד אלזאן ביידע דא טטעהען (געטאלאכטעט איהר באוט אופגעפאנגען, אונד דאז באוט דעם איינען טאן געטפרענגט) איזט ניכט דאס זא וויא דאז באוט דעם איינען (פאן וועלכעס דאז באוט געטפרענגט ווקרדען) זיין אייגענעם פלייט (פאן דער פערגרייפונג) בעי פרייעט, אויך דעם אנדערן פלייט דאפאן בעפרייעט? אינדעס (אמן

לו אכטען, עבען זא קאן איינע פערדערפליכע באוטספרענגונג לונד פגול פעהיג ווערדען ניכטס ביאטראנגען.
(5) רבי עקיבא גויבט דאז געגענטהיייל פאן דען חין פהרהעריגער חי מערקונג פאן רבי אליעזר בעהויפטעטען. דאך הילפט דאז באוטספרענגען נאך חיהק נור דאז, ווען חין טהייל דעם פלייטעם הערויס געקומען, וואך באוטספרענגען, אינדעס עס דען נאך חין פהרהעפא געבאירענעט פלייטע הילפט, זא הילפט עס אויך דען הערויסגעקאממענען; אבער ניכט ווען אללעם פלייט הערויס געקומען. זא בלייבט אויך דאז הלכה.

ואם פוטר דמה את בשר חברתה מן המעילה, דין הוא שיפטור את בשרה: (4) אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים, ר' אליעזר אומר, אין מועלין בהן, ואין חיבין עליהן משום פגול, נותר, וטמא. ר' עקיבא אומר, מועלין בהן, וחיבין (עליהן) משום פגול, נותר, וטמא: (7) מעשה דמים בקדשי קדשים, להקל ולהחמיר. ובקדשים קלים

(1) קלוס. שאין מועלי' זכין אלל לאחר זריקת דמי': דא"ל. דאין זריקה מועלת ליואל להביא קדשים קלים לידי מעילה וזריכא דא"ל זכ' ק צבא קאמר דא' דזריקה שלא כתקנה לא מפקא מידי מעילה אלל לאתוי' לידי מעילה מוד' לר'ע דאפו' שלא כתקנה מיתו לידי מעילה וא"ל צקדשים קלים ה"א זכ"ק ר'ע כו'. (7) מעשה דמי'. זו זריקת דמים: לאחר זריקה. צחטאת

אלוז דאז פהראווסעטלט) דאס דאז באוט דאז פלייט דעם אנדערן פרייא אכטען קאן (פאן דער פערגרייפונג), זא חויט עס רעכט געאעס דאס עט (אין געראכטעס פאלע) דאז אייגענע פלייט פרווא אכטען זאל (6). (2) אפפערטטוקקע דער אייבערן הייניגקייט וועלכע פאר דער באוטספרענגונג הימיסגעקומען זאגט רבי אליעזר: אמן פערגרייפט זיך ניכט דמראן, אונד ווירד וועגען פגול, איבריג געבאירענעט אונד אונרייג הייט ניכט טאדיג. רבי עקיבא זאגט: אמן פערגרייפט זיך דמראן אונד ווירד וועגען פגול איבריגעבאירענעט טאדיג, (4) דאז באוט ספרענגען ביא אלערהייניגסטען אפפערן בעווירקט טהיילט ערזייכטערונג אונד טהיילט

(6) דים, דאס דעם איינען באוט דעם אנדערן פלייט פאן מעילה בעפרייעט, בעהויפטעט רבי עקיבא באס, ווען אמן ביידע זינדענאפפער לוגויך געטאלאכטעט; האט און אבער איינעם נאך דען אנדערן געטאלאכטעט זא חויט דים דער פאל ניכט.

(7) זא וויא רבי אליעזר זיינט, דאס דאז באוט ספרענגען דעם הערויסגעקומענען פלייט ביא אלערהייניגסטען אפפערן ניכטס ביאטראנגעט עס דאן מעילה לו בעפרייען, זא קאן עס אויך ניכט ביין הערויסגעקומענען פלייטע, דיא אלטראטטיקע דען הייניגענרויבע ענטהען; דא רבי עקיבא חבין דאז געגענטהייל אנהרט, זא בעהויפטעט ער אויך זיך דאז געגענטהייל.

קלים בלן להחמיר. ביצד? קדשי קדשים
לפני זריקת דמים, מועלין באמורים ובבשר.
לאחר זריקת דמים, מועלין באמורים, ואין
מועלין בבשר. על זה ועל זה חיבין משום
פגול, גוחר, וטמא. ובקדשים קלים בלם
להחמיר, ביצד? קדשים קלים לפני זריקת
דמים, אין מועלין לא באמורין ולא בבשר.
לאחר זריקת דמים, מועלין באמורין, ואין
מועלין בבשר. על זה ועל זה חיבין משום
פגול, גוחר, וטמא. נמצא מעשה דמים
בקדשי קדשים להקל ולהחמיר, ובקדשים
קלים בלן להחמיר:

פרק

ואחס דכד יט צו היתר לכהנים והיינו להקל: על זה. זין על האמורי
זין על הצדק לאחד זריקה חייבי והיינו להחמיר: כולו. דמועלין צל אמורי
דכד חו לבצור וזין על האמורין וזין על הצדק חייבי משום פגול כו והיינו

ערטוועהרוג (דעם רעכטס) בייא לייכטערער געהייליגטען מיאמער ער
טווערוג. וויא זין? אלערהייליגטע פער דער בלוטספרענונג, פערגרייפט
און זין דען קפערטטיקען אונד און דעם פלייטע, נאך דעם בלוטספרענע
זען, פערגרייפט און זין דען קפערטטיקען אבער ניכט און דעם פלייטע
(ווייל זיינע ערלויבטיילט פיר דיא פריסטער וואר) זין וואס פיר דינען אלס פיר
יענען ווירד און טוויג וועגן פגול, איבריג געבליבענעס, אונד אונריינהייט.
בייא קפערן געריגעער הייליגקייט זייט מיאמער ערטוועהרוג, וויא
זין? פער דעם בלוטספרענונג דערעוואכען פערגרייפט און זין וועדער
און דען קפערטטיקען נאך און דעם פלייטע, נאך דעם בלוטספרענע
זען פערגרייפט און זין נור און דען קפערטטיקען ניכט און דעם פליי
טע, פיר דינע אונד יענע ווירד און טוויג וועגן פגול, איבריג געבלי
בענעס אונד אונריינהייט. זין נאך בעוויקט דא בלוטספרענונגען בייא אלערי
הייליגסטען ערטוועהרוג אונד ערלייכטערונג. אונד בייא אינדער געהיי
ליגטען מיאמער ערטוועהרוג.

פרק

פרק ב

(ב) חטאת העוף, מועלין בה משהוקדשה.
נמלקה, הכשרה להפסל בטבול
יום, ובמחפר פפורים, ובלילה. הנה דמה,
חיבין עליה משום פגול, גוחר, וטמא, ואין
בה מעילה: (ג) עולת העוף מועלין בה
משהוקדשה. נמלקה, הכשרה להפסל
בטבול יום, ובמחפר פפורים, ובלילה, מצה
דמה, חיבין עליה משום פגול, גוחר,
וטמא

כולו להחמיר ואלו דאף קודם זריקה אין צו מעילה מ"ע אפולא איכא ציוולא
דלא אל"ע דזריקה מועלת ליוולא להחמירו צלבלה:

פרק ב (א) משהוקדשה. צפה אפי' אם נהנה מחוים כגון שמירה
דהוטמא לחולין. נמלקה. כמסקן צה
קדושה והוכנה שהיא נפסלת אם נגע צה ע"י: ואין צה. שאין צה אמורים
רק כלה לכהנים: (ב) מילה. עליו דעולת העוף קאו צמקום זריקת הצהמה

פרק ב (א) בייא מיינעם פקגען, זינדעפפער פערגרייפט און זין
זין בארד עם געהייליגט ווקרדען, אויט עם אבגע
קייפט ווירד עם געמיינגעט לום פערעווערליך ווערדען (דא עם מיינע
גרעסערע הייליגקייט ערהעלט) דורך (בעריהרוג) מיינעם הייטע: אונד
טערגעטויכטען אונד דורך מיינעם דער פערעוועהנונג בעדיקטיגטען, קדער
דורך איבערנאכטען, זייט דעססטען בלוט בערייטט געטפערענגט ווקרדען
ווירד און וועגן פגול, איבריג געבליבענעס אונד אונריינהייט טוויג,
דיא פערגרייפט דארטן פינדעט ניכט טטאטט. (ווייל זין בארד דא בלוט
געטפערענגט ווקרדען, עם טמן דען פריסטערן ערלויבט וואר). (ב) אם
פקגען גאלנקפפער פערגרייפט און זין: זין בארד עם געהייליגט ווקרדען
דען; אויט עם אינאמאל אבגעקייפט, ווירד עם געמיינגעט פערעווערליך
לן ווערדען דורך מיינען אונטערגעטויכטען, דורך מיינען פערעוועהנונג:
קפפער בעדיקטיגטען, קדער דורך איבערנאכטען. האט און דא בלוט
דאממן אויסגעפערסט (אן דער וואנד דעם אטארט, וועלעם בייט פקע
זעל גאלנקפפער דא יעניגע אויט וואס בייט זינדעקפפער דא בלוט
טפערען

וּטְמֵא, וּמוֹעֲלִין בָּהּ עַד שֶׁתֵּצֵא לְבֵית הַדָּשָׁן;
(ג) פָּרִים הַגִּזְשָׁרְפִין וְשֵׁעִירִים הַגִּזְשָׁרְפִין,
מוֹעֲלִין בָּהֶן מִשְׁהַקְדָּשֵׁי. גִּשְׁחָטוּ, הַקְּשָׁרוּ
לְהַפְסֵל בְּטָבוֹל יוֹם, וּבִמְחֹסֶר כְּפֹרִים,
וּבְלִינָה. הִזָּה דָמֹן, חִיבִין עֲלֶיהֶן מִשּׁוּם פְּגוּל,
גּוֹתֵר, וּטְמֵא, וּמוֹעֲלִין בָּהֶן בְּבֵית הַדָּשָׁן עַד
שִׁיתֵּף הַבָּשָׂר: (ד) הָעוֹזֶה מוֹעֲלִין בָּהּ
מִשְׁהַקְדָּשָׁה

והזה דחמטא: שטלא. דכיון דכלה כלול ולית זה שעת ביתר לנשוף לעולם
מועלין זו עד שתשרף: לזית הדשן. אחר שהדים תדומת הדשן אותו הכשר
דאין להולאת הדשן: (ג) הכשרפין. אין צדן לכהנים היתר כלל: פגול. אם
חישב עליוהו צענת שמיטה להקטיר אמודיהו חוץ לזמנן וכיון דלית זהו היתר
לכהנים מועלי' צדן אם נכסה מהו היכא דכשרפין חוץ למחנה: שותף. שיהו'

טפרענגען (איזט) זי קאן און דאבייא אויך וועגען פגול, מיכריג געט
בליבענעס אונד אונריינהייט סולדיג ווערדען; עס פינדעט אויך פֿערגרייט
פונג דאבייא זקלאנגע טטאטט, ביי עס לונק אטענהויז הערוסקעאט (8).
(ג) אן דען לז פֿערברענגענדען פֿאררען אונד בעקקען פֿערגרייטט און
זיך, זיבארד יז געהייליגט ווקרדען. (אן זיהענען זיבט עס גאר קיינע
עראויביסלייט פֿיר דיז פֿריסטער). ווערדען יז געטאלכטעט, זיך זינד
יז געמינגעט, פֿערווקרענען לז ווערדען דורך זיינען הייטע זאונטערגעז
טויכטען, פֿערוועהנוגס בעדירפטיגען, אונד דורך זיבערגאלכטען. ווארד
דערען בלוט געספרענגט, זיך ווירד און דאבייא אויך וועגען פגול,
מיכריגגעבליבענעס אונד אונריינהייט סולדיג, אונד און פֿערגרייטט זיך
דארטן אויך מיט אטענהויזע, (אויסער דעס לאגער, ווען און וועה:
רענד דעס פֿעריברענגענעס איינען נוטלען דאספֿון האט), ביי דאז פֿלייס
גענלויך אויפגעזאמעט (אונד קעהען) געווקרדען. (הערינאך פינדעט קיינע
פֿערגרייטען דארטן טטאטט, ווייל דאזיט טפֿון וואס רעכטענס וואר,
געטעהען מיט). (ד) אן איינעסן גאלקספֿעלר פֿערגרייטט און זיך

(8) איין גאלקספֿעלר וואס פֿעלויג פֿעריבראנגט ווערדען, האט אונז פֿיר דיז
פֿריסטער קיינע עראויביסלייט, און פֿערגרייטט זיך דארטן פֿון אנהאנג
ביי אונס ענדע דאס דיז אטע לונק אטענהויזע הינויס געהט.

מִשְׁהַקְדָּשָׁה. גִּשְׁחָטָהּ, הַקְּשָׁרָהּ לְהַפְסֵל
בְּטָבוֹל יוֹם, וּבִמְחֹסֶר כְּפָרִים, וּבְלִינָה, גִּזְרָה
דָמָה, חִיבִין עֲלֶיהָ מִשּׁוּם פְּגוּל, גּוֹתֵר, וּטְמֵא.
זאין מוֹעֲלִין בְּעוֹזֶה, אָבֵל מוֹעֲלִין בְּבָשָׂר עַד
שִׁתֵּף לְבֵית הַדָּשָׁן: (ה) חֲטָאת וְאָשָׁם וְזִבְחֵי
שְׁלָמֵי צִבּוֹר, מוֹעֲלִין בָּהֶן מִשְׁהַקְדָּשֵׁי. גִּשְׁחָטוּ,
הַקְּשָׁרוּ לְהַפְסֵל בְּטָבוֹל יוֹם, וּבִמְחֹסֶר כְּפָרִים,
וּבְלִינָה. גִּזְרָה דָמֹן, חִיבִין עֲלֶיהֶן מִשּׁוּם פְּגוּל,
וּגּוֹתֵר וּטְמֵא. איין מוֹעֲלִין בְּבָשָׂר, אָבֵל מוֹעֲלִין
בְּאַמּוּרִים, עַד שִׁתֵּף לְבֵית הַדָּשָׁן: (ו) שְׁתֵּי
הַלֶּחֶם

נעשה פחמים שכדו נעשה מלוחו: (ד) צעורה. דלכהנים היא: (ו) שתי

וקבאר עס געהייליגט ווקרדען. ווארד עס געטאלכטעט, זיך מיט עס
אויך געמינגעט, דורך זיינען הייטע זאונטערגעטויכטען פֿערוועהנוגס
בעדירפטיגען אונד זיבערגאלכטען פֿערווערפֿליך לז ווערדען. ווארד דאז בלוט
געספרענגט, זיך ווירד און דאבייא אויך וועגען פגול, מיכריגגעבליע
בענעס, זיבער אונריינהייט סולדיג. עס פינדעט קיינע פֿערגרייטען אן
דער הויט טטאטט, (וועלכע דעס פֿריסטער געהערט); אבער אס
פֿלייסע פינדעט עס (זקלאנגע עס אויף דען אטאר פֿעריברענגט) טטאטט,
ביי עס הינויס לונק אטענהויזע וואנדעלט. (ה) אס זינדענאפֿפֿער,
סולקפֿעלר אונד געמינגעט: פֿרידענטקפֿעלר פֿערגרייטט און זיך
זיבארד יז געהייליגט זינד. ווערדען יז געטאלכטעט, זיך ווערדען יז
לונק פֿערווערפֿליך ווערדען געמינגעט, דורך זיינען הייטע זאונטערגעז
טויכטען פֿערוועהנוגס בעדירפטיגען אונד זיבערגאלכטען. מיט דערען
בלוט געספרענגט, זיך ווירד און אויך דאבייא סולדיג וועגען פגול,
מיכריגגעבליבענעס זיבער אונריינהייט. בייס פֿלייס פינדעט קיינע פֿעלר
גרייטען דארטן טטאטט, (ווייל עס דען פֿריסטער געהערט); דורך
פינדעט יז בייא דען אטארטטיקקען טטאטט, ביי דיזעלכע לונק אטענע
זיין הערויסקעהאען. (ו) אן דען לזוייא ברטרע (אס ווקענעלעסטע)
פֿעלר

הַלֶּחֶם מוֹעֵלִין בָּהֶן מִשְׁהֻקְדָּשָׁיו, קָרְמוּ בַתְּנוּרָה, הַכֹּשֶׁרִי לְהַפְסֵל בְּטָבוֹל יוֹם, וּבִמְחֹסֶר בְּפוּרִים, וּלְשָׁחוּט עֲלֵיהֶן אֶת הַזֶּבַח. גִּזְרָה דְמִן שְׁלֹשׁ כִּבְשִׁים, חִיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פְּגוּל, נֹחֵר, וְטָמֵא, וְאִין בָּהֶן מְעִילָה: (r) לֶחֶם חֲפָנִים מוֹעֵלִין בּוֹ מִשְׁהֻקְדָּשָׁיו. קָרַם בַתְּנוּרָה, הַכֹּשֶׁר לְהַפְסֵל בְּטָבוֹל יוֹם, וּבִמְחֹסֶר בְּפוּרִים, וּלְהַפְסֵר עַל גְּבֵי תְשֻׁלְחוֹן. קָרְבוֹ הַזְּבִיחוֹן, חִיבִין

הלחם. שמנאלי צענרת: צט"ו. והבא ל"ג צלונה דשתו הלחם כלפות מעילי דתנור אינו מקדש שאין אפיתין דוחה י"ט וכלכלו צ"ט: לשחוט. דכיון דקדשו צתנור קרוי לחם: ואין. דיש צבן היתר לכהניס וכדו נעשה מלוח: (r) צט"ו. ה"כ ל"ג צלונה שהדי נאפה צע"ט ואיך נאכל עד שנת האחות:

פערגרייפט אמן זיך, זקבארד יא געהייליגט ווקרדען. זקבארד יא אים קפען איינע רינדע בעקאמטען, זינד יא געאייגנעט לוס פערווערפליך ווערדען, דורך איינען הייטעאונטערגעטויפטען אונד פערזעהמוגסבעדורף טיגען (9); אונד לו דעס דאס דאז דאז געהאריגע קפער געטאלצטעט ווירד. מיט ענדליך דאז בלוט דער טאפע (דעס ווקענעפטעטע) געט טפרענגט ווקרדען, זיך ווירד אמן דעסוועגען טולדיג וועגען פגול, איב ריגעבליבענעס אונד אורינהייט. פערגרייפונג דמראן פינדעט אבער דאן דאבייא ניכט טטאטט. (ווייל יא דעס פריסטער ערלויבט זינד): (10) אן דען טויאברקדען פערגרייפט אמן זיך זקבארד זעלבע געהייליגט ווקרדען. האבען יא אים קפען איינע רינדע בעקאמטען, זיך זינד יא געאייגנעט לוס פערווערפליך ווערדען, דורך בעריהרוג איינעס הייטעאונטערגעטויפטען אונד פערזעהמוגסבעדירפטגען; אונד לוס אויף דען טיט געקורדענט ווערדען. האט אמן איינמאל דא טאלען ווייהרויך דארף געבראכט, זיך ווירד אמן דעסוועגען איד טולדיג וועגען פגול (10).

(9) היר ווירד דאז אויבערנאטעל ניכט ערוועהנט, ווייל דאס לוייט ברקדע דען טאז פאר דען פערסט געבאקקען ווערדען, ווען אלץ דאן איבערנאטען הירבייא ניכט פערווערפליך זאפט.
(10) ווען וואו נעמליך ביים אללידען דעס ווייהרויכעס דאס אביזט געהאט דיט טויאברקדעס אויבערלייטליך לו עסטען.

חִיבִין עֲלָיו מִשּׁוּם פְּגוּל, נֹחֵר, וְטָמֵא, וְאִין בּוֹ מְעִילָה: (s) תְּמַנְחוּרָה מוֹעֵלִין בָּהֶן מִשְׁהֻקְדָּשָׁיו, קָדָשׁוּ בְּכִלִּים, הַכֹּשֶׁרִי לְהַפְסֵל בְּטָבוֹל יוֹם, וּבִמְחֹסֶר בְּפוּרִים, וּבִלְיָנָה. קָרַב תְּקוּמִין, חִיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פְּגוּל, נֹחֵר, וְטָמֵא, וְאִין מוֹעֵלִין בְּשִׁירִים, אָבֵל מוֹעֵלִין בְּקוּמִין עַד שִׁיֵּצֵא לְבֵית הַדָּשָׁן: (t) תְּקוּמִין, וְהַלְבֹנָה, וְהַקְטוּרָה, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת בָּהֶן מְשִׁיחַ, וּמִנְחַת גִּסְכִּין, מוֹעֵלִין בָּהֶן מִשְׁהֻקְדָּשָׁיו

קדשו. צענת סלוק הלחם: פגול. אס חישז צענת הקעדת הצזוכו ע"ט לאכול חז לזמנו בוקצע הלחם צפגול: (ח) משהקדשו. צפכ: צשייס. שיש צבן היתר לכהניס: עד כו'. שישוף וילא לצית דסן: (ט) נסכו'. מנחה

איבריגעבליבענעס אונד אורינהייט, אונד קיינע פערגרייפונג פינדעט דמראן טטאטט, (ווייל עס זיך דען פריסטערן ערלויבט מיט): (ח) אן טפיינעקפער פערגרייפט אמן זיך, זקבארד יא געהייליגט ווקרדען. האט אמן יא איינמאל אן הייליגעס געפעס געטהאן, זיך זינד יא געאייגנעט פערווערפליך לו ווערדען דורך בעריהרוג איינעס הייטעאונטערגעטויפטען, פערזעהמוגסבעדירפטגען אונד דורך איבערנאכטען. האט אמן דא האנדעקאל דאפן דארגעבראכט, זיך ווירד אמן דעסוועגען וועגען פגול, איבריגעבליבענעס קרער אורינהייט טולדיג. אן דעס איבעררעסטע (וועלכעס דעס פריסטער ערלויבט מיט) פערגרייפט אמן זיך ניכט, דרך פערגרייפט אמן זיך אן דער האנדעקאל ביי דאזעלבע לוס אטענהוי געקאמטען: (ט) אן דער האנדעקאל (טפיינעקפערס), דעס ווייהרויך אונד דעס רייזערווערק, דעס טפיינעקפער דער פריסטער, דעס דעס געווייטען הקהענפריסטערס אונד דעס דער טראקקפער (וועלכעס איט טאלצטקפערן געבראכט ווירד, ווקראן עס קיינע איבעררעסטעניכט; דיע אלע ווערן דען גענליך אויף דעס אלטאר פערבראנט), פערגרייפט אמן זיך, זקבארד יא געהייליגט ווקרדען. זינד יא דורך דאז געפעס געהייליגט, זיך

מִשְׁהֶקְדָּשׁוֹ. קִדְּשׁוּ בְּכָלֵי, הַבְּשָׂרוֹ לְפָסֵק
בְּטָבוֹר יוֹם, וּבְמַחֲסֵר בְּפוּרִים, וּבְלִינָה,
וְחִבּוּן עֲלִיָּהוֹן מִשׁוֹם נֹחֵר, וּמִשׁוֹם טָמֵא,
וּפְגוּל אֵין בְּהוֹן. זֶה הַכֶּלֶל, כָּל שִׂישׁ לֹא מִתִּירוֹן,
אֵין תְּחִיבֵין עָלָיו מִשׁוֹם פְּגוּל, נֹחֵר, וְטָמֵא,
עַד שִׁיקְרִיבוּ מִתִּירָיו. וְכָל שִׂאֵין לֹא מִתִּירוֹן,
בֵּינָן שֶׁקִּדְּשׁ בְּכָלֵי, תְּחִיבֵין עָלָיו מִשׁוֹם נֹחֵר,
וּמִשׁוֹם טָמֵא, וּפְגוּל אֵין בוֹ:

פרק

הפאה עם כזנה וכל הני כלייל נכחו: פסוקים: אין צהן. שאין
להן מתיירי ואין פגול נכח אלא צדד שקצו מתיירי: כל שיש למצוא ולכחוס
או למצוא לצד: וכל שאין דהן עלמא מתיירי הן ואין מתיר אומן דצר אחר
בגון קומן ולכזנה:

אין יתר יא געאייגעט פערוערפליך לן ווערען, דורך בעריהרונג איינ
נעם הייטע, אונטערגעטויכטען, פערוערהונגסבעדירפסיגען קדער דורך
איבערנאכטען. און ווירד דעס וועגען טורדיג, וועגען איבריגעבליבע
נעם אונד אונרייהייט, אבער פגול פינדעט דאבייא ניכט טמאטט,
(דורך באקסע אבייכט ווערדען יא ניכט פגול). דיא רעגעל איז:
יעדע זאכע וואס ערלויבטאמאכער האט, זיך ווירד און וועגען פגול,
איבריגעבליבענעס קדער אונרייהייט דאבייא ניכט עהער טורדיג, אלס
ביי און יינע ערלויבטאמאכער דארגעבראכט; וואס אבער קיינע ערע
לויבטאמאכער האט, ווירד און, זיךבאלד עם און היינעם געפעס גע
ברטכט, דאבייא טורדיג וועגען איבריגעבליבענעס אונד אונרייהייט,
אבער פגול פינדעט ניכט דאבייא טמאטט 11).

11 פרידעם: טור: אונד זינדקפער מאכט איהר בלוט, דאס דיא אנטאפ
טייקע חוץ דען אנטאר קאממען, אונד דאז פלייס פאן דען פריטערן
געגעסען ווקרדען. פעגעל: גאלנלפער, לן פערברענגענדע פאררען
אונד בעקע, ווערדען באקס פיר דען אנטאר דורך דאז בלוט ערלויבט
געמאכט. דיא לוייח ווקסנאפעסט: בחדע ווערדען דורך דיא לוייח
געמאכט.

פרק ג

(ב) וְלֹד חֲטָאת, וְתַמּוּרַת חֲטָאת, וְחֲטָאת
שְׁמִתוֹ בְּעֹלָיָה, יָמוּתוּ, שְׁעֵבְרָה
שְׁנַתָּה, וְשֵׂאבְרָה וְשִׁנְמִצָּאָה בְּעֹלָה מוֹם,
אִם מִשְׁכַּפְּרוּ תְּבַעֲלִים, תָּמוּת, וְאֵינָה עוֹשָׂה
תַּמּוּרָה, וְלֹא נֶהְיִים, וְלֹא מוֹעֲלִין. וְאִם עַד
שֵׂלֵא כַפְּרוּ תְּבַעֲלִים, תִּרְעָה עַד שִׁתְּסַמָּאב,
וְחִמְכָר, וְיָבִיֵא בְּדָמֶיהָ אֶחָרָה, וְעוֹשָׂה

תמורה

פרק ג (א) ולד. משנה זו סנו' דל' דתמורה והתם תני לה משום
תמורה והכל משום מעילה: (ב) לתמורתו. ולא פירש

פרק ג (א)

דמו יונגע איינעם זינדקפערס, דאז אומגעטוישטע איינ
נעם זינדקפערס, אונד איין זינדקפער דעסטען אייגענ
טהיאער געטמערבען זינד, איסטען הינטערבען. (דיזע זינד אונטער
דען פליך זינדקפערן וועלכע און הינטערבען לעסט). דמזיעניגע
זינדקפער דעסטען יאהרעסאלטער טמן פאראיבער (אונד פערלויבט
דען געגאנגען) מיט, קדער וועלכעם פערלויבטען געגאנגען אונד אלס
פערהערעאפט ווידער געפונדען ווקרדען, (וועלכע דיא אנדערן לוייח
יענער געדאכטען פליך זינדקפער זינד), לעסט און, (ווען זינדקפער
געפונדען ווקרדען) אלס טמן דיא אייגענטהיאער דורך מיין אנדערעם
פעריעהנט ווערדען, הינטערבען; עם אכט זינדקפער קיינע אומטוי
שונג, און דארף דאפון קיינען טוטלען האבען, אבער און פערגרייפט
זיך (דורך דען גענוס) ניכט דאראן: (האט און עם געפונדען), בעפאר
דיא אייגענטהיאער דורך מיין אנדערעם פעריעהנט ווקרדען, זיך לעסט
און עם ווידען ביי עם אומוירדיג ווירד, זינדען ווקרדען, זיך לעסט
אונד חוס דמז געלויבטע געלד איין אנדערעם געקויפט; עם אכט דאן
איינע אומטוישונג, אונד און פערגרייפט זיך (דורך דען גענוס) ניכט דאז
דאן. (און זיהע דיא ערטע מעשנה מיין פירטען אכטניט דעם

לעמאער אונד דיא טיאברקדע ווערדען דורך דיא לוייח טאמאן ווייה
דורך ערלויבט געמאכט, אונד דיא ספיינקפער דורך דיא האנדלפון וועל
כע חוץ דען אנטאר חין ריך אויפגעהט. דיא האנדלפון איז חיהר
חייגענד מהיר (און זיהע טראקטאט מנחות אכטניט י"א).

תמורה, ומועלין בה: (3) הפפריש מעות קגורותו, לא נהגין ולא מועלין, מפני שהן ראויין לבא בלן שלמים. מה, היו סתומים, יפלו לנדבה, היו מסורשים, דמי תפארת ילכו ליום המלח, לא נהגים, ולא מועלין בהן

אלו לעולתי ואלו לחטאתי ואלו לשלמי וא"ל דאסי' אמר אלו לחוטאתי הויין מפרשי: ספר דלוי. דכל מעה ומעה מליכן למימר זו לשלמים כפרש ואין מעילה צקדיס קלים לפני זריקת דמן ואף ע"ג דלוי' כמי צדקיהו חטאת ועולה דמי מעילה כהו כיון דלוי' כמי דמי שלמים אי קא מיימי קדק מעילה אסתכח דמייתי חולין צעזרה ואס נכהס צכולן מעל וי"ת דלוי' סיבא מכל המעות שלמי וכהלך קדצנות יביא מצותו: פת. המפדים: לחס. דצלחס

טראקטאט (תמורה). (ב) ווען יעמאד וועגען (דער קפפער) זיי גער ענטהאלטאזאקייט געלד אבגעקומערט האט. (ער ערקלעהרטע אבער דאביי ניכט, וועלכעס לוק גאלוקפפער, וועלכעס לוק זינדענע קפפער אונד וועלכעס לוק פרידענטקפפער געהערען זאל), זיך דארף און נואר קיינען גענוס דאסען האבען, און פערגרייפט זיך אבער (דורך דען גענוס) ניכט דארטן, ווייל און (פון יעדעס טטיקע דיעס געלד דעס) זאגען קאן, עס זייא לוי פרידענטקפפער בעטטיאט, (בייא וועלכען, אלס, בייא קפפער גערינגער הייגקייט קיינע פערגרייט פונקט טאטט פינדעט 12). זייט דער ענטהאלטאזאט געטטערבען, אונד דיס געלד וואר נאך ניכט (לוי יעדער ארט זיינער קפפער בעז זקדערס) בעטטיאט, (וויא פיל יעדעס דאסען קאסטען זאל), זיך פאלט עס אין דיא קאסטע דער פרייאוויגען קפפער. וואר עס אבער (לוי יעדעס בעיקומערס גענוס) בעטטיאט, זיך געהט דאז געלד וועלד צעס לוק זינדענטקפפער בעטטיאט וואר, נאך דעס זאלגעער, און דארף דאסען קיינען נוטלען האבען, דאך פערגרייפט און זיך ניכט דאז

12) קאסטן אויך געלד לוק זינד - אונד לוק גאלוקפפער הירבייא פקרהאנדען זיך זייט דאך בייא יעדעס אויך געלד לוק פרידענטקפפער, ווי קיינער פערגרייפונג דארטן טאטט פינדעט; ווען ער אונד חיי סולדקפפער וועגען פערגרייפונג דארטן דעסוועגען כייגען ווירדע, זיך געבעט עס הייסען, ער ברעפטע חולין אין דען טעאפעלאקרהאן (זייט דאזעלבסט ריש' י"ט).

רצו
בהן. דמי עולת, יביאו עולה. (ומועלין בהן.) דמי שלמים יביאו שלמים, וגאבלים ליום אחד, ואינן טעונין לחם: (ג) ר' ישמעאל אומר (כ"א ר' שמעון), תדם קל בתחלתו, ותמור בסופו, ותנסכים חומר בתחלתו וקל בסופו. תדם בתחלה אין מועלים בו, יצא לנחל קדרון מועלים בו. תנסכים בתחלה מועלים בהן, יצאו לשותין אין מועלין בהם: דשן

תציז ונתן על כפי הכוזה וכה לתי' דמית: (ג) צתחלתו. קודם זיקתו: קדרון מועלי'. מדרצקן דאין לך דצד טעעסית מלותו ומועלי' צו: לסיתין.

דא; דאז דעס גאלוקפפערס ווירד לוק אנהויפע זיינעס גאלוקפפערס פערווענדעט, (דעסען ערבטן ברינגען עס אונד דאר), (ווארלך און ווקאל זיך פערגרייפט קאן); דאז דער פרידענטקפפער ווירד לוק אונד קויפע פון פרידענטקפפער פערווענדעט, וועלכע (דעס רעכטע דער פרידענטקפפער זיינעס ענטהאלטאזאט געהעט) אין זיינעס טאגע איסטען געגעסטען ווערדען, דאך ערפערדערן זיי קיין ברקערקפפער, (ווייל הירבייא דער ענטהאלטאזאטע לזאגען זיין אונד, וועלכעס היר ניכט זיין קאן, דא ער געטטערבען זייט). (ג) רבי ישמעאל זאגט: (נאך אנדערער, זענעארט רבי שמעון), דאז באוט ווירד אנפאנגס (פאר דעס ספרענגען) זייטער, נאכהער (נאך דער ספרענגונג ווי עס דורך דען טעאפעל קאמאל לוק באכד קדרון זייפט) סטרענגער בעז האנדעלט; דאזעגען דיא טראנקפפער אנפאנגס (בעפאר זיי אס אלז טארע געקומען ווערדען) סטרענגער, אונד נאכהער (ווען זיי אין דיא הנהלונג דעס זאטארס רינגען) זייטער בעהאנדעלט. דאז באוט אונד פאנגס פערגרייפט און זיך ניכט דארטן, (אינדעס עס לור פערזעהנונג אויף דען זאטאר לוי קאממען, אונד ניכט לוק דארטן פערגרייפטן בעז טטיאט ווארדען), פליסט עס אין דען באך קדרון זיך פערגרייפט און זיך דארטן, (דיזעס זייט נור בודרבאן) דיא טראנקפפער, אונד פאנגס פערגרייפט און זיך ניכט דארטן, פליסט זיי טאן אין דיא אלז טאר, הנהלונג פערגרייפט און זיך ניכט דארטן. (ווען און זייא איט

(ד) דשון מוזהב הפנימי והמנוזרה לא נהנין ולא מועלין. המקדיש דשון בתחלה מועלים בו. תורים שלא הגיע זמן ובני יונה שעבר זמן לא נהנין ולא מועלין.

רבי

לקח הי' צמחה שבו יורדי' הנסכי' ליסודו של מזבח ואם הנכים ידו וקבל הנסכי' קוד' שידרו לתבוא' אין מועלי' שכבר נעשית מלות: (ד) והמנוזה. הדשן שלהם ושידי הפתילות הי' מוליא ומימח אלל מצחה החילון מקום שמתחם פה מרומת הדשן של מזבח החילון ואחר שהוליא שם לא נהנין בו' במקדש. ה' ק המקדש דמי דשון צמחה קודם שהוליא לעזרה כגון שאמר דמי דשון עלי ואח' הוליא לחון וצא אחד וככה מן הדשון אע"פ שכבר נעשית מלות כיון לכהנה אמלה ואחר מן הדשן שז' ליכא לשער כמה היה דמיו כשמדדה וכאלא זה מפסול להקדש: תורי' בו'. ולד' למחר וזמן דצמח' שהוא קודם

דער האנד בעפטר יא גאנץ מויץ דען גרונד געקומען, אויפגעגוט. (ד) פון דער חטע דעם מינערן אטארם (פון דעם דארין פערבראונ) טען האלץ. אונד פערטריטקען), אונד דעם אייכטערם (דיא רעם טען דער דקטע וועלכע זי וויא דיא אטארטע מויץ דען אטענהויפטן קומען, ווען יא אונד טען דערטעין געקומען), דארף ניכטם בעניטלט ווערדען, אבער און פערגרייפט יך ניכט דארן. ווען יא אונד דיא חטע (דען ווערט דערזעלבען) אפפאנגט הייליגעט (בעפטר יא הינום געבראכט ווערדען), פערגרייפט און יך דארן (13), טורטעלטיבען וועלכע מיהר פערטריפטעטיגעט אטער ניכט עררייכט האבען, אונד יונגע טויבען דערען פערטריפטעטיגעט אטער טען פערטרייכען, דארף און ניכט בעניטלען, אבער און פערגרייפט יך ניכט דארן (14).

(13) נעמליך: ווען יא אונד געזאגט: דער ווערט דיער חטע זאלן מיר חט' זיגען, זיך פילן מינס הייליגהוק לז געבען! דיס זאגט ער בעפטר און דיא חטע אויס דען פערקלן סאלטע; הערנאך אלס און עס הינום בראשטע, בענוטלע יעמאנד דיא חטע, זיך בעגעהט ער פערגרייפטונ דארן. ווייל און דיא טעטלונג דער חטע אין בערטען דער ערטערן אונד צוויי ניכט פערקנעהען קאן, ווייל דיער יא בענוטלט חודר חבגעניטלט חט; ווערנאך אלס דאן הייליגהוק שטרען זיידעט.

(14) עס חטע קיינע ענהילקיטי מיט איינען געהייליגעט פיהע, וועלכע דאן פערטריפטעטיגעט אטער פעהוט, וועלכע דרך לז דארן פער גרייפונ געהייליגעט חוט, אינדען זעלטעדעס דרך זיך ווייט הייליג חוט, דאס ווען עס חט' פעהלער חט, און עס אומזען זום, חט

רבי שמעון אומר. תורין שלא הגיע זמן מועלין בהן, ובני יונה שעבר זמן לא נהנין ולא מועלין: (א) חלב המקדשין וביצי תורין לא נהנים ולא מועלים. במה דברים אמורים, בקדשי מוזהב, אבל בקדשי ברק חבירי, הקדיש תרגולת, מועלין בה ובכבצתה

קודם זמנו וקודם לאחר זמנו דעהם מנו לחשיבא לזית צה קדושה כשהיא נעלת מוס להיות לזית פרוין לזית צה נמי האז קדושה כשהיא מחוסר זמן אלל עוסות לזית צה פרוין: לז' א' בו'. כיון דלקמן מחזו לזית צה מעילה חשבו: (ה) מזבח. דחלב וזינאס אין דאזי למזבח: דל' ב' כ'. ח' מ' ו' ק' ד' ל' פ' הקדיש קדושה בגוף למזבח אלל הקדיש קדושה דמיס לגבי מזבח כגון דלמחר דמי עוף או צה' או הקדש להציא מן עולה נעשה כמי שהקדיש לזדק הנית:

רבי שמעון זאגט: און טורטעלטיבען דיא מיהר פערטריפטעטיגעט אטער נאך ניכט עררייכט האבען, פערגרייפט און יך (15), יונגע טויבען דערען אטער בערייטס פערטרייכען, דארף און ניכט בעניטלען, אבער און פערגרייפט יך ניכט דארן, (דיא הלכה בלייבט ניכט נאך מיהר). (ה) דיא מויץ דער געהייליגעטן טהירע אונד דיא מיער דער טורטעלטיבען דארף און ניכט בעניטלען, דרך פערגרייפט און יך ניכט דארן. דיע ווערטע ווערדען יעדן נז געזאגט: פון אטארטעטייליגעטן, (דאגעזאגטע דיגע פיר דען אטאר ניכט טויגען), אבער פון לז אויסבעסטערונג דעם טעאפעלם געהייליגעטן, און האט געהאן איינע הענוע לז טעאפעל אויסבעסטערונג געהייליגט (16), פערגרייפט און יך און יא זעלכעט אונד און מיהר מי, הייליגט און

זיך עס מויץ היינצטליך דער פערגרייפטונ דארן הייליג חוט; פגענא. זעבער חסער ווערדען דורך פעהלער ניכט חונטכטיג, ווערדען מויך ניכט חויסגעלענט, דאהער האבען יא, ווען יא דאן פערטריפטעטיגעט גע חוטער ניכט האבען מויך אין דיער הינזיכט קיינע הייליגקייט און יך. (15) ווייל יא דרך חין לוקנפט טיכטיג זיין ווערדען. דיא הלכה בלייבט נאך רבי שמעון.

(16) דיא גמרא עיגענטל דען זין דער משנה פון געזענדער חטען: ווען און געזאגט: דער ווערט דיעס פיהעס, דיעס פון געלס יא הייליג חוט

ובבצתה. חמור, מועלין בה ובחלבה: (א) כל
הראוי למזבח ולא לברך הפירות, לברך
הפירות ולא למזבח, לא למזבח ולא לברך
הפירות, מועלין בו. ביצד? הקדיש בור מלא
מים, אשפה מלאה וכל, שובב מלא יונים,
אילן מלא פירות, שרה מלאה עשבים,
מועלין בהם, ובמה שבתוכו. אבל אם
הקדיש בור, ואחר כך נתמלא מים, אשפה,
ואחר כך נתמלאה וכל, שובב, ואחר כך
נתמלא יונים, אילן, ואחר כך נתמלא פירות,
שרה, ואחר כך נתמלאה עשבים, (מועלין

בהן

(1) הראוי. גופן ראוי קאמר צור מלא מים מכונסים ראוי לצ"ה לצנין
ולא למזבח שאין ראוי לנסך אלא מים חיים עמי השלוח והקדש והכרעוס
לא היו רחמים אלא צמח המים שבעזרה: אשפה. אין גופה ראוי לא למזבח
ולא לצ"ה אלא לרמים: סודך. ראוי למזבח ולא לצ"ה ואין עוקרין אצמו
למס אוחס צד"ה: פירות. אם הוא זית או גפן ראוי למזבח ולא לנסך

איינע עטלין זיך פערגרייפט און זיך און זיח זעלבסט, אונד און איהרע
זיך. (1) און און זענען זיכען זעלבסט פיר דען אטאמר אונד ניכט פיר
דיא אויסבעסערונג דעס טעאפעלס, לז דיינען אונד ניכט לז יענען,
פירער לז קיינען פון ביידען טויגען, פערגרייפט און זיך. וויא זיך?
זען ער הייליגעט: איינע גרובע פון און וואססער (וועלכעס נור לזן ביי
אויסבעסערן דעס טעאפעלס זיך אייגעט), איינען אויסטהויפען פון
דינער (וועלכעס לז קיינען פון ביידען טויגען, אונד נור דעססען ווערטה
אלוטאונגן זייט), אין טויבענטאג פון טויבען (דינע פאסטען נור פיר
דען אטאמר), אין בייס פון פירכטע (וועלכע לז ערסטויגע אונדער
באר זינד), אין פאר פון קרייטער (וועלכע פיר קיינע פון ביידען

דאס פון זיין גאנלעכער לז ברינגען! זיך ווירד עס אנגעעהטן און האבע
און עס לז טעאפעל אויסבעסערונג געהייליגט אונד און פערגרייפט
זיך דארטן.

בהן, ואין) מועלין במה שבתוכו, (דברי רבי
יהודה). ר' שמעון אומר, המקדיש שרה
ואילן, מועלין בהם ובגדיליהם, מפני שהן
גדולי הקדש. ולד מעשרת לא יינק מן
המעשרת, ואחרים מתנדבין בן. ולד
מקדשין לא יינק מן המקדשין, ואחרים

מתנדבין
היות שענין בן דקין ואין ראוי לזנין: עשוי. אין ראוי לא למזבח ולא
לצ"ה: אס עקר חוליה וכוונה ממנה בתלות דאין מעילה במחזור:
מתוכה. דאין מעילה צמה שהשניה לאחד שהוקדש: ולד. אם יאס נקצה
עשירות תחת השבע והי לה צן קודם לכן לא יינען שוב ממנה שצנה חולין
הוא והיא מעשר וכן כמי צולר מוקדש' ואחרים מתנדבין שמי שלצו נודעו הי'
מתנדב חבל להניק צן המעשרת צן המוקדש' כיון שפאסרו לניק מחלב אמן:
לא יאכלו. ואפי' מתנדב שיעשו מלאכה צמזנותיהן אלא הוצד נותן להם דמי

טויגליך זינד), זיך פערגרייפט און זיך און דיא זיכען זעלבסט, אונד וואס
און פירער אין איהנען זיך בעפירדעט. הייליגט און אבער זיינע גרובע
דיא נאכהער זייט וואססער געפילט, איינען אויסטהויפען, דער הער
נאך זייט דינער געפילט, איינען טויבענטאג, דער נאכהער איט טויבען זיך געב
פילט, איינען בייס דער נאכהער זייט פירכטען זיך געפילט, איין פאר דאן
נאכהער זייט קרייטער זיך געפילט; זיך פערגרייפט און זיך און איהנען זעלבסט
אבער ניכט און דען וואס און איהנען פירער אין איהנען יעלט איוט (17),
(רינען זינד דיא ווערטה רבי יהודה'ס) רבי שמעון זאגט: זען
און אין פאר פירער בייס הייליגט, פערגרייפט און זיך און איהנען
זעלבסט אונד און איהרע געוועלכע, ווייל זיח געוועלכע (ערלייניגסטע)
דעס הייליגהאוס זינד. דאן יונגע איינעם פערלעהנטען פיהעס דארף
ניכט און דינען זיגען, (זען עס לזן וועלט געקאמען נאך דען עס
פערלעהנט פיה געווען דען 18), אנדערע אססען עס (אויס הערלעגט,
גיטע) פרייאוויליג און איהרעס פיה זיגען 19), דאן יונגע איינעם געב
הייליגען פפערס דארף ניכט און דינען זיגען; אנדערע אססען עס

(17) און פערגרייפט זיך ניכט און דעאינען, וואס אין זאנער פערבעט
סערוג בעסטעהט, וועלכע ערסט נאך דען דיא זיכע געהייליגט ווערן
דען, נעטטטאנדען.

(18) פרישען דאן יונגע זעלבסט געהייליגט זייט. (זיהע תוי"ט).

(19) זיך נאך דער ריכטיגען עקלעהרונג דעם דמ"ב.

מתנדבין בן. הפועלים לא יאכלו מגזוזרות
של הקדש, וכן פרה לא תאכל מפרשני
הקדש: (ז) שרשי אילן של הדיוט באין
בשל הקדש, ושל הקדש באין בשל הדיוט,
לא גהנין ולא מועלין. המעין שהוא יוצא

מתוך

מזנות של הקדש: פרה. שדה צדקה וחסם פיה דגדיט של הקדש
מותר לחסום: (ז) שרשי. ואם יש זין אילן של הדיוט לקדש של הקדש ויתר
מט' אמה מועלי' צדקה הגדלים שדה הקדש וכן אם אין זין אילן של הקדש
לשדה הדיוט עז' מועלי' צדקה: מעין. שנוצט צדקה של הדיוט ועוצר

(א) אים הערלענסטיטע (פריאווייליג אן איהר דולין, פיה וויגען. ארבייטע
לייטע דירפטע פֿון דיררען פֿייגען דעם געהייליגטען (ווימראן זיא ארבייטען
קבטען זיא קאסט בערוגען), ניכט עסטען (דא קאסטענאר ווירד אויס דער
הייליגען קאסטע בעלאהוט); ז' דארף אויך איינע (דרעטענדע) קוה ניכט
פֿון געהייליגטען וויקען עסטען 20). (ז) ווען דיא ווארלען דעם
בויעם איינעם פריפאטגעביטס אין דאז דעם געהייליגטען דריגען,
קדער יענע דעם געהייליגטען אין דאז פריפאט געביטע 21), ז' דארף
און זקלע ניכט בעניטען, דאך פֿערגרייטט און זיך ניכט דארן 22).
אינע קוועלע דיא אין דעם געהייליגטען פֿעלדע טטראט 23), דארף

- 20) עם איזט לווהר פֿערבאטען בייט דרעטען דעם געטריידעם דעם
פיה דאז וויל ל' פֿערסליטען, אבער דא עם געהייליגטעם ניכט
עסטען דארף, ז' ווס וואן איהן דאבייא דאז וויל פֿערסליטען.
- 21) נעוויך ווען לויטען דעם ניכטגעהייליגען בויעם אונד דעם הייליגען ב'י
דען ניכט געהר אלס זעלענהן זאלען קדער דארוטער ענטפֿערונג
איזט; וויזט אבער דיא ענטפֿערונג גרעסער, ז' ווערדען דיא וואר-
לען ניכט נאך דעם בויעם גערעכענט, אונד וואן פֿערגרייטט זיך ניכט
דארן.
- 22) נעוויך ווען לויטען דעם הייליגען בויעם אונד דעם ניכט הייליגען ב'י
דען געהר אלס זעלענהן זאלען ענטפֿערונג איזט, וויך דיא ווארלען
זיך ניכט געהר נאך דעם בויעם יאהן, ז' ניכט פֿערגרייטט וואן זיך דיא
לאן.
- 23) נאך ברטנורה, דער קוועל וואר דולין, דער אין אייגענע דולין. פֿעלדע
ענטפֿערונג, אבער אין אייגענע געהייליגטען פֿעלדע זיך היינין ערגאפֿט
יאה אונדערע קאשענטארע.

מהתוך שדה הקדש, לא גהנין ולא מועלין.
יצא חוץ לשדה, גהנין ממונו. המים שבבד
של זהב, לא גהנין ולא מועלין. גהנין
בצלוחות, מועלין בהם. ערבה, לא גהנין
ולא מועלין. ר' אליעזר בר צדוק אומר,
גהנין היו ממונה זקנים בלולביהם: (ח) קן
שבראש האילן של הקדש, לא גהנין ולא

מועלין

מתוך שדה של הקדש לא נהני' ממנו מתוך שדה של הקדש ולא מועלי' ילאו
מתוך שדה של הקדש נהני' ממנו לכתחלה: שצד. שהיו ממלאי' לנסוך המים
בזבז מן הסלוח מע"ס צדקת שאינה מקודשת: ערבה. שהיו זוקפי' אלל
המזבח: נותנים. קודם שזקפיה דמזקפיה נהנין ממנה דעשית מלוותה
ואע"פ שלא לקט לה אלא כדי לוקפה: זקנים. שלא היו יכולין לערוח אחר
ערבה א"כ לחשיבותם הורשו לוקח: (ח) שצדקא, שגמלו העוף מעשים שהני'

אין ניכט געניטען. אבער און פֿערגרייטט זיך ניכט דארן; ז' וויא
זיא אבער הערויסטטראט דארף און זיא געניטען. דאז וואסער אין
דעם גקאדענען אייאער (בייא דעם וואסער פֿפֿער אק לויבענהייטענע
פֿעסטע, זיהע סוכות פֿד מ"ט): דארף און ניכט געניטען, אבער און
פֿערגרייטט זיך ניכט דארן, איזט עם אין דען (געהייליגטען) קרוג
געגעבען ווימראן, ז' פֿערגרייטט און זיך דארן, דיא באכוויידע
(וועלע אן דייעט פֿעסטע אק אולארע אויפגעטעאלט ווירד, זיהע
דאָרט נ"ה) דארף און ניכט בעניטען, פֿערגרייטט זיך אבער ניכט
דארן. רבי אליעזר ז'הן צדוקס זאגט: דיא אולטען (וועלע זיך
אוק דיא אולאר באכוויידע ניכט בעאיהען קאָננטען, קדער ל' בעאיי-
הען ברייטען), האבען זקלע אן איהרע פֿאלאווייגע (בעפֿער און
זיא אק אול'ר אויפגעטעאלט) אנגעבראכט, (קבטען און זיא אונד אוק
זיא דעם אולארע ל' וויהען פֿאָקס בויעם בלאַטעט). (ח) אין פֿאָ-
געלעסט אויף דער ספיטע איינעם געהייליגטען בויעם 24) דארף
און ניכט געניטען, דאך פֿערגרייטט און זיך ניכט דארן. איזט עם

24) דען דער פֿאָגעל אויס העללען אונד ספֿעהנען, פֿאָן אונדערמוס הער ערי-
בויעט האַטטע.

מועלין, שפא' שררה, יתיו בקנה. המקד'יש את החורש, מועלין בכלו. הגזברים שלקחו את העצים, מועלין בעצים. ואין מועלין לא בשפוי ולא בנמיה (כ"א בנמיה):

פרק ד

(א) קדשי המזבח מצטרפין זה עם זה למועילה, ולחייב עליהן משום

פגול

ממקום אחד לא נהנין דלמא אתי לאחופי צקנים המחזיר צולין: יתיו: יפיל הקן לארץ ויכה ממנו ודוקא יתיו דלמא עולה ליעול מן הקן כמלא נהנס מן האשרה וכל זמן שהנזים והאפדוחים לניכי' לאמן אסורי' זין צלמא האילן של הקדש זין צלמא האשרה: החורש. היעד: צכלו. צעליס וצעמפי' וצעלין: שלקחו. סקנו יעד לזורך קורו': צעליס. חתיכות עליס שחוטכי' צמגרה צתן שמתקנים אותן לקורות: צשפוי. נסורו' דקות כשחלקי' אותן: נמי'. עלין: שצעלי היעד שהוצרין לא קנו אלא דצר הלדך לצנין:

אבער אויף דעם בויע איינעם גאטלענהאינס דא קאן און עם איט איינער נער טאנגע הערונטער טאנגען, (ווי ער מארטען ע"ז געניסען דארף) 25. האט יעמאנר איינען וואר געהייליגט. זך פנידעט אן אולעס דארטן (הקוף) לוייגען אונד באעטטער) פערגרייפונג טטאטט. האבען דיא טאטנאייסטער הקוף אייגעקויפט (מוס באקען דארט אסעלן לו אסע טען), פערגרייפט און זיך ווקהלו אן הקוף; אבער ניכט אן דיא טפענה: נע, נאך אן דעם אכפאל (אויב קדער יענטפענהע) (*).

פרק ד (א) אולע לוס אלטאר געהייליגטען דינגע ווערדען לואואו אענגערעכענט 26, הינויכטיך דער פערגרייפונג,

25 הינויף סטייגען דארף און ניכט; אינדען און זאנסט פון אייגען וקוף פון בויע איינען נוטלען האבען ווידע, דורך דאז הינויף סטייגען. איי ער חונד יונגען זינד זך זאנגע זיח דער ווטטער בעדרפען עם חאז אן דער ספיטלע איינעם געהייליגטען בויעעם, קדער איינעם בויעעם און איינעם געטלענהאייגע זיין, פערבאטטען.

* דער ערוך בריינגע זיין טאנגווארט נב! 3 נביה מיח ב"ה אונד זיי נער היינגנאך טטאטע עם פון נוב (פירוש טראגען ספרטען) הער אונד בעדייטעם היר בייטע דעמאך מוס (בעציה) היר (בייטע) בעדייטען.

26 נעמויך ווען ער פון לוייאענלייח געהייליגטען דעם חלוארס לואואו ען

פגול, נותר, וטמא. קדשי בדר הבירה, מצטרפין זה עם זה. קדשי המזבח וקדשי בדר הבית, מצטרפין זה עם זה למועילה: (ג) חמישה דברים פעולה מצטרפין זה עם זה, הבשר, והחלב, והסולת, ותנין, והשמן, וששה בתורה, הבשר, והחלב, והסולת, ותנין, והשמן, והתלחם. התרומה, ותרומת

מעשר

פרק ד (א) מצטרפין. אם נכה צ"פ משני קדשי מזבח ועלדען: לכזית אם אוכל פגול כו' ולמעלה צחוק:

אונד דעסוועגען סולדיג לו ווערדען וועגען פגול, איברינגעבליבענעם אונד אונריינהייט, אויך דיא לור טעאפעלאויסבעססערונג געהייליגטען דינגע ווערדען אונטעראיינאנדער לואואענגערעכענט 27; אלטאר געהייליגטעם אונד טעאפעלאויסבעססערונג געהייליגטעם ווערדען היינט יכטיך דער פערגרייפונג דארטן לואואענגערעכענט. (ב) פינף דינגע ווערדען פון איינעם גאלנלעפער לואואענגערעכענט 28, נעמויך דאז פלייס, דאז אונטליטט, דאז פיינע אעהל, דער וויין אונד דאז קהל. בייא איינעם דאנקפער אבער יעכט דינגע, נעמויך: דאז פלייס. דאז אונטליטט, דאז פיינע אעהל, דער וויין, דאז קהל אונד דאז ברך 29. העבע, לעהנטהעבע, לעהנטהעבע פון דמאי, טייג

דען ווערטע איינער פרוטא גענאקטען, פערגרייפט ער זיך דארטן; איסע סעט ער פון איהנען לואואענען איינע קליפע גרעס, אונד עם וואר פגול קדער איבריג געבליבענעם, קדער ער וואר יוסט אונריין, זך אייט ער דעסוועגען סולדיג; אויך ווען ער זך איינע קליפע גרעס אויסערהאלב דעם טעאפעל פקרהקפעס דאנקברחכט אייט ער סולדיג.

27 נור הינויכטיך דער פערגרייפונג דארטן, דען פגול איבריג געבליבענעם קדער אונריינהייט עקסיסטירט ניכט דאבייח.

28 לו איינער קליפענגעסע, מוס דעסהלב וועגען פגול, איברינגעבליבענעם נעם קדער אונריינהייט, קדער ווען ער עם אויסערהאלב געפפערט, סולדיג לו ווערדען; אונד לו איינעם גענוסווערטהע איינער פרוטא וועגן מעילה, סולדיג לו ווערדען.

29 וואס דאז דאנקפער אעהר האט אלס דאז גאלנלעפער, אייט ברך, וועלכעם דאז גאלנלעפער גאר ניכט חוט. דיא דינגע דעם דאנקפערט ווערע

מעשר, ותרומת מעשר של דמאי, החלה, והבפורים, מצטרפין זה עם זה לאסור, ולחייב עליהם את החומש: (א) כל הפגולין מצטרפין זה עם זה. כל הנותרין מצטרפין זה עם זה. כל הנבלות מצטרפות זו עם זו. כל הנשרצים מצטרפין זה עם זה. דם השרץ ובשרו מצטרפין. פלל אומר ר' יהושע

(ב) לאסור. אם נפל בכלן אחד כדי לחמן נתון עיסה של חולין נאסרת: החומש. האוכל כזית ופגולה: (ג) הפגולין. מעולה מחטאת ומאסם ומשלמים: הנבלות. אפי' נבלות בהמה עמאה עם נבלת בהמה טהורה מנדרף לבזית לענין עומאה אזל לא למלקות שאינו לוקה אלא כזית מנבלת בהמה טהורה לזד או מן העמאה לזד שלוקה משום אוכל צמד בהמה עמאה ולא משום נבלת דאף אסור חל על אסור: השלמים כו'. לכזית וח' שלמים הכתובי'

העבב אונד ערסטויגפריכטע (וועלכע אעטלערער אויך העבע הייסטן). (יהע ברטנורה), ווערדען אום אונערלויכט לז אהעכען 30, לזואא אענגערעכענט, אויך (דעאיעניגטן דער איינע קליפע גרעס דאפטן אויס אירטהוס געגעסטען), דען פילפטען טהייל (איבער דאז קאפיטאל) סולדיג לז אהעכען. (ג) אלעס דאז פגול געווערדען (עס ייז גאנץ ינר זשור פרידענסקאפטער) ווערדען לזואאענגערעכענט 31, אז לעס איבריג געבליבענע ווירד לזואאענגערעכענט. אלע ארטען אהס ווערדען לזואאענגערעכענט. (זו איינער קליפעגרעסע אום דארויף דיז גייסעלונג סולדיג לז ווערדען, דיז אהט שרצים (דער תורה) ווערדען דען (זו איינער אינגעררעסע אין דיזער היינטיקט) לזואאענגערעכענט. דאז באוט פאן איינעס קריכטהירע אונד דעסטען פלייס ווירד לזואאענגע

ווערדען אין יעדער היינטיקט ווייז בייסן גאנלעכער לזואאענגערעכענט; מוז ניכט היינטיקטויך דער מעילה, וועלכעס דאבייז גאר ניכט טעסט פיינדעס.

30 וויין אונז פאן אלען לזואאענגען מיערטייג אין איינען חולין: טייגע גע- פאלונג חייט, חונק חיהו דורכלוייערן, ווען עס דאדורך געויערט ווער- דען קאן, זף חייט דער גאנלע טייג פערבאטהען.

31 דאס דערדייניגע זף דאפטן איינע קליפע גרעס חיסעט דער אויסרעכט- טונג סולדיג ווירד; זף אויך ביז דען אויפגעלעהוטען דינגען.

יהושע, כל שמאאתו ושעורו שוין, מצטרפין זה עם זה. שמאאתו ולא שעורו, שעורו ולא שמאאתו, לא שמאאתו ולא שעורו, אין מצטרפין זה עם זה: (ד) הפגול והנותר אין מצטרפין זה עם זה, מפני שהם שני שמות. השרץ והנבלה, וכן הנבלה ובשר הבית, אין מצטרפין זה עם זה לטמא, אפילו בקר

שבשניהם

צמורה מטרפין זע"ז לחייב האוכלי' צנעדה: שוין. כגון נבלה ונבלת שרץ ושרץ ולא שעורו כגון נבלה ושרץ דעומאתן עד הערצ ונבלה שעור עומאתה צמיות ושרץ צנעדה ולא עומאתו כגון נבלה ומת תרוויחו ממאחי' צמיות ולא עומאתן דלחו מת עומאתי ז' ועומאתי: נבלה עד הערצ לא עומאתו ולא שעורו מת ושרץ דעומאת מת הוא ז' ושעורו כזית ושרץ עומאתו עד הערצ ושעורו צנעדה: (ד) אין מטרפין. לטמא את הידים דאלו לענין אכילה מטרפין: ז' שמות. ז' לאוין חלוקין: כקל. דלל מנדרף לעומאה אפילו לשיעור קל

רעכענט 32. רבי יהושע גיבט איינע רעגעל אן: אלעס ווי דער אונד רייניקייטס גראד אונד דאז אהס (אין וועלכער עס פערמאנרייניגט) זיך גלייכען, ווערדען זיא לזואאענגערעכענט, ווי חבער ענטוועדער אונד ריינהייט גלייך זייט אונד ניכט אהס, קדער אהס אונד ניכט אונרייניג הייט קדער קיינעס פאן ביידען, ווערדען זיא ניכט לזואאענגערעכענט 33. (ד) פגול געווערדענעס אונד איבריגגעבליבענעס ווירד ניכט לזואאענגערעכענט, אינדעס זיא פאן לזוייאערלייז בענענונגען ינר; (לזוייא פערטידענע פערבאטהאויסדריקע האבען). איין קריכט טהיר אונד איין אהס, זף אויך איין אהס אונד דאז פלייס איינעס טהיר

32 ויגאר דאז אהספלייט איינעס אונרייניג פיהעס זייט דען אהספלייט איינען ריינען פיהעס ווערדען לז גרעסע איינער קליפע לזואאענגע- רעכענט, חונק איינע אהס אונרייניקייט לז טטאנדע לז ביינגען חבער ניכט היינטיקטויך דער גייסעלונג, וועלכע ניכט עהער געשט, אהס ביז אהן פאן פאן פיה חולין, קדער פאן אונרייניג פיהע חולין, איי- נע קליפע גרעס אהספלייט געגעסטען, דא אהן פאן פלייסע איינעס אונרייניג פיהעס ניכט וועגען אהס עסטען זאנדערן וועגען אונרייניג פיה עסטען געגייסעלט ווירד.

33 ייהע הייבער דיז נעהערע דערטערונג זייט ברטנורה כאך.

שְׁבִשְׁנֵיהֶם. הַאֹכֵל שְׁנַמְא בְּאֵב הַטְּמֵאָה, וְשְׁנַמְא בְּזֶלַר הַטְּמֵאָה, מְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה לְטֵמֵא, בְּקֹל שְׁבִשְׁנֵיהֶם: (א) כֹּל הַאֹכֵלִין מְצַטְרְפִין לְפָסוּל אֶת הַגְּוִיָּה בְּכַחְצֵי פָרֶס, בְּמִזְוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לָעָרוּב. בְּבִיבָצָה, לְטֵמֵא טַמְאָה

בגון שיטעף פחות בעדשה דערן להסלי' כזית דינבלה וכ"ס דלא מלטרף לעמוד חמוד וכן חלי זית מן המת אין מלטרף לחלי זית של נבלה לטמא חלי' לעומת ערז: נבלה הטומאה. שהוא ולך דאשון ושטמא בולר הטומאה זכר ולך שני: מלטרפין. לכנזלה טהור טומאת אובלך לממא כקל עשמיכה לעשר' שלוש כדרך השני לעשות ג' אזל לא כדרך הדאשון לעשות שני: (א) האובלך. טמאים מלטרפי' לחי' פרס לפסול את הגוי' לערוז עוי' ת"צ פ"ח דערוזין לטמא טומאת אובלך' שאין אובלך טמא צפחות מכנזלה ומלטרפי' לכבודו' שתינו חיז הטומאה אובלך' צצת מלשות ללשות צפחות מכבודות ומלטרפי'

טען אענטען, ווערדען ניכט לזאממענערעכעט אום לז פערזאנרייגען גען, (אויך ניכט נאך דעם גערייניגען גראדע קן ביידען) 34. איינע טפיינע, וועלכע אן איינעם אב הטומאה (אונרייניקייטספאטער) פערזאנרייניגט ווקרדען, אונד איינע טפיינע, וועלכע אפיקאמאליג איינעם אונרייניקייטספאטערס פערזאנרייניגט ווקרדען, ווערדען לזאממענערעכעט (זור אסטענגר'סע איינעם איינעם, וועלכעם איינעטויך דיא טפיינע אונרייניקייטסגר'סע איינעם), אום נאך דעם גערייניגען גראד דען פֿען ביידען לז פערזאנרייניגען. (אום איינען דריטען גראד דער אונרייניקייט הערפֿער לזברייגען). (א) אלע (אונרייניקען) טפיינען ווערדען לזאממענערעכעט לז איינעם האבען לייברר'ך, אום דען קר' פער פערזאנרייניקען לז אהכען, (דאס ער ניכט העכע געניטען דארך' אונד זיא זק לאנג ער זיך ניכט געבארדעט האט, דורך בעריהרוג פערזאנרייניקען), (אלע טפיינען פעררער) ווען לז אום איינער אהאלז' טען פיר דען עירוב (זיע טראקטאט עירובין) אויך לז אום איינעם איינעם

34 נעמ'ך דאס דיא גרעסע פֿען ווענער אום איינער לנדע איינעם שרין ניכט דיא גרעסע איינער חלי'ע איינעם אסטעם פֿען אסטענדיג אהכען; זק אהכט אויך איינע האכע חלי'ע איינעם טארטען אענטען ניכט דיא האכע חלי'ע איינעם אסטעם לז איינער פֿען אסטענדיגען חלי'ע איינעם אסטעם.

טַמְאָת אֹכֵלִין. בְּכַרְוֹגְרָתָהּ, לְהוֹצֵאת שְׁבֵת. בְּכַבּוֹתְחָתָהּ, בְּיוֹם הַכְּפוּרִים. כֹּל הַמְּשַׁקֵּין מְצַטְרְפִין לְפָסוּל אֶת הַגְּוִיָּה בְּרַבִּיעִית, וּבְמֵלֵא רִוְגָמִיו (כ"א וּבְמֵלֵא) בְּיוֹם הַכְּפוּרִים: (א) הָעֶרְלָה וְכֵלָאֵי הַבָּרֶם מְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה. ר' שְׁמַעוֹן אֹמֵר, אֵינֶן מְצַטְרְפִין. הַבְּגָד

והשק לאובל ככותבת צי' הכ': צדציעות. לשות' דציעי' משקי' עמאי' נפסלה בויתו מללכול צתדומה ופוסל את התדומה צמגעו עד שיטעזול: וכמלא. שהסותה צי' הכ' כמלא לוגמיו חיזי: (א) מלטרפי'. שאם אכל חלי שער מעדלה ומכלאי הכרס חלי שער מלטרפי' ללקות מ' א' נ ערלה וכלאי הכרס מעורזי יחד טקילו לתוך היתר מלטרפי' לאסוד ציצע צמאתים וכלה צבות' טעס: איין מלטרפי'. כיון ד' צ' שמות הן: הבגד. עיי' מ"ג פ"כ' דכלי': דס"א. כל' אע"ב

געט איינעם אום טפיינען, (איס הימונטערטויגען) לז פערזאנרייניגען. לז אסטע איינער דיררען פייגע, אום דורך הערויסטראגען אום שבת (אום איינעם פריפאט חר'ט, נאך איינעם פֿענענטי'לען) טאריג לז ווערדען; אונד לז אסטע איינער דאטטען (אום דורך דען גענוס) אום פערזאנרייניקייטספאטערס לז ווערדען. אלע געטרעקע (דיא אונרייניקייט), ווערדען לזאממענערעכעט אום דען קר'פער לז פערזאנרייניגען (דורך דאז טריקען) לז אסטע איינעם פֿירטעלם פֿען איינעם לז (אין בעליהוג אויך העכע וויא חבטען), אונד לז אונדעק'ן אום פערזאנרייניקייט טאגע (דיועס דאז אום אום ווענען פערלעטונג דעם פאטען געבטעס) טאריג לז ווערדען. (א) ערלה פרוכט (פֿריטע איינעם בויעט מן דען ערשטען דריי פלאנזונגסיאהרען) אונד כלאים דעם וויינערגעט ווערדען לזאממענערעכעט. (לז איינער קליפגעגר'סע אום אויך דעם סען גענוס גענייטע לז ווערדען 35). רבי שמעון זאגט: זיא ווערדען דען ניכט לזאממענערעכעט, (וויא זיא פֿען לז איינער לזאממען זינד) 36;

35 חדער ווען ערלה אונד כלאי כרם לזאממען פֿערמיטט אין ערלו בטען היינענעפֿאלגען, זק ווערדען זיא זק ווייט לזאממענערעכעט, דאס זיא בייה טר'קקעגען דינגען עם פֿערב'טעטען אהכען ווען ניכט לזאממען הונג' דערס אהאל ערלויבטעם דארגעגען וואר, אונד בייה נאסטען דינגען, ווען דאז פֿערב'טעטען איינעם געמאחק מיטטהייט. 36 ווען אונז' חייט טר'פֿע כוז זק פֿיל ערלויבטען איינע דען געמאחק דער ערלה

והשק השק והעור העור והמפיץ מצטרפין זה עם זה. ר' שמעון אומר, מפגי שהן ראויין לטמא מושב;

פרק ה

(א) תנהגה שוה פרוטה מן ההקדש, אף על פי שלא פגם, מעל, דברי רבי עקיבא. והכמים אומרים, כל דבר שיש

דאמרן לעול דכל שאין מעור סוה אין מלמדפי הכא מלמדפי' אע"פ שאין מעורן סוה הואיל ואם יש זין כולם מעור א' זין סביבס רלו' לעמא מושב הלכך מלמדפי'.

פרק ה (א) דר"ע. כלזוס דחוק כ"ע ל"פ לפגס לאלתר לפי שמתחוק צבתלים וכלזוס דלפנים לבני צדק' כמו ל"פ דהאי נמי פגס לאלתר כ"פ כלזוסא מליעאש דע"ס הואיל והוי דבר דלא פגס לאלתר אלל לאחד זמן הוי' כדבר שאין צו פגס ומועלי' צו כשנסבה צרוס פרוטס

געוואנד אונד זאק, זאק אונד פֿעלל (אנדער) פֿעלל אונד אאטטע ווערדען לואאמענגערעכענט, (דען אייכטערן גראד פֿען אונרייגיגייט לז בעוויז' קען) 37, רבי שמעון זאגט: (דיא אורזאכע היאפֿען אייט) ווייל זיז געמיינגעט זינד, אאס זיט' פֿעראונרייגיגט לז ווערדען, (אזן זיהע טראקא טאט כלים ככ"ד ת"ג).

פרק ה (א) ווער איינען פרוטה ווערטה פֿען געהייליגטעס געז ניסט, ווען ער אויך קיינען טאדען דארטן געמאכט, (דאז געהייליגטע ויכט דאז אינדעסטע דאדורך פֿערוהרט), זק האט ער זיך דענקן דארטן פֿערגריפֿען. זק זינד דיא ווקרטע רבי עקיבא'ס, דיא מנדערען געוהרטען זאגען: ווען איינע זאכע איינע בעטעדיגונג

ערלה פיר זיך אונד דען דעם כלאי כרם פיר זיך אויפלוהבען, זק אייט אלעס ערוויבט. דיא הלכה בויבט ניכט נאך רבי שמעון. (37) דאז געוואנד פֿעראונרייגיגט, ווען עס דרייח קוואדראט פינגער, דער זאק ווען ער פיער קוואדראטפינגער, דאס פֿעלל ווען עס פינף קוואדראט רחטפינגער, אונד דיא אאטטע ווען זיז זעכס קוואדראטפינגער גרעס וואר. הידוים זעסט זיך דער אייכטערע גראד אייכט ענטוהען.

שיש בו פגם, לא מערל עד שיפגום, וכל דבר שאין בו פגם. כיון שנהגה מעל. ביצד? נתנה קמלה בצוארה, טבעת בידה, שתתה בכוס של זהב, כיון שנהגיה מעלה. לבש

בחלוק

ודצק סדרי הואיל ויש צו פגס מ"מ איך מועלי' צו עד סיפגוס: כילד. 37 שאין צו פגס: קטלא. דניד הזהב של הקדש או עזעת בו כל הני איך צהס פגס צכך וכיון שנסבה מעל וכילד מעש'לי' אומדו' כעס אשה דולב ליתן שזאילו' תכטינו' כאלו להוליכן לבית המשפ'ה להתכבד צהן כלתו' מעור מעלמת להקדש קדן וחומס ודבר שיש צו פגס כגון לבש בחלוק בו' כיון דעומדיס

אנגויכען פאלס ערויידען קאן, קאן אמן זיך ניכט דארטן פֿערגרייפֿען, ביו אמן עס ווירקויך בעטעדיגט האט, (עסאום איין נאכטהייל ויכטבאר געוואקדען ויין), אונד יערע זאכע דיא קיינער בעטעדיגונג אונטער ווקר, פֿען אייט, זאכבאר און דאפֿען איינען גענוס האט, פֿערגרייפֿעט אמן זיך דאס רמן) 38; ווייט זק? ווען איין ווייב איינע (געהייליגטע) גאדענע קעטע טע מוס דען דאז איזאט קדער איינען (געהייליגטען) רינג. אן זיהרע האנד, קדער טרינקט אויס איינעם גאדענען בעכער, האט זיז זיך דאס רמן פֿערגרייפֿען, זק ווייט זיז דייטן גענוס דאפֿען געהאבט 39), (ווייל דייזע דינגע ניכט דאדורך אבגעמולט ווערדען, זק אייט דער געז נוס מעילה), האט יעמאנד אבער איין (געהייליגטע) העמד אנגעז נאגען, זיך זין איינעם (געהייליגטען) טוכע געהילט, איט איינער (געהייז זיגטען) מאקסט געהייטען, זק האט ער זיך ניכט עהער דארטן פֿערגרייפֿען

38) דיא גמרא ערקלעהרט זיהרען סטרייט פֿאנגענדער געטטאלט: דאז אייז סערסטע געוואנד רייבט זיך און דיא ווענדע חב, אונד פֿערוויבט בחוד; דאז מינערקסטע געוואנד חבן אייבע פֿערפֿולט בחוד דורך דען סווייס; דאז לויטענגעוואנד זייט חלף איין געגענטפֿאנד זיהרעס סטרייטעס; רבי עקיבא גויבט: ווייל עס ניכט גויך סאדען זיידעט, זק הייסט עס גויך זיינער זאכע, דאס דורך גענוס קיינען סאדען זיידעט, אונד און פֿערגרייפֿט זיך דארטן סקן דורך בענטלונג קהנע אבנטלונג דאבייז; זיינע געגנער גויבען, דאס עס דאך אבזאהלן ערסט טיפעטער, סאדען נישט, זק פינדעט קיינע פֿערגרייפֿונג דארטן סטאטט.

39) און סענטלעט נעאויך ווייז פֿילן איין ווייב געבען וויכדע, דערגוייכען דינגע לז ענטוהענען דאזיט ביזא איינער גאטטערייח לז פֿראנגען; זאז פֿילן נעבסט איינעם פינפטעל דאריבער מוס זיז דעקן הייליגען סחטלע געבען.

בחלוקה, פסה במלית, בקע בקורדום, לא מעל עד שופגום. תלש מן החמארה בשחיה חיה, לא מעל עד שופגום. בשחיה מתה, גינן שנהנה מעל: (3) גהנה בבחצי פרוטה ופגם בבחצי פרוטה, או שנהנה בשוה פרוטה בדבר אחר, ופגם בשוה פרוטה בדבר אחר, הרי זה לא מעל, עד שנהנה בשוה פרוטה, ופגום בשוה פרוטה

בדבר

לפגום לא מעל עד שפגום זהו ש'פ: תלש. שער מן החמארה צעלת מוס ועומדת לפדות ודבר שיש בו פגם הוא לכל החמארה תמימה דמלית שער לא ענד זה מדי הוי' ככוס של זהו שהוא דבר שאין בו פגם וכיון שנהנה מעל: מתה. זין תמימה זין צעלת מוס דלאו זה פרייה הוא: (ב) בחצי פרוטה. שלש גברי קדש ונהנה בחצי פרוטה וקבע בו פגם בחצי פרוטה: דדבר א'.

פגן, ביו ער עטוואם דאבייא בעטעדיגט (אבגעניטלט) האט, (ד. ה. חיינע פרוטה איס ווערטהע), האט יעמאר פגן חיינעס ינדענע קפפער (וואלע קדער האר) אויסגעריסטען ווען עס נאך געלעבט האט, זי האט ער זיך ניכט עהער דארין פערגריפען ביו ער עטוואם דא רחן פערלעטלט, (ווען עס אבער געטאה) דא עס טאן טארט וואר, זי האט ער זיך, זיבאר ער דען גענוס דמפגן האטטע דארין פער: גריפען 40). (ב) האט און נור חיינען האלבען פרוטה ווערטה געקסטען, אונד חיינען האלבען פרוטה ווערטה דארין בעטעדיגט, קדער און האט חיינען האלבען פרוטה ווערטה און חיינער זאכע גען נאסטען, אונד חיינען האלבען פרוטה ווערטה און חיינער אנדערן זאכע בעטעדיגט, זי האט ער זיך ניכט דארין פערגריפען, ביו ער איי נען האלבען פרוטה ווערטה געקסטען, אונד חיינען גאלנען פרוטה ווערטה און חיינען אונד דעואלבען דיגע בעטעדיגט. (ג) און קאן

40 דען זי בארד עס טאך איזט קאן און עס ניכט אויסלענען, דא וואן קיי געהייגטעם אויסלענען, אונד דען הנדען עס פארלווערען. עס טפריכט אבער וואוהאל בייא חיינען פעהלערדייטן, חאס בייא חיי נען: פעהלבעהאסטעטעס ינדענקפפער.

שר

בדבר אחר: (ג) אין מועל אחר מועל במקדשין, אלא בהמה וכלי שרת. פיצר? רכב על גבי בהמה, ובא חברו ורכב, ובא חברו ורכב, שחה בפום של זהב, ובא חברו ושחה, ובא חברו ושחה, תלש מן החמארה, ובא חברו ותלש, ובא חברו ותלש, פלן מעלו. רבי אומר, קל (דבר) שאין לו

פדין

ולא פגם ופגם דבר אחר ולא נהנה כגון שפך משקה של קדש: (ג) זהמה. תמימה קדשי מוצח דהני לאו בני פגימה נכוו דלאו לפדיו קיימי שאפי' רכב עלי' והכחישה עדיין ראויה להקדשה וכן שמה זכום של זהו אפילו אס פגמו כיון דקדוש הוא ולא לפדיו קיא דאוי' הוא עדיין לסירות ויש לו מועל אחר מועל לכל קדשי דל' רב כגון זהמת ד' רב דרבי פדיו' נכוו כיון שמעל לו אחר והנזילה לחולין מו לית זה מעילה: ד' א. איכא זין ת' ק לרבי קדשי מוצח

יך ניכט בייא געהייגטען דיגען ווידערהקאלט נאך איינאנדער און דער זעלבען זאכע פערגרייפטן, אויסער בייא קפפערפיה (וועלכעס אלטאר געהייגט אונד ניאמאלס אפגעקויפט ווערדען קאן, וויא מויד נאך איינאמהייגער אכנוטלונג זעלבס נאך קפפערפעהיג אייט) אונד בייא דיהנמט געפעסע (ווי עכען דייעט פעהרעהיטנים סטמטט פארד) וויא זי? ווען חיינער אויף חיינען געהייגטען טהיה געריטטען, דאן איין אנדערער דארין געריטטען אונד אבעראמאל איין אנדערער דארין געריטטען, קדער עס טראנק חיינער אויס חיינען גמארענען בעכעה אונד דאן טראנק חיינער אנדערער דארין אונד דאן איין דריטער, קדער עס האט חיינער פאקס זינדקפפער (הארע קדער וואלע) אבגעריסטען, דאן איין אנדערער ער אונד הירויף חיינער דריטער אבגעריסטען, האבען זיך אלע דריי פער גריפען; רבי זאגט: בייא אלזען (געהייגטען) זאכען ווי קיינע אויס לעונג פאטן גרייפט, קאן חיינע נאך חיינאנדער פארנענדע דארין פער גרייפונג סטמטט פידען 41). (ד) ניאמט (דער טאטנאייסטער) חיי

41 דער חונטערטיד לויטען רבי אונד דען ערסטערן זעהרער חייט פעהי פערדייע אלטאר געהייגטען וועלכע פעהלנעהאפט ווארדען, ווי ער דאן געווען איבערטערטען, אונד יזא פאר דערטן אויסלענען געטאכט טעט

פְּדִיּוֹן, יֵשׁ בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל: (ו) נָטַל אֶבֶן, אוֹ קוֹרֶה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ, הִרִי זֶה, לֹא מְעַל. גִּתְּנָהּ לַחֲבֵרוֹ, הוּא מְעַל וַחֲבֵרוֹ לֹא מְעַל. בְּנֵאֻהָ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, הִרִי זֶה לֹא מְעַל, עַד שְׂדֵרוֹר תַּחְתֵּיהָ בְּשׂוּהָ פְּרוּטָה. נָטַל פְּרוּטָה

פְּרֻטָה זַעֲמָה וְעַד וְשִׁחַן קוֹדֶשׁ פְּדִיּוֹן לֹא יִקְצְרוּ דַעֲמָה וְהַעֲרַכָה וְהָאֵל עָמוּ וְלֹא אֲפֹסֵר דַּעֲמָה וְהַעֲרַכָה וְכִיּוֹן לֹלֵא זַבִּי פְּדִיּוֹן נִכְסוֹ יֵשׁ בּוֹ מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל הַכֹּהֵנִים אַחַר שְׂחִיטָה וְחִכְלֵי יִפְדּוּ לֹלֵא זַעֲמָה וְהַעֲרַכָה וְכִיּוֹן לְקוֹדֶשֶׁת דְּמַיִם נִכְסוֹ אִין צָר מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל: (ז) לֹא מְעַל. צְבֻצֵר שֶׁל הַקֹּדֶשׁ חִיּוֹן שֶׁהֶאֱזָן וְהַקּוֹדֶשׁ שֶׁל הַקֹּדֶשׁ מִסְקוֹדוֹת צִדּוֹ מִתְחַלְהָ וְכִי נִטְלָן לַעֲלֹמוֹ וְסַבֵּר שֶׁהוּא שֶׁלֹּר עַדִּיין. צִבְרוֹן הַקֹּדֶשׁ הַסּ אֲכָל כִּי נִתְכַסּ לַחֲצוֹ הוֹלֵא מִשְׁתַּחֲוֹת וְנִשְׂיָה מִהַקֹּדֶשׁ לַחֲלוֹל הוּא מְעַל צְבֻתִיבֵת הַמִּטְבֵּחַ וְחֲצוֹר לֹא מְעַל שֶׁכֶּבֶד וְנֵאֻהָ לַחֲלוּלִין; צִבְלָה.

עַן טַעֲמִין מְדַעַר בְּאוֹרְקֵן פֶּקֶן גְּעַהֲלִיגְטֵן (אויס פֿערזעהען ווייל ער עמי פֿיר דאז ווייניגע העלט) זיך האט ער זיך ניכט דארטן פֿערגריפֿען (42), האט ער עס איינעס אנדערן געגעבען, האט ער זיך דארטן פֿערגריפֿען אבער ניכט דער אנדערע (דא דער סאטלאייסטער עס דורך דאז דער אויס בריינגען פֿען איינעס געביטע אין דאז אנדערע לוי דולין געמאלט זיך איינעס דייעס איינע מעילה, וון איינע עס טעהן אלס דולין ביים דעם אנדערן ניכט געמייניגעט לור מעילה) האט ער דייעס אין איינעס איי געגען הוינע לוק בויא פֿערווענדעט (ער האט עס געמאך בלוקס אויך איי געענטעטערעפֿונג לוקסוטלע פֿיר רעגען געלעגט, וועלכעט קיין גענוס הייסט) פֿערגרייפֿט ער זיך ניכט דארטן, אויסער דאס ער דארונטער זיך געטיילט איינע (דאס דייער נוטלגענוס) איינע האלבע פֿרוטה ווערט איינע

טעם, ווי רבי דאפֿיר העלט, און וואס זיך בענראכטן, אינדעם און זיך, ווייל זיך טוף זיך, ניכט פֿער געריכט טעלען אונד טעלען קלוי לור אויסלעגונג; דאדער און אעהראלען זיך און זיך פֿערגריפֿען: קלוי ווען און איינעס אויך נאך דערען אבאלאכטען גענוס דאפֿען האט: זיינע געבער אבער זאגען: און קלוי זיך פֿערט אויסלעגן, ווייל זיך אלס בלוקס אין געלדעסווערטע הייליג ניכט פֿערט געריכט אונד געטעלעט לוי ווער דען ברייזען, דאדער קלוי און אויך ניכט אעהראלען הינטער איינע דער זיך דארטן פֿערגרייפֿט. דאז הלכה בוייבט נאך זעלען.

(42) אינדעם אין זיינע בעהיוונג עס איזאדער נאך אין דער פֿעהום דעם הייליגטוהום איינע.

פְּרוּטָה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ, הִרִי זֶה לֹא מְעַל. גִּתְּנָהּ לַחֲבֵרוֹ, הוּא מְעַל וַחֲבֵרוֹ לֹא מְעַל. גִּתְּנָהּ לְבֶקֶן, אִף עַל פִּי שְׂלֵא רַחֵץ, מְעַל. שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ הִרִי מְרַחֵץ פְּתוּחָהּ, הַכֶּנֶס וְרַחוּץ: (ה) אֲכִילָתוֹ וְאֲכִילַת חֲבֵרוֹ, הִנְיָתוֹ וְהִנְיָת חֲבֵרוֹ, אֲכִילָתוֹ וְהִנְיָת חֲבֵרוֹ, הִנְיָתוֹ וְאֲכִילַת חֲבֵרוֹ, מִצְטַרְפִּין זֶה עִם זֶה, וְאֲפִילוּ לְזִמּוֹן מְרַבָּה:

פרק

לֹא צִבְלָה מִמֶּנּוּ לֵאמֹר הִרִי הַכֶּנֶס מִיֵּד שֶׁהוֹסִיף צְבֻצֵן בֵּיתוֹ אֲלֵא כְּגוֹן שֶׁתְּכַסֶּה עִ"פ אַרְבֵּעַ שֶׁלֹּא צְבֻצֵן דִּכְשֵׁתֵל אִין לוֹ הַכֶּסֶף עַד שִׁדּוֹר תַּחְתִּיב וְיִכְסֶה זֶה זַע"פ כְּגוֹן שֶׁהוּא פִּירוֹתוֹ תְּנֻמִּים תַּחַת הַכֶּסֶף וְהוּא בְּשִׁמִּים דּוֹלְפִי עֲלִיבֵס וְתַחַת מִן הַכֶּסֶף צִבְלָן שֶׁל הַקֹּדֶשׁ כִּיּוֹן שֶׁהֶבִיז עֲלִיבֵס זַע"פ מְעַל: לְבֶקֶן. שִׁיחֵמוֹ נִרְחַח צְבִית הַמִּדְרָג: שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ וְלֹא מִיחֲסַד מְשִׁיבָה מִשֶּׁא"כ שֶׁאֵלֶּר אֲוֵמוֹת דִּמְחַסְקֵן מְשִׁיבָה וְלִדְיוֹן דְּקִי"ל מַעוֹת קוֹנוֹת מִמֶּנּוּ צְבֻצֵן כְּכִי וְשֶׁא"כ דּוֹקֵא צְבֻצֵן אֲכָל שֶׁלֹּר אֲוֵמוֹת זַע"פ מְשִׁיבָה לְכִיּוֹן דִּישְׁאֲלֵל מַעוֹת קוֹנוֹת צְבֻצֵן מְשִׁיבָה קוֹנָה: (ה) חֲצוֹר. הוּא אֲכָל חֲזִי שְׁעוֹר וְהֶאֱכִיל אֶת חֲצוֹר חֲזִי שְׁעוֹר אִין נִכְסוֹ הוּא חֲזִי שְׁעוֹר וְהַכֶּסֶף אֶת חֲצוֹר חֲזִי שְׁעוֹר וְכֵן הַכֶּסֶף וְאֲכִילַת חֲצוֹר אִין אֲפֵסֶל מִלְטַרְפִּי לַחֲזוֹ אֲשֶׁר מַעֲלוֹת: מְרוֹצָה. כְּגוֹן שֶׁאֲכָל אִין נִכְסוֹ צִבְלָה שְׁעוֹר הַיּוֹס

זאזט ער איינע פֿרוטה פֿען געהייליגעט זיך האט ער זיך ניכט דארטן פֿערגריפֿען; גאב ער זיך איינעס אנדערן האט ער זיך דארטן פֿערגריפֿען. דער אנדערע אבער ניכט. האט ער זיך דעם באדער געגעבען (אוס מיהן באז דען לוי אסמען) זיך האט ער זיך אויך דאן ווען ער זיך ניכט געבארעט דארטן פֿערגריפֿען, דען דער באדער זאגט לוי מיהן: דאז באד טעגעהט דא פֿיר דך פֿעלען, געהע היינין אונד באדע דך. (ה) דאז וואס איינער זעלבסט פֿעקס געהייליגעטן מיסטט אונד איינעס אנדערן לוי עסמען גיבט (אין דער גרעסע וועלכע לור מעילה ערפֿערדערט ווירד), וואס ער זעלבסט געט ניכט אונד איינעס אנדערן לוי געניסען גיבט, וואס ער מיסט אונד לוי געניסען גיבט, וואס ער געניסט אונד לוי עסמען גיבט, אלעס דייעס ווירד לוי אומאגענערעכענט (דאס ער איין סודרפֿעט וועגען מעילה ברייגען אויס), אויך ווען זענענערע לייטרויס דאנווייטען וואר (אלעס אויס אבער אין איינעס אייניגען פֿערזעהען געטעהען).

(א) השליח שעשה שליחותו, בעל הבית מעל. לא עשה שליחותו, השליח מעל. ביצד? אמר לו תן בשר לאורחים, ונתן להם כבד, כבד, ונתן להם בשר, השליח מעל. אמר לו, תן להם חתיכה חתיכה, והוא אומר טולו שתים שתים, והם נטלו שלש שלש, בלן מעלו. אמר לו, הבא

ואכל או נהנה או האכיל או הכנס את חצרו לזמן מרובה וכלל ד' סיני והעלם ה' מטריף:

פרק ו (א) שעשה. שנתן לו צ"ע הכהן הקדש או מעות של הקדש להוליאם צדקות חולין: צ"ע הכהן. ואפילו נזכר השליח דמעילה יש שלוח לזכר עזירה: תן צדק. של הקדש ונתן כד של הקדש: טולו ז' צ'. והוא שאמר טולו ז' צ' מדעתי דלא עקד השליח והשלוח מעל על שהסויף על דברי המשלח והאורחי חייבי שנטלו בג' מדעתם אכל אמר טולו ז' צ' שלוחות

פרק ו (א)

מיין בטהע דער זיינען אויפטרעג (מן געהייליגטען זאכען זיא לז חולין לו זאכען) פעלויג זק פערריכטעט זק האט דער הויזהערר (דער זיהן דאלו בעאויפטראגט) זיך דארטן פערגריפען (43) האט אבער יענער זיינען אויפטראג ניכט פעלויג זק פערריכטעט, זק האט ער (דער אבגעקורדעטע) זיך דארטן פערגריפען. וויא זק? ווען זיינער לז יעאמנד זאגט: גיב דאז געהייליגטע פלייט דען געסטען אונד ער גיבט זיהנען (געהייליגטע) לעבער קדערד גיב זיהנען לעבער אונד ער גיבט זיהנען פלייט, זק האט דיער באטהע זיך דארטן פערגריפען; האט ער געזאגט: גיב יעדעס מיין טטיק; אונד ער זאגט: נעהאנעט יעדער לז ווייא טטיקע, אונד זיא נעהאנען יעדער דרייא טטיקע, האבען אלע זיך דארטן פערגריפען. זאגט ער לז

(43) אבטען זאנעס הינזיכטיק זיינער זיבערטעטונג ניכט דער הויזהערר זאנדערן דער באטהע זיזאנער טולויג ווירד, זיירעק זאן גאטט עהער אלס דעק זענענען לז געהאקטען האבע, זק זאכט דאך מעילה זיינע אויסנאהנע זויט (צנדנד ה' ד').

הבא לי מן החלון, או מגלויסקמא, והביא לו, אף על פי שאמר בעל הבית לא היה בלבי אלא מנה, והביא מנה, בעל הבית מעל. אבל אם אמר לו, הבא לי מן החלון, והביא לו מגלויסקמא, או מן גלויסקמא, והביא לו מן החלון, השליח מעל: (ב) שלח ביד חרש, שומע, וקטן, אם עשו שליחותו, בעל הבית מעל, לא עשו שליחותו, החנוני מעל. שלח ביד פקח, ונזכר ער שלא הגיע אצל

צ"ע הכהן המשלח מעל שהיו נעמה דצדו והשלוח לא מעל שהסויף על שליחת צ"ע הכהן ולא עקד את השליחות ודוקא כשהיו החתיכות מקדשי צד"כ אכל חס הוי צדע עולה וכוונא צו לא מעל אלא האוכל צד"כ: בלוסקמא. תיבה: צל"י. דצדדים שכלל צמעולה ג"כ זיין דצדדים: (ב) החנוני. מעל כסויף' המעו של הקדש בחפזיו: וזכר. וכיון שזכר שז' אינו חייב קרצן מעולה שאין

זיהס: ברינגע איר דיעס אויס דעק פעניסטער קדער אויס דעק קאז פטען, אונד דער באטהע ברינגט עס זיהס, ווען זיך דער הויזהערר זאגט: זיינע זיינע וואר פקן דיעק, אונד ער האט פקן יענעק געז בראכט, זק האט דאך דער הויזהערר זיך דארטן פערגריפען (ווייל דער אבגעקורדעטע זיינען אויפטראג פערריכטעט, אונד וואס ער זיין זיינע האטעט ניכטס גיט) זאגט ער אבער לז זיהס: ברינגע פקן פעניסטער אונד ער ברינגט אויס דעק קאסטען, קדער זאוגעקעהרט, זק האט דער באטהע זיך דארטן פערגריפען. (ב) טיקט יעאמנד געהייליגטעט געז (אוס עס געזיין לז זאכען) דורך זיינען טויבסטואמען, באערויג זיינע קדער אונד זיינען: האבען זיא זיינען אויפטראג פערריכטעט, זק האט דער הויזהערר זיך דארטן פערגריפען (אבטען זיא ניכט דאלו פעזיג ווארען); האבען זיא אבער זיינען אויפטראג ניכט פערריכטעט, זק האט דער קרעאער (דער דאז געזאגט אבטען) זיך דארטן פערגריפען פקן (ווען ער עס לז זיינעק געברויכט פערווענדעט האט). האט ער עס אבער דורך זיינע פערטענד גע פערזאן געטיקט, אונד עראויג

ואצל חנוני, החנוני מעל בשוויציה. פיצד
יעשה? נוטל פרוטה או כלי, ואומר,
פרוטה של הקדש, בכל מקום שהיא,
מחללת על זו, ושהקדש נפדה בכסף,
ובשוה כסף: (ג) נתן לו פרוטה, אמר
לו הבא לי בחציה גרות, ובחציה פתילות,
הלך והביא לו בכלה גרות, או בכלה
פתילות, או שאמר לו הבא לי בכלה
גרות, או בכלה פתילות, הלך והביא לו

בחציה

קדש מעילה אלל מזיק: החנוני חיוב. והוא שזכרו צע"כ והסליח דאין כאן
שובב אלל החנוני אלל אם נזכר צע"כ ולא הסליח הסליח מעל שה' שבגתחלו וכן
אם נזכר הסליח ולא נזכר צע"כ צע"כ מעל: כילך יעשה. חנוני שידע
צפרוטה זו שהיא קדש קודם שיוצאה ונתערב צפרוטותיו כילך יעשה ויהיה

נערט זיך (דאס עס הייזיג איזט) בעפער דער בקטעהע לז דעם קרע
אער געקאממען, זיך האט דער קרעאער ווען ער עס אויסגעגעבען,
זיך דארטן פערגריפען (עס איסטען אבער ביידע הויזערער אונד בן
טהע זיך דעסטען ערמינערט האבען, ווען אלזע איהנען אום פערועטע
איזע איבערטערטער קיין קפער וועגען דעסטען מביגט, זינדערן דעם
אין מירטהוסן געווענען קרעאער). וואס האט דער קרעאער (ווען
ער איינע ווירד, דאס דייע איהן געגעבענע פרוטה געהיינגט, זי
אבער טען אונטער זיין אנדער געדו פערמיסט זייע) לז טהון (אום זיינע
פרוטה - אינגען ברויען לז דירפען)? ער ניאמט איינע אנדערע פרוטה
קדער זיין גערעטהע אונד זאגט: דיז געהיינגטע פרוטה, ווען זי
אויך זייע, זייע ענטהיינגט (אונד אויסגעלעט) דורך דייע פרוטה!
דען געהיינגטע קאן דורך געדו קדער געלדעסווערטע לזגעקויפט ווער
דען. (ג) גאב דער הויזערער דעם בקטעהען איינע (געהיינגטע) פרוטה
אונד זאגט לז איהן: ברייגע איר אום דערען העלפטע למאפען, אונד אום
דער אנדערן העלפטע דקטע; דייער אבער גינג היין, אונד ברעכטע
איהן אום דער גאנלען פרוטה למאפען, קדער אום דער גאנלען פרוטה
דקטע, קדער אומגעקעהרט: זיך האבען זיך ביידע ניטע דארטן פער
גריפ:

בחציה גרות ובחציה פתילות, שניהם לא
מעלו. אבל אם אמר לו הביא לי בחציה
גרות ממקום פלוני, ובחציה פתילות
ממקום פלוני, והלך והביא לו גרות מבית
פתילות, ופתילות מבית גרות, השלית
מעל: (ד) נתן לו שתי פרוטות, אמר לו
הביא לי אתרוג, והלך והביא לו בפרוטה
אתרוג, ובפרוטה רמון, שניהם מעלו, ר'
יהודה

חומר להשתמש צפרוטותיו: (ג) לא מעלו. שלא נעשית שלוחות צע"כ
צפרוטה והסליח לז עקר שלוחתו של צע"כ צפרוטה: מעל. שעקר הסליחות
יש נשיכה ש"פ: (ד) מעלו. והוא שיהיה האתרוג טוב צ' פרוטות הלכך

גריפען. (דער הויזערער ניכט ווייל זיין מויפטראג אום דער פרוטה
ניכט געטעהען; דער בקטעהע ניכט ווייל ער ניכט איר דער גאנלען פרוטה
זיינען מויפטראג לזווייער געהאנדעלט) זאגט ער אבער לז איהן: ברייג
גע איר אום דער העלפטען פרוטה למאפען טען דקטעהע, אונד
אום דער העלפטע דקטע טען דמהער! אונד ער ברעכטע איהן למא
פען, ווקעהער ער דקטע, אונד דקטע, ווקעהער ער למאפען ברייג
גען וקאלטע, זיך האט דער בקטעהע זיך דארטן פערגריפען (ווייל דער
זעלבע וקוקהל הייזטליך דער למאפען, אום דער דקטע דעם מויפע
טראג לזווייער געהאנדעלט אונד אלזע אום איינער גאנלען פרוטה אום
דער געהאנדעלט). (ד) האט דער הויזערער איהן (געהיינגטע)
לזוויי פרוטות געגעבען, אונד לז איהן געזאגט: ברייג איר איינע
אתרוג! אונד ער גינג היין אונד ברעכטע איהן אום איינער פרוטה
זיינען אתרוג, אונד אום איינער זיינען גראנאטאפעל; זיך האבען
ביידע זיך דארטן פערגריפען 44). רבי יהודה זאגט: דער הויזערער

44) ד' אתרוג אום אבער לזוויי פרוטות ווערט געווען זיין, ויז איהן
דער ערר בעפעהלען, דמהער דער הערר זיך דארטן פערגריפען: דער
בקטעהע אבער, ווייל ער זיינעם מויפטראג אונגעכטעט אום איינער פרוטה
זיינען גראנאטאפעל געקויפט, האט זיך חוץ דארטן פערגריפען.
(45)

יהודה אומר, בעל הבית לא מעל, שהוא
אומר לו אתרוג גדול הייתי מבקש, והבאת
לי קמון ורע. נתן לו דינר זהב, אמר לו
הבא לי חלוק, הלך והביא לו בשלשה
חלוק ובשלשה טלית, שניהם מעלו. רבי
יהודה אומר, בעל הבית לא מעל, שהוא
אומר לו חלוק גדול הייתי מבקש,
והבאת לי קמון ורע: (א) המפקיד מעות
אצל השלחני, אם צוריון לא ישפמש
בהם

בע"כ מעל כיון שקנה לו השליח כמו שאמר וסוה כמו שנתן לו הכי נעשה
שליחתו והשליח מעל שקנה רמון צפרוטה מדעתו: ג' ואלו היית קונה
33 פרוטות כמו שנתתי לך היית מביא לי אתרוג גדול סוה ד' פרוטות:
(ה) לרולי. קסורי קסד עסוה אע"פ שלין עליו חותם או קסד שלינו עסוה

האבע זיך ניכט דארין פֿערגריפֿען, דען ער זאגט לו איהם: איך הא
בע איינען גרמסען אתרוג פֿעראמאגט, דוא האסט איר אבער איינען
קליינען אונד טעלעטען געבראחט (45). גאב ער איהם איינען גארע
נען דינר, אונד זאגט לו איהם: ברייגע איר דארום איין העמד! (איין
גמל דינר בעטרעגט פֿינף אונד לואאליג זילבער דינר, עטוואס אעהר
מאס זעכס סלע) אונד ער ברייגט איהם איין העמד אום דרייט סלע
אונד אום דרייט סלע'ים איינען אאנטעל; זיך האבען זיך ביידע דארין
פֿערגריפֿען. רבי יהודה זאגט: דער הויזעהער האבע זיך ניכט דא
ראן פֿערגריפֿען, אינדעם ער לומ בוקטען זאגטן קאן: איך וואלטע
איין גרמסעס העמד האבען, דוא ברמלעטסט איר אבער איין קליינעס
אונד טעלעטעס! (ה) גאב יעמאנד דעם וועלמער געלד מין פֿערוואה:
רוג, זיך דארף לעטלעטער, ווען דאז געלד איינגעבונדען (מין איינעס

45) ער זאגט נעמליך: העסטעסט דוא אום איינע לוייח פרוטות איינע
אתרוג געקויפט, זיך העסטעסט דוא איינע בעקעוואשן דער פֿיער פרוטות
ווערטה ווערע; יעטלט גאבסט דוא נור דארום איינע פרוטה, זיך חיס
ער חלם איינער, דער נור לוייח פרוטות קאסטעט, קויין אונד טעלעט,
דאעהר האסט דוא איינען אויפטרונג ניכט געהעריג ערלויט.

בהם, לפיכך אם הוציא, מעל. אם מתרים,
ישתמש בהן, לפיכך אם הוציא, לא מעל.
אצל בעל הבית, בין כסף ובין כסף לא
ישתמש בהם, לפיכך אם הוציא, מעל.
החונגי פבעל הבית, דברי רבי מאיר. רבי
יהודה אומר, בשלחני: (ו) פרוטה של
הקדש שגפלה לתוך תבים, או שאמר
פרוטה

והסומם לא וסתמם צהן דגלי' דעמיה דלא ניחא ליה שיסתמם צהן הכפקד:
מותרי'. סקסורי' כשאר קסדים ואינו עסוה ואין עליו חותם ה"ל כאלו ה"ל
הכפקיד שיסתמם צהן לטכך לא מעל הכפקד והמפקיד נמי לא מעל דהא לא

אונגעווענהליכען געבונד קדער פֿערגריפֿען) זיך דייעס געלדעס
ניכט בעדיהנען. דאעהר ווען דער וועלמער זעלבע פֿיר זיך פֿערא
ווענדעט האט, פֿערגרייפט ער זיך דארין. (דא דורך דאז מרט דער
זיבערגאבע, דער ווילע דעם הויזעהערן ערקאנט אייט, דאס עס
דער וועלמער ניכט ברייכען זאלטע.) וואר דאז געלד אבער ניכט (איינע
געבונדען, איט געווענהליכעס געבינד קדער ניכט פֿערייגעט זיך דערן)
קפֿען, זיך דארף זיך דער וועלמער דעסען בעדיהנען; דאעהר ווען
עס לעטלעטער פֿיר זיך פֿערווענדעט האט, ער דארין זיך ניכט פֿערא
גרייפט. (ווייל עס ערייכטליך אייט, דאס דער הויזעהער איהם גלייב
זאם דען אויפֿטראג גאב, זיך דעסען לו בעדיהנען; דאך אויך דער
הויזעהער פֿערגרייפט זיך ניכט דארין אינדעם ער דאך איהם ניכט
אויסדרייקליך הירלו דען אויפֿטראג געגעבען.) גאב ער עס אבער איי
געס הויפֿלעטער (פֿריפֿאטאאנע לור פֿערוואהרונג) זיך דארף זיך לעטל
טערער אויף קיינען פֿאלו דעסען בעדיהנען, דאעהר ער אויך
ווען ער עס פֿיר זיך פֿערווענדעט האט, הירוועגן זיך דארין פֿערא
גרייפט. דער קרעמער ווירד הירן ווא איין הויפֿלעטער (פֿריפֿאטאאן)
אנגעזעהען (איין קרעמער הייסט, ווער פֿרוכטארטען קדער געוויירלע
אין איינעם קראמלדען פֿערקויפט) זיך זאגט רבי מאיר, ווא געגען
רבי יהודה זאגט: ער ווירד ווא איין וועלמער אנגעזעהען. (ו) ווען
איינע פרוטה דעס געהייליגטען מין איינען בייטעל (חולין, געלד) גע
פֿאלטן, קדער ווען דער אייגענטהאבער געזאגט: איינע פרוטה מין
דיע'

פרוטה בקים זה הקדש, בין שהוציא את הראשונה, מער, דברי רבי עקיבא. וחכמים אומרים, עד שיוציא את כל הקים, מודה ר' עקיבא, באומר, פרוטה מן הקים זה הקדש, שהוא מוציא והולך, עד שיוציא את כל הקים:

כ"ל נמלו' שסתתה צהן: הכנוני. סמוכו פירות או צמחים: (ו) הלאשחיה. לנודק תסמינו מעל: כל הכיס. לנודק חוליץ סלין מעילה מן הספק ולין הפדוטה נטיל' כדור' סוף לו מתירי' הוא סיכול לחללו א"ג תנע ססיע ולל נטיל' א"כ דהוי' דבר סדרכו למנות:

א י י נ ל י י ט ו נ ג

נגענווערטנער טראקטאט הייסט דעסחאלב תמיד (בע' שט ע נ ד י ג) ווייל עס פֿאָן דעם טעגליכען אָפּפֿער האנדעלט, מעלכעס אללע מאָרגען אונד אבענד געפֿפֿערט ווערען מו טע (וואָפֿאָן סמוח) כ"ט ל"ח א' ז' ו') אונד (צמדנר כ"ח ב' א' ז' ו') אָפּקאָממט, אונד וואָרין דאמאלס דער אללמעגליכע נאָטטעסדיהנסט בעשטאנד. דא אָפּפֿער ווארד פֿאָן דען ראבבינערן אלס אבגעקירצט פֿאָן עולת תמיד בלאָס תמיד גענאנגט. ער פֿאָלגט אין דער אָרדנונג זאָשפעט, ווייל הירין קיינע וויסענ' שאַפֿט, וועדער געבאָטמ נאָך פֿערבאָטמ, זאָנדרן איינע דינע ערצעה' לונג דינעס פֿערטאהרענס ענטהאלטען אייזט, עס ווירד אבער אין דינעס טראקטאטע (ווייל ער היסטאָרישער טענדענץ אייזט) דינער געגענטשאנד אין איינער בעססערן אָרדנונג אלס זאָנסט אין דער משנה געוועהנליך אייזט, אָהנע איינמישונג פֿרעמדער דינגע, וויא פֿאָלגט, אבנעחאנדעלט, געמליך: דער ערשטע אבשניטט מאכט דיון אנפֿאנג מיט דעם פֿלאטצי' אויסוויזען דער נאכטוואכען איס טעמפעלונגעביידע, דער אנקונפֿט רעס פֿאָרשטעהערס דער לאָאָזע (וועלכער אויך אין הינויכט אנדערער פונקצי' ציאָגען נעוויסע פֿאָרציגע האטמעט) אונד אייניגע פֿערדיכטונגען איס טעמ' פעל, דורך דען הויך דאז לאָאָז הירצו בעשטעללטען פרישטער. דער צווייטע אבשניטט האנדעלט פֿאָן דער רייניגונג דעם אייסערן אלטארם פֿאָן דער אשע; דיא אנאָרדנונג דעם אלטארהעערדעס, אונד דער האָלצ' ארטען צום פֿייער דעסזעלבען. דער דריטטע האנדעלט פֿאָס לאָאָזען צו דען פֿערשידענען אָפּפֿער־פֿערדיכטונגען דעם טעגליכען לאממעס, דער

דינעס בייטעל וואָל געהייליגס זיין. זאָ האט ער, זאָ בארד ער דיא ערסטע פֿרוטה (פיר וויינען געברויך) אויסגעגעבען, זיך דארטן פֿער' גריפֿען, זאָ ווירד רבי עקיבא'ס וואָרטע: דיא אנדערן געוועהרטען זאָגען: ער (פֿערדרייפט זיך ניכט עהער דארטן) אַלס ביי ער דען גאנץ זען בייטעל געויר פיר זיך אויסגעגעבען האט. (דיא הלכה בלייבט נאך זעטלערן.) דאָך געסטעהט רבי עקיבא, דאס ווען ער זאָגט: איי, נע פרוטה אויס (אבער ניכט אין) דינעס בייטעל וואָל געהייליגט זיין! דאס ער זאָפֿאָרט דאז געויר פיר זיך אויסגעגעבן דערין, (אונד און פֿער' גרייפט זיך ניכט עהער דארטן), אַלס ביי ער דען גאנצען בייטעל פֿאָר זיך אויסגעגעבען:

ס ל י ק

מִסְכַּת תְּמִיד

פרק א

(ב) בְּשֵׁלֶשֶׁה מְקוֹמוֹת הַפְּהִינִים שׁוֹמְרִים כְּבִית
 הַמְּקֻדָּשׁ, כְּבִית אֲבֹטִינִים, כְּבִית
 הַנִּיצוּץ, וּכְבִית הַמּוֹקֵד. בֵּית אֲבֹטִינִים וּכְבִית
 הַנִּיצוּץ הֵיוּ עֲלִיּוֹת, וְהַרְזֻכִּים שׁוֹמְרִים שָׁם.

בית

פרק א (א) שומרים. מפני הכבוד וגדולה הוא לזכות שלא יהא בלא שומרים ולא מפני פחד לסטים וגנבים: עליות.

פרק א (א) אן דרייא חרטען היעלטען דיא פריסטער (דיא נאכט
 איבער) מיט הייליגען טעאפעל וואכע 1), (דער
 עהרע דעם גאָטטעס הויזעס וועגען, און דאָרף דעסען הערליכע
 קייט אולנלייגען): אין בית 2) אבטינס 3), אין בית הניצוץ 4)
 אונד אין בית המוקד 5). דיא ערטערן לוייא ווארען זעלנער,
 געבויעט אן דען זייטען דער פּאָרטען דעם טעאפעל פּאָרהאָפעס 6) 3

- 1) דינע חסרעגעלן ווירד אויס דען און (צמדל ג' ל'): דרייאחאל פּאָווי קאָווענדען וואָרט שמר (בעוואַכען) געפּאָלגערט.
- 2) דאָז אין דינען טראַקטאָטע בית האַט ניכט איינערלויאָן בעדייטונג אונד הייסט בחוד געוואַך, בחוד געווענע אָבע, בחוד הויז פּאָדער געט ביי דע איבערהויפט, דאָהער איזט עס היר אונאויבערזעגלט.
- 3) דינער אַבטינס פּערטטאנד דיא קינסטליכע לובערייטונג דעם רייפּער ווערק, ער בילדעטע איינע אייגענע פּאָויליע, וועלכע דינע וויסענע טאָכט אַלס געהייזניס בעוואַהרטע, אונד דאָז לינער וועלכעס און איינען לו דינער לובערייטונג איינרייטעט, היס בית אַבטינס.
- 4) דיא אַוואַכע דינער בענענונג איזט נאָך ניכט אויסגעטיממעלט.
- 5) בראַנדעוויז נאָ גענאָכט, ווייל ניאָחאָלס דאָ דאָז פּיינער עלאָס, אונד און פּאָן היר פּיר דאָז בעדריפּניס דעם אַלסאַרס פּיינער נאָח.
- 6) אַבטינן דינע לינער טהיילס אין פּאָרהאָן דיניין זינען, דורפּטען דיא פּריסטער דעננאָך, ווען יאָ הידע וואַרען, דאָרין זיטלען, דען דעכנער אונד

דייניונג דעם איינערן אלטארס פּאָן אשע, אונד דעם פוטצען דעם לייפּט
 טערס. דער פּירטע אַבטינעט פּאָס שלאכטען דעם טעגליכען אַפּפּערס
 אונד דעם צערשטיקקען דעסעלבען; וויא דיא דאמיט בעאוויטראנטען פּראָ
 סטער דיא נילדשטיקקע אויף דען אלטאר דאס טרוגען, אונד נאך דעם
 שטיינערנען וואלע גינגען דאז שמע צו לעזען. דער פּירטע בעשרייבט
 דיא הירבייא אבצולעזערען שריטשטעללען; דיא אבצוהאלטענדרען גע
 באַטהע אונד דיא אנשטאלטען צום רויכאוישטייגען לאססען דעם רייכער
 ווערקעס. דער זעכסטע בעשרייבט דאז פּערפּאָהרען דינעס אין רויך
 אייפּשטייגען לאססען דעם רייכערועדקס זעלבסט. ענדליך דער זיבענע
 טע אַבטינעט, וויא מאן זיך פּערהאלטען זאָלל, ווען דער האָהע
 פּריסטער זעלבסט דיא אַפּפּערפּעריכטיונגען לייסטען וואָללטע, וואָ ענד
 לייך דער בעשלוס מיט דער אַפּפּערמויק; אונד דיא לאָנגעווענע דער לויט
 געמאכט ווירד.

דינע דינער אַוואַכע טהיילס בעאוויטראנטען דיא פּאָרהאָפעס
 בראַנדעוויז נאָ גענאָכט, ווייל ניאָחאָלס דאָ דאָז פּיינער עלאָס, אונד און
 פּאָן היר פּיר דאָז בעדריפּניס דעם אַלסאַרס פּיינער נאָח. אַבטינן דינע
 לינער טהיילס אין פּאָרהאָן דיניין זינען, דורפּטען דיא פּריסטער דעננאָך,
 ווען יאָ הידע וואַרען, דאָרין זיטלען, דען דעכנער אונד

בית המוקד ביפפה, ובית גדול היה מקה
רוברים של אבו, וזקני בית אב ישנים שם,
ומפתחות העזרה בידם, ופרחי כתוב
איש קסרו בארץ, לא היו ישנים בנגדי
קדש

צנויות כל שעדי העזרה ואפילו היו אותן עליות מקלתן בעזרה ופולין הכהנים
לישם שם כשהם עיפוס דגנים ועליות לא נתקדשו: והרזוי. ילדים פחות
מצד י"ב שנה שעדיין לא הביעו לעבודה עזדין להו סומרים: כיפה. שקודין
כל' ביוועלב לא היתה עליה אלא צנוי' צלדן: מוקף רוצין. אטעזעט של
צנוי' בוית היו משקעות כותל וולא' מן הכותל לתוף בית המוקד ללך
הקדקע ועל גביהן אצנים אחרות קלרות עהן טיוללות נתי מן הכותל והיו
במין מעלות זו על זו: בית אב. המעמד היה מתחלק לו' צתי אצות כמנין ותי
השזוע כל א' וימו וזקני בית אב של אותו יום היו יסנים על אותן הרוצין
צחני' שחול. פרחי. צחורים שהתחיל שער זקנס לפרות וזן היו השומרים
דמטו לעזרה קרו להו קדמי: כקפו, לשון כרוש וכסות: צלדן. שלא היו

דקרט ווארטען דיא קנאכטן דער פריסטער (וועלכע מיהר דרייאנערה
טעם יאהר נאך ניכט עררייכט האבען, פלאנליך נאך קיינען פריסטער
ליבען דיהנסט פעררייכטען קענענען). דאז בית המוקד וואר איין
(אויף עננער ערדע טענהענדעם) געווענלעך, אונד איין גרעסער זאמלונג
איין וועלכעס מוס אונד אוק (בענקע) פלאן געהויענען טיינען ווארטן 7).
וואריין גיג, אינדעס און אס הייאנען קרטע טאפען דארף), טליע
פען דיא עלטעסטען (פרסטעהער) דעס פאזייענסטאממעס (יערע ווא
כע חבטהייאונג, טהיילטע זיך איין זיעבען פאזייענע טעטאמע, נאך
אנלאהל דער וואכענטאגע אב, אונד יעדען טאג הילט איין אנדערער
פאזייענעטאטאס וואכע), וועלכע דיא טליסטע דעס פארהעפענס איין העג
דען האטטען. דיא פריסטער יינגלינגע, וועלכע טאן דיהנסטענהייג ווא
דען אונד היר וואכע הילטען) טליעפען היר, וואך יעדער איין פאסטער
אויף דער ערדע אונטער זיך האטטע, (דא יא איין קיינען בעטטען
קערען אויף דער ערדע טאפען אוסטען). יא טליעפען אבער ניכט

אונד קערע ליאזער דעס טעמפלונגעביידעס ווארטען ניכט געהייאונג.
ותקנס דורכע קיינער אויף דען טעמפלונגונד יטלען, אום דיא קמט
זע אויס דעין הויזע רודיס.
(7) אויף דיען טטינען גאב עם אבעראום טטינע, דאך זי, דאס
דיא קערע טפפען קליינער חונד טעהלענע אחרען אום דיא חיה
טערן. (8)

קדש, אלא פושטין ומקפלין, ומביחין אותן
תחת ראשיהו, ומתכפסין בכסורת עצמן.
אירע קרו לאחד מהון, יוצא והולך לו
במספדה והולכת תחת הבירה, ותגרות
הולקין מפאן ומפאן, עד שהוא מגיע לבית
הטבילה. ומדורה היתה שם, ובית פסא
של כבוד, וזה היה כבודו, מצאו געויל,
ידע

טוכני' ע"ג תרות אלא צלדן כדך שומדי חלרות המלך: תחת. נגד ראשיהן
ולא תחת ראשיהן ממש לפי שיט צבדי כהונה כלאים כגון אצנו ואין מותר
להסתתם צדן אלא צעט עבודה: עלמן. צבדי חול: צמסצה. מהילה ההולכת
תחת הצירה וכל המקדש קרוי צירה ולא הי' מהלך דרך העז' מפני שהי' צע"ק
וקי"ל מחיל' לא נתקדשו הלכך הלך דרך המחילות: דוקות. צמחילה: מדורה.
הככהן מתחמם צה לאחר שצבל: כצודו. שלא נכנס צו אדם כז' שהיה שם

איין הייאנען קליידערן, זאנדערן קענען זעלבע אויס, וויקעלטען יא לז
זאמען זענטען יא זיך אונטער מיהרען היפטערן 8), אונד דעקא
טען זיך היט זייגענען (וואכען) קליידערן לו. ווידערפאהר זיינעס פלאן
מיהנען איין נעכטליכער לופאל, זיך גיג ער הימיס דורך דען אונטער
מיהרדייען גאנג (ההאלע, קערע ווענדעטרעפפע), וועלכער אונטער
דעס טעמפעל פארטאויפט; (דיא אונטערמירדיטען גענגע אונד הנה
זען ווארטען ניכט געהייאונג; אויף ביידען זייטען בראנטען אראפען;
זיך גינגס פארט) ביו ער מינס הויז דעס טויכבארס קאס, דארט וואר
זיינע הילף פלאממע 9) (פיר דען פריסטער, זיך נאך דעס אונטערטוי
זען לו ערוועראען); אויך וואר דארט איין אנטענדיגער אבטריטט,
דעספען פארלונג דארין בעטטאנד: (דאס יאמאלס לוייט פריסטער אויף
זיינען היינן גינגען דאהער), פאנד ער עם לוגעטאקסטען, דא וואוסטע

8) ניכט אונטער מיהרען היפטערן ווירקליך, זינדען זאלע אום כלאים.
געוואנד אויסער דער דיהנסטלייט ניכט בענוטט ווענדען דורכען, זאג
דערן יא זענטען יא אונזוייט מיהרען היפטערן אונד זאלע בייה דער
האנד לו האבען.
9) מדורה וויא חין (יחזקאל כ"ד ט', זענעס ל' ל"ג): וואך עם זיבעראון
זיינען חנגעלונדענען הקולטטקס בעדייטעט.

יורע שיש שם אדם, פתוח, יורע שאין שם אדם. יורד וטבל, עלה ונסתפג, ונתחמם כנגד המדורה, בא וישב לו אצל אחיו הכהנים, עד שהשערים נפתחים, ויוצא והולך לו: (ג) מי שהוא רוצה לתרום את המזבח, משפיים וטובל, עד שלא יבא המזבח. וכי באיוו. שעה המזבח בא? לא בר העתים שוות, פעמים שהוא בא מקריאת הגבר, או סמוך לו, מלפניו או מלאחריו

זכרו: נסתפק. קינח המים שעל זכרו: אלל. צצית המוקד: והולך. שז"ל משתלח חוץ לעזרה ואע"ג דצית המוקד נמי צעורה התיירו לו ליטע שם הולכי ונטמא צמיס. (ב) לתרום. תדומת הדסן: ועובל. שאין אדם אפי' טהור כנס לעזרה לבעזרה אלא כעל: צאיה שעה. וכי היה זמן קדוש לצית הממונה דאמרת שעל קודם צית הממונה וכי ידע מתי יצא הלך מני שהיה

ער דאם יעאמר דארין אייט. ער גיג אונץ היגאב, טויכטע זיך אונטער, גיג הערוין, טרמקעטע זיך אב, אונד וועראטע זיך אן דער פלאמאטע; דאן קאס ער אונד יעטלטע זיך ווידער געבען זיינען קאז העראדען, דען פריסטערן, ביי דיא פקערטען געמפעטע וואורדען, ווי ער זיינעט וועגס פקרט גיג, (אינדעס ער אן דעאזעלבען טאגע קיינען טעאפעליהנסט אהער פערריכטען דורפטע). (ב) דערזעניגע פריסטער וועלכער אטע פקן דעס אטמאר וועגרייאטען ווקאלטע 10, סטארד פריה אויף, טויכטע זיך אונטער 11, בעפקר דער פקערנע יעטלטע (איבער אונעס אונען מיט טעאפען) קאס. אבער לו וועלכער טטונדע קאס דען דיער פקרגעטלטער? ניכט אלע לייטען ווארען אין דיער הייזיכט גלייך; דען אמלאמל קאס ער גלייך איט דעס האה

10 ער נאחק ניכט אלע אטע וועג, ופקדען איינען געוויסען טהיל, דאז הער היירדער אויסדרוק הרים הרשן ביידער גענלליכען אסענאברייאונג ווירד זיין געברויכט.
11 עם דורפטע ניאמאחד, אויך ווען ער ריין וואר, אין דען פקרהקל גיי הען, בעפקר ער זיך אונטערטויכט האט.

מלאחריו. המזבח בא, ודופק עליהם, והם פתחו לו. אמר להן, מי שפכל יבא ויפיים, הפיסו, זכה מי שזכה: (א) נטל את המפתח, ופתח את הפשפש, ונכנס מבית המוקד לעזרה, ונכנסו אחריו, ושתי אבוקות של אור בידם, ונחלקו לשתי כתות, אלן הולכין באכסדרא דרף המזרח, ואלן הולכין באכסדרא דרף המערב, היו בודקין והולכין ער

דזה לתרום הי' משנים כל מה שיכול; דופק. מיקס נחת צפת צית המוקד: הצד. א"ד קריאת התדגול וד"ד כהן סבי' רגיל לקרות סמוך לעלות השחר עמדו כהני' לעבודתכם: ויפיים. צצית המוקד צמיו הכנוי צקש דאין פייס אלל צעורה צתקוס הקודש וטאר פייסות היו זלסכה בגוית. סהכניס צעורה טיו קדוים לל"ל קב אלל הכא שעדיין לא ידוד לעזרה הכא היו מפיסיו ו"א זנס זה הפייס לל"ל סג: (ג) הספס. פתח קטן שנתוך גופו של פתח גדול: אזקות. חוץ מלילו שצת ואע"ג דלזינו אלל שצות ולין שצות צתקש אפסה לצדוק צנרות הדולקים שם מע"ס: אכסדרה. קצוצ לכותלי העזרה

וערוין, (נאך אנדערן אייט דער אקרגענפערקוינדיגונג דעס פריטערס), אמלאמל עטוואס פקרהער אונד אמלאמל עטוואס נאכהער. דער פקרא געזעטלטע קאמפפטע, זיט אמלטען איהס אויף; אונד ער זאגטע לו איהען: ווער זיך אונטערטויכט האט 12, קאמאע אונד אונד! זיט אקען, אונד וועט עס געלאנג דער ערלאנגטעס. (ג) היהוין נאהסער דען סליסטעל, אפעטע דיא קליינע טהירע, (אין דער גרמקטען טהירע וועלכע פקן בית המוקד נאך דען פקרהקל פיהרט), געהט פקן בית המוקד מין פקרהקל, אונד דיא אנדערן פמאנטען איהס. יעדער פקן איהען האטטע לווייט אנגעלינדעטע פאקקעלן מין דען הענדען, אונד זיט טהייילטען זיך מין לווייט פארטהייטען. דיא איינע געהט דורך אכסדרא (דען בעדעקקטען גאג, דיא האלע, גאולעריא) קסטע ווערטען דיא אנדערע געהט דורך אכסדרא וועסטווערטען. זיט

12 דיא ארט אונד דאז פערפארהען בייד דעק אונען, סטעהט אין טראק; טאט יומא אכטייטס. 2. משנה 1. דייטליך בעשריבען.

עד שמיניעין למקום (בית) עושי חביתים, הגיעו אלו ואלו, אמרו שלום, הכל שלום, העמידו עושי חביתים לעשורה חביתים: (ד) מי שזוכה לתרום את המזבח, הוא יתרום (את המזבח), והם אמרו לו, הנהר שמא הגיע בקלי, עד שתקדש ידיו ורגליו מן הפיור. ויתרי המחפה נתונה במקצוע, בין הכבש

עמודים של אצנים ואלאי ומן העמודים ועד הכתלים היה סכך על גזיזין ומן העמודי ולחון לא ה' סכך והמזבח ה' שלא במקום הסכך והיו מתחלקי ל' כמות כדי שיהי' רואים כל כ"ט טיהיו כלן במקומן שלום והולכים זאכסדללות בעשויות ללך רוח לפניות אלו מהלכים צחלי של ג' מזרח ואלו מהלכין צחלי של על מערב עד שפוגעים זה בזה במקום שעושי מנחת חיותי של כ"ג כל יום והוא סמוך לשער נקוד וס אמרו זה לזה שלום הכל שלו מלאכו כל הכלים צלום: לעשו'. להם חמין לדיניה: (ד) צללי. צמחה סהיא כ"ט: והיו ב"ז אומדים לו הדי כו': צמקצוע. צקן זיות הכנש היא נתונה אלל מקום

אונטערוואכטען מיט פֿערטונגעהען (מב אלע דיהנסטונגערעטהע אויף גני הַרְיָגֶעכְן קָרַטע טעעהען), ביי יא אן דען פֿאַט'ן קָוֵאען, ווי אן דען פֿאַמאנעקווען (דעם הַרְהֶענפֿריסטערס, וועלכע טעגליך אַפֿרגענס אונד אַבערס געמפֿערט ווערען), לוריכטעט; דָרַט טראַפֿען יא מינאדער אונד אַגטען: ווקה! אַלעס ווקה! (13) (נעאליך אַלעס גערעטהע מיט אן יינער טעאלע, אונד אין בעסטער פֿרדונג וויר פֿעראיסטען ניכט). דאן טעאלטען יא (אן איהרעס קָרַטע) די פֿאַמאנעקווען בעקער וקלע לו פֿערפֿעריגען. (ד) דעס עס מיט אָקיען געלאנג אַסע פֿעקס אַטאָרע וועגלוריאַטען, דער ריאַטע עס דאָ פֿען וועג, ווקבייא די אַנדערן לו מיהק אַגען: (ווייל ער עס, ווען ער אַליין גיג, פֿערגעסען קָונטע); גיב אַכט דאָס דאָ ניכט מיין היי אַגעס גערעטהע (דערגאָייכען די קָהאַלענפֿאַנגע מיט) בעריהרמט, בעפֿער דאָ דיר הענדע אונד פֿיסע מיט דעס וואַטבעקקען געהייליגט (געוואַסען) האַסט, די קָהאַלפֿאַנגע אַגט מיט וויקעלו לוויען דער

12 א שלום ווירד אין העברעאישער ספרדע חוץ רעד העברעאישען ספרדע דעם בריכט, שלום הכל שלום איינע אין רעד העברעאישען ספרדע דעם נחבי

שי

הַכָּבֵשׁ לַמִּזְבֵּחַ, בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל בָּבֶשׁ. אִין אָדָם נִבְנֶם עִמּוֹ. וְלֹא גַר בְּיָדוֹ, אֲלֵא מִהַלָּךְ לְאֹזֵר הַמַּעֲרָכָה. לֹא הָיוּ רוֹאִין אוֹתוֹ, וְלֹא שׁוֹמְעִין אֶת קוֹלוֹ, עַד שֶׁשׁוֹמְעִין קוֹל הָעֵץ, שֶׁעָשָׂה בֵּן קָטִין, מוֹכִיגֵי לְפִיּוֹר. וְהָן אוֹמְרִים, הַגִּיעַ עֵרָא, קָדַשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַפִּיּוֹר, נִטְרָה מִחֲתַת הַבְּסָסָה, וְעָלָה לְרֹאשׁ הַמִּזְבֵּחַ, וּפְנָה אֵת

שכלה הכנש דהיינו צין הכנש ולמזבח: אין אדם. כי הוכי דלון אדם נכנס צין האולם למזבח אלא צעמת עזרו' ה"י אסור לכנס צין אולם לכנש דכנש הוא למזבח לכל דבר: דואין. טגוצה הכנש ה' מפסיק ציניהס: צן קטין.

אטאמר טטולפֿע, (לור אבענדזייטע דעסועלבען) 14. יאמאנד דורפֿ: טפ מיט מיהק היינין געהען, אויך דורפֿטע עד קיין אייכטער אין דיא האנד נעהאטען, יאנדערן ער גיג בייס איכטע דעס אטאמרהערדעס. ווערער זאה אטן מיהק, נאך הַרְטע און זיינע טטיאטע, ביי אמן דאו גערייט דער הַרְלענען אטזיע הַרְטע, וועלכע בֵּן קָטִין (מיין גע' וויסער הַרְהֶע פֿריטער) אַלס פֿאַרריכטונג דעס וואַטבעקקען אַכטען אַס 15), דאָ אַגטען יאָ: יעטט מיט דיא לייט דאָ! ער הייליגטע (וואַס) ייינע הענדע אונד פֿיסע! נאָס יאָרען דיא יולבערנע קָהאַלענע פֿעמאנע, טטיג אויף דען אַטאָר היינין, ריאַטע דיא קָהאַלען היר אונד

בחדרוקס וועגען אונד לור פֿערטערקונג דעם געדאנקענס איבליכע ווי. דעהרְהוֹנוֹ (ויהע תו'ע בשם המפרש). 14 כבש פֿעק עברעאישען כבש (אין "ד"ה י' ט' ו' ח'): איינע סטייגע, סרעפֿע, אויס סטיינען אָדער הַרְן וועלכע איינע איבער דער אַנדערן געאַכט זינד, היר אַכער נור איינע טטולפֿע אויפֿווערטס בעדייטעט, ווקייט דיא איבערועטונג טטולפֿע אַלס ניכט ווידערספרעכענד דעם פֿעריבטעהע פֿען לאַ תעלה במעלות גערעכטפֿעריגט אַלס. 15 אין וואַסערורד, ווקְרוֹךְ דאָ וואַסער דעם וואַסבעקקענס אין איי נער ליסטערנע געווענקט ווקְרען, דאָמיט דויעס וואַסער ניכט דורך איבערנאָכטען פֿערווערפֿליך ווערדע, דאָ יעדע מיט הייליגט געהייליגט. טען גערעטהע בעפֿינדליכע זאכע נאָכטס דורך איבערנאָכטען פֿערווערפֿליך ווירד. דער רמב"ם גיבט איינע אַנדערע ערקלעהרונג.

את הנחלים הילף (והילף), וחתה מן המאכלות הפנימיות, וירד. הגיע לרצפה הפד פניו לצפון, והלף למזרחו של כבש כעשר אמות. צבר את הנחלים על גבי הרצפה, רחוק מן הכבש שלשה טפחים, מקום שנותנין מיראות העוף ודשון מזבח הפנימי והמנורה:

פרק ב

(א) ראיהו אחיו שירד, והם רצו וקאו. מהרו, וקדשו ידיהו ורגליהו מן הביר

כך שמו של כ"ב שעשה נגלל הסוצ דע"י משקעים הכיור צדור שלא יהיה מימיו נפסלי' זליכה לפי שכל דבר שנתקדש צ"כ נפסל זליכה והמצ"ס פי' שהמכני הוא כלי סביב לכיור שלא נתקדש צ"כ ושם היו מניחי' הקיס זליכה כדי שלא יתקדשו ויפסלו זליכה: הפנימו'. הבחלים שבחמלע האש שנתלנו כע"ז: הכך פניו. לא הי' מהלך כדרכו דרך המזרח אלא הופך פניו לנפון העזרה דהיינו לדרום המזרח:

פרק ב (א) ראיהו. לאותו שתרם המזבח סידר ונתן את הבחלים מזמוחו של כ"ב: הכיור. דהואיל ורוני לקדש

דקרט וועג, סאררטע דאן פֿון דען טאָן פֿערבראָנטען דיא איטטעלן סטען הערויס, (ווייל יא זיך באַמאָר לז אטע ווערדען), גיג דאן העראב; קאָס לזן פֿלאַסטער, ווענדעט זיך גאָרדווערטס, גיג אן דער קסטע וייטע דעס אַטאַרטסטופֿעס אונגעפֿעהר לעהן עלאָטן ווייט הין, הייפֿטע דאן דיא קאָהאָטן אויף דעם פֿלאַסטער, דרייַה האַנד ברייטע פֿאָן דער אַטאַרטסטופֿע ענטפֿערנט, נעאָליך אויף דען קָרט, וואָ און דיא קרָפֿי פֿלע דער פֿאָקאָפֿפֿער, דיא אטע דעס איינגערן אַטאַרטס אונד דיא דעס איינטערס היגאב.

פרק ב (א) ויח איהו זיינע ברידער (דיא אנדערן פריסטער) ואז הען הערכטטייגען (פֿאָקס אַטאַר נאָדערס דיא אטע וועגגרייטט וואַר), אַפֿען זיח אונד קאַמען הין, זייַלעטן אונד הייַניגטען

בכיוור, נטלו את המנורות ואת הצנורות, ועלו לראש המזבח, האכרין והפדרין שלא נתאכרו מבערב, סונקין אותם לצדדי המזבח. אם אין הצדדין מחזיקין, סודרין אותם בפובב על הכבש: (ג) החלו מעלין באפר על גבי הספוח, ותפוח היה באמצע המזבח, פעמים עליו בשלש מאורת פור.

וברגלים

ידיו לנודך עזרה דטאין ללכת צין האולס ולמזבח: מנפוח. יעים לפנות את הדסן: לנודך. מולגות להסיד האזנים: סונקין. מסלקי: על הכבש. שלא יפסלו זליכה טאין יבולי' להקטידן עד למחר שיקטירו צדדי תמיד ומזבח אין לני וכבש הרי היא כמזבח: (ב) החלו. אחר שסקרו האזנים והסדרים היו מוכני' את האפר צמנרפות שזיס ומעלי' אותו לתפוח כמין כרי גדול שיהיה צמלע המזבח ועשוי כתפוח: ג' מאות. בזמא קתני למעולס לא היינו

טען (דורך וואַסען) מיהרע הענדע אונד מיהרע פֿיסע אויס דעם בעקא קען, נאמען דאן דיא קליינען טויפֿעלן (וואַמאָיט זיח דיא אטע אויף דעם אפֿעלפֿעראַיגען אַסענהויפֿען אויף דען אַטאַר (תפוח), הינטמערטען), און דיא גאָבעלן (דיא אַטאַרטטיקקע דאָמיט אויף דיא זייטע לז סאַרע רען), טטיגען קאָבען אויף דען אַטאַר הינויף, רייאַטסן דיא אַק אַבענד ניכט גאַנץ פֿערבראַנטען גיָרער אונד פֿעטטטיקקע אן דיא זייטען דעס אַטאַרטס, אונד ווען דיא דייַע זייטען זאָלע ניכט פֿאַסטטען, קאָרדנעטען זיח זעלבע אויף דעם אַוואַנגעג בייא דער אַטאַרטסטופֿע (16). (ב) זיח פֿיקגען אַמאָדען אן דיא אטע (לואאַנעקערהרענד) אויף דען אפֿעלפֿעראַיגען (אַסענהויפֿען) לז ברייַגען (17), דייַער אפֿעלפֿערה אַיגע אַסענהויפֿען וואַר איטטען אויף דעם אַטאַר, אונד אויף וועלכעסן לוויילען ביי דרייַהונדערט פֿאָר (אַטע) וואַר (18), אן דען (דרייַה) הָק

- 16) דאָמיט עס, ווייל זאָן עס ניכט פֿריהער אַזס אַקאָנגען און רויך חויפֿגעני הען אַמאָסען קאָנטע, דורך דאָ חויבערכאָפטען ניכט פֿערווערפֿליך ווערי דע: דען דיא אַטאַרטסטופֿע אַטטע דאָן רעכט וויח דער אַטאַר, דורך דאָ חויבערכאָפטען ניכט פֿערווערפֿליך לז זאָפֿען.
- 17) חזין גרָקסער אַסענהויפֿע חויפֿגענייפֿט זייטטען חזיק אַטאַרע, אונד וויח חזין אפֿעלן געפֿאָדעט.
- 18) דיס וואַר באָקס חיינע גומאָ (הייַערבעלן), דען ניאָזאָס זיס זאָן דאָרויף דרייַהונדערט פֿאָר אטע.

עד שמוגיעין למקום (בית) עושי חביתים, הגיעו אלו ואלו, אמרו שלום, הכל שלום, העמידו עושי חביתים לעשורת חביתים: (ד) מי שזכה לתרום את המזבח, הוא יתרום (את המזבח), והם אמרו לו, הנהר שמא הגיע בקלי, עד שהקדש ירדה ורגליה מן הכיור. והרי המחקה נתונה במקצוע, בין הכבש

עמודים של אצנים ולאלי ומן העמודים ועל הכתלים היה סכך על גביהן ומן העמודי ולחן לא הי' סכך והמוצח הי' שלל צלקוס הסכך והיו עתחלקי' לו' כמות כני סיהי' רואים כל כ"ס שיהיו כלן צמקתן צלום והולכים צלם צלם צלום העשויות ללך רוח פומית אלו מהלכים צלמי' של כך מזלח ואלו מהלכין צלמי' של כך מעל עד שפוגעים זה בזה צמקוס שעושי' מנחת צמית' של כ"ג צלל יום והוא סמוך לשער נקוד וסס אמרו זה לזה שלום הכל שלו' מלאו כל הכלים צלום: לעשו'. להסח חמין לדצוכה: (ד) צללו. צמחתה סיהא כ"ס: והיו. כ"ז אומדים לו הדי כו': צמקלוע. צקק ציות הככס הויל כעוכה אלל מקוס

אונטערזוכטען מיס פֿאַרטגעגען (קב מלוע דיהנסטגערעטהע אויף געי הַפֿאַרטגעקערטע טטעהען), ביי זיח און דען פלאטן קאַמאען, ווי און דען פֿאַמאנעקלען (דעס הַפֿאַרטגעפֿריסטערס, וועלכע טעגליך אַפֿאַרטגעט אונד אבערדס געפֿאַרטעט ווערען), לוריקטעט; דֿאַרט טראַפֿען זיח זיינאנדער אונד זאָגטען: ווּפֿאַה! אַלעס ווּפֿאַה! 13) (נעאליך מלועס גערעטהע מיט און זיינער טטעלע, אונד אין בעסטער פֿאַרדונג וויר פֿאַראַיסטען ניכטס). דאן טטעלעטען זיח (אן איהרעם פֿאַרטע) דיח פֿאַמאנעקלען בעקקער זאָלכע לו פֿאַרפֿאַרטעטען. (ד) דעסן עס איס אַזען געאונג אַסע פֿאַקס אַטאַרע וועגלוריאַען, דער ריאַטע עס דאָ פֿאַן וועג, ווּפֿאַה זיח אַנדערן לו איהס זאָגען: (ווילער עס, ווען ער מליין גינג, פֿאַרגעססען קאָננעט); גיב אַכט דאָס דאָ ניכט אין היי אַ געס גערעטהע (דערגלייכען דיח קאָהלענפֿאַונגע מיט) בעריהרט, בעפֿאַר דאָ דיר הענדע אונד פֿיסע מיט דעסן וואַסבעקקען געהייליגט (געוואַסען) האַסט, דיס קאָהלפֿאַונגע זיגט מיס ווירקעל לויטען דער

12) שלום ווירד אין העברעמיסער ספרחפע חויד בייח לעבאָזען דינגען געי כריכט, שלום הכל שלום זיינע אין רעד העברעמיסען ספרחפע דעס נח"כ

הכבש למזבח, במערכו של כבש. אין אדם נכנס עמו. ולא גר בידו, אלא מהלך לאור המערכה. לא היו רואין אותו, ולא שומעין את קולו, עד ששומעין קול העין, שעשה בו קטין, מוכני לפיור. והן אומרים, הגיע עת, קדש ידיו ורגליו מן הכיור, נטל מחמת הכסף, ועלה לראש המזבח, ופנה את

שכלה הככס דהיינו צין הככס ולמצח: אין אדם. כי היכי דאין אדם נכנס צין האולם למצח אלא צמעת עצור' הי' אסור לכנס צין אולם לככס וככס אלא כמצח לכל דבר: דואין. שגזרה הככס הי' מפסיק ציניס: צן קטין.

אומער טטעלע, (לור אבערזייטע דעסועלבען) 14). זיאמאנד דרפֿע טע מיט איהס היינין געהען, אויך דורפֿטע ער קיין זייטער אין דיח האנד געהאען, זאָנדערן ער גינג בייס זיטע דעס אַטאַרהערדעס. ווערער זאָה אַמון איהן, נאָך פֿאַרטע און זיינע טטיאָע, ביי און דאָ גערייס דער הַפֿאַרטען אַסיע פֿאַרטע, וועלכע בן קטין (מיין געי וויטער הַפֿאַרטע פֿריסטער) אַט פֿאַרטעטען דעסן וואַסבעקקען אַזען זי 15), דאָ זאָגטען זי: זעטלט מיט דיח זייט דאָ! ער הייליגטע (וואָס) זיינע הענדע אונד פֿיסע! זאָס זאָרען דיח זיבערנע קאָהלענע פֿאַמאנע, טטיג אויף דען אַטאַר היינין, ריאַטע דיח קאָהלען הייר אונד

נאָדדוקס וועגען אונד לור פֿאַרסטערקונג דעס געדאָנקענס איבליכע ווי דעהלונג (זיהע תּוֹר'ע בשם המפרש). 14) כבש פֿאַקס עברעמיסען כבש (תּוֹר'ע ז' ט' ז'ח): זיינע טטיגע, טרעפֿע, אַזיפֿאַנג, פֿאַסעאָעטל. עס אַונטערשיידעט זיך פֿאַן מעלות טטעלען אַויס טטיגען פֿאַרען הַפֿאַן וועלכע זיינע איבער דער אַנדערן געזאָכט זינד, הייר אַבער נור זיינע טטעלע אַזיפֿאַונערטס בעדייטעט, ווּפֿאַה דיח איבערעוועלונג טטעלע אַוס ניכט ווירערטרעפֿענעד דעס פֿאַרבֿוטהע פֿאַן לאַ תּעלה במעלות גערעכטפֿאַרטעט אַויס. 15) אין וואַסערווד, וואָדורך דאָ וואַסער דעס וואַסבעקקענע אין זיי גער ליסטערנע געזעקט וואָרדען, דאָזיגס דינעס וואַסער ניכט דורך איבערנאָכטען פֿאַרוערפֿליך ווערדע, דאָ זידע אַויס הייליגען געהייליג: טען געריגטהע בעפֿינדליכע זאָכע נאָכטס דורך איבערנאָכטען פֿאַרוערפֿליך וויירד, דער רמב"ם גיבט זיינע אַנדערע ערקלעהונג.

את הנחלים הילף (והילף), וחתה מן
המאכלות הפנימיות, וירד. הגיע לרצפה,
הפך פניו לצפון, והלך למזרחו של כבש
כעשר אמות. צבר את הנחלים על גבי
הרצפה, רחוק מן הכבש שלשה טפחים,
מקום שנותנין מוראות העוף ודשון מזבח
תפנימי ותמנורה:

פרק ב

(א) ראוהו אחיו שיירד, והם רצו ויבאו.
מהרי, וקדשו ידיו ורגליו מן
הכזר

כך שמו של כ"ג שעשה נגלה הסוד דע"י משקעים הכזר צדור שלא יסיה
מימיו נפסלו זלינה לפי שכל דבר שתקדש כ"ג נפסל זלינה ודמיון פי'
שהמוכי הוא כלי סביב לכזר שלא נתקדש כ"ג ושם היו מניחי המים זלינה
כדי שלא יתקדשו ויפסלו זלינה: הפנימי. הבחלים שבמלמע האם שנתחללו
העיצ: הכך פניו. לא ה' מהלך כדרכו דרך המזרח אלא הכך פניו לנפון
העזרה דהיינו לדרום המזרח:

פרק ב (א) ראוהו. לאותו שתרם המזבח שירד ונתן את הגחלים
צמדוהו של כ"ג: הכזר. דהואיל ודו"י לקדש

דמרט ועג, סדרטע דאן פמן דען טמן פערבראנטען דיא ארטעג
סטען הערויס, (ווייל יא יקבאר לו אטע ווערען), גיג דאן העראב ו
קאם לנס פלאסטער, ווענדעט זיך נקרווערטס, גיג אן דער קסט
וייטע דעם אטארסטופפעם אונגעפעהר לעהן עאלען ווייט הין, הייפטע
דאן דיא קהאלען אויף דעם פלאסטער, דרייז האנד ברייטע פמן דער
אטארסטופפע ענטפערנט, נעאויך אויף דען קרט, וואו און דיא קרטי
פפע דער פקגעאקפפער, דיא אטע דעם אינגערן אטארס אונד דיא
דעם וייטערס היגאב.

פרק ב (א) ויח איהו יינע ברידער (דיא אנדערן פריסטער) ויא
הען העראכבטטייגען (פקס אטאר נאכדעם דיא אטע
ווענגערייאט וואר), ויפטען יח אונד קהאלען הין, מייטען אונד הייליג
טען

הכזר, נטלו את המזרפות ואת הצנורות,
ועלו לראש המזבח, האבדו והפדרין שלא
נתאבלו מבערב, סונקין אותם לצדדי
המזבח. אם אין הצדדין מחזיקין, סודדין
אותם בפסוב על הכבש: (3) תחלו מעלן
באפר על גבי התפוח, ותפוח היה באמצע
המזבח, פעמים עליו בשלש מאות בור.

וברגלים
דיהן ללודך עזרה דסאין ללכת זין האולס ולמזבח: תנפוח. יעיס לפנות
את הדשן: לנורו. מזלגות להסיר האזרים: סונקיס. מסלקי: על הכבש. שלא
יפסלו זלינה שאין יכולי להקטיון עד למחר שיקטיוו אזני תמיד וצמזח חין
לני וכ"ג הרי היל כמזבח: (2) החלו. אחר שסלקו האזרים והפדרים היו
מוכי את האפר צמזרות שזירס ומעלי' אותו לתפוח כמין כדי גדול שהיה
במלמע המזבח ועשו בתפוח: ב' מאות. בוחל קתני דמעולס לא היינו

טען (דורך וואטען) מיהרע הענדע אונד מיהרע פייטע אויס דעם בעק
קען, נאמען דאן דיא קליינען טויפען (וואמיט ייא דיא אטע אויף דעם
אפפעלערהויגען אטענהויפטען אויף דען אטאר (תפוח, היגטררטען),
און דיא גאבען (דיא אטארטטיקע דאמיט אויף דיא ייטע לו סאר
דען), טטיגען קעבן אויף דען אטאר הינויף, רייאטסן דיא אס אבענד
ניכט גאנץ פערבראנטען גיידער אונד פעטטטיקע אן דיא ייטען דעם
אטארס, אונד ווען דיא דיע ייטען יקלע ניכט פאסטען, קרדנעטען
יא ועלבע אויף דעם אואגאגע ביח דער אטארסטופפע (16).
(2) יח פייגען אסרען אן דיא אטע (לואואטענקעהרענד) אויף דען
אפפעלערהויגען (אטענהויפטען) לו כרייגען (17), דיער אפפעלערה
היגע אטענהויפטען וואר מיטטען אויף דעם אטאר, אונד אויף וועלכעס
לואוילען בע דריימהונדערט בור (אטע) וואר (18), אן דען (דרייא) הק

16 דאמיט עס, ווייל וואו עס ניכט פריהער אלס אקונגען חין דורך מויפטען
הען אסמען קענטע, דורך דאן איבערנאכטען ניכט פערוערפליך ווער
דע: דען דיא אטארסטופפע חטטע דאן רעכט וויח דער אטאר,
דורך דאן איבערנאכטען ניכט פערוערפליך לו חאטען.
17 חין גרפטער אטענהויפטען מויפטען היטטען חין אטארע, אונד
ויח חין אפפען געפארט.
18 דים וואר בלחם חיינע נומא (היערבעלען), דען ניחאלס ייס חין
דמריף דריימהונדערט כיד אטע.
40

עד שפגועין למקום (בית) עושי חביתים
הגיעו אלו ואלו, אמרו שלום, הכל שלום,
העמידו עושי חביתים לעשות חביתים:
(ד) מי שזכה לתרום את המזבח, הוא יתרום
(את המזבח), והם אמרו לו, הזהר שמא
תגע בגלוי, עד שתקדש ידך ורגלך מן
הביור. ותרם המזבח נתונה במקצוע, בין
הכבש

עמודים של אבנים ואלו ומן העמודים ועד הכתלים היה סכך על גביהן ומן
העמודי ולחוף לא היה סכך והמזבח היה שלם במקום הסכך והיו מתחלקי לג'
בתות כדי שיהיו רואים כל כ"ס שיהיו כלן במקומן שלום והולכים צאכסדלות
העשויות לגד רוח פנויות אלו והולכים צחאי של גד מזרח ואלו מהלכין צחאי
של גד מערב עד שפוגעים זה בזה במקום שעושי מנחת חצותי של כ"ג ככל
יום והוא סמוך לשער נקוד וס אמרו זה לזה שלום הכל שלו מלאו כל הכלים
שלום: לעשו'. להסם חמין לדוכסה: (ד) ככלי. צמחה שיהא כ"ס: והיו
כ"ו חומדים לו הדי כו': צמקו. צקן זיות הכבש הוא נתונה אלל מקום

אונטערזוכטען מיט פֿערטגעטען (מֶב מלוע דיהנסטגעטעהע אויף גע
הֿערטען קֿרטע טטעהען), ביי זיך און דען פֿאטן קֿהאטען, ווען און
דען פֿאנאנקעקלען (דעם הֿעהענפֿריסטערס, וועלכע טעגליך אֿפֿרגעס
אונד אבענדס געמפֿערט ווערדען), לוריקטעט; דערט טראפֿען זיך
זיינאנדער אונד זאגטען: וועה! אַלעס וועה! 13) (געאליך מלועס
גערעטהע אײט און זיינער טטעלוע, אונד אין בעטטער קֿרונג ויר
פֿערהיטטען ניכטע). דען טטעלוען זיך און איהרעק קֿרטע) די
פֿאנאנקעקלען בעקקער זמלע לױ פֿערפֿעריגען. (ד) דעס עם מיט
לֿוען געלאנג אַסע פֿעק אַטארע וועגלורייטען, דער רייטע עם דא
פֿען וועג, וועקייא דא אַנדערן לױ איהס זאגען: (ווייל ער עם, ווען ער
אויפֿן גיג, פֿערגעסטען קֿענטע); גיב אַכט דאס דא ניכט איין היי
אַ געם גערעטהע (דערגלייכען דא קֿהאענפֿאנע אײט) בעריהרט, ו
בעפֿער דא דיר הענדע אונד פֿיסע אײס דעס וואסבעקקען געהייליגט
(געוואַסטען) האַסט, דיס קֿהאפֿאנע ליגט מיט ווינקעל לױטען דער

12) שלום ויירד אין העברעאישער ספרחע אויך בייך זעבןזען דינגען גע
ברויכט, שלום הכל שלום איינע זין רעד העברעאישען ספרחע דעם
נח"י

שיג

הכבש למזבח, במערבו של כבש. אין אדם
נכנס עמו. ולא גר בידו, אלא מהלך לאור
המערבה. לא היו רואין אותו, ולא שומעין
את קולו, עד ששומעין קול העין, שעשה
בן קטין, מוכני לביור. והן אומרים, הגיע
עת, קדש ידיו ורגליו מן הביור, נטר
מחתת הנסך, ועלה לראש המזבח, ופנה
את

כבש הכבש דהיינו זין הכבש ולמזבח: אין אדם. כי היכי דאין אדם נכנס
זין האולם למזבח אלא בשעת עבוד' ה"י אסור לכנס זין אולם לכבש הכבש
הוא למזבח לכל דבר: דואין. שגזרה הכבש ה' מפסיק זיניס: צן קטין.

אטמר טופלע, (לור אבענדייטע דעסזעלבען) 14). ניאמאנד דרפֿע
טע מיט איהס היינין געהען, אויך דרפֿטע ער קיין לייטער אין די
הער נעהאטען, זינדערן ער גיג בייס לייטע דעס אַטמרהערדעס.
ווערער זעה און איהן, נֿעך הֿערטע און זיינע טטיאטע, ביי און דא
גערייס דער הֿעלנערען אַטמיע הֿערטע, וועלכע בן קטין (איין געם
וויסער הֿעהע פֿריסטער) אַט פֿעריכטונג דעס וואסבעקקען אַטען
אײס 15), דא זאגטען זיך: יעטלט אײט דא לייט דא! ער הייליגטע
(וואס) זיינע הענדע אונד פֿיסע! נאך זינדען דא זילבערנע קֿהאענע
פֿאנאנע, טטיג אויף דען אַטמר היינין, רייטע דא קֿהאען היר אונד

נאכדרוקס ויגען אונד לור פֿערסטערקונג דעם געדאנקענס חיבליכע ווי
דעהקונג (ייעה תו"ע בשם המפרש).
14) כבש פֿעק עברעאישען כבש (חין ק"ה י"ז ט' ז'ח): איינע טטיגע
סרפֿע, אידעאנא, פֿאסעאעל. עם אונטערשיידעט זיך פֿען מעלות
סטופֿען אײס טטיגען קֿדער הֿען וועלכע איינע חיבער דער אַנדערן
געזאכט זיך, היר אבער וור איינע סטופֿע אײפֿווערטס בעדייטעט,
וועזיט דיא חיבערעסלונג סטופֿע אַס ניכט ווידערטרעכענד דעם
פֿערבֿטהע פֿען לא תעלה במעלות גערעכטפֿעריגט אײס.
15) חין וואסערוד, ווערודך דא וואסער דעם וואסבעקקען חין איי
נער ליסטערנע געזענקט ווערדען, דאזיט דינעס וואסער ניכט דורך
חיבערנעטען פֿערווערליך ווערדע, דא יעדע חין הייליגען געהייליג
טען גערעטהע בעפֿינדליכע זאכע נאכטם דורך חיבערנאכטען פֿערווערפֿע
ליך ויירד. דער רמב"ם גיבט איינע אַנדערע ערקלעהרונג.

את הגחלים הילך (והילך), וחתה מן
המאכלות הפנימיות, וירד. הגיע לרצפה,
הפך פניו לצפון, והלך למזרחו של כבש
כעשר אמות. צבר את הגחלים על גבי
הרצפה, רחוק מן הכבש שלשה טפחים,
מקום שנותנין מוראות העוף ודשון מזבח
הפנימי והמנורה:

פרק ב

(א) ראוהו אחיו שיירד, והם רצו וכאו.
מהרו, וקדשו ידיו ורגליהו מן
הכור

כך שמו של כ"ב שעשה נלבל הסוצ דע"י משקעים הכיור צדד של יאה
מימיו נפסלו צליכה לפי שכל דבר שנתקש כ"ג נפסל צליכה והמצ"ס פי'
שהמוכני הוא כלי סביב לכיור שלא נתקש כ"ג ושם היו מניחי המים צליכה
כדי שלא יתקדשו ויפסלו צליכה: הפנימי'. הגחלים שזמלע האש שנתללו
העיצ: הפך פניו. לא הי' מהלך כדרכו לך המזרח אלא הופך פניו ללשון
העזרה דהיינו לדרום המזרח:

פרק ב (א) ראוהו. לוחותו שתרם המזבח שיירד ונתן את הגחלים
צמודו של כ"ג: הכיור. דהואיל ורזי לקש

דקרט וועג, סאררטע דאן סמן דען סמן פערבראונטען דיא וויטעל
סטען הערויס, (ווייל יוא ויבארד לו חטע ווערען), גיג דאן העראב;
קאס לוק פלאסטער, ווענדעט יך נקרווערטס, גיג אן דער קסט
וייטע דעס אטארסטופעס אונגעפעהר לעהן עלאען ווייט הין, הייפטע
דאן דיא קעהלען אויף דעס פלאסטער, דרייף האנד ברייטע סמן דער
אטארסטופע ענטפערנט, נעאליך אויף דען קרט, ווען אמן דיא קרטי
פפע דער פקגעלמפפער, דיא חטע דעס אינגערן אטארס אונד דיא
דעס וויכערט היגאב.

פרק ב (א) וויא חיהו ייניע ברידער (דיא אנדערן פריסטער) זא
הען הערמכטיגען (פקס אטאר נאדעס דיא חטע
זונגערייאט וואר), איפען יוא אונד קאמען הין, איילטען אונד הייליג
טען

הכיור, נטלו את המגרפות ואת הצנורות,
ועלו לראש המזבח, האכרין והפדרין שלא
נתאבלו מבערב, סונקין אותם לצדדי
המזבח. אם אין הצדדין מחזיקין, סודרין
אותם בסובב על הכבש: (ג) החלו מעלין
באפר על גבי הספוח, וחספוח היה באמצע
המזבח, פעמים עליו בשלש מאות בור.

וברגלים

ידיהן ללודך עזרה דשאן ללכת צד האולם ולמזבח: מברפות. יעיש לפנות
את הדסן: גנודו. מזלגות להסיד האזרים: סונקיס. מסלקי: על הכבש. שלא
יפסלו צליכה שאין יכולי להקטין עד למחר שיקטירו אזני תמיד ומזבח אין
ליל וכבש הרי הוא כמזבח: (ב) החלו. אחר שסלקו האזרים והפדרים היו
מוסכי את האפר צמברפות שזרס ומעלי' אותו לתפוח כעין כדי גדול שהיה
באמצע המזבח ועשו בתפוח: ג' מאות. גומא קתני דמעולם לא הימו

טען (דורך וואטען) חיהרע הענדע אונד חיהרע פיסע אויס דעס בעק
קען, נאמען דאן דיא קליינען סויפען (וואקאיט יוא דיא חטע אויף דעס
אפפעלערהאגען אסענהויפען אויף דען אטאר (תפוח, היגמאררטען),
אז דיא גאבען (דיא אטארשטיקקע דאמיט אויף דיא חטע לו סאר,
רען), סטיגען קבען אויף דען אטאר הינויף, רייאטסן דיא חטע אבענד
ניכט גאנץ פערבראונטען גאירער אונד פעטטשטיקקע אן דיא וייטען דעס
אטארס, אונד ווען דיא דייע וייטען וקלעט ניכט פאסטען, קרדנעטען
יוא ועלבע אויף דעס אונגאנגע ביא דער אטארסטופפע (16).
(ב) יוא פייגען אטארען אן דיא חטע (לואמאענקעהרענד) אויף דען
אפפעלערהאגען (אסענהויפען) לו כריגען (17), דייער אפפעלערה
אגע אסענהויפען וואר איטטען אויף דעס אטאר, אונד אויף וועלכעס
לואוילען בע דריימהונדערט בור (חטע) וואר (18), אן דען (דרייא) הק

16 דאמיט עס, ווייל וואן עס ניכט פריהער חוט מקונען אין דורך חויפעני
הען לחסען קהנטע, דורך דאן חובענאחטען ניכט פערוערפליך ווערי
דע: דען דיא אטארסטופפע חטטע דאן רעכט וויא דער אטאר,
דורך דאן חובענאחטען ניכט פערוערפליך לו חאפען.
17 חיינ גרפסער חסענהויפע חויגעהייפט איטטען חיע אטארע, אונד
וויא חיינ חפפען געפארט.
18 דים וואר בלחם חיינע נומא (היערבעלען), דען ניאחאוס יום חיינ
דחויף דריימהונדערט כור חטע.
40 * (19)

וּבְרַגְלֵי לֹא הָיוּ מְדַשְׁנִין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה
נָוִי לַמִּזְבֵּחַ. מִיָּמָיו לֹא נִתְעַצֵּל הַכֹּהֵן מִלְּהוֹצִיא
אֶת הַדָּשָׁן: (ג) הִחֲלוּ מַעֲלִין בְּגִזְרֵין לְסִדֵּר
אֵשׁ הַמַּעֲרֵכָה. וְכִי כָּל הָעֲצִים בְּשָׂרֵין
לַמַּעֲרֵכָה? הֵן כָּל הָעֲצִים בְּשָׂרֵין לַמַּעֲרֵכָה,
חֻץ מִשָּׁל זֵית וְשֵׁל גֶפֶן. אֲבָל בְּאֵלוֹ רִגְלֵין,
בְּמַרְבֵּיּוֹת שֶׁל הָאֵנָה, וְשֵׁל אֲגוּז, וְשֵׁל עֵץ
שָׁמֶן: (ד) סִדֵּר הַמַּעֲרֵכָה גְּדוּלָה מִזְרָחָה,
וְחֻזְיָהּ

עליו ג' אמות כור: כוי. סדלס שקדנות הדצה היו ע"ג התצק: מיומו.
כלומר מה שהי' הדשן הדצה כ"כ לכוו ה' ולא משום עללות: (ג) צבורין.
שני עלים ארוכין ומסופין היו כותבי' לאורך המערכה וי"ע דבידקין דככל לא
השני בידין הן אלל כל עליו המערכה: וכי כו'. מכלל מפרש חיה מין עלים
כו' הבידקי' ומשני הין כל העלים חוץ כו' משום יסוד ח"י וס"ד לפי שנעשים אפר
מיד: של תאכה. תאכים רעות דלא עזדי פירי למ"ד משום יסוד ח"י: עץ שמן.
העוטה שמן אפרסמון ואע"פ שעץ מאלל הוא חין צו לורך כמו צגסן חיות:
(ד) סודר. אותו סוכה צתומת הדשן: גדולה. ג' מערכות היו סס צכל יוס

הען פֿעסטן רייטע און דיא אסע ניכט וועג, ווייל עס פיר דען און
טאר איינע לירדע וואר, (ווייל עס פֿאן פֿילטן דארעבראכטען קֿעפערן
לייגע); דען ניאמאלס האט איין פריסטער פֿערנאכלעסמיגט דיא אסע
היונים לו טאפֿען. (ג) זמרחן פֿייגען יא אן הקולסייטער היטוף לו ברייה
גען, (19) און דאו (גרמסע) פֿייער דעס אטארהערדעס לו קֿרדען. ווא:
רען דען אולע הקולגאטונגען פֿיר דען אלטארהערד טויגליך? מאלער
דיקט ווארען אולע הקולגאטונגען פֿיר דען אלטארהערד טויגליך, אויסגע
נקומען דיא פֿאן קוילענביימען אונד פֿאן וויינטעקען (ווארען דעסוועג
גען אונטערזאגט, ווייל יא איינטהייטס באד לור אסע פֿערברענגען,
אונד אנדערן טהיילס און דיא פֿריכטע ווילאנן דיא יא טראגען, ניכט דעס
לאנדע דארורך לו ענטהיען), אבער געוואהליך נאהס און דאלו פֿסטע
פֿאן (ווילדען) פֿייגענביימען פֿאן נוסביימען אונד הארלביימען (פֿיכטען).
(ד) דער פריסטער דער דיא אסע וועגרייאטע) קֿרדעטע דיא גרטי

(19) לוייח זאגע אונד געהאבענטע פֿייטער הקול לענטע און לענגס דען און
טארהערדע, וועלכעס אויס איינער סריפטטעלע געפֿאן גערט ווירד.
(20)

וְחֻזְיָהּ מִזְרָחָה, וְרֵאשֵׁי הַגִּזְרִין הַפְּנִימִים הָיוּ
נוֹגְעִים בַּתְּפוּחַ, וְרֵנַח תָּיַח בֵּין הַגִּזְרִין, שֶׁהָיוּ
מְצִיחִין אֶת הָאֵלֶּיָּתָא מִשָּׁם: (ה) בְּרָרוּ מִשָּׁם
עֲצֵי הָאֵנָה וְפִין, לְסִדֵּר הַמַּעֲרֵכָה שְׁנֵיהֶם
לְקַטְוֶרָה, מִבְּנֵיגֵד קָרָן מַעֲרֵבִית דְּרוּמִית,
מִשֹּׁד מִזְרָחָה תִּקְרָן כְּלָפֵי צְפוֹן אַרְבַּע אַמּוֹת,
בַּעֲבוּר

מערכה גדולה שזרטי' עליוס התמיד והסגות מערכה פחותה ממנה שזוטל
ממנה גחלים לקטורת צצק וצערז וכו' חונה משמשה כלום אלל לקיים האש:
וחזיתה. הפתח והחלק והוא המקום שמאחזיין צו את האור ללך מזרח של
מזרח: ודלסו. היו ארוכי' עד שהיו נוגעים צפונה: פאלתא. חדות וקסמי'
דקיס תוחזין צין הגדולים להלית האש: (ה) משס. מצין העלים: תאכה.
וא"כ של אבות ועליו שמן אלל חד מתלת נקט וי"ע שהיו רגילי' צשל תאכה
שנו הוס תקנה לאלד כמ"ס ויפתרו עלה תאכה: מעדצית. שכל היטעל

עס סיכטע לור קסטויטע 20, מיט דער אויסזיכט לור קסטענוויטע 21
דיא ספיטלען דער מיטלערן טייטער בעהיהררען דען אסענאפפעל 22,
לויטען דען טייטערן ווארען רייזע, און דיא טפענהע דארין אוליג
דען לו קענגען, (וואויט און דיא גרמסען טייטער אין פלאהמען זעטל
טען). (ה) און וועהאטע (אין דען הקולסיטעטען) דיא סעהנען פֿיי
גענהאליגע און, און דיא לויטע סיכטע לוס רייכערווערק לו קֿרדען,
אונד לואר פֿאן דער געגענד דעס אידוועטאליכען ווינקעלס לור נאָרדוויי

- 20 עס ווארען ברייח פֿייערעהערדען דאָרט, איין גרמסער פֿאיערהערד וויי
רויף און דאו טעגליכע קפֿער פֿערבראננטע; דער לוייטע וואר עטוואס
קליינער, וועלכער הערד דעס רייכערווערקס היס, ווייל און הילפֿען
אויף דיא פֿאנאנע לוס רייכערווערק אונד אבענדס גענאמען;
דער דריטע דיהנטע לו ניכטס און לו אונטערזאגט דעס פֿייערס
(דיא אויבערזעטלונג טיכטע חייט הייל פֿאססענד).
- 21 נעאליך דיא פֿאפֿונג אונד דאו פֿענטערזען דעס הערדעס, ווי און
דאן פֿייער אינעהאמען אונד ווינדען קאן דיס חייט דיא זיינונג דעס
ברטנורה. עס ניכט אבער ניך אנדערע עקוואהרוונען. ויהע תו"ע.
- 22 דאמיט דיא פריסטער אויף איהרען וועג און דען אלטאר. דער איינע
עלע כרייס וואר, יך ניכט איהר געוואנד פֿערברענגען קֿרדע לערדיי
טען אקגען.

בְּעוֹמֵד חָמוֹשׁ סְאִים גְּחָלִים. וּבִשְׁבֶּת בְּעוֹמֵד
שְׂמוֹנֶה סְאִין גְּחָלִים, שְׁשָׁם הָיוּ נוֹחֲגִין שְׁנֵי
בְּזֵיבֵי לְבוֹנֵה שָׁר לְחֵם הַפְּנִים. הָאֲבָרִים
וְהַפְּדָרִים שְׁלֹא נִתְאַפְּלוּ מִבְּעָרְב, מִחֲזִירִין
אוֹתָן לַמְּעָרְכָה. הַצִּיתוּ שְׁתֵּי הַמְּעָרְכוֹת
בְּאֵשׁ, וְיָרְדוּ וּבָאוּ לָהֶם לְלִשְׁבֶּת חֲגִזִית:

פרק ג

(א) אָמַר לָהֶם הַמְּמַנֶּה, בּוֹאוּ וְהַפִּסוּ, מִי
שׁוֹחֵט, מִי זוֹרֵק, מִי מְדַשֵּׁן מִזְבֵּחַ
הַפְּנִימִי

מעל מצח החזק ליתכן צפנים איך יטל אלל צמחך שאין לפנים מפניו: חזק
סאין. כמו חמש סאים גחלים היו צלותה מערכה שמהם היה חותה לזורך
הקטורת: עומד. כמו צאומד: וצטת. שהיו לריכילעוד גחלים לסרי צזכי
לזוכה של לחם הפנים שהיו מקטיריו: משנת לצצת: מחזירי: וסנפסיס: אידו
המערכה גדולה: צ'. ולא חשיב הב' דקיום האש: ללשכת הגזית: צעזות
פייסות וצעזרה א"ל לנשות פייסות דאין ככון לעמוד צעזרה צלל תלנפת
והממונה נעל מא' המלנפת צעזת הפיוס א"ג מסוס דהוו קיימי סציו א"ל
דהוו אחרוייס לנצית:

פרק ג (א) וְהַפִּסוּ. הוא הבורל המכודס פ"צ דיומא: שוחט. אע"ג
דשחיטה כשרה צוד תקנו צה פייס דתחלת עבודת

טע פיער עלאטן געלנגען: אין דעס אאסע אונגעפעהר פליך סאה קהיה
אען, אונד אס שכת אונגעפעהר אכט סאה קההאטן, דען אהן
גאב דאן אויך דיא לוייס טאלטן ווייהרויך דעס סואברקדעס דארניך.
דיא גלידער אונד פּעטטטיקקע וועלכע אבענדס פּהרהער ניכט גענלויך
פּערבראונט ווארטן, אענטע אהן אבערהאוס אויך דיא (גרמסע) שיכטע,
(וויך ייא אן דעסטען וייטע פעלויג פּערבראונט וואורדען). דיא פריסטער
לינדעטען דיא לוייס שיכטען אים פּיער אן, אונד טטיגען העראב אונד
גינגען אין דען זאמל פּען קווארערטטייגען.

פרק ג (א) (נאכדעם דיעס געטעהען וואר), יאגטע דער פּהרה
געטעלטע לו דען פריסטערין: קהאטט אונד אונדעט;
ווער

הַפְּנִימִי, מִי מְדַשֵּׁן אֶת הַמְּנֹרֶה, מִי מַעֲלֶה
אֲבָרִים לְבָבֶשׁ, הָרֹאשׁ וְהַרְגֵל, וְשְׁתֵּי הַיָּדַיִם,
הַעוֹקֵץ וְהַרְגֵל, הַחֲזֵה וְהַגְּרָה, וְשְׁתֵּי רַפְּנוֹת,
הַקָּרְבִּים, וְהַסּוֹלֵת, וְהַחֲבִיתִים וְתַיִן. הַפִּסוּ,
זכה

התמיד היא וחציה להו אז לא יעילו פייס אתי ללנזוי' עלה ואתו צה ליד
סככה: זורק. המקבל הדס הוא הזורק ולמי שעקר הקרנן היא הזריקה להכני
בקט זורק: מדשן בו', ודשן מוצח הפנימי והמכודס קודם שחיתת התמיד היו
ובה דמךד צסדר הפייס שוחט וזורק ציוסל מסוס שהס עקר עזודה טפי: מי
זוכה. מי שעלה לו הפייס מקבל זורק את הדס והסמוך לו שוחט ואע"פ
שהשחיטה קודמת לקבלת הדס מ' מ' מפני שעזודת הזריקה גדולה מן השחיטה
שהשחיטה כשרה צוד למיך הא' זכה צזריקה ובה' מדשן מוצח הפנימי וכן כולג:

ווער טאכטען (23); ווער (דאו בלוט) ספרענגען, (נעמליך ווער דאו
בלוט אויפפאנגען ויאל, דא עס דערזעלבע אויך ספרענגעטע, ווייל אבער
דאו הויפטגעטעפט דעס אפפערנס אין בלוטספרענגען בעטטעהט, דא
הער ווירד דעססען ערוועהנט), ווער דען אוינגערן אומאר פּען דער
אטע רייניגען (24); ווער דען לייכטער פּען דיא אטע רייניגען; ווער
דיא גלידער טטיקקע דער טוטפּע (דעס אומפּהפּ) ברייגען ויאל, נעמו
אין: ווער דען קפּף אונד דען איינען הינטערפּוס, ווער דיא לוייס פּהרה
דערפּיסע, ווער דען טוואנן אונד דען אנדערן הינטערפּוס, ווער דיא
ברוסט (דאו גמלע פעטט וועלכעס אס טהירע געגען דען בקדען מיט)
אונד דאו גמלע האלסטעיק (25) (ווארמ דיא אפּטרעהרע יואט אונגע,
אבער אונד הערן הענגט), ווער דיא ביידען וייטענטטיקקע, ווער דיא
אייגענוויידע, ווער דאו זעאעלאעיהל, ווער דיא פּלאנגעקלען אונד ווער
דען וויין! יא אקוטען אונד, אונד וועס עס געלונג, דער ערהיילט ייין

- (23) אויך ווען אין ניכטפריסטער דאו סאכטען פּעריסטע, איזט דאו
אפּפּער עויגליך, ווייל עס אבער דער אנפּאנג דער דיהנספּעריכטונג
גען אומט, אונד יעדעד פריסטער עס גערן פּעריכטען וואלסט, זא
פּערהרהנטע אהן אונד אהיט קיין סטרייס ענטסטעהע.
- (24) דער דען (אונטערן) אומאר פּען דער אטע רייניגע, אפּפּערטע אויך דאו
לייכערוערק; דאו אטען אבערהאען ווירד אבער דעסוועגען ערוועהנט,
ווייל עס דער אנפּאנג דער דיהנספּעריכטונג איזט.
- (25) גרה אונד גרין האבען איינען רחדיקס, נעמליך גר, (דאו ווידערקויפּ
טו) דאהער דיא איבערזעטונג האלסטטיק (ייהע ברטנורה).

זכה מי שזוכה: (ג) אמר להם הממונה, צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה. אם הגיע, הרואה אומר ברקאי. מתיא בן שמואל אומר, הזאיר פני כל המזרח. עד שהוא בחברון? והוא אומר, הן: (ג) אמר להם, צאו והביאו טלה מלשבת הטלאים. והרי לשבת הטלאים היתה במקצוע צפוגיה מערבית

(ב) רלו. עין מ' פ"ג דיומא: (ג) ללו, לאחד שפייסו ועדיין לילה היה ח'ל הממונה לאתם שזכו בתמיד צין נשחיתה צין נהעלאת מצדים: העלאים.

איהם דורכס וקו לוגעפאלונגעם געטעפלט 26. (ב) הירויף זאגטע דער פֿאָרגעטעלטע לו איהנען: געהט דרך הימים אונד זעהט (אויף איינען הָהָעֵן פֿאָטן) איך טעאפען, קבר ריח לייט לנס טאכטען (וועל) כעס בייא נאכט פֿערווערפֿליך זייט) דא אייט! וואר דינע לייט סקן דא, זק זאגטע דערייניגע: דארנאך טיענדע עס בליטלט (דער אָפֿרעגן בריכט אן!) מתיא וקאן שמואל'ס 27 זאגט: (ער ריעף); דיט גאלצע קסטויטע אייטעט בערייטס; (ווקרויף דיא אואסטעהענדען איהן פֿראַגטען): ביס נאך חברון? ער מיטווקרטעטע: יא! 28. (ג) דאן זאגטע דער פֿאָרגעטעלטער לו איהנען: געהט הינוס אונד בריינגט מיין לאס פֿאָן דער אַטאערקאזער (ווק דיא אַטאער דער טעגליכען גאלקפֿענער אין פֿאָרראטה אַיפֿבעוואַהרט ווערדען; עס אואסטען דערען יעכט פֿאָררעטהיג ייין, דיא קיינען פֿעהלער האַבען) דינע אַטאערקאזער וואר, איך נאָרדוועטליכען ווינקעל (דעס בית הבוקר). פיער קאזערן ווארען דאָועלכסט (איך געאונטען בית

26) דינע וואלע דרייחלען וואָפֿערטהיילונגען געטעהען דורך איין חיינליגעס וקו: (יאה וומל פ' ג מ' 3).

27) דער זעלכסט וקוונס פֿאָררעטהער וואר. (יאה סקליס פ' ה' מ' 1).

28) עס ווירד דער נאָהען חברון דאָביי ערוועהנט, חוב דעס פֿערדיגן סטעס אונטערער זעלפֿעטער וועגען, וועלע לו חברון אין דער הָהָעֵן לו מכללה בעגורבען ויגען.

מערבית. וארבעה לשכות היו שם, אחת לשבת הטלאים, ואחת לשבת החותמות, ואחת לשבת בית המזקד, ואחת לשבת שהיו עושין בה לחם הפנים: (ד) נכנסו ללשבת הפלים, והוציאו משם תשעים ושלשה פלי כסף וכלי זהב, השקו את התמיד בכוס של זהב. אף על פי שהוא מבקר מבערב, מבקרין אותו לאור האבקות: (ה) מי שזכה בתמיד, מושכו והורך

סחי העלאים המוקד' לתמיד' סס: לפיית מערזית של עזרה וצזית המוקד עלמו היתה מערזית ודומית: החותמת. עיי' מ' ג' ד' פ' דסקליס: המוקד. ע"ס המורה שדולקת צה תמיד קרוי' כך: (ד) ל'ב. כל כך כלים היו לזיכ' לכל יום ואסמכניהו אמספר השמות שצצזזזז חגי ומלאכי סהס ל'ב: הסקו. סמוך לשחיתתו כרי סיפי' עורו נפסט יפה: מזוקר. דתמיד טעון

המוקד) נעויד: דיא אַטאערקאזער, דיא יענעקאזער, (זיי קען לנס ערהאלט דער ספייזעקפֿענער זיהע טראַקטאט ישקליס אַב טייטט ה' נטכה ג'), דיא קאזער דעס בית הבוקר אונד דיא קאזער ווקרין און דיא טיאברקדע פֿערפֿערטיגטע. (ד) זיא ויגען דאן אין דיא געפֿעקאזער, אונד נאָהען פֿאָן דאָרט הערויס ררייא אונד ריינליג 29) זיאבערנע אונד גאָרענע געפֿעטע. זיא טרענקטען דאָ טעגליכע קפֿענער (דאָזיט הערנאָך דאָ פֿעלל אייכטער זיך אַבליהען אַססע) מיט מייעקן גאָרענען בעכער 30). קאָטקן דאָ זעלבע פֿאָק אַבענד פֿאָרהער אַונטערזוכט וואר, זק אַונטערזוכט און עס אַבערזאהאָס בייך יאָכט דער פֿאָקעלן. (ה) דערייניגע, דעס עט געלאנג דורכס וקו דעו טעגליכע קפֿענער לו טאָכטען, נאָק עס פֿאָרט

29) זיהע הירחיבער תוי"ט אונד אנדערע קאָזערטארע.

30) חייניגע האַלטען דיס פֿיר חיינע גומא (היפֿערבעל) חידעקן זיא זאגען: דאָס ער באָקם פֿאָן זק סענעק קופֿענער געוועזען, דאָ וזיא גאָרד געלעטע;

אנדערע האַלטען עס פֿיר בוכסעבליך וואר, אונד זאגען: ווק רייכ-טהוב העררסט (איך טעאפען) דאָרף קיינע חרואסה געוועהען ווערדען.

והולך לבית המטבחים. ומי שזכו באברים
הולךין אחריו. בית המטבחים היה לצפוני
שר מזבח, ועליו שמונה עמודים גגסין,
ורביעין של ארז על גביהן, ואונקליות של
ברזל היו קבועין בהן, ושלשה סדרים היו
לכל אחד ואחד, שבהן תולין, ומפשיטין
על שלחנות של שש שבין (כ"א) שלחנות של
שש בין העמודים: (כ"ב) מי שזכה בדרשון מזבח
תפנימי והמנוכה, היו מקדימין, וארבעה
קלים בידם, הטני, והכוז, ושתי מפתחות,

הטני

צקוד תמוס ד' ימים קודם שחיעתו: (ה) לפרט. דתמיד עולה היא ועולה
עונה לפון: עמודי. של ארז נכסו כמובן ודביעות של ארז התיכות מרועת
של ארז היו על העמודים: אונקליות. כעין וויס היו קבועים בלוח דביעות
של ארז ותולין בהן הבהמה: ו' סדרי. של אונקליות זו למעלה מזו הי' כל
חתיכת עץ לתלות בהמה גדולה או קטנה: טיש. ולא עשאו של זה ארבע
סלין עינות במקום עשירות לפי שהזכר מדתיה ומסריה והיש מקדד ומלנין:
(ו) הנפא. דומה לאל ומיו רחב ושל זה היה: ז' מפתחות לפתוח שו

אונד גיג לוס טאכטהווע; וועס עס געלאנג דיא געלידער לז עפפערן,
פאנגען מיהס. דאז טאכטהווע וואר גערדיך פאקס אולטאר, (ווייל דאז
טעגליכע קפפער אין גאלנקפפער איזט. וועלכעס לזר גערדיכען ייטע
געטאלטעט ווערדען אוס); דאביי ווארען אכט (סטעייערע) לזוערע
זייטן, ווערויך (קולנע) פירעקיטע באוקען פאן געדערההאן אונטן,
אין וועלכען אייווערנע האקען בעפעסטיגט ווארען; אונד יעדער באז
קען האטטע דריי רייען באוקען, אוס (ז' וועהן גרמסעס אס
קליינעס פיה בעקוועק) דארפן אלוהענגען. ייט לקגען דאן דיא הייט
וויך אראפארנען טיטען, וועלכע לזויטען דען זייטן סטאנדען, אבי.
(ז) דען יעניגען וועלכען עס געלאנג דיא אטע פאקס איינערן אולטאר
אונד פאן דעס ווייטער וועג לז רייאען, פערדערטען זיך (זייטליך אפן
גענט), דען דיס געטאה פאך דעס טאכטען דעס טעגליכען קפפערס),
איט

הטני דומח לתרקב גדול של זהב, מחזיק
קבין וחצי, ותכונ דומח לקתון גדול של
זהב, ושתי מפתחות, אחד יורד לאמר
השחי, ואחד פוהת ביון: (ח) בא לו לפשפש
הצפוני, ושגי פשפשין היו לו לשער הגדול,
אחד בצפון, ואחד בדרום, שפדרום לא
גכנס בו אדם מעולם, ועליו הוא מפורש
על ידי יחזקאל, ויאמר אלי ה', השער
תורה סגור יהיה לא יפתח ואיש לא יבא
בו כי ה' אלהי ישראל בא בו והיה סגור.

נטל

מנעולי שפספס הלפניו הי' לו ז' מנעולין אח' הי' למטה צפנים בתחתיתו של פתח
והי' הכין הדולה ליכנס מכניס אמת ידו צחוד שכותל עד בית הסחי של
ושותה זידו דרך פנים והא' פותח צמפתח מיד צלא עורח כשאר כל הפתחים
ביון כלומר מהר צלי עורח: (ז) הגדול. הוא שער ההיכל והיו לו דלתות
זיס פיער גערעטהען אין מיהרען הענדען, נעאליך: דען קארב, דיא
קאנע, אונד לזוייא טייסעל. דער קארב גיך דעס גרמסען גאיד.
ען אהאסענגעפעס, (ווערין דרייא קב היינין געהט, אבער עס גיך
טר דעוועלכען) דא עס נור לזוייא אין האב קב ענטהעלט; דיא קאנע
גיך איינעס גרמסען גאידענען טעפעל. איט איינעס דער ביידען
טייסעלן רייטעטע אין פריסטער (דורך אין אן און דער אויער), איט
דעס ארס בים אן דיא אכטעל העהלע, (אוס דאז אונטערע טאקס דער
קליינע טהירע פאן אינווענדיג לז עפען) (אונד דעס אנדערן)
עפעטעטע אין פריסטער (דאז אייטערע טאקס, קעהנע מיהע) גראדע
פאך זיך. (ז) און קאס לז דעס גערדיכען פפערטען; דען דאז
גרמסע טעאפעלטהקר האטטע לזוייא קליינע פפארטען, איינע נערד
זיך אונד איינע זייליך, דורך דיא זייליכע גינג ניהאלס אין הענט הינג
אין, ווערויך דורך יחזקאל זייטליך געמאגט ווארדע, (יחזקאל מ' ז')
דער עוונע ספרד לז איר: „דינע פפארטע זקל פערסל אטס
פען זיין ניכט געעפנעט ווערדען, אונד ניהאנד זקל
היינין געהען, דען דער עוויגע דער גמטט געהעט
ד

גמל ארת הפפתח, ופתח ארת הפשפש,
נכנס לתא, ומן התא אל ההיכל, עד שהוא
מגיע לשער הגדול. הגיע לשער הגדול,
העביר את הנגר ואת הפותחות, ופתחו.
לא היה השוחט שוחט, עד ששומע קול
שער הגדול שנפתח: (ח) מירחו היו שומעין
קול שער הגדול שנפתח, מירחו היו שומעין
קול המגרפה, מירחו היו שומעין קול העץ

שעשה

מנעולים שפסעס הלפניו: לאמת הסחי, הפסעס הלפניו דתמן לקמן דא לו
בתל עוזי הבותל ללך חון שעוזי כותל ר"ח ולפתח אחרות לסוף עוזי
הכותל ללך פנים עיי' רפ"ד דמדות וצ' פתחים קטנים אחד
מימין שער הגדול ור"ח ורחוק קלת מן השער: יחזקאל. דשל עתיך
ומסתמא היה כן צצית עולמי' אכל פסעס שצפון הי' פותחו ע"י חור כפסוס
לעיל וכנס לתא והיא לשכה א' הפתוחה להיכל והולך בחלל ההיכל עד
שער הגדול שסוף עוזי הבותל מנפנים ופותחו וצא לו לשער שצפון
הכותל שללך חון ועומד צפנים ופותחו: נגר. צדוה שגזרים מקלס
הדלת לקלס הדלת פ"א יתד הכעון אחודי הדלת צנקס שצאסקופס:
(ח) מירחו, עשדה פססאות עירוסלים. מירחו. מין כלי כגון עשדה נקוס

דא דורך, דמרוק בלייבע עם פערטאָסען. וק'
נאהק ער דען טויססעל, עפפנעטע דאמיט דאז פפערטען, גיג און
דאז פפערטען, אונד אויס דעם פפערטען קאס. וואו ער דמהן קאס,
ספב ער דען ריגעל (דער קוועהר איבער דאז טהקר בעפעסטעיגעט וואה
אונד דען מינגאנג פערטפעררעט, קרער דען ריגעל אן דער טוועלען
ווען, נאהק דיט טעקסער אב, אונד עפפנעטע וק' פפון אינגען. דער
טאכטער טאכטעטע ניכט עהער בים גר דאז קנאררען דער גרמסען
פפערטע וויא עם געפענעט ווארד געהערעט. (ח) פפון יריחו אויס
(וועלכעם פפון ירושלים לעהן פארראסאנגען ענטפערנט אונד), הערטע
און דאז קנאררען דער גרמסען פפערטע ווען יא ערעפענעט ווארד;
פפון דערט אויס הערטע און דען טאל דער כגריפה (31), (מינגעס

31) איינע חרט קרעל דער פלטינאוינטרווענטים, וועלכעם הונדערט
העלפרען הערען וועט.

שעשה בן קטין מוכני לפיור. מירחו היו
שומעין קול גביני ברוז. מירחו היו שומעין
קול החליל. מירחו היו שומעין קול הצלצל.
מירחו היו שומעין קול השירה. מירחו היו
שומעין קול השופר, ויש אומרים, אף
קול של פהן גדול, בשעה שהוא מזכיר את
השם ביום הפורים. מירחו היו מריחים
ריח פטוים הקטורת. אמר רבי אלעזר בן

דגלאי

היה צו וכל אח' ואח' מוליא ק' מיני זמר ונשמע למדחוק: קולו של כ"ב. הקול
טההמים והעם העומדים צעודה היו אומרי' דשכ' מלו על אותו הקול הוא

אויסקאויטען אינטרווענטעם; פפון דערט אויס הערטע און דאז
גערייט דער העלנערגען אמיגע, אן דער פפרייטען דעם בן קטין
לוק וואסבעקקען (ייהע אבטיטט א' משכה ד') ; פפון דערט אויס
הערטע און דאז סטיאוע (דעם פריסערס) גביני דעם: אויסרא;
פערס, (מיין פריסטער אומטע אלע אקרגען אויט אויסרופען: טטעהט
אויך, איהר פריסטער, לו אייערעס דינסטע! דיוער גביני האט
עע אונך איינע איבערויס אויטע סטיאוע); פפון דערט אויס הער
טע און דען טפון דער פפיינע, פפון דערט אויס הערטע און
דען טאל דער ליאבעל, פפון דערט אויס הערטע און דען געמאנג
(דער לעוויטען); פפון דערט הערטע און דען טאל דער פפויגע;
אינגע וועלכען היגלו, און הערטע אויך פפון דערט אויס דאז סטיאוע
דעם הנהען פריסטערס, (ווען ער דען נאמען גקטעטע אס פער
יעהונקסטאגע אויסעספערטען 32). און רפך טפון פפון יריחו אויס,
דען גערך פפון דער אינגע דעם רייכערווערקס; רבי אלעזר יקיהן
דגלאי וואנט: מיין פטעטערויכעם הויו, האטטע לעגען מיין דעם

32) ווילן אייגענטליך זענען פריסטערס אונד זענען אויטעם פפון
הירבייח דער בעקחנעטען פפארען; ברוך ש"כ"מ"ל'ו איינטיאועט,
דעהער וואר דער לערן וק' גרמס; עם ווידה אבער דעם הנהענפרי
סטער לונגעאינגעט, ווילן ער דען היינדיגען איינגענען נאמען
קטטעם אויססערך.

דגלאי, עזים היו לבית אבא בחר מכור, והיו מתעטשות מריח פטום הקמורה; (ט) מי שזכה בדרשון מזהב הפנימי, נכנס ונטל הפני, והניחו לפניו, והיה חופן ונותן לתוכו, ובאחרונה בפר את השאר לתוכו, והניחו ויצא. מי שזכה בדרשון המורה, נכנס, ומצא שתי גרות מורתיות דולקים, מדרשן

לומר כן ומה שחסרו לכ"ג שהוא היה להם המדרגים: מכור. סס מקום: (ט) ובאחרונה. שלא נשאר רק מעט הדשן ולא היה יכול ליקח צמניו: כיצד. שאר הדשן לתוך הטני והניחו לפניו סס ואלא היה מוליאו מיד שכיון שדרך לתת הדשן אלל המוצא קדמה כמו דשן המורה ממתין עד אחד זריקת התמיד שהיה עושה הטעם 'נרות וגומר השלמת דשן המורה' ולא היו מוליאו סני' זה הטני חס הכוח וסופין הדשן במקום 'א' אלל המוצא: מוחה.

בערגע מכור 33), ועלכע אימאער פֿאָקס גערוד דער איסונג דעס רייכער ווערקעס נייעסטען. (ט) וועק עס געלאנג, דען אינגערן מל טאר פֿאָן דער אטע לו רייניגען, גיג היינין, נאכ דען קערב, זעטלעט איהן פֿאָר ייד הין, נאהבן דיא אטע האנדפֿאָלן מויל, אונד טהאט יא היינין. לונגעלט (אונף נור וועניג אטע דא וואר, אונד און דיא זעלבע ניכט געהר איט הענרען היינין טאררען קענטע) קעהרטע ער דען רעסט לואואטען, לעסט עס זיך לענגען אונד געהט הערויס. וועק עס געלאנג דען לייכטער פֿאָן דער אטע לו רייניגען, געהט היינין, אונד ווען ער דיא לוייה עסטויכטען 34) לאאפען ברענגענר פינדעט, זיך רייניגט ער דיא איבריגען (פינף לאאפען) פֿאָן דער אטע 35), אונד

33) הייניג וואלען דיוען בערג פיר דאז בייה יאָועפֿוס פלאוויוס בעקאנטע מאבארוס, חוין דעקן ידילעפֿטע טהייל פֿאָן פּערפֿאָ. 90 סטודיען פֿאָקס יתדרחן האלטען, וועלכעס אונזרהרטייליך איזט. 34) דיער לערנד גויכט, דער לייכטער סטאנד לויטען קסטען אונד וועסטען. 35) נישט אויך דיא ארטען דאָכטע אונד דאז ארטע אָהל דאָפֿאָן, גיבט עס חוין דיא קאנע אונד גיבט פֿריטעס אָהל אונד פֿריטע דאָכטע, חוין דעי רען טעלעע.

מדרשן את השאר, ומניח את אלו דולקים במקומן. מצאן שפבו, מדרשן ומדליקן מן הדולקים, ואחר כך מדרשן את השאר.

ואכן
הוא תכל סדר מנורה מזרח ומערב היה מונחת ופעמי' שאלא גם השאר דולקי' שלא נשאר נרות אפי' מלאך דולקי' מכון ומדשן ואלו 'נרות אס מלאך דולקי' איו מכון ל"ג דאלו 'נרות אס מלאך סכנו חוד ומדליקן משל"כ בשאר: מדשן חתם נרות מערציות מסיד מהן השמן הישן והפתילה הישנה והדשן ונותן הכל צחו ונותן צמנור' שמן חדש ופתילה חדשה ולאחר שחיטת התמיד וזריקת דמן מדשן השני נרות מזרחיות ונותן צהן שמן ופתילה חדשה והא דמפסיק בהטעם בשחיטת התמיד משום דכתיב צקק צקק צהטיו את הנרות אמרה תורה חלק בהטעם ל' צקקים ועצד ה' נדישא דכיון דאחמיל עבוד רובה והאי דלא עבד' והדר חד משום דכתיב צהטיו את הנרות. איך הטעם פחות מצ' נרות וה' לאחור שמת שמעון הלדיק אלל קודם שמת שמעון הלדיק שהי' נר מערצי דולק דרך כס שנתן צה שמן כמדת חצרותי' ומענה היה מתחיל וצה הי' מסיים נהיהם צל להטעם השני נרות מזרחיות. לא היה מדשן אלל הכר הדאשן בלנד והטעם ומיח הכר השני בסמוך לו דולק עד הערב שמדליק ממנו כל הנרות האחרים ואחר שמדליק שאר הנרות מעטיו לנד זה בערב ומדליקן ואע"ג דאין הטעם פחות מצ' נרות עדין טפי להיח הכר הצ' דולק עד הערב לפרסם הכס והא דלא מטיב ה' שלל מזרח תחלה משום דכתיב להעלות נר תמיד וגו' אמרה תורה קצב נר להדליק ממנו שאר הנרות ואיזה זה נר 'נר והאי נקרא נר מערצי לכי עייל צהיכל צו פגע דיש' ואין מעצרי' על המלות ונר דאשן ח' לא לפניה ה' כתיב מאותו נר של נר שכינה שהיא לנד מערב ואיכא למי' צההוא לחוקם הכס: שכנו. לאחר מיתת שמעון הלדיק: מדשן. מסיד הדשן שצדאש הפתילה הישנה ומגזיה ומדליקן ולא שהיה נותן שמן חדש ופתילה חדשה ואס

לעסט דיעע און איהרעכ פֿארטע פֿארט ברענגען, אונד נאך דעם באוט ספרענגען רייניגט ער מויל דיעע לוייה). פֿאָר ער אבער, דאס דיעע לוייה ערלֿאטען, זיך רייניגען ער דיא זעלבע פֿאָן איהרער אטע, אונד ליערעט יא פֿאָן דען נאָך ברענגענרען לאאפען און, (אָהנע דאס ער לוז ערטט נייע טאָכטע אונד פֿריטעס אָהל היינין גיבט) 36), הערנאך רייניגט ער דיא איבריגען לאאפען פֿאָן דערען אטע, (דאס ער פֿריטעס אָהל אונד פֿריטעס דאָכטע הינאין גאב, דיא און ביים אבענדט מויסגעלֿאטען לעסט, אונד דאן ערטט מלינדעט). פֿאָר דעם לייכטער וואר חוין

36) דא דורך דאז פּוסלען דיער לוייה לאאפען פֿאָן דעם פּוסלען דער איבריגן גען חויפֿפֿאלענד מויסלוייכען. ברענגט קיינע לאאפע געהר, זיך ליערעט ער דיא פֿאָקס גאנלפֿער: אולאר חוין.

ואכן היתה לפני המזבח, ובה שלש מעלות, שעליה תפתח עומד, ומטיב את הנרות, והנחת את הכוז על מעלה שניה וקצא:

פרק ד

(א) לא היו בופתין את הטלה, אלא מעקדין אותו. מי שזכו באברים, אוחזים בו.

אין צנרות דולקין מדליקין ממוצא העולה: ומדשן את השאר. זו הענת ה' כרות שנותן פתילה חט' ושחן חט' ומניחן כצויות עד הערב ומדשן להכיל אינו כמו מדשן ז' מזרחיות דלעיל ולאחר חשיעת התמיד וזריקתו חוזר ומדשן המזרחית ונותן שמן ופתילה חדשה ומניחה כצויו' עד הערב וכל שכל שקדו' מערביו' כמו כן מדשן ומסיד השמן והפתילה יסנה ונותן חט' ומדליק' ממוצא העולה כדי להדליק ממנו הצנרות אחרות ולכן נתי מדליק' את מלאה כצויה קודם חשיעת התמיד: ואין. לפי שהמזבח היתה גבוה ו' ח' טפחו' והי' לזיך לעלות למקום גבוה כדי להטיב הנרות: ואל. עד לאחר זריקת דם התמיד שאז עושה הענת ז' כרות והוליא וכן חצרו הוליא אז את העני והשתחו' שאז נגמרה עבודתן:

פרק ד (א) כופתין. ז' ידיו לעלות או ז' רגליו לעלות שלא יעשה כחפת הגוי' כשחטו' לעז' אלא מעקדי' כעקדת יצחק היד עם הרגל ו' שלא היו כופתין כלל אלא כעקדי' דהיינו שאחזו' ידיו

סטיין, וזקראן דרייח טופטען איינגעהויפן ווארטען (37), וזקרויף דער פריסטער זיך געטטעאלט חוסק דיח ואממען לו פוטלען (38). ער זעלט דאן דיח קאננע אויף דיח לוייטע טופע אונד געהט הויזים, (ביס ביידע פריסטער נאך העקן באוטספרענגען דייע ביידען גערעטהע הערויס הךהאטן, אונד נאך פערטיגער דינטשפערריכטונג איינע טיעפע פערט בייגונג אמלעטען):

פרק ד (א) אמן באנד דאז אמן ניכט (אן פקדער פקדער היטערפלייטען טען בעזקדערס וויא עם דיח היידען אים איהרטן

(37) וויין דער לייטער אטלענהן האנדברייטע הךך וואר, ווף אמן אונף הךך הינויף סטייגען ווסטע חוסק דיח ואמפען לו פוטלען. (38) דיח ביסהעריגע ערקלעהרונגסארט דער אהפענבעהאלטונג איז דיח ריכטיגסטע נךך. ויהע קהענטערע.

ובד היתה עקרתו, ראשו לדרום ופניו למערב. השוחט עומד במזרח, ופניו למערב. של שחר היה נשחט על קרן צפונית מערבית. על טבעת שניה. של בין הערבים היה נשחט על קרן מזרחית צפונית, על טבעת שניה. שחט השוחט, וקבל המקבל, בא לו לקרן מזרחית צפונית

ורגליו צדיהן צלצד: אוחזי'. גשעת שחיטה ומסייע איתו: לדרום. על ירך המזבח לפונה הי' נשחט כזין עולה והיה נועה ראשו לדרום שאם ירדיו בללי' לא יהיה סמוך למזבח: של שחר. תמיד של שחר: שניה. גשעת שניה שנמקלוש מערבית לפונית צפונה לראשו' של העצמות שלד מערב שיוחק כ'ב התקין ו' סדדים של עצמות בכל סדר ד' עצמות לכ"ד משמדות כהונה והיו קצועות צלפה עשויות כמין קשת ומכניס לואר הצהמה צלותן העצמות וזמתי' ראשי העצמות צלצק: מזרחית לפונית. עומד צלצק חזוקה דם צללי

געטלענעםפערן אמלען), זקדערן אמן באנד עם, (אימאער מיין פקדע דערפום איט איינען היטערפלוס, וויא אונזער פאטער יצחק אום ער געקפפערט ווערדען זקלעט, געבונדען וואר). דען יעניגען פריסטערן, דענען עם געלאנג, דיח געלידער לו קפפערן פאסטען עם אן, אונד דאז בינדען וואר פקלגענדער ארט: זיין קפפן זידווערטס אונד זיין געז יכט וועטטווערטס. (אינדעם עם אן דער איטטערמאכט זייטע געז סאלטעטע וואורדע; חוסק דאם פאלום עם אונדראטה פקן זיך ליעסע עם ניכט נאהע בייס אלטאר לו זיגען קהאמע), דער עם סאלטעטע טטאנד עם:אויך איט זיינעם געזיכטע וועטטווערטס. דאז אקראגעלאסן ווארד געשאלטעטע אן דער נקדוועטטליכען עקקע אס לוייטען רייגע; דאז לוייטען ביידען אבערען, אן דער נקדוועטטליכען עקקע אס לוייטען רייגע (39). דער סאלטעטער סאלטעטע עם, דער דאז בלוט אויפפאנג

(39) נאך איינער סריפטערקלעהרונג זקלעט דאז סאלטעטע דער זאננע געז געקייבער געסעהען; דאהער דייע טעלעזאנגען, דא זקדענעם דיח זאננע נאך אבענד, אונד אבענדס דיח זאננע נאך זקדען ויהרע סטראהע זען ווירכט.

צפונית, ונותן (כ"א מזרחה צפונה), מערבית
דרומית, ונותן (כ"א מערבה דרומה), שרי
הדם היה שופך על יסוד דרומית: (3) לא
היה שובר בו את הרגל, אלא נוקבו מתוך
ערפובו, ותולה בו, היה מפשיט ויורד, עד
שהוא מגיע לחזה. הגיע לחזה, חתך את
הראש, ונתנו למי שזכה בו. חתך את
הקרעים ונתנו למי שזכה בהן. מרק את
ההפשיט, קרע את הלב, והוציא את דמו.
חתך את הירדים, ונתנו למי שזכה בהן.
עלה

למה מחוט הסקלף מתנה א' זקן מזרחי לפנות שהיא כפתים וכולך
לדרומית מערבית ונותן א' שהיא כפתים לקרן דרומית מערבית: (ב) לא
הי' כדרך שהטבחיים עושין שמחתיין את הדגל עם העור שבו אלא נוקבין
מתחת האדוכזה הנמכרת עם הראש ותולה זו ומפשיט הדגל עם שאר הבהמה

גענדע פיג עם אויף, גינג דאמיט לו דעם נקודתם טיילען עקקע,
(אונד אויף דער ערדע טטעהענד) ספרענגטע דאזעלכסט, דאן לור ייה
וועסטליכען אונד ספרענגטע (אימאער איינע נווייפאלכע ספרענגונג), דיא
רעסטע דעם באוטעם גקט ער אן דען זידייכען אנטארגרונד (ווי
עם דורך איינע העהלונג אין דען באך קדרון פאקס). (ב) און לער
בראך (ביימ אבליהען דער הויט) קיינען פוט דארטן, (וויא עם זקנט
דיא פלייטהאקער אכען), זיגערען און אכטע איין זקך דורך דיא
ביידען אונטערן קייבונג, אונד הענגטע עם דארטן אויף, און לנג עם
זק פארט אב, (זק דאס אויך דאז פאל דען פיסען אבגעלעגן
ווארדע) ביס און לור ברוסט קאס; זק באוד ער אן דיא ברוסט קאס,
טייטט ער דען קאפף אב, אונד גאב איהן דעאייניגען, דעם עם גע
לאנג מיהן לו בעקאמטען; טייטט דאן דיא אונטערן קייחבונג (פאק
טע) אונד גאב עם עבען דעאייניגען, דעם זקלע לוקאמטען; זק דען
פאלענדעטע ער דאז פאלע אבליהען, לערריס דאז הערץ, אונד אים
דאז באוט הערויס. ער טייטט דיא ביידען פארדערפטיע אב, אונד

עלה לרגל הימנית, חתכה ונתנה למי שזכה
בה, ושתי בצים עמה, קרעו, ונמצא כלו
גלויו לפניו. גטל את הפדר, ונתנו על פית
שחיטת הראש מלמעלן. גטל את הקרבים,
ונתנו למי שזכה בהם להדיחן, והקרים
מדיחין אותה בבית המדיחין כל צרכה,
והקרבים מדיחין אותן שלשה פעמים
במעוטה, על שלחנות של שש, שבין
העמודים

וקמ"ל דהכרעים בכלל הפשט הן: מידק. גמר: הפר. החלז: שחיטת הדלש.
זו היא דרך כבוד שלמעלה שלא ידאג לכלוך דם השחיטה ושחיטת הלוואך
אזנו נראה וכשהי' נושא הי' הופך הוחרן אלנו: והכרס. מדיחי' מן הפרש
שנתנה צפני עלמה שלא תטנף לשאר הקדשים: והקרבים: שאין הדעי וילא
עמן אלא דרוחק לפי שהן דקין: צמעוטה. לכל הפחות ג"פ ואס דלש להוסוף

גאב זקלע, דער דארטן איין רעכט האט. דאן קאס ער אן דען (רעכט
טען) הייטערפוס, טייטט מיהן אב, (זק דאס דאז אום נקך אס איה
קען הייטערפוס הענגען בליעב), אונד גאב זקלעם דעאייניגען דעם
עם לוקאס, נעבסט דען ביידען גייטן. הירויף רייסט ער דען לייב
אויף (נאכדעם ער דען רעכטען פארדערפוס אונגעטייטען), אונד עם
פידעט זיך אולעם קפפען פאר מיהן. ער ימאט דאן דאז אינטליט
הערויס, אונד לעגט עם קבען אויף, אויף דען קרט ווי דער קאפף
אכגעאלכטעט ווקרדען, (דען טייטט לו בעדעקען, דאס און דאז באוט
געטאיר ניכט זעהע). דאן נאהק ער דיא אייגענוויידע, אונד גיבט זיא
דעאייניגען דער דאז רעכט ערלונג זקלע אב לו וואטען; דען וואנטט
אבער וואט און אין דער וואטקאמאער (אונד ניכט איה דען איבריגען
אייגענוויידען, אום זקלע ניכט לו בעוודען) זק פיל ער בעדורפטע,
(אום מיהן פון קמטה לו רייניגען). דיא איבריגען אייגענוויידע וואט
און וועינגסענס דרייט אאל (ווייל מיהרער דינע האבער, דער איסט
נעהר טוער הערויס לו ברייגען וואר), אויף דען אראמקניען טייטען,
לוי

העמודים: (ג) גַּטְל אֶת הַסִּבִּין וְהַפְּרִישׁ אֶת
הָרֵאָה מִן הַכֶּבֶד, וְאַצְבַּע הַכֶּבֶד מִן הַכֶּבֶד,
וְלֹא הָיָה מְזוּזָה מִמְּקוֹמָהּ. גָּקַב אֶת הַחֹזֶה,
וּגְתָנֹו לְמִי שְׂזָבָה בּוֹ. עָלָה לְדוֹפֵן הַיְמָנִית,
הָיָה חוֹתֵךְ וְיוֹרֵד עַד הַשְּׂדֵרָה, וְלֹא הָיָה
נֹגַע בַּשְּׂדֵרָה, עַד שֶׁהוּא מְגִיעַ לְשֵׁתֵי צְלָעוֹת
רַבּוֹת, חֲתָכָה וּגְתָנָה לְמִי שְׂזָבָה בָּהּ, וְהַכֶּבֶד
תְּלוּיָהּ בָּהּ. בָּא לוֹ לַגֵּרָה, וְהַגִּיתָ בָּהּ שֵׁתֵי
צְלָעוֹת

להדיח מוסיק: (ג) הסבין, ועד עכשיו לא הי' לדיח לכיון שהי' דרכו
שבוטלי ומפדודי' צלל סבין: והלצבע הכבד. הי' מפדוש מן הכבד ולא היה מזוזה
לאצבע הכבד ממקומה שהיה היה קרובה עם העוקן והאלויה והכבד עם
בדופן הימני והריואה עם הגולה וצ' ללעות עמה: צערה. שהעדה הי' מניח
עם הדופן השמאלי לפי שדופן הימני הי' תולה הכבד ואם הי' חותך העדה
עם הדופן הימני היתה כצדקה: עד שמגיע. כלומר היה חותך ויורד על

לזויטען דען זייטען. (ג) ון נאהק דער פריסטער דאז אעסטער (וועג)
כעס ער בייז דען איינגעוויידען ניכט געברויכט האטעט, זינדערט
דאזיט דיז אונגע פֿען דער לעבער (אינדעס יענע לונס האזע, דייע
אבער לונס רעכטען זייטענטטיקק געהערט), אונד דען פֿינגער דער
לעבער; (דען דארמנהענגענדען אפפען) פֿען דער לעבער, קהנע
זיין פֿעקס פֿרטע לז ריקקען, (ווייל דייער לעבער פֿינגער איט דעס
שוואלגע דארגעבראכט ווירד). ער לעכערט עם איט דער הערויס נאה;
אע דער ברוסט (ד.ה. ווען ער דיז ברוסט הערויס ניהאט, זיהעט עם
אויס, אלס ווען זיין אָך ווייז דיז געסטאלט איינער פֿענטטער עפֿענונג
דארטן ווערע, ניהאט דייע ברוסט), אונד גיבט זיִלכע דעאיעניגן,
דער דאז רעכט דאלז האט. ון קאס ער לז רעכטען זייטע, סיטיט
דז הערונטערווערטס ביס אן דאז ריקגראד, בעריהרטע דאז ריקגראד
אבער ניכט (דען דאז ריקגראד זעסט ער אן דער זייקען זייטע), ביס
ער לז דען לזוייז דינגען ריפפען קאס. (זיך בייז דער ספיטלע דעס
ריקגראדס זיט ער לזוייז ריפפען דארטן); דאן סיטיט ער דייע זייטע
פֿעללענדס אב, אונד גאב זיִלכע דעאיעניגן, דער דאז רעכט דאלז האט,
איט דער דארטן הענגענדען לעבער. הירויז קאס ער לונס האזע

צְלָעוֹת מִבָּאֵן, וְשֵׁתֵי צְלָעוֹת מִבָּאֵן. חֲתָכָה
וּגְתָנָה לְמִי שְׂזָבָה בָּהּ, וְהַכֶּבֶד, וְהַלֵּב,
וְהָרֵאָה תְּלוּיִם בָּהּ. בָּא לוֹ לְדוֹפֵן הַשְּׂמָאלִית,
וְהַגִּיתָ בָּהּ שֵׁתֵי צְלָעוֹת רַבּוֹת מִלְּמַעְלָן,
וְשֵׁתֵי צְלָעוֹת רַבּוֹת מִלְּמַטָּן. וְכִּי הָיָה מְנִיחַ
בַּחֲבֵרָתָהּ. נִמְצָא מְנִיחַ בְּשֵׁתֵיהֶן שְׁתֵּים
שְׁתֵּים מִלְּמַעְלָן, וְשְׁתֵּים שְׁתֵּים מִלְּמַטָּן.
חֲתָכָה וּגְתָנָה לְמִי שְׂזָבָה בָּהּ, וְהַשְּׂדֵרָה עִמָּה,
וְהַפְּחוּל תְּלוּיָהּ בָּהּ. וְהוּא הָיָה גְדוּלָּה, אֶלָּא
שֶׁל יָמִין קוֹרִין גְּדוּלָּה, שֶׁהַכֶּבֶד תְּלוּיָהּ בָּהּ.
בָּא לוֹ לְעוֹקֵץ, חוֹתְכוֹ וְנוֹתְנוֹ לְמִי שְׂזָבָה בּוֹ,
וְאֵלֶּיָּהּ

שמגיע לאותן ללעות דעות וגם למעלה אלל העוקץ הי' מניח צ' הללעות:
שהכבד כו'. והכבד לאו מן הדופן הוא וצבציל שדד שאינו מן הדופן תלוי צה
לטיק נקדחת גדולה: לעוקץ. הוא הונע זי'א שהוא העלה: וצ' הכליות.
עמו וכן צ' ללעות מכלן וצ' ללעות מכלן עמו ולפי שאותן ללעות מקדי כנפי
העוקץ לא חס לפדע צ' ללעות מכלן: רגל השמאלי. ששאל יחידו שכל הצדמה

ווקראן מן יעדער זייטע לזוייז ריפפען געלאסטען ווארדען, סיטיט זיין
אב, גאב זיין דער זיין רעכט דאלז האטעט, איט דען דארטן הענגענע
דען אפטרעהרע, הערץ אונד אונגע. ון קאס ער לז זייקען זייטע,
ווקראן ער לזוייז דינגען ריפפען קבערהאלב, אונד עבען זי פיל אונד
טערהאלב זיט; פֿעלגליך האט ער בייז ביידען זייטען, אימאנער קבען
אן יעדער זייטע לזוייז, אונד אויך אונטען מן יעדער זייטע לזוייז געב
אחסטען; ער סיטיט דייע זייטע אב, אונד גאב זיז דעס זיז לז געב
קאזאטען, איט דארמנהענגענדען ריקגראד אונד דער זיין; עם וואר
פֿין דער טהאט, דיז גרעסערע זייטע, זאן נאנטע אבער דיז רעכט
טע זייטע דיז גרעסערע, ווייל דיז לעבער דארטן הינג. ער קאס דאן
לז ספיטלע דעס ריקגראדס (טוואן), סיטיט זיז אב, אונד גאב עם
דער זיין רעכט דארטן האט איט דעס דארמנהענגענדען טוואן, זע
בער:

ואליה, ואצבע הכבוד, ושתי כליזח עמו.
גמל רגל השמאלי, ונתנה למי שזכה בה.
נמצאו כלן עומדין בשורה, והאברים בידם.
הראשון בראש וברגל, הראש בימין,
וחוטמו כלפי זרועו, וקרניו בין אצבעותיו,
ובית שחיטתו מלמעלן, והפדר נתון עליה,
והרגל של ימין בשמאלו, ובית עורו לחוץ.
השני בשתי ידיו, ושר ימין בימין, של
שמאל בשמאלו, ובית עורו לחוץ. השלישי
בעוקץ וברגל, העוקץ בימין, והאליה

מדלדלת

מנחתם לאזנים לזו זה הרגל נשאר עדיין צלוקלי: צשמאלו. ואל"ג דהולכת
אזנים לכש עזודה היא ועזודה פסולה צשמאל כיון דלא מעכבת כנסה
סרי: צית עורו. מקום שפשיעו ממנו העור והוא סמוך ללשאי האלצנות:

בערפינגער אונד לוויע נירען (ואואט לוויע ריפפען אויף יעדער זיי
טע). ער ניאואט דאן דען ליקען הינטערפוס, אונד גיבט איהן דעם
ער לוקעואט. זיך דען טטעהען אזע (פריסטער וועלכע לו קפפערן
בערייט ווארען) אין איינער רייהע איט דען גלידערן אין איהרען העם
דען. דער ערסטע האט דען קפפן אונד דען רעכטען הינטערפוס;
דען קפפן אין זיינער רעכטען, איט דער נאזע זיינעם אראע לו געי
ווענדעט, דיא הערער לוויען זיינען פינגערן, ער ווירד ווי דער
סאלטטיטע געטעהען אויפווערטס געווענדעט, איט דעם פטטע
דארויף גערעקקט; דען רעכטען הינטערפוס אין זיינער ליקען, איט
דער געגענטעאלע דער הויט (ווי דאז פעלל אזיהען זיך אנטעגנט),
אויסווערטס געריכטעט (נעאליך: נאהע אן דען פינגערסטיטען). דער
לויטע האט דיא לוויע פארדערפוסע, נעאליך: דען רעכטען פארדער-
פוס אין זיינער רעכטען, דען ליקען פארדערפוס אין זיינער ליקען,
אבער עבען אים דער הויטטעאלע אויסווערטס. דער דריטע האט
דיא ספילטע דעם ריקגראדס אונד דען (ליקען) הינטערפוס, נעאליך:
דעם ריקגראדס ספילטע אין דער רעכטען, ווי דער טואלן לויטע
דען

מדלדלת בין אצבעותיו. ואצבע הכבוד ושתי
הכליות עמו, הרגל של שמאל בשמאלו,
ובית עורו לחוץ. הרביעי בחזה ובגרה,
החזה בימין, והגרה בשמאלו, וצלעותיה
בין אצבעותיו. החמישי בשתי דפנות, של
ימין בימין, ושר שמאל בשמאלו, ובית
עורו לחוץ. הששי בקרבים הנתונים בפוך,
וכרעים על גביהם מלמעלה. השביעי
בסולת. השמיני בחביתין, הששיעי פיין.
הלכו ונתנום מחצי הכבש ולמטה במערבו,
ומלחום

צנוד. כף לפי שאיך מחזרין יחד לרוך ליתנס ככלי: צסלת. למנחת נסכי:
חזיתין. מנחת מחצת של כ"ב שמקריב צכ"ו מחזיתם צצקד ומחזיתם צערד
והאי דלכסקי לחזיתין צין סלת לנסכי סהן לרבי תמיד משום שלטניהן סס
מנח ומשום לחזיתו קודמי לנסכי: ולמטה. שאס היו קרוצים למנח לא
סחי' הולכת כנרת כשיחזרו מלקרות את שמע ודוקא צימות פסול סיו נתימס

דען פינגערן העראבהנגט, איט דעם לעבערפינגער אונד דען לוויע
נירען; דען ליקען הינטערפוס אבער אין זיינער ליקען, דיא הויט
טטעאלע אויסווערטס, דער פירטע חסט דיא ברוסט אונד דען האלז,
נעאליך: דיא ברוסט אין דער רעכטען אונד דען האלז אין דער ליקען,
דיא דארטן הענגענדען ריפפען אבער לוויען דען פינגערן. דער פינג-
טע האט דיא לוויע זייטען נעאליך: דיא רעכטע זייטע אין דער רעכ-
טען אונד דיא ליקע זייטע אין דען ליקען, איט דער הויטטעאלע אויס-
ווערטס. דער זעכטע האט דיא זיינגעוויידע, וועלכע אין זיינער
גרעסען פאלכען טאמלע לאגען איט דען קניעסטיקען קבען אויף. דער
זיבעטע האט דאז פייע אעהל (לויט ספייזעקפער. דער אכטע האט
דיא פלאנענקוקען (רעם הקהענפריסטערס). דער נייעטע האט דען
זיין. לויט טראנקקפער. זיך גינגען זיך אין לעגטען עם עטוואס אונ-
גיל

וּמְלָחוּם, וַיָּרְדוּ וַיָּבֹאוּ לָהֶם לְלִשְׁבֶת הַגְּזִית,
לְקָרוֹת אֵת שְׁמֹעַ:

פרק ה

(6) אָמַר לָהֶם הַמַּמְנֵה. בָּרְכוּ בְרָכָה אַחַת,
וְהֵן בָּרְכוּ, וַקְרָאוּ עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים,
שְׁמֹעַ, וְהִיא אִם שְׁמוּעַ, וַיֹּאמְרוּ. בָּרְכוּ אֵת
הָעַם

לכדי תמיד במעמד לכל הכניסה לכל מצוות דתל מוספי' היו במעמד היו
תמיד במעמד: שמע. וכל שלר זכרות:

פרק ה (א) ברכה א'. אהבה רבה ואחר שזרחה החמה מצדכי' יולד
אור וסדר זכרות אינו מעכז: עשרת. לפי שהן עקד
הדת וזדין הוא סיהיו קורין אותן זכ' אף בצבולי' אלא שזכרלים מפני

טערה אלא דעם האובטן אולאר טטופפעם וועסטווערסט 40, זאלן
טען עם איין, גינגען העראב, אונד קאמען אין דען טטייערנען זאלן,
דען (אמקרגען) שמע (אויט אלטן זיינגען געבעטהספארעאען) לו זענען.

פרק ה (א) דער פֿאָרגעזעטלעט זאָגט לו איהנען: טפרעלעט
דען זענען! 41, אונד זיא טפראלען איהן, זיא
לאזען דיא לעהן געבאָטהע 42 דאן דען אבטייטט שמע, ווהיה אים
שמע, ויאמר (פֿאָרהער יוצר אור), טפראלען אים דעם פֿאָלקע

40 אבער ניכט אויף דיא פֿאָרע העלפֿעט דעם אולאר טטופפעם, דאָמיט
אזון, ווען דיא פֿאָן שמע לוריק קאָמען, איהרען היגאנג לונג און
טאר ערקענען. דיס געטחה אבער בלָאָס אין וואָפענטאָגען, דען אין
שבת אונד מוסף טאָגען זענען און דיא טטיקע דעם טעגליכען
פֿאָפֿערס און דיא פֿאָסטטייע דעם אולארדאָמעס, ווייל און דער פֿאָסט
זייטע דיא אנדערן פֿאָפֿער געלעגט וואָרדען.

41 נעמויך: אהבה רבה, דען דאָ יוצר אור געבעטה הילטען זיא ערסט
אב, ווען דיא זאָנע רעכט הערויס געקאָמען.

42 ווייל זיא דיא הויפטפֿונדאָמענטע דער גאללען תורה זינד. לונאר זאָלסטע
אזון זיא אויך אין דען פֿרעפֿיללען טעגליך אבזען, אבער עם וואָרדע
אין דען פֿרעפֿיללען אונטערזאָגט; ווייל זאָנע קעלער זאָגען, דאָס
בלָאָס דיא לעהן געבאָטע פֿאָן דער ערטינונג לו סיני הערריהרען,
דאָ אנדערע געזען אבער ניכט.

הָעַם שְׁלִשָּׁה בְּרָכוֹת, אֶמֶת וַיְצִיב, וְעִבּוּדָה,
וּבְרָכַת כְּהֵנִים. וּבִשְׁבֶת מוֹסִיפִין בְּרָכָה אַחַת
לְמִשְׁמַר הַיּוֹצֵא: (3) אָמַר לָהֶם, הַדְּרָשִׁים
לְקַטְוֶרֶת, בּוֹאוּ וְהַפִּיסוּ. הַפִּיסוּ, זָכָרָה מִי
שְׁזָכְרָה. (אָמַר לָהֶם) הַדְּרָשִׁים עִם יְשָׁנִים,
בוֹאוּ

הדרשות המיונין שהיו לומדים אלו ללד נתנו צסימי: את העם. עם העם:
ל זכרות. ואלו הן אמת ויצב ועבודה דלה ומסיימי' צדון המקבל עבודת
עמו ישראל צלוק א"ב שלותך ללדך זרלה נעבוד וזכרת כהמים צלל שילוח
נשים ואחר הקטרת היו כ"כ ולא היו כפטי' צכ מתפלת י"ח: מוספי'.
משמך הילול אומר למשמך הכנס מי שטיכן שמו צצית הזה הוא ישכן צימיכ'
הזהה אחרו שלום ורועות: (2) חדשים. מי שלא זכה צקרת כל ימיו שלא
היו מניחין למי שזכה זה פעם א' לשנות זה מפני שמעשרת: עם ישנים. לפי

דיא דרייא זעגענספֿאָרעאען! אמת ויצב 43 עבודה (דען דינסט
בעטרעפֿענד), אונד ברכת כהנים 44 (פריסטער זעגען), נאך
רמב"ם שים שלום) אס שבת זעטלעטן זיא איינע זעגענספֿאָרע
אזנ פֿיר דען אבטרעטענדע פֿאָהט (וואָכענאבטהיילונג) לו 45.
(2) ווייטערס זאָגט ער איהנען: איהר זיינערן לונק רייכערזענערק,
דיא נאָך זיאמאָס דאלו זייטגעלעקזיט האָבען): קאָמעט אונד זאָגעט!
זיא זאָגעטען אונד וועט עם געלאנג האָט איין רעכט דאלו 46, דאָן
זאָגעט ער לו איהנען): איהר זיינערן אונד אלטען! קאָמעט אונד

43 דאָ זעלענהיטע געבעטה אינן שמונה עשרה אבער אונטער פֿאָנגענדער
פֿאָרעז: רצה ד' אלהינו עבודת עמך ישראל, ואישי ישראל ותפלתם
תקבל ברצון, ברוך המקבל עבודת עמו ישראל ברצון; אבער דער
סלוס וואָר: שאַוּך לברך ביראה נעבוד.

44 זייגענטליך געטחה דיס איטלט בלָאָס, אונק פֿיר דאָ טעגליכע פֿאָפֿער
דאָ וואָהגעפֿאללען גאָסטעס לו ערפֿעהען, דען דיא זייגענטליכען שמונה
עשרה ברכות זומסטען זיא הערנאָך פֿערייכטען.

45 דיא וועגענהענדע וואָפֿעאבטהיילונג ספריט לו דער נאָקאָזענדען:
גאָסט, דער זיינען נאָמען אין זיינען הויזע דעזידינען זעסט, זאָפֿע
אונטער זייך זיבע, ברודערזון, זיינעראכט אונד געזעלויגקייט זיינע
היימיס!

46 עם וואָרדען דעסוועגען נייע פֿריסטער אויפֿגערופען, ווייל, אויט זיי
נער סריפֿטפֿאָנגע דיא דיהנאָטפֿערייכטונג דעם רייכערזענערקעם פֿאָן
גאָסט

בואו ותפסו, מי מעלה אברים מן הקבש
למזבח. ר' אליעזר בן יעקב אומר, המעלה
אברים לקבש, הוא מעלה אותן על גבי
המזבח: (ג) מסרום לחזנים, היו מפשיטין
אותם את בגדיהם, ולא היו מגיחים עליהם
אלא מכנסים בלבד, וחלונות היו שם,
וכתוב עליהם השמישי הקלים: (ד) מי
שזכה

צקטות אחד שדי' דוקא אחד הכא חדשים גם ישמים: הוא מעלה: דלא
אורח ארעה צמקוס שמינה שיניח וילך לו: (ג) מסרום. אותם הכפוס
שהכינו עלמס ולא זכו צפיים והיו לזוסי' בגדי כהונה היו מסרום אותם
לשמיים העוסקים בלדכי המקדש: בלדך. ולזוסי' בגדי חול ואח"כ מפשיטוס
המכנסים: וחלונות. חלונות צעזי הכותל ואינו מפולש מעזר לעזר כחלון
פעשו לאודס: וכתוב עליהם. החלונות שבהן מכנסים הים כתוב עליו

ומתקעט! ווער דיא גלידער, שטיקקט פתן דער טאשעץ אויף דען מאטאר
בריינגען זאל; רבי אליעזר זעהן יעקב'ס זאגט: דערייניגע, וועלכער דיא
געלידער שטיקקט לור טאשעץ בראכטע, דער בראכטע זיא אויך פתן
דיא אויף דען מאטאר, (אמן ברויכטע אונז אום לעלטערעס ניכט לז און
יען). (ג) דיא איברינגען פריטער דיא זיך לוס דיהנסטע פארבריי
טעט האבען, אבער דענען קיינע בעטעפטיגונג דורכס אמן זונגעפאל
אען) איבערגאב אמן דען חזנים (טעאפעל אויפזעהערן) 47, וועל
כע איהנען איהרע דיהנסטעווענדער אויסלנגען, אונד נור דיא בייג
קליידער אמליטען (ווערנאך זיא איהרע געוועהנליכע אולטאגס קליידער
אונלנגען, אויך דיא ביינקליידער אבאנגעטען אז: פארט גינגען, עס ווא
דען אבער אויערניטען וועריויף דיא קליידונגשטיקקע (איט איהרער בע
נענונג לוס בייטפיל ביינקליידער, העאדען א. ז. וו.) געשריבען ווארען.

נקטס איט רייכטהוק בעלזאנעס ווירד; דאהער ויס אמן דערייניגע
דער עס פתן איינזאל פערטיכטעט האט. ניכט מעהר לז דיער פער
דיכטונג געלאנגען, דאזיט אלע לוס רייכטהוק געלאנגען.
47 דער ערוך ערקלערט חזן פתן חזה (נעהען) אונד נקטס ער זיא דער
שלוה צבור וועלכער נאכגענומען וואס אמן זיך דער תורה זיענט, אונד
ווען אמן דארין פתולוגען אדורפט.

שזכה בקטורת, היה נוטל את הכסף. ותכפר
דומה לתרקיב גדול של זהב. מחזיק שלשת
קביים, והבונד הורה בראווכו, מלא וגדוש
קטורת, וכסוי היה לו, וכמין מטויטלת היתה
עליו מלמעלן: (ה) מי שזכה במחקה, גטל
מחתת הכסף, ועלה לראש המזבח, ופנת
את הגחלים הילך והילך, וחתה, ירד ועירן
לתוך

מכנסים ואת שבהן כתובות כתוב עליהן כתובות וכן מלפני ואזנע וסדר
הלבושה מכנסים תחלה ואח"כ כתובות ואח"כ חובל באזנע ואח"כ לונק במלפני:
(ד) והבונד. כף קען: צמכו. שם לא הי' פקטן צתוך הגדול כיון שהקטן
הוא מלא וגדוש הי' מתפור לארץ צהולכתו וצוף הגדול לצד לא סגי דכבוד
הוא כלפי מעלה לערות מכך גדוש על הבחלי' צשעת. הקטרה: הי' לו. לצוך:
מעוטלת. בעין עצבת שעי' מטלטל הכסוי ומסירו מעל הצוף הי' חתיכת
גדל לכו: (ה) צמחה. להוליך הבחלי' למזבח הזהב ולא הי' צוב פייס
אלא הזהב צקטות אומר. לזה שסמוך לו זכה עמי צמחה: וחסה. ול' ג פייס

(ד) דערייניגע דעס עס דורך דאז אמן געלאנג, דאז רייכערווערק
דארלוברינגען, נזהק דען לעפעל; דיער לעפעל גליך איינער גלידע
ען סאאלע, דיא דרייא קב העלט, דארין וואר דיא קליינערע שאלע
געדייפטעלן איט רייכערווערק, (דאזיט ווען וואו היגאב פיעלע, עס
יכט אויף דיער ערדע פעלט); לעטלעכער האטטע איינען דעקעל
אונד זכען אויף אג איין שטיק סוך (לור זיערדע. נאך אנדערן: איין
רינג, ווערדוך אמן דען דעקעל אבנעהמען קענטע). (ה) ווען עס
געלאנג דיא קההענפלאנגע לז האבען, (עס וואר אייגענטליך קיינע אמן זונגע
בייג דיער בעטעפטיגונג, נור ווער דאז רעכט לז דען רייכערווערק
עראנגעט דורפטע לוס נאהע טטעהענדען זאגען: טהיילע איט איר דאז
רעכט אן דער פלאנגע, אונד דיער) נאהק דיא זיבערנע פלאנגע,
שטיג זכען הייניף אויף דען מאטאר. רייטע דיא קההלען הין אונד
הער 48, אונד טארטע (אויס דען איינערהאלב אייטט פערבראנגע

48 אמן בעדיהנטע זיך קיינער גאדענען פלאנגע היילט, ווייל דאז סארי
דען דער קההלען דאז נאך אכסאבען ווירדע, אונד אמן דאז אללע
זיינע גוט ניכט חוכניטלע פערסווענדען וועללע.

לתודו של זהב, נתפזר ממצנה בקב גחלים, והנה מכבדו לאמה, ובשבת היה כופה עליהן פסכתו. ופסכתו היתה כלי גדול מחוקרת לתו, ושתי שרשרות היו בה, אחת שהיא מושב בה ויורה, ואחת שהיא אוהו בה מלמעלן, בשביל שלא תתנגלגל, ושלשה דברים היתה משמשת, בופן

אותה

המאובלות הפמיות שהן קרובי לטן דלדצה גחלי נסות ובדולי הי חותם זה. ולא הי חותה שכל זהב שלא תתקלקל והתורה חסה על ממון של ישראל: כקצ. שהי חותה שכל ד' קצין ומערה שכל ג' קצין וכדי להולידה מלאה הי מערה אחר שיד מן הכסף שלא יתפזר צירימה ששכס הכסף: ושבת, שאסור לכנות מע"פ שאינו אלא שבות דמן התורה אין אסור אלא שמתכוין לשבות פסח מ"ח כיון דאפשר ללא כצוי לל המירו: לפך. חני כור ט"ו סוף: ויורה. כשמוקדי צו הכסף מעל הכוזה דרך הכסף כהן ח' מושך ששטרות לפניו וכהן אחר הי למעלה מן הפסנת' ותופס ששטרות שלפניו שלא תתנגלגל

טען קהלותן), יגיד דאן העראב אונד סיטטעטע יא אין דיא גמארענע פלאנע. ביא דיינעס אויסלעערען ווארדע אונגעפעהר מיין קב קהה לען לערטטרייעט, (אינדעס דיא יואבערנע פלאנע פיער קב, דיא גמאר דינע אבער באמס דריי קב ענטהילט), וועלכע און אין דען קאנאל (דער דורך דען טעאפעל יגיד) היינין קעהרטע (דאמיט דיא פריסטער זיך ניכט דיא פיסע פערברענגטען). אס שבת טיירנטע און דארט איבער מיין סקלר (טפסן, קעסעל, איבערהויפט געפעט אין דער פקדס איינעט בעכערט. דער קארדער הרגואירט סיר אמלאמא פסכתו, ווייל און שבת קיינע קהלותן אויסלעטען קענטען; זי מיין פסכתו וואר מיין גרמסעס געפעט, וועלכעס איינען לתת ענטהילט, אונד האפטע לוייא קעטטען, (איינען פקן דיינער, אונד איינען פקן יענער זייטע), איט איינער דערוועבטן לקג און עם פקס אלטארע העראב, (אויף דען וועג דעס אלטארטוועפעס), אונד איט איינער דערוועבטן ערגריין און עם קבערהאב, דאמיט עם זיך ניכט העראב וועלנע (ווייל און דאמיט אויך אטע פקס אלטארע וועגטאפטע).

אותה על גבי גחלים ועל השריץ בשבת, ומורידין בה את הדשן מעל גבי המזבח: (ו) הגיעו בין האולם ולמזבח, גמל אחד את המגרפה, וזורקה בין האולם ולמזבח. אין אדם שומע קול חברו בירושלם מקור המגרפה. ושלשה דברים היתה משמשת, כהן ששומע את קולה, יודע שאחיו הפתנים נכנסים

במדון הכסף ועל השקן. עיון סוף עדוין מט"ו: (1) מגרפה. אין זו המגרפה דפ"ח מ"ח כלי סיר חסוד ור"ח שאס יזדקוהו ולא ישדו קניה וגם המגרפה שגורפי צו הדשן אין לה קול אלא הי זה כלי ב' כלות המגרפה שמשמע קול: השומע. ולא הי צעזעה: וכן לוי. וי"ג וכן לוי: הטמאים.

דינעס געפעט דיהנטע לו איינעס דרייאפלאכען געברויכע: און דעקטע עם איבער קהלותן, אונד איבער קריכטהירע; (49) אס שבת; אונד בראכטע דאמיט דיא אטע פקס אלטארע העראב. (1) זינד דיא (ביידע קביגע פריסטער) לזייטען דיא האלע אונד דעס אלטאר געקוממען, זיך נאהס איינער פקן מיהנען דיא בוגריפה (אייין פקן קבען פערטידענעס גערעטה נור לוס גערייט אא"כען, בעסטמאט) אונד ווארף עם לזייטען דיא האלע אונד דען אלטאר. זיאמאנד קענטע אין ירושלים דעס אנדערן טטיאזע הערען, פקר דעססטען גערייט (50). זיא דיהנטע לו איינעס דרייאפלאכען גע' ברויכע: דער פריסטער דער מיהר, גערייט הערטע וואוסטע דאדורך, דאט זיינע ברידער (קהלעגען), דיא פריסטער איס פקרהקין היינין

(49) דאמיט זיך דיא פריסטער ניכט דארטן פערואנרייניגען, אינדען זיא עם אס שבת, איינעם שבות וועגען דען און זייכט אוועגהען קאן, ניכט הערויס שאפען קענטען. דאך געטאה דיס באמס אינע פקרהפע, וואך דיא הייליגקייט ניכט זיך גרמס וואר; דען פאנד זיך זיך וואס אינע היכל אדער חין דער האלע, זיך ווארדע עם אויך חק שבת גנייך וועג געשאפעט. (50) דאס דיינעס חוין אנדערעס וואר און דאזיינע וועלכעס אבטייט 2. משנה 1. ערוועהנט ווארדען איט קיינען לזייפען אונטערוארפען, ווייל דקיס המגריפות חין פילפאכער לאהו טעעהט.

גִּבְנָסִים לְהַשְׁתַּחֲוֹת, וְהוּא רָץ וּבָא. וְכֵן לֵוִי
שֶׁהוּא שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלָהּ, יוֹדֵעַ שְׂאֵחָיו הַלְלוּם
גִּבְנָסִים לְדַבֵּר בְּשִׁיר, וְהוּא רָץ וּבָא, וְרֹאשׁ
הַמַּעֲמָד הָיָה מֵעַמִּיד אֶת הַפְּמָאִים בְּשַׁעֲרֵי
מִזְרָח :

פרק ו

(6) הַחֲלוּ עוֹלָיִם בְּמַעֲלוֹת הָאוֹלָם, מִי שְׁוֹכֵו
בְּדָשׁוֹן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וְהַמְּנֹרָה, הָיוּ
מִקְדִּישֵׁי

של אותו בית אב שלא הי' דלוי' לעצמו הי' מעמידו ח"ד כתי לזיישן שיהיו
פעם אח' וא"ד שלא יחשדוהו של מלאכתו הלך והרמז' כ' שמלודע' שכד
טהרו מלדעתם הי' מעמידים צבער המורה שיהיו מזומני' לזרוק עליהם
דס האשם :
פרק ו (א) החלו. אותה זכו צבף של קטרת ובמחתה של גחלים.
האולם. שי'3 מעלות היו לאולם ולפניהם היו

געגאנגען, אום לור מוכעטהונג ינדער לו ווערפען, ווי ער אונז מיילערס
היילו קאס (פֿון אויסען); דער לעוויטע, דער מיהר גערייט הערטע,
הערקטע דאס זיינע ברידער דיא לעוויטען הינמינגעגאנגען, מיהרע אקב,
געגענגע אלזשטיממען, ווי ער אונז מיילערס הערביי קאס; אונד
דער קבערטע דער טטאנדעונגער (זיהע טראקטאט תלענית אב,
טייט 4 משנה 1) סטעלסטע (יבמלוד ער דיס גערייט פערנמק),
דיא אונריינגען אין דאז קסטטהקר 51).

פרק ו (א) דיאזעיינגען, וועלכע דאז רייכערווערק לו בעיקרדען
האטטען), פֿינגען און דיא (לועלף) טטעלען דער
האללע היינליך לו טטיינגען. דיאזעיינגען וועלכע דאז עראנגט האבען,

51) וואו סטעללטע דההין דיא אונריינגען דיזעם פֿעזילענסטחאזעם ווייל
יזא קיינען דיהנסם פֿערדיכטען קֿאנגטען. נאך אנדערן: יזא לו בעי-
סעמען, דחאזי יזא זיך פֿער נעכטליכער אונריינהייט קינפֿטיג אין חכט
נעמען. נאך אנדערן: דאס וואו יזא ניכט אין פֿערדחכט האבע, יזא
העטטען אויס אוסהויללען דען דיהנסם פֿערוואסען. נאך דען רמבם
בעליהם זיך דיס חזיל דיא געהיילטען אויסגעטלינגען, דחאזי יזא בעי
רייט זיינע, דאז בלוט מיהרעם סורדפֿפערס חזיל זיך סערגענען לו
אוסמען.
52

מִקְדִּישֵׁי לְפָנֶיהֶם. מִי שְׁוֹכֵחַ בְּדָשׁוֹן מִזְבֵּחַ
הַפְּנִימִי, גִּבְנָם וְנָטַל אֶת הַטְּנִי, וְהַשְׁתַּחֲוָה
וְיָצָא. מִי שְׁוֹכֵחַ בְּדָשׁוֹן הַמְּנֹרָה, גִּבְנָם
וּמָצָא שְׁנֵי גֵרוֹת מִזְרָחִים דּוֹלְקִין, מְדַשֵּׁן אֶת
הַמְּנֹרָה, וּמְנִיחַ אֶת הַמַּעֲרָבִי דּוֹלֵק, שְׂמִמְנוֹ
הָיָה מְדַלֵּיק אֶת הַמְּנֹרָה בֵּין הָעֲרָבִים. מָצָאוּ
שְׂכָבָה, מְדַשְּׁנוּ וּמְדַלִּיקוּ מִמְּנֹבַח הָעוֹלָה,
נָטַל אֶת הַכּוֹז מִמַּעֲלָה שְׁנֵיָהּ, וְהַשְׁתַּחֲוָה
וְיָצָא: (3) מִי שְׁוֹכֵחַ בַּמַּחְתָּה, צָבַר אֶרֶב
הַגַּחְלִים

מקדושי' ללכת מי שוכח דשון מזבח הפנימי צבער והמנורה צבער להוליח הטני
ובכח שהמחו סס וסוכי' את הדשן אלל המזבח קדוה: שככה. לאחד הנס:
העולה. שאין מדליקין כד מערבי' אלל ממזבח העולה: שני'. של ב' מעלות

דען אינגערן אלטאר אונד דען אייטער פֿון דער אטע לו ריינגען, גינג
גען זוהינגען פֿער. דער דאז רעכט עראנגטע דען אינגערן אלטאר פֿון
דער אטע לו ריינגען, גינג היינין, נאהק דען קערב, בעטהעטע (זיך
ינדערווערפענד) און אונד גינג הערויס. דער דאז רעכט האטטע דען
אייטער פֿון דער אטע לו ריינגען, גינג היינין 52), אונד ווען ער
דיא זווייא עסטליכען לאאפען ברענגעד פֿאנד, זיך פוטלט ער דיא עסט;
איערע לאאפע, אונד לעסט דיא וועסטליכערע ברענגען, אינדעק ער
פֿון דערזעלבען דען גאנלען אייטער דעם אבענדט פֿריט אולינדעט.
פֿאנד ער דאס דיא וועסטליכע אויסגעלעסט וואר, 53) זיך פוטלט ער זיח,
אונד לינדעט זיח פֿון גאנלעכפֿער אלטאר און, (דא זיח פֿון קיינעק
אנדערן אום פֿון איינעק בעטעטענדיגען פֿייער אנגעלינדעט ווערדען
דורשטען). ער נאהק דאן דיא קאנגע פֿון דער זווייטען טטופלע פֿער
דעם אייטער, בעטהעטע (זיך ינדערווערפענד) און, אונד גינג הערע
אויס. (ב) דעריינגע, דער דאז רעכט האטטע, דיא קהלאענפֿאנגע

52) נאך אנדערער זיינונג, ספיריט דיס פֿון דער אומשענבעהאנדלונג און
אבענד. (זיהע תוס' יט').
53) נעזויך: נאך דען טרע שמעון דעם פֿרוואמען (זיהע קהאענטארע).
54

הגחלים על גבי המזבח, ירדדו בשולי המחתה, והשתחוה ויצא: (ג) מו שוכה בקטורת, היה נוטל את הבזבז מתוך הפת, ונורחנו לאוהבו, או לקרובו. נתפזר ממנו לתוכו, נוחנו לו בתפניו, ומלמדים אותו. הווי זהיר שפא תתחיל לפניך שלא תבנה התחיל

שהיו לפני המזבח. והשתחוה. שהיו נגמד מלותו: (ב) הגחלים. שמתח' ע"ג המזבח הקטורת: ורדדו. מדקען ופושטן שלא יהיו משופעי' אלך ואלך על מזבח הזהב הי' מקטיר ולא צמח המחתה: (ג) ונותנו. לכך לאורכו שזה עמו להיכל ללודך כך ולאם נתפזר מן הקטורת שצנן שהי' מלא וגדוש לתוך הכף ונתן לאורכו את הקטורת שנתפזר לחפניו של מקטיר: מלמדים. לפי שלא הקטיר מעולם שמעולם לא שנה זה אדם הולדכו ללמדו: שלא תכזה. לפי שהי' לדיך לעשות כבוד מן הקטורת על הגחלים כדי שתהא עשנה שזה לא חזרו כבוד שהי' שזה צעזעה הי' תלמדי' עושה לעשות הלכוד ללך מעדד דחוק ממנו וכשהי' מתפזר ללך עלמנו יהי' נוצרו ללך מעדד אלל אם היה עושה

לו האבען; הייפטע דיא קהאלטן אויף דען (רויך =) אטאר, אונד איט דעם ראנדע דער פלאנע אכטע ער דען הויפטן קהאלטן דינע, (ראו איט דאו רייכערווערק ניכט העראב פלאטן אעכטע) 54; בעטעטע (יך יידערווערפענד) אן, אונד גינג הערויס. (ג) ווער דאו רעכט אן דעם רייכערווערק האטטע, נאהק דיא קוינע טאאלע אויס דעם לעפפען, אונד גאב עס זיינעם גוטען פריינדע קודער אנפערוואנדטען, (דען ער לו דייעם ענדע איט הייניגענאמען), דאמיט ווען עטוואס דאפטן היינין פערטפרייטע ווקרדען, דערעוואכע עס יענעם היינין געבע אין זיינע הקהאלע האנד. און אונטעררייטעטע (דעניעניגן דער דאו רייכערווערק בראכטע, ווייל עס דאו ערטטע אמהל וואר, אונד און טפראך לו איהק): ניס דיק זיין אכט, דאס דאו ניכט (נאהע אן דייעם אייבע) אנפגעגטט (דאו רייכערווערק אויפלויטטעטן), דאמיט

54 דאו רייכערווערק ווארדע אויף דעם קהאלטען אטאר, אבער ניכט אין דער פלאנע אנגעלידעט; בלאס חנן פערזעהנוגסאגע גאב וואן דאו רייכערווערק אויף דיא קהאלפלאנע, וואריין סתן ברענגענדע קהאלע ואגען, אויך ווארטן אן לעטלעטען טאגע דיא קהאלטן ניכט אויסי' געברייטעט.

שכט התחיל מרדד ויצא, לא היה המקטיר מקטיר, עד שהמזבח אומר לו הקטר. אם היה ביהו גדול, המזבח אומר, אישי ביהו גדול, הקטר. פרושו העם, והקטיר, והשתחוה ויצא:

פרק ז

(א) בזמן שבהו גדול נכנס להשתחוה, שלשה אוחזין בו, אחר בימינו, ואחר בשמאלו

גל לפניו כשיאסוף הקטורת שנתפזר חוזה לו ומציאו אללו נמלא זרועו ככזה מלכוד הקטורת שזרף לפניו: וי"א שהי' מתחיל לשפוך הקטורת מידו על הגחלים ללך מעדד ויהי' מושך והולך ירו אליו ומושך כמשיכ' שאס יתחיל לפניו וימשוך מלך מעדד ויכזה זרועו כשיפסוט וימשוך חוזה לו: התחיל כו'. כלומר מיד שרדד הקטורת על הגחלים ילא: העם. הכהנים פורטי' מציין האולם ולמזבח בשעת הקטרת הקטורת דכתי' וכל אדם לא יהי' צאהל מועד אלל צהקטרת

דאו דיק ניכט ברענגעטט, (ווייל ער ווייט היינבער איבער דען אטאר געלעגען, אונד דאו רייכערווערק אויפטייטען אום) ! ימבאלד ער דאו רייכערווערק אויף דיא קהאלטן אויסגעברייטעט, גינג ער גלייך הערע אויס. ער דורפטע אבער דאו רייכערווערק ניכט עהע קפפערן, ביס דער פארגעוועלטע (איס טיינערען זאמל) לו איהק זאגטע: קפפערע רע דאו רייכערווערק! וואר עס דער הקהע פריסטער (דער דינע רייכערווערק דארבראכטע), זיך זאגט דער פארגעוועלטע: איין הערר הקהע פריסטער! קפפערע דאו רייכערווערק! זיך באאל און דאו רייכערווערק קפפערטע, וויך דאו פאק (דיא אנדערן פרייטעטע לויטען דער האלע אונד דעם אטארע 55); דער פריסטער קפפערטע דאו רייכערווערק, בעטעטע (יך יידערווערפענד) אן, אונד גינג הערויס.

פרק ז (א) ווען דער הקהע פריסטער היינין געהט אלובעטען 56 הילטען איהן דריי פריסטער: איינער אן דער

56 זיך וואהלן ביים רייכען דעם רייכערווערקעם, אום ביים בלוטספרענגען. 56 דינער בעזך אבער ניכט אונזיטלע אויס, דען קהנע בעדירפיים דורפ' טע דער הקהע פריסטער ניכט איע חוכל הייניגעטען.

בשמאלו, ואחד באבנים מזכורת. וביני
ששמע הממנה קול רגליו של כהן גדול
שהוא יוצא, הגביה לו את הפרוכת, גבנם
והשתחנה, ויצא, ונכנסו אחיו חפתנים,
והשתחוו ויצאו: (3) באו ועמדו על
מעלות האולם, עמדו הראשונים לדרום
אחיהם הפתנים, וחמשה בלום בידם,
הפני ביד אחד, והפנו ביד אחד,
והמתהו ביד אחד, והתנו ביד אחד,

וכך
קטורת של י"ב לפי שהי' מקטיר לפני ולפנים לא היו פושטי' אלא מן
היכל 333 :

פרק ז (א) להשתחות. ולא מקרי זיהא שלא לנודך: זאכלים טוונות.
שעל כתפות האפוד: ששמע. ע"י פעמוני
זה שזשולי המעיל: נכנס כו'. קודם ששמע הממונה קול רגליו נכנס הכ"ג
והשתחוה: הפרוכת. שלא הי' לפתחו של היכל דלתות אלא פרוכת: (ב) צלו
לאחד שזכרו וקדשו עשרת הדגרות ועשו העבודות האמורות לעיל עמו
הדאשונים אלו ה' כהני' אחד שגמדו עבודתם וה' כלים זיקם: א'. ב' פסוקים
של זכרת כהנים וקדי להו זכרה א' לפי שלא היו עובדין אחיהן אמן זין פסוק

רעכטען איינער און דער איינער אונד איינער בייא דען עדעלשטיינען (א) דען
טולטערבענדערן דעם אייברקעקעס. יזבאלד דער פקרגעזעטלע דעם
גערייט דער פוסטריטע דעם הערויס געהענדען הנהענפריסטערם
הערטע, הקב ער איהם דען (א) דער טהירע דער האללע הענגענדען
פקרהאני: אויך; דער הנהענפריסטער גינג דאן היינין (אין דעם היכל) בעז
טעטע און אונד גינג הערויס; דאן גינגען זיינע ברודער דיא פריסטער היינין
אונד בעטעטען און אונד גינגען הערויס. (ב) הירויך (נאכדעם זיי דען זענען
געטפריקטען, דיא טריקטעטעללען אבגעלעטען אונד קובגע דיהאסטע פערריע:
טעט) קאמען זיא אונד טעטעללען זיך אויך דיא טעפען דער האללע, דיא פילן
ערסטעטעטאנדען איהרען ברודערן דען פריסטערן זידוערטס, זייט פליפער:
זייא גערעהטען אין דען הענדען: איינער האטטע דען קערב, איינער דיא
קאנגע, איינער דיא קהאפפאנגע, איינער דיא קליינע סאאלע, איינער
דיא

וכף וכסויה ביד אחד. וברכו את העם
ברכה אחת, אלא שבמדינה אומרים אותה
שלש ברכות, ובמקדש ברכה אחת.
במקדש היו אומרים את השם בכתבו,
ובמדינה בכניויו. במדינה הפתנים נושאים
את פניהם (ידיהם) פנגד בתפוחיהם,
ובמקדש על גבי ראשיהן, חוץ מכהן גדול
שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ.
רבי

לפסוק כדרך שעושי' זכצולו': ככתצו. ציר' ה"א זכניו זאלף ל"ת שאין
חזירי' השם ככתצו אלא צמקש: כתפוחיהם. לפי שלדיבי' נשיאות כפיס
דכפיז וישא אהרן את ידיו: וצמקש. שמזכיר' את העם צמס המפורש ושכניה

זיא גרמסע סאאלע זייט דעם דעקקעל; זיא זענגעטען דאז פקוק זייט
זיינעם זענגעטפריך (קהנע אונטערברעכונג פקו אמזאנגען; נור אין
דער פריקלין מויסערהאלב דעם טעאפעלט) ספרמכען זיא דרייט געז
געטפריכע (ד. ה. דען דורך דרייט פערזען אבגעטעללען פריסטער
זענען יברכך, יאר, ישא, זייט פקס פקוקע דאנווייטען געטפריקע
זענען אמז) זייט היינטיגהזע ספרמך זיא דען נאמען גקטטעם זיא זייט
זייט ער געטריבען זייט (בוכטעבליך 57) אין דער פריקלין (אויסער
האלב דעסעלבען) זייט דעם זייגעטעלסטנאמען (אדני). אין דער פריקע
פילן ערהקבען דיא פריסטער איהרע הענדע זענען דיא סולטער (נאך
דעם זיינע זיישא אהרן את ידיו, אהרן הקב דיא הענדע אויך)
אונד זייט היינטיגהזע זייבער איהרע קעפעלע (ווייל זיא זיא היר גקטטעם
נאמען בוכטעבליך אויסטפריקען אונד דארוך דיא עהרפולכט געגען
זעלבען אין זיינעם גרעסערן גראדע בעליגען ופאלטען) אויסער דאס
דער הקהע פריסטער ניאאמאס זיינע הענדע זייבער דאז טיירכאלעך (ווקע
זייך דער נאמען גקטטעם טאנד) ערהקב. רבי יהודה זאגט: אויך

(57) דען נור זייט היינטיגהזע וואר עם עלויבט, דען ערהאבענען נאמען
גקטטעם זיא חויסלספריעטען, זייט איינער טריקטעקלעהרונג דעם
פערזעם (שמות, כ', כ"ד).

ר' יהודה אומר, אהף כהן גדול מגביה את ידיו למעלה מן הציץ, שנאמר וישא אחרון את ידיו אל העם ויברכם: (ג) בזמן שפיתו גדול רוצה להקטיר, היה עולה בכבש, והסגן בימינו. הגיע למחצית הכבש, אחרו הסגן בימינו והעלהו, הושיט לו הראשון הראש והרגל, וסמוך עליהן וזרקו, הושיט השני לראשון שתי הידים. ונתנו לכהן גדול, וסמוך עליהן וזרקו. גשמת השני והלך

למעלה מקשרו אלצעותיהם: הלך. מפני שהם כתובו זו: (ג) דואה. שהם מקטיר בכל זמן שירל: ונוטל חלק מה שירל: להקטיר: וע"ש הקיטור ומדות עשן שעולה מן החלצים ואזדים קרי להו זלשון הקטרה: למחולת. וכנז כתיב קלמ: וסמך. משום כבודו דכ"ג שהם הקטרתו חסונה יותר משאר כהנים דאלו סמיכי' וסמך. דקדא לא אשכחן אלא צמיים: וזרקו. דכתיב ועשית עולמך הכשר והדס מה הדס צוריקה אף צד צוריק: הושיט הכ"ג. האי כמו משום יקדא דכ"ג כעין קריאת כ"ג צי"ה: נשמט הכ"ג. אצל הא' נשאר שם לקבל

דער הנהיב פריטער הוב ויינע הענדע איבער דאז באטך עאפמך (דען עם ווירד געזאגט (ויקדא ט' כ"ג): אהרן ער ה' קב ויינע הענדע געגטן דאז פ'קאן אונד זעגנעטע עם, (דיא הלכה בוייבט ניכט נאך מיהא) (ג) ווען דער הנהיב פריטער (וועלעכע פרייט טאנד יעדען מיהא בעליביגען טעאפעריהנטס לז פערריכטען) זעלבסט פ'פערן ווקאלטע, וף גינג ער דיא אנטארטעפפע הימין, אונד דער (פ'קרטע הער דער נעכטטע נאך מיהא, אלס זיין טעאלפערטרעטער) לז ויינער רעכטען. וף וויא זיא לזר הענלעטע דעסזעלבטן געקוואטען, וף פאסטע דער סון מיהא אן דער רעכטען האנד אונד פ'הרטע מיהא הימין. דער ערטטע (אונטער דען פריטערן, וועלכע דיא פ'פערטטיקע פערטעג דעם אקזיעס, הימין טראגטן) רייכטע מיהא דאן דען ק'ספן אונד דען רעכטע טען הינטערפוט; ער זעגטע דיא הענדע דארין (זיינע פ'פערעוונג פ'מר דער אונטער אנדערער פריטער אויסלוינגען) אונד ווארף זיא הימין. דער לזוייטע רייכטע דעם ערטטען דיא ביידען פ'קרטערפ'טע, דיינער גאב וקאלכע דעם הנהיבפריטער, וועלכער ווידער דיא הענדע דארין זעגט

שלא יתלך לו. וכפף היו מושיטין לו שאר כהן האברין, והוא סומך עליהן וזורקו. ובזמן שהוא רוצה, הוא סומך, ואחרים זורקין. בא לו לתקוף את המזבח. מהיכן הוא מתחיל? מקרן דרומית מזרחית, מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית. נתנו לו זין לגסוף, הסגן עומד על

האזנים מן המושיטין וליתנו לכ"ג: זל לו. כ"ג שהי' זלשט הכזש שהזל זדרוס: דרומית מזרחית. דכל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין: מערבית. ושם עומד כהן א' ומושיט לו היין לנכסיו ולא היה הכ"ג נושא היין עמו שאל יתקלקל היין צעש המערכה צדוד סמוך המזבח ושאר כהני' כשעושי' נסוך המים הולכי' דרך שאלל מן הכזש דלדומית מערבית וצדוד שהזל מקוף מהפך צנורות את האזנים שלא נתעכלו על המזבח משום דכ"ג דומה לזן צית ויש לו דשות לייך צמקוס טירכה וגם יש לו דשות להפך צנורות זלל פייס

זעגטע, אונד זיא הין ווארף. דער לזוייטע גינג בייא זייטע אונד זיינעם וועגס הינוועגן. (דער ערטטע אבער בליב סטעטען) מוין דיינע ארט רייכטע און מיהא אלע גלידערטטיקע, ווקרין ער מיהאער דיא הענדע זעגטע, אונד זיא הין ווארף; ווען ער ווקאלטע, זעגטע ער נור דיא הענדע דארין, אונד אנדערע ווארפען זיא הין. מן אהכ"ג טע ער דען אומאנגן אונד דען אלטאר דאז טראנהק'פ'פער לז פערריכטען. פ'קן וועלכער זייטע פ'ינג ער אן? פ'קן דער זידעסטויכען עקקע לז נאך, עסטויכען דאן לז נאך דוועסטויכען, אונד לז ידוועסטויכען עקקע (לז); דאוועלבסט גאב און מיהא דען וויין לז טראנהק'פ'פער. דער פ'קרטע

58 דער הנהיב פריטער זוסטע יעדע זיינער גענוע רעכטס חנפ'אנגען. דיא אנדערן פריטער אבער גינגען גלייך פ'קן אלטאר זאמטס ידוועסט זיך, ווייל דיינע זייטע נעהער לזן כבש ד'מזבח זיינען; נור דער הנהיב פריטער, דער קיינען וויין זייט טראג, דחזיט דער זעלבע ניכט דורך דען רויך דעם פ'יערהערדעם בייטן אומקרייזען דעם אלטארס פ'ער דערבע, ק'קונטע חויך היד רעכטס געהען, אינדען ער איינען גוטען זאנהע גליך, דער חין זיינעם פ'חטערס הויזע נאך געפ'אלטען געהען ק'קונטע.

על הקרון, ותסדרים בידו, ושני כהנים
עומדים על שרֹחַן החלבים, ושתי
חצוצרות של כסף בידם, תקעו והזריעו
ותקעו, באו ועמדו אצל בן ארזא, אחד
מיימינו, ואחד משמאלו. שחה לנסף, והניף
הסגן בסדרים, ותקיש בן ארזא בצלצל,
ודברו הלויים בשיר. הגיעו לפרק, תקעו,
והשתחוו

יש לו להקיף דרך ימין: הקז. אלל כ"ג טז לנסך: והסודרי'. להניף כשינסך
הכהן שידעו הלוי' וידעו צעיר וידע צן ארזא ויקום צלצל: החלבי'. צ'
שולחנות היו צמערבו של כזס א' של כסף שעליו היו נותני' כ"ס וא' של שים
שעליו היו נותני' האזנים והוא נקרא שלחן החלצים: תקעו. לפי שאפשר
לאדם שלא יראה הנפת הסודרין א"כ כשלא היו צעורה לפיכך תקעו כדי שיפנו
לראו' צהנפת סודרי': צלצל. כלי זמר אחרי' הי' ג"כ שם אלל טז כ"ז מיוחד
וקול גדול הי' לו וממנו מיוחד הי' לו: לפרק. לנסף פרסה: העם. כל

הער סטאנד אן דעם אלטארווינקל (וועלכעס אויס דער עקקע הערויס
גינג) איט טיכערן אין דער האנד; לזוייא פריסטער טטאנדען אן דען טיט
דער פֿעטטטייקקע (ווקרויף און וואַלע אימאער אַנגטע דיעער טיט וואר
אן דער וועטטייטע דעם אלטארסטופֿפעס); איט לזוייא יואבערנען טראַמא
פעטען אין מיהרען הענדען, דאמיט יוא איינען לאנגעדעהנטען, דאן
וידער איינען לאנגעדעהנטען טען בליענען. יוא גינגען דאן אין אונד
סטעאלטען יך בייא דעם בן ארזא (מיינעם בעריהאטען ליאבעלספי
אַר), איינער לו דעסען רעכטען אונד איינער לור אינקען). זק ויוא
יך דער הֿעהעפריסטער יידער בייגע דאז טראַנקפֿעפֿער אויסלוגיסען,
סווענקטע דער פֿערטטעהער איט דען טיכערן (אוס לייענען) אונד בן
אזא טאָג דיא ליאבא; אונד דיא לעוויטען סטיאטען מיהרע אָבגעגֿע
יענגע אן. וַיבאָר יוא לו מיינעם אבסיטיט קאמען 59), בליענען יוא
איינען לאנגען טען אונד דאז פֿאָק (מיס פֿעהרעהע) בעטעטע אן; אויף
יעדעם אבסיטיטע פֿאָגעטע איין (יף לאנג געדעהנטער) טראַמפֿעטעני
טעקס, אונד אויף יעדעם טראַמפֿעטענטעקס פֿאָגעטע איינע מכעטונג.

59) זב וואן דאראונטער דאז ענדע דעם אָבגאזאנגעס פֿערטטאנדען, אָדער
זב יעדער אָבגעזאנג דרייא אבסיטיטע האטטע. (ייהע וואן חוס'יט).
(60)

והשתחווי העם, על כל פֿרק תקיעה, ועל
כל תקיעה השתחווי. זה הוא סדר התמיד
לעבודה ביום אלהינו, יהי רצון שיבנה
במהרה בנימינו אמן: (ה) השיר שהיו הלויים
אומרים במקדש, ביום הראשון היו אומרים,
לה' הארץ ומלאה תבל ויושבי בה. בשני
היו אומרים, גדול ה' ומהלל מאד בעיר
אלהינו הר קדשו. בשלישי היו אומרים,
אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט.
ברביעי היו אומרים, אל נקמורת ה' אל

קעם שצנער': (ד) לה' הארץ. לפי שהוא ראשון למעשה גדלשית וכל המזמור
היו אומרי': צעיר. שצו נחלקו המים והיה קויע צין מים למים ונתעלה
וישז צמרוס דוגמת שכו צעירו ובר קדשו: צב. שצו גדלות היצסה שעליו
עומדים הדייניץ לעשות דין: צד. שצו נצלוו השמש וידח והכוכבים שעתיד

דיזעס וואר דיא קרהנונג דעם טעגליכען אָפֿפֿערס בייסן דיהנסטע אונזערס
אָפֿפֿערסעסוועס. אעגע עס דער וויילע אָפֿפֿערס זיין, דאס דיעס בחוד
אונד אין אונזערן טאָגען ווידער געפֿיעט ווערדע, אמן! (ד) דיא אָבג
געיענגע, וועלכע דיא לויים מיס הייליגהאוס אנטטיאטען, ווארען
פֿאָגענדע: אס ערטטען טאָג (דער ווקלע) זאגען יוא (דען פֿיער אונד
נאָחאָלינגסטען פֿואָק): דעם עוויגען מיט דיא ערדע אונד וואס יוא פֿיל:
אַעט; וועלט אונד בעווקהנער ינד זיין. (ווייל עס דער ערטטע טעפֿאָנגס;
טאָג וואר.) אס אנדערן ווקלענטאָגע זאגען יוא (דען אַכט אונד פֿיער;
ליגסטען פֿואָק): גרָקס מיט דער עוויגע אונד הֿאָקגֿעריהאט זיין היי,
ליגער בערג אין אונזערס אָפֿפֿערס טטאדט. (ווייל אן דיעס טאָגע דיא
וואססער געטהייאט ווארדען, אונד לזויטען וואסערן אונד וואסערן דיא
אויסדעהנונג ענטטאנד.) אס דריטען ווקלענטאָגע זאגען יוא (דען
לזוייא אונד אַכטלינגסטען פֿואָק): אָפֿפֿערס טטעהט אן געטטליכער געווייג;
דע; ער ריכטעט מיטטען אונזער ערדענגעטטערן (ווייל אן דיעס טאָג;
גע דיא ערדע ויכטבאר ווירד, ווקרויף דיא ריכטער רעכטספֿרעכען).
אס פֿיערטען ווקלענטאָגע זאגען יוא (דען פֿיער אונד ניילינגסטען פֿואָק):
אָפֿפֿערס דער ראכע! עוויגער! אָפֿפֿערס דער ראכע ערטייע! (ווייל אן

בְּקִמּוֹת הַזּוֹפִיעַ וְגו'. בְּחַמִּישֵׁי הַיּוֹ אֹמְרִים,
הַרְגִּינוּ לֵאלֹהִים עֲזָנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב.
בְּשֵׁשִׁי הָיוּ אֹמְרִים, ה' מָלַךְ גְּאוֹת לְבָשׁ וְגו'.
בְּשִׁבְרָה הָיוּ אֹמְרִים, מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם
הַשַּׁבָּת, מִזְמוֹר שִׁיר לְעֵתִיד לְבֹא לְיוֹם (כִּי
לְעוֹלָם) שִׁבְלוּ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי עוֹלָמִים:

הַקִּצָּה לְהַנְסֵךְ מַעֲזוּדֵיהֶם ז'ה'. שְׁנוּ נִדְלוּ צַעֲלֵי חַיִּים סְהוּרָה לְיוֹם
מִדָּן וּמַשְׁכָּח לְבִדּוּלוֹ: ז'ו'. שְׁנוּ נִסְלַמְהוּ הַכְּרוֹסָה וְצוּ נִדְלוּ הַבֶּדֶס שֶׁמֶכֶד
מַלְכוּתוֹ שֶׁל יוֹלְדוֹ: לְיוֹם הַשַּׁבָּת. הַלֵּי תִנּוּל ס'ל כַּמִּדְּ שֶׁתָּה לְלַמַּח שֶׁנִּי הוּא
עַלְמָל וְחֵד חֲדוּ וְע"ג שֶׁצֶלֶף הוּא לֹא יוֹה' כִּי הַקִּצָּה לְבָדוּ שֶׁאֲחֵד וְסַגֵּד
ה' לְבָדוּ צִיּוֹם הַהוּא לִכְךָ אֹמְרִים צִשֶׁת מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת לְחֶלֶף הוּא שׁוּמוֹ
שֶׁל הַקִּצָּה לְחֶלֶף שָׁמִים:

א י י נ ל י י ט ו נ ג

דוּעַר טְרַאקְטַאט חַיִּסַּט מְדוּרָה (אוּיִסְמַעְסוֹנְנֵעַן), וְיִיל דַּאֵ
דוּן דִּיא אוּיִסְמַעְסוֹנְנֵעַן דַּעַס טַעַמְפֶּלַס, זִינַע פֶּעַרשִׁירֵעֵנַע טַהִילַע, דַּעִי
דַּעַן דִּוּיס אוֹנֵד הַעֵהַע, אִיהִרַע עַרְבּוּאֵנְסֵאָרְט, אוֹנֵד פֶּעַררִיכְטִיגְנֵעַן
אוּמִשְׁטֶנְדְּלִיךְ אוֹנֵד עֵנְוִיַּא עַרְצַעֲחַלְט וּועַרדַען. הַיִּנְזִיכְטִליךְ דַּעַר אַרְכֵּי
אֶלְגֵּיַּא אִיזְט דִּוּעַר טְרַאקְטַאט אִינְצִיג וּויכְטִיג; דַּא דַּעַר עַרְצַעֲחַלְט
רַבִּי אֶלְיֵעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, אִיזְט אִינְצֵנְצִיגֵעַ דִּוּעַר אֶלְטַרְטַהִימַעַר וְוֵאָד
אוֹנֵד דַּעַר אִימִשְׁטַאנֵד, דַּאס אִיזְט פֶּעַלְלַעַן וּוּאָ אִיהֵן זִיזֵן גַּעַדְעִכְטִיגִים פֶּעַר־
לִיס, עַר זִינַע אוּנוּיִסְסַעֲנַהִיט אֶפְלַעַנְהַעֲרִיגֵעַ גַּעַשְׁטַעֲהַעַט, צוּ וְוַאס דִּי־
וַעַס אֶדַּעַר יַעֲנַעַס גַּעַדִּיהֵנְט, אוֹנֵד וּוּאָרִין אִיהֵם אַבַּא שְׂאוּל צוּ רַעֲכַט
וּויִיס, בַּעֲוִיּוּזִט זִינַע אוּיֶפְרִיכְטִיגִיקִיט אוֹנֵד וְוַאֲהַרְהִיטְסִלִיעֵבַע אִיזְט דִּוּעַר
עַרְצַעֲחַלְט; אָבוּאָהֶל מַאֲנַעַס דַּאֲרִין אִינַעַר הַיַּפְעַרְבַּעַל גְּלִיִּיךְ זַעֲהַעַן
טַאג, וְוַיַּא מַאָן אָן אָרְט אוֹנֵד שְׁטַעֲלַע אִנְצוּמַעַרְקַעַן נִיכְט אוּנטַעֲרַלַאס־
טַעַן הַאט. דִּוּעַר טְרַאקְטַאט פֶּלְאָלְט נַאךְ דַּעַס פֶּאָרְהַעֲרִיגַעַן, וְוִיִּיל אוּיךְ
דִּוּעַר אִינַעַר בַּלְאָסַע עַרְצַעֲחַלְט אִיזְט, אוֹנֵד קִינַע הַלְכַה אִיזְט יוּךְ פֶּאָסַט.
דַּעַר עַרְשְׁטַע אַבְשִׁיטִט גִּיבַט אַן: דִּיא וְוַאֲכַטְפֶּלַעַטְצַע דַּעַר פֶּרִיסְטַעַד,
דִּיא דַּעַר לַעֲוִיטַעַן, דִּיא טַהֶאָרַע דַּעַס טַעַמְפֶּלַעַרְגַּעַס, דַּעַס אֶלְלַעַע־
מִינַעַן פֶּאָרְהַאָפֶּעַס, דַּעַר נַעֲבַעֲנַגַּעֲבִידַעַע דַּעַס גַּרְאָסַעַן בֵּית הַמוֹקֵד, דִּיא
טַהֶאָרַע דַּעַסוּעֲלַבַּעַן, אוֹנֵד דִּיא בַּעֲשְׂרִיבּוֹנֵד דִּוּעַס גַּעֲבִידַעַס זַעֲלַבַּסַט. דַּעַר
צוּרִיטַע מִיסַט דַּעַן טַעַמְפֶּלַעַרְגַּעַן אוּיס, הַאֲנַדַּעֲלַט פֶּאָן דַּעַן פֶּאֶלְלִיַּא־
דַּעַן (סוּגַר), פֶּאָס פֶּרִינַעֲפֶאָרְהַאָפֶּעַס, פֶּאָן דַּעַן נַעֲבַעֲנַגַּעֲבִידַעַן דַּאֲעוּלַבַּסַט,
פֶּאָס מַעַנַּעַרְפֶּאָרְהַאָפֶּעַס, אוֹנֵד פֶּאָן דַּעַן דִּרִיַּאצַּעֲהַן דַּאֲנַקְעַרְבִיגְנֵעַן. דַּעַר
דִּוּיט טַעַר בַּעֲשְׂרִיבּוֹנֵד דִּיא גַּרַעַסַע אוֹנֵד דִּיא בּוּיַארַט דַּעַס גַּרְאָסַעַן אֶל־
טַאָרַס, זַאמַמַט אֶלְלַעַס וְוַאס דַּאבִיַּיא בַּעֲאָבַאֲכַטַעַט וּוּאָרְדַעַן; דִּיא גַּרַע־

דַּעַזְעוּלַבַּעַן יִמְנַעַע אֶמְקֵד אוֹנֵד טַעַרְנַע עַרְטַאָפֶּעַן וּוּאָרְדַעַן. וּוּאָ גֶאָטַט
אִינַיסַט פֶּאָן דַּעַן אֲכַעֲטַעַרן דַּעַרְעוּלַבַּעַן רַאָכַע נַעֲהַאעַן וּוִירַד.) אַס פֶּיַפֶּעַ
טַעַן טַאָגַע דַּעַר וּוּאָכַע זַאָגַעַן יַיא (דַּעַן אִיזְט אוֹנֵד מַעֲטִיגִיסְטַעַן פּוּאָס):
וּיִזְלַעַט גֶאָטַעַט, אוּנוּעַרְעַר טַעַרְקַע; פֶּרְטַהֶאָקַקַט דַּעַס גֶאָטַעַט יַעֲקֹב־
(וּוִיִּיל אִן דַּעַזְעוּלַבַּעַן טַאָגַע דִּיא אַעֲבַעַדִּיגַעַן גַּעַטַפֶּעַע עַרְטַאָפֶּעַן וּוּאָרַי־
דַּעַן, אִיבַעַר וּועֶלְכַע יַעַדַּעַר פֶּעַרְטַעַנְדִּיגַעַר דַּעַר יַיא יַיהַט, זִינַעַן טַע־
פֶּעַעַר אָפְרִיַיעַט). אַס יַעֲכַטַטַעַן טַאָגַע דַּעַר וּוּאָכַע זַאָגַעַן יַיא (דַּעַן
דִּרִיַּיא אוֹנֵד נִיַילִיגִיסְטַעַן פּוּאָס): דַּעַר עוּוִיַעַר רַעַגִירַט עַר אִיזְט בַּעֲקִיַּי־
דַּעַס אִיט הֶאָהִיט א. י. וו. (וּוִיִּיל אִן דִּיַעַס טַאָגַע דִּיא טַעַפֶּאָנֵג פֶּאָלְאֵנֵי
דַּעַט, אוֹנֵד דַּעַר אַעַס עַרְטַאָפֶּעַן וּוּאָרְדַעַן, וּועֶלְכַעַר זִינַעַס טַעַפֶּעַרַס
רִיִּיךְ, דִּיא גַּזְלַעַע נַאטוּר, קַעַנְנַעַן לֹא אַעַרְנַעַן יוּךְ בַּעֲטַרְעַבַט). אַס שַׁבָּת
זַאָגַעַן יַיא (דַּעַן לֹוִיַּיא אוֹנֵד נִיַילִיגִיסְטַעַן פּוּאָס): אִיזְט פּוּאָס לֹוס גַּע־
זַאָגַעַן פִּיר דַּעַן שַׁבָּת טַאָג. (דִּוּעַר פֶּעַרז: הַאט אִינְצֵנְצִיגִיךְ דִּיא בַּעֲדִיַּי־
טוּגַן 60) אִיזְט פּוּאָלְאֵיַד פִּיר דִּיא (אִינַיסַט זַעֲלִיַעַן) לְקוּנְפֶּט. פִּיר
דַּעַן טַאָג דַּעַר גַּמְלֵן פִּיַיעַר אוֹנֵד רַוַּהַע אִיזְט, נַעֲמִוִיךְ: דַּעַס עוּוִיַעַן
אַעֲבַעַסַט.

60) נַאךְ אֲנוּמַעַרַעַר אִיזְט וְוַאָרְדַעַן דִּוּעַ פֶּאָלְאֵנְדַעַן וְוַאָרַעַט נִיכְט דִּיא וְוַאָרַעַט
דַּעַר לִוּיס וְוַאָרְדַעַרן אִיזְט אוּיסְלַעַגוֹנֵג דַּעַר מַשְׁנַה, דַּעַן עַרְטַטַעַר וּועֶר־
דַּעַן סוּנְעִלִיךְ עַטוּוּס לֹו דַּעַן וְוַאָרַעַט דַּעַר פּוּאָלְאֵנַעַן עַטוּוּס לֹוגֵי
וּעַטְלַס הַחַבַּעַן.

מִסְכַּת מְדוּת

פרק א

(ב) **בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת הַפְּהָגִים שׁוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, בְּבֵית אַבְטִינֶס, וּבְבֵית הַנְּצוּזִין, וּבְבֵית הַמּוֹקֵד. וְהַלְוִיִּם בְּעֶשְׂרִים וְאַחַד מְקוֹם. חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה שְׁנֵי הַר הַבַּיִת**

פרק א (א) שומרים. כל הלול: זכ"א מקום. זכ"ד מקומות היו לריבין לשמור חלל שב' מקומות היו הכהנים עקר והלוים מפלים הלכך צצית אצטניס וצצית הכינח שהיו עליית היה הכהנים שומדים למעלה ולוים למטה וצית המוקד שלא היתה חלל כיפה על

פרק א (א) מן דרייח קרטטן היטטען דיח פריסטער (דיח נאכט איז בער) מיס הייליגען טעאפעל וואצע, (נייט מויס פארטט וועגען רייבער אונד דיבע זינדרערן דער הערליכקייט דעס טעאפעלט וועג גען). מן בית אבטינס, מן בית הניצויז מונד מן בית המוקד 1. דיח לויס אבער מן איין אונד לואולניג קרטטן 2: פינף מן דען פינף טהקרען דעס טעאפעלבערגס; פיער מן דען פיער עקקען איינערהאלב (דער אויער דעמועלבען), פינף מן דען פינף טהקרען דעס פֿקרומק

- 1) יהיע ערטטע אינערקונג לונק טראקטוט חמיד.
- 2) דייע איין חונד לואולניג קרטטע זינד פֿון דען פיער חונד לואולניג קרטטען, וועלכע איז (דצדי היתיס ח' כ"ו י"ז י"ח) בענאנטט זינד, וועפֿון דרייח וואכטען דען פריסטערן לונגעטהיילט ווארען, וועלכע אויך זעוויסטן הייסען.

סע דעס כבש אלטאראויפואנגעס; פֿון דען שטופֿען צווישען אלטאר אונד האללע, אונד פֿון דען פֿערציערונגען דיא אן דער האללע — איין בעדעקקטער אויף דרייח מויערן רוהענדער טעמפעלֿליגעל, דער אודער אָסטוייטע פֿפֿען, אונד אלס פֿאָרגעמאך דעס אייגענטליכען טעמפעלס אנצוהעהן וואר — צור פראכט אנגעכראכט ווארען. דער פֿיער טע בעי רעכנעט דיא אויסמעסונג דעס טעמפעלס, דיא טהאָרע דעס היכל זאמט דעססען געבענגעביידען, דאז אללערהייליגסטע זאמט דעסען געג בענגעביידען, אונד ענדליך דער פֿיער טע אבשניטט שאַפֿט איינען איי בערבליק דעס גאנצען טאָטאל געביידעס, אונד מיסט עים פֿון אָסטען נאך וועסטען, זיינער לענגע, אונד פֿון נאָרדען נאך זיערען, דעססען ברייטע נאך, אויס; וואָ מאן מיט דען זעכס גראָסען קאמערן אן דען צווייט זייטען דעס פֿאָרהאָפֿעס שליסט. דער נומצען דיזער ערצעהלונג איזט ניכט נור אין ארכעלאָגישער הינויכט וויכטיג, זאָגערן ער זאָלל אויך דאצו דיהנען ווען דער טעמפעל וואדער געבויעט ווערדען ווירד צו וויסען, וויא דער בויה געפֿיהרט אונד דיא איינריכטונגען דארין געטראָפֿי פֿען ווערדען זאָללעטען. אויך דיהנט עים צור בעססערן פֿערשטענדענס מעהרערער שטעללען אויס תלמוד, וועלכע דאָרוד ליכט אונד אויפקלעה; וונג ערהאלטען אונד דאָרוד לייכטער צו פֿערשטעהען זינד.

הבית, ארבעה על ארבע פנותיו מהזכו, חמושה על חמושה שערי העזרה, ארבעה על ארבע (פנותיה) מבחוץ, ואחד בלשבת הקרבן, ואחד בלשבת הפרוכת, ואחד לאחורי בית הכפורת: (3) איש הר הבית היה מחזר על כל משמר ומשמר, ואבקות דולקין לפניו. וכל משמר שאינו עומד,

אומר

האך היה כהן מצפנים וכן לוי מצחן: מתוכן, מצפנים לחומת הר הבית: העזר. ואפילו לדברי האומר ז' שערים היו לעזרה חוד' שלא היו שומרים אלא על ה' דתיו מנייהו לא היו לריבים שגור שהיו תכופי' לשאל השערי': עזרה. ע"ש ושלה עזרן תקדש שמעס עזרה צלן לעולם: מצחן. לפי שאין ישיבה בעזר' אלא למלכות בית דוד כלל וא"ל לשומר לשומר צעמיד' כל הלילה לפיכך היו שומרים מצחן כדי שיהיו מופתיו ציטיה: הכפורת. בית קדשי הקדשים נקרא בית הכפורת: (ב) חיס, שר הממונה על כל השומרים: והס. צירולני:

פעם 3; פיער אן דען פיער עקקען אויסערהאלב דעם פֿערהקן פעם 4; איינער אין דער פֿעפֿערקאמאער; איינער אין דער פֿער האנג קאמאער, (ווק און פֿערעהענגע פֿיר דען טעאפעלבערמרץ, פֿער פֿערטיגטע) אונד איינער הינטער דעם דעקעלעווע (אואַערהייליגסטען, זעלבטעס זיך היס ווייל דיך בונדעסלאדע איט דעם דעקעל דארין וואר, זיהע (ד"ה א' כ"ח י"א): דער קאדעער תרנואירט דביר: בית כפוריא). (ב) דער היפטאון דעם טעאפעלבערגס (טאָפֿעמָגט, קאסטעלאן, פֿערטטעהער דער פֿכהוטע) גינגהערזס בייז אַלען קבי האטען (ומכט דיך רונדע בייז דען וואַכטפֿעסטען), איט ברענגענדען פֿאקקען פֿער זיך הער, אונד זעלבטע וואַכע ער ניכט טענהענד טראץ,

3) חכסָן איין זעהער דער משנה ווייטערהין בעהויפטעט, דאס דער פֿערקן זיעבען טהָרע החטטע, זיך געסטעהט דָך דערוואַכע דאס נור אן פֿינגל טהָרען וואַכען געהאָלטען וואורדען. 4) ווייל עס ניאמאנדען ערלויבט וואר אויף הייליגען טעאפעלגרונד לוי זי לען, אויסער דען קהינגען חוים דעם הויזע דוד'ס; דא און אבעל דיך גחלה נאכט ניכט אויסהאָלטען קאָנטע, לוי טעעהען, דחהער האכען דיך וואַכען אין דען טהָרעך אונד אן דען וויקעלן דעם פֿער האָפֿעס אויסערהאלב דעסזעלבטן וואַכע געהאָלטען.

אומר לו איש הר הבית, שלום עליך. גבר שהוא ישן, חובטו במקלו, ורשות היה לו לשרוף את כסותו, והם אומרים, מה קול בעזרה? קול בן לוי לוקה ובגדיו גשרפין, שישישן לו על משמרו. ר אליעזר בן יעקב אומר, פעם אחת מצאו את אחי אמא ישן, ושרפו את כסותו: (ג) חמושה שערים היו לתר הבית, שני שערי הולדה מן הדרום, משמשין

דיען ער לוי: פֿרידע איט דיר! וויא ער אערקטע (דורך דאז ניכט אנט: ווקרטען) דאס ער טאָלעט, טאָג ער מיהן איט מיינעם טטֿאָקקע, אונד ער האַטטע דיא ערלויביגס מיהס דאז קלייד אַלנלברענגען, ווען דיא אַג דערן (אין ירושלים) פֿראַגטען: וואַס פֿיר איין לערס מייט מיס פֿער האָפֿע? (זיך וואר דיא אַנטוואַרט): עס איט דאז געטרייאַ איינעם זען וויטען דער געטלאַנגען, אונד דעססען קליידער אַנגעבראַנגט וואַרדען, ווייל ער אויף זיינער וואַכע געטלאַפֿען האַט. רבי אליעזר זעהן יעקב'ס ערלעהט: איינמאל האַט און דען ברודער איינער אַנטטער טאַפֿענד (אויף זיינעם וואַכטפֿעסטען געפֿונדען), אונד אַלן בראַנגטע מיהן זיין קלייד אן. (ג) פֿינגל טהָרע וואַרען אַס טעאפעלבערגע: דיא ביידען טהָרע רע חלדה 5) מיס זידען, זיא דיהנטען לוק איין, אונד אויסגעהען; דאז טהָרע קיפֿונגס 6) מיס וועסטען; (עבען לוי דיעסן געברויכטע)

5) נאך חיינער פֿערזוטהונג דעם הוי"ט פֿיהרט דיעסם טהָרע דיען נאָמען, ווייל דיא פֿיפֿטעסין חולדה דא ווקהנחֿטט וואר, חוים (מלכים 3" כ"ג). 6) נאך שלטי הגבורים ווירד דיער נאָמע פֿאָן קיפֿאָם הערגעלייטערט וועלן פעם אויף גריכיש גארטען הייסס, ווייל פֿייליכט דאזעלכסט דער אין טרחקטאט מעשרות געדאכטע רזענגארטען געוועען. דער עין החיים ווייל עס פֿאָן קאמפֿענדיאריא אבלייטען, וועלכעס אויף אַמטין איין אַבעג קירלטער וועג הייסט, (זיהע זכרות פֿ"ט ע"ה) וועלכעס אויך דיא זיי נוג דעם ערוך לוי זיין טיינט, זיהע טאָגוואַרט קפֿונס.

משמשין בניהם ויציאה. קפונום מן המערב
(משמש בניהם ויציאה). מדי מן הצפון
לא היה משמש כלום. שער המזרחי עליו
שושן הבירה צורה, שבו בהן גרול השורה
את הפרה, (ופרה) וכל מסעדיה יוצאין
להר המשחה: (ד) שבעה שערים היו
בעזרה, שלשה בצפון, ושלושה בדרום,
ואחד

(ג) ויליאה. שכן היו נכסי' ויליא' להר הצית לפי שהעיר היתה צדום
ולפיכך לאו שתי' רוב השמים צמקום הראשון שבו נכסי': טדי. י"א שהוא
לשון הלגע לפי שלא היה משמש כלום ואפי' למאן דס"ל שבעל קדי הי' ויליא
צו הי' ג"כ ללמעו' שלא ידגשו צו כי סס אין עוצרי' ושצין א"ל טדי לשון פיוט
וזלוי שפי' לה פיוטנים המלמדי' נבוי המזמורים ללויס שהיה לכל מזמור נון
מיוחד הי' לשכה צלותו השער וי"ג עדי צדום צ' אצנין זקופו' כזה וו : שזן
צו'. כשעלו מן הגולה לוו להם מלכי פרס ללייר לורת שזן הצירה על שעני
הר הצית כדי שיהיה להם מורא מלכות ולידוהו על חדר אה' שהיה בשער
המזרח : כ"ב. י"א שלפעמים נעשית צ"ב משום הכי תני לה צ"ב אע"פ ששדה
צ"כ הי' וי"א שצתמידו' נעשית צ"ב אע"פ ששדה צ"כ הי' : מסעדי'. כל הכהני'
המסיעי' לכהן השודף אותה : להר המשחה. הר הזיתים צמדחו של ירושלים

דאז טהמר מדי (7) איס נמרדען, וועלעט ניכט בענוטלט וואורדע,
(אויסער איס אויסערגעוועהנליכען פאלע ווען יעאואנדען עטוואס נעלט;
זיעטס איס טאן ווידערפאהרען (בעל קרי) דער פערבראָרגענער וויי
זע דורך דאסוועלבע גיג), דאז קסטטהער ווקרויף דיא הויפטטאדט
שושן אבעגלידעט וואר (8), אונד ווקרויך דער הקהע פריסטער דער
פערברענגער דער קטשהן קוה, אונד מיט דעס גאנלען בייאסטאנד
זייטטענדען געזייטע נאך דעס קוהלבערגע הימים גיג. (ד) זיעבען
טהמערע ווארען אף פֿאָרהקע, דרייז איס נמרדען, דרייז איס זיען,

(7) זיהע תנ"ח איבער דיא לענארט טדי זייט דל"ח קדער טדי זייט
ר"ש.
(8) דער ברטנורה זאגט : דאס דיא פערזיסען קאניגע דיס דען ערטערן ערי
בויען דעס מעפעלס אויפטרוען, אונד דאז לייכען דער אונטערוויי
פֿיגקייט דארטן לו האבען.

ואחד במזרח. שבדרום שער הדלק, שני
לו שער הבכורות, שלישי לו שער המים.
שבמזרח שער נקנור, ושתי לשכורת היו
לו, אחת מימינו ואחת משמאלו, אחת
לשפת פנחס המלביש, ואחת לשפת עושי
חביתין: (ה) ושבעפון שער הנצויץ, וכמין
אכסדרא

עס שופי' הפרה: (ד) הדלק. ע"ס שדך סס היו מכניסי' עזים למערכה
הדולקים על המזבח א"כ דך סס היו מציא' אס של הדיוט על גזי המזבח:
הכורות. דך סס היו מכניסי' הכורות שחיותן אף צדום וצורות מתנה
לכהן הן לכך נתייחד להן שער משא"כ לשאר קדשים קלים שהם לצעליהם
מע"פ שחיותן צ"ב צעורה לא נתייחד להם שער: המים. עיי' ספ"ז : נקנור.
עיי' פ"ג מ"ר דיומא : המלצו'. ממו' היה להלצו' הכהנים צערת ענדמן

זייט איס קסטען. יודיך נעהאויך דאז בראנדטהער (דורך וועלע דאז
אלטער הקיץ לטן קסטער פֿייער געבראכט וואורדע. דאז לוייטע זיהק
נעכטע דאז ערטעגעבורטטהער (וויל דורך דיען אענליכען פיה ערטע
געבאָהרענען געבראכט וואורדען), דאז דריטע זיהק נעכטע, דאז
וואסטערטהער (זיהע פ"ז מ"ו). דאז איס קסטען וואר דאז טהמר
נקנור (זיהע טראקטאט יומא אבטיטט 3. משנה 10), וועג
כעס לוייז קאואערן האטטע, זיינע לור רעכטען אונד זיינע לור זייג
קען זייטע; דא זיינע קאואער וואר, דיא קאואער פנחס דעס אה
קליידערס, (דעסטען אהט עט וואר, דיא פריסטער לור דיהנסטפֿער
רעטונג דאז הייזע געוואנד אנלויהען, נאך דעס דיהנסטע אבער אויס
לזיהען אונד אויפלובעוואהרען), אונד זיינע קאואער וואר דיא קאוא
אער דער פפאמענקויען פֿערפֿערטיגער (וועלע אהן פיר דען הקהעג
פריסטער לובערייטטע, דער טעגליך, דיא העלפטע אקרוגענס,
אונד דיא העלפטע אבענדס קסטערטע). (ה) איס נמרדען וואר דאז
טהמר הנצויץ (פֿונקענטטהער) (9) וואר זיינע מרט אכסדרא (יקאואער

(9) עס זייט טאן איס טראקטאט המיר ערוועהנט ווקרויען, דאס טאן דיא
זוכנאכע דיעס כאמעס ניכט ווייס.

אֲכַסְדָּרָא הָיָה, וְעַלֶּיהָ בְּנִיָּה עַל גְּבִיּוֹ, שֶׁהִכְתִּימָהּ שׁוֹמְרִים מִלְּמַעַל, וְהַלְוִים מִלְּמַטָּן, וּפְתַח הָיָה לוֹ לַחֵיל, וְשְׁנֵי לוֹ שַׁעַר הַקָּרְבָן, שְׁלִישִׁי לוֹ בֵּית הַמוֹקֵד: (ו) וְאַרְבַּע לְשִׁבוֹת הָיוּ בְּבֵית הַמוֹקֵד בְּקִיטוֹנוֹת פְּתוּחוֹת לְטָרְקָלִין, שְׁתֵּים בִּקְדָשׁ, וְשְׁתֵּים בַּחוּל, וְרֹאשִׁי

וּלְהַפְסִיעַן אֶחָד עֲזוּדָתָן וּלְשֹׁמְרוֹ צְבִדֵי כְהוֹן: (ה) אֲכַסְדָּרָא: ז' כוֹתֵלֹס יוֹלָאִים וְזוֹלָטִים מִחוּץ לְחוֹמַת הַעֲזָרָה לְפִי הַר הַבַּיִת אֶחָד מֵאֵל זֶה לְשַׁעַר וְאֶחָד מֵאֵל זֶה וְעַלְוִיּוֹת צְבִיּוֹ לְמַעַלָּה עַל אֹתָן ז' כוֹתֵלִים: וּפְתַח: צֹחֵק מִן הַכְּתוּלִים הֵן פְּתַח הַיּוֹלָא לַחֵיל דְּהִיבּוּ מִקּוֹס לְפָנִים מִחוֹמַת הַר הַבַּיִת מִחוּץ לְעֶזְרָא וְהֵיא קְרוּי חֵיל: הַקָּרְבָן: שֵׁם מַכְלִיסֵי ק"ק שֶׁשְׁחִיטָתָן צִלְפוֹן: הַמוֹקֵד: ע"ש שֶׁהַמְּקוֹדוֹת דּוֹלְקִים צֶה תַמִּיד וְתַתְּחַמְמִים שֵׁם הַכְּהֵנִים מִפְּנֵי שֶׁהַלְוִים יַחְפִּים: (ו) וְלְשִׁבוֹת: קַטְנוֹת הֵיוּ עַד פִּירוֹת צֵית הַמוֹקֵד: כְּקִטְוֹנוֹת. חַדְרִים קַטְנֵי צְמֵי הַשִּׁיטָה שִׁשִּׁין צוֹ צִקִּין וְקִיטָעֵל לְשׁוֹן קִיץ הַפְּתוּחוֹס לְעִרְקָלִין

גְּמֻלָּעֵרִיא, בְּעִרְעָקְטֵר גְּמֻנָה (10) וּמְרִיבֵעַר חֵיין זַעֲלֵעֵר גְּטִיבֵעַט וּמֵר; זֵי דַאס דִּיא פֿריסטער טִיבֵען אונד דִּיא זַעֲוִיטֵען אונטֵען וואָסֵען הֵיאַטֵען; עֵם הַמְּטֵט עֹיץ חֵייעַ טַהִירֵע (דּוֹרֵךְ חֵייעַ זֵייעַר אִויעַר) לִזְכּוֹן לְוִיגֵעַר (טַחֲלֵע, וְעֹאִיךְ חֵיין פֿאַטִין) אִינְעֵרֵהֵאָלֵב דַּעַר אִויעַר דַּעַם טַעֲפֵעֵלֵבֵעֵרֵגֵעַם אִויעַרֵהֵאָלֵב דַּעַם טַעֲפֵעֵלֵבֵעֵרֵהֵעֵעֵט. דַּעַם לְוִיטֵעַט אִויעַר נַעֲכֵטֵט טַהִירֵע דַּעַם בֵּית הַמוֹקֵד (בְּרַאנְדֵהֵמֵר): זֵייעַ פֿאַלְגֵעֵנֵד מִשְׁנֵה. (ו) פֵּיעַר קַאֲוֵעֵרֵן הַמְּטֵט דַּעַם בֵּית הַמוֹקֵד וִיחֵ קִיטוֹנוֹת (קִוִּיעַ נַעֲבַעֵלֵיאַעֵר) וּזַעֲלֵעַ לִזְכּוֹן חֵייעַטֵעַן טִפִּיעַטֵעֵאָלֵבֵעֵ: פֿאַנְטֵעַט וּמֵרֵעֵן; לְוִיטֵעַ דַּעֲרַעֲלֵבֵעֵן וּמֵרֵעֵן אִוִּיךְ הֵיִיאַיֵעַט, אונד לְוִיטֵעַ אִוִּיךְ נִיעַט הֵיִיאַיֵעַט (גְּרוֹד); זֵי אונד דִּיא (הַעֲרַפֿֿֿרֵרֵהֵאָעֵנֵרֵעֵן) טִפִּיעַטֵעֵן דַּעַר קוּאָטֿֿֿטֵיִיעֵן (11) אַמֵּלֵעֵן דִּיא אַבִּטִּיעֵדוֹג לְוִיטֵעֵן דַּעַן הֵיִיאַיֵעֵן אונד נִיעַט

(10) עֵם נִיגֵעֵן חֵייעַטֵעֵלֵךְ לְוִיטֵעַ אִויעַרֵן פֿאַן דַּעַר אִויעַר דַּעַם פֿאַרְהֵעֵעֵט אָן בִּיעֵדֵעֵן זֵייעַטֵעֵן דַּעַם טַהִירֵע לִזְכּוֹן טַעֲפֵעֵלֵבֵעֵרֵגֵעֵר הַעֲרוּסֵם לִזְכּוֹן וּזַעֲלֵעַ דִּיאֵעֵן פֿאַן דְּרִיעַ זֵייעַטֵעֵן אִוּגֵעֵבֵעֵן, אונד פֿאַעֵנחֵיךְ וּמֵר חֵיין הַיַּפְּעֵרִיעֵן, חֵייעַ אִרַס פֿאַוּרִלִיעֵן.
(11) דַּעַר הֵוִיט עֲרַקֵּהֵרֵט דִּיעֵעֵם וּמְרִט פֿאַן פֿס יד, וִיחֵ דִּיעַע בַּעֲקֵעֵן פֿילִיטֵט הַחֲדַבְּרִיעֵן וּמֵרֵעֵן. עֵם טִייעַט אַבֵּעַר דַּעַם פֿסֿפֿסֿין חֵיין זֵרִיעַ טַעַם וּמְרִט זֵייעַ, וּזַעֲלֵעַט קוּאָדֵרֵעֵן בַּעֲדִיעֵטֵעֵן אַבְנֵי נִוִּית חֵיבַעֲרֵעֵלֵט דַּעַר

וְרֹאשִׁי פֿסֿפֿסֿין מְבַדִּילִין בֵּין קִדְשׁ לַחוּל, וְיָמָה הָיוּ מִשְׁמֹשׁוֹת? מֵעַרְבִית דְּרוּמִית, הֵיא הֵיתֵהּ לְשִׁבְתָּ (מְלֵאִי) קָרְבָן. דְּרוּמִית מְזַרְחִית, הֵיא הֵיתֵהּ לְשִׁבְתָּ (עוֹשִׁי) לְחַם הַפָּנִים. מְזַרְחִית צְפוֹנִית, בָּה גְּנָזוּ בְּנֵי חַשְׁמוֹנָאִי אֶת אַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁשְׁקָצוּם מִלְּכֵי יוֹן. צְפוֹנִית מֵעַרְבִית, בָּה יוֹרְדִים לְבֵית הַטְּבִילָה

בֵּית גְּבוּל סַל מַלְכִים: ז' צִקָּשׁ. שְׁצִית הַמוֹקֵד הֵן צְבִיּוֹ קִלְתוֹ צְתוֹךְ הַעֲזָרָה הַמְּקוֹדֵשׁ וְקִלְתוֹ צְחוּל: פֿסֿפֿסֿי. דַּעַשׁ הַקּוֹדֹשׁ יוֹלָאִי מִן הַכּוֹתֵל צְמִקּוֹס שֶׁהוּא חוּל עַד מִקּוֹס שֶׁהוּא קֹדֵשׁ לְעַתָּה עַד אִזְנֵה מִקּוֹס מוֹתֵר לְאֲכוֹל ק"ק וְצְמִקּוֹס קֹדֵשׁ לֹא הָיוּ קוֹדֹשׁ מִשּׁוֹם אֲסוּר לֹא טַעַע: שֶׁקֶלוֹס. שֶׁהַקִּטְוִיעֵר עֵלְיוֹ לַע"ז וְנִקְרָאֵת ג"כ לְשִׁבְתָּ הַחוֹמַת: לְצִיַּת הַעֲזָרָה. כֵּהֵן שֶׁלֵּא קְרִי הֵן יוֹדֵד צְלוֹתָהּ לְשִׁבְתָּ וְהוֹלֵךְ צְמַחִילָה שְׁתַּחַת צ' הַמֵּק וְשֵׁם מְדוּרָה שְׁתַּחַתֵּם זֶה כֵּהֵן

הֵיִיאַיֵעֵן (12). וּמֵעֵלֵן דִּיעַהֵטֵעֵן זֵיא? דִּיא זִידוּעֵסֿטִילֵעַע וּמֵר דִּיא קַאֲוֵעַ אַעֵר (דַּעַר אַעֲוֵאֵר) טַעֲגֵלֵעֵן טִפֿפֿעֵר, דִּיא טִפֿטִיעֵרֵלֵעַע וּמֵר דִּיא קַאֲוֵאֵעֵר דַּעַר טִוִּיבֵרֵרֵדֵעַ, (וּמְרִין פֿאַן דַּעַר פֿאַזִּיאִיעַ בֵּית גְּרַמּוֹ זַעֲלֵבֵעַ פֿעֲרַפֿעֲרֵטִיעַט וּמְרֵדֵעֵן), דִּיא נִפֿרֵדֵטִילֵעַע דִּיא, וּמְרִין דִּיא גַאֶלְקֵאֲוֵאֵעֵן דַּעַר חַשְׁמוֹנָאִים דִּיא טִפֿייעַ דַּעַם אַלְטֵרֵט דִּיא דִּיא גְּרִיעֵטֵעֵן קִוִּיעַ פֿעֲרַמוֹנוֹוִירֵדִיעֵטֵעֵן, (עֵנְטֵהֵיִיאַיֵעַט אַבֵּעֵן דּוֹרֵךְ דַּעֲוִיט בַּעֲגַאֲנֵעֵטֵעֵן גְּרִיעֵעֵן) (הֵיִיאַיֵעֵן) אִוִּיפֿעֵעֵן וּמֵרֵטֵעֵן (13), דּוֹרֵךְ דִּיא וּזַעֲטֵעַ

דַּעַר זִירֵעֵר פֿסֿפֿסֿ. וִוִּיר פֿיעֵדֵעֵן אִוִּיךְ פֿסֿפֿסֿין (סֵנֵהֵרֵדִין כ"ה) (בַּרַעַט: סֵפֿיל) וּמֵהֵרֵטִיעֵלֵךְ פֿיעֵרַעֵקֵקֵי גַעֲפֿֿֿרֵט, וִוִּיח קוּאָדֵרֵעֵן זֵיךְ אִוִּיךְ (נַעֲנֵים מ"ג) פֿסֿפֿסֿין חֵין דַּעַר בַּעֲדִיעֵטוֹג קִוִּיעַר סֵטִיעֵכֵע, הֵיד וּזַעֲרַע עֵם אִוִּיךְ הַעֲרַפֿֿֿרֵרֵהֵאָעֵנֵדֵעַ פֿיעֵרַעֵקֵקֵיטֵעַ בַּחוּקֵעֵן חֵין דַּעַר פֿֿֿֿרֵעֵן דַּעַר קִוִּיעַטֵעֵן אַבֵּעֵרֵטִיעַ אַבְנֵעֵוּעֵנֵדֵעַט. (זֵייעַ עוֹרֵךְ עַרְךְ פֿסֿפֿסֿ), וּמְרִנְחֵךְ דִּיעַע רֵיבֵעֵרֵעֵט חֵיבַעֲרֵעֵלֵעֵן הֵיר.

(12) אִוִּיךְ גַּעֲהֵיִיאַיֵעַטֵעַם פֿלִיעַס אִוִּיךְ הֵיִיאַיֵעַטֵעַן גְּרוֹדֵר אונד בְּרַעֵעֵן לִזְכּוֹן עֵסֿ סַעַן.

(13) חֵין טַרַקֵטֵאֵט שְׁקֵלִים אונד חֵין טַרַקֵטֵאֵט תַּמִּיד וִוִּיר דִּיעַע קַאֲוֵאֵעֵר, דִּיא זֵיעֵגֵלֵקֵאֲוֵאֵעֵר גַּעֲנַחֵטֵט.

הטבילה: (ז) שני שערים היו לבית המוקד, אחד פתוח לחיל, ואחד פתוח לעזרה. אמר ר' יהודה, זה שהיה פתוח לעזרה, פשפש קטן תורה לו, שבו נכנסין לבלוש את העזרה: (ח) בית המוקד בפה, ובית גדול היה מקף רובדים של אבן, וזקני בית אב ישנים שם, ומפתחות העזרה בידם, ופרחי

טבל ולשכת המוקד היא קרוי' וזוהי פתוחה לבית המוקד הגדול: (ז) לחיל. הפתח שצפון ה' פתוח לחיל וצדדומו ה' פתוח לעזר': פשפש קטן. צמח שער הגדול בית המוקד שבו נכנסין כו' כדתקן צפ' ק' דתמיד מ'ג טעל את המפתח היו צדקין והולכי' כו' והיינו דתקן הכא ללנות כלומר להפש את

נקרדיכע טטיג זאן הינאב אין דאז טויכבאד הווי 14. (ז) דאז בית המוקד האטטע לוייזא טהערע איינעס וואר לוס לויינגער (איס נאך דען דיעס זאמאט), אונד איינס לוס פֿקרהקן (איס זידען) געפֿענט, (וומהין יזא פֿיהרטען). רבי יהודה זאגטע: דיזע אייניגע פֿקרטע וועלכע לוס פֿקרהקע געפֿענטע וואר, האטטע איין קליינעס פֿקרטלען, וומהרדך זאן גינג דען פֿקרהקן'ן לז אונטערוועטן (אונד לז זעהען קב' אז לעס גערעטהע זויף זיינעס קרטע טטעהע. זיהע טראקטאט תמיד אבטייטט 1. משנה 3). (ח) דיעס בית המוקד וואר איין (זויף עבענער ערדע טטעהערעס) געוועלכע, איין גרָקסער רויס, אזאז געבען איטטיינערניען טטועפֿען (וועלכע אין דער אויער איינגעבויעט וואז רען, פֿקן דער אויער הערויס גינגען אונד עבנער ערדע אן דער אויער הערע זאמליפען; הירויף ווארטען אנדערע טאעלערע טטיינע וויא טטועפֿען זויף איינאנדער), וומרויף דאז עלטעסטען דעם פֿאזיליענטאזאמעס (דער וואלכע אבטהיילונג דיעס טאגעס) זויפען, איט דען טויסטען דעם פֿקרהקע קעפעס אין הענדען. דיא זייגלינגע דער פֿריסטערטאפט זויפען זויף היר, וומ' יעדער זיינען פֿולאטטער זויף דער ערדע האטטע, (אינדעם דיז' זיינערע דיסילאפין) זיכט אין בעטטען טאלפען דורפטען. זיהע ערטטע

14 אייגענטליך הינאב אין דיא הֿהלוע אונטערט טעמפעגעביידע, זינע דער פֿריסטער, דעקן איין זעכטליכער לופאלן בעגענגעט; אין דיער קאז

ופרחי כהנה איש פסתו בארץ: (ט) ומקום היה שם, אמה על אמה, ומבלא של שש, ומבערת היתה קבועה בה, ושלשלת שהמפתחות היו תלויות בה. הגיע זמן הנעילה, הגביה את המבלא בטבעת, ונטל את המפתחות מן השלשלת, ונעל הכתוב מפתנים, וכן לוי ישן לו מבחיין. גמר מלנעול, החזיר את המפתחות לשלשלת, ואת

העזר: (ח) שנוי' דפ' ק' דתמיד: (ט) הנעילה. לנעול העזר: הגזיה. סכסך השוער: ונטל בו' ונעל. סהיה מנעולי דלתותיהם עשו' שלא היו

משנה טראקטאט תמיד). (ט) דאזעלכטס וואר איין פלאטן פֿקן זויף נער קוואדראטעלע, וומזעלכטס זיינע אחר אפֿערע טאפעל טטאנד וומ' דאן זיין רינג בעפעסטיגט וואר, אונד זיינע קעטטע וומראן דאז טויסע סען הינגען. זומבאלד דיא לייט לוס לוספעררען (דעם פֿקרהקעפט) קאסן, דאז הקב זאן דיא טאפעל איט דעם רינגע זויף, אונד נאחס דיא טויסע סען פֿקן דער קעטטע. דער פֿריסטער ספעררטע זיינענדיג לז, דער לעוויטע זויף זויסענענדיג 15. נאכדעם ער לוגעטפֿעררט האטטע, טהאט ער דיא טויסען ווידער אן דיא קעטטע, ברעכטע דיא טאפעל ווידער אן זיהערען קרט, לעגטע זיין געוואנד דארויף, אונד לעגטע זיך

קאזאער וואל זיין היללפֿיער ערריכטעט, וומ' זיך דער אונטערטויסע טער פֿריסטער אבסרקהקעט אונד ערווערסטע. זיא היעס דאהער דאז פֿיערהערדקאזאער (לשכת המוקד), אונד וואר לונג גרָקסען בית המוקד ערפֿענט. (15) ווייז דיא לעוויטען נור אלס נעבענפֿערזאקען, אונד דיא פֿריסטער אלס הויספֿערזאקען בעסראכטעט ווערדען. אין דען אנדערן ביידיען קאזאז זעקן, נעזויף: בית אבטיינס אונד בית הניצין וועלכע זויס לוייזא סטחקקווערקען בעסטאנדען, זויפען דיא פֿריסטער זאבען, אונד דיא לעוויטען אונטען; היר אבער וומ' קיין זעלע' וואר, זיך וואסטען דיא פֿריסטער אייננדרהאלב, אונד דיא לעוויטען אונטערהאלב דעזעלבען טאפעלען.

ואת הטבלא למקומה, גתן בסתו עליה, וישן לו. אירע קרי באחד מהם, יוצא והולך לו במסכה, ההולכת תחת הבירה, והנרות דולקים מבאן ומבאן, עד שהיא מגיע לבית הטבילה. ר' אליעזר בן יעקב אומר, במסכה ההולכת תחת החיל יוצא והולך לו בטהרי: וכן

פרק ב

(א) הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה, רבו מן הדרום, שני

כולי' לסגן צלתי המפתחות: אירע קרי. שגוי' דפ"ק דתמיד: תחת החיל יוצא: ואינו חוזר לבית המוקד לפי שהוא ט"ו:

פרק ב (א) ה' מאות. מוקף חומה סביב: רוצו מן הדרום. שכל דוחק העזר' מלפון לדרום הוא קל"ה אמו' ממלא שהנותר מהר

דא טאפען. וידערפאר ינאזערטן פון מיהגען עטוואס נעכטליכעס מיט טאפע יט גינג ער הימים דורך דען גאנג, (ההואע קדער ווענדעטרעפ: פע), וועלכער אונטער דעם בירה (דאז גאלע טעאפעאגעביידע פיהרט דיוטן נאמען, מונד דא אונטער איר דיטען גענגע אונד ה'האלטן ווארטן ניכט געהייאגט) ווענגענט; ווי אויף ביידען זייטען לאמפען ברענגטען; בי ער מיטט הווי דעם טויכבארעם קאס. רבי אליעזר זעהן יעקב'ס זאגט: דורך דען גאנג וועלכער אונטער דעם לוינגער גינג, גינג ער הערויס אונד לו דעם טהער טרי הימונג, (ער דורפעט אונד ניכט נאך דעם בית המוקד לזריק קוממען; ווייל ער מיין טבול יום וואר. דימ הלכה בלייבט ניכט נאך מיהס. זיהע טראקטאט תמיד אבטייטט 1. מישנה 1).

פרק ב (א) דער טעאפעלבערג אום פינפהונדערט עלאן מיט קוואדראטע; דער גרמסטע רויס (לויטען דער אויער דעם טעאפעלבערגעס, אונד דער אויער דעם פֿערהעפענט); וואר אן דער

שני לו מן המזרח, שלישי לו מן הצפון, מעוטו מן המערב, מקום שהיה רוב מדרגו, שם היה רוב תשמישו: (3) בל הנכנסין להר הבית, נכנסין דרך ימין, ומקיפין ויוצאין דרך שמאל, חוץ ממי שארעו דבר, שהוא מקיף לשמאל, מה לך מקיף לשמאל? שאני אבל. השוכן בבית הזה ינחמו. שאני מנדה, השוכן בבית הזה יתן בלבם ויקרבו, דברי

הצית על העזר' מלפון לדרום הוא סס"ה אמה וכל האורך העזרה מן המזרח למערב קפ"ז אמה שאין עז' כ צלל דעז' כ צלל הר הבית היא ממלא שהנותר מהר הבית על העזרה ממזרח למערב ס"ב אמה כשתחלוק ותפן לדרום ר"ן אמה ישאר ללפון קט"ו אמה וכשתחלוק ס"ב אמה ותפן למזרח ר"ב אמה ישאר למערב ק' אמה הרי רוצו של הר הבית מן הדרום שהוא ר"ן אמה שני לו מן המזרח שהוא ר"ב אמה שלישי לו מן הלפון שהוא קט"ו אמה מעוטו מן המערב שהוא ק' אמה: (2) דרך ימין. כגון הנכנס' דרך שעב חולדה שהוא מן הימין מקיפ' ללד שמאל ללד דרך שעה טדי: עה לך. כשאלין אותו מה לך

דער זידייטע, דער נעכסטע לוייטע, אסטויך, דער נעכסטע דריטע נאָרד־אָיך, דער קליינטע וואָר וועסטויך, ווי דער רויס אָס אייסטען אָאָס, דערט וואָר אויך דאָ אייסטע בענטלונג (עס ווירד דויעס אויף דאָ פֿילען זיי טענקאָממען מיין דער זידייטע בעלגאָנען). (2) אלע דאָ אויף דען טעאפעלבערג גינגען, גינגען רעכטס (דורך דאָ טהער חלדה), אונד ווענדעטען זיך אונד גינגען לינקס הימים, (דורך דאָ טהער טדי) אויסגעקוממען דעם עטוואָס (טרויריגעס) ווידערפֿוהר, דען מיין זאָג דער ווענדעטע זיך גלייך לינקס. (און פֿראַגע איהן זאָגד): וואָס איינט אַיט דיר גאָס דאָ דין לינקס ווענדעסט? (ער אַנטוואָרטעט): מיך בין איין אין טרויער פֿערזעטלעך! (און זאָגע הירויף): דער אין דויעם הויע רעוידירט טרעסטע דין! (זאָגט ער): ווייל מיך איין מין באָן געלעגטער בין! (זאָגט און): דער אין דויעם הויע רעוידירט געבע מיין איהרען יין, דאָס זאָ דין ווידערלוינגען! זיך ינד דעם אַרטע רבי מאיר'ס

דברי רבי מאיר. אמר לו ר' יוסי, עשיתן כאלו עברו עליו ארת הדין, אלא השוכן בבית הזה, יתן בלבד, ותשמע לדברי חברך ויקרבוך: (ג) לפנים ממונו סודג, גבורה עשרה טפחים, ושלוש עשרה פרוזות היו שם, שפרצום מלכי יון, חזרו וגדרום, וגזרו כנגדן שלש עשר השפתחויות. לפנים ממונו החיל עשר אמות, ושתיים עשרה מעלות היו

להקיף לשמאל אמר שאני אזל אומדים לו השוכן צדית הזה ינחמד: עשיתן. אם אומדים לו כך נראה כאלו חזרו עוותו הדין וקדוהו שלל כהלכה: ותשמע שתשמע לדברי חזירך דהשתא משמע שהוא עשה שלא כדין ולדין תשובה: (ג) לפנים. מחומת הר הצדית: סודג. מחולה העשויה נקדים נקדים כמטה מסודרת צבלי' והיא עשויה מדפי עץ ארוכי' וקלדים שמרכיזין זע"ז צאלכסון והי' הסודג מקיף לכל ה"לדדי' למזרח ולמערב ולדרום וכן החיל ורוב תשמיש כל ה' הי' מן הדרום שהוא ללך העיר: י"ג השתחויות. כשמגיע כנגד כל פרצה ופדלה משתחוה ועורה על הצדן מלכות יון: לפנים. מאותו סודג הי' מקום פנוי עשרה אמות והוא נקרא חיל: י"ג מעלות. לעלות משס

מאיר'ס. דה זגטע רבי יוסי לו איהק: דוא בעהאנדעלסט יא (דיא דיע פקראעל פסטועטלטען), יא אום ווען יא דאזיט לו פער טענהען געבען וואלטען), דיא באולעגער האבען דאז רעכט ביא איהק הינטאנגעטלט! (ער זייט אים אונרעכט אין דען באן געלעגט ווקרדען), אבער יז וויטעטע דיא אנטווקרט: דער מין דיעקע הויט רעזידירט, געבע דיר מין יין, דאס דוא דען ווקרטען דיינער געלעהר טען קאלעגען געהער געבעטט, יז ווערדען יא דין וידער לזיהען. (ג) זייג ווערטס (דער אויער דעס טעאפעלבערגס) וואר איין גיסטער (אויס קווער איבער זיינאדער געפאלקטענע העלואסטען) זעהן האנדברייט הקך, אונד דרייאלעהן ריססע (זיינעברעכענע טעאלאטן) ווארטע דא זעלבסט, וועלכע דיא קייניגע דער גרייטען (דיא ערקעברער דעס זיר' טען רייכס) געאמכט האבען, אונד אמן האטטע יא וידער לוגעבויטע, ווקגעגען אמן דרייאלעהן אחויגע אנכעטהונגען מיך ידער ווערען פעסט געעטלט, (ווען אמן יעדעסמאל ביא זיינעק וואלטען וידער הערגע טעאלאט)

היו שם. רום המעלה חצי אמה, ושלחה חצי אמה. כל המעלות שהיו שם, רום מעלה חצי אמה, ושלחה חצי אמה, חוץ משל אולם. כל הפתחים והשערים שהיו שם, גובהן עשרים אמה, ורחבן עשר אמות, חוץ משל אולם. כל הפתחים שהיו שם היו להם דלתות, חוץ משל אולם. כל השערים שהיו שם היו להם שקופות, חוץ משער טדי, שהיו שם שתי אבנים מזויות

לע"כ: רום. כל מעלה גבוהה מתדרתה חצי אמה וכן המעלה הראשונה גבוהה מן הקרקע חצי אמה: ושלחה. רוחב המעלה דהיינו מקום דריסת הרגל: אולם. המעלות שהיו זין אולם ולמזרח שלא הי' כלן כן כדתקן צמ"ו פ"ג: חוץ משל אולם. שהי' גבוהי' ורחבו' ל': שקופות. ארץ אגוסת על צ' המזוזה שהלכה שקוף עליו: מוטות. שהי' צל' חקוק חלי הפתח דהיינו משקיף העליון וחלי מזוזה מכלן וחלי מזוזה נכאן ונכני' חקוק מפתח הפתח וחלי מזוזה

טעאלאטען איינברוך פקראיבער גיג, ווארף אמן יז אנכעטהענד ידער, לוס אנדענקען אונד הענקעלייגען פיר דען זיעג איבער דאז גרייטע רייד), ווייטער היינין וואר דער לוינגער זעהן עאלען ברייט, דאזעלבסט ווארטען לועלף טעאלעטען (זעלכע לוס ווייבער פקרהקע פיהרטען), יע דע טעאלעטען זיינע האלבע עאלע הקך אונד זיינע האלבע עאלע מיהרע ברייטע. אולע טעאלעטען דיא דאזעלבסט ווארטען (איך טעאפעל איבער היפט) ווארטען זיינע האלבע עאלע הקך, אונד זיינע האלבע עאלע מיהרע רע ברייטע, אויסער אן דער האלע (אונד דעס אלטארע דערען טעאלע פטן ניכט אולע דיע ברייטע האטטען), אולע זיינגעגע אונד טהערע דיא דאזעלבסט ווארטען, וואר דערען הקעה לזומליג עאלען אונד דערען ברייטע זעהן עאלען. אולע זיינגעגע דאזעלבסט האטטען טהירען (לוס אויף אונד לו אהלען); אויסגעקאמטען דער זיינגאנג דער האלע (וועלכער זיינען פקרהאנג האטטען). אולע טהערע דאז זעלבסט האטטען אבער וועאלען, (עס רוהטע קעבן איין טיין אויף דען כידען זייטענפסטען, ווקרויף דיא טהירען אויף אונד לו גינגען); אויס געקאמטען דאז טהער טדי, ווקעלבסט לזוייא טיינע קעבן אויף זיי

זו על גבי זו. כל השערים שהיו שם גשתנו
להיות של זהב, חוץ משער נקנור, מפני
שנעשה בהן גם, ויש אומרים, מפני שגחשתן
מצהיב: (ד) כל הכותלים שהיו שם, היו
גבוהים, חוץ מכותל המזרחי, שגובהו
השווה את הפרה, עומד בראש הר
המשחה, ומתפוג ורואה בפתחו של היכל
בשעת

מכאן וחזי מחו' מכאן כזה: כשתנו. לפי שכשעלו מן הגולה לא היו
עשירי' לא יכלו לעשות של זהב: מזהירות דומ' לשל זהב לפיכך לא
הולכנו לעשותן של זהב: (ד) הכתלי'. שהיו צביוני הר הכית היו גבוהי' עד
שהפתחים שבהן גובהן עשירים אמה לצד ממה של הפתחים: המזרחי. הוא
הסתחן לגבלי הר הכית: המשחה. הוא הר הכיתיים למזרח של ירושלים
ופני הכהן למערב ומתכוין ורואה למעל גובה הכותל ורואה דרך השערים
שהיו זה נגד זה את פתחו של היכל כשהוא מזה מדם הפרה ואם היה הכותל
מזרחי גובה אע"פ שהשערי' מכווני' זה כנגד זה לא הי' יכול לראות' שהרי קרקע הר
הכית היתה ישרה משער שושן עד שמגיע לחיל אח"כ עולה מן החיל י"ז

ואנדער געטיטלט לאנגן, (ויא איין טריאנגעל) 16. אלע טהען
רע דאוועלבסט זינד הערנאך אוגעענדערט, אונד איט גאָרד בעלענט
ווקרדען 17; אויסגענואמען דאז טהער נקנור; ווייל אן דעאוועל
בען איין וואונדער געטעהען, (זיהע טראקטאט יומא אבטיטט 3.
מישנה 10), אייניגע אבער זאגען: ווייל דעססען קופפער וויא גאָרד
געלעטע. (ד) אלע אויערן דיא דאוועלבסט ווארען (אין דען געביידען
דעס טעאפעלבערגעס) הקך, (זף דאס דיא איינגענגע לואלניג עלאטן
הקך ווארען, ווף דאז געאוייער איבער דעוועלבען ניכט אין אנטלאג גע
בראכט וואר); אויסגענואמען דיא אויער אן דער קסטוייטע (וועלכע
דיא יידריגסטע אויער, אונד אן אבהאנגע דעס טעאפעלבערגעס וואר),
דען דער פריסטער, וועלכער דיא קטהע קוה פערברענוט, אוסטע

16 (יהע רמב"ם אונד תו"ט).
17 דען חלם דיא עקסילאנטען אויס באבילאניען אונד פערזיען הינוין לף
גען. ווארען זיא ארנן; הערנאך חלם זיא רייכער וואונדען, בעלענטן
זיא דיא טהערע איט גאָרד.

בשעת הנית הדם: (ה) עזרת הנשים היתה
אורך מאה ושלשים וחמש, על רוחב מאה
ושלשים וחמש, וארבע לשכות היו בארבע
מקצועותיה שר ארבעים ארבעים אמה,
ולא היו מקורות. וכך הם עתידים להיות,
שנאמר ויוציאני אל החצר החיצונה,
ועברני אל ארבעת מקצועי החצר, והנה
החצר

מעלות עד שמגיע לע"כ גמלא טע"כ גבהה מקרקע הר הכית שם אמות שכל
מעל' שהי' צמקש גבוה חזי אמה וכל ע"כ הוא צמקע ושר' ועול' מסופ' לע"י
ט"ו מעלות גמלא גובה ע"י מע"כ ז"ל וחזי אח"כ עול' מע"י לעזרת הכניס
צדוק שגבהו אמה וג' מעלות לקוכן הרי צ"א ומחל' ואח"כ לעזרת הכניס
והמזבח וזין האולם והמזבח הכל צמקע ח' ישר ואח"כ הולך י"ז מעלות אל
האולם הרי ו"א גמלא זין הכל כצ"א גובה קרקע ההיכל מקרקע הר הכית
שזו שער השושן וגובהו של שער השושן כ"א ולפיכך לריך שיהיה כותל שער
שער שושן נמוך (מכ) כדי שיראה ההיכל ממעל לו ויתר מצ"א וכל מה שיהיה
הכותל ויתר נמוך יהיה הכנ' מפתח ההיכל ויתר: (ה) אורך. מן המזרח
למערב: מקצועותיה. מצפנים: ולא היו כו'. כדי לשלם סם התורה ואילי מיר:

חייך דער ספיטלע דעס אהלבערגעס טעעהענד, גראדע פֿער
יך הין אין דען איינגאנג דעס טעאפעלס זעהען בייס בוטספרענגען.
(ווף ער אונף איבער דיא אסטאוייער הימונג דורך אלע טהערע דאזין
טויטע; וועלכעס ניכט אעגליך געוועזען ווערע, ווען דיא אסטאוייער
עבען זף הקך געוועזען ווערע. זיהע קאמענטאר). (ה) דער פֿער
הקך דער ווייבער וואר הונדערט אונד פינף אונד דרייסיג עלאטן לאנג,
מיט קוואדראט. (דעססען פֿיער ווענדע געגען דיא פֿיער וועלגטגענגע
דען ווארען), אן דערען פֿיער ווינקעלן ווארען פֿיער קואדראטן, פֿיער
אן עלאטן מיט קוואדראט. זיא ווארען ניכט איט באקען געדיעקקט,
האטטען קיין דאך, אונד זף ווערדען זיא אין דער לוקונעט זיין, (ווען
דער טעאפעל איינסט ווידער ערבייעט זיין ווירד), דען עס ווירד גע
מאט אין (יחזקאל מ"ו כ"א): ער פֿיהרטע איך אין דען איי
סערן הקך, בראכטע איך לו דען פֿיער ווינקעלן דעס
הקך פֿעס, אונד זיהע, דא וואר איין הקך אין יעדעס
זינג

חָצַר בְּמִקְצוֹעַ הַחָצֵר, חָצַר בְּמִקְצַע הַחָצֵר,
בְּאַרְבַּעַת מִקְצַעַת הַחָצֵר חָצְרוֹת קְטָרוֹת,
וְאִין קְטָרוֹת אֵלָא שְׂאִינן מְקוֹרוֹת. וְכֹה הִיא
מְשֻׁמָּשׁוֹת? הַרְוּמִית מְזַרְחִית, הִיא הַיְתָה
לְשֵׁפֶת הַגְּזִירִים, שְׁשֵׁם הַגְּזִירִים מְבִשְׁלִין אֶת
שְׁלֵמֵיהֶן, וּמְגַלְחִין אֶת שַׁעֲרָן, וּמְשַׁלְּחִים
תַּחַת הַדּוֹר. מְזַרְחִית צְפוּנִית, הִיא הַיְתָה
לְשֵׁפֶת הָעֵצִים, שְׁשֵׁם הַבְּהָנִים בְּעֵלֵי מוֹמִין
מִתְלַעִים הָעֵצִים, וְכֹרֵ עֵץ שְׁנַמְצָא בּוֹ
הַזֵּלְעָת, פְּסוּל מַעַל גְּבֵי הַמְּזִבְחָה. צְפוּנִית

מערכת

קטורת. לָשׁוֹן קִיטוֹר הַרְזָן כְּלוּמָד מַעֲלָה עֲשׂוֹן לְפִי שְׂאִין לָשׁוֹן תַּקְרָה: מִתְלַעִין.
מִסְדִּיק הַעֲלִים שְׂמֵלָא צִתָּן מוֹלַעַס וְדוּקָא כְּשֶׁהָן לַחִין אֲזַל יַשְׁוֹ גּוֹרְדוֹ וְכַסֵּי:

וַיִּנְקַעוּ דַעַס הַחֶפְעֵס, אֹנֵד זָק אֵן אֹלְעֵן פִּיעַר וַיִּיגֵ
קַעֲוֵן הַחֶפְעֵס מְהֵנֵע דַחֵךְ. עַם טַעֲהֵט קְטוֹרוֹת (רוֹיכְעֵדֵע)
וְעֹלְכֵעַס נִיכְט אַמְרַעֵרִס פֶּערַטִט אַנדֵעֵן וְוִירַד אֵלֵס מְבַעַן אֹנֵבְדֵעֵקֵט 18),
וְאֵלֵן דִּיהֵנְטֵעֵן יֵאָ? דִּיא מְסִי: יִדִּילְכֵע וְוִירַד דִּיא קֵאמְטֵר דֵּער עֵנְטֵהֵאֵלֵ:
זֵאמֵעֵן, דֵּאזֵעֵבֵאכְט קְהָטְטֵעֵן דִּיאזֵעֵבֵאכֵע אִיהֵרַע פֶּרִידֵעֵנְטֵמְפֶּער בַּעֲסֵקֵ:
רַעֵן אִיהֵרַע הָאֵמֵר אֹנֵד וְוִירַדֵעֵן עַם הֵין אֹנֵטֵער דַעֵן קַעֲסַעֵלֵ. דִּיא
נְקֶרֶדֶסֵטִילְכֵע וְוִירַד דִּיא הֶקְלֶקֶאמְטֵער, דֵּאזֵעֵבֵאכְט זִילְטֵעֵן דִּיא לִיבֵעֵס:
פֶּעֶהֵאֵרֵהֵאֵפְטֵעֵן פֶּרִיסְטֵער דֵּאוֹ וְוִירַדִּיגֵע הֶקְלֶקֶאֵן אֹיֵס 19), דַעֵן יֵעֵ:
דַעֵס הֶקְלֶקֶאֵן וְוִירַדֵעֵן אִיין וְוִירַדֵעֵן טַטִּיק כְּעֶפְלִידֵעֵט אִיִּיט פֶּעֶרוֹוֵערֶפֶּלִיק פִּיר דֵּאוֹ
הִינוֹפֶּרִיגֵעֵן אִוִּין דַעֵן אֵטֵאר. דִּיא וְעַסֵטֵנְקֶרֶדִילְכֵע וְוִירַד דִּיא קֵאמְטֵר

18) זָק וְוִירַד עַם אִוִּין דֵּאָרְט פֶּלֶן אֹלְעֵן בִּיבַעֵל-עֶרְקֶלֶהֶרֶעֵן עֶרְקֶלֶהֶרֶט,
אֹנֵד פֶּלֶן אֹלְעֵן בִּיבַעֵלֵאִיבֵעֶרֶזֵעֵלֵעֵן אִיבֵעֶרֶזֵעֵט. זָק הִיִּיס אִוִּין חִיק
יִרִיסֵעֵן בִּיתָא קְטִירָא (חִיין הִיִּין זְהֵנֵע דַחֵךְ, אֹנֵבְדֵאֵחֶטֵעֵט הִוִּי) חִיק
בַּעַר דִּיא עֵסִימְחֶלְקִיָּה יִיהֵע דַעֵן רִדִּיק שְׂרֵש קְטֵר נַחֵךְ. נַחֵךְ בֶּרַטְנוֹרָה
וְעַרְע עַם דֵּאוֹ גַּעֲוֶהֶלִיכֵע קְטֵר (רוֹיכְעֵן, דִּוִּךְ אִוִּיפֶסִיִּיעֵן) אֹנֵד הִי
סַע, אֵן אֹלְעֵן עֶקְקֵעֵן וְחִרְדֵעֵן (פֶּחֶטְנוֹגֵעֵן) וְחִרְדֵעֵן דַּעֵר רוֹיךְ אִוִּיפֶסִיִּיעֵט,
וְעֹלְכֵע חֹלְחֵ הִיסֵעֵן יִוִּיל יֵאָ אֹנֵבְדֵעֵקֵט וְוִירַדֵעֵן.

19) אִיבֵעֶר דִּיעַס וְוִירַד מִתְלַעִין יִיהֵע מוֹסָף הַעֶרְוֶךְ נַחֵךְ.

מְעַרְבִית, הִיא הַיְתָה לְשֵׁפֶת מְצוֹרְעִים.
מְעַרְבִית הַרְוּמִית, אָמַר ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב,
שְׂכַחְתִּי מִה הַיְתָה מְשֻׁמָּשֶׁת. אָבָא שְׂאוּרָא
אָמַר, שֵׁם הָיָו נוֹחֵגִין יוּן וְשָׁמֹן. הִיא הַיְתָה
נְקֶרֶאֶת לְשֵׁפֶת בֵּית שְׁמִנָּה, וְחֻלְקָה הַיְתָה
בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהַקִּיפּוּהָ כְּצוֹצְרָה, שְׁהַגְּשִׁים
רוֹאוֹת מְלַמְעֵלָן, וְהַגְּשִׁים מְלַמְעֵן, כִּדִּי שְׁלֵא
יְהוּ מְעַרְבִין, וְהַמֵּשׁ עֲשָׂרָה מַעֲלוֹת עוֹלוֹת
מִתּוֹכָה לְעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל, כְּנֶגֶד חֵמֵשׁ עֲשָׂרָה
מַעֲלוֹת

הַמְּלֻדְעִי. סַס טוֹזְלֵי צֵח' לַטְהַרְתָּן כִּשְׁמַל לַהֲכִיִּים יָדוֹ לַמְתֵּן צְהוּוֹת א"ע שְׁטַזְלוֹ
מְנַעַד דְּטְזִיל' שְׁמַנְעַרְד מֵהִבֵּי לִי' שְׁדַשְׁלֵי לִיכְנֵס לַע"י דְּטְזוֹל יוֹס אֲסוֹר לִיכְנֵס
לְסַס וְטְזִיל' צֵח' הִיא שְׁטַעֲוֵן כָּל הַכְּנֵס לַעֲזוֹת יִשְׂרָאֵל: אֲדַלְצִי'. מַכְּלָל דְּסַתְס
מִתְנִי כֵּלָה דְּלַצִּי הִיא: וְחֻלְקָה. שְׁלֵא הִיתָה מוֹקַפַת מַחֲלוֹת וְחֵל' שְׁהוּוֹ לֵה
מִחֲזוֹ' אֲלָל שְׁהוּוֹ חֻלְקוֹת וְהוֹלִיאוֹ מִן הַמַּחֲלוֹת מוֹתְטְלוֹת וְהִיטוֹ עַל הַבְּחוֹטְלוֹת
דְּפִי' דְּחַצִּי' סִיבֵי' הַנְּסִים עוֹמְדוֹת עֲלֵיהֶן לַמַּעֲלָה כו' לְלוֹת צַמְחַת צִית

דַּעַה אִוִּיסְעֵטִילְגֵעֵן, (וְוִירַדֵעֵן זָק דִּיאזֵעֵבֵאכֵע אֲכֵס אֲכֵטֵעֵן טַאָז מִיהֵרַעֵר רִיִּי,
נִיגֵגֵן לֹר בְּאוֹטְגֵאכֵע אִוִּין דַּעֲסַעֵן דִּוִּיאֵעֵן אֹנֵטֵערֶטוֹיכְעֵן, מְבַסֵּקֵן יֵאָ זָק
דַעֵן אֲבַעַד פֶּמְרֵהֶר אֹנֵטֵערֶטוֹיכְעֵט); דִּיא מְקֶרְדוֹעַסֵטִילְכֵע זָקֵט רִבִּי
אֲלִיעֶזֶר זְהֵהוּ יַעֲקֹבֵס: הַאֲבַע זָק פֶּעֶרְגֵעֲסֵטֵעֵן לוֹ וְאֵס יֵאָ גַּעֲרִיהֵט
הַאֲבַע? אָבָא שְׂאוּרָא זָקֵט: אֵלֵן הַאֵט וְוִירַד אֹנֵד מְהֵל הִיִּין גַּעֲטֵהֵאֵן
יֵאָ וְוִירַד דַּעֲסוֹעֵגֵעֵן כַּת שְׂכַמִּיָּה (מְהֵל אֵמֵגֵלִין) גַּעֲמֵנְטֵט. (דַּעֵר
פֶּרִידֵעֵנְפֶּמְרֵהֶקֶן) וְוִירַד אֵמֵפֵאָגֵס גֵּאֵטֵט (מְהֵנֵע טִירֵעוֹמֵנֵד, דַּמֵךְ וְוִירַד
רִיגֵס אֲכֵס אִיין גַּעֲלֵעֵדֵער, הַעֲרֵנֵאֵךְ הַאֵט אֵלֵן מִיהֵן אִיט אִוִּינֵעֵן פֶּמְרֵ:
טַפְרוֹג. (בַּמֵּלֶקֶן עֶרְקֵער אֵלֵהֵאֵן גַּמְלֵעֵרִיא זָק עֶרְקֶלֶהֶרֶט עַם מוֹסָפִיא
אִיכְ טַאָזֵגֵמֶרְט גְּזוֹמְרָא) מוֹאגֵעֵבֵעֵ, דֵּאוֹ דִּיא וְוִירַדֵעֵן מְבַעַן אֹנֵד דִּיא אֵעֵנְעֵר
(אֲכֵעֵטֵהִיִּילֵט פֶּלֶן אִיהֵנְטֵן) אֹנֵטֵעֵן לוֹ זְהֵעֵן (דֵּאוֹ פֶּרִידֵעֵנְפֶּעֵסֵט דַּעֵס
וְאֵסֵסֵעֵרֶטֵפֶּעֵנֵט אֲכֵס לִיבֵהִיטֵעֵנְפֶּעֵסֵט), דֵּאִיט יֵאָ נִיכְט גַּעֲמֵנְטֵט
יִיעֵן (וְעֹלְכֵע לֹסֵק לִיכְטוֹיִנְגֵע טַעֲרַנֵע פִּיהֵרֵעֵן קֶמְנֵעֵט); פִּינְפֶּלֶעֵהֵן
טַטְפֶּלֶעֵן פִּיהֵרֵטֵע פֶּלֶן הִיר אִין דַּעֵן פֶּמְרֵהֶקֶן דַּעֵר יִשְׂרָאֵלִים

מעלות שבתהלים, שעליהן חלונים עומדים
(כ"א אומרים) בשיר, לא היו טרוטות, אלא
מקפות כחצי גורן עגולה: (כ"ב) ולשכות היו
פתח עזרת ישראל, ופתוחות לעזרת
הנשים, ששם חלונים נותנים פנורוה,
וגבלים, ומצלמים, וכל פלי שיר. עזרת
ישראל היתה אורף מאה אמה ושלושים
וחמש, על רוחב אחת עשרה. וכן עזרת
כהנים היתה אורף מאה ושלושים וחמש,
על רוחב אחת עשרה, וראשי פספסין
מבדילין בין עזרת ישראל לעזרת כהנים.

רבי

הסוד: טרוטות, חרוכות וצעלי זווית אלא עגולו; (כ"ג) אורף. מלפני
לדורו דכל מדא יתיריקרו' אורף: פספסין. כלמי הקודות צולטים מן הכותל

וגענן דיא פילנעהן טטופעטן געווענע דער פואמען, ווקרויף דיא אע
זויטען מיך קהר זאנגען. יא ווארען ניכט גראדע אויס, לעגליך איט
וויקעלן 20). זאנדערן רוגר אונד אכטען זיינען האלבען לירקעל אויס.
(כ"ד) אונטער דעם פֿמרהקפֿע דער ישראלים ווארען קאמאערן,
וועלכע לוס פֿמרהקפֿע דער ווייבער געפֿענעט ווארען; דערטוהין טהאז
טען דיא לעוויטען מיהרע הארפען, פֿפֿיעפֿען, ליאבעלן אונד זעלסט אוי
זיקאליטע אינטרוואענטע. דייער ישראל פֿמרהקף וואר האנדערט
פינף אונד דרייסיג עלאן אונד איילן עלאן ברייט; עבען זיך אויך דער
פֿמרהקף דער פֿריסטער האנדערט פינף אונד דרייסיג עלאן אונד, אונד
איילן עלאן ברייט. דיא ספיטלען דער קוואדערסטיינע (וועלכע זייט
דער אויער הערויסראנגען), אכטעטן איינע אכטיידונג לויטען דעם
פֿמרהקפֿע דער ישראלים אונד דעם דער פֿרוסטער. רבי אליעזר

20) זי ערקלעהרט דיס ווקרט דער מוסף ערוך זויט דעם זאמייניטען.
21

שמג

רבי אליעזר בן יעקב אומר, מעלה היתה,
וגבוהה אמה, והדיבן נתון עליה, ובה שלש
מעלות של חצי חצי אמה, נמצאת עזרת
כהנים גבוה מעזרת ישראל שתי אמות
ומחצה. כל העזרה היתה אורף מאה
ושמונים ושבע, על רוחב מאה ושלושים
וחמש. ושלוש עשרה השתחויות היו שם.
אבא יוסי בן חנן אומר, בנגד שלש עשרה
שערים דרומים. סמוכים למערב, שער
העליון, שער הדלק, שער הכבודות, שער
המים. ולמה נקרא שמו שער המים? שבו

מכניסין

ולפי' חין חסוד טעיעת עץ צע"י; וגוזה אמה. וארכה כאורך כל העזרה:
והדוכן. עשוי כחין אלעזל וגוזה הדוכן אמה וחצי וכו' ג' מעלות. כל חזי חזי
אמה שעולין צהן לצדך את העם: כל העזרה. מתחלת עזרת ישראל עד י"א
אמה מקום פנוי שהיה אחורי בית הכפורת: העליון. שעליון הוא להר כי

יתהו יעקב'ס זאנט; איינע טטופעט פֿען איינער עלאע הקף (מין דער
ברייטע דעם גאלעטן פֿמרהקפֿעט) וואר, (לנויטען ביידען פֿמרהקפֿעטן)
ווקרויף דער דוכן (דער קהר דער לעוויטען) ערריכטעט וואר, דאז
רויף ווארען דרייא טטופעטן, יעדע זיינע האלבע עלאע הקף; דעאונד
וואר דער פֿמרהקף דער פֿריסטער קהער אלס דער פֿמרהקף דער
ישראל דרייטעהאלב עלאן. דער גאלעט פֿמרהקף, (פֿמקס פֿמרהקפֿע
דער ישראל ביי אן דען איילן עלאן לערען רויס הייטער דעם אל
לערהייליגסטען) בעטרוג האנדערט זיעבען אונד אכטליג עלאן לעגע אונד
האנדערט זיעבען אונד דרייסיג עלאן ברייטע. דרייאנעהן אהליגע אנבעט
הונגען (אונטער נידערווערפען) ווארען דערט, אבא יוסי יתהן חנן זאנט:
געגען דיא דרייאנעהן טהערע, (וועלכע מין פֿמאגענדער פֿרדונג דאוועלבסט
ווארען) דיא זידליכען טהערע, דער וועסטטייטע נעהער דאז קבערע
טהער (ווייל פֿען דא דער בערג אבטיסיג ווארד), דאז באנדטהער
דאז טהער דער ערטגעבורטען, דאז וואסערטהער. ווארום היעם
עס

מבניסין צלותיה של מום של נסוף בחג.
ר אליעזר בן יעקב אומר, וכו' המים מפכים,
ועתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית,
ולעמתן בצפון סמוכים למערב, שער יבנה,
שער תקרבו, שער הנשים, שער השור,
ולמה נקרא שמו שער יבנה? שבו יצא
יבנה בגלותו. שבמזרח שער נקנור, ושני
פשפשים היו לו, אחד מימינו ואחד
מושאלו, ושנים במערב, לא הוה להם שם:

פרק

הבד הי משופע ויודד: הנשים, שדרך שם ילאו הנשי' מן העזרה שלהם: הסיק.
דרך שם היו מצואין מן המזילה כלי סיד: צמנדז. אחד היה משוך כלפי
דרום וכו' כלפי כפון שלל יהיו נבד קדש הקדשים כפי שלל יפנו אחרויהן לקדש
זיליאלתן:

עט דמו וואסערטהער? ווייל און דאדורך דאזעלבע דען קראג איט
וואסער בראכטע לוק אויסגיטען (אויף דען אטאר) אס זיבהייטעטע
פעסטע, רבי אליעזר זעהן יעקב'ס זאגט: אויס דעאזעלבען קוואל
אען דיא געוועסער אונד ווערדען (נאך דעם געזיכטע יחזקאל'ס ח"ו
'3) היינטיגליסטען; ביי אונטער דיא סוועלע דעם הויזעם. יענען טהף
רען געגענאיבער איך נאָרדען דער וועסטזייטע נעהער דאז יבניה
טהער דאז ספערטהער, דאז ווייבערטהער (וועלכע הירדורך איהרען
ריקוינג אויס דעם פֿערטהעפֿגעמאזען; אויך טטאנדען זיאדאזעלבעט,
וועהרענד איהרעם פֿפֿער דיא הענדע אויפגעלעגט אונד עס געטאלט
טעט ווערדען), דאז אוויקהער, ווייל און דורך דאסעלבע פֿען דער
האָלונג דיא אוויקאליטען אינטראועטע האָלעט. ווארום היס דאז
ערטערע דאז טהער יבניה? ווייל הירדורך (דער קאָניג) יבניה
אין דאז טהער גינג אלס ער אין געפֿאנגענשאפט געוואנדערט. אין
קסטען וואר דאז טהער נקנור, וועלכעס לוייז קליינע פֿפֿערטלען
האטטע, זיינס רעכטס אונד זיינס לינקס. אין וועסטען ווארען לוייז טהף
רע וועלכע קיינען נאהמען האטטען (21).

(21) דער ראבי"ה ביינגט, דאס איין טהער דאָפֿען זיך נאך נאָרדען, אונד
דיי

פרק ג

(6) המזבח הוה שלשים ושתים על שלשים
ושתים. עלה אמה, וכנס אמה,
זה היסוד, גמץא שלשים על שלשים, עלה
חמש וכנס אמה, זה הפובב, גמץא עשרים
ושמונה על עשרים ושמונה. מקום הקרנות
אמה מונה, ואמה מונה, גמץא עשרים ושש
על

פרק ג (א) ל"ב. היה מציל דפוס מרובע עשוי מל' קדשים כל קדש
ארכו ל' צ' אמר' ודוחז הקדש אמה והוא גובהו של
הדפוס וממלאו זכנים וסוך חפת ועופרת מהותך והוא נעש' תקשה ח' ומפני
שלא הי' היסוד על פני כל מזרח ועל פני כל הדרום צ' דוחז אמה ששמונים
לקח מזרחית לפניה הי' כלה צתוך אמה לקח וכו' צדומית מערבי' היו
מטימי' עץ מרובע אמה על אמה צתוך הדפוס מן הלך על פני כל המזרח ועל
פני כל הדרום ואחר סעעש' כלה תקשה אחד היו שומעין אותו העץ המרובע
שהי' מונח צ' אורך מזרח לדרום ושאלד מקום פניו צ' יסוד: עלה אמה,

פרק ג (א)

דער אטאר וואר לוייז אונד דרייסיג עלאען איך
קוואדראט, זיינע עלע אויפגעטרט אונד זיינע על
לע זיינווערטס זיינגעלנגען, זאכטע דען גרונד זויס (22), אזוי וואל
דער אטאר נאך דרייסיג עלאען איך קוואדראט. ווידערום פֿינף אופֿ
ווערטס אונד זיינע עלע (אויף יעדע זייטע זיינגעלנגען, דיעס זאכט
טע דען אואגאנג אויס, (דער עבען זיך וויא דער גרונד איט סטיינען,
קאלק, פעך אונד בלייז זאנגעפֿילט, אונד לור פֿעסטען זאססע ווארד
דער דרייסיג קוואדראטעלען ענטהעלט), אזוי ווארען נאך זיבירג זאכט
אונד לואאליג עלאען איך קוואדראט. דער ריך דער האָרנער נאהס אויף
'עדער זייטע זיינע עלע איין, (און נאהס זיינע פֿפֿערס אויס ברעט
טערן וועלכע זיינע קוביק געטאלט פֿען זיינער עלע האטטען, פֿילל

זיינעס גענען זידען זיך לנג, דאזיס ווען און הערויסגינג, און ניכט
זיס דען הייטערן לונג וואָנערהיייליגסטען הערויסגינג.

(22) דיער גרונד ריכטעט זיך נאך דער געוואָהנליכען ברעטערלענגע פֿען
לוייז אונד דרייסיג עלאען, אונד וואר זיס סטיינען, קאלק, פעך אונד
בלייז אויסגעפֿילט, וועלכעס לו זיינער פֿעסטען זאססע געקאָסטען,
דיי

על עשרים ויש. מקום הליו: רגלי הפתנים
אמה מזה ואמה מזה, נמצא עשרים וארבע
על עשרים וארבע, מקום המערבה, אמר
ר' יוסי, מתחלה לא היה אלא עשרים
ושמונה על עשרים ושמונה, בוגם ועולה
במדה זו, עד שנמצא מקום המערבה
עשרים על עשרים. ובשעלו בגי הגולה,

הוסיפו

אחר שעלה היסוד לבונה אמה כנס אמה לכל דוח שהי' מציא דפוס אחד
שאורך כל קדש ל' אמות ורוחב הקדש ה' אמות. ונתנו על היסוד וממלאהו
כדאשון וקדש ציבור ונעשה מקשה ח' של ל' על ל' עומד על היסוד חסו
נקרא סוצ לפי ששכנתם ע"ו אמה וכל כך שהיה מציא דפוס שהוא כח"א על
כח"א צדוה א' אמות ונתנו על הסוצ וממלאהו כדאשון וזהו מקום המערבה
נמלא שהסוצ מצד כל ד' רוחות המזרח אמה לכן נקרא סוצ ואח"כ ה'
מציא דפוס אמה על אמה צדוה אמה ונתנו על זויות המזרח וממלאהו
והוא קדש המזרח וכן ל' זויות: הלוך הכהנים. שלא יהי' הכהנים רגלי'
להלוך צד הקדש' מניחין אמה פניו ממקום קדוה ולפנים להלוך רגלי הכהני':
מתחלה. צימי שלמה: צדמה זו. של יסוד וסוצ ומקום הקדוה והלוך רגלי

טע יא איט גענאנטען האטעראליען, אונד האכטע יא אן דען פיער
אנטארעקען פֿעסט), אונץ ווארען נאך איבריינעם אונד לואולניג על
אין איין קוואדראט. דער רויס פיר דען גאנג דער פריסטער (23)
נאחס אונץ יעדע זייטע איינע עלע איין, זיך ווארען נאך איבריינע פיער
אונד לואולניג עלאטן איין קוואדראט. דער אייגענטהאלטע רויס דעם פֿייער
ערהערדס, זאגט רבי יוסי: וואר פֿערהין (זו שלמה'ס לייטען)
נור אכט אונד לואולניג עלאטן איין קוואדראט, און האט אייגענלעגן
אונד ערהעהטע נאך פֿביגעס פֿערהעלטניס, ביי דער רויס דעם פֿייער
ערהערדס נור נאך לואולניג עלאטן איין קוואדראט באיב. וויא זיא אבער
פֿען דער געפֿאנגענטאפט לוריק קאמען, האט און דען רויס איט פֿיער

דיח גרוכדונגע דעם אנטארס אויסאכטע. איינע עלע איינערטס פֿייער
ערסט דער אנטאר און.
(23) דחייט זיא ניכט נאָטהייג האבען לויטען דען וויקעלן הערוואלונגען.
זיס און איינע עלע, פֿען דען וויקעלן איינערטס אָענר, אונץ דאס
זיא פֿרייען פֿאזן לוק גיהען האבען.

הוסיפו עליו ארבע אמות מן תדרום, וארבע
אמות מן המערב, כמין גמא, שנאמר
ותאריאל ששים עשרה אורך בשמים עשרה
רוחב רבוע. יכול שאינו אלא שנים עשר
על שנים עשר, כשהוא אומר אל ארבעת
רבעיו, למד ששן האמצע הוא מודד
שמים עשרה אמה לכל רוח, וחוט של
סקרא חוגרו באמצע, להכדיל בין הדמים
העליונים לדמים התחתונים. והיסוד
היה מהלך על פני כל הצפון, ועל פני כל

המערב

הכהנים עד ששאל מקום המערה כ' על כ': הוסיפו. משום שיתין דמעקלא
בשהיו מנכסיו ע"ג המזבח צקדן דרומית מערבית היו הנכסיו יורדים מן המזבח
לרפס ושותתים לצד שהי' כרוי סס סמוך למזבח וצני הגולה הוסיפו שהי'
אוחז צד קלוט לתוך המזבח ופתחו נקצים לראש המזבח כנגדו ליד סס הנכסיו:
סקלא. חוט אדום הי' עשוי סביב למזבח צלמלע ולסוף ה' אמות של גבהו
דהיינו אמה א' למטה מעליונה של סוצ: העליונים. חטאת צהמה ועולות

עלאטן זיריך אונד פיער עלאטן וועסטויך פֿערהערט, אין דער געטטאט
זיינעס גאמא (24), וויא געזאגט ווירד אין (יחזקאל מ"ג ט"ז): דער
אריאל (אטאר) אייט לזעלף עלאטן זאנג אונד לזעלף על
אין ברייט פֿיערעקייג; און קאָנטע פֿערהאטען לזעלף עלאטן
איין קוואדראט, דא ער אבער נאך זאגט: נאך זיינען פֿיער
זייטען, בעלעהרט עם אונס: דאס און פֿען דער זייטען לזענער
זייטע לזעלף עלאטן לזעסען האבען. איין זייט רעטהעל געאכטער
פֿאדען (הקטהער סטריך), לויף אונס דיא זייטע דער אטארהקהע
וויא איין גירטעל (פֿינף עלאטן הקך פֿעסן בקדען, אנדערהאלב עלאטן אונד
טער דעסן אונגאנג), אונס דיא קבערן באוטספרענגונגען (איבער די
זען סטריך אונס פֿייער זינדעפֿעל אונד פֿאָגעל גאנלעפֿעל) פֿען
דען אונטערן באוטספרענגונגען (אונטער דעסן סטריך (אלער אנדערן

24) דער דריטע בוסטאבע דעם גרייטען אלפ"א בית"א דער זייט ג' אונד
G איבערזייטעט אונד וויא איינע פֿערהערטער ל"ת I אויסזעהט,
Mischnajoth Tom. V.
44

המערב, ואוכל בדרום אמה אחת, ובמזרח אמה אחת: (3) ובקרו מערבית דרומית, היו שתי נקבים, במין שתי חוטמין רקים, שהדמים הנתנין על יסוד מערבי, ועל יסוד דרומי, יורדין בהן, ומתערבין באמה, ויוצאין לגחל קדרון: (ג) למטה ברצפה באותו הקרו, מקום הנה שם, אמה על אמה, ומבלא של שש ומבעת היתה קבועה בה, שבו יורדין לשית, ומנקין אותו. ובקבש הנה לדרומו

העוף שדמן חזק למעל, מחוט הסקלה לשאר הקדננות מזיקת דמן למט': (ב) ונקרו למט' צאח' של יסוד: הכיתמין כו'. שירי הדס של חטאת הפנימיות שלחחר כל המתנות הו' שופך על יסוד מערבי: דלומי. שירי הדס של הקילוניות. קדרון. ובעלי גנות קוטי' אותן מן הבודלי' לזלל צהן את הקדקע: (ג) לשית: חלל שתחת המזבח כנגד מקום הנסכי': וכנס. במין

קפפערן) אבולסיידען, דער אטארגרונד גיג אוק דיא גאללע נקדר אונד וועסטוייטע, איס יידען אונד קסטען יע איינע עללע אבגעהענד (25). (ב) אין דעם זידועסטליכען ווינקעל ווארען לוייא אקבער, וויא לוייא קליינע נאזעלאקבער ווקרין דיא ביטספרענגונגען וועלכע אן דען וועסטליכען אונד קן דען זידליכען גרונד געגעבען ווערדען איינפליסטן, אונד פון דא זיך אין דעם קאנאל פעראיסטן, אונד דורך וועלכען עס אין דען באך קדרון אויסטרעאטע. (וון עס דאן פון דען גרענלעכע ווינקעלען לוק געברויך דעם דיגערט אויפגעקויפט ווארדע). (ג) אונטען אס פלאסטער דיעס ווינקעלס (אס וועסטליכען עקקע), וואר אין (הקעה אער) פאמטן פון איינער קוואדראט עללע, ווקרוין איינע אואראקירע טאפעל און, אן דער איין ריג בעפעסטיגט וואר; דורך דיעס און און גיג און לור גרונדההאונג דעם אטמארס הינאב, (אין דיא גרובע ווקו

(25) דער גאללע אטמאר טאנד איז ערבאייגענטהוועדעס טטאמעס בניין; וויסענקאמען איינער עללע עטלונג דער זידויטע, אונד איינער עללע ענטאנג דער פסטוייטע וועלכע אין דעם אנטהיילע דעם טטאמעס יהודה

שמו לדרומו של מזבחה, שלשים ושתים על רוחב שיש עשרה, ורבוכה היתה לו במערבו, שלשים והיו גותנים פסולי חטאת העוף: (ד) אחר אבני הפכש, ואחר אבני המזבחה,

מבקעת
גור מסופה ועשו מדרון שצו עולי' ויורדי' מן המזבח שלא הו' אפשר לעלות לו ומעלות: ל' אלכו ה' נתון מדרוס ללפון ורחבו ממזרח למערב: ורצו: כתי נתון חלול ואמה על אמה הו' וכנס עלמו הו' למערבו: כותבי' כתי

אין דיא טראנקקפפער פאקסטען, אונד רייניגטע זיא. לור זידויטע דעם אטמארס וואר איין (ומפט אבטיסיגער געבויטער) אויפגאנג 26, לוייא אונד דרייסיג עללען אונד אונד זעכסלעהן ברייט, (דעסטען לענגע פון יידען נאך נקדרען אונד דעסטען ברייטע פון קסטען נאך וועסטען גיג); ווער אויפגאנג האטטע לור וועסטוייטע איין הקהלעס בעהעלטיט, (מערב איין פיערעקקעס פענטעטראקד) 27, ווקהין און דיא פערע אנטפליכען פאקעלע: זינדענקפפער געגעבען; (ביז זיא איבער דער פערע אנטפריבענען לייט געדויערט אונד גוטר געווקוידען זינד, וון אין זיא אסרען לור פערברענגטעטעטע הניוס בראכטע). (ד) ווקוהלו דיא

יהודה אייגענטאמען; דורך ווארען דיע עללע ניכט דודכאויס איז לעלטערן אנטהיילע, דען איינע עללע פקר דער קסטנקוידלען אונד איינע עללע פקר דער זידועסטליכען עקקע הקרטע פון דיער אנטהייל און. דעמאך ווארען דרייז ווינקעל איין אנטהיילע דעם טטאמעס בנימין אונד דער זידועסטליכע ווינקעל איין אנטהיילע דעם טטאמעס אבער וויס איינער סריפט פאקעלע דער לור באטאויפגעהען אגהייליג טע אטמארקרט באקס איין אנטהיילע דעם בנימין לו זין האבע. דאז הער האטטע דער זידועסטליכע ווינקעל קיינען אטמארקונד, אינדעם אונטערמאכט דעסעלבען קיין בלוט געגעבען ווארדע. ווען און אונד דיא פקרן לור גרונדאכונג זיילעטע, זך פיללע און דיע לוייא זייטען איינע עללע ברייט זיט באקסען הקון חויס, דאזיט דיער ווי קעל גאנץ לעערבלייבע, אינדעם און הערנאך ביא אכנאמע דער פקרן היר דיע עללע גאנץ אונגעבויטע זיס, דאזער הייסט אויך דער לוייא טע אטמאר אבאון סיבב, ווייל און דארוין דען גאללען אטמאר אונטע הען קאנקאטע, וועלכעס בייק אטמארקונד ניכט דער פאלן וואר.

זיעה אונטערקויג 14 לונק טראקטאס תביר. רבובה וקון נאך ברטנורה וויא נבוכה (הקאה) זיט פערנעסטונג דער כוכסטאכען נ'ר וועלכעס איבליך זיט, זיין. דער ערוך פיהרט דיע טעללע אהנע היריבער איינע ווקרט ערקלעהונג חלוגעבען חו.

מבִּקְעַת בֵּית כָּרֶם, וְחוֹפְרִין לַמִּשְׁחָה
מִהִבְתּוּלָה, וּמִבִּיאִים מִשֵּׁם אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת,
שֶׁלֹּא הִנֵּף עֲלֵיהֶן בְּרֹזֶל, שֶׁהַבְּרֹזֶל פּוֹסֵל
בְּגִייעָה וּבְפִגְיָמָה לְכָל דָּבָר, נִפְגְּמָה אַחַת
מֵהֶן, הִיא פְּסוּלָה, וְכֵלֶן בְּשָׂרוֹת. וּמִלְבָּנִים
אֹתָן פְּעָמִים בְּשָׁנָה, אַחַת בְּפֶסַח, וְאַחַת
בְּחָג. וְהַהִיכָר פֶּעַם אַחַת בְּפֶסַח. רַבִּי
אֹמֵר, כָּל עָרֵב שֶׁבַת מְלַבְּנִים אוֹתוֹ בַּמִּשְׁחָה,
מִפְּנֵי

שיצאו לידו נותר והא"כ ילאו לצית הסדפה: (ד) חזקת כו'. היו מציין
אותו. מהצחולה. שלא חפרו סס מעולם. וצפניה. הפנית פוסלת בכל דבר
שפילו לא נפגמו בצדל: ומלכין: צסוד: וההיכל. כל הצנין יחד קדוש היכל:

מִפְּנֵי הַדָּמִים. לֹא הָיוּ סְדוּי אוֹתָן בְּכַפִּים שֶׁל
בְּרֹזֶל, שֶׁמֵּאֵי יָגַע וּפְסוּל, שֶׁהַבְּרֹזֶל נִבְרָא
לְקַצֵּר יָמָיו שֶׁל אָדָם, וְהַמּוֹבַח נִבְרָא לְהַאֲרִיךְ
יָמָיו שֶׁל אָדָם, אִיגוּ בְדוּי שִׁנְיָה הַמִּקְצֵר עַל
הַמְּאֲרִיךְ: (ה) וּמַבְעוֹרֹת הָיוּ לְצַפּוֹנוֹ שֶׁל
מוֹבַח, שֵׁשֶׁה סְדָרִים שֶׁל אַרְבַּע אַרְבַּע, וַיֵּשׂ
אוֹמְרִים, אַרְבָּעָה שֶׁל שֵׁשׁ שֵׁשׁ, שֶׁעֲלֵיהֶן
שׁוֹחֲטִין אֶת תְּקֵדָשִׁים. בֵּית הַמִּטְבָּחִים הָיָה
לְצַפּוֹנוֹ

ד"א. לא פליג אה"ק אלא מוסיק לומר בכל ע"ס כו': לא היו. אמלתי דת"ק
מהדר כסאיר מלכנים אותן פעמים צטה לא כו' צככות שרגילי הצנאי לסוד
צ: (ה) וצצעות. עייך רפ"ד דתמיד: ננסין. עייין פ"ג מ"ה דסס: וג' סדלי.
לג' לדין קצועים האונקלויות ולא צלד מערצ שלא יהפכו המפשיעין אחודיהן

קטואנן 29) (וּמְרָתָן חֵינֵע בִירִטֻע וּמָרָה) גַּעוּוִיעִיעֻע, עַם אַעֲטֻע פִּילָה
וַיֵּיכֵט דָּאוּ חֵייעֻען זַעבִּיסֻע דַּעַן קְאֻטָּר בַּעֲרִיהֶרֶען אֹנִיד פֶּעֲרוּעֶרֶפֿוֹיךְ אַחַע
כַּעַ. אֹנִיד זֵךְ דַּעַר אֹטָר לֹר פֶּעֲרֹעֶנְעֶרֹנְג דַּעַם אַענִט־לִיעֻען אַעבִּנִיעֻע
אֹטָעֶר גַּעס־חַפֶּעַן, זֵךְ חֵיעֻע עַם אֹנִלֹלֶע־פֶּסִיג דָּאָס אַחַן דַּעַן
פֶּעֲרִקִירֶנְעֶר (דָּאוּ חֵיעֻעֻען) חֵיעֻעֶר דַּעַן פֶּעֲרֹעֶנְעֶרֶנְעֶר (דַּעַן אֹטָר)
סוּוִיעֻע 30). (ה) לֹר נֶחֱרָדִיעֻיע דַּעַם אֹטָרֶס וּמְרָעֶן רֵיעֻע, זַעֲכֶס
רֵיעֻעֻען, לֹר יַע פֶּיעֶר; חֵיעֻעֻע יֹאגֻען: עַם וּמְרָעֶן פֶּיעֶר רֵיעֻעֻען לֹר יַע
זַעֲכֶס רֵיעֻעֻען: וּמְרָעֶן אַחַן דִּיא גַּעֲהֵי־לִיעֻעֻען חַפֶּעֶר גַּעס־חַפֶּעֶרֶנְעֶר. דָּאוּ
טֹאֲכֻעֻעֻעֻע וּמְרָעֶן חֵיעֻעֻע לֹר נֶחֱרָדִיעֻיע דַּעַם אֹטָרֶס, דָּאוּ זַעבִּיסֻע וּמְרָעֶן
חַכֶּט (לֹוּעֶרֶג יִידֶרִיעֻע) יֵיעֻעֻען, דָּארִיעֶר פֶּיעֲרַעֶקֻיעֻע בַּחֹקֻעֻען

29) נאך דען דמב"ם דער דארונטער יענע ווער קעלע פערטעיעעט,
ווקעיס און דיא וואנד גלעטעטע, ווקבייא אבער דעריעניגע טהילו דא;
ראן, וועלכער גלעטעטע ניכט פֿון חיינען חיוט, אונד דער גרונד שמא
יגע פאסט.

30) היר ווירד נור פערטעאנדען, דאס דורך דאז חיינען, דאז ווענטלע-
זעכען חויך פערקירלט ווערדען קון, וועלכעס אונלייבאר חיוט: דער
חוטאר אבער, באָס חיינע פֿענעווענענדע אונד היילברייגענדע קראַפֿט
בעניטלע.

סטיינע דעס אויפגאנגס אלס דיא סטיינע דעס אטארס ווארען אויסדער
עבענע בית כרם; און גרוב נעאליך ביז אין דיא טיעפע חיינעס יוג
פֿערנבנדענט, (דער ניאמאלס בעארבייטעט ווקרען), באַחטע פֿון
דא גאנלע סטיינע, חייבער וועלכע קיין חיינען געהאָבען ווארדע; דען
חיינען אַחט דיא זעלבע דורך דאז בעריהרען, אונד יעדעס אנדערע דורך
חיינע טארטע פֿערווערפֿליך. ווארד אין סטיין בעטעדיגט (עס חייט
חיינע קלייניגקייט דאפֿון הערמב געטלאַגען ווקרען), זֵךְ וואר ער אַז
אין פֿערווערפֿליך, דיא אנדערן אַלע אבער טויגליך. און וויינעט דיא
זעלבע (אַטאר אונד דעסען אויפגאנג) לֹוויאמאל דעס יאהרס, חיינע
אזא לֹוק פֿסח = אונד חיינען לֹוק לֹויבערהיטענפעסטע; דען היכל
אבער נור חיינען, נעאליך לֹוק פֿסח. רבי זאגט: און האַבע דען
אַטאר יעדען פֿרייטאָג איט חיינען טובֿע, געוויינעט (אַבגעווייט),
דעס בלוטעס וועגען 28). און האַט מיהן אבער ניא איט חיינענען

28) רבי ווידערטפריכט ערסטערען זעהרער ניכט, נור זעלט ער דיס הינלו, דאס
און דען אטאר יעדען פֿרייטאָג איט חיינען טובֿע, דיא באַוסט פֿעניק
קען אַבגעווייט.

לְצַפוּנוּ שֶׁל מִזְבֵּחַ, וְעָלִיו שְׂמוֹנֶה עַמּוּדִים
 גָּבְסִין, וְרַבִּיעֵין שֶׁל אָרֶז עַל גְּבִיהֶן, וְאוּנְקָלוֹת
 שֶׁל בָּרָזֶל הָיוּ קְבוּעֵין בָּהֶם, וְשִׁלְשָׁה סְדָרִים
 הָיָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שְׁבָתָם תּוֹרֵין,
 וּמִפְּשִׁיטֵין עַל שְׁלַחַנּוֹתָ שֶׁל יֵשׁ שְׁבִין (כ"א)
 וְשְׁלַחַנּוֹת שֶׁל יֵשׁ בֵּין) הָעַמּוּדִים: (ו) הַפְּיּוּר
 הָיָה בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, וּמִשׁוּרָ פְּלִפְי הַדְּרוֹם.
 בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אֲמָה,
 וּשְׁנַיִם עֲשָׂר מַעֲלוֹת הָיוּ שָׁם, רוּם מַעֲלָה
 חֲצִי אֲמָה, וְשְׁלַחַת אֲמָה, אֲמָה אֲמָה וְרוֹבֵד
 שְׁלֹשׁ, וְאֲמָה אֲמָה וְרוֹבֵד שְׁלֹשׁ, וְהָעֲלִיּוֹנָה
 אֲמָה

לקדש הקדשים: (ו) כלפי הדרום. שלא היה עומד צלמנע צונתים אלא כצנן
 אולם ולמזבח: חצי אמה. כמו שהיו כל המעלות סס: ושלח. משך רוח
 המעל' שזהו מדך הכגל אמה הדי ח' ז' ג' כ"א שלחה אמה הדי ג"א ורוזד
 דהיינו המעלה הדי' נקדחת רוזד לפי שהיא רחבה ג"א כסורת הדלפה הדי ו"א
 הדי' וכו' כ"א אמה וכו' רוזד ג' הדי ו"א וכו' וכו' וכו' וכו' כ"א אמה

אזים נעדרנהקלן, חין וועלען חיייערנע האקען בעפעטטיגט ווארען.
 יעדער האטטע דרייח רייהען. (חיייע רייהע איבער דער אנדערע,
 אוק וןווקהו קליינעס אום גרעסטע פיה דארטן אבנזיהען), ווקראן און
 דיא קפערטהירע הינג, אונד דאו פעלן אבלקג (דאן) אויף דען אאר:
 אקר טיטען לויטען דען וויילען (דיא חייגעוויידע אעגטע, זייל דער קאל
 טע אארואקר טיין ייא פאר פיליגס בעוואהרטע). (ו) דאו וואסבעקען
 וואר לויטען דער האלע אונד דעס אטאר, געגנ דען ידען געריכט
 טעט. לויטען דער האלע אונד דעס אטארע (וואר אין רויס) פאן
 לוייח אונד לואלינג עלען. דאוועלסט ווארען לועף טטופען, דיא היג:
 הע פאן יעדער, חיינע האלבע עלע אונד דיא ברייטע חיינע עלע, (ו) ון
 ווארען דיא דרייח ערטען טטופען), אבער דיא פיערטע האטטע
 דרייח עלען ברייטע, אונד ווידרוס דיא הינפטע אונד זעכסטע זע חיינע
 עלע

אֲמָה אֲמָה וְרוֹבֵד אַרְבַּע. ר' יְהוּדָה אֹמֵר,
 הָעֲלִיּוֹנָה אֲמָה אֲמָה וְרוֹבֵד חֲמִשׁ: (י) פְּתָחוּ
 שַׁר אוּלָם גּוֹבְהוּ אַרְבָּעִים אֲמָה, וְרַחְבוּ
 עֲשָׂרִים אֲמָה, וְחֲמִשָּׁה מִלְתָּאוֹת שֶׁל מִילָא
 (ס"א מילת) הָיוּ עַל גְּבִיּוֹ, תַּתְּחִיתוֹנָה עוֹדַפֶּת
 עַל הַפְּתָח, אֲמָה מִזָּה וְאֲמָה מִזָּה, שְׁלֹמֵעֵלָה
 מִמִּזָּה עוֹדַפֶּת עָלֶיהָ אֲמָה מִזָּה וְאֲמָה מִזָּה.
 גְּמִצָּא הָעֲלִיּוֹנָה שְׁלֹשִׁים אֲמָה, וְגִדְרָבָ שֶׁל
 אַבְנִים

והעליונה רובד ד' הדי י"ט אמות מן הראשונה עד האולם ו' אמות ולפי
 חלקה מן המזבח עד תחלת המעלות: ה' דסדך לכוף ז"א מן המזבח מתחילת
 המעלות: (י) אמתראות. קודות מזוידות של אילן שבגלי' זו עפניס שקודין
 מילין ולא הוה נשום לא תע' לך אסרה כל עז אלא אסרה תוד' אלא עז
 סהוא זולע: עודפת. על רוחב הפתח שהי' רחבה כ"א נמלא הקוד' האחד

עלעע ברייט אונד דיא זיעבענטע דרייח עלען ברייט, (דאן) דיא איברינגען טטו
 פען ווידער חיינע עלעע ברייט) ענדויך דיא קבערסטען פיר עלען ברייט (31).
 ר' יהודה זאגט: (דיא איברינגען טטופען נאך דער זיעבענטען ווארען יעדע
 חיינע עלע), דיא קבערסטע וואר פיינף עלען ברייט (32). (ז) דער חיינע
 גאנג דער האלע וואר פיערלינג עלען האקך אונד לואלינג עלען ברייט.
 אונד פיינף פייגורירטע באקען פאן חיינענהקלן (33) ווארען דאריבער,
 דער אונטערסטע ראגטע איבער דיא טהירע אויף יעדער זייטע חיינע
 עלעע הערפאר, דער קבערע עבען וקפאל איבער יענע, וקאך אונד דער
 גאנץ קבערסטע דרייסיג עלען ברייט, לויטען יעדעס דיוער באקען

(31) רבידן זא בריינט דער ערוך דיא פונקטאליקן וויט יו"ד, אונד ער
 קועהרט עס מיט מצבות נאך דעק לנחלע דעס מוספא חיינ גריי:
 טען חיינע געפיערטע זיילע, וועלעע בעדייטונג היר נוד ווייט הער גע:
 הקאן פאסט. אונדע איבערדעלונג חייט נאך ברטנורה, זיהע איצט
 השרשים.
 (32) זיהע זעלעע אנטערקונג.
 (33) ברטנורה אונד תו"ט אונד אנדערע קאמענטארע האבען היז מילת און
 דער אומסעדרדאמער אויסגאבע מיט פונקטאליקן טטעהט יורא ביידע
 זינד חיינס, אונד קאמען זא חין תדנומים חין חיינער בעדייטונג פאן
 וזר האבן ביידע געטועלן אונד נאך דער ערקליעהונג דעס ברטנורה
 פון

אֲבָנִים הָיָה בֵּין כָּל אַחַת וְאַחַת: (ח) וּכְלוּגְסוֹת
שֶׁל אֶרֶז הָיוּ קְבוּעִין מִכְתָּלוּ שֶׁל הַיִּבְלָה
לְכַתְּלוֹ שֶׁל אֹלָם, כִּדְרֵי שְׁלֵא יִבְעַט, (כ"ב)
יִבְעָטוּ, וְשֵׁרֶשְׁרוֹת שֶׁל זֶהב הָיוּ קְבוּעִין
בְּחֻקְתָּהּ הָאֹלָם, שֶׁבָּהֶן פָּרְחֵי כְּהֵנָה עוֹלִין,
וְרוֹאִין אֶת־הַעֲטֹרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר וְהָעֲטֹרוֹת
תְּהִיָּה לְהֵלֶם, וּלְטוֹבִיָּה, וְלִידְעִיָּה, וּלְחֹן בֶּן
צְפַנְיָה, לְזַכְרוֹן בְּהִיבֵל ה' גִּפְן שֶׁל זֶהב הִיָּתָה
עוֹמְדָת עַל פְּתָחוֹ שֶׁל הַיִּבְלָה, וּמְדַלָּה עַל

גבי

לדכ' כ"ג וכה' כ"ד וכהג' כ"ו וכהד' כ"ח וכה' ל': כדך. שורה של אצטרים ולא
היו הקורות מונחות זו ע"ג זו: (ח) קצועי'. לא קצועי' ממש דל"כ קעצד
על לא תעט: יצטעו. שלא יעו הכתלים ליפול מחמת גזען והיו הקורות
סומכות שני הכתלים: ודוּלִין. שצחלוות של היכל: מתקדד. ודולה שהזהר

וואר חייגע געאויבערטע סטיילאגע. (ח) טטאנגען (לור טטיטלע) פֿען
לערערן ווארען פֿען דער וואנד דעס טעאפעלס ביז לור וואנד דער האללע,
דאזיט (דיא אויער איהרער העהע וועגען) ניכט וואנקע, (אונד חייג
טטירלע, גקאדענע קעטטען ווארען אן דער דעקקע דער האללע אנה
געהעפטעט, וואראן דיא ייגער דער פריסטערטאפט הינוץ טטיגען דיא
קראַנגען אין דען פֿענסטערן דעס היכל) לו בעייטטיגען, וויא געיאגט
ווירד: (זכריה ו' ד'): דיא קראַנגען וואַלען ייין פֿיר חלם,
טוביָה, ידעיה, חן וְיָהֵן צְפַנְיָה'ס לזם אנדענקען
אייס טעאפעל דעס עוויגען! מין גקאדענער וויינטטק טטאנד
איבער דער טהיר דעס טעאפעלס (34) איבער דיא טטאנגען געלנגען.

מין אילן שגדלים בו עפצים שקורין מילין חייבענדיגן איבערעלט.
אנדערע גלויבען עס זייח גריכטיס אונד בעדייטעט עסע. ערוך גיבט
קיינע ערקלעהרונג איבער דיע טעאלע חין סאגיאונדט מילח.
(34) חב דיער וויינטטק חין יאבאן ישראל'ס פֿדער דער חורה פֿדערדער
פֿריסטער זיח, חייט גלייפֿלי, און לענע קאמענטארע בעליביגסט נאך.
(35)

שמת מדות פרק ג ד
גְּבֵי כְּלוּגְסוֹת. כָּל מִי שֶׁהוּא מִתְנַדֵּב, עָלָה,
או גְּרָגִיר, או אֲשָׁבּוּל, מִבִּיא וְתוֹלָה בָּהּ.
אָמַר ר' אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוֹק, מַעֲשֵׂה הָיָה,
וּנְמָנו עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כְּהֵנִים:

פרק ד

(א) פְּתָחוֹ שֶׁל הַיִּבְלָה גְּבָהוּ עֶשְׂרִים אַמָּה,
וְרַחְבּוֹ עֶשְׂרֵת אַמּוֹת. וְאַרְבַּע דָּלָתוֹת
הָיוּ לוֹ, שְׁתֵּים בְּפָנָיִם, וְשְׁתֵּים בְּחוּץ, שֶׁנֶּאֱמַר
וּשְׁתֵּים

עלמו שהתקדד יתנהו צהיכל ולא יולאו לז'הצ לפי שהי' כולו מלופ' זהצ הי'
עוט' מאותו זהצ שהתקדד כדמות גרניד או עלה או אשכול ותולה זה: ג'
מאות. מכוזד הזהצ שהיה זה וגזומא קתמי דלא הי' ממתיוני כ"כ:
פרק ד (א) היכל. נקדא ע"ש שמסס לכלל' יולא' לעולם ע"י תפלתו של
כ"ג צ"הכ ונקדא דציר ע"ש ודצד ה' מירושלים וס"ד
ע"ש למען אחי ודעי אדצדה כל שלום צך: צכמים. שבוני הכותל הי' ר' אמות

ווער (גקאד) פֿרייאוויליג ווידאעטע (וויל דער טעאפעל גאנץ איט גקאד
בעלעגט וואר), בראכטע עס אום באטט, בעערע קדער טרויבע דאר
לזם עס דאראן אגלעהנגען. עס יאגטע רבי אליעזר וְיָהֵן צְדוֹק'ס:
עס געטאה איינטט דאס דרייא הונדערט פריסטער בעקאדערט ווער,
דען אומסטען (לור וועגרייאונג דיער ענקראען גקאדלעיערדען) (35).

פרק ד (א) דער חייגאנג לזם טעאפעל וואר לזאליג עלאטן העך
אונד לעהן עלאטן ברייט. ער האטטע לזוייא טהירען,
לזוייא איינערהאלב (אין דער דיקקע דער אויער אונד לזוייא אויסערהאלב
לזם ענדע דער אויערדיקקע פֿען יעכס עלאטן אויסווערטס, יעדער די
יער טהירען וואר פֿינף עלאטן ברייט, זך דאס יא ביים געטפעררט

(35) סיינט חיינע היפערבעל לז ייין לזם נוד אגלוייגען וויא ענקרען גקאד
היר וואר.
(36) דיא חויספיהרלע ערקלעהרונג פֿען היכל קאמט טון איק טראקטאט
יוחא פֿקד, וויר האבען היר טעפעל נאך יינער ווארטבעדייטונג ח'
בערויגלט, עס הייסט חייגענטליך טעאפעל זאלו.

וְשֵׁתִים דְּלָתוֹת לְהִיכָל וְלִקְדָּשׁ. הַחִיצוֹנוֹת
 גִּפְתָּחוֹת לְתוֹךְ הַפֶּתַח, לְכַסּוֹת עֹבְדוֹ שֶׁל
 בּוֹתֵל, וְהַפְּנִימִיּוֹת גִּפְתָּחוֹת לְתוֹךְ הַבַּיִת,
 לְכַסּוֹת אַחַר הַדְּלָתוֹת. שָׁקֵל הַבַּיִת טוֹחַ
 בְּזָהָב, הוּיָן מֵאַחַר הַדְּלָתוֹת. ר' יְהוּדָה
 אוֹמֵר, בְּתוֹךְ הַפֶּתַח הָיוּ עוֹמְדוֹת, וְכַמּוֹן
 אֶצְטְרִמִּיטָא (נ"א אֶסְטְרוֹפּוֹמִטָא) הָיוּ,
 וְנִקְפְּלוֹת לְאַחֲרֵיהֶן, אֵלּוּ שְׁתֵּי אַמּוֹת
 וְכֹחֶצָה, וְאֵלּוּ שְׁתֵּי אַמּוֹת וְכֹחֶצָה, חָצִי
 אִמָּה

ולסוף אמר חזו"ל של עוצי הכותל היו הדלתות החלוטות ח' לימין הפתח וא'
 לשמאל כל דלת מהן רחבה ה"א וכשהיו נעולות נכעו זו צזו וסותמות דוחז
 חלל הפתח וכשהיו נפתחות ללד פנים מכסות ה' אמר' של עוצי כל הכותל
 והאח' השי' היתה חוץ לדלתות ללד חוץ ו' דלתות כמדות אלו היו קצועים
 צסוף עוצי הכותל ללד פנים וכשהן נפתחות מכסות ה' אמות דוחז הכותל
 צפנים מפה ו' דוחז הכותל צפנים מפה וסל לא ה' הכותל טוח צזה לני
 שלח ה' גדאה: אינטרמיט'. לוחות של פרקים מחוזרות ע"י חליות וכן
 גפתחות וכסדו' נכפשות ולסוף חצי אמה של עוצי הכותל היו קצועות צין

ויין דיח ברייטע דעם איינגאנגס אויספילאָן) וויא געזאגט ווירד (יחזקאל
 נ"א כ"ג): לזוויא טהירע פֿיר דען טעאפעל אונד פֿיר דאז
 הייזיגטהוס. דיא אייסערן גינגען אויף נאך איינגען דעם איינגאנגס אונד
 בעדעקטען דיא דיקקע דער אויער (דעס היכל'ס) דיא איינגערן גינגען אויף
 גאך איינגען דעם טעאפעל אוימעם דיא טעאפילאָן הינטער דען טהירען לז
 דעקקען; דען דער גאלנע טעאפעל וויר אים גאָלד בעלעגט אויסער דען
 טעאפילאָן הינטער דעם טעאפעל רבי יהודה יאָגט: ביידע טהירפֿילאָנען
 טעאנדען חין דעם איינגאנגע זעלבסט וויא דיא געסטאט איינעם אלטרא
 איטא (אויס טאפֿען) לזאזאמען געזעלט אונד אים העפטען דערגעסטאט
 אן איינאנדער פֿערברען דאס און עם איבער איינגערער אונד אויס
 איינאנדער זענגען קאן) 37) אונד הינטער ווערטס אזאגעטעלען יעדע

37) דער מיסך הערוך יזיט עם אסטרונופמטא אונד גיבט דיא ערקלעהרונג
 היריבער וויא און דערט נאזעלען קאן.

אִמָּה מְזוּזָה מִכָּאן, וְחָצִי אִמָּה מְזוּזָה מִכָּאן,
 שְׁנַאֲמַר וּשְׁתֵּים דְּלָתוֹת לְדָלְתוֹת שְׁתֵּים
 מוֹסְבּוֹת דְּלָתוֹת, שְׁתֵּים לְדָלְתָא אַחַת,
 וּשְׁתֵּי דְלָתוֹת לְאַחֶרֶת: (3) וּשְׁנֵי פִשְׁפָּשִׁין
 הָיוּ לוֹ לְשַׁעַר הַגְּדוֹל, אַחָד בְּצַפּוֹן וְאַחַד
 בְּדָרוֹם, שֶׁבְּדָרוֹם לֹא נִכְנָס בּוֹ אָדָם מֵעוֹלָם,
 וְעָלְיוֹ הוּא מְפוֹרָשׁ עַל יְדֵי יְחֻזְקָאֵל, שְׁנַאֲמַר
 וַיֹּאמֶר אֵלֵי ה' הַשַּׁעַר הַזֶּה סָגוּר יִהְיֶה לֹא
 יִפְתָּח, וְאִישׁ לֹא יָבֹא בּוֹ, כִּי ה' אֵלֵהוּ
 יִשְׂרָאֵל

לוחות הדלתות צפנים וצין לוחות צדוחו ו' אמות של עוצי הכותל מפסיקות
 צין הדלתות החלוטות והפנימיות וכל דלת ה' של צ' פרקים וכל פרק צ' אמות
 וחצי וכשנפתח הדלת החלוץ ללד פנים ה' חצוי נכסף וככל זה על זה ומכסה
 מעוצי הכותל אחתי וחצי וכן מלד שכנגדו וכשנפתח הדלת הפנימי ללד חוץ היה
 חצוי נכסף וככל זה על זה ומכסה אחת וחצי מעוצי הכותל הסגור וכן
 מלד שכנגדו: דלתות לדלתות שתיים. אלמא כל דלת ודלת היתה חלוקה לצ':
 (ב) שעד הגדול. ע"ש גדול קדושת ההיכל נקרא גדול דשל חולם ה' גדול
 מזה: ח' צלפון. דחוקים קלת מן השער: סגור י' צל עתיך ומסתמא ה'

לזוויא אונד מיין האלכ עלאען. דיא פֿעקסטען ווארען (מהנע דיעעס) איינע
 האלבע עלאע פֿען דיעער זייטע אונד איינע האלבע עלאע פֿען יענער זייטע
 דען עם ווירד געזאגט (יחזקאל סס): אונד לזוויא פֿליגלען האטע
 טען דיא לזוויא טהירען; ייא ווארען לזן אואווענדען
 לזוויא האטטע דיא איינע טהירע, אונד לזוויא דיא
 אנדערע טהירע. (ב) לזוויא פֿפֿערטען האטטע דאז גרמטע טהער
 איינע נערדליך אונד איינע זידליך; דורך דאז זידליע גינג ייא מיין אענט,
 אונד הירויף ווירד דייטליך דורך יחזקאל בעלמאָגען, דען עם ווירד געז
 געזאגט: אונד דער עוויגע ספראך לזאיר: דיעס טהער
 זייא פֿערטאָסטען; אונד עם וקאָל ניאאאונד היניין געז
 הען דען דער עוויגע, גמטט ישראל געהט דורך, עם
 זייא

ישראל בן בו, והיה סגור. נטר את המפתח, ופתח את הפשפש, ונכנס לתא, ומתקם להיכל. רבי יהודה אומר, בתוך עזביו של כותל היה מנהל, עד שגמץ אומר בין שני השערים, ופתח את החיצונות מבפנים, ואת הפנימיות מבחוץ: (ג) ושלשים ושמונה תאים היו שם, חמשה עשר בצפון, חמשה עשר בדרום, ושמונה במערב

כך צדית עולמים: להיכל. והולך צהלל ההיכל עד שער הגדול שסוף עוזי הכותל מצפנים ופתחו וזא לו אל שער השני שסוף עוזי הכותל מצחק ועומק צפנים ופתחו: ד"א. דסדר לא היה נכנס מן התא להיכל אלא מן התא היה מהלך בתוך עוזי של כותל עד שמלא עומד צין צ' הסעדים ופוחת את דלתות שער החלון מצפנים ודלתות שער הפנימי מצחק: (א) תאים. לשכות: ג' צלפון. שהחמשה תאים היו עומדים זה לפניו זה ממזרח למערב עד שכל ה' תאים עם כותליהם שיש צין כל א' וא' היו ממלאים כל אורך הצפון ממזרח למערב ולא שהיתה כל א' מהחמשה תאים ממלאים כל אורך הצפון ממזרח למערב ועל אלו החמשה היו צנווי' חמשה אחרים ועוד חמשה על גביהן וכן צדדים וצמנדז היו ג' תאים וממלאים כל אורך מלפון לדרום עם הכתלים שיש צין כל א' וא' ועל אלו ה' היו צנווי' ב' אחרים ושמים על גביהן

אייא פערטא פאטעט ען. ואן נאהק דען טויסטעל, עפנעטע דאז איינע פפערטען גיג דורך דאז פאָרגעמאך (38) אונד פאָן דעם פּאָר געמאך אין דען טעמפעל. רבי יהודה זאגט: ער גיג איינערעהאלב דער דיקקע דער אויער ביי ער יך לויטען דען ביידען טהירען טעטע הענד בעפאנדי, דאן עפפנעטע ער דאז אייסערן טהירען פאָן איינעל אונד דאז איינערן פאָן אויסען. (ג) אכט אונד דרייסיג געמעכער וואז רען דאזעלכסט, פינעלעהן נעדרויך, פינעלעהן יידיך, אכט וועסטליך, מיט נאָרדען אונד יידען ווארען יע פּינץ איבער איינאנדער, מיט וועסטען יע דרייז איבער איינאנדער, אונד לוייז קאָבערנרויך. יעדעס געמאך

38) וְזו חִיבֵרְזֵעֵטְלֵטֵן חֹלֵע בִּיבְחֵי אֲבֵרְזֵעֵ: לְגַד: לִיזְזֵער, פּאָרְגֵעֵמֶאך. (39)

במערב. שבצפון ושבדרום חמשה על גבי חמשה, וחמשה על גביהם, ושבמערב שלשה על גבי שלשה, ושנים על גביהם, ושלשה פתחים היו לכר אחד ואחד, אחד לתא מן הימין ואחד לתא מן השמאל, ואחד לתא שער גביו. ובקרן מזרחית צפונית היו חמשה פתחים. אחד לתא מן הימין, ואחד לתא שער גביו, ואחד למסבה, ואחד לפשפש, ואחד להיכל: (ד) התחתונה חמש ורובד שש, והאמצעית שש ורובד שבע, והעליונה

וצקן מזרחית לפנים. הוא התא הלאשון שצדד הצפון שהי' ארכו ממזרח למערב עד שחלק ממנו נכבד כותל ההיכל צלפון שהי' כנגד כל עוזי כותל מזרחית של ההיכל ומסוך להלן למערב יותר עד שהי' פתח פתוח ממנו אל תוך חלל ההיכל עצמו לרצון דאמרו שמן התא הי' נכנס להיכל: מן הימין. ללחות תא שאחריו לנד מערב וקרא ימין שהעומד בתא ורואה לכנס להיכל פהא עקד תשמישו הנה ימינו אל עזר התא שאחריו וא' לפשפש כלומר פתח התא זה עצמו וא' להיכל נדצק: (ד) התחתונה ה'. מחוץ לכותל של הקדש היו יאיעי' דהיינו בוזזעלרות מקיפים את הצית מג' רחות מערב לפון דרום והיזיעים הללו היו תחתיים שניים ופלישים היזיעה התחתונה ה"א רחצה

האטטע דרייז איינגענגע, איינען לוס געמאך רעכטס אונד איינען לינקס אונד איינען נאך דעם קבערן. (39) דאז מיט נאָרדעסטליכען ווינקעל האטטען פּינץ איינגענגע, ואייען לוס געמאך רעכטס, איינען לינקס, אייז נען לז דעם קבען, איינען לז ווענדעלטרעפפע איינען לוס פפערטען (נאך דער היינזיג. יענער אין משנה ז) אונד איינען נאך דעם טעמפעל. (ד) פּאָן דען דרייזפּאָכטען גאָלעריען, וועלכע דאז הייכל אויף דער וועסט-נאָרד-אונד יז יזיטע אומגאבען) וואר דאז אונטערשטע גאָלעג דאז פּינץ עאלטן ברייט אונד דאז קבערע געבעלוקע ועלם (אינדעם עס

39) ניכט יעדעס געמאך האטטע דרייז איינגענגע דאז דאז זייטען אונד קאָבערסטען געמעכער קיינע דרייז איינגענגע האבען קאָנכטען, וואז איינע חלונץ היר נור דאז אונטערן אונד איינערן געמעכער.

והעליונה שבע. שגאמר היציע התחתונה
חמש באמה רחבה, והתיכונה שש באמה
רחבה, והשלישית שבע באמה רחבה, (כי
מגרעורה נתן לבית סביב חוצרה, לבלתי
אחוז בקירות הבית): (ה) ומסבה היתה
עולה מקרן מזרחית צפונית, לקרן צפונית
מערבית, שבה היו עולים לנגות התאים.
היה עולה במסבה ופניו למערב, הלך על
כל

והרצף דהיינו התקרה שעליה והיא הנלפה של היציע שעליה היתה ולא
דחה לפי שהכחל הקדש ה' הולך ומילך כלפי מעלה וכשמגיע אל התקרה
שע"ג התחתונה ה' נכנס לפנים אמה ועל אותה אמה הצולעת היו כותמים
דלשי קורות התקרה שע"ג התחתונה נמלא היציע האמצעית דהיינו שע"ב
התחתונה דחה אמה ה' יותר מן התחתונה וכן כשמגיע לרצף דהיינו
התקרה שע"ג האמצעית שהיא נלפת עליונה היה ג"כ הכותל מילך והולך
לפנים אמה ה' להניח על אותה האמה דלשי קורות תקרה האמצעית וכן
דרצף דהיינו התקרה שעל העליונה: (ה) מסיבה. צנן אצנים מעלות
עגוללות וסוצות צמקיה עמוד שזה היו עולין לגבות התאים ומפני שהעול

דער קבערן גמאלעריא אלס פוסטקדען דיהנטע; דיא איטטלערע גמאלע
דיא וואר זעכט אונר דעסטען קבערעס געבערקע זיעבען עלאטען ברייט; דיא
קבערסטע גמאלעריא וואר זיעבען עלאטען ברייט. דען עס ווירד געזאגט
(מלכים א' ו' ו' ו' ו'). דיא אונטערסטע גמאלעריא האט טע
פוינף עלאטען ברייטע, דיא איטטלערע זעכט עלאטען
ברייטע, אונד דיא דריטטע זיעבען עלאטען ברייטע.
(דען ער האכטע אביעטלע אפ הוייע רינגס אופ אויטערהאלב, זקראס
יא ניכט איינגריפען אין דיא אויער דעס הוייעט 40). (ה) איינע
ווענדעלטערעפפע גינג אויפוערטס פון דעם נאָרדוועסטליכען ווינקעל ביי
לום נאָרדוועסטליכען, וואָרויף און אויף דיא דעכער דער פּאָרעאָעכער
געלאנגטע (אום נאָלנוועהען קוב ניכטט טאדהאכטעס דא זיין) און טטיג
מויף דויער ווענדעלטערעפפע איט דעם געזיכטע וועסטווערטס, אונד

40) דויע ערקלעהרונג דער משנה חזית נאך דעם רמב"ם, וועלכע דיא
זיכטיגסטע זייט.

כל פני הצפון, עד שהוא מגיע למערב.
הגיע למערב, והפך פניו לדרום, הלך כל
פני מערב, עד שהוא מגיע לדרום. הגיע
לדרום, והפך פניו למזרח, הנה מהלך
בדרום, עד שהוא מגיע לפתחה של עליה,
שפתחה של עליה פתוח לדרום. ובפתחה
של עליה היו שתיים פלונסות של ארו,
שבהן היו עולין לגגה של עליה, וראשי
פספסין מבדילין בעליה בין הקדש לבין קדש
הקדשים. ולולין היו פתוחין בעליה לבית
קדשי הקדשים, שבהן היו משלשלין ארז

האומנין

וורד זה הוא דרך היקף קרוי 'מסיב': לגבות. לגבות צדק הבית: כלונסאות.
זקופות לצעל' כלפי גב הבית וצין הכלונסאות שליכות: ולולין. מדוכות

גיג זק דיא גאלנע נאָרדזייטע הין, ביי און לור וועסטזייטע קאס.
זייט און לור וועסטזייטע געקוממען, ווענדעטע און זיך לור זידייט
טע, גיג דאן וועסטליך ביי און לור זידייטע קאס, זייט און לור זיד
זייטע געקוממען, ווענדעט און זיך עסטליך אונד גיג דיא גאלנע זידייטע ענט
לנג; ביי און קאס אן דען זיינגאנג דעם זעלערס דען דער זיינגאנג דעם
זעלערס וואר לור זידייטע געקוממען. און זיינגאנג דעם זעלערס ווארען
לוייט טמאנגען אויס לעדערען הקוף (איט ספרקססען וויא בייא זיינער זיי
טער 4) וואָרויף און אויף דאָרדאך דעם זעלערס (וועלכער אום דען גאלנען
טעאפעל הערוכ גינג) טטיג; דיא ספילען דער קוואדערטזיינען אכטען זיי
נע אבטייגונג לויטען דעם הייליגען אונד דעם אללערהייליגסטען. אונד לוקקען
ווארען געעפענטע איס בן דען לום אללערהייליגסטען, וואָרדוך און דיא ארביי
טער אן קאסטען (דיא נאָר אויף זיינער זייטע געגען דיא אויער לור ווארען)

41) זק נאך דעם הרר"ש.

הַאֲמִינִין בְּתִיבּוֹרָה, כִּי שְׁלֵא יִזְנוּ עֵינֵיהֶן
מִבִּיּוֹרָה קִדְשֵׁי הַתְּקָדָשִׁים: (ו) וְתִהְיֶה לָמָּה
עַל מֵאָה עַל רוּם מֵאָה, הָאוֹמֵם שֵׁשׁ אַמּוֹת,
וְגוֹבְהוֹ אַרְבָּעִים אַמָּה, אַמָּה כִּיּוֹר וְאַמָּתִים
בֵּית דִּלְפָּה, וְאַמָּה תִּקְרָה, וְאַמָּה מִעֲזִיבָה.

וגובה

שְׁעוֹשֵׁי צְלוּמוֹת: צְנוּתוֹת. פְּרוֹצוֹת לְרוּחַ ה' שִׁכּוּלִין לְצַנּוֹת וְהִג' רֹחוֹת סְתוּמוֹת:
(ו) אֹמֵם: צִיּוֹן אֲטוּם וְסָתוּם לִהְיוֹת יִסּוּד לְצִיּוֹת שְׁעֵלֵיו מִעֵמִידִים הַכּוֹתְלִים
וְהָא דְלִקּוּן צְחוּשְׁנָא לְרוּם ק' אַמָּה מִה דְנִצְלַע צִקְרַקַּע וְרוּם תִּשְׁמַע מִה
שְׂנֵאֵה לְעֵינֵי וְלֹא מִה שְׂהוּא צִחָן מִתְחַת י"ל דְהַאוֹמֵם הַתְּחִיל מִן הַאוֹלָם וְסָן
הִכָּה הִי' צ' מַעְלָה שְׁמַעֲדָת יִשְׂרָאֵל לְאוֹלָם רוּם מַעְלָה חֲזִי אַמָּה וְהִי' נִרְאָה
צִיּוֹן זֶה הַאוֹמֵם צַע"י וְהִי' עֲשׂוּי שֵׁלָא יִפְלוּ הַעֲפֻדוֹתִית בְּדָךְ הִר גְּבוּהַ צְלָמִי
מִשׁוּפָּע: כִּיּוֹר: הַקּוֹר' הַתְּחַתּוֹנ' שֶׁל תִּקְר' הִימָה עֲזוּבִי אַמָּה וְנִקְרָאת כִּיּוֹר לְפִי
שְׁחִית' עוֹמֵה צִהַר וְנִלְוִידָת צִיּוֹדִים נֹאִיט: צִיּוֹת דְלִפְּהַ. הַקּוֹדוֹת הַעֲלִיוֹנוֹת

הַעֲרָאָב אִיִּם, דְּאִיטִי יִיֵא אִיהֵרַע אֲוִיגֵן יִכֶּט אֵן דַּעַם אֲלֵעֲרֵהִי אֲוִיגֵן טַעֲטֵן הַיּוֹעַ
וְוִיִּדְעֵן (אוֹנֵר דְּאֲדוֹרְךָ פִּתְּן דַּעַר פֿלִיטִיגֵן אַרְבִּיט עֲלֵאָן אַבְגַּה אֲלֵטֵן וְעוֹרְדֵן).
(ו) דַּעַר טַעֲפַעֵן וְוִיר הַגּוֹדֵרֵט עֲלֵאָן אֵין קוֹוֵאֵרֵאט. דִּיא הַעֵהַע
הַגּוֹדֵרֵט עֲלֵאָן. דַּעַר פֿעֲרֵטֵטֵטֵט פֿאַרְוֵר וְוִירִיף דִּיא אֲוִיגֵן טַטֵאָן
דַּעַן (42) וְוִיר זַעֲמֵם עֲלֵאָן הַקֶּךְ, דִּיא הַעֵהַע דַּעַר אֲוִיגֵר (דִּיא גַעֲטֵעַ
הַעַן וְאוֹרְדֵעַ) פֿעֲרִיגֵי עֲלֵאָן. דַּעַר בּוֹטֵגֵטֵטֵט אֲוִיר פֿעֲרִיגֵרֵטֵט וִיאָו (*
בַּעֲטֵרֵוֹ אֲוִיגֵעַ עֲלֵאָ, לְוִיִּיא עֲלֵאָן דְּאֵרִיגֵנֵעַן (43) אֲוִיגֵעַ עֲלֵאָ דְּאָו גַּעַי
בַּעֲלֵק (דַּעַר דַּעֲקַקֵע אֲדַעַר דַּעַם בְּדַרְעֵגֵטֵט עֲפֵעֵט), אֲוִיגֵעַ עֲלֵאָ עַסֵט

(42) ויהי הוסי'ט.

* כִּיּוֹר חֵיט פִּתְּן יִרִיטֵעֵן לִיטוֹוִקֵרֵט כִּיּוֹר אַבְגַּה לִיטֵט, וְעֲלֵצַעֵם אַחֵה
לֵעַן, אַבְבִּירֵדֵעַן, אֲוִיר דְּאָו בִּיאָו בּוֹטֵטֵטֵטֵטֵט גַּעֲטֵהֵדֵעַן אֲוִיר בִּירֵי
נִיטֵטֵעֵן גַּבְרִיבִּילֶךְ, בַּעֲדִיטֵטֵט. אֵין וְעֲלֵצַעֵן יִיגֵעַ עִם פֿעֲטֵטֵטֵט חֵיט
תְּרוּם אֲוִיר תְּלִמּוֹר פֿעֲרִקֵטֵטֵט. וְהַגֶּךְ דַּחַם עִם חֵיט צִיר פֿעֲרִי
וְאֲנֵדֵט חֵיט, וְוִיִּל ב' צ' אֲוִיר ק' יך חֵיט דִּיעֵן טַפְרֵאָשֵׁן פֿעֲרֵוֹעֵטֵטֵטֵט
אֲלֵם תְּכֵן אֲוִיר תְּקֵן, צִיטֵר אֲוִיר קִיטֵר, אֲרִיץ אֲוִיר אַרְקֵא.

(43) יך נחך דען רמב"ם פתן דען לייטווקרטע דלף (טרייפֿען, ריינעט)

אֲוִיר דִּלְף (דְּאֵטְרִיבֵעַ) נֶחֶךְ דַּעַר חֵיטֵגֵי דַּעַם בְּרִטְנֵרֵה: פִּתְּן לְפִי
(יִרִיט פֿעֲרִיבִידֵעַן, פֿעֲרֵבֵגֵטֵטֵט, דְּאֵטְרֵק) וְעוֹרֵעַ דִּיא דְּלִי'ט סַעֲרִי
וְוִיל בּוֹטֵטֵטֵטֵט אֲוִיר חֵיטֵטֵט דְּלִפָּה פּוֹנְקֵטֵרִט וִיין, (דַּעַם פֿעֲרֵבֵגֵטֵטֵט
נַעַן דְּאֵטְרֵקֵט).

וְגוֹבְהַ שְׁרָל עֲלִיָּה אַרְבָּעִים אַמָּה, וְאַמָּה
כִּיּוֹר, וְאַמָּתִים בֵּית דִּלְפָּה, וְאַמָּה תִּקְרָה,
וְאַמָּה מִעֲזִיבָה, וְשֵׁלֶשׁ אַמּוֹת מַעֲקָה, וְאַמָּה
כּוֹלָה עוֹרֵב. ר' יְהוּדָה אֹמֵר, לֹא הָיָה כּוֹלָה
עוֹרֵב עוֹלָה מִן הַמִּדְּבָה, אֲלֵא אַרְבַּע אַמּוֹת
הָיָה מַעֲקָה: (ז) מִהַמְּזֵרָה לַמַּעֲרֵב מֵאָה

אמה

הַכְּשֵׁנוֹת עַל הַקּוֹדֵם הַתְּחַתּוֹנֵה הֵן קְרוּיוֹת צִיּוֹת דְלִפְּהַ לְפִי שְׁהַסְדִּים שֶׁל תִּקְר'
מִחֻצְדִּין עַל יָד תְּדַבְּר' צְמַחֲדָת צִיּוֹת לְפִי וְהִי' עֲזוּבִי הַקּוֹדוֹת צ' אַמּוֹת וְלְפִי
שְׁהַקּוֹר' הַתְּחַתּוֹנ' הִי' דְּחַצְהַ צִיּוֹת צְעוּבִי אַמָּה הִי' חֻזְקָה וְצִרְיָה לְקַלֵּל כָּל
הַצִּיּוֹן שְׁעֵלֵי הִי' דִּי לֵה צְעוּבִי טַפַּח אֲצֵל הַקּוֹדוֹת הַעֲלִיוֹנוֹת שֵׁלָא הִיּוּ דְחַצְוֹת
אֲלֵא טַפַּח אֲוִר פַּחוֹת לְרִיבּוֹת לִהְיוֹת עֲזוּבִין יוֹתֵר אֲלֵן עַש"ה הִיּוּ הַקּוֹדוֹת
הַעֲלִיוֹנוֹת עֲזוּבִין צ' אַמּוֹת כְּדִי לְחַדְקֵי הַתְּקַדָּה מִן הַקּוֹר' הַמְּלִוִידָת שְׁתֵּהֵא
כְּדַת וְנִדְלָת וִי"ט צִיּוֹת דְלִפְּהַ ע"ש הַדְּלָף שְׁדוּלְפִי הַמֵּיִם מִן הַגֵּג שֶׁהִיּוּ כּוֹסִינֵן
לְעֵשׂוֹת לְצִיּוֹת שְׁנֵי גִבִּים קְרוּי' לְמַעֲלָה מִחֻצְדִּין וְרוֹתִיטִים צִיּוֹן שְׁחֵיטֵם מַעַט הַחֻזְקָה
וְקוֹרִין לְלוֹתֵר חֲלָל צִיּוֹת דְּלִיפְּהַ: תְּקַרֵּה. הַכְּסֻדִי: מַעֲזוּבִי. הַטַּעַם וְהַצְּנִיטִים
וְהַסִּיד שְׁחֵתִי עַל הַכְּסֻדִי: כּוֹלָה עוֹרֵב. טַס שֶׁל צְדוּל חֵד כְּמִין סִיף וְגוֹבְהוֹ
אַחֵה הִיּוּ מוֹנַח ע"ב הַמַּעַק' שֵׁלָא יִנְחוּ הַעוֹפּוֹת עֲלֵיהֶן וְלִפְיֶךְ נִקְרָא כֹּלָה

רִיךְ (דַּעַר אַעֲחָק, דִּיא סְטִינֵעַ אֲוִיר דַּעַר קֶאָק וְעֲלֵצַע אֲוִיף דַּעַם גַּעַי
בַּעֲלֵק אֲוִיגֵעַן), דַּעַר זַעֲלֵעֵר (דְּאָו מְבַעֲרַע סְטַטְקוֹוֵרַק) פֿעֲרִיגֵי עֲלֵאָן הַקֶּךְ
אֲוִיגֵעַ עֲלֵאָ דְּאֲרִיף בּוֹטֵטֵטֵטֵט יִיאָו, לְוִיִּיא עֲלֵאָן דְּאֵרִיגֵנֵעַן אֲוִיגֵעַ
עֲלֵאָ דְּאָו גַּעֲבֵעֵק, אֲוִיגֵעַ עֲלֵאָ עַסֵטֵטֵטֵט, דְּרִיִּיא עֲלֵאָן גַּעֲטֵהֵדֵעַר אֲוִיגֵעַ
עֲלֵאָ רַבְעֵטֵטֵטֵט (אֲוִין אֲוִיגֵרֵטֵטֵט בֹּטֵטֵט, יך סְפִיטֵטֵטֵט וִיטֵט אֲוִין טוֹוֵעֵרֵט
אֲוִיף דַּעַם מְבַעֲרֵן טַהִיִּיל רַעֲטֵט גַּעֲטֵהֵדֵעֵרֵט, וְוִירֵדֵךְ דִּיא רַבְעֵטֵטֵט פֿעֲרִיגֵטֵט
וְעוֹרְדֵעַן יך נִיכֵט דְּאֲרִיף נִידֵעֵר לֹא אֲחַסְטֵעַן) (* רַבִּי יְהוּדָה זֹאגֵט:
דִּיא רַבְעֵטֵטֵטֵט וְוִיר אֲוִיר נִיכֵט אֲוִיר דַּעַר אַחֲמַס גַּעֲרַעֲכֵנֵטֵט (פִּתְּן הַגּוֹדֵרֵט
עֲלֵאָן) וְתַרְעֵרֵן דְּאָו גַּעֲטֵהֵדֵעֵרֵט וְוִיר פֿעֲרִי עֲלֵאָן הַקֶּךְ. (ז) פִּתְּן דַּעַר

* נֶחֶךְ בְּרִטְנֵרֵה חֵיטֵטֵט עִם כִּלְיָה עוֹרֵב חֵיטֵטֵט, פִּתְּן פֿעֲרֵדֵרֵבֵעֵן דַּעַר
רַבְעֵטֵטֵט וְעֲלֵצַעֵם וְוִיטֵט הַעַר גַּעֲחֵאֲטֵט חֵיטֵט. בַּעַסֵטֵטֵט דִּיא עֲרִקֵטֵטֵטֵטֵט
פִּתְּן מוֹסֵטֵטֵט פִּתְּן כִּלְיָה (אַבְהַחֲטֵטֵט, לֹאִירֵקֵטֵטֵט) חֵיטֵט דַּעַר חֵיבֵלֵטֵט
פִּתְּן פֿעֲרֵוֹעֵטֵטֵטֵט דַּעַר א' חֵיטֵטֵט ה"א, דַּהֲעֵד דִּיא פּוֹנְקֵטֵטֵטֵט כּוֹלָה
שֶׁם תֵּאָר, (דִּיא סִיבֵעַ).

אָמַרָה, כּוֹתֵל הָאוֹלָם חָמֵשׁ, וְהָאוֹלָם אֶחָד
עֲשָׂרָה. כּוֹתֵל הַהֵיכָל שֵׁשׁ, וְתוֹכוֹ אַרְבָּעִים
אֲמָה, אֲמָה טְרַקְסִין, וְעֲשָׂרִים אֲמָה בֵּית
קֹדֶשׁ תְּקַדְּשִׁים. כּוֹתֵל הַהֵיכָל שֵׁשׁ, וְהִתָּא
שֵׁשׁ וְכוֹתֵל הִתָּא חָמֵשׁ. מִן הַיְצִפּוֹן
לְדָרוֹם שְׁבָעִים אֲמָה, כּוֹתֵל הַמְּסַבֵּה
חָמֵשׁ, וְהַמְּסַבֵּה שְׁלֹשׁ. כּוֹתֵל הִתָּא חָמֵשׁ,
וְהִתָּא שֵׁשׁ. כּוֹתֵל הַהֵיכָל שֵׁשׁ, וְתוֹכוֹ
עֲשָׂרִים

עוד: (1) טרקסין. כותל המסוקין צין הסיכל לצין קלטי הקלטים קרוי
טרקסין ע"ס מסוגד על הארון והלוחות שנתנו צמיני טרק צלשון אלמי סנידה
ולא הכריעו חכמים צלמה זו אי קדושתו כקדושת פנים או כקדושת חוץ לפיכך
עשו צצית סני צ' פרוכת וצנייהן אויר מקום הכותל: והתא ו'. צלמלעית
מסטייטע ביו לור וועטטייטע וואר הונדערט עלאטן. דיא וואנד דער
האלע פּינץ עלאטן (לור קסטטייטע, דיק) דיא האלע איין עלאטן ברייט,
דיא וואנד דעם טעאפעלס זעכס עלאטן דיק דער אינגערע רויס פיערלינג
עלאטן לאנג, דיא לויטענוואנד (לויטען דעם היכל אונד דעם אלטערהייט
אונסטען וואקייא און ניכט וואוסטע קב דיער רויס דיא הקהע הייליגקייט
דעם אלטערהייטעלען קדער דיא דעם היכל נור האבע, אונד און לוייא
פּהרהענגע אכטע, וואקפּון דיע לויטענוואנד) איינע עלאע, דער אלטער
הייליגסטע קרט לואולניג עלאטן לאנג, דיא וואנד דעם טעאפעלס (לור וועסטע
זייטע נעכטט דעם רויאע ביו לור לויטענוואנד) זעכס עלאטן דיק, דיא
פּהרגעאחך זעכס, (ביו לור דריטעלן וואנד) דיא וואנד דעם פּהרגע:
אכטע פּינץ (44) דיא לערטן רייאע לויטען איינער וואנד אונד דער
מנדערן וואורדען איאמער לו דען פּהרגעאעכערן פּהרגעאעכערט אונד איבער
דענועלכען נאך לוייא טעקקע פּהרגעאעכער) פּון גארדען נאך זיערען
זיעבעלניג עלאטן, דיא וואנד דער ווענדעלטרעפפע (איט דעם רויאע לור
ווענדעלטרעפפע) פּינץ, דיא ווענדעלטרעפפע דרייא. דיא וואנד דעם פּהרגע
געאמאכט פּינץ, דיא פּהרגעאחך זעכס, דיא וואנד דעם טעאפעלס זעכט,

(44) עם בליבע אבער איבריג, דען רויט דער פיערטעלן וואנד חין דיא בעי
רעמונג לו ברינגען, זיהע תו"ט מ"ג.

מדות פרק ד
שנר
עֲשָׂרִים אֲמָרָה, כּוֹתֵל הַהֵיכָל שֵׁשׁ, וְהִתָּא
שֵׁשׁ, וְכוֹתֵל הִתָּא חָמֵשׁ, וּבֵית הַיְצִפּוֹן
הַמִּים שְׁלֹשׁ אֲמָוֹת, וְהַכּוֹתֵל חָמֵשׁ אֲמָוֹת.
הָאוֹלָם עוֹרָף עָלָיו חָמֵשׁ עֲשָׂרָה אֲמָה מִן
הַיְצִפּוֹן, וְחָמֵשׁ עֲשָׂרָה אֲמָה מִן הַדָּרוֹם,
וְהוּא הָיָה גִבָּרָא בֵּית הַחֲלִיפוֹת שְׁשָׁם
גּוֹנִים אֶת הַסְּבִינִים. וְהַהֵיכָל צָר מֵאַחֲרָיו
וְרַחֵב מִלְּפָנָיו, וְרוּמָה לְאַרְי, שְׁנֵאמַר הָיָה
אַרְיָאֵל אַרְיָאֵל, קָרִית חֲנָה דְּוֹד, מָה הָאָרִי צָר

מאחוריו
קמיידי הכא דתתתנה חמש הית' והא ללא חשיז למטה כותל הסיכל ז' והתא
ה' דתחא ליה למחשז מקום סהי' כותל הסיכל ו' כמו כותל מזרחי של היכל
סהי' ג'כ' ו': עודף. ע"פ הסיכל והתא' צמודת ע"ו ח' ללד לפון וע"ו ללד דרום:
והוא ה'. סע"ו ח' סעודף מזה ומזה: הסליפו'. ע"פ הסבנינים שגומים סס

דער אינגערע רויס לואולניג עלאטן, דיא וואנד דעם טעאפעלס זעכס,
דיא פּהרגעאחך זעכס, דיא וואנד דעם פּהרגעאעכעס פּינץ, דער רויס
פּיר דען אבויף דעם וואסטערס (איטטעלס וואסטער אייטונג) דרייא עלא
ען, דיא וואנד דעהיטער פּינץ עלאטן. דיא האלע גינג (מין דער ברייט
טע (איבער דען טעאפעל דער בערעכענעטער אומטען לעהן עלאטן ברייטע
האטטע) איט פּינצלעהן עלאטן פּון דער נארווייטע אונד פּינצלעהן עלאטן
פּון דער זידייטע הערפּהר (דא מויף יעדער זייטע דיא וואנד דער האל
לע פּינץ עלאטן דיק, אונד דער רויס דער האלע דועלכטט איאמער
לעהן עלאטן ברייט וואר). אונד דיער פּאטן וואורדע דמו טאכטעמעס
סערע הוי געאננט (45); דען און האט דועלכטט דיא אעסער אויפ
בעוואהרט. דער טעאפעל וואר זינאך היטען טאמל אונד פּון ברייט
אונד גויף דעם לעווען וויא געוואנגט ווירד (זיעה כ"ט ח') ק' לעווע

(45) חייט עברעאייסער אורספרונג פּון מְחַלְפּוֹת השעה ועשרים (עזרא
ח' ע') זא הייסט חלפא חית זייטען זעסער, סעעראעסער דעסען
זיך דיא לחבבייטע ספרחע קשט בעדיהנט, חייבע דיא גונוכעדייא
טונג זיהע וואן ר"ק שרש חלק.

מֵאַחֲזָרָיו וְרַחֵב מִלְּפָנָיו, אַף תְּהִיכֹל צַר
מֵאַחֲזָרָיו, וְרַחֵב מִלְּפָנָיו:

פרק ה

(א) כָּל הָעֹזֶרֶת הִיָּתָה אֹרֶךְ מֵאָה וּשְׁמוֹנִים
וְשֶׁבַע, עַר רֹחֵב מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים
וְחָמֵשׁ. מִן הַמְּזֻרָח לַמַּעֲרָב מֵאָה וּשְׁמוֹנִים
וְשֶׁבַע. מִקּוֹם דְּרִיסַת יִשְׂרָאֵל אַחַת עֲשָׂרָה
אַמָּה, מִקּוֹם דְּרִיסַת תְּכֵהָנִים אַחַת עֲשָׂרָה
אַמָּה. הַמְּזֻבָּח שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם, בֵּין הָאוֹלָם
וְלַמְּזֻבָּח עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אַמָּה, תְּהִיכֹל מֵאָה
אַמָּה

קרוי צית החליפו' והסכין נקרא חלף שמחליף מחיים למות: ורחב מלפניו.
סהרזי האולם וכותלו היה מאה אמה מדורס ללפון וההיכל וכתליו עם התלוי
לא היה דק ע' אמה:

פרק ה (א) כל • היקף העזר' שנתוך אותו ההיקף כגנה הצית ללך מעדני
והמזבח במזרחו: דריסת ישראל. נקראת עזרת ישראל:
י"א אמה. מכותל המזון של היכל ללך מעדני עך כותל מעדני של עזרה ועד

גן טטעס! סטאדט ווק' רוד' רענידירט! זק' וויא דער לעגע
הינטען טאמל אונד פֿקרן ברייט מיט, זק' מיט אויך דער טעאפעל היג
טען טאמל פֿקרן ברייט.

פרק ה (א) דער גמליע (אופגאנג דעס פֿקרהקפֿעס, ווקרין דאז טעאג
פּעגאנעביידע זור וועסטוייטע, דין אטאר אונד פֿקרה
האָן לור קסטוייטע טטאנדען) וואר הונדערט אונד זיבען אונד אכטליג עלאן
אמג, אונד הונדערט אונד פיין אונד דרייסיג ברייט; פֿקן קסטען נאך וועסטען
וואר (דער רויס) הונדערט זיבען אונד אכטליג עלאן, אונד נעאליך: דער
פלאטן לטק געהען פיר דא ישראל וואר איין אלען; דער פלאטן
לוק געהען פיר דא פריסטער וואר איין עלאן; דער אטאר
נאכט לוייא אונד דרייסיג עלאן איין; לויטען דער האלע אונד דעס אל
טארע וואר איין רויס פֿקן לוייא אונד לואאליג עלאן; דער טעאפעל בעטרוג
הונדערט עלאן, אונד איין עלאן בעטרוג דער רויס הינטער (דעס
הוי

אַמָּה, וְאַחַת עֲשָׂרָה אַמָּה לְאַחֲזָרֵי בֵּית
הַכְּפֹרֶת: (ב) מִן הַצָּפוֹן לַדְּרוֹם מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים
וְחָמֵשׁ. הַכֶּבֶשׂ וְהַמְּזֻבָּח שְׁשִׁים וּשְׁתַּיִם •
מִן הַמְּזֻבָּח לַטְּבָעוֹת שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת, מִקּוֹם
הַטְּבָעוֹת עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע, מִן הַטְּבָעוֹת
לְשִׁלְחָנוֹת אַרְבַּע, מִן הַשְּׁלֻחָנוֹת וְלַנְּגִסִין
אַרְבַּע, מִן הַנְּגִסִין לְכוֹתֵל הָעֹזֶרֶת שְׁמוֹנֶה
אַמּוֹת, וְהַמּוֹתָר בֵּין הַכֶּבֶשׂ לְכוֹתֵל, וּמִקּוֹם
הַנְּגִסִין: (ג) שֵׁשׁ לְשִׁכּוֹת הָיוּ בְּעֹזֶרֶת, שֵׁשׁ
בְּצָפוֹן וּשְׁלֹשׁ בְּדְרוֹם, שְׁבַע־צָפוֹן (כ"א שְׁבַדְרוֹם)
לשבת

ככלל הי' י"א אמה והוא אחרוי צית הכפורת: (ב) מן הצפון כו'. כולל הכנס
והמזבח ל"ג דלאש הכנס הי' מביע ללאש המזבח והי' פורח אמה נגד מקום
יסוד ואמה על הסוצי ומלאו צ' אמות של כנס ככלעות לתוך ל"ג של מזבח:

הווי דעס דעקעלס (דעס אלערהייגסטען) פֿקן דער וועסטליכסטען וואנד
דעסעלבען, ביז לור מייערסטען וועסטליכען וואנד דעס פֿקרהקפֿעס).
(ב) פֿקן נקדרען נאך יידען וואר (דער פֿקרהקפֿען) 135 עלאן
ברייט, נעאליך: דער אטאר, מויפגאנג, זאמאט אטאר בעטרוגן
לוייא אונד זעליג עלאן; פֿקס אטאר ביס לז דען ריגען (ווק' און דאז
קפֿפֿעריה געטאלכטעט), ווארען אכט עלאן, דא ריגע זעלבסט נאה.
און מייען רויס פֿקן פֿיער אונד לואאליג עלאן איין, פֿקן דען ריגען
ביס לז דען טיטען (ווק' און דאז מייענעווייע געוואסטען), וואר איין רויס
פֿקן פֿיער עלאן, פֿקן דען טיטען לז דען לוערגיילען אבערהאמס פֿיער
עלאן, פֿקן דען לוערגיילען ביז לור וואר דעס פֿקרהקפֿעס אכט עלאן,
דען איבערעסט (פיין אונד לואאליג עלאן), נאהק דער רויס לויטען
דעס אטאר מויפגאנג אונד דער נערדליכען וואנד, אונד דער קרט דער
לוערגיילען איין. (ג) זעכס גרמקסע קאמאערן ווארען מיט היינגען געג
ביידע. נעאליך: דרייא אויף דער נערדליכען, אונד דרייא אויף דער זיד.
ליכען זייטע. דאז לז נקדרען (מייענעליך זקל' עס לז יידען הייסען.

לשבת המלח, לשבת הפרוה, לשבת
המדיחים. לשבת המלח, שם היו נותנין
מלח לקרבן. לשבת הפרוה, שם היו
מזליחין עורות קדשים, ועל גגה הנה בית
הטבילה לכהן גדול ביום הפורים. לשבת
המדיחין, ששם היו מדיחין קרבי הקדשים,
ומשם

(ג) לשבת המלח. מוזרה למעשה קא חשיב: הפרוה. חס ומשק ששמו פרוה
זכה חות' ע"י כשמיס וי"א סה' חותר זקור ללח' משם כהן עוצד עזוד' ובהרב
סס וי"א ע"ש עורר' הפריס טבה: צי"כ. כסהי' משנ' מצדדי זהב לצבדי לזן
ומצבדי לזן לצבדי זהב והי' מקודשת צדוקשת העז' ועזילות הצלות מחמת
יי"כ צעיק צמקוס קדוש חון מעזילה. לאשול': קרצי קדשי'. היינו הכנס

(46) ויהי תו"ט) ווארטן. (דיא ערטטע דער פסטוייטע אס נעלמט
געלעגענט) דיא זאלקאמאער, דיא פרוה: קאמאער (47), אונד
דיא קאמאער דער אבואטענדען. אין דער זאלקאמאער סהאט און
דאז זאלן לזן קפפער; אין דער פרוה - קאמאער, זאלטע און דיא
פעלע דער געהייליגטן קפפער איין, אונד אויף דערען דאך וואר איין
טויכבאד פיר דען העהענפריסטער אס פערזעהנונגסטאג (48). דיא
קאמאער דער וואטענדען (פיהרטען דיען נאמען) ווייל און דאזעלכט

(46) דיא נמרא אין טראקטאט יומא ייטע 19. האט היר אויסדריקליך דיא
וועהרט שבררוס.

(47) דיא זיינונג דעם רש"י אונד דעם ברטנורה דאס זיא איין טווארליקניסט
זער, איין מאגער, דיעם נאמענס ערבייט, האבע סיינט זעהר גע-
וואנט. וועהר געוויכט האט דיא זיינונג דעם רמב"ם, דאס איין פרי-
סטער דיעם נאמענס דאזעלכסט דיא וואנד דורכגעברענגען, חונק דען
נאקטעסדיהנס דעם העהענפריסטערס אס פערזעהנונגסטאג אכלוסטי-
ען; דעהער דיער נאמע דיער קאמאער בייזעלעגט ווארד.

(48) אלע פילן מאלע וועלכע זיך דער העהענפריסטער אס פערזעהנונגסטאג-
גע אונטערטוישטע, ווא ער בארד זיינע גאלדענע געווענדער און ליכענע
געווענדער, אונד בארד דיע אס יענע אוואונדערען מוסטע, געטחה
אויף דיען דאזע, ווייל ער זיך דאבייא אויף הייליגען גרונדע אונטער-
טוישען מוסטע, אונד דיער קרס געהייליגט וואר. דאס ערטטע ווא
אבער, וועלכעס ער זיך אויסער דיען פיינמאל אן דיען טאגע חזי-
טער.

ומשם מסבה עולה לגג בית הפרוה:
(ד) שבררוס (כ"א שבצפון) לשבת העין,
לשבת הגולה, לשבת הנזות. לשבת העין,
אמר ר' אליעזר בן יעקב, שבתתי מה היתה
משמישת, אבא שאול אמר, לשבת כהן
גדול, והיא היתה אחורי שתייהן, וגג
שלשמן שנה. לשבת הגולה, שם הנה בור
הגולה

פעסם לאשול' מדיחי' ללכת המדיחי' ואח"כ מדיחין עוד ג"פ צמועט על
טולחות: מקיזה. ציין אצנים מעלו' מלגלות וסוצצות לעלות לגג צית
ספרו: (ד) הגולה. ע"ש צור סכרו סס עולי גולה: ללכת כ"ב. וזיא ללכת

דיא זיינגעוויידע דער קפפער (49) געוואסטען. אונד אויס איהר גינג איי-
נע (סטויינערע) ווענדערטערפעפ לזן דלכע דעם בית הפרוה (נעמא:
זיך לזר געדלכטען פרוה: קאמאער). (ד) לזר זידייטע (מיינגעטליך
נאקרוזייטע) ווארטן דיא הקולקאמאער, דיא קאמאער דער אויס דער
געלמאנגענטאפט (פון בבל הייאגעקעהרטען) (50) דיא קאמאער פון
בעהויענטען סטיינטען (קוואדערסטוינטען געבייטע) דיא הקולקאמאער, דא
זאגטע רבי אליעזר בן יעקב: איך האבע פערגעסטען וואלן זיא
דיהנטע? אבא שאול זאגטע הירויף: זיא וואר דיא קאמאער, דעם
העהענפריסטערס, (יקנסט אויך דיא קאמאער דער פרהדרין גע-
נאנגט זיהע אכלמאנגס טראקטאט יומא) אונד זעלכע וואר הינטער דען
ביידען, אונד אלע דרייא האטטען געמיינטאפטליך איין דאך. דיא קאמא-
אער דער אויס דער געלמאנגענטאפט הייאגעקעהרטען, דאָרט וואר איין
טטעטטער בראונען דער הייאגעקעהרטען געלמאנגענטען אונד איין ראד

טערטויטע, געטחה איך לויינער אס וואסערטהאך, וועלכעס דאז
דריטטע טהאר לז יידען אויס, אינזען דאז באד ניכט הייליג וואר.
(49) זיהע דען מדרש אין סאקטאטס המוד אבטייטט 4 משנה 2.
(50) זיך נאך דער ערקלעהרונג דעם ברטנורה: דאס דיא אויס דער געלמא-
נגענטאפט פון בבל לזיקקעהרטען, זיינען ברונגען דא גרובען, וויא
ווייטערס אויס דער משנה ערויכטליך. זיר טיינט אבער דאס היר
הקבה פוקקירט בעסער ווערע, אונד בעדייטעט זיינע וואסער-
קוועל

הגזלה קבוע, ותגלגל גתיון עליו, ומשם
מספיקין מים לכל העזרה. לשכת הגזית,
שם היתה סנהדרין גדולה של ישראל
יושבת, ודנה את הבהמה, וכהן שנמצא בו
פסול, לובש שחורים, ומתעטף שחורים,
ויוציא והולך לו. ושלא נמצא בו פסול,
לובש לבנים, ומתעטף לבנים. נכנס
ומשמש

פרהדקין: אחורי. ללשכת הגולה ולשכת הגזית: וגג. קרוי א' לשלשתן:
הגול'. ספל גדול עגול והוא מה שאנו קורין עמיד: לכל העזר'. שהיו המים
מתקוסים לשתי: הגזית. משום כבודן של סנהדרין היתה משוית גזית והיתה
חזי' צקט ושם היו מפיסין ומתאספין לקדוש את שמע וצמחום החול היו
סנהדרין יושבי' לפי שאין ישיב' צעור' אף למלכי בית דוד ול'ל' שהמקו' שהיא פתוח'
לחול היו מעלות שעלי' עולי' ויורדי' לחול שהוא נמוך: הכהו"ל. והלויים ולא

וואר דאריבער אנגעבראכט (לוק טעפפערן) 51. פון היר פערזאה
אזן דען גאלטען פֿקרעהקן איט וואססער, אין דער קאמאער פֿון בע:
הייעגען שטייגען וואר עס ווק דאז גרפסע סנהדרין דער ישראל
ייטלונגען האטטע אונד ריכטעטע (געוועהליך) דיא פריסטערשאפט (ווק:
רונטער אויך לעוויסען פערשטאנדען ווערדען). איין פריסטער און דעם איי:
נען פֿערווערפליכקייט זיך בעפונדען, אוסטע גלייך טווארלע קליידער
אנליהען מונד אין טווארלען געווענדערן (לוק זייכען דער טרויער) זיך
אייהיאלטן אונד פֿקרט הימים געהען; ווען און דעם פריסטער אבער קיי:
נע פֿערווערפליכקייט בעפונדען ווארדע, לנג ווייסע קליידער און מונד
היאלטע זיך אין ווייסען געווענדערן איין, גיע היינין אונד פֿערוזאה דען
דיהנסט איט זייגען פריסטערליכען ברודערן. (דיא אגטארין בעאזר

קוועלע וויא גלוח מים (יבושע ט'ו) אונד בור הגולה דער געבויעטע ברונ:
נען דער וואססערקוועלע.
51) וואהרסטייליך איין געמיינער ברונגען, ווק און לוייא חייאער אנגעהאכ:
גען, אונד דורך דען רחד וואר חייאער איין חייאער היים וואססער גע:
טויכט, אונד איין חייאער היינין געלעגען, וויא דיא ברונגען חייא און
געמיינען אין חונדערען ואנדערנד.

ומשמש עם אחיו הפתנים. ויום טוב היו
עושים שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן
הכהן, ובזו היו אומרים, ברוב המקום ברוב
היום, שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן,
וברוב היום, שבחר באהרן ובבניו, לעמוד
לשרת לפני ה' בבית קדשי הקדשים:

נקט הכא הלויס שמטע הכהונה עקרת גם שלא היו עושים הלויס י"ט כמו
הכהנים שזכו לעבודה:

טהיילטען פריסטער) אאכטען זיך אייגען פֿעסטטאג (אין געוועלשאפט
איהרער פֿריינדע), דאס און דער נאכקאממענשאפט אהרן'ס קיינע
פֿערווערפליכקייט בעפונדען ווארדען. אונד אונד ספראכען זי: גע:
פרייזען זייא גאטט, געפרייזען זייא ער, דאס און דער נאכקאממענ:
שאפט אהרן'ס קיינע פֿערווערפליכקייט בעפונדען ווארדען, געפרי:
זען זייא ער, דער אהרן אונד זיינע נאכקאממען אויסגעוועהלט לז
טטעהען אונד לז דיהנען פֿאר איהם אנס הוינע דעם אולערהיי:
איגסטען!

ס ל י ק

והיה יום טוב היו עושים שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן
הכהן, ובזו היו אומרים, ברוב המקום ברוב היום, שלא נמצא
פסול בזרעו של אהרן, וברוב היום, שבחר באהרן ובבניו, לעמוד
לשרת לפני ה' בבית קדשי הקדשים:
נקט הכא הלויס שמטע הכהונה עקרת גם שלא היו עושים הלויס י"ט כמו
הכהנים שזכו לעבודה:
טהיילטען פריסטער) אאכטען זיך אייגען פֿעסטטאג (אין געוועלשאפט
איהרער פֿריינדע), דאס און דער נאכקאממענשאפט אהרן'ס קיינע
פֿערווערפליכקייט בעפונדען ווארדען. אונד אונד ספראכען זי: גע:
פרייזען זייא גאטט, געפרייזען זייא ער, דאס און דער נאכקאממענ:
שאפט אהרן'ס קיינע פֿערווערפליכקייט בעפונדען ווארדען, געפרי:
זען זייא ער, דער אהרן אונד זיינע נאכקאממען אויסגעוועהלט לז
טטעהען אונד לז דיהנען פֿאר איהם אנס הוינע דעם אולערהיי:
איגסטען!

אין וזלכעס נעסט הייסט אין געליכדע נעסט. דיא פֿעללע ווען אין נעסט מיט דעם אנדערן צום טהייל זָדער גענצליך, שולדיגקייט־נעסט מיט גע־ליכדענעסט, וואס זָבען קאָממען זָלל אונטערהאלב געבראכט ווערדען זָדער אונגעקעהרט, בייא אונבעשטיממען זָדער בעשטיממען נעסטערן פֿערמעגנט ווערדען, דיא וואס דאָפֿען טויגליך זָדער פֿערווערפֿליך, גע־נוואס זָדער נאך צו ברינגען זייא, צו רעכט צו ערקעננען, מאכען דיא מענדענן דיועס טראקטאטס אויס. עס איזט דיער טראקטאט איינער דער שווידיגסטען פֿיר דאז שטודיאוס דער משנה, אינדעם דארק זָפֿי־לע פֿערוויקקילטע דען שאַרפֿזין אונד דען ער־ינדונסגייסט דער משנה לעהרער בעאורקונדענע פֿעללע פֿאָרקאָממען, וויא דיא היריכער גענעבע־נע ערקלעהרונגען דער קאָממענטארען געניגואס דארטהון. אָס דען לע־וער ניכט דאמיט צו ערמידען, האבען וויר אן איהרע שטעללען נור אויף דיוע ערקלעהרער הינגעוויזען, פֿיר דען געלעהרטען געניגט דיוע הינווי־זונג דא ער זיא אויס דיוען קוועללען שָזעֿען קאן, אונד דער אונגעלעהר־טע, זָדער דיא יוגענד ביים אונטערריכטע, (פֿיר וועלכע ביידען קלאסען דיא איבערזעטצונג אייגענטליך בעשטימטט איזט), בעדירפֿען איינער זָלכען וויטליפֿיגען נור איהרע געדולד אויף דיא פֿרָבע זעמבערדען אונד ערמידערנדען אויסאיינאנדערזעטצונגען ניכט. דאז דיוער טראקטאט דער לעטצטע איס גאנצען סדר קדשים איזט. גיבט דער רמב"ם אלס גרונד דאָפֿען אן, ווייל אללע דיוע דארין פֿאָרגעטראגענע פֿעללע לייכט פֿערמיערען ווערדען קעננען, אינדעם עס זין קאן, דאס קיינע פֿערמענ־זונג שטאטט פֿינדעט; אויך איזט דיוע גאנצע אבראנדלונג, אין פֿערגלייך מיט דען אנדערן דיועס סדר'ס פֿאָן איינעם קליינען אונפֿפֿאנגע. דער ערשטע אכשניטט לעהרט דען אונטערשיעד צווישען פֿאָגעלזינדענפֿע־פֿער אונד פֿאָגעלגאנצפֿפֿער, צווישען שולדיגקייטסנעסטער אונד געליב־דענעסטער, צווישען געליכדען אונד פֿרייאוויליגען ווידמונגען; דאן ווען זינדענפֿעֿר מיט גאנצפֿפֿער, זָדער אונגעקעהרט, געליכדע פֿאָגעל מיט שולדיגקייטספֿאָגעלן, שולדיגקייטסנעסטער פֿאָן פֿערשיידענען ווי־בערן אין פֿאָרגעפֿאָגען, זָדער גלייכען פֿערהעלטניססען. פֿאָן איינער־לייא זָדער מעהרערלייא בענענינגען, מיט איינאנדער פֿעריכעניגט ווער־ען. דער צווייטע אבשניטט לעהרט דאז רעכט בייא פֿערמענגונגען אין פֿערשיידענען פֿערהעלטניססען, בייא מעהרמאליגעס הין־אונד ווידער פֿלויגען דער פֿערשיידענען נעסטער אין אויפֿֿאונד אבשטייגענדען פֿע־העלטניססען, אונד ווען אויס דער מיטטע נאך דען זייטען, דאן אויך יקווערטס פֿערמענגונג געשעהען. דער דריטטע אבשניטט ענדליך,

איינלייטונג.

דיוער טראקטאט הייסט דעסהאלב קינים פֿאָגעל נעסטער, ווייל דארין פֿאָן דעם פֿאָאר טורטעלטיובען, זָדער יונגע טויבען וועלכע געוויס־פע פֿערוזענען דארצוברינגען שולדיג זינד, אבנעהאנדעלט ווירד. דיוע פֿערוזענען דערען שולדיגקייט עס איזט זָלכע צו ברינגען, זינד: איין פֿלוסי־זיכטיגער מאן; איין פֿלוסי־זיכטיגעס ווייב; איינע קינדבעשטערין; ווען מאן אין לייבעסאונרייניגקייט דאז הייליגטהום בעטרעטען, זָדער געהייליגטעס גענעקסען; ווען מאן בישווערען ווערדען איינע וויסענטליכע זאכע צו בעצייגען, אונד דיוע צייגענשאפֿט דענאך ניכט געלייסטעט; ווען מאן מיט דען ליפֿפען עטוואס פֿאלש בעשוזאָהרען; דיוע אללע מיססען אין זָלכעס פֿאָגעלנעסט ברינגען, ווערפֿען אין פֿאָגעל אין גאנצ־אונד איינער אין זינדפֿפֿער זין מוס. בייא אללען דיוען קאן נור דער אָרמע שטאנד דאצו פֿערהאלטען ווערדען, אונד דער רייכע מוס דאָפֿיר אין שאַף ברינגען וועלכעס איין זינדענפֿפֿער ווירד; אויסגענוממען בייא פֿלוסי־זיכטיגקייט, ווען אויך דער רייכע בלאָס איין פֿאָגעלנעסט — אין פֿאָאר ערוועהנטע פֿאָגעל — ברינגט; דיא שטעללען אין דער תורה דיא פֿאָן דיועס האנדעלן פֿינדען ויך אין (ווקלס ה' ז' י' ח' ט' י' ז' ו' כ' ט): געדאכטע נעסטער הייסען שולדיגקייטסנעסטער. געלָבעט איינער אין פֿאָגעלנעסט, זָדער ווידמעט עס פֿרייאוויליג אלס אָפֿפֿער, זָך מיססען ביידע פֿאָגעל גאנצפֿפֿער זין. דער אונטערשיעד דער אָפֿפֿערונג ביידער אָפֿפֿערארטען בעשטעהעט דארין, דאס ביים גאנצפֿפֿער זָבערהאלב דער ראַטהאנגעשטייכענען אלטארלייע, נעמליך אן דען אלטארהאָרנערן דאז בלוט אויסגעדריקט, ביים זינדענפֿפֿער אבער דאז בלוט אן דער וואנד דעם אלטארס אונטערהאלב דעם אלטארשטריכעס געשפרענגט ווירד.

מסכת קנים

פרק א

(6) חטאת העוף בעשית למטה, וחטאת בהמה למעלה. עולת העוף בעשית למעלה, ועולת הבהמה למטה. אם שנה בזה ובזה פסול. סדר קנים בך

הוא

פרק א (א) נתן דוגמות לכל המסכתא צדקנות הנשים לפי שהם חייבי צדקה כמו האנשים ומסוף על האנשי יולדת וג' שהוצות מלויה הדנה יותר נשים מצאנשים: למטה. מחוט הסקול: למעלה. צדקה בקרן: וזה פסול. דוקא צדקה שכל המליקה של חטאת אף למעלה כשרה דמליק' כשרה צדקה צדקה: קן. קרוי צ' תודים או צ' צמי ויונה פרידה

פרק א (א) דאז פקעול ייגרענאפער (דעססען באוטספרענגונג) געשיהט אונטערהאלב (דעס רחטהען אטאר טערי: 5 עט 1); דאז ייגרענאפער פקן פיה געשיהט קבערהאלב (דויעס טערי: 5 עט 2); אן דען ווינקען דעס אטארט. דאז פקעול גאלנאפער געשיהט קבערהאלב 2); דאז גאלנאפער פקן פיה געשיהט אונטער האלב. האט און דויע קרונגן ביא דויעס קדער ביא יענען אונגע:

- (1) חוים דער טריפטטעלען אין (ויקרא ה' ע') ויירד געפאנגערט, דאס בייך יינדאפער, דעסען באטרעסט לוק אטאחרונדע אויפען זקן, דיח באוטספרענגונג אונטערהאלב דעס רחטהען אטאחרטדיכעס לו גע- סעהען האבע; דען געסעהע עס קבערהאלב דיער רחטהען איינ, זק ויירד דאז אויסגעדריקטען באוט זיך חוין דען אטאחרונאנג פערבוי- טען, אונד ניכט לוק אטאחרונדע אויפען.
- (2) ויין דאבייח אין דער טריפט דער אטאחרווינקען געעודעט חוים, נעט- זך אן דען ווינקען זעלבסט.

שפריכת פקן דען שאן אין ערשטעם אבשימטע ערוועהנטע פערמענגונגס- פעללען. אים פאללע דער פריסטער זיך דאבייח אום קיין רעכטפערהאל- טען נאכגעפראנט. זאגנערן נאך אייגענען געדאנקען געהאנדעלט; די זער געגענטשאנד פיהרט אויף מעהרערע אנערע פערמענגונגפעללע; דאן דיא ערערטערונג איינגער שאן אים ערשטען אבשימטע געלעהר- טען פערקארדונגפעללע; דאן (וועלכעס אויך דען שוויינגסטען טהייל דעס טראקטאטס אויסמאכט), ווען אייני פרויא איין שולדיגקייטסנעסט אונד איין געליברענעסט דעס פריסטער געגעבען, אונד ער זאלכע אין פער- מענגטעם צושטאנדע, איריגער ווייע, אין פערשידען ערצעהלטען פארמען געפאפערט. דען בעשלוס מאכט רבי יהושע מיט דער אויפצעהלונג דער שטיממען וועלכע איין טארטעס שאאף געבען קאן. אונד רבי שמעון שפריכת פקן דער הינפלעליגקייט דער גייסטליכען אונד אנוויס- סענדען מענשען וויא אין איהרעם אלטער, דיא שוועכע איהרעם פער- שטאנדעס צוניממט, אונד ווידערום פקן דער גייסטעסשטערקע דער קענט- ניסרייכען אונד ווייען מענגער, וויא זיא יע עלטער זיא ווערדען דעסטא- נעהר אן פערנונפט צו נעחמען.

הוא, בחזקה, אחר חטאת ואחר עולה, בגדרים ונדבות כלן עולות. איזהו גדר? האומר הרי עלי עולה. ואיזהו נדבה? האומר

קרוי יונה ה' או תור ה': החז' . כנון ז' וזכ' ויולדת ועומלת מקדש וקדשו ומיעוט קול אלה וזיעויו שפתים דכולן מציא' קן גדלות חז' וזכ' ח' צעטלות וקנין דגר שהן חוצה ושהיכן עולות ללא תנא משום דלא שכיחי כולי האי ועוד שאינו מפורש צפור: עולות. לפי שאין צדין צדד ונדבה אלא עולות ושלמים

ענדערט, זין איזט עט פערנערפויך (3). דיא קרדונג דער פֿקעגל, נעסטער (4) (קן הייסט, זיין פאר טורטעלטיבען קדער זיין פאר יוגע טויבען; פרידה (5) איזט איינע איינלעגע טורטעלטיבע קדער יוגע טויבע) איזט פֿקאגענדע: ביא זקלען פֿקאגעלעסטערן, דיא מאס טולדיקייט דארגעבראכט ווערדען, (פֿקן פֿליסיכטיגען מאנגס קדער ווייבפערזאנען; פֿקן קינדעטעריינען; ווען יעמאנד זיין קרפער איבער אונרייניקייט דען טעאפעל בעטרעטען, קדער דעסמען געהייט איגטע פֿפֿער געגעסטען; ווען און אויף בעטוואהרונגס אנטקערדערוג דאו וויסענטילע לייגיס ניכט אבגעלעגט; קדער איינען פֿלאטען ליפ

(3) נעמליך ווען זאן דאו געטעט דעם פֿקעגל - זינדפֿערס אבערהאלב הינזיטליך דעם בלוטספרינגענס פֿערניטעט האט, דען דאו אבקיין פֿען דעסעלבען פֿפֿערס זיזט אויך דאו טויניך, ווען עט אבערהאלב געטאה. ביין פֿקעגל גאלנפֿפֿער גיבט עס קיין בלוטספרינגען זאני דערן בלוט אויסדריקקען, אונד זיזט זקלעס, ווען עס אונטערהאלב געטעהען, פֿערווערליך.

(4) קנים זיט חידק דען זיין זינגולור איזט דיא פֿקרת קן נאך זיך אונד זיך זיין פֿורחל קנים וזיח חצים אונד זיין גענעטיף זיט פתח (תוי"ט) זיט דען רד"ק ספר המכלול) זיך זעכטע קנים זיט פתח פונקי טירען אונד עס פֿקן דען לואר דאזיט טה"לס פֿערוואנדטען אבער ניכט גלייך בעדייטענדע קנים רעשה את החבה (צלאסית ו') (קאזי זעקן) לו אונטערסירדען, וועסוועגען, וזיח זיר סינט, דער העברעער עס זיך זיין סמוכות זיט פתח גיבט.

(5) עס איזט בעקאנט, דאס דיא טויבען זיך איזמער פאחרווייזע לואזשען האלטען; דאזער איינע איינלעגע טויבע אום פֿקן זיהרער סוועסטער קדער גאטטין געטרענטט לו בעטראכטען איזט, וועלכעס דער נאזאע פירוק (געטעננטע) בעדייטען זקל.

האומר הרי זו עולה. מה בין גדרים לנדבות? אלא שהגדרים מתו או נגנבו, תיבים באחריותם. ונדבות מתו או נגנבו, אין תיבים באחריותן: (3) חטאת שנתערבה בעולה, ועולה בחטאת, אפילו אחת ברבוא, ימותו כלם. חטאת שנתערבה בחובה, אין בשר, אלא כמנין חטאות

שבוכה

ואין עופות צאים שלמים: ימותו, דכלל ה' איכא לספוקי שמא עולה ופסול למט' או שמא חטאת ופסול' למעל' ולא צעלו דרזא דזע"ח חסידי ולא צעלו: חטאת. צן יונה או תור של חטאת ש:תערב צ' קנין של חוצה דסיינו קני' סתמא ונמל' עתה ה' פקדות מעודצות: כמנין. אינו יכול להקריב מאלו ה'

פענסוואור געטהאן (6), איזט איזמער זיין סטיק זיין זינדעקפֿער, אונד זיין סטיק זיין גאלנפֿפֿער; ביא געליעבדען אונד פֿרייזווייליגען ווידאוונגן, זינד ביידע פֿקעגל גאלנפֿפֿער (ווייל זקלע פֿפֿער בלקס ענטוועדער גאנן קדער פֿרידענסקפֿער זיין קאונען; פֿקעגל אבער אום פֿרידענסקפֿער ניכט דארגעבראכט ווערדען, דאזער איסמען זיח ביא דע גאלנפֿפֿער זיין). וואס הייסט זיין געליעבדע? ווען יעמאנד זאגט: עס איגט זיר קב זיין גאלנפֿפֿער לו ברייגען! וואס הייסט איינע פֿרייא: ווייליגע ווידאוונג? ווען יעמאנד זאגט: זיך ווייזע דיעס (סטיק פיה, קדער פֿקעגל) לוק גאלנפֿפֿער! וואס איזט דער אונטערטיד לויטען זיין נעסן געליעבדע אונד איינער פֿרייזווייליגען ווידאוונג? דאס ביא געליעבדען, ווען דאו זירלו בעטטיזאטע קפֿער טטירכט, קדער געטעקעלען ווירד, דער אונקלעכער טולדיג איזט עס דורך זיין אנדערעס לו ערועטלען; דיא פֿרייזווייליגען אבער ווען זיח טטערבען קדער געטעלען ווערדען, איזט און ניכט לו ערזעטלען טולדיג. (ב) ווען זיין פֿקעגל זינדעקפֿער פֿער זיט איינע פֿקעגל גאלנפֿפֿער, קדער לעטלעטעט זיט ערט טערעק פֿערהאנקט ווקרדען, (און ווייס אלומ' אונטער דען לווייח פֿקע געלן ניכט, וועלכעס זיין זינד, אונד וועלכעס זיין גאלנפֿפֿער זיין);

(6) אלע ברייגען נור דאן זיין פֿקעגלפֿפֿער ווען זיח ארבע זינד; אויסגעקאזשען פֿלוסיזטיגע וועלכע חזק ווען זיח זיך זינד נור זיין פֿקעגל קפֿער ברייגען.

לֹא־שָׁבַע, פָּרַח מִן הַרְאֲשׁוֹנָה רִשְׁוֹנָה,
לְשִׁישִׁית, לְרִבִּיעִית, לַחֲמִשִּׁית, לְשִׁישִׁית,
לְשִׁבְעִית, חֲזֹר, פּוֹסֵל אֶחָד בְּהִלְכָתוֹ, וְאֶחָד
בְּחִזְרָתוֹ, הַרְאֲשׁוֹנָה וְהַשְּׁנִיָּה אֵין לָהֶם כְּלוּם,
הַשְּׁלִישִׁית יֵשׁ לָהּ אַחַת, הַרְבִּיעִית יֵשׁ לָהּ
שְׁתַּיִם, הַחֲמִשִּׁית יֵשׁ לָהּ שְׁלֹשׁ, הַשִּׁישִׁית יֵשׁ
לָהּ

ועודני יחד אין פחו' מז' קנין כשרי': (1) מן הראשון' לשני'. מיד נפסל
אותו שנסאר זראשון' דאי יעשר' חטאת יהי' נקצע אותו שפרח לעול' ושבו לא
יכול להקדיש צמיה וצקנין אחרות שנתערב צהן רק מחנין עולות כדון עולה
שנתערב צחוצה וכי פרח מן הצ' כב' שמה מבוטח של צ' פרח ואתו שפרח מן
הא' נשאר צמיה ואינס יכולי' לעשות צ' רק א' חטאת וא' עול' דאי עמיד
צ' עולות שמה מבוטח של צמיה יעשרו וא"כ יהי' נקצע אותו שפרח צ' לחטאת
ולא יוכל לעשות צ' רק מחניין חטאת ולא יותר וכן כולם וכי הדר ופרח מן
הצ' לר' שמה לא הוא אותו שפרח צתחלה מו' לו' אלא מבוטח של צ' פרח
ונפסלו צ' צ' פרידות ואין כשר צ' כ"א ו' חטאות וו' עול' דאי עמיד ו'
חטאות יהא נקצע אותו שפרח לו' לעולה ולא יוכל להקדיש רק עולות מח'
הפרידות וכל האחרות פסולין כדון עול' שנתערב וכי פרח מן הו' לה' אין
כשר צ' ד' חטאות ד' עולות דשמה מן בוטח דששית פרח א' לו' וא' לה'
צחוצה ולא נשאר לה כ"א ו' פרידות מבוטח ואי עמיד ה' חטאות ור' עולות
שמה הצ' פרידות שפרחו ממנה יהיו קצים עולות שתייהן וא"כ יהיו משסה
קנין ו' עולות וכן אם יעשה צמיה ה' חטאות יש לחוש שיעשה הפרידות שפרח
ב"כ חטאת ויהיו ז' חטאות: הב' יש לה א'. צ' פרידות א' חטאת וא' עול'
ואת ולמה הפסיד' הב' צ' שהרי אותן שפרחו צ' לא יקדשו דהא השני' אין
לה כלום והל"ל הב' יש לה צ' וצ' אצ' אצ' כלום או צ' קן א' וצ' קן א' יל'
כיון דנשאר קנין מד' ואילך נפסלו צ' קנין א' צהליכה ו' צחוצה גזרין כמו

טע פיער נעסטער, דאו פיענטע פניץ נעסטער, דאו זעכסטע זעכס
נעסטער אונד דאו זיעבענטע ווייב זיעבען נעסטער; אונד עם פליגט מיין
פֿעֿגל פֿעֿן דעם נעסטע דעם ערסטען ווייבעס לז דען נעסטערן דעם
לנווייטען ווייבעס, דאן איין פֿעֿגל פֿעֿן דיזען נעסטערן לז דען דעם דריטע
טען ווייבעס, אונד זיפֿערט פֿעֿם דריטען לז פיערטען, לז פיענטען
לז זעכסטען אונד לז זיעבענטען ווייבע, אונד עם פליגט אויסדען וויי
דער איין פֿעֿגל (פֿעֿן דעם זיעבענטען לז דעם זעכסטען, זיפֿערט פֿעֿן
דיזעס לז פיענטען, פיערטען, דריטען, לנווייטען אונד ענדליך פֿעֿם
לנווייטען)

לָהּ אַרְבַּע, הַשְּׁבִיעִית יֵשׁ לָהּ שֵׁשׁ, פָּרַח
וְחֲזֹר, פּוֹסֵל אֶחָד בְּהִלְכָתוֹ, וְאֶחָד בְּחִזְרָתוֹ,
הַשְּׁלִישִׁית וְהַרְבִּיעִית אֵין לָהֶם כְּלוּם,
הַחֲמִשִּׁית יֵשׁ לָהּ אַחַת, הַשִּׁישִׁית יֵשׁ לָהּ
שְׁתַּיִם, הַשְּׁבִיעִית יֵשׁ לָהּ חֲמִשׁ, פָּרַח וְחֲזֹר,
פּוֹסֵל

כן צב' אצל צו' לא נפסל כ"א קן א' ולא הלך ממנה רק פריד' אחת צחוד'
וצהליכ' לא נפסל צה כלום: פרח חודר. לאו אדאשונה ושני' קאי כדון דאין
להם כלום אלא מתים אם פרח אחד מהם צין שטר הקנים ימותו כולם אלא
אב' שפרח ממנה לד' ומד' לה' כו' וחזר מו' לו' וכן חזרו עד הב' הרי מן הצ'
חסרו צ' פרידות א' צחוד' ראשון' וא' צחוד' שני' אין כשר צ' דק ה' עולות
זה' חטאות דאי עמיד או חטאות או עולות ויהיו מו' קנין ח' חטאות או ח'
קדנין כאלו הו' או חטאות או עולות או ח' חטאות שמה הצ' שהלכו ממנה יהיו
ואין צו' כ"א ז' וצו' חסרו ד' פרידין צ' צדריה וחזר' ראשון' וצ' צדריה וחזר'
השני' ונשאר צ' קנין כשרים שהם צ' עולות וצ' חטאות דאי עמיד ב' עולות
או חטאות שמה הצ' שהלכו ממנה יהיו קדנין כדלעיל והה' יש לה א' לחטאת
וא' לעול' וכן קאי' כאן כיון דלרביעית אין לה כלום הו' יכול להקדיש צה' ב'
חטאות וב' עולות שהיו אותן שהלכו לד' אין קדיוות ואם לה' אין לה אלא

לנווייטען ווייבע איין פֿעֿגל לז ערסטען ווייבע, לז ויירד אייזער
מיין נעסט דורך דאו הינפליגען אונד איינעם דורך דאו לזריקפליגען פֿער
ווערפֿליך. דעם ערסטען אונד דעם לנווייטען ווייבע בלייבט פֿעֿן אייז
דען נעסטערן גמר ניכטס איבריג, אהרלובריגען; דעם דריטען ווייבע
בלייבט מיין טויגליך נעסט איבריג; דעם פיערטען אבער בלייבען לנווייט
דעם פיענטען דרייז, דעם זעכסטען פיער, דעם זיעבענטען אבער זעכס
נעסטער טויגליך איבריג (19). פליגט ויידערהקלט מיין פֿעֿגל (20),
ויירד דאו נעסט אייזער מיין היין אונד הערלוגע היין אונד לזריק פֿער
ווערפֿליך. דאו דריטע אונד פיערטע ווייב האט קיין טויגליכעס נעסט

29) נעמליך: פֿעֿן דריטען ווייבע אויס אויפֿווערט, דא דיא פֿעֿגל דעם
ערסטען אונד לנווייטען ווייבעס פֿעֿן פֿעֿרווערפֿליך זינד, זיך אום און זיך
סטערבען אחסען, אונד ווען זיך פֿעֿגל אונטער אונטער נעסטער
פליגען זיך אום און אלזע סטערבען אחסען, ווייב דאו ערדע דאזער
משנה זעהרט.

פוסל אחר בהליכתו, ואחר בחזירתו, תחמישת והששית אין להם כלום, השביעית יש לה ארבע, ויש אומרים, השביעית לא הפסדה כלום. ואם פרח מבין המתורה לכלם. הרי כלם ימותו: (ד) קן סתומה וקן מפורשת, פרח מן הסתומה למפורשת,

א' הרי יכול להקניז ד' ז' חטאות וז' עולות י"ל ג"כ דהדיוק בכל פניחה וחזר' כדלעיל ז' קנין וכן כשחזר ופרח פעם ב' אין לה כלום לזכר מהז' שיש לה ד' דהדיוק בכל פרוח וחזר' ז' קנין: לא הפסדה. צפניה וחזר' שלישיה אלא לעולם יקניזו ממנה ה' קנין שלימות דג' פירות פרוח ממנו לכל היותה וצמיחה אין לה כלום והכל לא בהניקן צפניה זו כמו בשאר קנין דיוק דלינה כפסדת צפניה צדום פעם לא גזרו על החזה: (ה) מפורשת, ומיירי שאחד שהיו מפורשות נתערבו סתי הפירות דעסיפ' מוכח דקתני או שפדה מן

אערה; דאז פניפטיע האט איין נעסט טויגליך, דאז זעכסטע לוייא אונד דאז זעבענטע פנין (21). פליגט עם וויררוס הין אונד לוריק (22), יך אכט עם ווידער איין נעסט מיט הין אונד איינען אין לוריקפליגטן פערנערליך. דעמאך האט דאז פניפטיע אונד זעכסטע ווייב קיין טויגליכע נעסט אערה; אונד דאז זעבענטע האט נאך פיער טויגליכע נעסטער. אייניגע (אעהרער) זאגן: דאס דאז זעבענטע ווייב מיט זעטלען פאלע ניכטס אייניכטע (23). פליגט אבער פון דענטן דיא טטערבען זאלען, איין פאגעל נאז דען זיכריגען, זך אום און זאלע טטערבען אסמען. (ד) ווען איין אונבעשטיאטעס נעסט, אונד איין בעשטיאטעס נעסט היר מיט, ווען איין פאגעל פון דעם אונבעשטיא-

- 21 דינעס זאלעס ערקלעהרט יך מיט דער ערערטערונג דעם ברטנורא אין דען פאריגען סטעלען.
- 22 נעאליך: ניכט פון דען ערסטען פיער ווייבערן, זאנדערן פון דעם פניפטיען אויפזעטעס. (זיהע תוי"ט).
- 23 נעאליך; בייה דעם דריטען הין אונד ווידערלונגע, זאנדערן איינער נאך פנין טויגליכע נעסטער האבען, ווייל העכסטענס דרייא פעגעל פון דער זעבענטען דאסן זעלענען זיך, פאנאליך זיאלן זיכריג בלייבען, זך קענען פנין נעסטער דאספון דארגעבראכט ווערען. דא זויך דאז זעכסטע ווייב קיין טויגליכעס נעסט זעהר האט, פאנאליך דער לזעטלע היג.

שמה יקח זוג לשני. חזר, או שפרח מן המפורשת ראשון, הרי כלן ימותו: (ה) חטאת מבין ועורה מבין, וסתומה באמצע, פרח מן האמצע לצדדין, אחר הלך ואחר הלך, לא

המפורשת לסתומה ראשון ימותו כולם ואי לא נתערבו זו זו המפורשת אחת ימותו אם העולה פרוח החטאת תקדח וקן הסתומה יקניזו זה עולה א' מפני העול' שנתערב זה אלא מיירי שנתערבו המפורשת זו זו: לפני. והב' המעוררין ימותו: חזר: א' מן הב' שנתערבו ונתערב עם היחיד השאר בסתומה: ראשון. תחלת הפריחה היתה מן המפורשת לסתומה: (ה) חטאת.

טען לזכר בעשטיאטען געפלאגען (24), זך זאמט און לזכר ערגעלונג דעם פאארט (דעם ערסטען אונבעשטיאטען נעסטעס), איינען פריי טען פאגעל (אונד בריינגט דיס פרייע נעסט לזכר פאפער דאר) (25). מיט אבער איין פאגעל מיט דעם בעשטיאטען נעסטע ווידער לזכר זונג בעשטיאטען נעסטע היגעפלאגען, פירער עם איינען גלייך אונדאגס איין פאגעל מיט דעם בעשטיאטען נעסטע (לזכר אונבעשטיאטען נעסטע) היגעפלאגען, (אונד דאמט פערמאנגט ווערען), זך אום און זאלע זע טטערבען אסמען (26). (ה) ווען איין לזכר זינדענעפפער בעשטיאטע טער פאגעל, אונדער איינען, איין לזכר גאנלענעפפער בעשטיאטער פאגעל און דער אונדערן זייטע מיט, אונד איין אונבעשטיאטעס נעסט איין

- הינוגע געפלאגענע פאגעל ניכט געפאפערס ווירד. זכספון און זכסען בייען זינדערלעהויגען ווייבן, ווען דאז נאך זינדערלעהויגערע ווייב קיין טויגליכעס נעסט זעהר בעזיטלט, דענאך דורך דען היג אונד וויי דער פאג איינער לוייא נעסטער פערליהרט, זך מיט דיס נור זוכן זאלע נאך טויגליכע נעסטער בעזיטלענדע ווייבער גלייך לזכר אסמען, וועלן כעס און לזכר זעטלט ווייל קיין ווייב זעהר איין טויגליך נעסט האט בייען זעבענטען ניכט זעהר איין בעטראכטונג קענעט. דיא הלכה בלייבט ניכט נאך דיען אייניגען געלעהרטען.
- 24 היר ספרייט עם: זך און נאכדעם דער פאגעל מיט דעם אונבעשטיאטען טען נעסטע היגעפלאגען און בייען בעשטיאטען נעסטע ניכט זעהר ווייס, וועלען פאגעל און לזכר זיך אונד וועלען און לזכר גאנלע פאפער דאבייא בעשטיאטעס.
- 25 דיא דרייא פערמיטע פעגעל זום און טטערבען אסמען.
- 26 ווייל דיא בעשטיאטען פעגעל מיט איינאנדער פערמאנגט זיך, זך קאל קיין פאגעל דארגעבראכט ווערען.

לא הפסיד כלום, אלא יאמר זה שהלך
 אצל חטאות חטאת, וזה שהלך אצל עולות
 עולה. חזר לאמצע, האמצעים ומותו. אלו
 יקרבו חטאות, ואלו יקרבו עולות. חזר
 או שפרח מן האמצע לצדדיו, הרי כלן
 ומורו. אין מביאין תורין בנגד בני יונה,
 ולא בני יונה בנגד תורין. כיצד? האשה
 שהביאה

פרידה חטאת לז' א' ופרידה עולה לז' א' דקן סתומה צאלמע: חזר. מן
 ה'לדד' לחמעי: או ספדה מן האמצע לז' זה פדה מן האמצע לז' זה פדה
 לז' האחר: כנגד ז'י. אלא או שיהי' תורין או שיהי' ז'י: תכפול: ותזיל

דער איטטע, אונד עס פליגטן פֿון דעם נעסטע אין דער איטטע
 אימאער מיין פֿאָגעל, לז' דען פֿאָגעל און דער זייטע, איינער איקס
 און איינער רעכטס, זיך האט דערנאָכע ניכטס מייגעביסט, אינדעם
 און זאגט: דאס דערייניגע פֿאָגעל דער לז' דעם זינדענאָפֿפֿער געפֿאָג
 גען, מיין זינדענאָפֿפֿער, אונד דערייניג פֿאָגעל דער לז' דעם גאָלד
 קאָפֿער געפֿאָגען, מיין גאָלדקאָפֿער זייא. פֿליגט פֿון יעדער זייטע
 ווידער מיין פֿאָגעל לז' דער איטטע, דא אום און דא איטטערן סטער
 בען אססטען, (ווייל מיין זינד = אונד מיין גאָלד = קאָפֿער איט איינאָנדער
 פֿערהענגט וואָרדען); יענע און דען זייטען אבער, ווירד יענעס ווי
 מיין זינדענאָפֿפֿער בעשטימט וואָר, אום מיין זינדענאָפֿפֿער, אונד יע
 נעס זוף מיין גאָלדקאָפֿער בעשטימט וואָר, אום מיין גאָלדקאָפֿער דאר
 געבראָכט. פֿליגט דא איטטערן פֿאָגעל ווידער און דען לז' זייטען,
 קאָדער עס פֿליגט דא איינע וועלכע פֿון דער איטטע און דער איינע זיי
 טע וואָר, ווידער און דער אונדערן זייטע 27), זיך אום און אלע סטער
 בען אססטען, (אינדעם זינדענאָפֿפֿער איט גאָלדקאָפֿער פֿערהענגט זינד);
 און דארן ניכט טורטעלטיבען איט יונגען טויבען, קאָדער יונגע טויבען
 איט טורטעלטיבען דארבריינגען, (און דערן עס איסטען ביידע טורטעל

27) דיעז איבערזעטונג איזט דורך דאס הינדענאָפֿפֿער ערקלעהרונג פֿון תוי"ט
 גענעזטשערטעט.

שהביאה חטאתה תור, ועולתה בן יונה,
 תכפול ותביא עולתה תור, (עולתה תור,
 וחטאתה בן יונה, תכפול ותביא עולתה)
 בן יונה. בן עזאי אומר, הולכין אחר הראשון.
 האשה שהביאה חטאתה ומתה, יביא

היורשין

עולת' תור כדון החטאת שחטאת הוא העקר זין שהפדונו תחלה זין
 שהפדונו זכרון: הלאשון. ממין שהפדונו גדלשון זין שה' חטאת זין שה'
 עולה: יצאו. דטעזודה דארווייטא וואפילו לא הפדונו מחיים: לא יצאו
 בו. דהוי' חטאת שמתו זעלי' דאי לאו מה"ע זמיוני חטאת מע"ב שקדשה
 עול' תחל' וט"ב דזכ"ע חטאות תחלה ה"מ למזוה אזל לא לעכז:

טויבען קאָדער ביידע יונגע טויבען זיין). נעאויך: ווען מיין ווייב אום
 זינדענאָפֿפֿער איינע טורטעלטיבע, אונד אום גאָלדקאָפֿער איינע יונגע
 טויבע דארגעבראָכט האט, זיך אום זיא עס פֿערדאָפֿפֿען, אונד זיך
 איינע טורטעלטיבע לז' גאָלדקאָפֿער בריינגען; קאָדער ווען זיא לז' גאָלד
 קאָפֿער איינע טורטעלטיבע אונד לז' זינדענאָפֿפֿער איינע יונגע טויבע
 געבראָכט, זיך אום זיא עס עבען פֿערדאָפֿפֿען, אונד לז' גאָלדקאָפֿער
 איינע יונגע טויבע נאָך דארבריינגען 28). דער זאָהן עזאי'ס זאָגט:
 און ריכטעט זיך אימאער נאָך דעם קאָפֿער, וועלכעס לז' ערסט אבגט
 זינדערט וואָרדען, (און בריינגט זיך דא לז' זינדענאָפֿפֿער נור פֿון דער
 נעאויכען ארט, פֿון וועלכער דא לז' ערסט אבגעזינדערטע קאָפֿער וואָר.
 דאס ה'לכה מיזט נאָך ערסטערעס אַעהרער). ווען מיין ווייב מיהר
 זינדענאָפֿפֿער געבראָכט אונד (בעפֿאָר זיא מיהר גאָלדקאָפֿער געבראָכט)
 געסטאָרבען מיזט, זיך איסטען מיהרע ערבסנעהאער מיהר גאָלדקאָפֿער
 פֿער בריינגען; מיזט זיא אבער געסטאָרבען נאָכדעם זיא מיהר גאָלד
 קאָפֿער אונד (בעפֿאָר זיא מיהר זינדענאָפֿפֿער) דארגעבראָכט, (קאָפֿער
 טאָן דאס קאָרדונג ניכטס אויפהעלט, אונד און וואָהל נאָך ערפֿאָנגען
 גאָלדקאָפֿער זיך מיין זינדענאָפֿפֿער בריינגען קאָן, ווען גלייך דאס פֿאָליכט
 מיזט, דעם זינדענאָפֿפֿער דען פֿאָרלונג לז' געבען), זיך בריינגען דאס ער

28) אינדעם אימאער דאס זינדענאָפֿפֿער דאס וויכטיגסטע מיזט, דארנאָך און
 זיך לז' ריכטען האבע, עס דארן לז' ערסט קאָדער נאָעהער דארנאָכאכט
 זיין.

היורשין עולתה. עולתה ומתה, לא יביאו
היורשין חטאתה:

פרק ג

(א) בפה דברים אמורים? בכהן גמלך,
אבל בכהן שאינו גמלך. אחת לזו
ואחת לזו, שתיים לזו ושתיים לזו, שלש
לזו ושלש לזו, עשה כלן למעלה, מחצה
בשר ומחצה פסול. כלן למטן,
בשר ומחצה פסול. חצים למעלה וחצים
למטה

פרק ג (א) בר"א. דלמדין צפ"ק חטאת שנתעדר צעולה כלם ימותו
וכן ה' לזו ו' ו' לזו דהמועט כסד ה"מ צהקן שצא

בען זוהר ינדענאפפער ניכט דאר, (מינדעט עם איין ינדענאפפער
הייסט, דעסטען אייגענטימער געטמארבען אייט).

פרק ג (א) וואס קבען (איך ערסטען אבטייטע לוייטער
משנה) געוואגט ווארדען: (דאס ווען איין ינדענא

פפער איט איינען גאלאקפפער פערואניגט ווארדען, און ביידע טעטער
בען (אסטען 29) אום), גילט בלויז ביא איינען פריסטער אבער, וועלכער
דיערעוועגן אפערענט, ביא איינען פריסטער אבער, וועלכער ניכט
אופרענט 30) אונד איין נעסט פון דייער אונד איין נעסט פון איינען
אנדערן ווייבע, (וועלכע איט איינאנדער פערענט), קודער לוייט
נעסטער פון דייער, אונד לוייט פון איינען אנדערן, קודער דרייט
פון דייער אונד דרייט פון איינען אנדערן האטטע, (יך אייט פון
נענדעס לז אערקען): האט ער אלע קבערהאלב דארגעבראכט, יך

29) קודער וויך וואס איין דריטער משנה ערסטען אבטייטעס סטעהט;
דאס ווען איין נעסט קודער לוייט נעסטער איינעס ווייבעס איט דרייט
נעסטער איינעס אנדערן ווייבעס פערענט ווארדען, נוד דיא זיי
דערע לזאל טויגליך זיין.

30) ווארדען ניך איינען געוואקען געהאנדענט האט.

שמו
למטה, את שלמעלה, מחצה בשר ומחצה
פסול. ואת שלמטה, מחצה בשר ומחצה
פסול: (ג) אחת לזו, ושתיים לזו, ושלוש לזו,
ועשר לזו, ומאה לזו, עשה כלן למעלה,
מחצה בשר ומחצה פסול. כלן למטן,
מחצה בשר ומחצה פסול. חצין למעלה
וחצין

למלך ולשאלו איך משפטן: חצין למעלה. לאו שחלק הקמן לעשות מכל קן
פרידה ה' למעלה ופריד' ה' למט' דא"כ כלן כשרים שהקנים מתפרדים צעשיית
בהן אלא צא' לזו וצ' לזו עשה קן ה' שלם ועו' פריד' למעל' ה' וכן עשה קן
שלם ופרידה ה' למטה הרי שני עולות למעלה וצ' חטאות למט' כשרים זהו
המדובר כסד וכן צעש' לזו ומאה לזו איך פוסל מהם אלא העשר קנים דשמה
כל הקנים של אשה ה' למעל' ונפסלו החטאות או כלן למט' ונפסלו העולות:
שלמעלה כו'. והואיל שקנים הללו לצ' נשים יציאו קן ה' צעותפות ויתנו

חצין

חצין דיא העלפטע טויגליך (אום גאלאקפפער), דיא אנדערע העלפטע
(אום ינדענאפפער) פערוערפליך; האט ער אלע אונטערהאלב דאר,
געבראכט, יך אייט דיא העלפטע (אום ינדענאפפער) טויגליך, דיא
אנדערע העלפטע (אום גאלאקפפער) פערוערפליך. האט ער דיא
העלפטע קבערהאלב אונד דיא העלפטע אונטערהאלב דארגעבראכט,
יך ינד דיא קבערהאלב דארגעבראכטע פפער, דיא העלפטע טויג
ליך (אום גאלאקפפער), אונד דיא העלפטע פערוערפליך (אום ינדענא
פפער), אונד דיא אונטערהאלב דארגעבראכטע ינד עבען דיא העלפ
טע דאפון (אום ינדענאפפער) טויגליך, אונד דיא אנדערע העלפטע
פערוערפליך (אום גאלאקפפער). (ב) וואר איין נעסט פון דייער
(אונד לוייט נעסטער פון דעם אנדערן), קודער לוייט נעסטער פון די
יער, אונד דרייט נעסטער פון דער אנדערן, לעהן דער נעסטער פון
דייער, אונד האנדערט נעסטער פון דעם אנדערן איט איינאנדער פער
אענט, אונד דער פריסטער פפערט אלע קבערהאלב, יך אייט
דיא העלפטע דאפון (אום גאלאקפפער) טויגליך, אונד דיא אנדערע
העלפטע (אום ינדענאפפער) פערוערפליך; יך אייך ווען ער אלע פון
געו אונטערהאלב פפערט, אייט דיא העלפטע דאפון (אום ינדענא
פפער) טויגליך, אונד דיא אנדערע העלפטע (אום גאלאקפפער) פער
ווערפליך. האט ער דיא העלפטע קבערהאלב, אונד דיא אנדערע העלפ
טע

והצין למפון המרבה בשר. זה הכלל, כל מקום שאפה יכול לחלוק את הקנים, ולא יהו משל אשה אחת בין מלמעלן בין מלמטן. מרצה בשר ומרצה פסול, כל מקום שאין אפה יכול לחלוק את הקנים, עד שהוא מושל אשה אחת בין מלמעלן בין מלמטן. המרבה בשר: (ג) חטאת לזו ועולה לזו, עשה בלן למעלן

זניחין: (ב) ולא יחו. כלומר כ"מ שאם תחלוק הקנים יהיו כל הקנים של אשה ח' למעלן ולא יהיו להם חלק למטה מחל' כמד ומחל' פסול וכל כו' כגון ח' לזו וז' לזו עשה חזי' למעלן וחזי' למטה שיש מחלק של אשה למעלן ולמטה המרוז' כשר: (ג) חטאת לזו. דקתני לזו עולה שנתערב בחטאת

טע אונטערהאלב דארגעבראכט, זיך מיט דיא גרעטערע לאהל דאס פון טויגליך 31. דיא רעגעל מיט: איבערהאלן ווי און דיא נעסטער זיך טהיילען קאן, דאס דיא געהייליגטע ניכט פון איינעס ווייבע זינד; (זי: דערן מיין נעסט איינעס ווייבעס קענען, אונד דאס נעסט איינעס און דערן ווייבעס אונטערהאלב קעמאט), זיא אענגען קעבערהאלב קדער אונטערהאלב דארגעבראכט זיין, זיך מיט אימאער דיא העלפטע טויגליך, אונד דיא העלפטע פערוערפליך; אולענטהאלבען אבער וויך און זיא ניכט אנדערס טהיילען קאן, אלס דאס דיא געהייליגטע פון איינעס ווייבע זינד, (דאס דאס נעסט איינעס ווייבעס האלב קענען אונד האלב אונטען דארגעבראכט ווקרדען), זיך מיט אימאער דיא גרעטערע אנלאהל טויגליך זיך 32. (ג) ווען מיין ווייב מיין זינדענקפער, דאס אנדערע מיין

31 ווער זיך הייבער נעהערע ערקלעהרונג פערסחפפען ווילן, לענע רע- אייבסט ברטנורא היר נאך.

32 נעאליך: ווען דחו נעסט איינעס ווייבעס ניכט ברייכט לערטהיילט לז ווערדען, נאנדערן מיין נעסט איינעס ווייבעס נאכן קענען אונד מיין נעסט וויינעס ווייבעס נאכן אונטערהאלב נעקאממען, זיך מיט דיא העלפ' טע טויגליך דיא העלפטע פערוערפליך. אלס דיא בייחאפיעלע זיין ערסטער משנה, וויך ביידע ווייבער גלייכע אנלאהל נעסטער האטטען, זיך קני' נען זיא, אימאער איינערלייך אנלאהל נעסטער זיטוחאמען בריינגען, אונד

למעלן, מרצה בשר ומרצה פסול. בלן למפון, מרצה בשר ומרצה פסול. הצין למעלן והצין למפון, שתיהן פסול, שאני אומר חטאת קרבה למעלן, ועולה למפון: (ד) חטאת, ועולה, וסתומה, ומפורשת, עשה בלן למעלן, מרצה בשר ומרצה פסול. בלן למפון, מרצה בשר ומרצה פסול

או אפכה כל ימותו ה"מ כנמלך וכלא כמלך ועשה קן למעלה וקן למטה מחל' כמד ומחלה פסול: (ד) חטאת ועולה כו'. ז' נשים ח' לדיכה. ז' עולות וחטאת ח' וח' לריב' ז' חטאות ועולה ח' ולקחו צעודו ג' קנין ופידעו ח' מן הקנין פדיו' ח' עולה לוויפדיו' ח' חטאת לשני' וח' מן הקנין הניחו סתומ' וכו' פידעו ח'יו עולה וח' חטאת אצל הצעלים לא נתפרשו ולדון להקדיב

גמלנעקפפער דארלוברינגען האטטע, דער פריסטער אבער ביידע קס: פער (נאדעקס זעלבע איט מינאנדער פערראענגט ווקרדען), קעבער האלב דארגעבראכט האט, זיך מיט דיא העלפטע טויגליך, דיא העלפטע פערוערפליך; בראכטע ער דיא זעלבע אונטערהאלב דאר, זיך מיט זענען דיא העלפטע טויגליך, דיא העלפטע פערוערפליך; בראכטע ער דיא העלפטע קעבערהאלב אונד דיא העלפטע אונטערהאלב דאר, זיך זינד ביידע פערוערפליך, מינדעסן מיך זאגע: דאס זינדענקפפער זיין קעבערהאלב אונד דאס גמלנעקפפער אונטערהאלב דארגעבראכט ווקרדען. (דיס גילט אויך ווען דער פריסטער ניכט דעסהאלב אינפראגעט). (ד) ווען מיין זינדענקפפער, מיין גמלנעקפפער, מיין אונבעשטיממעט נעסט אונד מיין בעשטיממעט נעסט פערראענגט ווקרדען 33, דער פריסטער בראכטע אלע קעבערהאלב דאר, זיך מיט דיא העלפטע טויגליך, דיא העלפטע פערוערפליך; בראכטע ער אבער דיא העלפטע דאס פון

אונד מיט זיינאנדער זיין בעפרייאונג זייהרער סודיגקייס בעדינגניס זא- 50. ווען נעאליך לוייך ווייבער דרויף נעסטער זיטוחאמען געקויפט האבען, זיינע ברייכט מיין נעסט אונד מיין גמלנעקפפער, אונד זיינע מיין נעסט אונד מיין זינדענקפפער; זיא בעשטיממעטען דיא פלעגל איינעס נעסטעס, זיין

פסול. הצין למעלו, והצין למטון, אין בשר, אלא סתומה, והיא מחלקת ביניהן: (ה) חטאת שנתערבה בחובה, אין בשר אלא מנין חטאות שבחובה. חובה שנים בחטאת, מחצה בשר ומחצה פסול.

וחטאת

ז' הקיץ הללו סתם על שתייהן העולות למעלה והחטאות למטה לשם צעלים: מתחלקת. הואיל וצדוק לקחום הא' יולדת ירי עולה ואחר ירי חטאת: (ה) חטאת שנתערב כו'. כלומר הא דמינין צ"ק חטאות שנתערבה בחוב אין כשר חלל מנין חטאת שחובה פעמים שגולה אותו מנין למחלה כשר ומחל' פסול ופעמים שעול' לפחות ומפסד ואזיל כולד חובה פי שנים בחטאות שהקיץ היו ז' סתומו ד' פרידות והחטאת שנתערבו הם ב"כ ז' פרידות נמלא כח ד' חטאות וז' עולות ועשאן חזון למעלה וחזון למטה מחלה

קבערהחלב, אונד דיא העלפטע אונטערהחלב דאר, זך מיט בלקם דאו אונטעשטיאמטע נעסט טויגליך, אונד דיעס נעאליכע נעסט ווירד אונד טער דען לוייט וויבערן געטהייילט. (אייע האט חלוק מיין ינדענקפס פער אונד אייע מיין גאלנקפפער דארגעבראכט, ווייל דיס נעסט אין פערענגונג דארגעבראכט ווקרדען). (ה) ווען מיין ינדענקפפער (איט טאדיקייטסנעסטער) פערענגונג ווקרדען, ווק חלוק (איט ערטטען אב טייטעס לוייטע כישנה) בלקם דיא חללה דער ינדענקפפער דער טאדיקייטסנעסטער טויגליך מיין, זך אכט דיע חללה אונטערהחלב אעהר, אונטערהחלב וועיגער אלס דיא העלפטע דאפטן מיין, נעאליך: ווען אונטער (לוייט) טאדיקייטסנעסטער (ווקפון מיין גאלנקפפער טון דארגעבראכט ווקרדען, אונד נור דרייט פאגעל נעאליך לוייט ינדענ קפפער אונד מיין גאלנקפפער נאך דא ווארען), מיין ינדענקפפער פער-

אינדען זיך דיא אייע מיין ינדענקפפער דיא חדרעדע מיין גאלנקפפער דיא פון חוסנענטע; איין נעסט ליטען דיא גחין חוכבעשטיאמט; דאו דרייט טע נעסט החבען דיא מיין פאגעל לוק גאלנקפפער חוכד מיין פאגעל לוק ינדענקפפער בעשטיאמט; דיא ערקלעהרטען חוכד נישט וועלכע פאגעל דאפטן דיענען אונד וועלכע דאפטן יענען וויבע געהערען זאלען. דער פריסטער חוסטע חלוק ביידע גאלנע נעסטער סלעטהין חית נאמען דער אייגענטהייטער, ווער דיא חוק יין וועגען דאחריגען, דאו איינלעכע גאלנע קפפער אונד איינלעכע ינדענקפפער חוכד חית נאמען דער אייגענטהייטער חוסנענטען ברייגען. עס געטיהט חוכד נישט וק, וקנדען וויא דער פערענקל ספויכט.

וחטאת שנים בחובה, המנין שבחובה בשר. וכן עולה שנתערבה בחובה, אין בשר. אלא מנין עולות שבחובה. חובה שנים בעולה, מחצה בשר ומחצה פסול. עולות שנים

כשר ומחל' פסול כי שמא עשה הכ' חטאות המעורבת למעל' ונפסלו וז' מן הסתומו ב"כ נעשית למעל' ועול' כשרה היא ורג' פרידות שנעשו למעל' מן הסתומו הן וז' חטאות כשרות וז' פסול: חטאת פי שנים בחובה. סהו

אענגט ווקרדען, זך מיט דיא העלפטע טויגליך, (נעאליך לוייט ינדענ קפפער), אונד דיא העלפטע דאפטן (דאו פערענגונטע ינדענקפפער אונד דאס נאך חיברינגעבליבענע גאלנקפפער) פערענערפליך (34). ווען אבער מיין ינדענקפפער איט לוייט טאדיקייטסנעסטערן (ווקפון מיין ינדענקפפער טון דארגעבראכט ווקרדען, אונד חלוק דרייט פאגעל, נעאליך לוייט גאלנע אונד מיין ינדענקפפער נאך דא ווארען) פערענגונט ווקרדען, זך מיט דיא חללה דער ינדענקפפער אין דען טאדיקייטסנעסטערן (נעאליך נור מיין ינדענקפפער) טויגליך, (אינדען דיא ביי דען גאלנקפפער נישט דארגעבראכט ווערדען קענען, ווייל עס זיין קאן, ער ניאמט דאו פערענגונטע פערעדע ינדענקפפער דאלו; אונד לוייט ינדענקפפער קאן ער נישט דאפטן ברייגען, ווייל ער פאליכט אייגעס דארונטער ניאמט, וועלכעס לוק גאלנקפפער בעשטיאמט וואר. דער ערטטע פאלו מיט חלוק, ווק חלוק דען לוייט נעסטערן דיא קויינערע חללה קפפערן קאן; דיעס גילט חוק בייא דען גאלנקפפערן אין פקא געדען פאלען): זך חוק ווען מיין גאלנקפפער איט טאדיקייטסנעסטערן פערענגונט ווקרדען, מיט הירבייט נישט טויגליך אלס דיא חוכד חלה דער גאלנקפפער, וועלכע אונטער דען טאדיקייטסנעסטערן וואר, (ווק חוק אונטערהחלב אעהר, אונטערהחלב וועיגער אלס דיא העלפטע דער פאגעל דער טאדיקייטסנעסטער טויגליך ווירד, נעאליך): ווען לוייט טאדיקייטסנעסטער (ווקפון מיין ינדענקפפער טון דארגעבראכט ווארד) איט איינען גאלנקפפער פערענגונט ווקרדען, זך מיט דיא העלפטע (חלוק פיער פאגעל, נעאליך לוייט פאגעל) טויגליך, אונד דיא העלפטע (נעאליך לוייט פאגעל) פערענערפליך, (ווק חלוק דיא גראקסערע חללה דער פאריגען דרייט פאגעל טויגליך) מיט; ווען אבער לוייט גאלנקפפער (ווקפון מיין גאלנע

(34) ווייל חלוק דאו חיברינגעבליבענע גאלנקפפער נישט דאחריגען קאן, דען פאליכט איט עס דער לוק ינדענקפפער בעשטיאמטע פאגעל.

שנים בחזרה, המנין שבחזרה פשר:
 (ו) האשה שאמרה הרי עלי בן בשאלך
 זכר, ילדה זכר, מביאה שתי קנים, אחת
 לגדרה ואחת לחזרתה. נתנתם לבתן,
 והבהן צריד לעשות שלש פדרות מלמעלן,
 ואחת מלמטן. לא עשה בן, אלא עשה
 שתיים למעלן ושתיים למטן, ולא נמלד,
 צריכה

החטאות שנתעבדו ד' פדרות והחזרה דהיינו קן סתומ' ד' פדרות ומלא כאן
 ה' חטאות ועול' ה' ועשה חזי' למעל' וחזי' למט' המנין שחזרה כשר דהיינו
 ד' חטאות: (ו) האשה. צוילדת עמי' עסקיקן דאלו עשיר' מציא' כגש לחזות':

קפפער טען דארגעבראכט ווארדען, איט זיינעס טורדיקייטספפער
 פערעאעקט ווארדען, זיך אייזט נור דיז מלמחל דער גמולקפפער וועלכע
 אויטער דען טורדיקייטסנעטערן (פאר דער פערעאעקט, נעאליך
 איין גמולקפפער) וואר, טויגליך. (נאך פריגען גרונרעטלען). (ו) ווען
 איין ווייב זאגט: זיך דיז פריגענהייט פאר, איין פאגעאעטטע לו
 בריגען ווען זיך איינען קנאבען געבעהרע! זיך אויס זיך, ווען זיך אייז
 נען קנאבען געבעהרט, לוייז נעטער בריגען, נעאליך איין נעטט
 איהרעס געליבדעס, אונד איין נעטט איהרער טורדיקייט וועגען. (דיז
 גילט, ווען דיז קינדעטטערין ארפט אייזט, דען איינע רייכע אופ איין
 טאך בריגען פיר איהרע טורדיקייט). האט זיך זאלכע דעס פריסטער
 לויט פפפערן געגעבען, וויך אונז דער פריסטער דריי פאגעל פבעהר
 האב, אונד איינען פאגעל אונטערהאב, (אינדעס איין נעטט אלס געג
 זיבדע דורכאויס אויס לוייז גמולקפפערן, לו בעטטעהען האט, אונד
 נור איין נעטט אויס איינעם גמול- אונד איינעם זינדענאפפער בעטטעהט)
 דארלובריגען האט, ער אבער ניכט אונז געטהאן, זיך דערן לוייז פאג
 געל פבערהאב אונד לוייז פאגעל אונטערהאב דארגעבראכט האט,
 פיהגע מלנאפראגען, זיך אויס זיך נאך איינען פאגעל בריגען; וועלכען
 דער פריסטער פבערהאב דארברייגט (35), (דיז אייזט נור גילטיג

(35) חזק נעאליך דיז מלמחל איהרער טורדיקען גמולקפפער פאן אונטערדיג
 דארגעבראכט לו האבען.

שע
 צריכה להביא עוד פדרה אחת, ונקריבה
 למעלן, ממין אחר. משני מינין, הבנייה
 שתיים. פדרה נדרה, צריכה להביא עוד
 שלש

ב' פדרות, שהכרז' שתייהן עולות: ממין א' כלומר כך הוא הדין כשהיו ה'ז'
 קנין ממין א' אזל אס היו ה'ז' קנין ממין א' מניס כגון ד' תודיס ו'ז' ד' תזיס
 ד' פדר' א' תור ופדר' א' ד' להסלים הפדרה שנפסל' דלא יודע' אס מן
 התודי' נפסל' או מן ד' וזקן לעול ספ' ד' חזי מציא' תודי' נדר' ד' כו':
 פירש' שאמר' ה'ע קן ופירש' מאיז' מין ולי' יודע' מאיז' מין פירש' וכתב' ד'
 קנין לכהן ועשה הפסל' ה' למעל' ואל' למט' אס היו ממין א' לריכה להביא עוד
 ב' פדרות וכלן עולות דכיון שערסה המין ולי' יודעת מה פירש' הית'
 גתחל' זקוקה להביא ד' קנין לנדרה מלמד הקן של חזותה והיא לא הביאה
 רק ד' וקרב הראשון לחזות' וגשאר ה' לנדר' ונפסל גזל א' הלכך לריכ'
 להביא עוד גזל א' מאותו המין שביא' ונפסל' כדי להסלי' הנפסל וקן שלם ממין
 אחר ולא ד' מינין היו לריכה להביא ד' דכולן עולות חקוס דמפסקה לן אית'
 מין קרב אחרון שלני' להסלים מאותו מין גזל הנפסל דמין מציא' תודיס
 נדר' ד' וקן שלם ממין א' והרי איך יודעת אס לריכ' ד' ד' ותור' א' או ד'
 תודיס ו'ז' א' לפיכך תביא ד' תודיס ו'ז' ד' ותאמר' ה' מאלו שמיין הנפסל
 זכי פחתיו וה' יהי נדבה והקן ה'ז' יבא ספק פירושי: קצעה נדרה.
 שאמר' הרי עלו קן להביאו עם חזותי ופירשתי ואיך יודעת מה פירש' גתחבה
 לכך ד' קנין ועש' ד' למט' ו'ז' למעל' ובין דקצעה נדרה עם חזות' לריכ'
 להביא ב' עולות יחד ולפי שאיך יודעת מה פירש' ה'ז' הנפסל להביא א' עולות
 יחד מתחלתה א' לחזותה וד' לנדרה וכשהביאה ד' קנין ממין א' לא עשתה
 כלום לנדר' דשמה אינה ממין סדר' ובהשלמת קן שני ממין אחד לא סגי שיהי
 קובעתו להבי' עם חזות' יחד ואל' תביא' ה' ממין אחד ופדר' אה' ממין
 הראשון דמת' אס תודיס נדר' הרי הביא' תודיס עם מין שהביא' לחזות'
 ואס ד' יונ' נדרה הרי הביאה ד' ד' עם מין שקרב ממנו חזות' י' ל' כיון
 שנפסל גזל א' מן הראשונים אין חזירו עול' לו כלום ד' עולות יחד הוקצעה

וען אלזע פיער פאגעל) פאן איינערלייז ארט (וארטן, נעאליך פיער
 טורטעאטיבען, קדער פיער יונגע טיבען). ווארטן עם אבער לוייזערי,
 לייז ארט (נעאליך איין נעטט טורטעאטיבען אונד איין נעטט יונגע טוי-
 בען, זיך אויס זיך לוייז פאגעל) (נעאליך איינע טורטעאטיבע אונד איינע
 יונגע טיבע) דארברייגען (36). האט אבער דאז ווייב איהר געליבדע

(36) חזק דען פערנערליך געווארדענען פאגעל לו ערעטלען, אונד זיך וויר
 ניכט וויסען, פאר דער דחפון גופאיהרטע פאגעל איינע טורטעאטיבע
 קדער איינע יונגע טיבע וואר, אונד מין אונגלייכע ניכט בריגען דערן,
 זיך אויס מין דייטן פאגעל פאן ביידערלייז גאטטובן ערעטלען.

שְׁלֹשׁ פְּרָדוֹת, מִמִּין אֶחָד, מִשְׁנֵי מִינֵין, תָּבִיא אַרְבַּע. קָבְעָה גְדָרָה, צְרִיכָה לְתָבִיא עוֹד

חמש

עליה הלכך אם ז' קנים הראשונים ממין אחד היו לריב' להציל עוד ה' עולות ב' מאותו מין ז' לנדר' וז' לקציעות' וז' ממין אחד שזין כולן ה' ד' לספק פירוש' וז' לקציעותה שקצע' להציל עולות חונת' עם נדר' וחונת' כזר קדצה ולריב' להציל מאותו המין מפני קציעות' עם נדר': ט. ד' לספק

בעשטימאט, (אידעקס זיא דיא לוויה נעסטער לנס פריסטער בראַע טע, זאגטע זיא: דיעס נעסט מיט פיר איין געליבדע, אונד דים פיר איינע סולדיקייט! דער פריסטער אבער אלע פערמאנגט אונד דיא העלפטע קבערהאלב דיא העלפטע אונטערהאלב דארגען בראַעט), זיך אום זיא נאך דרייא פאָגעל ברינגען (37); (לוייא פֿע בערהאלב אונד איין אונטערהאלב). דים גילט ווען ביידע נעסטער איינערלייא ארט ווארען, ווארען אבער דיע נעסטער לוויערלייא ארט, (איין נעסט טורטעלטיבען אונד איין נעסט יוגע טיבען, דער פריסטער האט פֿערגעסען וועלכע לוייא ער קבען, אונד וועלכע ער אונטען געמאכט), זיך אום דאו ווייב פיער (מנדערע) פֿע געל ברינגען (38). האט דאו ווייב אבער איהר געליבדע פֿעסטגעגן יעלט, (גלייך אלס זיא איהר געליבדע אנגעקבעט, אינדעקס זיא געזאגט: אויך איר זיא דיא קבליגענהייט פֿען דיער ארט פֿעגעל,

37) אינדעקס עם הייסט איין עולה שנתערבה בחובה וזיך נור דיא אנהלחה גאנלעפֿער דען סולדיקייטסנעסטער טויגליך זינד, היר אלזיך נור איין סולדיקייטסנעסט וואר, פֿעגליך נור איין גאנלעפֿער טויגליך אינט דאהער ברינגט זיא נאך לוייא גאנלעפֿער חונד דאו געליבדע לו ער פֿילט. דיא לוייא זינדפֿער דייפֿען פֿיר איהר ניכט הין, דא פֿיל זייכט דיא לוייא בעשטימטען גאנלעפֿער אונטערהאלב געקאממען זינד, דאהער אום זיא אויך איין זינדפֿער ברינגען.

38) ווייל פֿיליכט איהרע ביידע געליבדע - פֿעגען אום טורטעלטיבען אונטערהאלב, דאו גאנלע סולדיקייטסנעסט אום יוגען טיבען קבערהאלב געקאממען, דאהער וועגען דעס געליבדעס זיא לוייא אנדערע גאנלע פֿעפֿער, איינע יוגע טיבע אונד איין זינדפֿער ברייכט, ווייל אבער דיא לוייא סולדיקייטספֿעגעל אום יוגען טיבען פֿיליכט אונטען געקאממען, זיך בלייבט אויך איהר נאך איינע יוגע טיבע אלס סולדיקייטס פֿעפֿער לו ברינגען, דאהער זיא לוייא טורטעלטיבען אונד איינע יוגע טיבע אלס גאנלעפֿער, אונד איינע יוגע טיבע אלס זינדפֿער לו ברינגען האט. זייע ברטנורא.

חֲמִשׁ פְּרָדוֹת, מִמִּין אֶחָד, מִשְׁנֵי מִינֵין, תָּבִיא אַרְבַּע. גְּתָתָן לַבָּהּ, וְאִין יָדוּע מִדָּה גְּתָתָהּ.

והדך

פירוש' ותוד וזן יונה לקציעות' שאינ' יודעת איז' מין קדז תחלה לחונת' שפזים מאותו המין לקציעות' עם ספק פירוש': נתנתם לבפן. כגון שקצעפ

איין נעסט דארלוברינגען! זיך אום זיא אלזיך נאך פֿינף פֿעגעל ברינגען (39); דים גילט נור ווען זיא (איהר געליבדע אונד איהרע סולדיקייט דען פריסטער) פֿען איינערלייא ארט געבראכט. האט זיא אבער זיך אלע פֿען לוויערלייא ארט געבראכט, (האט אבער פֿער געסען פֿען וועלכערלייא ארט זיא איהר געליבדע אנגעקבעט), זיך אום זיא זעכס פֿעגעל ברינגען (40). גאב זיא זיך אלע דעק פריסטער אונד אמן ווייס ניכט אעהר, וואס זיא איהר געגעבען (41); דער פריסטער גינג הין, פֿעררייכטעט דיא פֿעפֿער אונד ווייס ניכט אעהר, וויי ער עס פֿעררייכטעט האט, (קב אלע קבערהאלב,

39) דיא האנדלונג ספריפט, וזיך זיא זעלבסט פֿערגעסען וועלכע גאטטאג פֿעגעל זיא לונד געליבדע פֿעסטגעגעלט, זיך טורטעלטיבען פֿודער יוגע טיבען, דאהער זיא נאך פֿינף פֿעגעל ברינגען אום, דא עם זיין קחן דאס איהר געליבדע אונטערהאלב געקאממען, וזיך דאו סולדיקייטס גאנלעפֿער אלזיין טויגליך ווערע, אונד זיא אלזיך איין זינדפֿער אונד לוייא גאנלעפֿער ברינגען הייסט; אונד ווייל זיא פֿערגעסען וועלכע פֿעלייא ארט זיא אנגעקבעט, זיך אום זיא לוייא טורטעלטיבען אונד לוייא יוגע טיבען, אונד אלע פֿיער קבערהאלב ברינגען חונד איהרען געליבדע געזיגט לו זייסטען; דאן ענטוועדער איינע טורטעלטיבען פֿודער איינע יוגע טיבע לונד זינדפֿער חונד איהרע פֿעפֿער פֿיליכט לו ערפֿילטן, וועלכעם אלזיך פֿינף פֿעגעל זינד.

40) היר געניגט ניכט איין פֿעגעל, וועלכער ארט עם אויך זיא לונד זינדפֿער פֿעפֿער, ווייל איהר דאו סולדיקייטסגאנלעפֿער ענטוועדער איינע טורטעלטיבען פֿודער איינע יוגע טיבע זיין קעננטע, אונד ווען אלזיך דאו פֿאחר איינעם נעסטעם פֿען גלייכערלייא ארט ברינגען הייסט, דאהער זיא חזקה דער פֿיער פֿעגעל לור געניגעלייסטונג איהרעם געליבדע אלס גאנלעפֿער, אויך איינע טורטעלטיבע אונד איינע יוגע טיבע לור ער זעדינגט איהרעם סולדיקייטסזינדפֿערס לו ברינגען האט, פֿעגליך ברינגט זיא זעכס פֿעגעל.

41) געגליך זיא האט איהר געליבדע בעשטימט, אבער ניכט איהר סולדיקייטסנעסט, דען גרונד דיער אונטערער אבווייכונג פֿען דער ער ערקלעהונג דעם ברטנורא זייע פֿעגלענדע אנזערקונג.

והלך הכהן ועשה ואין יודע מה עשה, צריכה להביא עוד ארבע פרות לנדרה, ושתיים לחובתה, וחטאת אחת. בן עזאי אומר

קדה וקצעה חזת' והציאה לכהן קן לנדל' וקן לחזת' ואיני יודעת מאיזה מין קצעה קדה ומאיזה מין קצעה חזתה ואיני יודעת אם בתנה לכהן שני מיני' או מין אחד' והכהן אינו יודע אם עשה הכל למעלה או למטה' או תחלה למעלה ומחל' למטה' הדין זה מציאה ד' פדיונות לספק פירושה ומציאה ג' כ' שתיים לחזתה אח' חטאת וא' עולה סלתי' להציא מלותיו של החטאת ומחל מין א' נעשה למעלה ואיני יודעת איזה מציאה עוד חטאת: בן עזאי. צ"ע לעממי' דכסד הכל הולך אחד הראשון וכיון דאיכא לספוקי שמה הראשונים למעלה נעשו וככז וזלאת ידו עול' לדין' להציא חטאת מאותו המין והבי

קדער מאלע קונטערהמאב, קדער דוא העלפטע קבערהמאב, אונד דיא העלפטע קונטערהמאב, יז אום זיא נקך פיער פקגעל פיר איהר געליבדע, (מיין נעסט טורטעלטיבען אונד מיין נעסט יונגע טויבען, מאלע קבערהמאב), דאן לוייא פקגעל פיר איהרע טולדיג קייט, אונד מיין פקגעל לוק ינדקפפער 42) ברייגען. רער זעהן עזאי'ס זאגט: זיא אום (נעסט דען פיער פקגעל פיר איהר געליבדע אונד דען לוייא פקגען פיר איהרע טולדיג קייט, וועלכע קבערהמאב קמא אען), נקך לוייא ינדענקפפער (פקן לוייאעראיזא מרט) ברייגען 43).

42) דא דער ברטנורה היר קיינען גרונד אנגיבט, אונד דיא איינונג דעס רמב"ם דאס דיעס ינדקפפער מיין לונסטן לוק סחפפפער איינעס רייכען ווייז בעס זיזא חונד אונטסטסטטהעטט איינעס; הינדעקן דיא כושנה ניכט אויפק דריקליך פקן אוינעקן רייכען ווייב ספריכט אונד דעקן איההאלט דעס טראקטסטס נאך הער פקן איינעקן חרשען ווייבע האנדעלט, זך גויה בען וויר מיט דעפט הער איינונג פקן תום געפאנגט לוי החבען; דאס זיא לוייא טורטעלטיבען אונד לוייא יונגע קויבען לוי ערפאלונג איהרעס געליבדעס לוי ברייגען החבע; דאן לוייא פקגען, איינע טורטעלטיבע אונד איינע יונגע טויבע, אלס טולדיגייטסמאנלפפער, דא זיא ניכט ווייס פקן וועלכערלייא חרט זיא איהר טולדיגייטסמאנעס בעסטעמאט האט, עס חבער זיין קאן, דאס דא ינדקפפער שון געבראכט ווירדען; אונד דא און פקן דער חרט דעס ינדקפפער דא; גחלנלפפער ברייגען אום, דאהער ווס און פקן לויירלייא חרט דא; ינדענקפפער ברייגען; וויל עס חבער זיין קאן, דאס און גאר קיין ינדקפפער געבראכט, דא הער ווס און אוינעס ברייגען, חבער פקן וועלכער חרט און וויל.

43) דיער איהרער בעהויפטעט אלץ זיינע און לוייטעקן אבטיטעט פריכטער משנה

אומר, שתי חטאות. אומר ר' יהושע, זה הוא שאמרו בששהיה מי קולו אחרת, ובששהיה מת קולו שבטעה. ביצד קולו שבטעה? שתי קרניו שני הצוחרות, שתי שוקיו שני הלילין, עורו לתוף, מעיו לנבלים

איני יודעת מאיז' מין הי' למיכד תצא צ' חטאות מצ' מיני': כסהוא חי. כסס שהכנס כסהוא חי אין יוצא ממנו אלא קול אחד וכסהוא מת שחי' ראוי שיפסק קולו יוצאי' ז' קולות כדפדס ואיז' כיכד יוצא ממנו ז' קולות ה"פ כשגדל' תחלה קודם שהציאה כלום לא הית' לדין' אלא קן לנדל' וקן לחזת' ולאחר שקצעה גדל' והציאה גדל' וחזתה לפי שאיני יודעת מה קצעה והכהן אינו יודע מה הקריז לריכה להציא ד' פדיונות לנדל' וד' לחזתה: לחזרות. לשפדות א"כ לחזרות של לוי' לכלי שיר וצ' מיני חזרות היו:

עט זאגט רבי יהושע דיעס: (דאס מיין ווייב וועלכעס אנפאנגט מיין נעפט פיר איהר געליבדע אונד מיין נעסט פיר איהרע טולדיג קייט דארעבראכט, איס אעטלען פאלע, נקך לוייא נעסטער פיר איהר געליבדע, אונד נקך לוייא נעסטער פיר איהרע טולדיג קייט ברייגען אום), איז דעס גלייך וועלכעס דיא געלעהרטען (פקן מיין נעס טאפפערק) זאגט: זך אונד ער לעבט, האט ער נור איינע טטימאע וויל ער געסטמקרבטן מיט, האט ער דערען זיעבען. וויל זך זיעבען? זיינע לוייא הערנער געבען לוייא טראפפערטען, זיינע לוייא טענקען לוייא פפייפען, זיינע הויט איינע פויקע, דיא גרף פטן דערמע דיהגען לוייטען, אונד זיינע דינען דערמע לוי הארפעמייטען, זיינע זאגען אויף זיינע ווקאלע (לוי טעלען) און דעס היאמאלאויגען פריסטער מקברערק 44).

משנה גענעבענע איינונג, דאס זך אלעס נאך דעקן פוערט געבראכט טען חפפער לוי רייכטען החבע, אונד דא און לוייפען קאן, דאס פלייז איינע אלע ערטע פקגען קבערהמאב געמאכט וואוירדען, זך ווס זיא איהר ינדקפפער פקן געמאכטער חרט ברייגען. אונד דא זיא דיע חרט ניכט ווייס, זך ווס זיא פקן ביידערלייא חרט דא; ינדקפפער ברייגען. 44) ערטערער איהרער ברייגען דעס ניכט אין דעכאונג, וויל ניכט דער היאמאלאויזע אנטעלן זינדערן דיא טעלען דא; זעקליגען פערמאדזשען.

לְנִבְלִים, בְּנֵי מַעֲיו לְכַנּוּרוֹת. וַיֵּשׁ אַמְרִים,
 אֵת צְמָרוֹ לְתַכְלֶת. ה' שָׁמְעוֹן בֶּן עַקְשָׁיָה
 אֹמֵר, זִקְנֵי עַם הָאָרֶץ, כָּל זְמַן שְׂמֹזְקִינוּ,
 דַּעְתָּן מְטַרְפֶּת עֲלֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר מִסִּיר
 שְׂפָה לְנֶאֱמָנִים, וְטַעַם זִקְנִים יִקַּח. אֲבָר
 זִקְנֵי תוֹרָה אֵינֶן בֶּן, אֶלָּא כָּל זְמַן שְׂמֹזְקִינוּ,
 דַּעְתָּן מִתְיַשְׁבֶּת עֲלֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר בִּישִׁישִׁים
 חֲכָמָה, וְאוֹרֵךְ יָמִים תְּבִינָה:

שוקיו. עלמות שוקיו: זמי מעיו. ויש לחלק בין מעיו לזמי מעיו שזמי מעיו הם
 המעיס הדקים כמו הדלדל דכחלל: לתכלת. לעשות מעיל שכלו חכלת ועל שוליו
 פעמוני' שמשיעיס קול ות"ק לא קחשיו לפי שאין התכלת משמיע קול אלא
 הפעמונים שעל שוליו סביב רי"מ דצמעיל של כ"ג היו על שולים פעמוני זהב
 ודמוני תכלת כתיב דמונים עשוי' מלמד לצוץ תכלת ועשוי קשין ותלוי' צשולי
 המעיל אלא הפעמונים וכנגעו הפעמונים אל הדמונים צשעת הלכו נשמע
 קולו צצולו אל הקדש: כל זמן. כל זה דומה להך מלתא כשם כשהוא מת
 תוסף קול כך זקני תורה כ"ו שמזקנים וצלו לידו תשות כה הן מוסיפי'
 חכמה: מסיר. וזעמי הארץ משתעי קדא דלעיל מינה כתיב לצ דאשז עם
 הארץ: צישי' חכמה. הינו ת"ח דאלו עמי הארץ חכמת מה להם:

הירויף: (עט פאסט אויך לו דיעטן גלייכניט דיעט) ארט געווארדע:
 נע אונזיסטענדע אנטען, יע אעהר זיא אויך ארטער פֿאָרטשניג:
 טען דעסטן אעהר פֿערפעלט איהר פֿערטטאנד וויא געואגט ווירד:
 (איוז י' צ''): ער טהוט אב דיא ספראכע פֿון דען וואָהאָג:
 רעדנערן, אונד דען פֿערטטאנד ניאאט ער דען ארטען
 וועג 45). אבער ביא דען אין דער געזעטלעעהרע ארטגעווארדע.
 נען אענערן איזט עם ניכט זא, וויא עלטער זיא ווערדען, וויא
 אעהר זיך איהר פֿערטטאנד אויסבילדעט, וויא געואגט ווירד: (סס
 סס): בייא בעיאהרטען איזט ווייזיהייט, אונד וואָ
 נאנגע לעב עכסנייט איזט, דא איזט פֿערטטאנד 46).

45) דיס ווס זיך נאך דער זייכונג דיעם לעהרעם אויף דען אונזיסטענדע ענה
 טען בעליהען, ווייל הערנאך אויך פֿערדע דאז וואָרט עמי הארץ פֿארקעמט.
 46) דיס געהט נאך זיינער זייכונג בואם אויף געלעהרטע אענער, דען ווייז
 הייט פֿירדעט זיך יא ניכט בייא אונגעלעהרטען.